SAMANTHAPĀSĀDIKĀ

OR

VINAYATTHAKATHA

PART II

විනයට්ඨකථා.

දුතියො භාගො

VOL. XLV.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST

SAMANTHAPĀSĀDIKĀ

OR

VINAYATTHAKATHA

PART II

විනයට්ඨකථා.

දුතියො භාගො

විමලධමම හෙවාවිතාරණ,
සිරිනාථ කුමාරදස මුනසිහාභිධානෙහි
'විහි මහාසයෙහි'
තිපිටකමුදදලයෙ මුදද්‍රාපිතා.

Rs. 110/=

බු: ව: 2544
ක්‍රි: ව: 2000

ToC

VOL. XLV.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST.

BHADANTACARIYA BUDDHAGHOSA MAHA THERA'S

SAMANTAPASADIKA

OR

VINAYATTHAKATHA

(PART II)

REVISED AND EDITED BY

VEN. WELIWITIYE PEMARATANA THERO

of the tutorial staff

Vidyodaya Pirivena.

FINLLY REVISED BY

VEN. BADDEGAMA SIRI PIYARATANA MAHA THERO

Principal, Vidyodaya Pirivena

AND

VEN. PANDIT WELIWITIYA SORATA NAYAKA THERO

Vice Principal, Vidyodaya Pirivena.

PUBLISHED BY THE TRUSTEES

WIMALA DHAMMA HEWAVITARANE. ESQ.

AND

SIRINATHA KUMARADASA MOONESINGHE, ESQ

THE TRIPITAKA PUBLICATION PRESS

MALIGAKANDA

COLOMBO, (CEYLON)

B. E. 2488

C. E. 1945

(තිපිටකමුද්දකතෙ පඤ්චචත්තාළීසතිමං පොත්ථකං.)

භදන්තාචරියබුද්ධඝොසමහාථෙරවරවිරචිතා

සමන්තපාසාදිකා

නාම

විනයට්ඨකථා.

දුතියො භාගො

විජ්ජොදය මහාවිජ්ජාලයෙ උපාචරියපදපත්තෙන

වැලිවිටියෙ පෙමරතනථෙරපාදෙන

සං සො ධි තා.

විජ්ජොදය මහාවිජ්ජාලයාධිපතිනා

සිරිමතා බද්දෙගම පියරතනාභිධානෙන

මහාථෙරපාදෙන චෙව

උපප්පධානාචරියෙන

පණ්ඩිත සොරතථෙරපාදෙන ච

ඔසාන සුද්ධිපත්තානි සමොලොකිතානි.

සයිමන් හෙවාවිතාරණ මහාසයාණනෙහි

විමලධම්ම හෙවාවිතාරණ, සිරිනාථ කුමාරදස

මුනසීහාභිධානෙහි මහාසයෙහි

තිපිටකමුද්දලයෙ මුද්දපිතා.

බු: ව: 2488

කි: ව: 1945

ToC

FIRST EDITION - 1945

SECOND EDITION - 1985

THIRD EDITION - 2000

ToC

PREFATORY NOTE

With the publication of the Samantapasadika, Part 2, the Commentary to the Vinaya Pitaka, we have great pleasure in placing before the Public the 45th Volume of the Simon Hewavitarne Bequest Series. The editing of this book has been done by the Ven'ble Welivitiye Pemaratana Thero, of the tutorial staff of the Vidyodaya Pirivena, Maligakande, Colombo, and has been finally revised by the Ven'ble Baddegama Piyaratana Nayka Thero, (D. Litt.) the Principal of Vidyodaya Pirivena, and the Ven'ble Pandit Welivitiye Sorata Nayaka Thero, the Vice Principal of the same Pirivena.

We are deeply indebted to the above Ven'ble Theras for the great pains they have taken in the compilation of this Volume in spite of the pressure of work in their other duties. We beg to convey our sincere gratitude to the Ven'ble Theras.

It is our intention to bring out by the end of 1945, the 3rd Part of the Samantapasadika which is now being edited by the same Ven'ble Theras. This will complete the Commentary to the Vinaya Pitakas. We hope, at the same time, to publish the 3rd Part of the Papancasudani, which is being edited by the Ven'ble Lunupokune Dhammakitti Siri Dhammananda Nayake Thero, (D. Litt) Principal of the Vidyalankara Pirivena, Peliyagoda, Kelaniya, and this will complete the Commentary to the Majjhima Nikaya.

On the 17th January 1945 falls the 32nd anniversary of the death of our dear Uncle, the late Mr. Simon Hewavitarane, the Founder of this Bequest. May be attain Nibbana by the great merit gained by his noble work.

W. D. Hewavitarana
S. K. Moonesinghe

Tripitaka Publication Office
Maligakanda, Colombo.
17 th January, 1945.

ToC

PUBLISHER'S NOTE

The late Mr. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE, who in his life time had begun to publish the TRIPITAKA, left a bequest for its completion after his death. He died suddenly on 17th January, 1913 and in accordance with his wishes his Trustees had published the Commentaries on the Text in 49 volumes. After seventy years these books are no longer readily available.

His widow Mrs. SOMAWATI HEWAVITARANE who passed away on 10th january 1982 at the age of 94, had prior to her death, created the Somawathi Hewavitarane Trust to carry on the good work started by her late husband and bequeathed her entire estate to this Trust.

We the Trustees of the Somawati Hewavitarane Trust, having seen the need to re-print the Commentaries, have undertaken this task to help both the student and teacher of the Dhamma and in the hope that this act of ours will help to preserve the Noble Teachings of the Blessed One for the benefit of the future generations and thereby prolong the life of the Buddha Sasana by many more thousands of years.

May the fruits of this meritorious act help the late Simon Alexander Hewavitarne and Somawati Hewavitarne Maha Upasikawa in Samsara and towards their final attainment of Nibbana.

Noel Wijenaike
Nanda Amarasinghe
Tissa Ratnatunga

23rd July 1985,
Somawati Hewavitarne Trust Office,
130, Maligakanda Road,
Colombo 10.
SRI LANKA.

- විඤ්ඤාපනං -

සම්මාසම්බුද්ධස්ස පරිනිබ්බාණසමයතො චතුපඤ්ඤාසාධිකෙ නවසතසංවච්ඡරෙ මහානාම රඤ්ඤො සමයෙ ජම්බුදීපා ලඞ්කාදීපමාගතෙන පරම විසුද්ධ සද්ධාබුද්ධිපතිමණ්ඩිතෙන අනුබුද්ධබුද්ධඝොසත්ථෙරවරෙන ච ධම්මපාලත්ථෙරෙන ච උපසෙනත්ථෙරෙන ච මහානාමත්ථෙරෙන ච බුද්ධදත්තත්ථෙරෙනචා'ති බුද්ධිමන්තෙහි එතෙහි ථෙරවරෙහි තිණ්ණං පිටකානං අත්ථවණ්ණනාවසෙනාට්ඨකථායො ලිඛිතා'ති වදන්ති. තා පනෙතා අට්ඨකථා නෙවමුද්දාපිතා. තස්මිං ගච්ඡන්ති කාලෙ තා අට්ඨකථායො'ති දුල්ලභා අහෙසුං. තස්මා දිවඞ්ගතස්ස ධඤ්ඤ පුඤ්ඤ පරිපුණ්ණස්ස සයිමන් හේවාවිතාරණ මහාසයස්සප්පසාදසංවිභෙන තස්ස ධනබ්බයෙන සතාපාණකෙතනා ආංගලවෙජ්ජාචරියෙන සිරිමිතා සී ඒ. හේවාවිතාරණ මහාසයෙන ච සිරිනාථමුණසිංහ මහාසයෙන ච ඩබ්ලිව්. ඩී. හේවාවිතාරණ මහාසයෙන ච, පාලට්ඨකථායො මුද්දාපිතා ච පාකටී කතා ච. තථාපි මුද්දාපිතා තා අට්ඨකථායොපි ඉදානි සුදුල්ලභා භවන්ති. තස්මා තාසම්ට්ඨකථානං සුලභභාවමපෙක්ඛමානෙන සද්ධාබුද්ධිසම්පන්නෙන සද්ධම්මවඩ්ඪිකාමෙන සිරිලඞ්කාරජ්ජෙ ලඞ්කා පරික්ඛකාධිකාරිනා නීතිවෙදිනා තොසෙල් විජේනායක මහාසයෙන ච තිසරණත්තතුඩා මහාසයෙනචා'ති එතෙහි ද්වීහි මහාසයෙහි තස්ස අමරසිංහ මහාසයස්ස සංවිධායකත්තෙන සම්බුද්ධසාසන චිරට්ඨිතිකාමාය සද්ධාබුද්ධි සම්පන්නාය මහොපාසිකාය දිවඞ්ගතාය සෝමාවතී හේවාවිතාරණ මන්තිනියා ධනබ්බයෙන සම්බුද්ධපරිනිබ්බාණා ද්විසහස්ස පඤ්චසතාධිකෙ අට්ඨවීසතිමෙවස්සෙ එසාපනට්ඨකථා තිලකමුද්දණාලයෙ මුද්දාපිතා ච පාකටීකතා ච, භවති.

ලිඛිතමිදම්පි දෙයියන්දර වැවලපිසද්දේ සුවිසුද්ධාරාමාධිපතිනා විජ්ජාකිත්ති පරිවෙණජ්ඣක්ඛෙන විජේපාදය පරිවෙණෙ උපප්පධානාචරියෙන රාජකීයපණ්ඩිත සත්පති උපාධිධාරිනා පච්චිනාචරියෙන පලාවෙල සිරිසද්ධාතිස්සාභිධානෙන නායකත්ථෙරෙනාති.

සූචිපත්තං.

CONTENTS.

THE LATE
MR. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE.

BORN 20TH MARCH, 1875. DIED 17TH JANUARY, 1913.

සෝමාවතී හේවාවිතාරණ මැතිනිය

THE LATE

VEN'BLE ANAGARIKA DHARMAPALA.

(SIRI DEVAMITTA DHAMMAPALA)

Director of Tripitaka Muddrana Sabha

BORN 17TH SEPTEMBER, 1864. DIED 29TH APRIL, 1933

THE PALI ALPHABET

IN SINHALESE CHARACTERS.

VOWELS.

අ a ආ á ඉ i ඊ í උ u ඌ ú එ é ඔ ó

CONSONANTS.

ක ka	ඛ kha	ග ga	ඝ gha	ඞ ṅa
ච ca	ඡ cha	ජ ja	ඣ jha	ඤ ña
ට ṭa	ඨ ṭha	ඩ ḍa	ඪ ḍha	ණ ṇa
ත ta	ථ tha	ද da	ධ dha	න na
ප pa	ඵ pha	බ ba	භ bha	ම ma

ය ya ර ra ල la ව va ස sa හ ha ළ ḷa අං aṃ

ක ka	කා ká	කි ki	කී kí	කු ku	කූ kú	කෙ ké	කො kó
ඛ kha	ඛා khá	ඛි khi	ඛී khí	ඛු khu	ඛූ khú	ඛෙ khé	ඛො khó
ග ga	=	=	=	=	=	=	=

කක kka	ඤඤ ñña	ත්ව tva, ත්‍ර tra	ම්ඵ mpha
කඛ kkha	ඤ්හ ñha	ද්ද dda	ම්බ, ඹ mba
ක්‍ය kya	ඤ්ච, ච ñca	ද්ධ, ධ ddha	ම්භ mbha
ක්‍රි kri	ඡ, ඤ්ඡ ñcha	ද්‍ර dra	මම mma
ක්ව kva	ජ, ඤ්ජ ñja	ද්ව, ව dva	ම්හ mha
ඛ්‍ය khya	ඤ්ඣ jha	ධ්ව dhva	යය, ය්‍ය yya
ඛ්ව khva	ටට ṭṭa	න්ත nta	ය්හ yha
ගග gga	ටඨ, ඨ ṭṭha	න්ථ ntha	ලල lla
ගඝ ggha	ඩඩ ḍḍa	න්ද nda	ල්‍ය lya
ග්‍ර gra, ඞ්ක ṅka	ඩඪ ḍḍha	න්ධ ndha	ල්හ lha
ඞ්ඛ ṅkha	ණණ ṇṇa	නන nna, න්හ nha	ව්හ vha
ඞ්ග ṅga	ණ්ට ṇṭa	පප ppa	සස ssa
ඞ්ඝ ṅgha	ණ්ඨ ṇṭha	පඵ ppha	ස්ම sma
චච cca	ණ්ඩ, ඩ ṇḍa	බබ bba	ස්ව sva
චඡ ccha	ණ්හ ṇha	බභ bbha	හ්ම hma
ජජ jja	තත tta	බ්‍ර bra	හ්ව hva
ජඣ jjha	තථ ttha	ම්ප mpa	ළ්හ ḷha

ා á ි i ී í ු u ූ ú ෙ é ො ó

සමන්තපාසාදිකා

නාම

විනයසංවණ්ණනා.

දුතියො භාගො.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

යං පාරාජිකකණ්ඩස්ස සඞ්ගීතං සමනන්තරං,
තස්ස තෙරසකස්සායමපුබ්බපදවණ්ණනා.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සෙය්‍යසකො අනභිරතො බ්‍රහ්මචරියං චරතීති එත්ථ[1] **ආයස්මා**ති පියවචනං; **සෙය්‍යසකො**ති තස්ස භික්ඛුනො නාමං; **අනභිරතො**ති උක්කණ්ඨිතචිත්තො කාමරාගපරිළාහෙන පරිඩය්හමානො, න පන ගිහිභාවං පත්ථයමානො; **සො තෙන කිසො හොතී**ති සො සෙය්‍යසකො තෙන අනභිරතභාවෙන කිසො හොති; **අද්දසා ඛො ආයස්මා උදායී**ති එත්ථ උදායීති තස්ස ථෙරස්ස නාමං; අයං හි සෙය්‍යසකස්ස උපජ්ඣායො **ලාළුදායී** නාම භන්තමිගසප්පටිභාගො නිද්දාරාමතාදිමනුයුත්තානං අඤ්ඤතරො ලොලභික්ඛු; **කච්චි නො ත්වන්ති** කච්චි නු ත්වං; **යාවදත්ථං භුඤ්ජා**ති ආදීසු යාවතා අත්ථොති යාවදත්ථං; ඉදං වුත්තං හොති:–'යාවතා තෙ භොජනෙන අත්ථො, යත්තකං ත්වං ඉච්ඡසි, තත්තකං භුඤ්ජ, යත්තකං කාලං රත්තිං වා දිවා වා සුපිතුං ඉච්ඡසි, තත්තකං සුප, මත්තිකාදීහි කායං උබ්බට්ටෙත්වා චුණ්ණාදීහි සංසිත්වා යත්තකං නහාතුං ඉච්ඡසි, තත්තකං නහාහි. උද්දෙසෙන වා පරිපුච්ඡාය වා වත්තපටිපත්තියා වා කම්මට්ඨානෙන වා අත්ථො නත්ථී'ති. **යදා තෙ අනභිරති උප්පජ්ජතීති** යස්මිං කාලෙ තව කාමරාගවසෙන උක්කණ්ඨිතතා වික්ඛිත්තචිත්තතා උප්පජ්ජති; **රාගො චිත්තං අනුද්ධංසෙතීති** කාමරාගො චිත්තං ධංසෙති පධංසෙති වික්ඛිපති චෙව මිලාපෙති ච; **තදා හත්ථෙන උපක්කමිත්වා අසුචිං මොචෙහීති** තස්මිං කාලෙ හත්ථෙන වායමිත්වා අසුචිමොචනං කරොහි; එවං හි තෙ[2] චිත්තෙකග්ගතා භවිස්සති. ඉති තං උපජ්ඣායො අනුසාසි, යථා තං බාලො බාලං මූගො මූගං.[3]

---

1. සී. & ම. චරතීති ආයස්මාති. 2. සී. & ම. එවං තෙ. 3. ස්‍යා & ම. මූළ්හොමූළ්හං.

තෙසං මුට්ඨස්සතීනං අසම්පජානානං නිද්දං ඔක්කමන්තානන්ති සතිසම්පජඤ්ඤං පහාය නිද්දං ඔතරන්තානං; තත්ථ කිඤ්චාපි නිද්දං ඔක්කමන්තානං අබ්‍යාකතො භවඞ්ගවාරො පවත්තති, සති සම්පජඤ්ඤවාරො ගලති. තථාපි සයනකාලෙ මනසිකාරො කාතබ්බො. දිවා සුපන්තෙන යාව නහාතස්ස භික්ඛුනො කෙසා න සුක්ඛන්ති, තාව සුපිත්වා වුට්ඨහිස්සාමීති සහුස්සාහෙන සුපිතබ්බං. රත්තිං සුපන්තෙන "එත්තකං නාම රත්තිභාගං සුපිත්වා චන්දෙන වා තාරකාය වා ඉදං නාම ඨානං පත්තකාලෙ වුට්ඨහිස්සාමී"ති සහුස්සාහෙන සුපිතබ්බං. බුද්ධානුස්සති ආදීසු ච දසසු කම්මට්ඨානෙසු එකං අඤ්ඤං වා චිත්තරුචියං කම්මට්ඨානං ගහෙත්වාව නිද්දා ඔක්කමිතබ්බා. එවං කරොන්තො හි සතො සම්පජානො සතිඤ්ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච අවිජහිත්වාව නිද්දං ඔක්කමතීති වුච්චති. තෙ පන භික්ඛූ බාලා ලොලා හත්ථිමිගසප්පටිභාගා න එවමකංසු. තෙන වුත්තං:–"තෙසං මුට්ඨස්සතීනං අසම්පජානානං නිද්දං ඔක්කමන්තාන"න්ති. **අත්ථි චෙසා චෙතනා ලබ්භතීති**[1] අත්ථි ච සුපිනන්තෙන අස්සාද[2]චෙතනා අත්ථි උපලබ්භති; **අපෙසා භික්ඛවෙ චෙතනා, සා ච ඛො අබ්බොහාරිකාති** භික්ඛවෙ එසා අස්සාද[2]චෙතනා අත්ථි, සා ච ඛො අවිසයෙ උප්පන්නත්තා අබ්බොහාරිකා, ආපත්තියා අඞ්ගං න හොති.

ඉති භගවා සුපිනන්තචෙතනාය අබ්බොහාරිකභාවං දස්සෙත්වා **එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ ඉමං සික්ඛාපදං උද්දිසෙය්‍යාථ: සඤ්චෙතනිකා සුක්කවිසට්ඨි අඤ්ඤත්‍ර සුපිනන්තා සඞ්ඝාදිසෙසොති** සානුපඤ්ඤත්තිකං සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙසි.[3] තත්ථ සංවිජ්ජති චෙතනා අස්සාති=සඤ්චෙතනා, සඤ්චෙතනාව=සඤ්චෙතනිකා; සඤ්චෙතනා වා අස්ස අත්ථීති=සඤ්චෙතනිකා; යස්මා පන යස්ස සඤ්චෙතනිකා සුක්කවිසට්ඨි හොති, සො ජානන්තො සඤ්ජානන්තො හොති. සා චස්ස සුක්කවිසට්ඨි චෙච්ච[4] අභිවිතරිත්වා වීතික්කමො හොති. තස්මා බ්‍යඤ්ජනෙ ආදරං අකත්වා අත්ථමෙව දස්සෙතුං **ජානන්තො සඤ්ජානන්තො චෙච්ච අභිවිතරිත්වා වීතික්කමොති** එවමස්ස පදභාජනං වුත්තං. තත්ථ **ජානන්තොති** උපක්කමාමීති ජානන්තො; **සඤ්ජානන්තොති** සුක්කං මොචෙමීති සඤ්ජානන්තො; තෙනෙව උපක්කමජානනාකාරෙන සද්ධිං ජානන්තොති අත්ථො. **චෙච්චාති** මොචනස්සාදචෙතනාවසෙන චෙතෙත්වා පකප්පෙත්වා; **අභිවිතරිත්වාති** උපක්කමවසෙන මද්දන්තො නිරාසඞ්කචිත්තං පෙසෙත්වා; **වීතික්කමොති** එවං පවත්තස්ස යො වීතික්කමො, අයං සඤ්චෙතනිකාසද්දස්ස සිඛාප්පත්තො අත්ථොති වුත්තං හොති.

ඉදානි **සුක්කවිසට්ඨීති** එත්ථ[5] යස්ස සුක්කස්ස විසට්ඨි, තං තාව සඞ්ඛ්‍යාතො වණ්ණභෙදතො ච දස්සෙතුං **සුක්කන්ති දස සුක්කානීති** ආදිමාහ. තත්ථ සුක්කානං[6] ආසයභෙදතො ධාතුනානත්තතො ච

1. ස්‍යා. උපලබ්භති. 2. ස්‍යා. අස්සාදනා. 3. ස්‍යා. පඤ්ඤපෙසි. 4. [illegible] 5. සී. යත්ථ. 6. සී. සත්තානං.

නීලාදිවණ්ණභෙදෙ, වෙදිතබ්බා. **විසට්ඨීති** විසග්ගො; අත්ථතො පනෙතං ඨානා චාවනං හොති. තෙනාහ: **විසට්ඨීති ඨානා[1] චාවනං වුච්චතීති.**

තත්ථ වත්ථිසීසං කටි කායොති තිධා සුක්කස්ස ඨානං පකප්පෙන්ති. එකො කිරා'චරියො වත්ථිසීසං සුක්කස්ස ඨානන්ති ආහ. එකො කටීති. එකො සකලො කායොති. තෙසු තතියස්ස භාසිතං සුභාසිතං. කෙසලොමනඛදන්තානං හි මංසවිනිමුත්තට්ඨානං-උච්චාරපස්සාව-ඛෙළ-සිඞ්ඝාණිකා-ථද්ධසුක්ඛචම්මානි ච වජ්ජෙත්වා අවසෙසො ඡවිමංසලොහිතානුගතො සබ්බොපි කායො කායප්පසාදභාවජීවිතින්ද්‍රියාබද්ධපිත්තානං සම්භවස්ස ච ඨානමෙව. තථා හි රාගපරියුට්ඨානෙනාභිභූතානං හත්ථීනං උභොහි කණ්ණචූළිකාහි සම්භවො නික්ඛමති. **මහාසෙනරාජා** ච රාගපරියුට්ඨිතො සම්භවවෙගං අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තො සත්ථෙන බාහුසීසං ඵාලෙත්වා වණමුඛෙන නික්ඛන්තං සම්භවං දස්සෙසීති. එත්ථ පන පඨමස්ස ආචරියස්ස වාදෙ මොචනස්සාදෙන නිමිත්තෙන උපක්කමතො යත්තකං එකා ඛුද්දකමක්ඛිකා පිවෙය්‍ය, තත්තකෙ අසුචිම්හි වත්ථිසීසතො මුඤ්චිත්වා දකසොතං ඔතිණ්ණමත්තෙ බහි නික්ඛන්තෙ වා අනික්ඛන්තෙ වා සඞ්ඝාදිසෙසො. දුතියස්ස වාදෙ තථෙව කටිතො මුඤ්චිත්වා දකසොතං ඔතිණ්ණමත්තෙ. තතියස්ස වාදෙ තථෙව සකලකායං සඞ්ඛොභෙත්වා තතො මුඤ්චිත්වා දකසොතං ඔතිණ්ණමත්තෙ බහි නික්ඛන්තෙ වා අනික්ඛන්තෙ වා සඞ්ඝාදිසෙසො. දකසොතොරොහණං චෙත්ථ අධිවාසෙත්වා අන්තරා නිවාරෙතුං අසක්කුණෙය්‍යතාය වුත්තං. ඨානා චුතං හි අවස්සං දකසොතං[2] ඔතරති. තස්මා ඨානා චාවනමත්තෙනෙවෙත්ථ ආපත්ති වෙදිතබ්බා. සා ච ඛො නිමිත්තෙ උපක්කමන්තස්සෙව. හත්ථපරිකම්ම-පාදපරිකම්ම-ගත්තපරිකම්මකරණෙන සචෙපි අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. අයං සබ්බාචරියසාධාරණො විනිච්ඡයො. **අඤ්ඤත්‍ර සුපිනන්තා**ති එත්ථ සුපිනො එව=සුපිනන්තො; තං ඨපෙත්වා; අපනෙත්වාති වුත්තං හොති.

තඤ්ච පන සුපිනං පස්සන්තො චතූහි කාරණෙහි පස්සති: ධාතුක්ඛොභතො වා අනුභූතපුබ්බතො වා දෙවතොපසංහාරතො වා පුබ්බනිමිත්තතො වාති. තත්ථ පිත්තාදීනං ඛොභකරණප්පච්චයයොගෙන ඛුභිතධාතුක්ඛොභතො සුපිනං පස්සති. පස්සන්තො ච නානාවිධං සුපිනං පස්සති: පබ්බතා පතන්තො විය, ආකාසෙන ගච්ඡන්තො විය, වාලමිගහත්ථිචොරාදීහි අනුබද්ධො විය හොති. අනුභූතපුබ්බතො පස්සන්තො පුබ්බෙ අනුභූතපුබ්බං ආරම්මණං පස්සති. දෙවතොපසංහාරතො පස්සන්තස්ස දෙවතා අත්ථකාමතාය වා අනත්ථකාමතාය වා අත්ථාය වා අනත්ථාය වා නානාවිධානි ආරම්මණානි උපසංහරන්ති. සො තාසං දෙවතානං ආනුභාවෙන තානි ආරම්මණානි පස්සති. පුබ්බනිමිත්තතො පස්සන්තො පුඤ්ඤාපුඤ්ඤවසෙන උප්පජ්ජිතුකාමස්ස අත්ථස්ස වා අනත්ථස්ස වා පුබ්බනිමිත්තභූතං සුපිනං පස්සති.

1. ඨානතො-සී. මුද්දිතපාළි.   2. සී. උදකසොතං.

බොධිසත්තමාතා විය පුත්තපටිලාභනිමිත්තං, බොධිසත්තො විය පඤ්ච මහාසුපිනෙ, කොසලරාජා විය සොළස සුපිනෙති. තත්ථ යං ධාතුක්ඛොභතො අනුභූතපුබ්බතො ච සුපිනං පස්සති, න තං සච්චං හොති. යං දෙවතොපසංහාරතො පස්සති, තං සච්චං වා හොති, අලිකං වා. කුද්ධා හි දෙවතා උපායෙන විනාසෙතුකාමා විපරීතම්පි කත්වා දස්සෙන්ති. යං පන පුබ්බනිමිත්තතො පස්සති, තං එකන්තසච්චමෙව හොති. එතෙසං චතුන්නං මූලකාරණානං සංසග්ගභෙදතොපි සුපිනභෙදො හොති යෙව. තඤ්ච පනෙතං චතුබ්බිධම්පි සුපිනං සෙඛපුථුජ්ජනාව . පස්සන්ති, අප්පහීණවිපල්ලාසත්තා. අසෙක්ඛා[1] න පස්සන්ති, පහීණවිපල්ලාසත්තා.

කිං පනෙතං පස්සන්තො සුත්තො පස්සති? පටිබුද්ධො? උදාහු නෙව සුත්තො න පටිබුද්ධොති?[2] කිඤ්චෙත්ථ: යදි තාව සුත්තො පස්සති, අභිධම්මවිරොධො ආපජ්ජති. භවඞ්ගචිත්තෙන හි සුපති. තං රූපනිමිත්තාදිආරම්මණං රාගාදිසම්පයුත්තං වා න හොති. සුපිනං පස්සන්තස්ස ච ඊදිසානි චිත්තානි[3] උප්පජ්ජන්ති. අථ පටිබුද්ධො පස්සති, විනයවිරොධො ආපජ්ජති. යං හි පටිබුද්ධො පස්සති, තං සබ්බොහාරික[4]චිත්තෙන පස්සති. සබ්බොහරික[5]චිත්තෙන ච කතෙ වීතික්කමෙ අනාපත්ති නාම නත්ථි. සුපිනං පස්සන්තෙන පන කතෙ වීතික්කමෙ එකන්තමනාපත්ති එව. අථ නෙව සුත්තො න පටිබුද්ධො පස්සති, න නාම පස්සති. එවඤ්ච සති සුපිනස්ස අභාවො ව ආපජ්ජති? න අභාවො. කස්මා? යස්මා කපිමිද්ධපරෙතො පස්සති. වුත්තං හෙතං "කපිමිද්ධපරෙතො ඛො මහාරාජ! සුපිනං පස්සතී"ති. කපිමිද්ධපරෙතොති මක්කටනිද්දාය යුත්තො; යථා හි මක්කටස්ස නිද්දා ලහුපරිවත්තා හොති, එවං යා නිද්දා පුනප්පුනං කුසලාදිචිත්තවොකිණ්ණත්තා ලහුපරිවත්තා, යස්සා පවත්තියං පුනප්පුනං භවඞ්ගතො උත්තරණං හොති. තාය සුත්තො[5] සුපිනං පස්සති. තෙනායං සුපිනො කුසලොපි හොති අකුසලොපි අබ්‍යාකතොපි. තත්ථ සුපිනන්තෙ චෙතියවන්දන-ධම්මසවණ-ධම්මදෙසනාදීනි කරොන්තස්ස කුසලො. පාණාතිපාතාදීනි කරොන්තස්ස අකුසලො. ද්වීහි අන්තෙහි මුත්තො ආවජ්ජන-තදාරම්මණක්ඛණෙ අබ්‍යාකතොති වෙදිතබ්බො. ස්වායං දුබ්බලවත්ථුකත්තා චෙතනාය පටිසන්ධිං ආකඩ්ඪිතුං අසමත්ථො. පවත්තෙ පන අඤ්ඤෙහි කුසලාකුසලෙහි උපත්ථම්භිතො විපාකං දෙති. කිඤ්චාපි විපාකං දෙති, අථ ඛො අවිසයෙ උප්පන්නත්තා අබ්බොහාරිකාව සුපිනන්තචෙතනා. තෙනාහ: "ඨපෙත්වා සුපිනන්ත"න්ති. **සඞ්ඝාදිසෙසොති** ඉමස්ස ආපත්තිනිකායස්ස නාමං; තස්මා යා අඤ්ඤත්‍ර සුපිනන්තා සඤ්චෙතනිකා සුක්කවිස්සට්ඨි අයං සඞ්ඝාදිසෙසො නාම ආපත්තිනිකායොති එවමෙත්ථ සම්බන්ධො වෙදිතබ්බො. වචනත්ථො පනෙත්ථ:- සඞ්ඝො ආදිම්හි චෙව සෙසෙ ච ඉච්ඡිතබ්බො අස්සාති- සඞ්ඝාදිසෙසො. කිං වුත්තං හොති? ඉමං

1. සී. මු. අසෙක්ඛා පන 2 සී. ම. න පටිබුද්ධො 3. සී. මු. නිමිත්තානි. 4. සී. මු. සංවොහාරික. 5. ස්‍යා. යුත්තො.

ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වා වුට්ඨාතුකාමස්ස යන්තං ආපත්තිවුට්ඨානං, තස්ස ආදිම්හි චෙව පරිවාසදානත්ථාය, ආදිතො සෙසෙ මජ්ඣෙ මානත්තදානාය මූලාය පටිකස්සනෙන වා සහ මානත්තදානත්ථාය, අවසානෙ අබ්භානත්ථාය ච සඞ්ඝො ඉච්ඡිතබ්බො. න හෙත්ථ එකම්පි කම්මං විනා සඞ්ඝෙන සක්කා කාතුන්ති සඞ්ඝො ආදිම්හි චෙව සෙසෙ ච ඉච්ඡිතබ්බො අස්සාති සඞ්ඝාදිසෙසො. බ්‍යඤ්ජනං පන අනාදියිත්වා අත්ථමෙව දස්සෙතුං **සඞ්ඝොව තස්සා ආපත්තියා පරිවාසං දෙති, මූලාය පටිකස්සති, මානත්තං දෙති, අබ්භෙති; න සම්බහුලා, න එකපුග්ගලො; තෙන වුච්චති සඞ්ඝාදිසෙසොති** ඉදමස්ස පදභාජනං.

සඞ්ඝාදිසෙසොති යං වුත්තං–තං සුණොහි යථා තථං[1],
සඞ්ඝොව දෙති පරිවාසං–මූලාය පටිකස්සති;
මානත්තං දෙති අබ්භෙති–තෙනෙතං ඉති වුච්චතීති.

පරිවාරෙ වචනකාරණඤ්ච වුත්තං. තත්ථ පරිවාසදානාදීනි සමුච්චයක්ඛන්ධකෙ විත්ථාරතො ආගතානි. තත්ථෙව නෙසං සංවණ්ණනං කරිස්සාම. **තස්සෙව[2] ආපත්තිනිකායස්සා**ති තස්ස එව ආපත්තිසමූහස්ස; තත්ථ කිඤ්චාපි අයං එකාව ආපත්ති, රූළ්හිසද්දෙන පන අවයවෙ සමූහවොහාරෙන වා නිකායොති වුත්තො. "එකො වෙදනාක්ඛන්ධො එකො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො"ති ආදීසු විය.

එවං උද්දිට්ඨසික්ඛාපදං පදානුක්කමෙන විභජිත්වා ඉදානි ඉමං සුක්කවිස්සට්ඨිං ආපජ්ජන්තස්ස උපායඤ්ච කාලඤ්ච අධිප්පායඤ්ච අධිප්පායවත්ථුඤ්ච දස්සෙතුං **අජ්ඣත්තරූපෙ මොචෙතීති** ආදිමාහ. එත්ථ හි අජ්ඣත්තරූපාදීසු චතූසු පදෙසු උපායො දස්සිතො. **අජ්ඣත්තරූපෙ** වා මොචෙය්‍ය, **බහිද්ධාරූපෙ** වා, උභයත්ථ වා, **ආකාසෙ වා කටිං කම්පෙන්තො**; ඉතො පරං අඤ්ඤො උපායො නත්ථි. තත්ථ රූපෙ සඞ්ඝට්ටෙත්වා[3] මොචෙන්තොපි රූපෙන සඞ්ඝට්ටෙත්වා[3] මොචෙන්තොපි "රූපෙ මොචෙති" ච්චෙව වෙදිතබ්බො. රූපෙ හි සති සො මොචෙති, න රූපං අලභිත්වාති. **රාගූපත්ථම්භාදීසු** පන පඤ්චසු කාලො දස්සිතො. රාගූපත්ථම්භාදිකාලෙසු හි අඞ්ගජාතං කම්මනියං හොති. යස්ස කම්මනියත්තෙ සති මොචෙති. ඉතො පරං අඤ්ඤො කාලො නත්ථි. න හි විනා රාගූපත්ථම්භාදීහි පුබ්බණ්හාදයො කාලභෙදා මොචනෙ නිමිත්තා[4] හොන්ති. **ආරොග්‍යත්ථායා**ති ආදීසු දසසු අධිප්පායො දස්සිතො. එවරූපෙන හි අධිප්පායභෙදෙන මොචෙති, න අඤ්ඤථා. නීලාදීසු පන දසසු නවමස්ස අධිප්පායස්ස වත්ථු දස්සිතං. වීමංසන්තො හි නීලාදීසු අඤ්ඤතරවසෙන වීමංසති. න තෙහි විනිමුත්තත්තාති.

ඉතො පරං[5] ඉමෙසංයෙව අජ්ඣත්තරූපාදීනං පදානං පකාසනත්ථං **අජ්ඣත්තරූපෙති අජ්ඣත්තං උපාදින්නරූපෙති**[6] ආදි වුත්තං. තත්ථ **අජ්ඣත්තං උපාදින්නරූපෙති**[6] අත්තනො හත්ථාදිභෙදෙ රූපෙ;

---

1. සයා. යථාථං. 3. සී. සඞ්ඝට්ටෙත්වා. 5. ම. ඉතොපරං පන. 6. සී. මු. උපාදින්නෙ රූ-
2. සයා. තංසෙව වා 4. සී. & ම. නිමිත්තා. [පෙති & සයා. අජ්ඣත්ත උපාදින්නරූපෙති.

බහිද්ධා **උපාදින්නෙ**ති පරස්ස තාදිසෙ යෙව; **අනුපාදින්නෙ**ති තාලච්ඡිද්දාදිභෙදෙ; **තදුභයෙ**ති අත්තනො ච පරස්ස ච රූපෙ; උභයඝට්ටනවසෙනෙතං වුත්තං. අත්තනො රූපෙන ච අනුපාදින්නරූපෙන ච එකතො ඝට්ටනෙපි ලබ්භති. **ආකාසෙ වායමන්තස්සා**ති කෙනචි රූපෙන අඝට්ටෙත්වා ආකාසෙයෙව කටිකම්පනපයොගෙන අඞ්ගජාතං චාලෙන්තස්ස; **රාගූපත්ථම්භෙ**ති රාගස්ස බලවභාවෙ; රාගෙන වා අඞ්ගජාතස්ස උපත්ථම්භෙ ථද්ධභාවෙ සඤ්ජාතෙති වුත්තං හොති. **කම්මනියං හොතී**ති මොචනකම්මක්ඛමං අඤ්ඤතරූපාදිසු උපක්කමාරහං හොති. **උච්චාලිඞ්ගපාණකදට්ඨූපත්ථම්භෙ**ති උච්චාලිඞ්ගපාණකදට්ඨෙන අඞ්ගජාතෙ උපත්ථම්භෙ; උච්චාලිඞ්ගපාණකා නාම ලොමසපාණකා හොන්ති, තෙසං ලොමෙහි පුට්ඨං අඞ්ගජාතං කණ්ඩුං ගහෙත්වා ථද්ධං හොති, තත්ථ යස්මා තානි ලොමානි අඞ්ගජාතං ඩංසන්තානි විය විජ්ඣන්ති, තස්මා "උච්චාලිඞ්ගපාණකදට්ඨෙනා"ති වුත්තං. අත්ථතො පන උච්චාලිඞ්ගපාණකලොමවෙධනෙනාති වුත්තං හොති. **අරොගො භවිස්සාමී**ති මොචෙත්වා අරොගො භවිස්සාමි; **සුඛං වෙදනං උප්පාදෙස්සාමී**ති මොචනෙන[1] ච මුඤ්චනපච්චයා ච මුත්තපච්චයා ච යා සුඛා වෙදනා හොති, තං උප්පාදෙස්සාමීති අත්ථො. **භෙසජ්ජං භවිස්සතී**ති ඉදං මෙ මොචිතං කිස්මිඤ්චිදෙව භෙසජ්ජං භවිස්සති; **දානං දස්සාමී**ති මොචෙත්වා කීටකිපිල්ලිකාදීනං දානං දස්සාමි; **පුඤ්ඤං භවිස්සතී**ති මොචෙත්වා කීටාදීනං දෙන්තස්ස පුඤ්ඤං භවිස්සති; **යඤ්ඤං යජිස්සාමී**ති මොචෙත්වා කීටාදීනං යඤ්ඤං යජිස්සාමි; කිඤ්චි කිඤ්චි මන්තපදං වත්වා දස්සාමීති වුත්තං හොති. **සග්ගං ගමිස්සාමී**ති මොචෙත්වා කීටාදීනං දින්නදානෙන[2] වා පුඤ්ඤෙන වා යඤ්ඤෙන වා සග්ගං ගමිස්සාමි; **බීජං භවිස්සතී**ති කුලවංසඞ්කුරස්ස දාරකස්ස බීජං භවිස්සති; "ඉමිනා බීජෙන[3] පුත්තො නිබ්බත්තිස්සතී"ති ඉමිනා අධිප්පායෙන මොචෙතීති අත්ථො. **වීමංසත්ථායා**ති ජානනත්ථාය; නීලං භවිස්සතීති ආදිසු "ජානිස්සාමි තාව කිං මෙ මොචිතං නීලං භවිස්සති? පීතකාදිසු අඤ්ඤතරවණ්ණ"න්ති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. **ඛිඩ්ඩාධිප්පායො**ති ඛිඩ්ඩාපසුතො; තෙන තෙන අධිප්පායෙන කීළන්තො මොචෙතීති වුත්තං හොති.

ඉදානි යදිදං අඤ්ඤතරූපෙ මොචෙතීති ආදි වුත්තං, තත්ථ යථා මොචෙන්තො ආපත්තිං ආපජ්ජති, තෙසඤ්ච පදානං වසෙන යත්තකො ආපත්තිභෙදො හොති, තං සබ්බං දස්සෙන්තො **අඤ්ඤතරූපෙ චෙතෙති, උපක්කමති, මුච්චති, ආපත්ති සඞ්ඝාදිසෙසස්සා**ති ආදිමාහ. තත්ථ **චෙතෙතී**ති මොචනස්සාදසම්පයුත්තාය චෙතනාය 'මුච්චතූ'ති චෙතෙති; **උපක්කමතී**ති තදනුරූපං වායාමං කරොති; **මුච්චතී**ති එවං චෙතෙන්තස්ස තදනුරූපෙන වායාමෙන වායමතො සුක්කං ඨානා චවති; **ආපත්ති සඞ්ඝාදිසෙසස්සා**ති ඉමෙහි තීහි අඞ්ගෙහි අස්ස පුග්ගලස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො නාම ආපත්ති හොතීති අත්ථො. එස නයො බහිද්ධා රූපෙති ආදිසුපි අවසෙසෙසු අට්ඨවීසතියා පදෙසු.

1. සී. මුඤ්චනපපත්තියා & ම. සං. මුච්චනුපපත්තියා. 2. ම. කීටාදීනං දානෙන. 3. සං. ඉමිනා මෙ බීජෙන.

එත්ථ පන ද්වෙ ආපත්තිසහස්සානි නීහරිත්වා දස්සෙතබ්බානි. කථං? අජ්ඣත්තරූපෙ තාව රාගුපත්ථම්භෙ ආරොග්‍යත්ථාය නීලං මොචෙන්තස්ස එකා ආපත්ති,[1] අජ්ඣත්තරූපෙයෙව රාගුපත්ථම්භෙ ආරොග්‍යත්ථාය පීතකාදීනං මොචනවසෙන අපරා නවාති දස. යථා ච ආරොග්‍යත්ථාය දස, එවං සුඛාදීනං නවන්නං පදානං අත්ථාය එකෙකපදෙ[2] දස දස කත්වා නවුති. ඉති ඉමා ච නවුති පුරිමා ච දසාති රාගුපත්ථම්භෙ තාව සතං. යථා පන රාගුපත්ථම්භෙ එවං වච්චුපත්ථම්භාදීසුපි චතූසු එකෙකස්මිං උපත්ථම්භෙ සතං සතං කත්වා චත්තාරි සතානි, ඉති ඉමානි චත්තාරි පුරිමඤ්ච එකන්ති[3] අජ්ඣත්තරූපෙ තාව පඤ්චන්නං උපත්ථම්භානං වසෙන පඤ්ච සතානි. යථා ච අජ්ඣත්තරූපෙ පඤ්ච, එවං බහිද්ධා රූපෙ පඤ්ච, අජ්ඣත්තබහිද්ධාරූපෙ පඤ්ච ආකාසෙ කටිං කම්පෙන්තස්ස පඤ්චාති සබ්බානිපි චතුන්නං පඤ්චකානං වසෙන ද්වෙ ආපත්තිසහස්සානි වෙදිතබ්බානි.

ඉදානි ආරොග්‍යත්ථායාති ආදීසු තාව දසසු පදෙසු පටිපාටියා වා උප්පටිපාටියා වා හෙට්ඨා වා ගහෙත්වා උපරි ගණ්හන්තස්ස උපරි වා ගහෙත්වා හෙට්ඨා ගණ්හන්තස්ස උභතො ගහෙත්වා මජ්ඣෙ ඨපෙන්තස්ස මජ්ඣෙ වා ගහෙත්වා උභතො හරන්තස්ස සබ්බමූලකං වා[4] කත්වා ගණ්හන්තස්ස චෙතනුපක්කමමොචනෙ සති විසඞ්කෙතො නාම නත්ථීති දස්සෙතුං **ආරොග්‍යත්ථඤ්ච සුඛත්ථඤ්චාති** ඛණ්ඩචක්ක-බද්ධචක්කාදිභෙදවිචිත්තං[5] පාළිමාහ. තත්ථ ආරොග්‍යත්ථඤ්ච සුඛත්ථඤ්ච ආරොග්‍යත්ථඤ්ච භෙසජ්ජත්ථඤ්චාති එවං ආරොග්‍යපදං සබ්බපදෙහි යොජෙත්වා වුත්තමෙතං ඛණ්ඩචක්කං; සුඛපදාදීනි සබ්බපදෙහි යොජෙත්වා යාව අත්තනො අත්තනො අතීතානන්තරපදං, තාව ආනෙත්වා වුත්තානි නව බද්ධචක්කානීති එවං එකමූලකානි දස චක්කානි හොන්ති. තානි දුමූලකාදීහි[6] සද්ධිං අසම්මොහතො විත්ථාරෙත්වා වෙදිතබ්බානි. අත්ථො පනෙත්ථ පාකටොයෙව. යථා ච **ආරොග්‍යත්ථායාති** ආදීසු දසසු,[7] එවං නීලාදීසුපි **නීලඤ්ච පීතකඤ්ච චෙතෙති, උපක්කමතීති** ආදිනා නයෙන චක්කානි[8] වුත්තානි, තානිපි අසම්මොහතො විත්ථාරෙත්වා වෙදිතබ්බානි. අත්ථො පනෙත්ථාපි පාකටොයෙව. පුන "ආරොග්‍යත්ථඤ්ච නීලඤ්ච; ආරොග්‍යත්ථඤ්ච සුඛත්ථඤ්ච නීලඤ්ච[9] පීතකඤ්චා"ති එකෙකෙකං ද්විහි වෙ-පෙ-දසහි දසාති එවං පුරිමපදෙහි සද්ධිං පච්ඡිමපදානි යොජෙත්වා එකං මිස්සකං චක්කං වුත්තං. ඉදානි යස්මා 'නීලං මොචෙස්සාමී'ති චෙතෙත්වා උපක්කමන්තස්ස පීතකාදීසු මුච්චන්තෙසුපි පීතකාදිවසෙන චෙතෙත්වා උපක්කමන්තස්ස ඉතරෙසු මුච්චන්තෙසුපි නෙවත්ථි විසඞ්කෙතො. තස්මා එතම්පි නයං දස්සෙතුං **නීලං මොචෙස්සාමීති චෙතෙති, උපක්කමති, පීතකං මුච්චතීති** ආදිනා නයෙන චක්කානි වුත්තානි. තතො පරං සබ්බ

1. සී. එකාපත්ති.
2. ස්‍යා. & සී. එකෙකපදෙන.
3. ස්‍යා. & සී එකං.
4. ම. සබ්බමූලං කත්වා.
5. සී. භෙදං විචිත්තං.
6. ස්‍යා. & ම. දුමූලකාදීසි.
7. සී. මු. ම. ස්‍යා. දසසුපදෙසු.
8 ම. දසචක්කානි.
9. ම. සී. මු. නීලකඤ්ච.

පච්ඡිමපදං නීලාදීහි නවහි පදෙහි[1] යොජෙත්වා කුච්ඡිචක්කං නාම වුත්තං. තතො පීතකාදීනි නව පදානි එකෙන නීලපදෙනෙව සද්ධිං යොජෙත්වා පිට්ඨිචක්කං නාම වුත්තං. තතො ලොහිතකාදීනි නව පදානි එකෙන පීතකපදෙනෙව සද්ධිං යොජෙත්වා දුතියං පිට්ඨිචක්කං වුත්තං. එවං ලොහිතකපදාදීහි සද්ධිං ඉතරානි නව නව පදානි යොජෙත්වා අඤ්ඤානිපි අට්ඨ චක්කානි වුත්තානීති එවං දසගතිකං පිට්ඨිචක්කං වෙදිතබ්බං. එවං ඛණ්ඩචක්කාදීනං අනෙකෙසං චක්කානං වසෙන විත්ථාරතො ගරුකාපත්තිමෙව දස්සෙත්වා අඞ්ගවසෙනෙව ගරුකාපත්තිඤ්ච ලහුකාපත්තිඤ්ච අනාපත්තිඤ්ච දස්සෙතුං **චෙතෙති උපක්කමති මුච්චතීති** ආදිමාහ. තත්ථ පුරිමනයෙන අජ්ඣත්තරූපාදීසු රාගාදිඋපත්ථම්භෙ සති ආරොග්‍යාදීනං අත්ථාය චෙතෙන්තස්ස උපක්කමිත්වා අසුචිං මොචෙන්තෙ තිවඞ්ගසම්පන්නා ගරුකාපත්ති වුත්තා. දුතියෙන නයෙන චෙතෙන්තස්ස ච උපක්කමන්තස්ස ච මොචනෙ අසති දුවඞ්ගසම්පන්නා ලහුකා ථුල්ලච්චයාපත්ති; **චෙතෙති, න උපක්කමති, මුච්චතීති** ආදීහි ඡහි නයෙහි අනාපත්ති.

අයං පන ආපත්තානාපත්තිභෙදො සණ්හො සුඛුමො, තස්මා සුට්ඨු සල්ලක්ඛෙතබ්බො. සුට්ඨු සල්ලක්ඛෙත්වා කුක්කුච්චං පුච්ඡිතෙන ආපත්ති වා අනාපත්ති වා ආචික්ඛිතබ්බා. විනයකම්මං වා කාතබ්බං. අසල්ලක්ඛෙත්වා කරොන්තො හි රොගනිදානං අජානිත්වා භෙසජ්ජං කරොන්තො වෙජ්ජො විය විඝාතඤ්ච ආපජ්ජති; න ච තං පුග්ගලං තිකිච්ඡිතුං සමත්ථො හොති. තත්‍රායං සල්ලක්ඛණවිධි: කුක්කුච්චෙන ආගතො භික්ඛු යාවතතියං පුච්ඡිතබ්බො: කතරෙන[2] පයොගෙන කතරෙන රාගෙන ආපන්නොසීති. සචෙ පඨමං අඤ්ඤං වත්වා පච්ඡා අඤ්ඤං වදති, න එකමග්ගෙන කථෙති, සො වත්තබ්බො "ත්වං න එකමග්ගෙන කථෙසි, පරිහරසි, න සක්කා තව විනයකම්මං කාතුං, ගච්ඡ සොත්ථිං ගවෙසා"ති. සචෙ පන තික්ඛත්තුම්පි එකමග්ගෙනෙව කථෙති, යථාභූතං අත්තානං ආවිකරොති, අථස්ස ආපත්තානාපත්තිගරුකලහුකාපත්තිවිනිච්ඡයත්ථං එකාදසන්නං රාගානං වසෙන එකාදස පයොගා සමවෙක්ඛිතබ්බා. තත්‍රිමෙ එකාදස රාගා: මොචනස්සාදො, මුච්චනස්සාදො, මුත්තස්සාදො, මෙථුනස්සාදො, ඵස්සස්සාදො, කණ්ඩුවනස්සාදො, දස්සනස්සාදො, නිසජ්ජස්සාදො, වාචස්සාදො, ගෙහසිතපෙමං, වනභඞ්ගියන්ති. තත්ථ මොචෙතුං අස්සාදො මොචනස්සාදො; මුච්චනෙ[3] අස්සාදො මුච්චනස්සාදො; මුත්තෙ අස්සාදො මුත්තස්සාදො; මෙථුනෙ අස්සාදො මෙථුනස්සාදො; ඵස්සෙ අස්සාදො ඵස්සස්සාදො; කණ්ඩුවනෙ අස්සාදො කණ්ඩුවනස්සාදො; දස්සනෙ අස්සාදො දස්සනස්සාදො; නිසජ්ජාය අස්සාදො නිසජ්ජස්සාදො; වාචාය අස්සාදො වාචස්සාදො; ගෙහසිතං පෙමං ගෙහසිතපෙමං; වනභඞ්ගියන්ති යං කිඤ්චි පුප්ඵඵලාදි වනතො භඤ්ජිත්වා ආහටං. එත්ථ ච නවහි පදෙහි

1. ම. & සී. මු. පදෙහිසද්ධිං. 2. ස්‍යා. කතමෙන. 3. සී. & ම. මු. මුච්චමානෙ.

සම්පයුත්තඅස්සාදසීසෙන රාගො වුත්තො. එකෙන පදෙන සරූපෙනෙව, එකෙන පදෙන වත්ථුනා වුත්තො. වචනභඞ්ගො හි රාගස්ස වත්ථු, න රාගො යෙව. එතෙසං පන රාගානං වසෙන එව* පයොගා සමවෙක්ඛිතබ්බා.

මොචනස්සාදෙ- මොචනස්සාදචෙතනාය චෙතෙන්තො චෙව[1] අස්සාදෙන්තො ච උපක්කමති, මුච්චති, සඞ්ඝාදිසෙසො. තථෙව චෙතෙන්තො ච අස්සාදෙන්තො ච උපක්කමති, න මුච්චති, ථුල්ලච්චයං. සචෙ පන සයනකාලෙ රාගපරියුට්ඨිතො හුත්වා ඌරුනා වා මුට්ඨිනා වා අඞ්ගජාතං ගාළ්හං පීළෙත්වා මොචනත්ථාය සහුස්සාහොව සුපති, සුපන්තස්ස චස්ස අසුචි මුච්චති, සඞ්ඝාදිසෙසො. සචෙ රාගපරියුට්ඨානං අසුභමනසිකාරෙන වූපසමෙත්වා සුද්ධචිත්තො සුපති, සුපන්තස්ස මුත්තෙපි අනාපත්ති.

මුච්චනස්සාදෙ අත්තනො ධම්මතාය මුච්චමානං අස්සාදෙති, න උපක්කමති, මුච්චති; අනාපත්ති. සචෙ පන මුච්චමානං අස්සාදෙන්තො උපක්කමති, තෙන උපක්කමෙන මුත්තෙ සඞ්ඝාදිසෙසො. අත්තනො ධම්මතාය මුච්චමානෙ මා කාසාවං වා සෙනාසනං වා දූසසීති අඞ්ගජාතං ගහෙත්වා ජග්ගනත්ථාය උදකට්ඨානං ගච්ඡති, වට්ටතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං.

මුත්තස්සාදෙ-අත්තනො ධම්මතාය මුත්තෙ ඨානා චුතෙ අසුචිම්හි පච්ඡා අස්සාදෙන්තස්ස විනා උපක්කමෙන මුච්චති, අනාපත්ති. සචෙ අස්සාදෙත්වා පුන මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො.

මෙථුනස්සාදෙ-මෙථුනරාගෙන මාතුගාමං ගණ්හාති, තෙන පයොගෙන අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. මෙථුනධම්මස්ස පයොගත්තා පන තාදිසෙ ගහණෙ දුක්කටං; සීසං පත්තෙ පාරාජිකං. සචෙ මෙථුනරාගෙන රත්තො පුන අස්සාදෙත්වා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො.

ඵස්සස්සාදෙ- දුවිධො ඵස්සො අජ්ඣත්තිකො බාහිරො ච. අජ්ඣත්තිකෙ තාව අත්තනො නිමිත්තං ථද්ධං මුදුකන්ති ජානිස්සාමීති වා ලොලභාවෙන වා කීළාපයතො අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. සචෙ කීළාපෙන්තො අස්සාදෙත්වා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො. බාහිරඵස්සෙ පන කායසංසග්ගරාගෙන මාතුගාමස්ස අඞ්ගමඞ්ගානි පරාමසතො චෙව ආලිඞ්ගතො ච අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. කායසංසග්ගසඞ්ඝාදිසෙසං පන ආපජ්ජති. සචෙ කායසංසග්ගරාගෙන රත්තො පුන අස්සාදෙත්වා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති, විසට්ඨිපච්චයාපිස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො.

*. එවං. 1. සී. චෙතෙත්වා තමෙව. 2. සක. විසට්ඨිපච්චයාපි.

කණ්ඩුවනස්සාදෙ-දද්දු-කණ්ඩු-කච්ඡු-පිළකා-පාණකාදීනං අඤ්ඤතරවසෙන කණ්ඩුවමානං නිමිත්තං කණ්ඩුවනස්සාදෙනෙව කණ්ඩුවන්තො අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. කණ්ඩුවනස්සාදෙන රජ්ජන්තො පුන අස්සාදෙත්වා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො.

දස්සනස්සාදෙ-දස්සනස්සාදෙන පුනප්පුනං මාතුගාමස්ස අනොකාසං උපනිජ්ඣායතො අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. මාතුගාමස්ස අනොකාසූපනිජ්ඣානෙ පන දුක්කටං. සචෙ දස්සනස්සාදෙන රජ්ජන්තො පුන අස්සාදෙත්වා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො.

නිසජ්ජස්සාදෙ-මාතුගාමෙන සද්ධිං රහො නිසජ්ජස්සාදරාගෙන නිසින්නස්ස අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. රහො නිසජ්ජපච්චයා පන ආපන්නාය ආපත්තියා කාරෙතබ්බො. සචෙ නිසජ්ජස්සාදෙන රජ්ජන්තො පුන අස්සාදෙත්වා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති සඞ්ඝාදිසෙසො.

වාචස්සාදෙ- වාචස්සාදරාගෙන මාතුගාමං මෙථුනසන්නිස්සිතාහි වාචාහි ඔභාසෙන්තස්ස අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. දුට්ඨුල්ලවාචා සඞ්ඝාදිසෙසං පන ආපජ්ජති. සචෙ වාචස්සාදෙන රජ්ජන්තො පුන අස්සාදෙත්වා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො.

ගෙහසිතපෙමෙ-මාතරං වා මාතුපෙමෙන භගිනිං වා භගිනිපෙමෙන පුනප්පුනං පරාමසතො චෙව ආලිඞ්ගතො ච අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. ගෙහසිතපෙමෙන පන ඵුසනපච්චයා දුක්කටං. සචෙ ගෙහසිතපෙමෙන රජ්ජන්තො පුන අස්සාදෙත්වා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො.

වනභඞ්ගෙ-ඉත්ථිපුරිසා අඤ්ඤමඤ්ඤං කිඤ්චිදෙව තම්බූල[1] ගන්ධපුප්ඵවාසාදිප්පකාරං පණ්ණාකාරං මිත්තසන්ථවභාවස්ස දළ්හභාවත්ථාය පෙසෙන්ති, අයං වනභඞ්ගො නාම. තෙසුඤ්ච මාතුගාමො කස්සචි සංසට්ඨවිහාරිස්ස කුලූපකභික්ඛුනො පෙසෙති, තස්ස ච 'අසුකාය නාම ඉදං පෙසිත'න්ති සාරත්තස්ස පුනප්පුනං හත්ථෙහි තං වනභඞ්ගං කීළාපයතො අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. සචෙ වනභඞ්ගසාරත්තො පුන අස්සාදෙත්වා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො. සචෙ උපක්කමන්තොපි න මුච්චති, ථුල්ලච්චයං.

එවමෙතෙසං එකාදසන්නං රාගානං වසෙන ඉමෙ එකාදස පයොගෙ සමවෙක්ඛිත්වා ආපත්ති වා අනාපත්ති වා සල්ලක්ඛෙතබ්බා. සල්ලක්ඛෙත්වා සචෙ ගරුකා හොති, ගරුකාති ආවිකාතබ්බා. සචෙ ලහුකා හොති, ලහුකාති ආවිකාතබ්බා. තදනුරූපඤ්ච විනයකම්මං කාතබ්බං. එවං හි කතං සුකතං හොති. රොගනිදානං ඤත්වා වෙජ්ජෙන කතභෙසජ්ජමිව තස්ස ච පුග්ගලස්ස සොත්ථිභාවාය සංවත්තතීති.

---

1. සී. මු. තක්කොල. සී. I. තම්බොල.

චෙතෙති න උපක්කමතීති ආදීසු මොචනස්සාදචෙතනාය චෙතෙති, න උපක්කමති මුච්චති, අනාපත්ති, මොචනස්සාදපීළිතො අහො වත[1] මුච්චෙය්‍යාති චෙතෙති, න උපක්කමති, න මුච්චති, අනාපත්ති. මොචනස්සාදෙන න චෙතෙති, ඵස්සස්සාදෙන කණ්ඩුවනස්සාදෙන වා උපක්කමති, මුච්චති, අනාපත්ති. තථෙව න චෙතෙති, උපක්කමති, න මුච්චති, අනාපත්ති. කාමවිතක්කං විතක්කෙන්තො මොචනත්ථාය න චෙතෙති, න උපක්කමති, මුච්චති, අනාපත්ති. සචෙ පනස්ස විතක්කයතොපි න මුච්චති, ඉදං ආගතමෙව හොති; **න චෙතෙති න උපක්කමති න මුච්චති අනාපත්තීති.**

අනාපත්ති සුපිනන්තෙනාති සුත්තස්ස සුපිනෙ මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවන්තස්ස විය කායසංසග්ගාදීනි ආපජ්ජන්තස්ස විය සුපිනන්තෙන කාරණෙන යස්ස අසුචි මුච්චති, තස්ස අනාපත්ති. සුපිනෙ පන උප්පන්නාය අස්සාදචෙතනාය සච'ස්ස විසයො හොති, නිච්චලෙන භවිතබ්බං. න හත්ථෙන නිමිත්තං කීළාපෙතබ්බං. කාසාවපච්චත්ථරණරක්ඛණත්ථං පන හත්ථපුටෙන ගහෙත්වා ජග්ගනත්ථාය උදකට්ඨානං ගන්තුං වට්ටති. **න මොචනාධිප්පායස්සාති** යස්ස භෙසජ්ජෙන වා නිමිත්තං ආලිම්පන්තස්ස උච්චාරාදීනි වා කරොන්තස්ස න මොචනාධිප්පායස්ස මුච්චති, තස්සාපි අනාපත්ති. උම්මත්තකස්ස දුවිධස්සාපි අනාපත්ති. ඉධ සෙය්‍යසකො ආදිකම්මිකො; තස්ස අනාපත්ති **ආදිකම්මිකස්සාති.**

පදභාජනීයවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

සමුට්ඨානාදීසු ඉදං සික්ඛාපදං පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං, කායචිත්තතො සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. විවෙදනං[2] සුඛමජ්ඣත්තවසෙනාති.

විනීතවත්ථූසු–**සුපිනවත්ථු** අනුපඤ්ඤත්තියං වුත්තනයමෙව. **උච්චාරපස්සාවවත්ථූනි** උත්තානත්ථානෙව. විතක්කවත්ථුස්මිං–**කාමවිතක්කන්ති** ගෙහසිතකාමවිතක්කං, තත්ථ කිඤ්චාපි අනාපත්ති වුත්තා. අථ ඛො විතක්කගතිකෙන න භවිතබ්බං. **උණ්හොදකවත්ථූසු** පඨමං උත්තානමෙව. දුතියෙ–සො භික්ඛු මොචෙතුකාමො උණ්හොදකෙන නිමිත්තං පහරිත්වා පහරිත්වා නහායි; තෙනස්ස ආපත්ති වුත්තා. තතියෙ–උපක්කමස්ස අත්ථිතාය ථුල්ලච්චයං. **භෙසජ්ජකණ්ඩුවනවත්ථූනි** උත්තානත්ථානෙව. **මග්ගවත්ථූසු** පඨමස්ස–ථුල්ලූරුකස්ස මග්ගං ගච්ඡන්තස්ස සම්බාධට්ඨානෙ ඝට්ටනාය අසුචි මුච්චි; තස්ස න මොචනාධිප්පායත්තා අනාපත්ති. දුතියස්ස තථෙව මුච්චි; මොචනාධිප්පායත්තා පන සඞ්ඝාදිසෙසො. තතියස්ස න මුච්චි; උපක්කමසම්භවතො පන ථුල්ලච්චයං. තස්මා මග්ගං ගච්ඡන්තෙන උප්පන්නෙ පරිළාහෙ න ගන්තබ්බං. ගමනං උපච්ඡින්දිත්වා අසුභාදිමනසිකාරෙන චිත්තං වූපසමෙත්වා සුද්ධචිත්තෙන කම්මට්ඨානං ආදාය ගන්තබ්බං. සචෙ ඨිතො විනොදෙතුං න සක්කොති,

---

1. සී. අහොවතථතං 2. සී. දුක්ඛවෙදනං.

මග්ගා ඔක්කම්ම නිසීදිත්වා විනොදෙත්වා කම්මට්ඨානං ආදාය සුද්ධ චිත්තෙනෙව ගන්තබ්බං. **වච්චවත්ථූසු**–තෙ භික්ඛූ වච්චං දළ්හං ගහෙත්වා පූරෙත්වා පූරෙත්වා විස්සජ්ජෙන්තා ගාමදාරකා විය පස්සාවමකංසු. **ජන්තාඝරවත්ථුස්මිං**–උදරං තාපෙන්තස්ස මොචනාධිප්පායස්සාපි අමොචනාධිප්පායස්සාපි මුත්තෙ අනාපත්තියෙව. පරිකම්මං කරොන්තස්ස නිමිත්තචාලනවසෙන අසුචි මුච්චි;[1] තස්මා ආපත්තිට්ඨානෙ ආපත්ති වුත්තා. **ඌරුසම්බාහනවත්ථූසු**–යෙසං ආපත්ති වුත්තා, තෙ අඞ්ගජාතම්පි[2] ඵුසාපෙසුන්ති වෙදිතබ්බාති එවං **කුරුන්දට්ඨකථායං** වුත්තං. **සාමණෙරාදිවත්ථූනි** උත්තානත්ථානෙව. කායත්ථම්භනවත්ථුස්මිං–**කායං ථම්භෙන්තස්සාති** චිරං නිසීදිත්වා වා නිපජ්ජිත්වා වා නවකම්මං වා කත්වා ආලසියවිමොචනත්ථං විජම්භෙන්තස්ස. **උපනිජ්ඣායනවත්ථුස්මිං**–සචෙපි පටසතං නිවත්ථා හොති. පුරතො වා පච්ඡතො වා ඨත්වා ඉමස්මිං නාම ඔකාසෙ නිමිත්තන්ති උපනිජ්ඣායන්තස්ස දුක්කටමෙව. අනිවත්ථානං ගාමදාරිකානං නිමිත්තං උපනිජ්ඣායන්තස්ස පන කිමෙව වත්තබ්බං. තිරච්ඡානගතානම්පි නිමිත්තෙ එසෙව නයො. ඉතො චිතො ච අවිලොකෙත්වා පන දිවසම්පි එකපයොගෙන උපනිජ්ඣායන්තස්ස එකමෙව දුක්කටං. ඉතො චිතො ච විලොකෙත්වා පුනප්පුනං උපනිජ්ඣායන්තස්ස පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටං. උම්මීලනනිමීලනවසෙන පන න කාරෙතබ්බො.[3] සහසා උපනිජ්ඣායිත්වා පුන පටිසඞ්ඛාය සංවරෙ තිට්ඨන්තො අනාපත්ති. තං සංවරං පහාය පුන උපනිජ්ඣායතො දුක්කටමෙව. **තාලච්ඡිද්දාදිවත්ථූනි** උත්තානත්ථානෙව. **නහානවත්ථූසු**–යෙ උදකසොතං නිමිත්තෙන පහරිංසු, තෙසං ආපත්ති වුත්තා. **උදකඤ්ජලවත්ථූසු**පි එසෙව නයො. එත්ථ **උදකඤ්ජලන්ති** උදකචික්ඛල්ලො වුච්චති; එතෙනෙව උපායෙන ඉතො පරානි සබ්බානෙව **උදකෙ ධාවනාදිවත්ථූනි** වෙදිතබ්බානි. අයං පන විසෙසො. **පුප්ඵාවළියවත්ථූසු**–සචෙපි න මොචනාධිප්පායස්ස අනාපත්ති. කීළනපච්චයා පන දුක්කටං හොතීති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය
සුක්කවිස්සට්ඨිසික්ඛාපදවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

---

1. 3. 2.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවාති කායසංසග්ගසික්ඛාපදං. තත්‍රායං අනුත්තානපදවණ්ණනා: **අරඤ්ඤෙ විහරතීති** න ආවෙණිකෙ අරඤ්ඤෙ; ජෙතවනවිහාරස්සෙව පච්චන්තෙ එකපස්සෙ; **මජ්ඣෙ ගබ්භොති** තස්ස ච විහාරස්ස මජ්ඣෙ ගබ්භො හොති; **සමන්තා පරියාගාරොති** සමන්තා පනස්ස මණ්ඩලමාළපරික්ඛෙපො හොති; සො කිර මජ්ඣෙ චතුරස්සං ගබ්භං කත්වා බහි මණ්ඩලමාළපරික්ඛෙපෙන කතො, යථා සක්කා හොති අන්තොයෙව ආවිඤ්ජන්තෙහි විචරිතුං. **සුපඤ්ඤත්තන්ති** සුට්ඨපිතං,[4] යථා යථා යස්මිං යස්මිං ඔකාසෙ ඨපිතං

1. සී. ම. & සෘ. මුච්චති. 3. සෘ. න කාතබ්බො. 4. සෘ. & ම. සුට්ඨුඨපිතං.
2. සෘ. තෙ අඞ්ගජාතසාමන්තාසන්නට්ඨානං අඞ්ගජාතං.

පාසාදිකං හොති, ලොකරඤ්ජකං, තථා තථා තස්මිං තස්මිං ඔකාසෙ ඨපිතං; වත්තසීසෙන හි සො එකසීචවම්පි න කාරෙති. **එකච්චෙ වාතපානෙ විවරන්තොති** යෙසු විවරෙසු අන්ධකාරො හොති, තානි විවරන්තො; යෙසු විවරෙසු ආලොකො හොති, තානි **ථකෙන්තො**; **එවං වුත්තෙ සා බ්‍රාහ්මණී තං බ්‍රාහ්මණං එතදවොචාති** එවං තෙන බ්‍රාහ්මණෙන පසංසිත්වා වුත්තෙ සා බ්‍රාහ්මණී පසන්නො අයං බ්‍රාහ්මණො පබ්බජිතුකාමො මඤ්ඤෙති සල්ලක්ඛෙත්වා නිගූහිතබ්බම්පි තං අත්තනො විප්පකාරං පකාසෙන්තී කෙවලං තස්ස සද්ධාවිඝාතාපෙක්ඛා හුත්වා එතං **කුතො තස්ස උළාරත්තතාති** ආදි වචනමවොච. තත්ථ උළාරෙ අත්තා අස්සාති උළාරත්තා; උළාරත්තනො භාවො උළාරත්තතා. **කුලිත්ථීහීති** ආදීසු කුලිත්ථියො නාම ඝරසාමිනියො; **කුලධීතරො** නාම පුරිසන්තරගතා කුලධීතරො; **කුලකුමාරියො** නාම අනිබ්බිද්ධා වුච්චන්ති, **කුලසුණ්හා** නාම පරකුලතො ආනීතා කුලදාරකානං වධුයො.

ඔතිණ්ණොති යක්ඛාදීහි විය සත්තා අන්තො උප්පජ්ජන්තෙන රාගෙන වා ඔතිණ්ණො; කූපාදීනි විය සත්තා අසමවෙක්ඛිත්වා රජනීයෙ ඨානෙ රජ්ජන්තො සයං වා රාගං ඔතිණ්ණො; යස්මා පන උභයථාපි රාගසමඞ්ගිස්සෙවෙතං අධිවචනං, තස්මා **ඔතිණ්ණො නාම සාරත්තො අපෙක්ඛවා පටිබද්ධචිත්තොති** එවමස්ස පදභාජනං වුත්තං. තත්ථ **සාරත්තොති** කායසංසග්ගරාගෙන සුට්ඨු රත්තො; **අපෙක්ඛවාති** කායසංසග්ගාපෙක්ඛාය අපෙක්ඛවා; **පටිබද්ධචිත්තොති** කායසංසග්ගරාගෙනෙව තස්මිං වත්ථුස්මිං පටිබද්ධචිත්තො, **විපරිණතෙනාති** පරිසුද්ධභවඞ්ගසන්තතිසඞ්ඛාතං පකතිං ජහිත්වා අඤ්ඤථා පවත්තෙන; විරූපං වා පරිණතෙන විරූපං පරිවත්තෙන; යථා පරිවත්තමානං විරූපං හොති, එවං පරිවත්තිත්වා ඨිතෙනාති අධිප්පායො. යස්මා පනෙතං රාගාදීහි සම්පයොගං නාතිවත්තති, තස්මා **විපරිණතන්ති රත්තම්පි චිත්තන්ති** ආදිනා නයෙනස්ස පදභාජනං වත්වා අනෙන ඉධාධිප්පෙතමත්ථං දස්සෙන්තො **අපි ච රත්තං චිත්තං ඉමස්මිං අත්ථෙ අධිප්පෙතං විපරිණතන්ති** ආහ.

තදහුජාතාති තං දිවසං ජාතා ජාතමත්තා අල්ලමංසපෙසිවණ්ණා; එවරූපායපි හි සද්ධිං කායසංසග්ගෙ සඞ්ඝාදිසෙසො. මෙථුනවීතික්කමෙ පාරාජිකං. රහොනිසජ්ජස්සාදෙ පාචිත්තියඤ්ච හොති. **පගෙවාති** පඨමමෙව; **කායසංසග්ගං සමාපජ්ජෙය්‍යාති** හත්ථග්ගහණාදිකායසම්පයොගං කායමිස්සීභාවං සමාපජ්ජෙය්‍ය; යස්මා පනෙතං සමාපජ්ජන්තස්ස යො සො කායසංසග්ගො නාම; සො අත්ථතො අජ්ඣාචාරො හොති, රාගවසෙන අභිභවිත්වා සඤ්ඤමවෙලං ආචාරො,[2] තස්මාස්ස සඞ්ඛෙපෙනත්ථං දස්සෙන්තො **අජ්ඣාචාරො වුච්චතීති** පදභාජනමාහ.

1. සී. & මු. සභා. රාගෙන. 2. සී මු. අජ්ඣාචාරො.

හත්ථග්ගාහං වාති ආදිභෙදං පනස්ස විත්ථාරෙන දස්සෙතුං. තත්ථ හත්ථාදීනං විභාගදස්සනත්ථං **හත්ථො නාම කප්පරං උපාදායා**ති ආදිමාහ. තත්ථ **කප්පරං උපාදායා**ති දුතියං මහාසන්ධිං උපාදාය; අඤ්ඤත්ථ පන මණිබන්ධතො පට්ඨාය යාව[1] අග්ගනඛා හත්ථො. ඉධ සද්ධිං අග්ගබාහාය කප්පරතො පට්ඨාය අධිප්පෙතො. **සුද්ධකෙසා වා**ති සුත්තාදීහි අමිස්සානං සුද්ධානං කෙසානංයෙව, **වෙණී**ති තීහි කෙසවට්ටීහි විනන්ධිත්වා කතකෙසකලාපස්සෙතං නාමං; **සුත්තමිස්සා**ති පඤ්චවණ්ණෙන සුත්තෙන කෙසෙ මිස්සෙත්වා කතා; **මාලාමිස්සා**ති වස්සිකපුප්ඵාදීහි මිස්සෙත්වා තීහි කෙසවට්ටීහි විනන්ධිත්වා කතා; අවිනද්ධාපි වා කෙවලං පුප්ඵමිස්සකො කෙසකලාපො ඉධ වෙණීති වෙදිතබ්බො. **හිරඤ්ඤමිස්සා**ති කහාපණමාලාය මිස්සෙත්වා කතා; **සුවණ්ණමිස්සා**ති සුවණ්ණචීරකෙහි වා පාමඞ්ගාදීහි වා මිස්සෙත්වා කතා; **මුත්තාමිස්සා**ති මුත්තාවලීහි මිස්සෙත්වා කතා; **මණිමිස්සා**ති සුත්තාරූළ්හෙහි මණීහි මිස්සෙත්වා කතා; එතාසු හි යං කිඤ්චි වෙණිං ගණ්හන්තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො යෙව. අහං මිස්සකවෙණිං අග්ගහෙසින්ති වදන්තස්ස මොක්ඛො නත්ථි. වෙණිග්ගහණෙනෙවෙත්ථ ලොමාපි ගහිතාව හොන්ති. තස්මා යො එකම්පි ලොමං ගණ්හාති, තස්සාපි ආපත්තියෙව. **හත්ථඤ්ච වෙණිඤ්ච ඨපෙත්වා**ති ඉධ වුත්තලක්ඛණං හත්ථඤ්ච සබ්බප්පකාරඤ්ච වෙණිං ඨපෙත්වා අවසෙසං සරීරං **අඞ්ග**න්ති වෙදිතබ්බං. එවං පරිච්ඡින්නෙසු හත්ථාදීසු හත්ථස්ස ගහණං **හත්ථග්ගාහො**. වෙණියා ගහණං **වෙණිග්ගාහො**. අවසෙසස්ස සරීරස්ස පරාමසනං **අඤ්ඤතරස්ස වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඞ්ගස්ස පරාමසනං**. යො තං හත්ථග්ගාහං වා වෙණිග්ගාහං වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඞ්ගස්ස පරාමසනං සමාපජ්ජෙය්‍ය, තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො නාම ආපත්තීති කායො හොතීති අයං සික්ඛාපදස්ස අත්ථො.

යස්මා පන යො ච හත්ථග්ගාහො යො ච වෙණිග්ගාහො, යඤ්ච අවසෙසස්ස අඞ්ගස්ස පරාමසනං, තං සබ්බම්පි භෙදතො ද්වාදසවිධං හොති. තස්මා තං භෙදං දස්සෙතුං **ආමසනා පරාමසනා**ති ආදිනා නයෙන තස්ස පදභාජනං වුත්තං. තත්ථ යඤ්ච වුත්තං: **ආමසනා නාම ආමට්ඨමත්තා**ති, යඤ්ච **ඡුපනං නාම ඵුට්ඨමත්ත**න්ති, ඉමෙසං අයං විසෙසො:-**ආමසනා**ති ආමජ්ජනා; ඵුට්ඨොකාසං අනතික්කමිත්වාපි තත්ථෙව සඞ්ඝට්ටනා; අයං හි ආමට්ඨමත්තාති වුච්චති. **ඡුපන**න්ති අසඞ්ඝට්ටෙත්වා ඵුට්ඨමත්තං; යම්පි **උම්මසනාය** ච **උල්ලඞ්ඝනාය** ච නිද්දෙසෙ **උද්ධං උච්චාරණා**ති එකමෙව පදං වුත්තං. තත්‍රාපි අයං විසෙසො:-පඨමං අත්තනො කායස්ස ඉත්ථියා කායෙ උද්ධං පෙසනවසෙන වුත්තං; දුතියං ඉත්ථියා කායං උක්ඛිපනවසෙන; සෙසං පාකටමෙව.

1. ස්‍යා. & ම. මණිබන්ධතො යාව.

ඉදානි ය්වායං ඔතිණ්ණො විපරිණතෙන චිත්තෙන කායසංසග්ගං සමාපජ්ජති, තස්ස එතෙසං පදානං වසෙන විත්ථාරතො ආපත්තිභෙදං දස්සෙන්තො **ඉත්ථී ච හොති ඉත්ථිසඤ්ඤී සාරත්තො ච භික්ඛු ච නං ඉත්ථියා කායෙන කාය**න්ති ආදිමාහ. තත්ථ **භික්ඛු ච නං ඉත්ථියා කායෙන කාය**න්ති සො සාරත්තො ච ඉත්ථිසඤ්ඤී ච භික්ඛු අත්තනො කායෙන; තන්ති නිපාතමත්තං. අථ වා එතං තස්සා ඉත්ථියා හත්ථාදිභෙදං **කායං. ආමසති පරාමසතී**ති එතෙසු ච[1] එකෙනාපි ආකාරෙන අජ්ඣාචරති, ආපත්ති සඞ්ඝාදිසෙසස්ස. තත්ථ සකිං ආමසතො එකා ආපත්ති. පුනප්පුනං ආමසතො පයොගෙ පයොගෙ සඞ්ඝාදිසෙසො. පරාමසන්තොපි සචෙ කායතො අමොචෙත්වා ඉතොචිතො ච අත්තනො හත්ථං වා කායං වා සඤ්චොපෙති[2] හරති පෙසෙති, දිවසම්පි පරාමසතො එකාව ආපත්ති. සචෙ කායතො මොචෙත්වා මොචෙත්වා පරාමසති, පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. **ඔමසන්තො**පි සචෙ කායතො අමොචෙත්වාව ඉත්ථියා මත්ථකතො පට්ඨාය යාව පාදපිට්ඨිං ඔමසති, එකාව ආපත්ති. සචෙ පන උදරාදීසු[3] තං තං ඨානං පත්වා මුඤ්චිත්වා මුඤ්චිත්වා ඔමසති පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. **උම්මසනායපි** පාදතො පට්ඨාය යාව සීසං උම්මසන්තස්ස එසෙව නයො. **ඔලඞ්ඝනාය** මාතුගාමං කෙසෙසු ගහෙත්වා නාමෙත්වා චුම්බනාදීසු යං අජ්ඣාචාරං ඉච්ඡති, තං කත්වා මුච්චතො එකාව ආපත්ති. උට්ඨිතං පුනප්පුන නාමයතො පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. **උල්ලඞ්ඝනායපි** කෙසෙසු වා හත්ථෙසු වා ගහෙත්වා වුට්ඨාපයතො එසෙව නයො. ආකඩ්ඪනාය අත්තනො අභිමුඛං ආකඩ්ඪන්තො යාව න මුඤ්චති, එකාව ආපත්ති. මුඤ්චිත්වා මුඤ්චිත්වා[4] ආකඩ්ඪන්තස්ස පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. **පතිකඩ්ඪනාය**පි පරම්මුඛං පිට්ඨියං ගහෙත්වා පතිපණාමයතො එසෙව නයො, **අභිනිග්ගණ්හනාය** හත්ථෙ වා බාහාය වා දළ්හං ගහෙත්වා යොජනම්පි ගච්ඡතො එකාව ආපත්ති. මුඤ්චිත්වා පුනප්පුනං ගණ්හතො පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. අමුඤ්චිත්වා පුනප්පුනං ඝංසතො ච ආලිඞ්ගතො ච පයොගෙ පයොගෙ ආපත්තීති **මහාසුමත්ථෙරො** ආහ. **මහාපදුමත්ථෙරො** පනාහ: මූලග්ගහණමෙව පමාණං. තස්මා යාව න මුඤ්චති, තාව එකාව ආපත්තීති. **අභිනිප්පීළනාය** වත්ථෙන වා ආභරණෙන වා සද්ධිං පීළයතො[5] අඞ්ගං අඵුසන්තස්ස ථුල්ලච්චයං. ඵුසන්තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො. එකපයොගෙන එකා ආපත්ති. නානාපයොගෙහි නානා. **ගහණඡුපනෙසු** අඞ්ගඞ්ගං කිඤ්චි විකාරං අකරොන්තොපි ගහිතමත්තඡුපිතමත්තෙනාපි ආපත්තිං ආපජ්ජති.

එවමෙතෙසු ආමසනාදීසු එකෙනාපි ආකාරෙන අජ්ඣාචරතො ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤිස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො. වෙමතිකස්ස ථුල්ලච්චයං. පණ්ඩකපුරිසතිරච්ඡානගතසඤ්ඤිස්සාපි ථුල්ලච්චයමෙව.

---

1. සී. එතෙසුච & සී මු එතෙසු චෙව. 4 සභා. මුඤ්චිත්වා මුඤ්චිත්වා පුනපි.
2. සී. මු· සඤ්චාරෙති. 3 ශ්‍යා. & ම. උරාදීසු. 5. සභා. නිප්පීළයතො.

පණ්ඩකෙ පණ්ඩකසඤ්ඤිස්ස ථුල්ලච්චයං. වෙමතිකස්ස දුක්කටං. පුරිස-තිරච්ඡානගත-ඉත්ථිසඤ්ඤිස්ස දුක්කටමෙව.

පුරිසෙ පුරිසසඤ්ඤිස්සාපි වෙමතිකස්සාපි ඉත්ථිපණ්ඩකතිරච්ඡානගතසඤ්ඤිස්සාපි දුක්කටමෙව. තිරච්ඡානගතෙපි සබ්බප්පකාරෙන දුක්කටමෙවාති.

ඉමා එකමූලකනයෙ වුත්තා ආපත්තියො සල්ලක්ඛෙත්වා ඉමිනාව උපායෙන **ද්වෙ ඉත්ථියො ද්වින්නං ඉත්ථීනන්ති** ආදිවසෙන වුත්තෙ ද්විමූලකනයෙපි දිගුණා ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. යථා ච ද්වීසු ඉත්ථීසු ද්වෙ සඞ්ඝාදිසෙසා, එවං සම්බහුලාසු සම්බහුලා වෙදිතබ්බා. යො හි එකතො ඨිතා සම්බහුලා ඉත්ථියො බාහාහි පරික්ඛිපිත්වා ගණ්හාති, සො-යත්තකා ඉත්ථියො ඵුට්ඨා, තාසං ගණනාය සඞ්ඝාදිසෙසෙ ආපජ්ජති. මජ්ඣගතානං ගණනාය ථුල්ලච්චයෙ. තා හි තෙන කායපටිබද්ධෙන ආමට්ඨා හොන්ති. යො පන සම්බහුලානං අඞ්ගුලියො වා කෙසෙ වා එකතො කත්වා ගණ්හාති, සො අඞ්ගුලියො ච කෙසෙ ච අගණෙත්වා ඉත්ථියො ගණෙත්වා සඞ්ඝාදිසෙසෙහි කාරෙතබ්බො. යාසඤ්හි ඉත්ථීනං අඞ්ගුලියො වා කෙසා වා මජ්ඣගතා හොන්ති, තාසං ගණනාය ථුල්ලච්චයෙ ආපජ්ජති, තා හි තෙන කායපටිබද්ධෙන ආමට්ඨා හොන්ති. සම්බහුලා පන ඉත්ථියො කායපටිබද්ධෙහි රජ්ජුවත්ථාදීහි පරික්ඛිපිත්වා ගණ්හන්තො සබ්බාසංයෙව අන්තොපරික්ඛෙපගතානං ගණනාය ථුල්ලච්චයෙ ආපජ්ජති. **මහාපච්චරියං** අඵුට්ඨාසු දුක්කටං වුත්තං. තත්ථ යස්මා පාළියං කායපටිබද්ධපටිබද්ධෙන[1] ආමසනං නාම නත්ථි, තස්මා සබ්බම්පි කායපටිබද්ධපටිබද්ධං කායපටිබද්ධෙනෙව සඞ්ගහෙත්වා **මහාඅට්ඨකථායඤ්ච කුරුන්දියඤ්ච** වුත්තං. පුරිමනයොව චෙත්ථ යුත්තතරො දිස්සති.

යො හි හත්ථෙන හත්ථං ගහෙත්වා පටිපාටියා ඨිතාසු ඉත්ථීසු සමසාරුගො එකං හත්ථෙ ගණ්හාති. සො ගහිතිත්ථියා වසෙන එකං සඞ්ඝාදිසෙසං ආපජ්ජති, ඉතරාසං ගණනාය පුරිමනයෙනෙව ථුල්ලච්චයෙ. සචෙ සො තං කායපටිබද්ධෙ වත්ථෙ වා පුප්ඵෙ වා ගණ්හාති, සබ්බාසං ගණනාය ථුල්ලච්චයෙ ආපජ්ජති. යථෙව හි රජ්ජුවත්ථාදීහි පරික්ඛිපන්තෙන සබ්බාපි කායපටිබද්ධෙන ආමට්ඨා හොන්ති, තථා ඉධාපි සබ්බාපි කායපටිබද්ධෙන ආමට්ඨා හොන්තීති. සචෙ පන තා ඉත්ථියො අඤ්ඤමඤ්ඤං වත්ථකොටියං ගහෙත්වා ඨිතා හොන්ති, තත්‍ර චෙ සො පුරිමනයෙනෙව පඨමං ඉත්ථිං හත්ථෙ ගණ්හාති, ගහිතාය වසෙන සඞ්ඝාදිසෙසං ආපජ්ජති. ඉතරාසං ගණනාය දුක්කටානි. සබ්බාසං හි තාසං තෙන පුරිමනයෙනෙව කායපටිබද්ධෙන කායපටිබද්ධං ආමට්ඨං හොති. සචෙ පන සොපි තං කායපටිබද්ධෙයෙව ගණ්හාති, තස්සා වසෙන ථුල්ලච්චයං ආපජ්ජති. ඉතරාසං ගණනාය අනන්තරනයෙනෙව දුක්කටානි.

1. ස්‍යා. කායපටිබද්ධ. කායපටිබද්ධෙන.

යො පන සනිවත්ථනිවත්ථං ඉත්ථිං කායසංසග්ගරාගෙන වත්ථෙ ඝට්ටෙති, ථුල්ලච්චයං. විරළවත්ථනිවත්ථං ඝට්ටෙති, තත්‍ර චෙ වත්ථන්තරෙහි ඉත්ථියා වා නික්ඛන්තලොමානි භික්ඛුං, භික්ඛුනො වා පවිට්ඨලොමානි ඉත්ථිං ඵුසන්ති, උභින්නං ලොමානියෙව වා ලොමානි ඵුසන්ති, සංඝාදිසෙසො. උපාදින්නකෙන හි කම්මජරූපෙන උපාදින්නකං වා අනුපාදින්නකං වා අනුපාදින්නකෙනාපි කෙසාදිනා[1] උපාදින්නකං වා අනුපාදින්නකං වා ඵුසන්තොපි සංඝාදිසෙසං ආපජ්ජතියෙව. තත්ථ **කුරුන්දියං** 'ලොමානි ගණෙත්වා සංඝාදිසෙසො'ති වුත්තං. **මහාඅට්ඨකථායං** පන 'ලොමානි ගණෙත්වා ආපත්තියා න කාරෙතබ්බො, එකමෙව සංඝාදිසෙසං ආපජ්ජති, සංඛිතමෙඤව පන අපච්චත්ථිකා තිපතෙතා ලොමානි ගණෙත්වා කාරෙතබ්බො'ති වුත්තං. තදෙව යුත්තං. ඉත්ථිවසෙන හි අයං ආපත්ති, න කොට්ඨාසවසෙනාති. එත්ථාහ:- යො පන කායපටිබද්ධං ගණ්හිස්සාමීති කායං ගණ්හාති, කායං ගණ්හිස්සාමීති කායපටිබද්ධං ගණ්හාති, සො කිං ආපජ්ජති? **මහාසුමත්ථෙරො** තාව යථාවත්ථුකමෙවාති වදති. අයං කිරස්ස ලද්ධි:-

“වත්ථු සඤ්ඤා ච රාගො ච-ඵස්ස[2]පටිවිජානනා,
යථා නිද්දිට්ඨනිද්දෙසෙ-ගරුකං තෙන කාරයෙ”ති.

එත්ථ “වත්ථූ”ති ඉත්ථි; “සඤ්ඤා”ති ඉත්ථිසඤ්ඤා; “රාගො”ති කායසංසග්ගරාගො; “ඵස්සපටිවිජානනා”ති කායසංසග්ගඵස්සජානනා. තස්මා යො ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤී කායසංසග්ගරාගෙන කායපටිබද්ධං ගහෙස්සාමීති පවතෙතාපි කායං ඵුසති, ගරුකං සංඝාදිසෙසං යෙව ආපජ්ජති. ඉතරෙපි ථුල්ලච්චයන්ති. **මහාපදුමත්ථෙරො** පනාහ:-

“සඤ්ඤාය විරාගිතම්හි-ගහණෙ ච විරාගිතෙ,
යථා නිද්දිට්ඨනිද්දෙසෙ-ගරුකං තත්ථ න දිස්සතී”ති.

අස්ස පනා'යං ලද්ධි:- ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤිනො හි සංඝාදිසෙසො වුත්තො, ඉමිනා ච ඉත්ථිසඤ්ඤා විරාගිතා. කායපටිබද්ධෙ කායපටිබද්ධසඤ්ඤා උප්පාදිතා. තං ගණ්හන්තස්ස පන ථුල්ලච්චයං වුත්තං. ඉමිනා ච ගහණම්පි විරාගිතං. තං අගහෙත්වා ඉත්ථි ගහිතා. තස්මා එත්ථ ඉත්ථිසඤ්ඤාය අභාවතො සංඝාදිසෙසො න දිස්සති, කායපටිබද්ධස්ස අග්ගහිතත්තා ථුල්ලච්චයං න දිස්සති. කායසංසග්ගරාගෙන ඵුට්ඨත්තා පන දුක්කටං. කායසංසග්ගරාගෙන හි ඉමං නාම වත්ථුං ඵුසතො අනාපත්තීති නත්ථි. තස්මා දුක්කටමෙවාති. ඉදඤ්ච පන වත්වා ඉදං චතුක්කමාහ:- 'සාරත්තං ගණ්හිස්සාමීති සාරත්තං ගණ්හි, සංඝාදිසෙසො. විරත්තං ගණ්හිස්සාමීති විරත්තං ගණ්හි,

1. මු. කෙනාපි කෙසාදිනා 2. මු. ඵස්සං.

දුක්කටං. සාරත්තං ගණ්හිස්සාමීති විරත්තං ගණ්හි, විරත්තං ගණ්හිස්සාමීති සාරත්තං ගණ්හි, දුක්කටමෙවා'ති. කිඤ්චාපි එවමාහ, අථ ඛො **මහාසුමත්ථෙරවාදෙ**, යෙවෙත්ථ "**ඉත්ථී ච හොති, ඉත්ථිසඤ්ඤී, සාරත්තා ච, භික්ඛු ච නං ඉත්ථියා කායෙන කායපටිබද්ධං ආමසති පරාමසති-පෙ-ගණ්හාති ඡුපති, ආපත්ති ථුල්ලච්චයස්සා**"ති ඉමාය පාළියා "යො හි එකතො සිතා සම්බහුලා ඉත්ථියො බාහාහි පරික්ඛිපිත්වා ගණ්හාති, සො යත්තකා ඉත්ථියො ඵුට්ඨා, තාසං ගණනාය සඞ්ඝාදිසෙසෙ ආපජ්ජති. මජ්ඣගතානං ගණනාය ථුල්ලච්චයෙ"ති ආදීහි අට්ඨකථාවිනිච්ඡයෙහි ච සමෙති. යදි හි සඤ්ඤාය විරාගෙන විරාගිතං නාම භවෙය්‍ය, "**පණ්ඩකො ච හොති, ඉත්ථිසඤ්ඤී**"ති ආදීසු විය "කායපටිබද්ධසඤ්ඤී හොති, කායසඤ්ඤී"ති ආදිනාපි නයෙන පාළියං විසෙසං වදෙය්‍ය, යස්මා පන සො න වුත්තො, තස්මා ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤාය සති ඉත්ථිං ආමසන්තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො. කායපටිබද්ධං ආමසන්තස්ස ථුල්ලච්චයන්ති යථාවුත්තමෙව යුජ්ජති. **මහාපච්චරියම්පි** චෙතං වුත්තං– "නීලං පාරුපිත්වා සයිතාය සාලිනියා 'කායං ඝට්ටෙස්සාමීති කායං ඝට්ටෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො. කායං ඝට්ටෙස්සාමීති නීලං ඝට්ටෙති, ථුල්ලච්චයං. නීලං ඝට්ටෙස්සාමීති කායං ඝට්ටෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො. නීලං ඝට්ටෙස්සාමීති නීලං ඝට්ටෙති, ථුල්ලච්චය"න්ති. යොපායං "**ඉත්ථී ච පණ්ඩකො චා**"ති ආදිනා නයෙන වත්ථුමිස්සකනයො වුත්තො, තස්මිම්පි වත්ථුසඤ්ඤාවිමතිවසෙන වුත්තා ආපත්තියො පාළියං අසම්මුය්හන්තෙන වෙදිතබ්බා.

කායෙන කායපටිබද්ධවාරෙ පන ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤිස්ස කායපටිබද්ධං ගණ්හතො ථුල්ලච්චයං. සෙසෙ සබ්බත්ථ දුක්කටං. **කායපටිබද්ධෙන කායවාරෙපි** එසෙව නයො. **කායපටිබද්ධෙන කායපටිබද්ධවාරෙ** ච නිස්සග්ගියෙන කායවාරාදීසු ච සබ්බත්ථ දුක්කටමෙව.

ඉත්ථී ච හොති ඉත්ථිසඤ්ඤී, සාරත්තා ච, ඉත්ථී ච නං භික්ඛුස්ස කායෙන කායන්ති ආදිවාරෙ පන භික්ඛුම්හි මාතුගාමස්ස රාගවසෙන වුත්තො. **තත්ථ ඉත්ථී ච නං භික්ඛුස්ස කායෙන කාය**න්ති භික්ඛුම්හි සාරත්තා ඉත්ථී, තස්ස නිසින්නොකාසං වා නිපන්නොකාසං වා ගන්ත්වා අත්තනො කායෙන තං භික්ඛුස්ස කායං ආමසති ඡුපති, සෙවනාධිප්පායො කායෙන වායමති; **ඵස්සං පටිවිජානාතී**ති එවං තාය ආමට්ඨො වා ඡුපිතො වා සෙවනාධිප්පායො හුත්වා සචෙ ඵස්සං පටිවිජානනත්ථං ඊසකම්පි කායං චාලෙති ඵන්දෙති, සඞ්ඝාදිසෙසං ආපජ්ජති. **ද්වෙ ඉත්ථියො**ති එත්ථ ද්වෙ සඞ්ඝාදිසෙසෙ ආපජ්ජති; ඉත්ථියා ච පණ්ඩකස්ස ච සඞ්ඝාදිසෙසෙන සහ දුක්කටං. එතෙන උපායෙන යාව **නිස්සග්ගියෙන නිස්සග්ගියං ආමසති, සෙවනාධිප්පායො කායෙන වායමති, න ච ඵස්සං පටිවිජානාතී**ති, **ආපත්ති**

දුක්කටස්සාති තාව පුරිමනයෙනෙව ආපත්තිභෙදො වෙදිතබ්බො. එත්ථ ච **කායෙන වායමති, න ච ඵස්සං පටිවිජානාතීති** අත්තනො නිස්සට්ඨං පුප්ඵං වා ඵලං වා ඉත්ථිං අත්තනො නිස්සග්ගියෙන පුප්ඵෙන වා ඵලෙන වා පහරන්තිං දිස්වා කායෙන වා විකාරං කරොති, අඞ්ගුලිං වා චාලෙති, භමුකං වා උක්ඛිපති, අක්ඛිං වා නිඛණති, අඤ්ඤං වා එවරූපං විකාරං කරොති, අයං වුච්චති "කායෙන වායමති, න ච ඵස්සං පටිවිජානාතී"ති. අයම්පි කායෙන වායමිතත්තා දුක්කටං ආපජ්ජති. වීසු ඉත්ථීසු ච. පණ්ඩකයක්ඛිත්ථීසුපි ච එව දුක්කටමෙව ආපජ්ජති.

එවං වත්ථුවසෙන විත්ථාරතො ආපත්තිභෙදං දස්සෙත්වා ඉදානි ලක්ඛණවසෙන සඞ්ඛෙපතො ආපත්තිභෙදඤ්ච අනාපත්තිඤ්ච දස්සෙන්තො **සෙවනාධිප්පායොති** ආදිමාහ. තත්ථ පුරිමනයෙන ඉත්ථියා ඵුට්ඨො සමානො සෙවනාධිප්පායො කායෙන වායමති ඵස්සං පටිවිජානාතීති තිවඞ්ගසම්පත්තියා සඞ්ඝාදිසෙසො. දුතියෙ[1] නයෙ නිස්සග්ගියෙන නිස්සග්ගියාමසනෙ විය වායමිත්වා අවුට්ඨපනෙ විය ච ඵස්සස්ස අප්පටිවිජානනතො[2] ද්වඞ්ගසම්පත්තියා දුක්කටං. තතියෙ කායෙන අවායමතො අනාපත්ති. යො හි සෙවනාධිප්පායොපි නිච්චලෙන කායෙන කෙවලං ඵස්සං පටිවිජානාති, සාදියති, අනුභොති, තස්ස චිත්තුප්පාදමත්තෙන ආපත්තියා අභාවතො අනාපත්ති. චතුත්ථෙ පන නිස්සග්ගියෙන නිස්සග්ගියාමසනෙ විය ඵස්සපටිවිජානනම්පි[3] නත්ථි, කෙවලං චිත්තුප්පාදමත්තමෙව, තස්මා අනාපත්තියෙව. මොක්ඛාධිප්පායස්ස සබ්බාකාරෙසු අනාපත්ති. එත්ථ පන යො ඉත්ථියා ගහිතො තං අත්තනො සරීරා මොචෙතුකාමො පටිපණාමෙති වා, පහරති වා, අයං කායෙන වායමති; ඵස්සං පටිවිජානාති. යො ආගච්ඡන්තිං දිස්වා තතො මුඤ්චිතුකාමො උත්තාසෙත්වා පලාපෙති, අයං කායෙන වායමති, න ච ඵස්සං පටිවිජානාති, යො තාදිසං දීඝජාතිං කායෙ ආරුළ්හං දිස්වා සණිකං ගච්ඡතු, ඝට්ටියමානා අනත්ථාය සංවත්තෙය්‍යාති න ඝට්ටෙති, ඉත්ථිමෙව වා අඞ්ගං ඵුසමානං ඤත්වා එසා 'අත්ථිකො අයං මයා'ති සයමෙව පක්කමිස්සතීති අජානන්තො විය නිච්චලො හොති, බලවතිත්ථියා වා ගාළ්හං ආලිඞ්ගිත්වා ගහිතො දහරති කත්වා පලායිතුකාමොපි සුට්ඨු ගහිතත්තා නිච්චලො හොති, අයං න ච කායෙන වායමති, ඵස්සං පටිවිජානාති. යො පන ආගච්ඡන්තිං දිස්වා "ආගච්ඡතු තාව, තතො නං පහරිත්වා වා පනාමෙත්වා වා පක්කමිස්සාමී"ති නිච්චලො හොති, අයං මොක්ඛාධිප්පායො න ච කායෙන වායමති, න ච ඵස්සං පටිවිජානාතීති වෙදිතබ්බො.

අසඤ්චිච්චාති ඉමිනා උපායෙන ඉමං ඵුසාමීති අචෙතෙත්වා; එවං හි අචෙතෙත්වා පත්තපටිග්ගහණාදීසු මාතුගාමස්ස අඞ්ගෙ ඵුට්ඨෙපි

1. සී 1. දුතියෙන   2. සී II අප්පටිවිජානනතො.
3. සී. 1. ඵස්සපටිවිජානනාපි

අනාපත්ති. **අසතියා**ති අඤ්ඤවිහිතො හොති, මාතුගාමං ඵුසාමීති සති නත්ථි, එවං අසතියා හත්ථපාදපසාරණාදිකාලෙ ඵුසන්තස්ස අනාපත්ති; **අජානන්තස්සා**ති දාරකවෙසෙන ඨිතං දාරිකං ඉත්ථීති අජානන්තො කෙනචිදෙව කරණීයෙන ඵුසති; එවං ඉත්ථිං අජානන්තස්ස ඵුසතො අනාපත්ති. **අසාදියන්තස්සා**ති කායසංසග්ගං අසාදියන්තස්ස; තස්ස බාහාපරම්පරාය නීතභික්ඛුස්ස විය අනාපත්ති. උම්මත්තකාදයො වුත්තනයා එව. ඉධ පන **උදායි**ත්ථෙරො ආදිකම්මිකො. තස්ස **අනාපත්ති ආදිකම්මිකස්සා**ති.

පදභාජනියවණ්ණනා

නිට්ඨිතා.

සමුට්ඨානාදීසු ඉදං සික්ඛාපදං පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං, කාය චිත්තතො සමුට්ඨාති. කිරියා; සඤ්ඤාවිමොක්ඛං; සචිත්තකං, ලොක වජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, ද්විවෙදනං සුඛමජ්ඣත්තද්ව යෙනාති.

විනීතවත්ථූසු- **මාතුයා මාතුපෙමෙනා**ති මාතුපෙමෙන මාතුයා කායං ආමසි; එස නයො ධීතුභගිනීවත්ථූසු. තත්ථ යස්මා මාතා වා හොතු ධීතා වා, ඉත්ථී නාම සබ්බාපි බ්‍රහ්මචරියස්ස පාරිපන්ථිකාව. තස්මා 'අයං මෙ මාතා, අයං ධීතා, අයං භගිනී'ති ගෙහසිතපෙමෙන ආමසතොපි දුක්කටමෙව වුත්තං. ඉමං පන භගවතො ආණං අනුස්සරන්තෙන සචෙපි නදීසොතෙන වුය්හමානං මාතරං පස්සති, නෙව හත්ථෙන පරාමසිතබ්බා. පණ්ඩිතෙන පන භික්ඛුනා නාවා වා ඵලකං වා කදලික්ඛන්ධො වා දාරුක්ඛන්ධො වා උපසංහරිතබ්බා. තස්මිං අසති කාසාවම්පි උපසංහරිත්වා පුරතො ඨපෙතබ්බං. එත්ථ ගණ්හාහීති පන න වත්තබ්බා. ගහිතෙ පරික්ඛාරං කඩ්ඪාමීති කඩ්ඪන්තෙන ගන්තබ්බා. සචෙ භායති, පුරතො පුරතො ගන්ත්වා 'මා භායී'ති සමස්සාසෙතබ්බා. සචෙ භායමානා [1]පුත්තස්ස සහසා ඛන්ධෙ වා අභිරූහති, හත්ථෙ වා ගණ්හාති, න 'අපෙහි මහල්ලිකෙ'ති නිද්ධුනිතබ්බා. ථලං පාපෙතබ්බා. කද්දමෙ ලග්ගායපි කූපෙ පතිතායපි එසෙව නයො. තත්‍රාපි හි යොත්තං වා වත්ථං වා පක්ඛිපිත්වා හත්ථෙන ගහිතභාවං ඤත්වා උද්ධරිතබ්බා. න ත්වෙව ආමසිතබ්බා. න කෙවලඤ්ච මාතුගාමස්ස සරීරමෙව අනාමාසං, නිවාසන පාපුරණම්පි ආභරණ භණ්ඩම්පි තිණණ්ඩුපකං වා තාලපණ්ණමුද්දිකං වා උපාදාය අනාමාස මෙව. තඤ්ච ඛො නිවාසනපාරුපණං පිළන්ධනත්ථාය ඨපිතමෙව. සචෙ පන නිවාසනං වා පාරුපණං වා පරිවත්තෙත්වා චීවරත්ථාය පාදමූලෙ ඨපෙති, වට්ටති. ආභරණභණ්ඩෙසු පන සීසපසාධනකං දන්තසූචිආදි කප්පියභණ්ඩං 'ඉමං භන්තෙ තුම්හාකං; ගණ්හථා'ති දීයමානං සිපාටිකා

---

1. සී. I & II. මීයමානා

සූචිආදි උපකරණත්ථාය ගහෙතබ්බං. සුවණ්ණරජතමුත්තාදිමයං පන අනාමාසමෙව. දීයමානම්පි න ගහෙතබ්බං.

න කෙවලඤ්ච එතාසං සරීරූපගමෙව අනාමාසං, ඉත්ථිසණ්ඨානෙන කතං කට්ඨරූපම්පි, දන්තරූපම්පි, අයරූපම්පි, ලොහරූපම්පි, තිපුරූපම්පි, පොත්ථකරූපම්පි, සබ්බරතනරූපම්පි අන්තමසො පිට්ඨමයරූපම්පි අනාමාසමෙව. පරිභොගත්ථාය පන 'ඉදං තුම්හාකං හොතූ'ති ලභිත්වා, ඨපෙත්වා සබ්බරතනමයං, අවසෙසං භින්දිත්වා උපකරණාරහං උපකරණෙ පරිභොගාරහං පරිභොගෙ උපනෙතුං වට්ටති.

යථා ච ඉත්ථිරූපකං, එවං සත්තවිධම්පි ධඤ්ඤං අනාමාසං. තස්මා ඛෙත්තමජ්ඣෙන ගච්ඡතා තත්ථ ජාතකම්පි ධඤ්ඤඵලං න ආමසන්තෙන ගන්තබ්බං. සචෙ ඝරද්වාරෙ වා අන්තරාමග්ගෙ වා ධඤ්ඤං පසාරිතං හොති, පස්සෙන ච මග්ගො අත්ථි, න මද්දන්තෙන ගන්තබ්බං. ගමනමග්ගෙ අසති මග්ගං අධිට්ඨාය ගන්තබ්බං. අන්තරඝරෙ ධඤ්ඤස්ස උපරි ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා දෙන්ති, නිසීදිතුං වට්ටති. කෙචි ආසනසාලාය ධඤ්ඤං ආකිරන්ති, සචෙ සක්කා හොති හරාපෙතුං, හරාපෙතබ්බං. නො චෙ, එකමන්තං ධඤ්ඤං අමද්දන්තෙන පීඨකං පඤ්ඤපෙත්වා නිසීදිතබ්බං. සචෙ ඔකාසො න හොති, මනුස්සා ධඤ්ඤමජ්ඣෙයෙව ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා දෙන්ති, නිසීදිතබ්බං. තත්ථ ජාතකානි මුග්ගමාසාදීනි අපරණ්ණානිපි තාලපනසාදීනි වා ඵලානි කීළන්තෙන න ආමසිතබ්බානි. මනුස්සෙහි රාසිකතෙසුපි එසෙව නයො. අරඤ්ඤෙ පන රුක්ඛතො පතිතානි ඵලානි 'අනුපසම්පන්නානං දස්සාමී'ති ගණ්හිතුං වට්ටති.

මුත්තා මණි වෙළුරියො සඞ්ඛො සිලා පවාළං රජතං ජාතරූපං ලොහිතඞ්කො මසාරගල්ලන්ති ඉමෙසු දසසු රතනෙසු මුත්තා අධොතා අවිද්ධා යථාජාතාව ආමසිතුං වට්ටති. සෙසා අනාමාසාති වදන්ති. **මහාපච්චරියං** පන "මුත්තා ධොතාපි අධොතාපි අනාමාසා, භණ්ඩමූලත්ථාය ච සම්පටිච්ඡිතුං න වට්ටති. කුට්ඨරොගස්ස භෙසජ්ජත්ථාය පන වට්ටතී"ති වුත්තං. "අන්තමසො ජාතිඵලිකං උපාදාය සබ්බොපි නීලපීතාදිවණ්ණභෙදො මණි ධොතවිද්ධවට්ටිතො අනාමාසො. යථාජාතො පන ආකරමුත්තො පත්තාදිභණ්ඩමූලත්ථං සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටතී"ති වුත්තො, සොපි **මහාපච්චරියං** පටික්ඛිත්තො. "පචිත්වා කතො කාචමණියෙවෙකො වට්ටතී"ති වුත්තො. වෙළුරියෙපි මණිසදිසොව විනිච්ඡයො. සඞ්ඛො ධමනසඞ්ඛො ච ධොතවිද්ධො ච රතනමිස්සො අනාමාසො. පානීයසඞ්ඛො ධොතොපි අධොතොපි ආමාසොව. සෙසඤ්ච අඤ්ජනාදිභෙසජ්ජත්ථායපි භණ්ඩමූලත්ථායපි සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. සිලා ධොතවිද්ධා රතනසංයුත්තා මුග්ගවණ්ණාව අනාමාසා. සෙසා සත්ථකනිසානාදිඅත්ථාය ගණ්හිතුං වට්ටති. එත්ථ ච "රතනසංයුත්තා"ති සුවණ්ණෙන සද්ධිං යොජෙත්වා පචිත්වා කතාති වදන්ති. පවාළං.

ධොතවිද්ධං අනාමාසං. සෙසං ආමාසං. භණ්ඩමූලත්ථඤ්ච සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. **මහාපච්චරියං** පන "ධොතම්පි අධොතම්පි සබ්බං අනාමාසං, න ච සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටතී"ති වුත්තං. රජතඤ්ච ජාතරූපඤ්ච කතභණ්ඩම්පි අකතභණ්ඩම්පි සබ්බෙන සබ්බං බීජතො පට්ඨාය අනාමාසඤ්ච අසම්පටිච්ඡියඤ්ච. **උත්තරරාජපුත්තො** කිර සුවණ්ණචෙතියං කාරෙත්වා **මහාපදුම**ත්ථෙරස්ස පෙසෙසි. ථෙරො න කප්පතීති පටික්ඛිපි. චෙතියඝරෙ සුවණ්ණපදුමසුවණ්ණබුබ්බුළකාදීනි හොන්ති, එතානිපි අනාමාසානි. චෙතියඝරගොපකා පන රූපියඡඩ්ඩකට්ඨානෙ ඨිතා. තස්මා තෙසං කෙළාපයිතුං වට්ටතීති වුත්තං. **කුරුන්දියං** පන තං පටික්ඛිත්තං. සුවණ්ණචෙතියෙ කචවරමෙව හරිතුං වට්ටතීති එත්තකමෙව අනුඤ්ඤාතං. "ආරකූටලොහම්පි ජාතරූපගතිකමෙව. අනාමාස"න්ති සබ්බට්ඨකථාසු වුත්තං. සෙනාසනපරිභොගෙ පන සබ්බො කප්පියො. තස්මා ජාතරූපරජතමයා සබ්බෙපි සෙනාසනපරික්ඛාරා ආමාසා. භික්ඛූනං ධම්මවිනයවණ්ණනට්ඨානෙ රතනමණ්ඩපෙ කරොන්ති ඵලිකත්ථම්භෙ රතනදාමපටිමණ්ඩිතෙ; තත්ථ සබ්බූපකරණානි භික්ඛූනං පටිජග්ගිතුං වට්ටති. ලොහිතඞ්කමසාරගල්ලා ධොතවිද්ධා අනාමාසා. ඉතරෙ ආමාසා. භණ්ඩමූලත්ථාය වට්ටන්තීති වුත්තො. **මහාපච්චරියං** පන ධොතාපි අධොතාපි සබ්බසො අනාමාසා, න ච සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටතීති වුත්තං.

සබ්බං ආවුධභණ්ඩං අනාමාසං. භණ්ඩමූලත්ථාය දීයමානම්පි න සම්පටිච්ඡිතබ්බං. සත්ථවණිජ්ජා නාම න වට්ටති. සුද්ධධනුදණ්ඩොපි ධනුජියාපි පතොදොපි අඞ්කුසොපි අන්තමසො වාසිඵරසුආදීනිපි ආවුධසඞ්ඛෙපෙන කතානි අනාමාසානි. සචෙ කොචි විහාරෙ සත්තිං වා තොමරං වා ඨපිතො හොති, විහාරං ජග්ගන්තෙන 'හරන්තූ'ති සාමිකානං පෙසෙතබ්බං. සචෙ න හරන්ති, තං අචාලෙන්තෙන විහාරො පටිජග්ගිතබ්බො. යුද්ධභූමියං පතිතං අසිං වා සත්තිං වා තොමරං වා දිස්වා පාසාණෙන වා කෙනචි වා සම්භින්දිත්වා සත්ථකත්ථාය ගහෙතුං වට්ටති. ඉතරානිපි වියොජෙත්වා කිඤ්චි සත්ථකත්ථාය, කිඤ්චි කත්තරදණ්ඩාදිඅත්ථාය[1] ගහෙතුං වට්ටති. ඉදං ගණ්හථාති දීයමානං පන විනාසෙත්වා කප්පියභණ්ඩං කරිස්සාමීති සබ්බම්පි සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. මච්ඡජාලපක්ඛිජාලාදීනිපි ඵලකජාලිකාදීනි සරපරිත්තාණානිපි සබ්බානි අනාමාසානි. පරිභොගත්ථාය ලබ්භමානෙසු පන ජාලං තාව ආසනස්ස වා චෙතියස්ස වා උපරි බන්ධිස්සාමි, ඡත්තං වා වෙඨෙස්සාමීති ගහෙතුං වට්ටති. සරපරිත්තාණං සබ්බම්පි භණ්ඩමූලත්ථාය සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. පරූපරොධනිවාරණං හි එතං, න උපරොධකරන්ති. ඵලකං දන්තකට්ඨභාජනං කරිස්සාමීති ගහෙතුං වට්ටති.

1. සී I & II, කත්තරදණ්ඩත්ථාය

චම්මවිනද්ධානීති වීණාභෙරිආදීනි අනාමාසානි. **කුරුන්දියං** පන භෙරිසඞ්ඝාටොපි වීණාසඞ්ඝාටොපි තුච්ඡපොක්ඛරම්පි මුඛවට්ටියං ආරොපිතං චම්මම්පි වීණාදණ්ඩකොපි සබ්බං අනාමාසන්ති වුත්තං. ඔනහිතුං වා ඔනහාපෙතුං වා වාදෙතුං වා වාදාපෙතුං වා න ලබ්භතියෙව. චෙතියඞ්ගණෙ පූජං කත්වා මනුස්සෙහි ඡඩ්ඩිතං දිස්වාපි අචාලෙත්වාව අන්තරන්තරෙ සම්මජ්ජිතබ්බං. කචවරඡඩ්ඩනකාලෙ පන කචවරනියාමෙනෙව හරිත්වා එකමන්තං නික්ඛිපිතුං වට්ටතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. භණ්ඩමූලත්ථාය සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. පරිභොගත්ථාය ලබ්භමානෙසු පන වීණාදොණිකඤ්ච භෙරිපොක්ඛරඤ්ච දන්තකට්ඨභාජනං කරිස්සාම, චම්මං **සත්ථ**කකොසකන්ති එවං තස්ස තස්ස පරික්ඛාරස්ස උපකරණත්ථාය ගහෙත්වා තථා තථා කාතුං වට්ටති.

පුරාණදුතියිකා වත්ථු උත්තානත්ථමෙව. **යක්ඛිවත්ථුස්මිං**–සචෙපි පරනිම්මිතවසවත්තිදෙවියා කායසංසග්ගං සමාපජ්ජති, ථුල්ලච්චයමෙව. **පණ්ඩකවත්ථු** ච **සුත්තිත්ථිවත්ථු** ච පාකටමෙව. **මතිත්ථිවත්ථු**ස්මිං–පාරාජිකප්පහොනක කාලෙ ථුල්ලච්චයං; තතො පරං දුක්කටං. **තිරච්ඡානගතවත්ථු**ස්මිං–නාගමාණවිකායපි සුපණ්ණමාණවිකායපි කින්නරියාපි ගාවියාපි දුක්කටමෙව. **දාරුධීතලිකාවත්ථු**ස්මිං–න කෙවලං දාරුනා එව, අන්තමසො චිත්තකම්මලිඛිතෙපි , ඉත්ථිරූපෙ දුක්කටමෙව. **සම්පීළනවත්ථු** උත්තානත්ථමෙව. **සඞ්කමවත්ථු**ස්මිං–එකපදියසඞ්කමො වා හොතු, සකටමග්ගසඞ්කමො වා, චාලෙස්සාමීති පයොගෙ කතමත්තෙව චාලෙතු වා, මා වා; දුක්කටං. **මග්ගවත්ථු** පාකටමෙව. **රුක්ඛවත්ථු**ස්මිං–රුක්ඛො මහන්තො වා හොතු මහාජම්බුප්පමාණො, ඛුද්දකො වා, තං චාලෙතුං සක්කොතු වා, මා වා, පයොගමත්තෙන දුක්කටං. **නාවාවත්ථු**ස්මිම්පි එසෙව නයො. **රජ්ජුවත්ථු**ස්මිං–යං රජ්ජුං ආවිඤ්ඡන්තො ඨානා චාලෙතුං සක්කොති, තත්ථ ථුල්ලච්චයං. යා මහාරජ්ජු හොති, ඊසකම්පි ඨානා න චලති, තත්ථ දුක්කටං. දණ්ඩෙපි එසෙව නයො. භූමියං පතිතමහාරුක්ඛොපි හි දණ්ඩගහණෙනෙව ඉධ ගහිතො. **පත්තවත්ථු** පාකටමෙව. **වන්දනවත්ථු**ස්මිං–ඉත්ථී පාදෙ සම්බාහිත්වා වන්දිතුකාමා වාරෙතබ්බා. පාදා වා පටිච්ඡාදෙතබ්බා. නිච්චලෙන වා භවිතබ්බං. නිච්චලස්ස හි චිත්තෙන සාදියතොපි අනාපත්ති. අවසානෙ වත්ථු පාකටමෙවාති.

ඉති සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය
කායසංසග්ගවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

---

1. 3. 3.

තෙන සමයෙන බුද්ධො **භගවාති** දුට්ඨුල්ලවාචාසික්ඛාපදං. තත්ථ **ආදිස්සාති** අපදිසිත්වා; **වණ්ණම්පි භණතීති** ආදීනිපි පරතො

ආවිභවිස්සතීති. **ඡින්නිකාති** ඡින්නොත්තප්පා; **ධුත්තිකාති** සඨා; **අහිරිකායොති** නිල්ලජ්ජා; **ඌහසන්තීති** සිතං කත්වා මන්දහසිතං හසන්ති; **උල්ලපන්තීති** අහො අය්‍යාති ආදිනා නයෙන උච්චාසාරණිං නානාවිධං පලොභනකථං කථෙන්ති; **උජ්ජග්ඝන්තීති** මහාහසිතං හසන්ති; **උප්පණ්ඩෙන්තීති** 'පණ්ඩකො අයං, නායං පුරිසො'ති ආදිනා නයෙන පරිහාසං කරොන්ති; **සාරත්තොති** දුට්ඨුල්ලවාචස්සාදරාගෙන සාරත්තො; **අපෙක්ඛවා පටිබද්ධචිත්තොති** වුත්තනයමෙව. කෙවලං ඉධ වාචස්සාදරාගො යොජෙතබ්බො. **මාතුගාමං දුට්ඨුල්ලාහි වාචාහීති** එත්ථ අධිප්පෙතං මාතුගාමං දස්සෙන්තො **මාතුගාමොති** ආදිමාහ. තත්ථ **විඤ්ඤූ පටිබලා සුභාසිතදුබ්භාසිතං දුට්ඨුල්ලාදුට්ඨුල්ලං ආජානිතුන්ති** යා පණ්ඩිතා සාත්ථකනිරත්ථකකථං අසද්ධම්මපටිසංයුත්තං කථඤ්ච ජානිතුං පටිබලා, අයං ඉධ අධිප්පෙතා. යා පන මහල්ලිකාපි බාලා එළමූගා, අයං ඉධ අනධිප්පෙතාති දස්සෙති. **ඔභාසෙය්‍යාති** අවභාසෙය්‍ය, නානාප්පකාරකං අසද්ධම්මවචනං වදෙය්‍ය; යස්මා පනෙවං ඔභාසන්තස්ස යො සො ඔභාසො නාම, සො අත්ථතො අජ්ඣාචාරො හොති. රාගවසෙන අභිභවිත්වා සඤ්ඤමවෙලං අජ්ඣාචාරෙ, තස්මා තමත්ථං දස්සෙන්තො **ඔභාසෙය්‍යාති අජ්ඣාචාරො වුච්චතීති** ආහ. **යථා තන්ති** එත්ථ **'ත'**න්ති නිපාතමත්තං; යථා යුවා යුවතින්ති **අත්ථො.**

වච්චමග්ගං ආදිස්සාති ආදි යෙනාකාරෙන ඔභාසතො සඞ්ඝාදිසෙසො හොති, තං දස්සෙතුං වුත්තං. තත්ථ **වච්චමග්ගන්ති** වච්චමග්ගඤ්ච පස්සාවමග්ගඤ්ච. සෙසං උද්දෙසතොව[1] පාකටමෙව. නිද්දෙසෙ පන **වණ්ණෙතීති** ඉත්ථිලක්ඛණෙන සුභලක්ඛණෙන සමන්නාගතාසීති වදති; න තාව සීසං එති. තව වච්චමග්ගො ච පස්සාවමග්ගො ච ඊදිසො, තෙන නාම ඊදිසෙන ඉත්ථිලක්ඛණෙන සුභලක්ඛණෙන සමන්නාගතාසීති වදති, සීසං එති. සඞ්ඝාදිසෙසො. **වණ්ණෙති පසංසතීති** ඉමානි පන ථොමනපදස්සෙව වෙවචනානි. **ඛුංසෙතීති** වාචාපතොදෙන ඝට්ටෙති; **වම්හෙතීති** අපසාදෙති; **ගරහතීති** දොසං දස්සෙති[2]; පරතො පන පාළියං ආගතෙහි **අනිමිත්තාසීති** ආදීහි එකාදසහි පදෙහි **අඝටිතෙ** සීසං න එති. ඝටිතෙපි තෙසු සිඛරණී'සි, සම්භින්නාසි, උභතොබ්‍යඤ්ජනා'සීති ඉමෙහි තීහි ඝටිතෙයෙව සඞ්ඝාදිසෙසො. **දෙහි මෙති** යාචනායපි එත්තකෙනෙව සීසං න එති. මෙථුනං ධම්මං දෙහීති එවං මෙථුනධම්මෙන ඝටිතෙ එව සඞ්ඝාදිසෙසො. **කදා තෙ මාතා පසීදිස්සතීති** ආදීසු ආයාචනවචනෙසුපි එත්තකෙනෙව සීසං න එති. කදා තෙ මාතා පසීදිස්සති, කදා තෙ මෙථුනං ධම්මං ලභිස්සාමීති වා, තව මාතරි පසන්නාය මෙථුනධම්මං ලභිස්සාමීති වා ආදිනා පන නයෙන මෙථුනධම්මෙන ඝටිතෙයෙව සඞ්ඝාදිසෙසො. **කථං ත්වං සාමිකස්ස දෙසීති** ආදීසු පුච්ඡාවචනෙසුපි මෙථුන

1. ස්‍යා I. උද්දෙසෙ තාව. 2. සී I. දෙති.

ධම්මන්ති වුත්තෙයෙව සංඝාදිසෙසො, න ඉතරථා. **එවං කිර ත්වං සාමිකස්ස දෙසීති** පටිපුච්ඡාවචනෙසුපි එසෙව නයො. **ආචික්ඛති නාම[1] පුට්ඨා භණතීති*** කථං දදමානා සාමිකස්ස පියා හොතීති එවං පුට්ඨො ආචික්ඛති; එත්ථ ච 'එවං දෙහි. එවං දදමානා'ති වුත්තෙපි සීසං න එති. 'මෙථුනධම්මං එවං දෙහි. එවං උපනෙහි. එවං මෙථුනධම්මං දදමානා උපනයමානා පියා හොතී'ති* ආදිනා පන නයෙන මෙථුනධම්මෙන ඝටිතෙ යෙව සංඝාදිසෙසො. අනුසාසනී වචනෙසුපි එසෙව නයො.

අක්කොසනිද්දෙසෙ–**අනිමිත්තා'සීති** නිමිත්තරහිතාසි; කුඤ්චිය පණාලිමත්තමෙව තව දකසොතන්ති වුත්තං හොති. **නිමිත්තමත්තාසීති** තව ඉත්ථිනිමිත්තං අපරිපුණ්ණං, සඤ්ඤාමත්තමෙවාති වුත්තං හොති. **අලොහිතාති** සුක්ඛසොතා;[2] **ධුවලොහිතාති** නිච්චලොහිතා, කිලින්නදකසොතා; **ධුවචොළාති** නිච්චං පක්ඛිත්තාණිචොළා; සදා ආණිචොළකං සෙවසීති වුත්තං හොති. **පග්ඝරණීති** සවන්තී; සදා තෙ මුත්තං සවතීති වුත්තං හොති. **සිඛරණීති**[3] බහි නික්ඛන්තආණිමංසා; **ඉත්ථිපණ්ඩකාති** අනිමිත්තාව වුච්චති; **වෙපුරිසිකාති** සමස්සුදාඨිකා පුරිසරූපා ඉත්ථී; **සම්භින්නාති** සම්භින්නවච්චමග්ගපස්සාවමග්ගා; **උභතොබ්‍යඤ්ජනාති** ඉත්ථිනිමිත්තෙන ච පුරිසනිමිත්තෙන චාති උභොහි[4] බ්‍යඤ්ජනෙහි සමන්නාගතා; ඉමෙසු ච පන එකාදසසු පදෙසු 'සිඛරණීසි, සම්භින්නාසි, උභතොබ්‍යඤ්ජනාසී'ති ඉමානි තීණියෙව පදානි සුද්ධානි, සීසං එන්ති. ඉති ඉමානි ච තීණි පුරිමානි ච වච්චමග්ගපස්සාවමග්ගමෙථුනධම්මපදානි තීණීති ඡප්පදානි සුද්ධානි ආපත්තිකරානි. සෙසානි 'අනිමිත්තා'ති ආදීනි 'අනිමිත්තෙන මෙථුනං ධම්මං මෙ දෙහී'ති වා 'අනිමිත්තාසි, මෙථුනං ධම්මං මෙ දෙහී'ති වා ආදිනා නයෙන මෙථුනධම්මෙන ඝටිතානෙව ආපත්තිකරානි හොන්තීති වෙදිතබ්බානි.

ඉදානි යවා'යං ඔතිණ්ණො විපරිණතෙන[5] චිත්තෙන ඔභාසති, තස්ස වච්චමග්ගපස්සාවමග්ගෙ ආදිස්ස එතෙසං වණ්ණභණනාදීනං වසෙන විත්ථාරතො ආපත්තිභෙදං දස්සෙන්තො "**ඉත්ථී ච හොති ඉත්ථිසඤ්ඤී**"ති ආදිමාහ. තෙසං අත්ථො කායසංසග්ගෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. අයං පන විසෙසො:–**අධක්ඛකන්ති** අක්ඛකතො පට්ඨාය අධො; **උබ්භජාණුමණ්ඩලන්ති**[6] ජාණුමණ්ඩලතො පට්ඨාය උද්ධං; **උබ්භක්ඛකන්ති** අක්ඛකතො පට්ඨාය උද්ධං;[7] අධො

1. සී 1. ස්‍යා: ම: ආචික්ඛණාය. 2. සි. I. මු. සොණිතා.
3. සී 1. සිඛරණීසීති. 4. සී 1. උභතො.
5. සී I, II ඔතිණ්ණ විපරිණතෙන. 6. සී 1. උබ්භංජාණුමණ්ඩලන්ති.
7. සී 1, II. තතො පට්ඨාය අක්ඛකා උද්ධං
- 1. ම: පුප්ඵන්තරීහ පාඨො නත්ථි.

ජාණුමණ්ඩලන්ති ජාණුමණ්ඩලතො පට්ඨාය අධො; අක්ඛකං පන ජාණුමණ්ඩලඤ්ච එත්ථෙව දුක්කටක්ඛෙත්තෙන සඞ්ගහං ගච්ඡන්ති, භික්ඛුණියා කායසංසග්ගෙ විය. න හි බුද්ධා ගරුකාපත්තිං සාවසෙසං පඤ්ඤපෙන්තීති. **කායපටිබද්ධ**න්ති වත්ථං වා පුප්ඵං වා ආභරණං වා; **අත්ථපුරෙක්ඛාරස්සා**ති අනිමිත්තාති ආදීනං පදානං අත්ථං කථෙන්තස්ස; අට්ඨකථං වා සජ්ඣායං කරොන්තස්ස; **ධම්මපුරෙක්ඛාරස්සා**ති පාළිං වාචෙන්තස්ස වා සජ්ඣායන්තස්ස වා; එවං අත්ථඤ්ච ධම්මඤ්ච පුරක්ඛත්වා භණන්තස්ස අත්ථපුරෙක්ඛාරස්ස ච ධම්මපුරෙක්ඛාරස්ස ච අනාපත්ති. **අනුසාසනීපුරෙක්ඛාරස්සා**ති "ඉදානිපි අනිමිත්තාසි. උභතොබ්‍යඤ්ජනාසි. අප්පමාදං දානි කරෙය්‍යාසි. යථා ච ආයතිම්පි එවරූපා මාහොසී"ති එවං අනුසිට්ඨිං පුරක්ඛත්වා භණන්තස්ස අනුසාසනීපුරෙක්ඛාරස්ස අනාපත්ති. යො පන භික්ඛුනීනං පාළිං වාචෙන්තො පකතිවාචනාමග්ගං පහාය හසන්තො හසන්තො 'සිඛරිණීසි, සම්භින්නාසි, උභතොබ්‍යඤ්ජනාසී'ති පුනප්පුනං භණති, තස්ස ආපත්තියෙව. උම්මත්තකස්ස අනාපත්ති. ඉධ ආදිකම්මිකො **උදායි**ත්ථෙරො. තස්ස **අනාපත්ති ආදිකම්මිකස්සා**ති.

පදභාජනියවණ්ණනා

නිට්ඨිතා.

සමුට්ඨානාදීසු ඉදං සික්ඛාපදං තිසමුට්ඨානං, කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා;[1] සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, අකුසලචිත්තං, ද්විවෙදනන්ති.

විනීතවත්ථූසු-**ලොහිතවත්ථුස්මිං** සො භික්ඛු ඉත්ථියා ලොහිතකං නිමිත්තං සන්ධායාහ. ඉතරා න අඤ්ඤාසි. තස්මා දුක්කටං. **කක්කසලොම**න්ති රස්සලොමෙහි බහුලොමං; **ආකිණ්ණලොම**න්ති ජටිත[2] ලොමං; **ඛරලොම**න්ති ථද්ධලොමං; **දීඝලොම**න්ති අරස්සලොමං; සබ්බං ඉත්ථිනිමිත්තමෙව සන්ධාය වුත්තං. **වාපිතං ඛො තෙති** අසද්ධම්මං සන්ධායාහ. සා අසල්ලක්ඛෙත්වා **නො ච ඛො පටිවුත්ත**න්ති ආහ. **පටිවුත්තං** නාම උදකවප්පෙ[3] බීජෙහි අප්පතිට්ඨිතොකාසෙ පාණකෙහි විනාසිතබීජෙ වා ඔකාසෙ පුන බීජං පතිට්ඨාපෙත්වා උදකෙන ආසිත්තං; ථලවප්පෙ[4] විසමපතිතානං වා බීජානං සමකරණත්ථාය පුන අට්ඨදන්තකෙන සමීකතං[5]; තෙසු අඤ්ඤතරං සන්ධාය එසා ආහ. **මග්ගවත්ථුස්මිං මග්ගො සංසීදතී**ති[6] අඞ්ගජාතමග්ගං සන්ධායාහ. සෙසං උත්තානමෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය

දුට්ඨුල්ලවාචාසික්ඛාපදවණ්ණනා

නිට්ඨිතා.

---

1. ම - කිරියං.
2. ම ජටිල.
3. මු. උදකවප්පෙහි.
4. සී. 1. II. ථුලිවප්ප.
5. සී. 1. සමංකතං.
6. ස්‍යා. මග්ගො සංසීරතීති.

1. 3. 1.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවාති අත්තකාමසික්ඛාපදං. තත්‍ථ **කුලූපගොති** කුලපයිරුපාසනකො; චතුන්නං පච්චයානං අත්‍ථාය කුලූපසඞ්කමනෙ නිච්චප්පයුත්තො;[1] **චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරන්ති** චීවරඤ්ච පිණ්ඩපාතඤ්ච සෙනාසනඤ්ච ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරඤ්ච; ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරන්ති චෙත්‍ථ පති[2]කරණට්ඨෙන පච්චයො; යස්ස කස්සචි සප්පායස්සෙතං අධිවචනං. භිසක්කස්ස කම්මං තෙන අනුඤ්ඤාතත්තාති-**භෙසජ්ජං**, ගිලානපච්චයොව භෙසජ්ජං=ගිලානපච්චයභෙසජ්ජං; යං කිඤ්චි ගිලානස්ස සප්පායං භිසක්කකම්මං; තෙලමධුඵාණිතාදීති වුත්තං හොති. **පරික්ඛාරොති** පන "සත්තහි නගරපරික්ඛාරෙහි සුපරික්ඛතං* හොති[a]"ති ආදීසු පරිවාරො වුච්චති. "රථො සීලපරික්ඛාරො ඣානක්ඛො චක්කවීරියො[b]"ති ආදීසු අලඞ්කාරො. "යෙ චිමෙ[3] පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා[c]"ති ආදීසු සම්භාරො. ඉධ පන සම්භාරොපි පරිවාරොපි වට්ටති. තං හි ගිලානපච්චයභෙසජ්ජං ජීවිතස්ස පරිවාරොපි හොති, ජීවිතනාසකාබාධුප්පත්තියා අන්තරං අදත්වා රක්ඛණතො. සම්භාරොපි, යථා චිරං පවත්තති, එවමස්ස කාරණභාවතො[4]. තස්මා පරික්ඛාරොති වුච්චති. එවං ගිලානපච්චයභෙසජ්ජඤ්ච තං පරික්ඛාරො චාති **ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරො**. තං ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරන්ති එවමත්‍ථො දට්ඨබ්බො. **වසලන්ති** හීනං ලාමකං; අථවා වස්සතීති වසලො; පග්ඝරතීති අත්‍ථො. තං වසලං. අසුචිපග්ඝරණකන්ති වුත්තං හොති. **නිට්ඨුභිත්වාති**[5] ඛෙළං පාතෙත්වා; **කස්සාහං කෙන හායාමීති** අහං කස්සා අඤ්ඤිස්සා ඉත්‍ථියා කෙන භොගෙන වා අලඞ්කාරෙන වා රූපෙන වා පරිහායාමි; කා නාම මයා උත්තරිතරාති දීපෙති.

සන්තිකෙති උපචාරෙ ඨත්වා සාමන්තා අවිදූරෙ; පදභාජනෙපි[6] අයමෙවත්‍ථො දීපිතො. **අත්තකාමපාරිචරියායාති** මෙථුනධම්මසඞ්ඛාතෙන කාමෙන පාරිචරියා **කාමපාරිචරියා**, අත්තනො අත්‍ථාය කාමපාරිචරියා **අත්තකාමපාරිචරියා**; අත්තනා වා කාමිතා ඉච්ඡිතාති **අත්තකාමා**; සයං මෙථුනරාගවසෙන පත්‍ථිතාති අත්‍ථො. අත්තකාමා ච සා

---

* සුපරික්ඛිත්තං.

1. සී. I. නිච්චයුත්තො.
2. සී. 1. පති.
3. සී. 1. යෙ ච ඛො ඉමෙ.
4. සං. ම. මු-කාරණභාවතො.
5. ම. නිට්ඨුභිත්වා.
6. සං. පදභාජනෙපි.

a. අඞ්ගුත්තරනිකාය-සත්තකනිපාත [682]
b. සං: නි: මහාවග්ග.
c. මජ්ඣිමනිකාය-වනපත්‍ථසුත්ත.

පාරිචරියා චාති[1] අත්තකාමපාරිචරියා. තස්සා අත්තකාමපාරිචරියාය. **වණ්ණං භාසෙය්‍යාති** ගුණං ආනිසංසං පකාසෙය්‍ය; තත්‍ර යස්මා අත්තනො අත්ථාය කාමපාරිචරියාති ඉමස්මිං අත්ථවිකප්පෙ කාමො චෙව හෙතු ච[2] පාරිචරියා චාති අත්ථො. සෙසං බ්‍යඤ්ජනං. අත්තකාමා ච සා පාරිචරියා චාති අත්තකාමපාරිචරියාති ඉමස්මිං අත්ථවිකප්පෙ අධිප්පායො චෙව පාරිචරියා චාති අත්ථො, සෙසං බ්‍යඤ්ජනං. තස්මා බ්‍යඤ්ජනෙ ආදරං අකත්වා[3] අත්ථමත්තමෙව දස්සෙතුං **අත්තනො කාමං අත්තනො හෙතුං අත්තනො අධිප්පායං අත්තනො පාරිචරියන්ති** පදභාජනං වුත්තං. අත්තනො කාමං අත්තනො හෙතුං අත්තනො පාරිචරිය"න්ති හි වුත්තෙ ජානිස්සන්ති පණ්ඩිතා: 'එත්තාවතා අත්තනො අත්ථාය කාමපාරිචරියා වුත්තා'ති. 'අත්තනො අධිප්පායං අත්තනො පාරිචරියන්ති වුත්තෙපි ජානිස්සන්ති: 'එත්තාවතා අත්තනා ඉච්ඡිතකාමිතට්ඨෙන අත්තකාමපාරිචරියා වුත්තා,ති.

ඉදානි තස්සා අත්තකාමපාරිචරියාය වණ්ණභාසනාකාරං දස්සෙන්තො **එතදග්ග**න්ති ආදිමාහ. තං උද්දෙසතොපි නිද්දෙසතොපි උත්තානත්ථමෙව. අයං පනෙත්ථ පදසම්බන්ධො ච ආපත්තිවිනිච්ඡයො ච:-**එතදග්ගං-පෙ-පරිචරෙය්‍යාති** යා මාදිසං සීලවන්තං කල්‍යාණධම්මං බ්‍රහ්මචාරිං එතෙන ධම්මෙන පරිචරෙය්‍ය, තස්සා එවං මාදිසං පරිචරන්තියා යා අයං පාරිචරියා නාම, එතදග්ගං පාරිචරියානන්ති. **මෙථුනුපසංහිතෙන සඞ්ඝාදිසෙසොති** එවං අත්තකාමපාරිචරියාය වණ්ණං භාසන්තො[4] ච මෙථුනුපසංහිතෙනෙව මෙථුනධම්මපටිසංයුත්තෙනෙව වචනෙන යො භාසෙය්‍ය, තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසොති. ඉදානි[5] යස්මා මෙථුනුපසංහිතෙනෙව භාසන්තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො වුත්තො, තස්මා "අහම්පි ඛත්තියො, ත්වම්පි ඛත්තියා, අරහති ඛත්තියා ඛත්තියස්ස දාතුං, සමජාතිකත්තා"ති එවමාදීහි වචනෙහි පාරිචරියාය වණ්ණං භාසමානස්සාපි සඞ්ඝාදිසෙසො නත්ථි. "අහම්පි ඛත්තියො[6]"ති ආදිකෙ පන බහුපි[7] පරියායෙ වත්වා "අරහසි ත්වං මය්හං මෙථුනධම්මං දාතු"න්ති එවං මෙථුනපටිසංයුත්තෙනෙව භාසමානස්ස සඞ්ඝාදිසෙසොති. **ඉත්ථී ච හොතීති** ආදි පුබ්බෙ වුත්තනයමෙව. ඉධ **උදායිත්ථෙරො** ආදිකම්මිකො. තස්ස **අනාපත්ති ආදිකම්මිකස්සාති**.

පදභාජනීයවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

සමුට්ඨානාදි සබ්බං දුට්ඨුල්ලවාචාසදිසං. විනීතවත්ථූනිපි උත්තානත්ථානෙවාති.

චතුත්ථසඞ්ඝාදිසෙසවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

1. සී. 1. ම. චාති ච
2. මු. කාමො චෙව හෙතු ච.
3. සී. I. II. කත්වා.
4. සී: 1. ම. භාසන්තො.
5. ම. ඉධාපි.
6. ස්‍යා: ත්වම්පි ඛත්තියා-අධිකො.
7. ම. බහුකෙපි,

1. 3. 5.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවාති සඤ්චරිත්තං. තත්ථ **පණ්ඩිතා**ති පණ්ඩිච්චෙන සමන්නාගතා, ගතිමන්තා; **බ්‍යත්තා**ති වෙය්‍යත්තියෙන සමන්නාගතා, උපායෙන සමන්නාගතා[1] උපායඤ්ඤූ විසාරදා; **මෙධාවිනී**ති මෙධාය සමන්නාගතා; දිට්ඨං දිට්ඨං ධාරෙන්ති. **දක්ඛා**ති ඡෙකා; **අනලසා**ති උට්ඨානවීරියසම්පන්නා; **ඡන්නා**ති අනුච්ඡවිකා; **කිස්මිං වියා**ති කිඤ්චං විය කිලෙසො විය හිරි විය අම්හාකං හොතීති අධිප්පායො; **කුමාරිකාය වත්තු**න්ති ඉමං තුම්හෙ ගණ්හථාති කුමාරිකාය කාරණා වත්තුං; ආවාහාදීසු **ආවාහො**ති දාරකස්ස පරකුලතො දාරිකාය ආහරණං; **විවාහො**ති අත්තනො දාරිකාය පරකුල පෙසනං. **වාරෙය්‍ය**න්ති දෙථ නො දාරකස්ස දාරිකන්ති යාචනං; දිවසනක්ඛත්තමුහුත්තපරිච්ඡෙදකරණං වා; **පුරාණගණකියා**ති එකස්ස ගණකස්ස භරියාය; සා තස්මිං ජීවමානෙ ගණකීති පඤ්ඤායිත්ථ. මතෙ පන පුරාණගණකීති සඞ්ඛං ගතා. **තිරොගාමො**ති බහිගාමො; අඤ්ඤගාමොති අධිප්පායො. **මනුස්සා**ති උදායිස්ස ඉමං සඤ්චරිත්තකම්මෙ යුත්තපයුත්තභාවං ජානනකමනුස්සා; **සුණිසාභොගෙනා**ති[2] යෙන භොගෙන සුණිසා භුඤ්ජිතබ්බා හොති රක්ඛා පත්තපවාපනපරිවෙසනාදිනා,[3] තෙන භුඤ්ජිංසු; **තතො අපරෙන දාසිභොගෙනා**ති මාසාතික්කමෙ යෙන භොගෙන දාසී භුඤ්ජිතබ්බා හොති ඛෙත්තකම්මකචවරඡඩ්ඩනඋදකාහරණාදිනා,[4] තෙන භුඤ්ජිංසු; **දුග්ගතා**ති දළිද්දා; යත්ථ වා ගතා දුග්ගතා හොති, තාදිසං කුලං ගතා; **මාය්‍යො ඉමං කුමාරික**න්ති මා අය්‍යො ඉමං කුමාරිකං; **ආහාරූපහාරෙ**ති ආහාරෙ ච උපහාරෙ ච, ගහණෙ ච දානෙ ච; න අම්හෙහි කිඤ්චි ආහටං, න උපහටං,[5] තයා සද්ධිං කායවාචිකකයො[6] වොහාරො අම්හාකං නත්ථීති දීපෙන්ති. **සමණෙන භවිතබ්බං අබ්‍යාවටෙන සමණො අස්ස සුසමණො**ති සමණෙන නාම ඊදිසෙසු කම්මෙසු අබ්‍යාවටෙන අබ්‍යාපාරෙන භවිතබ්බං; එවං භවන්තො හි සමණො සුසමණො අස්සාති. එවං තං අපසාදෙත්වා "ගච්ඡ ත්වං, න මයං තං ජානාමා"ති ආහංසු. **සස්සිරිකො**ති සබ්බූපකාරණසම්පන්නො, මණ්ඩිතපසාධිතො වා; **ධුත්තකා**ති ඉත්ථිධුත්තා; **පරිචාරෙන්තා**ති මනාපියෙසු රූපාදීසු ඉතොචිතො ච සමන්තා ඉන්ද්‍රියානි චාරෙන්තා; කීළන්තා අභිරමන්තාති[7] වුත්තං හොති. **අබ්භුතමකංසූ**ති 'යදි කරිස්සති, ත්වං එත්තකං ජිතො. යදි න කරිස්සති, අහං එත්තක'න්ති පණිතකං අකංසු. භික්ඛූනං පන අබ්භුතං කාතුං න වට්ටති. යො කාරෙති, පරාජිතෙන දාතබ්බ[8]න්ති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **කථං හි නාම**

1 සභා. & ම. උපායෙන සමන්නාගතා-ඉති නත්ථි.
2. මු. සුණිසභොගෙන.
3. සී. I. & සභා. පරිවෙසාපනාදිනා.
4. ම. උදකාහරණරක්ඛාපනාදිනා.
5. සී. I. & ම. උපාහටං.
6. සභා. තයාකායවීකකයො.
7. සී. රමන්තාති.
8. සී. 1. පරාජිතං න දාතබ්බන්ති.

අය්‍යො උදායී තඞ්ඛණිකන්ති එත්ථ 'තං ඛණො'ති අචිරකාලො වුච්චති; **තඞ්ඛණික**න්ති අචිරකාලාධිකාරිකං; **සඤ්චරිත්තං සමාපජ්ජෙය්‍යා**ති සඤ්චරණභාවං සමාපජ්ජෙය්‍ය; යස්මා පන තං සමාපජ්ජන්තෙන කෙනචි පෙසිතෙන කත්ථචි ගන්තබ්බං හොති, පරතො ච "ඉත්ථියා වා පුරිසමති"න්ති ආදිවචනතො ඉධ ඉත්ථිපුරිසා අධිප්පෙතා, තස්මා තමත්ථං දස්සෙතුං "**ඉත්ථියා වා පහිතො පුරිසස්ස සන්තිකෙ ගච්ඡති; පුරිසෙන වා පහිතො ඉත්ථියා සන්තිකෙ ගච්ඡතී**"ති එවමස්ස පදභාජනං වුත්තං. **ඉත්ථියා වා පුරිසමතිං පුරිසස්ස වා ඉත්ථිමති**න්ති එත්ථ "ආරොචෙය්‍යා"ති පාඨසෙසො දට්ඨබ්බො. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ "**පුරිසස්ස මතිං ඉත්ථියා ආරොචෙති, ඉත්ථියා මතිං පුරිසස්ස ආරොචෙතී**"ති වුත්තං.

ඉදානි, යදත්ථා[1] තං තෙසං මතිං අධිප්පායං අජ්ඣාසයං ඡන්දං රුචිං ආරොචෙති, තං දස්සෙන්තො "**ජායත්තනෙ වා ජාරත්තනෙ වා**"ති ආහ.[2] තත්ථ **ජායත්තනෙ**ති ජායාභාවෙ;[3] **ජාරත්තනෙ**ති ජාරභාවෙ; පුරිසස්ස හි මතිං ඉත්ථියා ආරොචෙන්තො ජායත්තනෙ ආරොචෙති; ඉත්ථියා මතිං පුරිසස්ස ආරොචෙන්තො ජාරත්තනෙ ආරොචෙති. අපි ච පුරිසස්සෙව මතිං ඉත්ථියා ආරොචෙන්තො ජායත්තනෙ වා ආරොචෙති නිබද්ධභරියාභාවෙ. ජාරත්තනෙ වා මිච්ඡාචාරභාවෙ. යස්මා පනෙතං ආරොචෙන්තෙන "ත්වං කිර තස්ස[4] ජායා භවිස්සසී"ති ආදි වත්තබ්බං හොති, තස්මා තං වත්තබ්බතාකාරං දස්සෙතුං "**ජායත්තනෙ වාති ජායා භවිස්සසි, ජාරත්තනෙ වාති ජාරී භවිස්සසී**"ති අස්ස පදභාජනං වුත්තං. එතෙනෙව ච උපායෙන ඉත්ථියා මතිං පුරිසස්ස ආරොචනෙපි "පති භවිස්සසි; සාමිකො භවිස්සසි; ජාරො භවිස්සසී"ති වත්තබ්බතාකාරො වෙදිතබ්බො. **අන්තමසො තඞ්ඛණිකායපී**ති සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන යා අයං තඞ්ඛණෙ මුහුත්තමත්තෙන පටිසංවසිතබ්බතො 'තඞ්ඛණිකා'ති වුච්චති, මුහුත්තිකාති අත්ථො; තස්සාපි "මුහුත්තිකා භවිස්සසී"ති එවං පුරිසමතිං ආරොචෙන්තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො. එතෙනෙව උපායෙන "මුහුත්තිකො භවිස්සසී"ති එවං පුරිසස්ස ඉත්ථිමතිං ආරොචෙන්තොපි සඞ්ඝාදිසෙසං ආපජ්ජතීති වෙදිතබ්බො.

ඉදානි "**ඉත්ථියා වා පුරිසමති**"න්ති එත්ථ අධිප්පෙතා ඉත්ථියො පභෙදතො දස්සෙත්වා තාසු සඤ්චරිත්තවසෙන ආපත්තිභෙදං දස්සෙතුං '**දස ඉත්ථියො**"ති ආදිමාහ. තත්ථ **මාතුරක්ඛිතා**ති මාතරා රක්ඛිතා; යථා පුරිසෙන සංවාසං න කප්පෙති, එවං මාතරා රක්ඛිතා; තෙනස්ස පදභාජනෙපි වුත්තං "**මාතා රක්ඛති, ගොපෙති, ඉස්සරියං කාරෙති, වසං වත්තෙතී**"ති. තත්ථ **රක්ඛතී**ති කත්ථචි ගන්තුං න දෙති; **ගොපෙතී**ති යථා අඤ්ඤෙ න පස්සන්ති, එවං ගුත්තට්ඨානෙ

1. සයා. යදත්ථං. 2. ම. ආදිමාහ.
3. සී. 1, ජායභාවෙ. 4. සී1. ම. කිරස්ස.

ඨපෙති; **ඉස්සරියං කාරෙන්තීති** සෙරිවිහාරමස්සා නිසෙධෙන්තී අභිභවිත්වා පවත්තන්ති; **වසං වත්තෙන්තීති** 'ඉදං කරොහි, ඉදං මා අකාසී'ති එවං අත්තනො වසං තස්සා උපරි වත්තෙන්ති; එතෙනුපායෙන පිතුරක්ඛිතාදයොපි **ඤ්**ඤාතබ්බා. ගොත්තං වා ධම්මො වා න රක්ඛති; සගොත්තෙහි පන සහධම්මිකෙහි ච එකං සත්ථාරං උද්දිස්ස පබ්බජිතෙහි එකගණපරියාපන්නෙහි ච රක්ඛිතා **"ගොත්තරක්ඛිතා ධම්මරක්ඛිතා"**ති වුච්චති. තස්මා තෙසං පදානං **"සගොත්තා රක්ඛන්ති"**ති ආදිනා නයෙන පදභාජනං වුත්තං. සහ ආරක්ඛෙන[1] **සාරක්ඛා**; සහ පරිදණ්ඩෙන **සපරිදණ්ඩා**; තාසං නිද්දෙසො පාකටොව. ඉමාසු දසසු පච්ඡිමානං ද්වින්නමෙව පුරිසන්තරං ගච්ඡන්තීනං මිච්ඡාචාරො හොති; න ඉතරාසං.

ධනක්කීතාදීසු අප්පෙන වා බහුනා වා ධනෙන කීතා **ධනක්කීතා**; යස්මා පන සා න කීතමත්තා එව,[2] සංවාසත්ථාය පන කීතත්තා භරියා, තස්මාස්ස නිද්දෙසෙ **"ධනෙන කිණිත්වා වාසෙති"**ති වුත්තං. ඡන්දෙන අත්තනො රුචියා වසතීති **ඡන්දවාසිනී**; යස්මා පන සා න අත්තනො ඡන්දමත්තෙනෙව භරියා හොති, පුරිසෙන පන සම්පටිච්ඡිතත්තා; තස්මාස්ස නිද්දෙසෙ **"පියො පියං වාසෙති"**ති වුත්තං. භොගෙන වසතීති **භොගවාසිනී**; උදුක්ඛලමුසලාදිඝරූපකරණං ලභිත්වා භරියාභාවං ගච්ඡන්තියා ජනපදිත්ථියා එතං අධිවචනං. පටෙන වසතීති **පටවාසිනී**; නිවාසනමත්තම්පි පාපුරණමත්තං වා ලභිත්වා භරියාභාවං උපගච්ඡන්තියා දලිද්දිත්ථියා එතං අධිවචනං. **ඔදපත්තකිනී**ති උභින්නං එකිස්සා උදකපාතියා හත්ථෙ ඔතාරෙත්වා "ඉදං උදකං විය සංසට්ඨා අභෙජ්ජා හොථා"ති වත්වා පරිග්ගහිතාය වොහාරනාමමෙතං. නිද්දෙසෙ පිස්ස තාය සහ **උදකපත්තං ආමසිත්වා තං වාසෙතීති** එවමත්ථො වෙදිතබ්බො. ඔභතං[3] ඔරොපිතං චුම්බටං අස්සාති **ඔභතචුම්බටා**; කට්ඨහාරිකාදීනං අඤ්ඤතරා; යස්සා සීසතො චුම්බටං ඔරොපෙත්වා ඝරෙ වාසෙති, තස්සා එතං අධිවචනං. **දාසී චාති** අත්තනො එව **දාසී ච** හොති **භරියා** ච; **කම්මකාරී** නාම ගෙහෙ භතියා කම්මං කරොති. තාය සද්ධිං කොචි ඝරාවාසං කප්පෙති අත්තනො භරියාය අනත්ථිකො හුත්වා, අයං වුච්චති **කම්මකාරී ච භරියා** චාති. ධජෙන ආහටා **ධජාහටා**; උස්සිතධජාය සෙනාය ගන්ත්වා පරවිසයං විලුම්පිත්වා ආනීතාති වුත්තං හොති තං කොචි භරියං කරොති, අයං ධජාහටා නාම. **මුහුත්තිකා** වුත්තනයා එව. එතාසං දසන්නම්පි පුරිසන්තරගමනෙ මිච්ඡාචාරො හොති. පුරිසානං පන වීසතියාපි එතාසු මිච්ඡාචාරො හොති. භික්ඛුනො ච සඤ්චරිත්තම්පි[4] හොතීති.

ඉදානි **"පුරිසො භික්ඛුං පහිණාති"**ති ආදීසු **පටිග්ගණ්හාතීති** සො භික්ඛු තස්ස පුරිසස්ස **"ගච්ඡ භන්තෙ ඉත්ථන්නාමං මාතුරක්ඛිතං**

1. ම. ආරක්ඛිතාති. 2. ස්‍යා සී. 1. ධනක්කීතාමත්තාඑව.
3. ස්‍යා. ම. ඔභටං. 4. ස්‍යා. සඤ්චරිත්තම්පන.

බ්‍රෑහි: හොහි කිර ඉත්ථන්නාමස්ස භරියා ධනක්කීතා"ති එවං වුත්ත වචනං "සාධු උපාසකා"ති වා, "හොතු"ති වා, "ආරොචෙස්සාමී"ති වා යෙන කෙනචි ආකාරෙන වචීභෙදං කත්වා වා සීසකම්පාදීහි වා සම්පටිච්ඡති; **වීමංසතී**ති එවං පතිගණ්හිත්වා තස්සා ඉත්ථියා සන්තිකං ගන්ත්වා තං සාසනං ආරොචෙති; **පච්චාහරතී**ති තෙන ආරොචිතෙ සා ඉත්ථී සාධූති සම්පටිච්ඡතු වා, පටික්ඛිපතු වා, ලජ්ජාය වා තුණ්හී හොතු, පුන ආගන්ත්වා තස්ස පුරිසස්ස තං පවත්තිං[1] ආරොචෙති; එත්තාවතා ඉමාය පටිග්ගහණාරොචනපච්චාහරණසඞ්ඛාතාය තිවඞ්ග සම්පත්තියා සඞ්ඝාදිසෙසො හොති. සා පන තස්ස භරියා හොතු වා, මා වා, අකාරණමෙතං. සචෙ පන සො මාතුරක්ඛිතාය සන්තිකං පෙසිතො, තං අදිස්වා තස්සා මාතුයා තං සාසනං ආරොචෙති, බහිද්ධා වීමට්ඨං නාම හොති, තස්මා විසඞ්කෙතන්ති **මහාපදුමත්ථෙරො** ආහ. **මහාසුම්මත්ථෙරො** පන "මාතා වා හොතු, පිතා වා, අන්තමසො ගෙහදාසීපි, අඤ්ඤො වාපි යො කොචි තං කිරියං සම්පාදෙස්සති, තස්ස වුත්තෙපි වීමට්ඨ[2]මෙව හොති. තිවඞ්ගසම්පත්තිකාලෙ ආපත්තියෙව. තත්‍ර යථා 'බුද්ධං පච්චක්ඛාමී'ති වත්තුකාමො විරජ්ඣිත්වා 'ධම්මං පච්චක්ඛාමී'ති වදෙය්‍ය, පච්චක්ඛාතාවස්ස සික්ඛා, යථා වා 'පඨමජ්ඣානං සමාපජ්ජාමී'ති වත්තුකාමො විරජ්ඣිත්වා 'දුතියජ්ඣානං සමාපජ්ජාමී'ති වදෙය්‍ය, ආපන්නොවස්ස පාරාජිකං, එවං සම්පදමිද"න්ති ආහ. තං පනෙතං "**පතිගණ්හාති, අන්තෙවාසිං වීමංසාපෙත්වා අත්තනා පච්චාහරති, ආපත්ති සඞ්ඝාදිසෙසස්සා**"ති ඉමිනා සමෙති. තස්මා සුභාසිතං. යථා ච "මාතුරක්ඛිතං බ්‍රෑහී"ති වුත්තස්ස ගන්ත්වා තස්සා ආරොචෙතුං සමත්ථානං මාතාදීනම්පි වදතො විසඞ්කෙතො නත්ථි. එවමෙව "හොහි කිර ඉත්ථන්නාමස්ස භරියා ධනක්කීතා"ති වත්තබ්බෙ "හොහි කිර ඉත්ථන්නාමස්ස භරියා ඡන්දවාසිනී"ති එවං පාළියං වුත්තෙසු ඡන්දවාසිනීආදිසු වචනෙසු අඤ්ඤතරවසෙන වා අවුත්තෙසුපි "හොහි කිර ඉත්ථන්නාමස්ස භරියා ජායා පජාපති පුත්තමාතා ඝරණී ඝරසාමිනී භත්තරක්ඛිකා සුස්සූසිකා කාම පරිචාරිකා[3]"ති එවමාදිසු සංවාසපරිදීපකෙසු වචනෙසු අඤ්ඤතර වසෙන වා වදන්තස්සාපි විසඞ්කෙතො නත්ථීති තිවඞ්ගසම්පත්තියා ආපත්තියෙව. "මාතුරක්ඛිතං බ්‍රෑහී"ති පෙසිතස්ස පන ගන්ත්වා අඤ්ඤාසු පිතුරක්ඛිතාදිසු අඤ්ඤතරං වදන්තස්ස විසඞ්කෙතං. එස නයො "පිතුරක්ඛිතං බ්‍රෑහී"ති ආදිසුපි. කෙවලං හෙත්ථ එකමූලක ද්විමූලකාදිවසෙන "පුරිසස්ස මාතා භික්ඛුං පහිණාති, මාතුරක්ඛිතාය මාතා භික්ඛුං පහිණාති, මාතුරක්ඛිතා භික්ඛුං පහිණාතී"ති එවමාදීනං මූලට්ඨානඤ්ච වසෙන පෙය්‍යාලභෙදොයෙව විසෙසො. සොපි පුබ්බෙ වුත්තනයත්තා පාළිඅනුසාරෙනෙව සක්කා ජානිතුන්ති නාස්ස විභාගං දස්සෙතුං ආදරං කරිම්හා.

---

1. සී., පවුත්තිං. 2. ම. වීමට්ඨං නාම න හොති.
3. ම. පරිචාරිකාති.

පටිග්ගණ්හාතීති ආදීසු පන වීසු චතුක්කෙසු පඨමචතුක්කෙ ආදිපදෙන තිවඞ්ගසම්පත්තියා සඞ්ඝාදිසෙසො. මජ්ඣෙ වීහි දුවඞ්ගසම්පත්තියා ථුල්ලච්චයං. අන්තෙන එකෙන එකඞ්ගසම්පත්තියා දුක්කටං. දුතියචතුක්කෙ ආදිපදෙන චඞ්ගසම්පත්තියා ථුල්ලච්චයං. මජ්ඣෙ වීහි එකඞ්ගසම්පත්තියා දුක්කටං. අන්තෙන එකෙන අඞ්ගාභාවතො අනාපත්ති.

තත්‍ථ **පටිග්ගණ්හාතීති** ආණාපකස්ස සාසනං පතිගණ්හාති; **වීමංසතීති** පහිතට්ඨානං ගන්ත්වා තං ආරොචෙති; **පච්චාහරතීති** පුන ආගන්ත්වා මූලට්ඨස්ස ආරොචෙති; **න පච්චාහරතීති** ආරොචෙත්වා එත්තාව පක්කමති; **න වීමංසති පච්චාහරතීති** පුරිසෙන 'ඉත්ථන්නාමං ගන්ත්වා බ්‍රූහී'ති වුච්චමානො 'සාධූ'ති තස්ස සාසනං පතිගණ්හිත්වා තං පමුස්සිත්වා වා අප්පමුස්සිත්වා වා අඤ්ඤෙන කරණීයෙන තස්සා සන්තිකං ගන්ත්වා කිඤ්චිදෙව කථං කථෙන්තො නිසීදති, එත්තාවතා **'පතිගණ්හාති න වීමංසති** නාමා'ති වුච්චති. අථ නං සා ඉත්ථී සයමෙව වදති: 'තුම්හාකං කිර උපට්ඨාකො මං ගෙහෙ කාතුකාමො'ති. එවං වත්වා ච 'අහං තස්ස භරියා භවිස්සාමී'ති වා 'න වා භවිස්සාමී'ති වදති, සො තස්සා වචනං අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා තුණ්හීභූතොව උට්ඨායාසනා තස්ස පුරිසස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා තං පවත්තිං ආරොචෙති, එත්තාවතා 'න වීමංසති පච්චාහරති නාමා'ති වුච්චති. **න වීමංසති න පච්චාහරතීති** කෙවලං සාසනාරොචනකාලෙ පතිගණ්හාති යෙව. ඉතරං පන වයං න කරොති. **න පතිගණ්හාති වීමංසති පච්චාහරතීති** කොචි පුරිසො භික්ඛුස්ස ඨිතට්ඨානෙ වා නිසින්නට්ඨානෙ වා තථාරූපිං කථං කථෙති, භික්ඛු තෙන අප්පහිතොපි පහිතො විය හුත්වා ඉත්ථියා සන්තිකං ගන්ත්වා "හොති කිර ඉත්ථන්නාමස්ස භරියා"ති ආදිනා නයෙන වීමංසිත්වා තස්සා රුචිං වා අරුචිං වා පුන ආගන්ත්වා ඉමස්ස ආරොචෙති; තෙනෙව නයෙන වීමංසිත්වා අපච්චාහරන්තො "**න පතිගණ්හාති වීමංසති න පච්චාහරතී**"ති වුච්චති. තෙනෙව නයෙන ගන්ත්වා අවීමංසිත්වා තාය සමුට්ඨාපිතං කථං සුත්වා පඨමචතුක්කස්ස තතියපදෙ වුත්තනයෙන ආගන්ත්වා ඉමස්ස ආරොචෙන්තො "**න පතිගණ්හාති, න වීමංසති, පච්චාහරතී**"ති වුච්චති. චතුත්ථං පදං පාකටමෙව.

සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආණාපෙතීති ආදි නයා පාකටායෙව. යථා පන සම්බහුලාපි එකවත්ථුස්මිං ආපජ්ජන්ති, එවං එකස්සපි [1]සම්බහුලවත්ථූසු සම්බහුලා ආපත්තියො වෙදිතබ්බා, කථං? පුරිසො භික්ඛුං ආණාපෙති: "ගච්ඡ භන්තෙ අසුකස්මිං නාම පාසාදෙ සට්ඨිමත්තා වා සත්තතිමත්තා වා ඉත්ථියො ඨිතා. තා වදෙහි-හොථ කිර ඉත්ථන්නාමස්ස භරියායො"ති. සො සම්පටිච්ඡිත්වා [2]තත්ථ ගන්ත්වා ආරොචෙත්වා පුන තං සාසනං පච්චාහරති, යත්තකා[3] ඉත්ථියො, තත්තකා[4] ආපත්තියො ආපජ්ජති. වුත්තං හෙතං පරිවාරෙපි:-

1. සෲ. සම්බහුලෙසු. 2. සෲ. තත්ථෙව.
3. සී. II. යත්තිකා. 4. සී. II. තත්තිකා.

"පදවීතිහාරමත්තෙන-වාචාය භණිතෙන ච
සබ්බානි ගරුකානි **සප්පටිකම්මානි**,
චතුසට්ඨි ආපත්තියො ආපජ්ජෙය්‍ය එකතො
පඤ්හාමෙසා කුසලෙහි චින්තිතා"ති.

ඉමං කිර අත්ථවසං පටිච්ච අයං පඤ්හා වුත්තො. වචනසිලිට්ඨතාය චෙත්ථ චතුසට්ඨි ආපත්තියොති වුත්තං. එවං කාරෙන්තො පන සතම්පි සහස්සම්පි ආපජ්ජතීති. යථා ච එකෙන පෙසිතස්ස **එකස්ස** සම්බහුලාසු ඉත්ථීසු සම්බහුලා ආපත්තියො, එවං එකො පුරිසො සම්බහුලෙ භික්ඛූ එකිස්සා සන්තිකං පෙසෙති, සබ්බෙසං සංඝාදිසෙසො. එකො සම්බහුලෙ භික්ඛූ සම්බහුලානං ඉත්ථීනං සන්තිකං පෙසෙති, ඉත්ථිගණනාය සංඝාදිසෙසා, සම්බහුලා පුරිසා එකං භික්ඛුං එකිස්සා සන්තිකං පෙසෙන්ති, පුරිසගණනාය සංඝාදිසෙසා. සම්බහුලා එකං භික්ඛුං සම්බහුලානං ඉත්ථීනං සන්තිකං පෙසෙන්ති, වත්ථුගණනාය සංඝාදිසෙසා.[1] සම්බහුලා සම්බහුලෙ එකිස්සා සන්තිකං පෙසෙන්ති, වත්ථුගණනාය සංඝාදිසෙසා.[1] සම්බහුලා පුරිසා සම්බහුලෙ භික්ඛූ සම්බහුලානං ඉත්ථීනං සන්තිකං පෙසෙන්ති, වත්ථුගණනාය සංඝාදිසෙසා.[1] එස නයො "එකා ඉත්ථී එකං භික්ඛු"න්ති ආදීසුපි. එත්ථ ච සභාගවිසභාගතා නාම අප්පමාණං. මාතාපිතූනම්පි පඤ්චසහධම්මිකානම්පි සඤ්චරිත්තකම්මං කරොන්තස්ස ආපත්තියෙව.

"**පුරිසො භික්ඛුං ආණාපෙති ගච්ඡ භන්තෙ**"ති චතුක්කං අඞ්ගවසෙන ආපත්තිභෙදදස්සනත්ථං වුත්තං. තස්ස පච්ඡිමපදෙ **අන්තෙවාසී වීමංසිත්වා බහිද්ධා පච්චාහරතී**ති ආගන්ත්වා ආචරියස්ස අනාරොචෙත්වා එතෙනාව ගන්ත්වා තස්ස පුරිසස්ස ආරොචෙති; **ආපත්ති උභින්නං ථුල්ලච්චයස්සා**ති ආචරියස්ස පටිග්ගහිතත්තා ච වීමංසිතත්තා ච ද්වීහඞ්ගෙහි ථුල්ලච්චයං. අන්තෙවාසිකස්ස වීමංසිතත්තා ච පච්චාහටත්තා ච ද්වීහඞ්ගෙහි ථුල්ලච්චයං; සෙසං පාකටමෙව.

ගච්ඡන්තො සම්පාදෙතීති පටිග්ගණ්හාති චෙව වීමංසති ච; **ආගච්ඡන්තො විසංවාදෙතී**ති න පච්චාහරති; **ගච්ඡන්තො විසංවාදෙතී**ති න පටිග්ගණ්හාති; **ආගච්ඡන්තො සම්පාදෙතී**ති වීමංසති චෙව පච්චාහරති ච; එවං උභයත්ථ ද්වීහඞ්ගෙහි ථුල්ලච්චයං. තතියපදෙ ආපත්ති. චතුත්ථෙ අනාපත්ති. **අනාපත්ති සඞ්ඝස්ස වා චෙතියස්ස වා ගිලානස්ස වා කරණීයෙන ගච්ඡතො උම්මත්තකස්ස ආදිකම්මිකස්සා**ති එත්ථ භික්ඛුසංඝස්ස උපොසථාගාරං වා කිඤ්චි වා විප්පන්නං හොති, තත්ථ කාරුකානං හත්ථකම්මත්ථාය උපාසකො වා උපාසිකාය සන්තිකං භික්ඛුං පහිණෙය්‍ය, උපාසිකා වා උපාසකස්ස; එවරූපෙන සංඝස්ස කරණීයෙන ගච්ඡන්තස්ස අනාපත්ති. චෙතියකම්මෙ කයිරමානෙපි[2] එසෙව නයො. ගිලානස්ස භෙසජ්ජත්ථායපි

1. ස්‍යා. සී. මු. සඞ්ඝාදිසෙසො. 2. ස්‍යා. කරියමානෙපි.

උපාසකෙන වා උපාසිකාය සන්තිකං, උපාසිකාය වා උපාසකස්ස සන්තිකං පහිතස්ස ගච්ඡතො අනාපත්ති. උම්මත්තකාදිකම්මිකා වුත්තනයා එව.

සමුට්ඨානාදීසු ඉදං සික්ඛාපදං ඡසමුට්ඨානං. සීසුක්ඛිපනාදිනා කායවිකාරෙන **සාසනං** ගහෙත්වා ගන්ත්වා හත්ථමුද්දාය වීමංසිත්වා පුන ආගන්ත්වා හත්ථමුද්දාය එව ආරොචෙන්තස්ස කායතො සමුට්ඨාති. ආසනසාලාය නිසින්නස්ස "ඉත්ථන්නාමා ආගමිස්සති, තස්සා චිත්තං ජානෙය්‍යාථා"ති කෙනචි වුත්තො 'සාධූ'ති සම්පටිච්ඡිත්වා තං ආගතං වත්වා තස්සා ගතාය. පුන තස්මිං පුරිසෙ ආගතෙ ආරොචෙන්තස්ස වාචතො සමුට්ඨාති. වාචාය 'සාධූ'ති සාසනං ගහෙත්වා අඤ්ඤෙන කරණීයෙන තස්සා ඝරං ගන්ත්වා අඤ්ඤදත්ථු වා ගමනකාලෙ තං දිස්වා වචීභෙදෙනෙව වීමංසිත්වා, පුන අඤ්ඤෙනෙව කරණීයෙන තතො අපක්කම්ම කෙනචිදෙව තං පුරිසං දිස්වා ආරොචෙන්තස්සාපි වාචතොව සමුට්ඨාති. පණ්ණත්තිං අජානන්තස්ස පන ඛීණාසවස්සාපි කායවාචතො සමුට්ඨාති. කථං? සචෙ හිස්ස මාතාපිතරො කුප්පිත්වා අලංවචනීයා හොන්ති; තඤ්ච භික්ඛුං ඝරං උපගතං ථෙරපිතා වදති: "මාතා තෙ තාත මං මහල්ලකං ඡඩ්ඩෙත්වා ඤාතිකුලං ගතා. ගච්ඡ; තං මං උපට්ඨාතුං පෙසෙහී"ති. සො චෙ ගන්ත්වා තං වත්වා, පුන පිතුනො තස්සා ආගමනං වා අනාගමනං වා ආරොචෙති, සංඝාදිසෙසො. ඉමානි තීණි අචිත්තකසමුට්ඨානානි. පණ්ණත්තිං පන ජානිත්වා එතෙහෙව තීහි නයෙහි සඤ්චරිත්තං සමාපජ්ජතො කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච[1] සමුට්ඨාති. ඉමානි තීණි පණ්ණත්තිජානනකචිත්තෙන සචිත්තකසමුට්ඨානානි. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. කුසලාදිවසෙන චෙත්ථ තීණි චිත්තානි. සුඛාදිවසෙන තිස්සො වෙදනාති

විනීතවත්ථූසු ආදිතො වත්ථුපඤ්චකෙ පටිග්ගහිතමත්තත්තා දුක්කටං. කලහවත්ථුස්මිං-**සම්මොදනීයං අකාසී**ති තං සඤ්ඤාපෙත්වා පුන ගෙහගමනීයං අකාසි; **නාලංවචනීයා**ති න පරිච්චත්තාති අත්ථො. යා හි යථා යථා යෙසු යෙසු ජනපදෙසු පරිච්චත්තාව හොති, භරියාභාවං අතික්කමති, අයං 'අලංවචනීයා'ති වුච්චති. එසා පන න අලංවචනීයා, සා කෙනචිදෙව කාරණෙන කලහං කත්වා ගතා. තෙනෙවෙත්ථ භගවා "අනාපත්තී"ති ආහ. යස්මා පන කායසංසග්ගෙ යක්ඛියා ථුල්ලච්චයං වුත්තං, තස්මා දුට්ඨුල්ලාදීසුපි යක්ඛිපෙතියො ථුල්ලච්චයවත්ථුමෙවාති වෙදිතබ්බං. අට්ඨකථාසු පනෙතං න විචාරිතං. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති.

සඤ්චරිත්තවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

---

1. කත්ථචි- කායවාචාචිත්තතො.

1. 3. 6.

තෙන සමයෙනාති කුටිකාරසික්ඛාපදං. **ආළවකා**ති ආළවිරට්ඨෙ ජාතා දාරකා ආළවකා නාම. තෙ පබ්බජිතකාලෙපි ආළවකාත්වෙව පඤ්ඤායිංසු. තෙ සන්ධාය වුත්තං **ආළවකා භික්ඛූ**ති. **සඤ්ඤාචිකායො**ති සයං යාචිත්වා ගහිතූපකරණායො; **කාරාපෙන්තී**ති කාරෙන්තිපි කාරාපෙන්තිපි; තෙ කිර සාසනෙ විපස්සනාධුරඤ්ච ගන්ථධුරඤ්චාති ද්වෙපි ධුරානි ඡඩ්ඩෙත්වා නවකම්මමෙව ධුරං කත්වා පග්ගණ්හිංසු; **අස්සාමිකායො**ති අනිස්සරායො; කාරෙත්වා දායකෙන විරහිතායොති අත්ථො. **අත්තුද්දෙසිකායො**ති අත්තානං උද්දිස්ස අත්තනො අත්ථාය ආරද්ධායොති අත්ථො. **අප්පමාණිකායො**ති එත්තකෙන නිට්ඨං ගමිස්සන්තීති එවං අපරිච්ඡින්නප්පමාණායො; වුඩ්ඪප්පමාණායො මහන්තප්පමාණායො වාති අත්ථො. යාචනා එව බහුලා එතෙසං මන්දං අඤ්ඤං කම්මන්ති **යාචනබහුලා**; එවං **විඤ්ඤත්තිබහුලා** වෙදිතබ්බා. අත්ථතො පනෙත්ථ නානාකරණං නත්ථි. අනෙකක්ඛත්තුං "පුරිසං දෙථ. පුරිසත්ථකරං දෙථා"ති යාචනානාමෙතං අධිවචනං. තත්ථ මූලච්ඡෙජ්ජාය පුරිසං යාචිතුං න වට්ටති. සහායත්ථාය කම්මකරණත්ථාය **'පුරිසං දෙථා'**ති යාචිතුං වට්ටති.

පුරිසත්ථකරන්ති පුරිසෙන කාතබ්බං හත්ථකම්මං වුච්චති, තං යාචිතුං වට්ටති. හත්ථකම්මං නාම කිඤ්චි වත්ථුං න හොති. තස්මා, ඨපෙත්වා[1] මිගලුද්දකමච්ඡබන්ධකාදීනං සකකම්මං, අවසෙසං සබ්බං කප්පියං. "කිං භන්තෙ ආගතත්ථ? කෙන කම්ම?නාති" පුච්ඡිතෙ වා අපුච්ඡිතෙ වා යාචිතුං වට්ටති. විඤ්ඤත්තිපච්චයා දොසො නත්ථි. තස්මා මිගලුද්දකාදයො සකකම්මං න යාචිතබ්බා. "හත්ථකම්මං දෙථා"ති අනියාමෙත්වාපි න යාචිතබ්බා. එවං යාචිතා හි තෙ "සාධු භන්තෙ"ති භික්ඛුං උය්යොජෙත්වා මිගෙපි මාරෙත්වා ආහරෙය්‍යුං. නියමෙත්වා පන "විහාරෙ කිඤ්චි කාතබ්බං අත්ථි. තත්ථ හත්ථකම්මං දෙථා"ති යාචිතබ්බා. ඵාලනඞ්ගලාදීනි උපකරණානි ගහෙත්වා කසිතුං වා වපිතුං වා ලායිතුං වා ගච්ඡන්තං සකිච්චපසුතම්පි කස්සකං වා අඤ්ඤං වා කඤ්චි[2] හත්ථකම්මං යාචිතුං වට්ටතෙව. යො පන විඝාසාදො වා අඤ්ඤෙ වා කෙචි නික්කම්මා නිරත්ථකකථං වා කථෙන්තා නිද්දායන්තා වා විහරන්ති, එවරූපං අයාචිත්වාපි "එහි රෙ; ඉදං වා ඉදං වා කරොහී"ති යදිච්ඡකං කාරාපෙතුං වට්ටති.

හත්ථකම්මස්ස පන සබ්බකප්පියභාවදීපනත්ථං ඉමං නයං කථෙන්ති:- සචෙ හි භික්ඛු පාසාදං කාරෙතුකාමො හොති, ථම්භත්ථාය පාසාණකොට්ටකානං ඝරං ගන්ත්වා වත්තබ්බං: "හත්ථකම්මං ලද්ධුං වට්ටති උපාසකා"ති. "කිං කාතබ්බං භන්තෙ?"ති. "පාසාණත්ථම්භා

1. සී. මු. .I කං ඨපෙත්වා. 2. මු. කිඤ්චි.

උද්ධරිත්වා දාතබ්බා”ති. සචෙ තෙ උද්ධරිත්වා වා දෙන්ති, උද්ධරිත්වා නික්ඛිත්තෙ අත්තනො එව වා දෙන්ති, වට්ටති. අථාපි වදන්ති:– “අම්හාකං භන්තෙ හත්ථකම්මං කාතුං ඛණො නත්ථි. අඤ්ඤං උද්ධරාපෙථ. තස්ස මූලං දස්සාමා”ති. උද්ධරාපෙත්වා “පාසාණත්ථම්භෙ උද්ධටමනුස්සානං මූලං දෙථා”ති වත්තුං වට්ටති. එතෙනෙව උපායෙන පාසාදදාරූනං අත්ථාය වඩ්ඪකීනං සන්තිකං ඉට්ඨකත්ථාය ඉට්ඨකවඩ්ඪකීනං ඡදනත්ථාය ගෙහඡාදකානං[1] චිත්තකම්මත්ථාය චිත්තකාරානන්ති යෙන යෙන අත්ථො හොති, තස්ස තස්ස අත්ථාය තෙසං තෙසං සිප්පකාරකානං සන්තිකං ගන්ත්වා හත්ථකම්මං යාචිතුං වට්ටති. හත්ථකම්මයාචනවසෙන ච මූලච්ඡෙජ්ජාය වා භත්තවෙතනානුප්පදානෙන වා ලද්ධම්පි සබ්බං ගහෙතුං වට්ටති. අරඤ්ඤතො ආහරාපෙන්තෙන ච සබ්බං අනජ්ඣාවුත්ථකං ආහරාපෙතබ්බං. න කෙවලඤ්ච පාසාදං කාරෙතුකාමෙන මඤ්චපීඨපත්තපරිස්සාවනධම්මකරකචීවරාදීනි කාරාපෙතුකාමෙනාපි දාරුලොහසුත්තාදීනි ලභිත්වා තෙ තෙ සිප්පකාරකෙ උපසඞ්කමිත්වා වුත්තනයෙනෙව හත්ථකම්මං යාචිතබ්බං. හත්ථකම්මයාචනවසෙන ච මූලච්ඡෙජ්ජාය වා භත්තවෙතනානුප්පදානෙන වා ලද්ධම්පි සබ්බං ගහෙතබ්බං. සචෙ පන කාතුං න ඉච්ඡන්ති, භත්තවෙතනං පච්චාසිංසන්ති, අකප්පිය[2]කහාපණාදිං න දාතබ්බං. භික්ඛාචාරවත්තෙන තණ්ඩුලාදීනි පරියෙසිත්වා දාතුං වට්ටති. හත්ථකම්මවසෙන පත්තං කාරෙත්වා තථෙව පාචෙත්වා නවපක්කස්ස පත්තස්ස පුඤ්ඡනතෙලත්ථාය අන්තොගාමං පවිට්ඨෙන ‘භික්ඛාය ආගතො’ති සල්ලක්ඛෙත්වා යාගුයා වා භත්තෙ වා ආනීතෙ හත්ථෙන පත්තො පිධාතබ්බො. සචෙ උපාසිකා “කිං භන්තෙ?”ති පුච්ඡති, “නවපක්කො පත්තො, පුඤ්ඡනතෙලෙන අත්ථො”ති වත්තබ්බං. සචෙ සා “දෙහි භන්තෙ”ති පත්තං ගහෙත්වා තෙලෙන පුඤ්ඡිත්වා යාගුයා වා භත්තස්ස වා පූරෙත්වා දෙති, විඤ්ඤත්ති නාම න හොති. ගහෙතුං වට්ටති. භික්ඛූ පගෙව පිණ්ඩාය චරිත්වා ආසනසාලං ගන්ත්වා ආසනං අපස්සන්තා තිට්ඨන්ති, තත්‍ර චෙ උපාසකා[3] භික්ඛූ ඨිතෙ දිස්වා සයමෙව ආසනානි ආහරාපෙන්ති, නිසීදිත්වා ගච්ඡන්තෙහි ආපුච්ඡිත්වා ගන්තබ්බං. අනාපුච්ඡා ගතානම්පි නට්ඨං ගීවා න හොති. ආපුච්ඡිත්වා ගමනං පන වත්තං. සචෙ භික්ඛූහි “ආසනානි ආහරථා”ති වුත්තෙහි ආහටානි හොන්ති, ආපුච්ඡිත්වාව[4] ගන්තබ්බං. අනාපුච්ඡා ගතානං වත්තභෙදො ච, නට්ඨඤ්ච ගීවාති. අත්ථරණකොජවාදීසුපි එසෙව නයො. මක්ඛිකායො[5] බහුකා හොන්ති. ‘මක්ඛිකා[5]බීජනිං ආහරථා’ති වත්තබ්බං. පුච්ඡිමඤ්ජසකාදීනි ආහරන්ති, කප්පියං කාරාපෙත්වා පටිග්ගහෙතබ්බානි. ආසනසාලායං උදකභාජනං රිත්තං හොති, “ධම්මකරකං ගණ්හා”ති

1. සයා. ගෙහච්ඡාදකානං. 2. සයා. අකප්පියං.
3. උපාසිකා 4. සයා. ආපුච්ඡිත්වා.
5. සයා. මච්ඡිකා.

න වත්තබ්බං. ධම්මකරකං හි රිත්තභාජනෙ පක්ඛිපන්තො භින්දෙය්‍ය. "නදිං වා තළාකං වා ගන්ත්වා පන උදකං ආහරා"ති වත්තුං වට්ටති. "ගෙහතො ආහරා"ති නෙව වත්තුං වට්ටති. න ආහටං පරිභුඤ්ජිතබ්බං.[1] ආසනසාලාය වා අරඤ්ඤකෙ වා හත්ථකිච්චං කාරෙන්තො හි තත්ථ ජාතකං අනජ්ඣාවුත්ථකං යං කිඤ්චි උත්තරිභඞ්ගාරහං පත්තං වා ඵලං වා සචෙ කිඤ්චි කම්මං කරොන්තං ආහරාපෙති, හත්ථකම්මවසෙන ආහරාපෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. අලජ්ජීහි පන භික්ඛූහි වා සාමණෙරෙහි වා හත්ථකම්මං න කාරෙතබ්බං. අයං තාව පුරිසත්ථකරෙ නයො.

ගොණං පන අඤ්ඤාතකඅප්පවාරිතට්ඨානතො ආහරාපෙතුං න වට්ටති. ආහරාපෙන්තස්ස දුක්කටං. ඤාතිපවාරිතට්ඨානතොපි මූලච්ඡෙජ්ජාය යාචිතුං න වට්ටති. තාවකාලිකනයෙන සබ්බත්ථ වට්ටති. එවං ආහරාපිතඤ්ච ගොණං රක්ඛිත්වා ජග්ගිත්වා සාමිකානං පටිච්ඡාපෙතබ්බං.*[2] සචස්ස පාදො වා සිඞ්ගං වා භිජ්ජති වා, නස්සති වා, සාමිකා චෙ සම්පටිච්ඡන්ති, ඉච්චෙතං කුසලං. නො චෙ සම්පටිච්ඡන්ති, ගීවා හොති. සචෙ "තුම්හාකං යෙව දෙමා"ති වදන්ති, න සම්පටිච්ඡිතබ්බං. "විහාරස්ස දෙමා"ති වුත්තෙ පන "ආරාමිකානං ආචික්ඛථ, පටිජග්ගනත්ථායා"ති වත්තබ්බං.

සකටං දෙථාතිපි අඤ්ඤාතක අප්පවාරිතෙ වත්තුං න වට්ටති. විඤ්ඤත්ති එව හොති. දුක්කටං ආපජ්ජති. ඤාතිපවාරිතට්ඨානෙ පන වට්ටති. තාවකාලිකං වට්ටති. කම්මං කත්වා පුන දාතබ්බං. සචෙ නෙමියාදීනි භිජ්ජන්ති, පාකතිකානි කත්වා දාතබ්බං. නට්ඨෙ ගීවා හොති. "තුම්හාකමෙව දෙමා"ති වුත්තෙ දාරුභණ්ඩං නාම සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. එසෙව නයො **වාසිඵරසුකුඨාරිකුදාලනිඛාදනෙසු**.

වල්ලිආදීසු ච–පරපරිග්ගහිතෙසු ගරුභණ්ඩප්පහොනකෙසු යෙව ච වල්ලිආදීසු විඤ්ඤත්ති හොති. න තතො ඔරං. අනජ්ඣාවුත්ථකං පන යං කිඤ්චි ආහරාපෙතුං වට්ටති. රක්ඛිතගොපිතට්ඨානෙ යෙව හි විඤ්ඤත්ති නාම වුච්චති. සා ද්වීසු පච්චයෙසු සබ්බෙන සබ්බං න වට්ටති. සෙනාසනපච්චයෙ පන "ආහර, දෙහී"ති විඤ්ඤත්තිමත්තමෙව න වට්ටති. පරිකථොභාසනිමිත්තකම්මානි වට්ටන්ති. තත්ථ උපොසථාගාරං වා භොජනසාලං වා අඤ්ඤං වා කිඤ්චි සෙනාසනං ඉච්ඡන්තෙන "ඉමස්මිං වත ඔකාසෙ එවරූපං සෙනාසනං කාතුං වට්ටතී"ති වා "යුත්ත"න්ති වා "අනුරූප"න්ති වා ආදිනා නයෙන වචනං පරිකථා නාම. "උපාසකා, තුම්හෙ කුහිං වසථා?"ති. "පාසාදෙ භන්තෙ"ති. "භික්ඛූනං පන උපාසකා පාසාදො න වට්ටතී?"ති එවමාදිවචනං ඔභාසො නාම. මනුස්සෙ දිස්වා රජ්ජුං වා පසාරෙති, බීලෙ

* එවං ආහරාපිතො ච ගොණො–පෙ–පටිච්ඡාපෙතබ්බො ඉති භවිතබ්බං.

1. ම. පරිභුඤ්ජිතුං. 2. පටිච්ඡාදෙතබ්බං.

ආකොටාපෙති, "කිං ඉදං භන්තෙ?"ති වුත්තා "ඉධ ආවාසං කරිස්සාමා"ති එවමාදිකරණං පන නිමිත්තකම්මං නාම. ගිලානපච්චයෙ පන විඤ්ඤත්තිපි වට්ටති. පගෙව පරිකථාදීනි.

මනුස්සා උබ්බාළ්හා යාචනාය උබ්බාළ්හා විඤ්ඤත්තියාති තෙසං භික්ඛූනං යාචනාය ච විඤ්ඤත්තියා ච පීළිතා; **උබ්බිජ්ජන්තීති** කින්නු ආහරාපෙස්සන්තීති උබ්බෙගං ඉඤ්ජනං චලනං පටිලභන්ති; **උත්තසන්තිපීති** අහිං විය දිස්වා සහසා තසිත්වා උක්කමන්ති;[1] **පලායන්තිපීති** දූරතොව යෙන වා තෙන වා පලායන්ති; **අඤ්ඤෙනපි ගච්ඡන්තීති** යං මග්ගං පටිපන්නා තං පහාය නිවත්තිත්වා වාමං වා දක්ඛිණං වා ගහෙත්වා ගච්ඡන්ති; ද්වාරම්පි ථකෙන්ති.

භූතපුබ්බං භික්ඛවෙති ඉති භගවා තෙ භික්ඛූ ගරහිත්වා තදනුරූපිකඤ්ච ධම්මිං කථං කත්වා පුනපි විඤ්ඤත්තියා දොසං පාකටං කුරුමානො ඉමිනා "භූතපුබ්බං භික්ඛවෙ"ති ආදිනා නයෙන තීණි වත්ථූනි දසෙසි. තත්ථ **මණිකණ්ඨොති** සො කිර නාගරාජා සබ්බකාමදදං මහග්ඝං මණිං කණ්ඨෙ පිළන්ධිත්වා චරති, තස්මා "මණිකණ්ඨො"ත්වෙව පඤ්ඤායිත්ථ. **උපරි මුද්ධනි මහන්තං ඵණං කරිත්වා අට්ඨාසීති** සො කිර තෙසං භාතූනං ඉසීනං කනිට්ඨො ඉසි මෙත්තාවිහාරී අහොසි. තස්මා සො කිර නාගරාජා නදිතො උත්තරිත්වා දෙවවණ්ණං නිම්මිණිත්වා තස්ස සන්තිකෙ නිසීදිත්වා සම්මොදනීයං කථං කත්වා තං දෙවවණ්ණං පහාය සකවණ්ණමෙව උපගන්ත්වා තං ඉසිං පරික්ඛිපිත්වා පසන්නාකාරං කරොන්තො උපරි මුද්ධනි මහන්තං ඵණං කත්වා ඡත්තං විය ධාරයමානො මුහුත්තං ඨත්වා පක්කමති. තෙන වුත්තං "උපරි මුද්ධනි මහන්තං ඵණං කරිත්වා අට්ඨාසී"ති. **මණිස්ස කණ්ඨෙ පිළන්ධනන්ති** මණි අස්ස කණ්ඨෙ පිළන්ධනං; ආමුත්තන්ති අත්ථො. **එකමන්තං අට්ඨාසීති** තෙන දෙවවණ්ණෙන ආගන්ත්වා තාපසෙන සද්ධිං සම්මොදමානො එකස්මිං පදෙසෙ අට්ඨාසි; **මමන්නපානන්ති** මම අන්නඤ්ච පානඤ්ච; **විපුලන්ති** බහුලං; **උළාරන්ති** පණීතං, **අතියාචකොසීති** අති විය යාචකො; පුනප්පුනං යාචසීති[2] වුත්තං හොති. **සුසූති** තරුණො; ථාමසම්පන්නො යොබ්බනප්පත්තපුරිසො; සක්ඛරා වුච්චති කාළසිලා; තත්ථ ධොතො අසි සක්ඛරධොතො නාමාති වුච්චති. සක්ඛරධොතො පාණිම්හි අස්සාති **සක්ඛරධොතපාණි**; පාසාණෙ ධොතනිසිතඛග්ගහත්ථොති අත්ථො. යථා සො අසිහත්ථො පුරිසො තාසෙය්‍ය, එවං **තාසෙසි මං සෙලං යාචමානො**; මණිං යාචන්තොති අත්ථො. **න තං යාචෙති** තං න යාචෙය්‍ය; කතරං? **යස්ස පියං ජිගිංසෙති** යස්ස සත්තස්ස පියන්ති ජානෙය්‍ය; **කිමඞ්ග පන මනුස්සභූතානන්ති** මනුස්සභූතානං අමනාපාති කිමෙවෙත්ථ වත්තබ්බං.

---

1. ස්. I. උග්ගමන්ති 2. සී. යාචිතොසීති.

සකුණසඞ්ඝස්ස සද්දෙන උබ්බාළ්හොති සො කිර සකුණසඞ්ඝො පඨමයාමඤ්ච පච්ඡිමයාමඤ්ච නිරන්තරං සද්දමෙව කරොති. සො භික්ඛු තෙන සද්දෙන පීළිතො හුත්වා භගවතො සන්තිකං ආගමාසි. තෙනාහ: "**යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමී**"ති. **කුතො ච ත්වං භික්ඛු ආගච්ඡසීති** එත්ථ තිට්ඨන්තො සො භික්ඛු න ආගච්ඡති, වත්තමානසමීපෙ පන එවං වත්තුං ලබ්භති. තෙනාහ "කුතො ච ත්වං භික්ඛු ආගච්ඡසී"ති. කුතො ආගතොසීති අත්ථො. **තතොහං භගවා ආගච්ඡාමීති** එත්ථාපි එසෙව නයො. **උබ්බාළ්හොති** පීළිතො; උක්කණ්ඨාපිතො හුත්වාති අත්ථො. **සො සකුණසඞ්ඝො භික්ඛු පත්තං යාචතීති** එත්ථ න තෙ සකුණා භික්ඛුනො වචනං ජානන්ති. භගවා පන අත්තනො ආනුභාවෙන, යථා ජානන්ති, තථා අකාසි. **අපාහං තෙ න ජානාමීති** අපි අහං තෙ ජනෙ 'කෙ වා ඉමෙ? කස්ස වා ඉමෙ?'ති න ජානාමි; **සඞ්ගම්ම යාචන්තීති** සමාගන්ත්වා වග්ගවග්ගා හුත්වා යාචන්ති; **යාචකො අප්පියො හොතීති** යො යාචති, සො අප්පියො හොති; **යාචං අදදමප්පියොති** '**යාච**'න්ති යාචිතං වුච්චති; යාචිතමත්ථං අදදන්තොපි අප්පියො හොති; අථවා **යාච**න්ති යාචන්තස්ස; **අදදමප්පියො**ති අදෙන්තො අප්පියො හොති;. **මා මෙ විදෙස්සනා අහූ**ති මා මෙ අප්පියභාවො අහු; අහං වා තව, ත්වං වා මම, විදෙස්සො අප්පියො මා අහොසීති අත්ථො. **දුස්සංහරානී**ති කසිගොරක්ඛාදීහි උපායෙහි දුක්ඛෙන සංහරණීයානි.

සඤ්ඤාචිකාය පන භික්ඛුනාති- එත්ථ **සඤ්ඤාචිකා** නාම සයං පවත්තිතා යාචනා වුච්චති; තස්මා **සඤ්ඤාචිකායාති** අත්තනො යාචනායාති වුත්තං හොති; සයං යාචිතකෙහි උපකරණෙහීති අත්ථො. යස්මා පන සයං යාචිතකෙහි කාරියමානා සයං යාචිත්වා කාරියමානා හොති, තස්මා තං අත්ථපරියායං දස්සෙතුං **සයං යාචිත්වා පුරිසම්පීති** එවමස්ස පදභාජනං වුත්තං. **උල්ලිත්තා**ති අන්තො ලිත්තා; **අවලිත්තා**ති බහි ලිත්තා; **උල්ලිත්තාවලිත්තා**ති සන්තරබාහිරලිත්තාති වුත්තං හොති. **කාරයමානෙනා**ති ඉමස්ස පදභාජනෙ **කාරාපෙන්තෙනා**ති එත්තකමෙව වත්තබ්බං සියා. එවං හි බ්‍යඤ්ජනං සමෙති. යස්මා පන සඤ්ඤාචිකාය කුටිං කාරෙන්තෙනාපි ඉධ වුත්තනයෙනෙව පටිපජ්ජිතබ්බං, තස්මා කාරෙන්තෙන වා හොතු, කාරාපෙන්තෙන වා; උභොපෙතෙ කාරයමානෙනාති ඉමිනාව පදෙන සඞ්ගහිතාති. එතමත්ථං දස්සෙතුං **කාරෙන්තෙන වා කාරාපෙන්තෙන වා**ති වුත්තං හොති. යදි පන කාරෙන්තෙන වා කාරාපෙන්තෙන වාති වදෙය්‍ය, බ්‍යඤ්ජනං විලොමිතං භවෙය්‍ය. න හි කාරාපෙන්තො කාරෙන්තො නාම හොති. තස්මා අත්ථමත්තමෙවෙත්ථ දස්සිතන්ති වෙදිතබ්බං. **අත්තුද්දෙසන්ති** මය්හං එසාති එවං අත්තා උද්දෙසො අස්සාති අත්තුද්දෙසො, තං අත්තුද්දෙසං; යස්මා පන යස්සා අත්තා උද්දෙසො, සා අත්තනො අත්ථාය හොති; තස්මා අත්ථපරියායං දස්සෙන්තො **අත්තුද්දෙසන්ති අත්තනො අත්ථායාති** ආහ. **පමාණිකා කාරෙතබ්බා**ති පමාණයුත්තා කාරෙතබ්බා.

තත්‍රිදං පමාණන්ති තස්සා කුටියා ඉදං පමාණං; **සුගතවිදත්‍ථියාති** සුගතවිදත්‍ථි නාම ඉදානි මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස තිස්සො විදත්‍ථියො, වඩ්ඪකීහත්‍ථෙන දියඩ්ඪො හත්‍ථො හොති; **බාහිරිමෙන මානෙනා**ති කුටියා බහිකුඩ්ඩමානෙන ද්වාදස විදත්‍ථියො; මිනන්තෙන පන සබ්බපඨමං දින්නො මහාමත්තිකපරියන්තො න ගහෙතබ්බො. ථුසපිණ්ඩපරියන්තෙන මිනිතබ්බං. ථුසපිණ්ඩස්සුපරි සෙතකම්මං අබ්බොහාරිකං. සචෙ ථුසපිණ්ඩෙන අනත්‍ථිකො මහාමත්තිකාය එව නිට්ඨාපෙති, මහාමත්තිකාව පරිච්ඡෙදො. **තිරිය**න්ති විත්‍ථාරතො; **සත්තා**ති සත්ත සුගතවිදත්‍ථියො; **අන්තරා**ති ඉමස්ස පන අයං නිද්දෙසො: **අබ්භන්තරිමෙන මානෙනා**ති කුඩ්ඩස්ස බහි අන්තං අග්ගහෙත්වා අබ්භන්තරිමෙන අන්තෙන මිනීයමානෙ තිරියං සත්ත සුගතවිදත්‍ථියො පමාණන්ති වුත්තං හොති. යො පන ලෙසං ඔඩ්ඩෙන්තො යථාවුත්තප්පමාණමෙව කරිස්සාමීති දීඝතො එකාදස විදත්‍ථියො, තිරියං අට්ඨ විදත්‍ථියො, දීඝතො වා තෙරස විදත්‍ථියො, තිරියං ඡ විදත්‍ථියො කරෙය්‍ය, න වට්ටති. එකතොභාගෙන අතික්කන්තම්පි හි පමාණං අතික්කන්තමෙව හොති. තිට්ඨතු විදත්‍ථි, කෙසග්ගමත්තම්පි දීඝතො වා හාපෙත්වා තිරියං තිරියතො වා හාපෙත්වා දීඝං වඩ්ඪෙතුං න වට්ටති. කො පන වාදො උභතො වඩ්ඪනෙ? වුත්තං හෙතං:– "**ආයාමතො වා විත්‍ථාරතො වා අන්තමසො කෙසග්ගමත්තම්පි අතික්කමිත්වා කරොති වා කාරාපෙති වා, පයොගෙ දුක්කට**"න්ති ආදි. යථාවුත්තප්පමාණා එව පන වට්ටති. යා පන දීඝතො සට්ඨිහත්‍ථාපි හොති, තිරියං තිහත්‍ථා වා, ඌනකචතුහත්‍ථා වා, යත්‍ථ පමාණයුත්තො මඤ්චො ඉතො චිතො ච න පරිවත්තති, අයං කුටීති සඞ්ඛ්‍යං න ගච්ඡති. තස්මා අයම්පි වට්ටති. **මහාපච්චරියං** පන පච්ඡිමකොටියා චතුහත්‍ථවිත්‍ථාරා වුත්තා. තතො හෙට්ඨා අකුටි. පමාණිකාපි පන අදෙසිතවත්‍ථුකා වා සාරම්භා වා අපරික්කමනා වා න වට්ටති. පමාණිකා දෙසිතවත්‍ථුකා අනාරම්භා සපරික්කමනාව වට්ටති. පමාණතො ඌනතරම්පි චතුහත්‍ථං[1] පඤ්චහත්‍ථම්පි කරොන්තෙන දෙසිතවත්‍ථුකාව කාරෙතබ්බා. පමාණාතික්කන්තඤ්ච පන කරොන්තො ලෙපපරියොසානෙ ගරුකං ආපත්තිං ආපජ්ජති. තත්‍ථ ලෙපො ච අලෙපො ච ලෙපොකාසො ච අලෙපොකාසො[2] ච වෙදිතබ්බො. සෙය්‍යථිදං? 'ලෙපො'ති ද්වෙ ලෙපා– මත්තිකාලෙපො ච සුධාලෙපො ච; ඨපෙත්වා පන ඉමෙ ද්වෙ ලෙපෙ අවසෙසො භස්මගොමයාදිභෙදො ලෙපො අලෙපො. සචෙ'පි කලලලෙපො[3] හොති, අලෙපො එව. 'ලෙපොකාසො'ති භිත්තියො චෙව ඡදනඤ්ච; ඨපෙත්වා පන භිත්තිච්ඡදනෙ අවසෙසො ථම්භතුලාපිට්ඨසඞ්ඝාටවාතපානධූමච්ඡිද්දාදි අලෙපාරහො ඔකාසො සබ්බොපි අලෙපොකාසොති වෙදිතබ්බො.

1. සී. & ස්‍යා. චතුහත්‍ථ- 2. සී. අනොකාසො ච. 3. [illegible]

භික්ඛූ අභිනෙතබ්බා වත්ථුදෙසනායාති යස්මිං ඨානෙ කුටිං කාරෙතුකාමො හොති, තත්ථ වත්ථුදෙසනත්ථාය භික්ඛූ නෙතබ්බා; **තෙන කුටිකාරකෙනා**ති ආදි පන යෙන විධිනා තෙ භික්ඛූ අභිනෙතබ්බා, තස්ස දස්සනත්ථං වුත්තං. තත්ථ **කුටිවත්ථුං සොධෙත්වා**ති න විසමං අරඤ්ඤං භික්ඛූ ගහෙත්වා ගන්තබ්බං; කුටිවත්ථුං පන පඨමමෙව සොධෙත්වා සමතලං සීමමණ්ඩලසදිසං කත්වා පච්ඡා සඞ්ඝං උපසඞ්කමිත්වා යාචිත්වා නෙතබ්බාති දස්සෙති. **එවමස්ස වචනීයො**ති සඞ්ඝො එවං වත්තබ්බො[1] අස්ස. පරතො පන **දුතියම්පි යාචිතබ්බා**ති භික්ඛූ සන්ධාය බහුවචනං වුත්තං. **නො චෙ සබ්බො සඞ්ඝො උස්සහතී**ති සචෙ සබ්බො සඞ්ඝො න ඉච්ඡති; සජ්ඣායමනසිකාරාදීසු උය්යුත්තා තෙ තෙ භික්ඛූ හොන්ති; **සාරම්භං අනාරම්භ**න්ති සඋපද්දවං අනුපද්දවං; **සපරික්කමනං අපරික්කමන**න්ති සඋපචාරං අනුපචාරං; **පත්තකල්ල**න්ති පත්තො කාලො ඉමස්ස ඔලොකනස්සාති පත්තකාලං; පත්තකාලමෙව පත්තකල්ලං; ඉදඤ්ච වත්ථු ඔලොකනත්ථාය සම්මුති කම්මං අනුසාවණනයෙන ඔලොකෙත්වාපි කාතුං වට්ටති. පරතො පන වත්ථුදෙසනාකම්මං යථාවුත්තාය එව ඤත්තියා ච අනුසාවණාය ච කාතබ්බං. ඔලොකෙත්වා කාතුං න වට්ටති. **කිපිල්ලිකාන**න්ති රත්තකාළ පිඞ්ගලාදිභෙදානං යාසං කාසඤ්චි කිපිල්ලිකානං; "කිපීලිකාන"න්තිපි[2] පාඨො. **ආසයො**ති නිබද්ධවසනට්ඨානං; යථා ච කිපිල්ලිකානං එවං උපචිකාදීනම්පි නිබද්ධවසනට්ඨානංයෙව ආසයො වෙදිතබ්බො. යත්ථ පන[3] ගොචරත්ථාය ආගන්ත්වා ගච්ඡන්ති, සබ්බෙසම්පි තාදිසො සඤ්චරණප්පදෙසො අවාරිතො[4]. තස්මා තත්ථ අපනෙත්වා සොධෙත්වා කාතුං වට්ටති. ඉමානි තාව ඡ ඨානානි සත්තානුද්දයාය පටික්ඛිත්තානි. **හත්ථීනං වා**ති හත්ථීනං පන නිබද්ධවසනට්ඨානම්පි නිබද්ධගොචරට්ඨානම්පි න වට්ටති; සීහාදීනං ආසයො ච ගොචරාය පක්කමන්තානං නිබද්ධගමනමග්ගො ච න වට්ටති. එතෙසං පන ගොචරභූමි[5] න ගහිතා. **යෙසං කෙසඤ්චී**ති අඤ්ඤෙසම්පි වාළානං තිරච්ඡානගතානං; ඉමානි සත්තට්ඨානානි සප්පටිභයානි භික්ඛූනං ආරොග්‍යත්ථාය පටික්ඛිත්තානි. සෙසානි නානාඋපද්දවෙහි සඋපද්දවානි.

තත්ථ **පුබ්බණ්ණනිස්සිත**න්ති පුබ්බණ්ණං නිස්සිතං; සත්තන්නං ධඤ්ඤානං විරූහනක්ඛෙත්තසාමන්තා ඨිතං; එසෙව නයො **අපරණ්ණනිස්සිතා**දීසුපි. එත්ථ පන **අබ්භාඝාත**න්ති කාරණාඝරං වෙරිඝරං; චොරානං මාරණත්ථාය කතන්ති **කුරුන්දි** ආදීසු.[6] **ආඝාතන**න්ති ධම්මගණ්ඩිකා වුච්චති; **සුසාන**න්ති මහාසුසානං; **සඤ්චරණ**න්ති අනිබ්බිජ්ඣගමනීයො ගතපච්චාගතමග්ගො වුච්චති; සෙසං උත්තානත්ථමෙව. **න සක්කා හොති යථා යුත්තෙන සකටෙනා**ති වීහි බලිවද්දෙහි යුත්තෙන සකටෙන එකං චක්කං නිබ්බොදකපතනට්ඨානෙ එකං

1. සී I & යාචිතබ්බා.
2. ස්‍යා. කිපිල්ලකානන්තිපි
3. ස්‍යා. පන තෙ.
4. සී. I අභිවාරිතො.
5. ස්‍යා. සී. II & III වාරභූමි.
6. ස්‍යා. කුරුන්දිආදීසු වුත්තං.

බහි කත්වා ආවිඤ්ඡිතුං න සක්කා හොති; **කුරුන්දියං** පන චතූහි යුත්තෙනාති වුත්තං. **සමන්තා නිස්සෙණියා අනුපරිගමනො**ති නිස්සෙණියං ඨත්වා ගෙහං ඡාදෙන්තෙහි න සක්කා හොති සමන්තා නිස්සෙණියා ආවිඤ්ඡිතුං; ඉති එවරූපෙ සාරම්භෙ ච අපරික්කමනෙ ච ඨානෙ න කාරෙතබ්බා. අනාරම්භෙ පන සපරික්කමනෙ කාරෙතබ්බා. තං වුත්තපටිපක්ඛනයෙන පාළියං ආගතමෙව. පුන **සඤ්ඤාචිකා නාමා**ති එවමාදි "සාරම්භෙ චෙ භික්ඛු වත්ථුස්මිං අපරික්කමනෙ සඤ්ඤාචිකාය කුටිං කාරෙය්‍යා[1]"ති එවං වුත්තසඤ්ඤාචිකාදීනං අත්ථප්පකාසනත්ථං වුත්තං.

පයොගෙ දුක්කටන්ති එවං අදෙසිතවත්ථුකං වා පමාණාතික්කන්තං වා කුටිං කාරෙස්සාමීති **අරඤ්ඤ**තො රුක්ඛාහරණත්ථාය වාසිං වා ඵරසුං වා නිසෙති, දුක්කටං. අරඤ්ඤං පවිසති, දුක්කටං. තත්ථ අල්ලතිණානි ඡින්දති, දුක්කටෙන සද්ධිං පාචිත්තියං. සුක්ඛානි ඡින්දති, දුක්කටං. රුක්ඛෙසුපි එසෙව නයො. භූමිං සොධෙති, ඛනති, පංසුං උද්ධරති, චිනාති,[2] එවං යාව පාචීරං බන්ධති, තාව පුබ්බපයොගො නාම හොති. එතස්මිං[3] පුබ්බපයොගෙ සබ්බත්ථ පාචිත්තියට්ඨානෙ දුක්කටෙන සද්ධිං පාචිත්තියං. දුක්කටට්ඨානෙ දුක්කටං. තතො පට්ඨාය සහපයොගො නාම. තත්ථ ථම්භෙහි කාතබ්බායං ථම්භං[4] උස්සාපෙති, දුක්කටං. ඉට්ඨකාහි චිනිතබ්බාය ඉට්ඨකං ආචිනාති, දුක්කටං. එවං යං යං උපකරණං යොජෙති, සබ්බත්ථ පයොගෙ[5] පයොගෙ දුක්කටං. තච්ඡන්තස්ස හත්ථවාරෙ හත්ථවාරෙ, තදත්ථාය ගච්ඡන්තස්ස පදෙ පදෙ දුක්කටං. එවං කතං පන දාරුකුට්ටිකං වා සිලාකුට්ටිකං වා ඉට්ඨකාකුට්ටිකං වා අන්තමසො පණ්ණසාලම්පි සභිත්තිච්ඡදනං ලිම්පිස්සාමීති සුධාය වා මත්තිකාය වා ලිම්පන්තස්ස පයොගෙ පයොගෙ යාව ථුල්ලච්චයං[6] න හොති, තාව දුක්කටං. එතං පන දුක්කටං මහාලෙපෙනෙව වට්ටති.[7] සෙතරත්තවණ්ණකරණෙ වා චිත්තකම්මෙ වා අනාපත්ති. **එකං පිණ්ඩං අනාගතෙ**ති යො සබ්බපච්ඡිමො එකො ලෙපපිණ්ඩො තං එකං පිණ්ඩං අසම්පත්තෙන කුටිකාමෙම; ඉදං වුත්තං හොති:- ඉදානි ද්වීහි පිණ්ඩෙහි නිට්ඨානං ගමිස්සතීති තෙසු පඨමපිණ්ඩදානෙ ථුල්ලච්චයං; **තස්මිං පිණ්ඩෙ ආගතෙ**ති යං එකං පිණ්ඩං අනාගතෙ කුටිකාමෙම ථුල්ලච්චයං හොති, තස්මිං අවසානපිණ්ඩෙ ආගතෙ දින්නෙ ඨපිතෙ ලෙපස්ස ඝටිතත්තා ආපත්ති සඞ්ඝාදිසෙසස්ස; එවං ලිම්පන්තස්ස ච අන්තොලෙපෙ වා, අන්තොලෙපෙන සද්ධිං භිත්තිඤ්ච ඡදනඤ්ච එකාබද්ධං කත්වා ඝටිතෙ බහිලෙපෙ වා බහිලෙපෙන සද්ධිං ඝටිතෙ සඞ්ඝාදිසෙසො.

---

1. ම. කාරෙය්‍යාති. 2. සයා. චිනාති. 3. ම. තස්මිං. 4. සයා තත්ථ ථම්භං. 5. සයා සබ්බප්පයොගෙ. 6. සයා. යාව දුක්කටං. 7. සයා. වඩ්ඪති.

සචෙ පන ද්වාරබද්ධං වා වාතපානං වා අට්ඨපෙත්වාව මත්තිකාය ලිම්පති, තස්මිඤ්ච තස්සොකාසං පුන වඩ්ඪෙත්වා අවඩ්ඪෙත්වා වා ඨපිතෙ ලෙපො න ඝටීයති, රක්ඛති තාව. පුන ලිම්පන්තස්ස පන ඝටිතමත්තෙ සඞ්ඝාදිසෙසො. සචෙ තං ඨපියමානං පඨමං දින්නලෙපෙන සද්ධිං නිරන්තරමෙව හුත්වා තිට්ඨති, පඨමමෙව සඞ්ඝාදිසෙසො. උපචිකාමොචනත්ථං අට්ඨඞ්ගුලමත්තෙන අප්පත්තච්ඡදනං කත්වා භිත්තිං ලිම්පති, අනාපත්ති. උපචිකාමොචනත්ථමෙව හෙට්ඨා පාසාණකුඩ්ඩං කත්වා තං අලිම්පිත්වා උපරි ලිම්පති, ලෙපො න ඝටීයති නාම, අනාපත්තියෙව. ඉට්ඨකකුඩ්ඩිකාය[1] ඉට්ඨකාහියෙව වාතපානෙ ච ධූමනෙත්තානි ච කරොති, ලෙපඝටනෙනෙව ආපත්ති. පණ්ණසාලඤ්ච ලිම්පති, ලෙපඝටනෙනෙව[2] ආපත්ති. තත්ථ ආලොකත්ථාය අට්ඨඞ්ගුලමත්තං ඨපෙත්වා ලිම්පති, ලෙපො න ඝටීයති නාම, අනාපත්තියෙව. සචෙ වාතපානං ලද්ධා එත්ථ ඨපෙස්සාමීති කරොති, වාතපානෙ ඨපිතෙ ලෙපඝටනෙන ආපත්ති, සචෙ මත්තිකාය කුඩ්ඩං කරොති, ඡදනලෙපෙන සද්ධිං ඝටනෙ ආපත්ති. එකො එකපිණ්ඩාවසෙසං කත්වා ඨපෙති, අඤ්ඤො තං දිස්වා දුක්කතං ඉදන්ති වත්වා සිනෙහෙන ලිම්පති, උභින්නම්පි අනාපත්ති.

භික්ඛු කුටිං කාරෙතීති එවමාදීනි ඡත්තිංස චතුක්කානි ආපත්තිභෙදදස්සනත්ථං වුත්තානි. තත්ථ සාරම්භාය දුක්කටං. අපරික්කමනාය දුක්කටං. පමාණාතික්කන්තාය සඞ්ඝාදිසෙසො. අදෙසිතවත්ථුකාය සඞ්ඝාදිසෙසො. එතෙසං වසෙන වොමිස්සකාපත්තියො[3] වෙදිතබ්බා. **ආපත්ති ද්වින්නං සඞ්ඝාදිසෙසෙන[4] ද්වින්නං දුක්කටාන**න්ති ආදීසු ච ද්වීහි සඞ්ඝාදිසෙසෙහි සද්ධිං ද්වින්නං දුක්කටානන්ති ආදිනා නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො.

සො චෙ විප්පකතෙ ආගච්ඡතීති ආදීසු ච අයං අත්ථවිනිච්ඡයො; **සො**ති සමාදිසිත්වා[5] පක්කන්තභික්ඛු; **විප්පකතෙ**ති අනිට්ඨිතෙ කුටිකම්මෙ; **අඤ්ඤස්ස වා දාතබ්බා**ති අඤ්ඤස්ස පුග්ගලස්ස වා සඞ්ඝස්ස වා චජිත්වා දාතබ්බා; **භින්දිත්වා වා පුන කාතබ්බා**ති කිත්තකෙන භින්නා හොති? සචෙ ථම්භා භූමියං නිඛාතා, උද්ධරිතබ්බා. සචෙ පාසාණානං උපරි ඨපිතා, අපනෙතබ්බා. ඉට්ඨකචිතාය යාව මඞ්ගලිට්ඨකා, තාව කුඩ්ඩා අපචිනිතබ්බා. සඞ්ඛෙපතො භූමිසමං කත්වා විනාසිතා භින්නා හොති. භූමිතො උපරි චතුරඞ්ගුලමත්තෙපි ඨිතෙ අභින්නාව. සෙසං සබ්බචතුක්කෙසු පාකටමෙව. න හෙත්ථ අඤ්ඤං කිඤ්චි අත්ථි, යං පාළිඅනුසාරෙනෙව දුවිඤ්ඤෙය්‍යං සියා. **අත්තනා විප්පකත**න්ති ආදීසු පන අත්තනා ආරද්ධං කුටිං; **අත්තනා පරියොසාපෙතී**ති මහාමත්තිකාය වා ථුසමත්තිකාය වා යාය කතපරියොසිතභාවං

1. ම. කුට්ටිකායං. 2. සං. ඝට්ටනෙනෙව.
3. සං. ම. ඔමිස්සකාපත්තියො. 4. සං. සඞ්ඝාදිසෙසානං.
5. ම. සො චෙති.

පාපෙතුකාමො හොති, තාය අවසානපිණ්ඩං දෙන්තො පරියොසාපෙති; **පරෙහි පරියොසාපෙතීති** අත්තනොව අත්ථාය පරෙහි පරියොසාපෙති; අත්තනා වා හි විප්පකතා හොතු පරෙහි වා උභයෙහි වා, තං චෙ අත්තනො අත්ථාය අත්තනා වා පරියොසාපෙති; පරෙහි වා පරියොසාපෙති; අත්තනා ච පරෙහි චාති යුගනද්ධං වා පරියොසාපෙති; සඞ්ඝාදිසෙසො යෙවාති. අයමෙත්ථ විනිච්ඡයො. **කුරුන්දියං** පන වුත්තං: ද්වෙ තයො භික්ඛූ එකතො වසිස්සාමාති කරොන්ති, රක්ඛති තාව, අවිභත්තත්තා අනාපත්ති. ඉදං ඨානං තව ඉදං මමාති විභජිත්වා කරොන්ති, ආපත්ති. සාමණෙරො ච භික්ඛු ච එකතො කරොන්ති, යාව අවිභත්තා තාව රක්ඛති. පුරිමනයෙන විභජිත්වා කරොන්ති, භික්ඛුස්ස ආපත්තීති. **අනාපත්ති ලෙණෙති** ආදීසු ලෙණං මහන්තම්පි කරොන්තස්ස අනාපත්ති; න හෙත්ථ ලෙපො ඝටීයති. ගුහම්පි ඉට්ඨකාගුහං වා සිලාගුහං වා දාරුගුහං වා භූමිගුහං වා මහන්තිම්පි[1] කරොන්තස්ස අනාපත්ති. **තිණකුටිකායාති** සත්තභූමිකොපි පාසාදො, තිණපණ්ණච්ඡදනො තිණකුටිකාති වුච්චති. අට්ඨකථාසු පන කුක්කුටච්ඡිකගෙහන්ති ඡදනං දණ්ඩකෙහි ජාලබද්ධං කත්වා තිණෙහි වා පණ්ණෙහි වා ඡාදිතකුටිකාව වුත්තා. තත්ථ අනාපත්ති. මහන්තම්පි තිණච්ඡදනගෙහං කාතුං වට්ටති. උල්ලිත්තාදිභාවො එව හි කුටියා ලක්ඛණං. සො ච ඡදනමෙව සන්ධාය වුත්තොති වෙදිතබ්බො. චඞ්කමනසාලාය තිණචුණ්ණං[2] පරිපතති. "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ඔගුම්ඵෙත්වා[3] උල්ලිත්තාවලිත්තං කාතු"න්ති ආදීනි චෙත්ථ සාධකානි. තස්මා උභතොපක්ඛං වා කූටබද්ධං වා වට්ටං වා චතුරස්සං වා යං ඉමං එතස්ස ගෙහස්ස ඡදනන්ති ඡදන[4]සඞ්ඛෙපෙන කතං හොති, තස්ස භිත්තිලෙපෙන සද්ධිං ලෙපෙ ඝටිතෙ ආපත්ති. සචෙ පන උල්ලිත්තාවලිත්තච්ඡදනස්ස ගෙහස්ස ලෙපාරක්ඛණත්ථං උපරි තිණෙන ඡාදෙන්ති, න එත්තාවතා තිණකුටි නාම හොති. කිං පනෙත්ථ අදෙසිතවත්ථුකපමාණාතික්කන්තපච්චයාව අනාපත්ති? උදාහු සාරම්භඅපරික්කමනපච්චයාපීති? සබ්බත්ථාපි[5] අනාපත්ති. තථා හි තාදිසං කුටිං සන්ධාය පරිවාරෙ වුත්තං:-

"භික්ඛු සඤ්ඤාචිකාය කුටිං කරොති
අදෙසිතවත්ථුකං පමාණාතික්කන්තං,
සාරම්භං අපරික්කමනං අනාපත්ති
පඤ්හාමෙසා කුසලෙහි චින්තිතා"ති.

යං පන "ආපත්තිකාරකානං තිණ්ණං දුක්කටාන"න්ති ආදි පාළියං වුත්තං, තං යථා සමාදිට්ඨාය අකරණපච්චයා වුත්තං. **අඤ්ඤස්සත්ථායාති** කුටිලක්ඛණප්පත්තම්පි කුටිං අඤ්ඤස්ස උපජ්ඣා

---

1 සී. මහන්තම්පි.
2. ස්‍යා. තිණපණ්ණං.
3. ස්‍යා. ඔකම්පෙත්වා.
4. ම. තිණච්ඡදන.
5. ස්‍යා. සබ්බත්ථාපි.

යස්ස වා ආචරියස්ස වා සඞ්ඝස්ස වා අත්ථාය කරොන්තස්ස අනාපත්ති; **වාසාගාරං ඨපෙත්වා සබ්බත්ථා**ති අත්තනො වසනත්ථාය අගාරං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං උපොසථාගාරං වා ජන්තාඝරං වා භොජනසාලා වා අග්ගිසාලා වා භවිස්සතීති කාරෙති, සබ්බත්ථ අනාපත්ති. **සචෙපිස්ස** හොති: 'උපොසථාගාරඤ්ච භවිස්සති, **අහඤ්ච වසිස්සාමී**'ති '**ජන්තා**ඝරඤ්ච භොජනසාලා ච අග්ගිසාලා ච භවිස්සති, **අහඤ්ච වසිස්සාමී**'ති, කාරිතෙපි ආපත්තියෙව. **මහාපච්චරියං** පන අනාපත්තීති වත්වා අත්තනො වාසාගාරත්ථාය කරොන්තස්සෙව ආපත්තීති වුත්තං. උම්මත්තකස්ස ආදිකම්මිකානඤ්ච ආළවකානං භික්ඛූනං අනාපත්ති. සමුට්ඨානාදීසු ඡසමුට්ඨානං. කිරියා ච කිරියාකිරියා ච. ඉදං හි වත්ථුං දෙසාපෙත්වා පමාණාතික්කන්තං කරොතො කිරියතො සමුට්ඨාති, වත්ථුං අදෙසාපෙත්වා කරොතො කිරියාකිරියතො. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

කුටිකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

නිට්ඨිතා.

---

1. 3. 7.

තෙන සමයෙනාති විහාරකාරසික්ඛාපදං. තත්ථ **කොසම්බිය**න්ති එවංනාමකෙ නගරෙ; **ඝොසිතාරාමෙ**ති ඝොසිතස්ස ආරාමෙ; ඝොසිතනාමකෙන කිර සෙට්ඨිනා සො කාරිතො; තස්මා ඝොසිතාරාමොති වුච්චති. **ඡන්නස්සා**ති බොධිසත්තකාලෙ උපට්ඨාකඡන්නස්ස; **විහාරවත්ථුං භන්තෙ ජානාහී**ති විහාරස්ස පතිට්ඨානට්ඨානං භන්තෙ ජානාහි; එත්ථ ච විහාරොති න සකලවිහාරො; එකො ආවාසො. තෙනෙවාහ: '**අය්‍යස්ස විහාරං කාරාපෙස්සාමී**'ති. **චෙතියරුක්ඛ**න්ති **එත්ථ** චිත්තීකතට්ඨෙන චෙතියං; පූජාරහානං දෙවට්ඨානානමෙතං අධිවචනං. චෙතියන්ති සම්මතං රුක්ඛං **චෙතියරුක්ඛං**; ගාමෙන පූජිතං ගාමස්ස වා පූජිතන්ති **ගාමපූජිතං**. එස නයො සෙසපදෙසුපි. අපි චෙත්ථ **ජනපදො**ති එකස්ස රඤ්ඤො රජ්ජෙ එකෙකො[1] කොට්ඨාසො; **රට්ඨ**න්ති සකලරජ්ජං[2] වෙදිතබ්බං; සකලරජ්ජම්පි හි කදාචි කදාචි[3] තස්ස රුක්ඛස්ස පූජං කරොන්ති. තෙන වුත්තං: '**රට්ඨපූජිත**'න්ති. **එකින්ද්‍රිය**න්ති කායින්ද්‍රියං සන්ධාය වදන්ති. **ජීවසඤ්ඤිනො**ති සත්තසඤ්ඤිනො; **මහල්ලක**න්ති සස්සාමිකභාවෙන සඞ්ඝකුටිතො මහන්තභාවො එතස්ස අත්ථීති මහල්ලකො; යස්මා වා වත්ථුං දෙසාපෙත්වා පමාණාතික්කමෙනාපි කාතුං වට්ටති, තස්මා පමාණමහන්තතායපි මහල්ලකො; තං මහල්ලකං. යස්මා පනස්ස තං පමාණමහත්තං සස්සාමිකත්තාව ලබ්භති, තස්මා තදත්ථදස්සනත්ථං **මහල්ලකො**

1, ස්‍යා. එකො. 2, ස්‍යා. සකලරට්ඨං. 3, ස්‍යා. කදාචි තස්ස.

නාම විහාරෙ සස්සාමිකො වුච්චතීති පදභාජනං වුත්තං. සෙසං සබ්බං කුටිකාරසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහි. සස්සාමිකභාවමත්තමෙව හි එත්ථ කිරියතො සමුට්ඨානාභාවො පමාණනියමාභාවො ච විසෙසො. පමාණනියමාභාවා ච චතුක්කපරිහානීති.

විහාරකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

නිට්ඨිතා.

---

1. 3. 8.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවාති දුට්ඨදොසසික්ඛාපදං. තත්ථ **වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ**ති වෙළුවනන්ති තස්ස උය්‍යානස්ස නාමං; තං කිර වෙළූහි ච පරික්ඛිත්තං අහොසි, අට්ඨාරසහත්ථෙන ච පාකාරෙන. ගොපුරට්ටාලකයුත්තං නීලොභාසං මනොරමං. තෙන වෙළුවනන්ති වුච්චති. කලන්දකානං චෙත්ථ නිවාපං අදංසු; තෙන **කලන්දකනිවාපො**ති වුච්චති. පුබ්බෙ කිර අඤ්ඤතරො රාජා තත්ථ උය්‍යානෙ කීළනත්ථං[1] ආගතො සුරාමදෙන මත්තො දිවාසෙය්‍යං සුපි. පරිජනොපිස්ස 'සුත්තො රාජා'ති පුප්ඵඵලාදීහි පලොභියමානො ඉතො චිතො ච පක්කාමි. අථ සුරාගන්ධෙන අඤ්ඤතරස්මා සුසිරරුක්ඛා කණ්හසප්පො නික්ඛමිත්වා රඤ්ඤො අභිමුඛො ආගච්ඡති. තං දිස්වා රුක්ඛදෙවතා රඤ්ඤො ජීවිතං දස්සාමීති[1] කාළකවෙසෙන ආගන්ත්වා කණ්ණමූලෙ සද්දමකාසි. රාජා පටිබුජ්ඣි. කණ්හසප්පො නිවත්තො. සො තං දිස්වා 'ඉමාය කාළකාය මම ජීවිතං දින්න'න්ති කාළකානං තත්ථ නිවාපං පට්ඨපෙසි. අභයඝොසනඤ්ච ඝොසාපෙසි. තස්මා තං තතොපභුති කලන්දකනිවාපන්ති සඞ්ඛ්‍යං ගතං. කලන්දකාති හි කාළකානං එතං නාමං. **දබ්බො**ති තස්ස ථෙරස්ස නාමං; **මල්ලපුත්තො**ති මල්ලරාජස්ස පුත්තො; **ජාතියා සත්තවස්සෙන අරහත්තං සච්ඡිකත**න්ති ථෙරො කිර සත්තවස්සොව සංවෙගං ලභිත්වා පබ්බජිතො ඛුරග්ගෙයෙව අරහත්තං පාපුණීති වෙදිතබ්බො. **යං කිඤ්චි සාවකෙන පත්තබ්බං සබ්බං තෙන අනුප්පත්ත**න්ති සාවකෙන පත්තබ්බං නාම තිස්සො විජ්ජා චතස්සො පටිසම්භිදා ඡ අභිඤ්ඤා නව ලොකුත්තරධම්මාති ඉදං ගුණජාතං, තං සබ්බං තෙන අනුප්පත්තං හොති; **නත්ථි චස්ස කිඤ්චි උත්තරිං කරණීය**න්ති චතූසු සච්චෙසු චතුමග්ගෙහි සොළසවිධස්ස කිච්චස්ස කතත්තා ඉදානිස්ස කිඤ්චි උත්තරිං කරණීයං නත්ථි; **කතස්ස වා පතිචයො**ති තස්සෙව කතස්ස කිච්චස්ස[3] පුන වඩ්ඪනම්පි නත්ථි; ධොතස්ස විය වත්ථස්ස පටිධොවනං පිට්ඨස්ස[4] විය ගන්ධස්ස පටිපිංසනං පුප්ඵිතස්ස විය ච පුප්ඵස්ස පතිපුප්ඵනන්ති. **රහොගතස්සා**ති රහසි ගතස්ස; **පටිසල්ලීනස්සා**ති තතො තතො පටික්කමිත්වා සල්ලීනස්ස; එකීභාවං ගතස්සාති වුත්තං හොති.

---

1. ම. උය්‍යානකීළනත්ථං. 2. සී. ම. දම්මිති.
3. ස්‍යා. කතස්ස. 4. ම. පිසිතස්ස, සී. පිංසිතස්ස.

අථ ඛො ආයස්මතො දබ්බස්ස මල්ලපුත්තස්ස එතදහොසි යන්නූනාහං සඞ්ඝස්ස සෙනාසනං ච පඤ්ඤපෙය්‍යං භත්තානි ච උද්දිසෙය්‍යන්ති ථෙරෙ කිර අත්තනො කතකිච්චභාවං දිස්වා "අහං ඉමං අන්තිමසරීරං ධාරෙමි. තඤ්ච ඛො වාතමුඛෙ ඨිතපදීපො විය අනිච්චතාමුඛෙ ඨිතං. න චිරස්සෙව නිබ්බායනධම්මං. යාව න නිබ්බායති, තාව කින්නු ඛො අහං සඞ්ඝස්ස වෙය්‍යාවච්චං කරෙය්‍ය"න්ති චින්තෙන්තො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති:-"තිරොරට්ඨෙසු බහූ කුලපුත්තා භගවන්තං අදිස්වාව පබ්බජන්ති. තෙ 'භගවන්තං පස්සිස්සාම චෙව වන්දිස්සාම චා'ති දූරතොපි ආගච්ඡන්ති. තත්‍ර යෙසං සෙනාසනං නප්පහොති, තෙ සිලාපට්ටකෙපි සෙය්‍යං කප්පෙන්ති. පහොමි ඛො පනාහං අත්තනො ආනුභාවෙන තෙසං කුලපුත්තානං ඉච්ඡාවසෙන පාසාදවිහාරඅඩ්ඪයොගාදීනි සමඤ්චපීඨත්ථරණානි සෙනාසනානි නිම්මිනිත්වා දාතුං. පුන දිවසෙ චෙත්ථ එකච්චෙ අති විය කිලන්තරූපා හොන්ති. තෙ ගාරවෙන භික්ඛූනං පුරතො ඨත්වා භත්තානිපි න උද්දිසාපෙන්ති. අහං ඛො පන තෙසං භත්තානිපි උද්දිසිතුං පහොමී"ති. ඉති පටිසංචික්ඛන්තස්ස **අථ ඛො ආයස්මතො දබ්බස්ස මල්ලපුත්තස්ස එතදහොසි යන්නූනාහං සඞ්ඝස්ස සෙනාසනඤ්ච පඤ්ඤපෙය්‍යං භත්තානි ච උද්දිසෙය්‍ය**න්ති. නනු ච ඉමානි චෙව ඨානානි භස්සාරාමතාදිමනුයුත්තස්ස යුත්තානි? අයඤ්ච ඛීණාසවො නිප්පපඤ්චාරාමො. ඉමස්ස කස්මා ඉමානි පටිභංසූති? පුබ්බපත්ථනාය චොදිතත්තා. සබ්බබුද්ධානං 'කිර ඉමං ඨානන්තරං පත්තා සාවකා හොන්ති යෙව.

අයඤ්ච **පදුමුත්තරස්ස** භගවතො කාලෙ අඤ්ඤතරස්මිං කුලෙ පච්චාජාතො ඉමං ඨානන්තරං පත්තස්ස භික්ඛුනො ආනුභාවං දිස්වා අට්ඨසට්ඨියා භික්ඛුසතසහස්සෙහි සද්ධිං භගවන්තං **සත්ත** දිවසානි නිමන්තෙත්වා මහාදානං දත්වා පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා[1] "අනාගතෙ තුම්හාදිසස්ස බුද්ධස්ස උප්පන්නකාලෙ අහම්පි ඉත්‍ථන්නාමො තුම්හාකං සාවකො විය සෙනාසනපඤ්ඤාපකො ච භත්තුද්දෙසකො ච අස්ස"න්ති පත්ථනං අකාසි. භගවා අනාගතංසඤාණං පෙසෙත්වා අද්දස: දිස්වා ච "ඉතො කප්පසතසහස්සස්ස අච්චයෙන **ගොතමො** නාම බුද්ධො උප්පජ්ජිස්සති. තදා ත්වං **දබ්බො** නාම **මල්ලපුත්තො** හුත්වා ජාතියා සත්තවස්සො නික්ඛම්ම පබ්බජිත්වා අරහත්තං සච්ඡිකරිස්සසි. ඉමඤ්ච ඨානන්තරං ලච්ඡසී"ති ව්‍යාකාසි. සො තතොප්පභුති දානසීලාදීනි පූරයමානො දෙවමනුස්සසම්පත්තිං අනුභවිත්වා අම්හාකං භගවතො කාලෙ තෙන භගවතා ව්‍යාකතසදිසමෙව අරහත්තං සච්ඡාකාසි. අථස්ස රහොගතස්ස "කින්නු ඛො අහං සඞ්ඝස්ස වෙය්‍යාවච්චං කරෙය්‍ය"න්ති චින්තයතො තාය පුබ්බපත්ථනාය චොදිතත්තා ඉමානි චෙ ඨානානි පටිභංසූති. අථස්ස එතදහොසි:- "අහං ඛො අතිස්සරෙ

1. සයා. නිපතිත්වා.

අත්තන්ති, සත්ථාරා සද්ධිං එකට්ඨානෙ වසාමි. සචෙ මං භගවා අනුජානිස්සති, ඉමානි ච ඨානානි සමාදියිස්සාමීති භගවතො සන්තිකං අගමාසි. තෙන වුත්තං:– **අථ ඛො ආයස්මා දබ්බො මල්ලපුත්තො–පෙ–භත්තානි ච උද්දිසිතුන්ති.** අථ නං භගවා **සාධු සාධු දබ්බාති** සම්පහංසිත්වා, යස්මා අරහති එවරූපො අගතිගමනපරිබාහිරො භික්ඛු ඉමානි ච ඨානානි විචාරෙතුං, තස්මා "**තෙන හි ත්වං දබ්බ සඞ්ඝස්ස සෙනාසනඤ්ච පඤ්ඤපෙහි, භත්තානි ච උද්දිසා**"ති ආහ. **භගවතො පච්චස්සොසීති** භගවතො වචනං පතිඅස්සොසි; අභිමුඛො අස්සොසි; සම්පටිච්ඡීති වුත්තං හොති. **පඨමං දබ්බො යාචිතබ්බොති** කස්මා භගවා යාචාපෙති? ගරහමොචනත්ථං. පස්සති හි භගවා: "අනාගතෙ දබ්බස්ස ඉමං ඨානං[1] නිස්සාය මෙත්තියභුම්මජකානං වසෙන මහා උපද්දවො උප්පජ්ජිස්සති. තත්‍ර කෙචි ගරහිස්සන්ති: 'අයං තුණ්හීභූතො අත්තනො කම්මං අකත්වා කස්මා ඊදිසං ඨානං[1] විචාරෙතී'ති. තතො අඤ්ඤෙ වක්ඛන්ති: 'කො ඉමස්ස දොසො? එතෙහෙව[2] යාචිත්වා ඨපිතො'ති. එවං ගරහතො මුච්චිස්සතී"ති.

එවං ගරහමොචනත්ථං යාචාපෙත්වාපි පුන, යස්මා අසම්මතෙ භික්ඛුස්මිං සඞ්ඝමජ්ඣෙ කිඤ්චි කථයමානෙ ඛීයනධම්මො උප්පජ්ජති: 'අයං කස්මා සඞ්ඝමජ්ඣෙ උච්චාසද්දං කරොති? ඉස්සරියං දස්සෙතී?'ති. සම්මතෙ පන කථෙන්තෙ 'මා ආයස්මන්තො කිඤ්චි අවචුත්ථ. සම්මතො අයං කථෙතු යථා සුඛ'න්ති වත්තාරො භවන්ති. අසම්මතඤ්ච අභූතෙන අබ්භාචික්ඛන්තස්ස ලහුකා ආපත්ති හොති දුක්කටමත්තා. සම්මතං පන අබ්භාචික්ඛතො ගරුතරා පාචිත්තියාපත්ති හොති. අථ සම්මතො භික්ඛු ආපත්තියා ගරුභාවෙන වෙරීහිපි දුප්පධංසියතරො හොති. තස්මා තං ආයස්මන්තං සම්මන්නාපෙතුං **ව්‍යත්තෙන භික්ඛුනාති** ආදිමාහ. කිං පන ද්වෙ සම්මුතියො එකස්ස දාතුං වට්ටන්තීති? න කෙවලං ද්වෙ; සචෙ පහොති තෙරසාපි දාතුං වට්ටන්ති. අප්පහොන්තානං පන එකාපි ද්වින්නං වා තිණ්ණං වා දාතුං න වට්ටති.[3]

සභාගානන්ති ගුණසභාගානං; න මිත්තසන්ථවසභාගානං. තෙනෙව චාහ: **යෙ තෙ භික්ඛූ සුත්තන්තිකා තෙසං එකජ්ඣන්ති** ආදි. යාවතිකා හි සුත්තන්තිකා හොන්ති, තෙ උච්චිනිත්වා[4] එකතො තෙසං අනුරූපමෙව සෙනාසනං පඤ්ඤපෙති. එවං සෙසානං. **කායදළ්හි[5]බහුලාති** කායස්ස දළ්හභාවකරණබහුලා; කායපොසනබහුලාති අත්ථො. **ඉමායපි[6] ආයස්මන්තො රතියාති** ඉමාය සඞ්ගණිකාය තිරච්ඡානභූතාය තිරච්ඡානකථාරතියා; **අච්ඡිස්සන්තීති** විහරිස්සන්ති; **තෙජොධාතුං සමාපජ්ජිත්වා තෙනෙවාලොකෙනාති** තෙජොකසිණචතුත්ථජ්ඣානං සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨාය අභිඤ්ඤාඤාණෙන අඞ්ගුලිජලනං අධිට්ඨාය

---

1. සී. මු. ඨානන්තරං.
2. සශා. එතෙහි එතෙහෙව.
3. සී. මු. & ම. වට්ටති
4. සී. මු. & ම. උච්චිනිත්වා උච්චිනිත්වා.
5. සී. මු. කායදළ්හි.
6. සී. මු. ඉමායපිචෙ & ම. ඉමායපි.

තෙනෙව තෙජොධාතුසමාපත්තිජනිතෙන අඞ්ගුලිජාලාලොකෙනාති අත්ථො. අයං පන ථෙරස්ස ආනුභාවො න චිරස්සෙව සකලජම්බුදීපෙ පාකටො අහොසි. තං සුත්වා ඉද්ධිපාටිහාරියං දට්ඨුකාමා[1] අපිස්සු භික්ඛූ සඤ්චිච්ච විකාලෙ ආගච්ඡන්ති. **තෙ සඤ්චිච්ච දූරෙ අපදිසන්තීති** ජානන්තාව දූරෙ අපදිසන්ති. කථං? **අම්හාකං ආවුසො දබ්බ ගිජ්ඣකූටෙති** ඉමිනා නයෙන. **අඞ්ගුලියා ජලමානාය පුරතො පුරතො ගච්ඡතීති** සචෙ එකො භික්ඛු හොති, සයමෙව ගච්ඡති. සචෙ බහූ හොන්ති, බහූ අත්තභාවෙ නිම්මිණාති. සබ්බෙ අත්තනා සදිසා[2] එව සෙනාසනං පඤ්ඤපෙන්ති. **අයං මඤ්චොති** ආදීසු පන ථෙරෙ, අයං මඤ්චො'ති වදන්තෙ නිම්මිතාපි අත්තනො අත්තනො ගතගතට්ඨානෙ[3] 'අයං මඤ්චො'ති වදන්ති. එවං සබ්බපදෙසු. අයං හි නිම්මිතානං ධම්මතා.

"එකස්මිං භාසමානස්මිං - සබ්බෙ භාසන්ති නිම්මිතා,
එකස්මිං තුණ්හිමාසීනෙ - සබ්බෙ තුණ්හී භවන්ති තෙ"ති.

යස්මිං පන විහාරෙ මඤ්චපීඨාදීනි න පරිපූරන්ති, තස්මිං අත්තනො ආනුභාවෙන පූරෙති. තෙන නිම්මිතානං අවත්ථුකං වචනං න හොති. **සෙනාසනං පඤ්ඤපෙත්වා පුනදෙව[4] වෙළුවනං පච්චාගච්ඡතීති** තෙහි සද්ධිං ජනපදකථං කථෙන්තො න නිසීදති; අත්තනො වසනට්ඨානමෙව පච්චාගච්ඡති.

මෙත්තියභුම්මජකාති මෙත්තියො චෙව භුම්මජකො ච; ඡබ්බග්ගියානං අග්ගපුරිසා එතෙ. **ලාමකානි ච භත්තානීති** සෙනාසනානි තාව නවකානං ලාමකානි පාපුණන්තීති අනච්ඡරියමෙතං. භත්තානි පන සලාකායො පච්ඡියං වා චීවරභොගෙ වා පක්ඛිපිත්වා ආලොළෙත්වා එකමෙකං උද්ධරිත්වා පඤ්ඤපෙන්ති. තානිපි තෙසං මන්දපුඤ්ඤතාය ලාමකානි සබ්බපච්ඡිමානෙව පාපුණන්ති. යම්පි එකචාරිකභත්තං හොති,[5] තම්පි එතෙසං පත්තදිවසෙ ලාමකං වා හොති. එතෙ වා දිස්වාව පණීතං අදත්වා ලාමකමෙව දෙන්ති. **අභිසඞ්ඛාරිකන්ති** නානාසම්භාරෙහි අභිසඞ්ඛරිත්වා කතං; සුසජ්ජිතං සුසම්පාදිතන්ති අත්ථො. **කණාජකන්ති** සකුණ්ඩකභත්තං; **බිලඞ්ගදුතියන්ති** කඤ්ජිකදුතියං; **කල්‍යාණභත්තිකොති** කල්‍යාණං සුන්දරං අති විය පණීතං භත්තමස්සාති කල්‍යාණභත්තිකො, පණීතදායකත්තා නගරෙ පඤ්ඤාතො. **චතුක්කභත්තං දෙතීති** චත්තාරි භත්තානි දෙති; තද්ධිතවොහාරෙන පන චතුක්කභත්තන්ති වුත්තං. **උපතිට්ඨිත්වා[6] පරිවිසතීති** සබ්බකම්මන්තෙ විස්සජ්ජෙත්වා මහන්තං පූජාසක්කාරං කත්වා සමීපෙ ඨත්වා පරිවිසති; **ඔදනෙන පුච්ඡන්තීති** ඔදනහත්ථා උපසඞ්කමිත්වා 'කිං භන්තෙ ඔදනං

1. සං. දට්ඨුකාමං ආගමිංසු.
2. සා. සදිසෙ.
3. සා. ගතට්ඨානෙ.
4. සං. පුනාගෙ.
5. සා, භත්තං එකචාරිකභත්තනාම පණීතපපණීතං සම්බාධංහොත්වා පරිණතො යාව නවකා ගාහාපෙන්ති.
6. උපට්ඨිත්වා?

දෙමා?ති පුච්ඡන්ති; එවං කාරණමෙවෙත්ථ එතං කාරණවචනං හොති. එස නයො සූපාදිසු. **ඝාතනායා**ති සෙව භත්තං භත්තපරිභොගො ඝාතනො; තස්සත්ථාය ඝාතනාය; සෙව නත්තභත්තස්ස භත්තපරිභොගස්සත්ථායාති වුත්තං හොති. **උද්දිස්සං මෙ**ති පාපෙත්වා දිත්තං හොති. **මෙත්තියභුම්මජකානං භො ගහපති**ති ඉදං ථෙරො අසම්මුඛා භරිත්වා ආහ. එවං බලවති හි තෙසං මඤ්ඤුපුඤ්ඤතා, යං සතිවෙපුල්ලප්පත්තානම්පි අසම්මුඛාහාරො හොති. **යෙ ජෙති** එත්ථ 'ජෙ'ති දාසිං ආලපති. **හිය්‍යො ඛො ආවුසො අම්හාක**න්ති රත්තිං සම්මන්තයමානා අතීතදිවසභාගං සන්ධාය හිය්‍යොති වදන්ති; **න චිත්තරූප**න්ති න චිත්තානුරූපං; යථා පුබ්බෙ යත්තකං ඉච්ඡන්ති, තත්තකං සුපන්ති, න එවං සුපිංසු. අප්පකමෙව සුපිංසූති වුත්තං හොති. **බහාරාමකොට්ඨකෙ**ති වෙළුවනවිහාරස්ස බහිද්වාරකොට්ඨකෙ; **පත්තක්ඛන්ධා**ති පතිතක්ඛන්ධා; ඛන්ධට්ඨිකං නාමෙත්වා නිසින්නා. **පජ්ඣායන්තා**ති පජ්ඣායන්තා; **යතො නිවාතං තතො පවාත**න්ති යත්ථ නිවාතං, අප්පකොපි වාතො නත්ථි, තත්ථ මහාවාතො උට්ඨිතොති අධිප්පායො;[1] **උදකං මඤ්ඤෙ ආදිත්ත**න්ති උදකං විය ආදිත්තං; **සරසි ත්වං දබ්බ එවරූපං කත්තා**ති ත්වං දබ්බ එවරූපං කත්තා සරසි? අථවා සරසි ත්වං දබ්බ එවරූපං, යථායං භික්ඛුනී ආහ? කත්තා වාසි[2] එවරූපං, යථායං භික්ඛුනී ආහාති එවං යොජෙත්වාපෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො. යෙ පන 'කත්වා'ති පඨන්ති, තෙසං උජුකමෙව.

යථා මං භන්තෙ භගවා ජානාතීති ථෙරො කිං දස්සෙති?[3] භගවා භන්තෙ සබ්බඤ්ඤූ; අහඤ්ච ඛීණාසවො; නත්ථි මය්හං වත්ථු[4] පටිසෙවනා, තං මං **භගවා ජානාති**. තත්‍රාහං කිං වක්ඛාමි? යථා මං භගවා ජානාති, තථෙවාහං දට්ඨබ්බොති. **න ඛො දබ්බ දබ්බා එවං නිබ්බෙඨෙන්ති**ති එත්ථ න ඛො දබ්බ **දබ්බා** පණ්ඩිතා, යථා ත්වං පරප්පච්චයෙන නිබ්බෙඨෙසි, එවං නිබ්බෙඨෙන්ති. අපිච ඛො යදෙව සාමං ඤාතං, තෙන නිබ්බෙඨෙන්තීති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො. **සචෙ තයා කතං කත**න්ති[5] ඉමිනා කිං දස්සෙති? න හි සක්කා පරිසබලෙන වා පක්ඛුපත්ථම්භෙන වා අකාරකො කාරකො කාතුං, කාරකො වා අකාරකො කාතුං; තස්මා යං සයං කතං වා අකතං වා, තදෙව වත්තබ්බන්ති දස්සෙති. කස්මා පන භගවා ජානන්තොපි 'අහං ජානාමි; ඛීණාසවො ත්වං, නත්ථි තුය්හං දොසො. අයං භික්ඛුනී මුසාවාදිනී'ති නාවොචාති? පරානුද්දයතාය. සචෙ හි භගවා යං යං ජානාති, තං තං වදෙය්‍ය, අඤ්ඤෙන පාරාජිකං ආපන්නෙන පුට්ඨෙන 'අහං ජානාමි; ත්වං පාරාජිකො'ති වත්තබ්බං භවෙය්‍ය. තතො සො පුග්ගලො 'අයං පුබ්බෙ දබ්බං මල්ලපුත්තං සුද්ධං කත්වා ඉදානි මං අසුද්ධං කරොති. කස්සදානි කිං වදාමි? යත්‍ර සත්ථාපි සාවකෙසු ඡන්දාගතිං ගච්ඡති. කුතො ඉමස්ස සබ්බඤ්ඤුභාවො?'ති ආඝාතං බන්ධිත්වා අපායූපගො භවෙය්‍ය, තස්මා භගවා ඉමාය පරානුද්දයතාය ජානන්තොපි නාවොච. කිඤ්චි[6] හිය්‍යො,

1. ස්‍යා. අත්ථො. 2. ම. කත්තාවාසි. 3. ස්‍යා. දස්සෙසි.
4. ස්‍යා. වත්ථුකාම. 5. ස්‍යා. තයා කතන්ති. 6. ස්‍යා. & ම. කිඤ්ච.

උපවාදපරිවජ්ජනතොපි නාවොච. යදි හි භගවා එවං වදෙය්‍ය, එවං උපවාදො භවෙය්‍ය: "දබ්බස්ස මල්ලපුත්තස්ස වුට්ඨානං නාම භාරියං; සම්මාසම්බුද්ධං පන සක්ඛිං ලභිත්වා වුට්ඨිතො'ති. ඉදං සබ්බ වුට්ඨානලක්ඛණං මඤ්ඤමානා "බුද්ධකාලෙපි සක්ඛිනා සුද්ධි වා අසුද්ධි වා හොති මයං ජානාම අයං පුග්ගලො අසුද්ධොති එවං පාපභික්ඛූ ලජ්ජිම්පි විනාසෙය්‍යු"න්ති. අපි ච අනාගතෙපි භික්ඛූ මත්ථෙණ වත්ථුස්මිං චොදෙත්වා සාරෙත්වා 'සචෙ තයා කතං, කතන්ති වදෙහී'ති ලජ්ජිනං පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා කම්මං කරිස්සන්තීති විනයලක්ඛණෙ තන්තිං ඨපෙන්තො අහං ජානාමීති අවත්වා "සචෙ තයා කතං, කතන්ති වදෙහී"ති ආහ. **නාභිජානාමි සුපිනන්තෙනපි මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවිතාති** සුපිනන්තෙනපි මෙථුනං ධම්මං න අභිජානාමි; න පටිසෙවිතා අහන්ති වුත්තං හොති. අථවා පටිසෙවිතා හුත්වා සුපිනන්තෙනපි මෙථුනං ධම්මං න ජානාමීති වුත්තං හොති. යෙ පන "පටිසෙවිත්වා"ති පඨන්ති, තෙසං උජුකමෙව. **පගෙව ජාගරොති** ජාගරන්තො පන පඨමං යෙව න ජානාමීති;

තෙන හි භික්ඛවෙ මෙත්තියං භික්ඛුනිං නාසෙථාති යස්මා දබ්බස්ස ච ඉමිස්සා ච වචනං න සවීයති,[1] තස්මා මෙත්තියං භික්ඛුනිං නාසෙථාති වුත්තං හොති. තත්ථ තිස්සො නාසනා; ලිඞ්ගනාසනා සංවාසනාසනා දණ්ඩකම්මනාසනාති. තාසු දූසකො නාසෙතබ්බොති අයං ලිඞ්ගනාසනා; ආපත්තියා අදස්සනෙ වා අප්පටිකම්මෙ වා පාපිකාය ච දිට්ඨියා අප්පටිනිස්සග්ගෙ වා උක්ඛෙපනීයකම්මං කරොන්ති, අයං සංවාසනාසනා. "චර පරෙ[2] විනස්සා"ති දණ්ඩකම්මං කරොන්ති, අයං දණ්ඩකම්මනාසනා; ඉධ පන ලිඞ්ගනාසනං සන්ධායාහ: "මෙත්තියං භික්ඛුනිං නාසෙථා"ති. **ඉමෙ ච භික්ඛූ අනුයුඤ්ජථාති** ඉමිනා ඉදං දීපෙති: අයං භික්ඛුනී අත්තනො ධම්මතාය අකාරිකා; අඤ්ඤෙහි උය්‍යොජිතා; තස්මා යෙහි උය්‍යොජිතා, ඉමෙ භික්ඛූ අනුයුඤ්ජථ ගවෙසථ ජානාථාති. කිං පන භගවතා මෙත්තියා භික්ඛුනී පටිඤ්ඤාය නාසිතා අප්පටිඤ්ඤාය නාසිතාති? කිඤ්චෙත්ථ? යදි තාව පටිඤ්ඤාය නාසිතා, ථෙරො කාරකො හොති සදොසො. අථ අප්පටිඤ්ඤාය, ථෙරො අකාරකො හොති නිද්දොසො.

භාතියරාජකාලෙපි මහාවිහාරවාසීනං ච අභයගිරිවාසීනං ච ථෙරානං ඉමස්මිං යෙව පදෙ විවාදො අහොසි. අභයගිරිවාසිනොපි අත්තනො සුත්තං වත්වා 'තුම්හාකං වාදෙ ථෙරො කාරකො හොතී'ති වදන්ති. මහාවිහාරවාසිනොපි අත්තනො සුත්තං වත්වා 'තුම්හාකං වාදෙ ථෙරො කාරකො හොතී'ති. පඤ්හො න ඡිජ්ජති. රාජා සුත්වා ථෙරෙ සන්නිපාතෙත්වා දීඝකාරායණං නාම බ්‍රාහ්මණජාතියං අමච්චං ථෙරානං කථං සුණාහීති ආණාපෙසි අමච්චො කිර පණ්ඩිතො, භාසන්තරකුසලො. සො ආහ: වදන්තු[3] ථෙරා සුත්තන්ති. තතො අභයගිරිථෙරා අත්තනො සුත්තං වදිංසු: "තෙන හි භික්ඛවෙ මෙත්තියං භික්ඛුනිං සකාය

---

1. සො., සවති. ම. සවයති. 2. සො., & ම. පිරෙ. 3. සො., වදන්තු සන්තො.

පටිඤ්ඤාය නාසෙථා"ති. අමචෙවා, 'භන්තෙ තුම්හාකං වාදෙ ථෙරො කාරකො හොති, **සදොසො**'ති ආහ. මහාවිහාරවාසිනොපි අත්තනො සුතං වදිංසු: "තෙන හි භික්ඛවෙ මෙත්තියං භික්ඛුනිං නාසෙථා"ති. අමචෙවා 'භන්තෙ තුම්හාකං වාදෙ ථෙරො අකාරකො හොති, නිද්දොසො'ති ආහ. කිං පනෙත්ථ යුත්තං? යං පච්ඡා වුත්තං. විචාරිතං හෙතං අට්ඨකථාචරියෙහි: භික්ඛු භික්ඛුං අමූලකෙන අන්තිමවත්ථුනා අනුද්ධංසෙති සඞ්ඝාදිසෙසො. භික්ඛුනිං අනුද්ධංසෙති දුක්කටං. **කුරුන්දියං** පන මුසාවාදෙ පාචිත්තියන්ති වුත්තං.

තත්‍රායං විචාරණා:- පුරිමනයෙ තාව අනුද්ධංසනාධිප්පායත්තා දුක්කටමෙව යුජ්ජති. යථා සති පි මුසාවාදෙ භික්ඛුනො භික්ඛුස්මිං සඞ්ඝාදිසෙසො. සතිපි ච මුසාවාදෙ අසුද්ධං සුද්ධදිට්ඨිනො අක්කොසාධිප්පායෙන වදන්තස්ස ඔමසවාදෙනෙව පාචිත්තියං. න සම්පජානමුසාවාදෙන. එවං ඉධාපි අනුද්ධංසනාධිප්පායත්තා සම්පජානමුසාවාදෙ පාචිත්තියං න යුජ්ජති. දුක්කටමෙව යුත්තං. පච්ඡිමනයෙපි මුසාවාදත්තා පාචිත්තියමෙව යුජ්ජති. වචනප්පමාණතො හි අනුද්ධංසනාධිප්පායෙන භික්ඛුස්ස භික්ඛුස්මිං සඞ්ඝාදිසෙසො. අක්කොසාධිප්පායස්ස ච ඔමසවාදො.[1] භික්ඛුස්ස පන භික්ඛුනියා දුක්කටන්ති වචනං නත්ථි. සම්පජානමුසාවාදෙ පාචිත්තියන්ති වචනමත්ථි තස්මා පාචිත්තියමෙව යුජ්ජති. තත්‍ර පන ඉදං උපපරික්ඛිතබ්බං. අනුද්ධංසනාධිප්පායෙ අසති පාචිත්තියං, තස්මිං සති කෙන භවිතබ්බන්ති? තත්‍ර යස්මා මුසා භණන්තස්ස පාචිත්තියෙ සිද්ධෙපි අමූලකෙන සඞ්ඝාදිසෙසෙන අනුද්ධංසනෙ විසුං පාචිත්තියං වුත්තං; තස්මා අනුද්ධංසනාධිප්පායෙ සති සම්පජානමුසාවාදෙ පාචිත්තියස්ස ඔකාසො න දිස්සති. න ච සක්කා අනුද්ධංසෙන්තස්ස අනාපත්තියා භවිතුන්ති. පුරිමනයොවෙත්ථ පරිසුද්ධතරො ඛායති. යථා භික්ඛුනී භික්ඛුනිං අමූලකෙන අන්තිමවත්ථුනා අනුද්ධංසෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො. භික්ඛුං අනුද්ධංසෙති, දුක්කටං. තත්‍ර සඞ්ඝාදිසෙසො වුට්ඨානගාමී. දුක්කටං දෙසනාගාමී. එතෙහි නාසනා[2] නත්ථි.[3] යස්මා පන සා පකතියාව දුස්සීලා පාපභික්ඛුනී, ඉදානි ච සයමෙව දුස්සීලම්හීති වදති, තස්මා තං භගවා අසුද්ධත්තායෙව නාසෙසි.

අථ ඛො මෙත්තියභුම්මජකාති "එවං මෙත්තියං භික්ඛුනිං නාසෙථ. ඉමෙ ච භික්ඛූ අනුයුඤ්ජථා"ති වත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨෙ භගවති තෙහි භික්ඛූහි "දෙථ දානි ඉමිස්සා සෙතකානී"ති නාසියමානං තං භික්ඛුනිං දිස්වා තෙ භික්ඛූ තං මොචෙතුකාමතාය අත්තනො අපරාධං ආවිකරිංසු. එතමත්ථං දස්සෙතුං "අථ ඛො මෙත්තියභුම්මජකා"ති ආදි වුත්තං. **දුට්ඨො දොසො**ති දූසිතො චෙව දූසකො ච; උප්පන්නෙ හි දොසෙ පුග්ගලො තෙන දොසෙන දූසිතො හොති. පකතිභාවං ජහාපිතො. තස්මා දුට්ඨොති වුච්චති. පරඤ්ච දූසෙති විනාසෙති, තස්මා

1. සයා. ඔමසවාදෙ. 2. සී 3. & ම. නාසනං,
3. සයා. "යම්පි සා භගවතො පුරතො ඨත්වා මුසා අභණි, තෙනාස්සා සම්පජානමුසාවාදෙ පාචිත්තියං, ඉමිනාපි නාසනා නත්ථි" ඉති අධිකො.

දොසොති වුච්චති. ඉති දුට්ඨො දොසොති එකස්සෙවෙතං පුග්ගලස්ස ආකාරනානත්තෙන දස්සනං.[1] තෙන වුත්තං, "දුට්ඨො දොසොති දූසිතො චෙව දූසකො චා"ති. තත්ථ **සද්දලක්ඛණං** පරියෙසිතබ්බං. යස්මා පන සො දුට්ඨො දොසොති සංඛං ගතො, පටිඝසමඞ්ගී පුග්ගලො කුපිතාදිභාවෙ ඨිතොව හොති. තෙනස්ස පදභාජනෙ "කුපිතො"ති ආදි වුත්තං. තත්ථ **කුපිතොති** කුප්පභාවං පකතිතො චවනභාවං පත්තො; **අනත්තමනොති** න සකමනො අත්තනො වසෙ අවසීතචිත්තො; අපිච පීතිසුඛෙහි න අත්තමනො; න අත්තචිත්තොති අනත්තමනො; **අනභිරද්ධොති** න සුඛිතො න වා පසාදිතොති අනභිරද්ධො. පටිඝෙන ආහතං චිත්තමස්සාති **ආහතචිත්තො**; චිත්තථද්ධභාව චිත්තකච්චවරසඞ්ඛාතං පටිඝඛීලං ජාතමස්සාති **ඛීලජාතො**, **අප්පතීතොති** නප්පතීතො; පීතිසුඛාදීහි වජ්ජිතො; න අභිසටොති අත්ථො. පදභාජනෙ පන යෙසං ධම්මානං වසෙන අප්පතීතො හොති, තෙ දස්සෙතුං 'තෙන ච කොපෙනා'ති ආදි වුත්තං.

තත්ථ **තෙන ච කොපෙනාති** යෙන දුට්ඨොති ච කුපිතොති ච වුත්තො, උභයම්පි හෙතං පකතිජහාපනතො[2] එකාකාරං හොති. **තෙන ච දොසෙනාති** යෙන දොසෙන[3] දොසොති වුත්තො. ඉමෙහි ද්වීහි සඞ්ඛාරක්ඛන්ධමෙව දස්සෙති. **තාය ච අනත්තමනතායාති** යාය අනත්තමනොති වුත්තො. **තාය ච අනභිරද්ධියාති** යාය අනභිරද්ධොති වුත්තො. ඉමෙහි ද්වීහි වෙදනාක්ඛන්ධං දස්සෙති. **අමූලකෙන පාරාජිකෙනාති** එත්ථ නාස්ස මූලන්ති අමූලකං; තං පනස්ස අමූලකත්තං යස්මා චොදකවසෙන අධිප්පෙතං, න චුදිතකවසෙන, තස්මා තමත්ථං දස්සෙතුං පදභාජනෙ "අමූලකං නාම අදිට්ඨං අසුතං අපරිසඞ්කිත"න්ති ආහ. තෙන ඉමං දීපෙති: යං පාරාජිකං චොදකෙන චුදිතකම්හි පුග්ගලෙ නෙව දිට්ඨං, න සුතං, න පරිසඞ්කිතං, ඉදං එතෙසං දස්සනසවනපරිසඞ්කා[4]සඞ්ඛාතානං මූලානං අභාවතො අමූලකං නාම; තං පන සො ආපන්නො වා හොතු, අනාපන්නො වා, එතං ඉධ අප්පමාණන්ති. තත්ථ **අදිට්ඨං** නාම අත්තනො පසාදචක්ඛුනා වා දිබ්බචක්ඛුනා වා අදිට්ඨං; **අසුතං** නාම තථෙව කෙනචි වුච්චමානං න සුතං; **අපරිසඞ්කිතං** නාම චිත්තෙන අපරිසඞ්කිතං; **දිට්ඨං** නාම අත්තනා වා පරෙන වා පසාදචක්ඛුනා වා දිබ්බචක්ඛුනා වා දිට්ඨං; **සුතං** නාම තථෙව සුතං; **පරිසඞ්කිතම්පි**[5] අත්තනා වා පරෙන වා පරිසඞ්කිතං; තත්ථ අත්තනා දිට්ඨං දිට්ඨමෙව; පරෙහි දිට්ඨං, අත්තනා සුතං, පරෙහි සුතං, පරෙහි පරිසඞ්කිතන්ති ඉදං පන සබ්බම්පි අත්තනා සුතට්ඨානෙයෙව තිට්ඨති. පරිසඞ්කිතං පන තිවිධං: දිට්ඨපරිසඞ්කිතං සුතපරිසඞ්කිතං මුතපරිසඞ්කිතන්ති. තත්ථ දිට්ඨපරිසඞ්කිතං නාම එකො භික්ඛු උච්චාරපස්සාවකම්මෙන ගාමසමීපෙ එකං ගුම්බං පවිට්ඨො. අඤ්ඤතරාපි ඉත්ථී කෙනචිදෙව කරණීයෙන තං ගුම්බං පවිසිත්වා නිවත්තා. තාපි භික්ඛු ඉත්ථිං අද්දස. න ඉත්ථී

1, ස්‍යා. & ම. නිදස්සනං.
2, ස්‍යා. පකතිභාවං ජහාපනතො-ම-පකතිජහනතො.
3, ස්‍යා. & ම. යෙන.
4. සී. මු & ම. පරිසඞ්කිත.
5, ස්‍යා. පරිසඞ්කිතං නාම.

භික්ඛුං. අදිස්වාව උභොපි යථාරුචිං පක්කන්තා. අඤ්ඤතරො භික්ඛු උට්ඨාය තතො නික්ඛමන්තං සල්ලක්ඛෙත්වා ‘අද්ධා ඉමෙසං කතං වා; කරිස්සන්ති වා’ති පරිසඞ්කති ඉදං දිට්ඨපරිසඞ්කිතං නාම. සුතපරිසඞ්කිතං නාම ඉධෙකච්චො අන්ධකාරෙ වා පටිච්ඡන්නෙ වා ඔකාසෙ මාතුගාමෙන සද්ධිං භික්ඛුනො නාදිසං පටිසන්ථාරවචනං සුණාති. සමීපෙ අඤ්ඤං විජ්ජමානම්පි අත්ථි නත්ථීති න ජානාති. සො ‘අද්ධා ඉමෙසං කතං වා, කරිස්සන්ති වා,ති පරිසඞ්කති. ඉදං සුතපරිසඞ්කිතං නාම. මුතපරිසඞ්කිතං නාම සම්බහුලා ධුත්තා රත්තිභාගෙ පුප්ඵගන්ධමංසසුරාදීනි ගහෙත්වා ඉත්ථීහි සද්ධිං එකං පච්චන්තවිහාරං ගන්ත්වා මණ්ඩපෙ වා භොජනසාලාදීසු වා යථාසුඛං කීළිත්වා පුප්ඵාදීනි විකිරිත්වා ගතා. පුනදිවසෙ භික්ඛූ තං විප්පකාරං දිස්වා කස්සිදං කම්මන්ති විචිනන්ති. තත්‍ර ච කෙනචි භික්ඛුනා පගෙව වුට්ඨහිත්වා වත්තසීසෙන මණ්ඩපං වා භොජනසාලං වා පටිජග්ගන්තෙන පුප්ඵාදීනි ආමට්ඨානි හොන්ති. කෙනචි උපට්ඨාකකුලතො ආභතෙහි[1] පුප්ඵාදීහි පූජා කතා හොති. කෙනචි භෙසජ්ජත්ථං අරිට්ඨං පීතං හොති. අථ තෙ කස්සිදං කම්මන්ති විචිනන්තා භික්ඛූ හත්ථගන්ධඤ්ච මුඛගන්ධඤ්ච ඝායිත්වා තෙ භික්ඛූ පරිසඞ්කන්ති. ඉදං මුතපරිසඞ්කිතං නාම.

තත්ථ දිට්ඨං අත්ථි සමූලකං, අත්ථි අමූලකං, දිට්ඨමෙව අත්ථි සඤ්ඤාසමූලකං, අත්ථි සඤ්ඤාඅමූලකං. එස නයො සුතෙපි. පරිසඞ්කිතෙ පන දිට්ඨපරිසඞ්කිතං අත්ථි සමූලකං, අත්ථි අමූලකං, දිට්ඨපරිසඞ්කිතමෙව අත්ථි සඤ්ඤාසමූලකං, අත්ථි සඤ්ඤාඅමූලකං. එස නයො සුතමුතපරිසඞ්කිතෙසු. තත්ථ දිට්ඨං සමූලකං නාම පාරාජිකං ආපජ්ජන්තං දිස්වාව දිට්ඨො මයාති වදති. අමූලකං නාම පටිච්ඡන්නොකාසතො නික්ඛමන්තං දිස්වා වීතික්කමං අදිස්වා දිට්ඨො මයාති වදති. දිට්ඨමෙව සඤ්ඤාසමූලකං නාම දිස්වාව දිට්ඨසඤ්ඤී හුත්වා චොදෙති. සඤ්ඤාඅමූලකං නාම පුබ්බෙ පාරාජිකවීතික්කමං දිස්වා පච්ඡා අදිට්ඨසඤ්ඤී ජාතො, සො සඤ්ඤාය අමූලකං කත්වා දිට්ඨො මයාති චොදෙති. එතෙන[2] නයෙන සුතමුතපරිසඞ්කිතානිපි විත්ථාරතො වෙදිතබ්බානි. එත්ථ ච සබ්බප්පකාරෙනාපි සමූලකෙන[3] වා සඤ්ඤාසමූලකෙන වා චොදෙන්තස්ස අනාපත්ති. අමූලකෙන වා පන සඤ්ඤාඅමූලකෙන වා චොදෙන්තස්සෙව ආපත්ති. අනුද්ධංසෙය්‍යාති ධංසෙය්‍ය පධංසෙය්‍ය අභිභවෙය්‍ය අජ්ඣොත්ථරෙය්‍ය; තං පන අනුද්ධංසනං යස්මා අත්තනා චොදෙන්තොපි පරෙන චොදාපෙන්තොපි කරොතියෙව, තස්මා පදභාජනෙ “චොදෙති වා චොදාපෙති වා”ති වුත්තං. තත්ථ චොදෙතීති පාරාජිකං ධම්මං ආපන්නොසීති ආදීහි වචනෙහි සයං චොදෙති. තස්ස වාචාය වාචාය සඞ්ඝාදිසෙසො. චොදාපෙතීති අත්තනා සමීපෙ ඨත්වා අඤ්ඤං භික්ඛුං ආණාපෙති. සො තස්ස වචනෙන තං චොදෙති. චොදාපකස්සෙව වාචාය වාචාය සඞ්ඝාදිසෙසො. අථ ඛො සොපි මයා දිට්ඨං සුතං අත්ථීති චොදෙති; ද්වින්නම්පි ජනානං වාචාය වාචාය සඞ්ඝාදිසෙසො.

1. සී. ආභතෙහි. 2. සී. එතෙනෙව. 3. සී. දිට්ඨං සමූලකෙන.

චොදනාපභෙදකොසල්ලත්ථං පනෙත්ථ එකවත්ථු එකචොදකාදි චතුක්කං තාව වෙදිතබ්බං. තත්ථ එකො භික්ඛු එකං භික්ඛුං එකෙන වත්ථුනා චොදෙති; ඉමිස්සා චොදනාය එකං වත්ථු, එකො චොදකො. සම්බහුලා එකං එකවත්ථුනා[1] චොදෙන්ති; පඤ්චසතා මෙත්තියභුම්මජකාපපමුඛා ඡබ්බග්ගියා භික්ඛූ ආයස්මන්තං දබ්බං මල්ලපුත්තමිව. ඉමිස්සා චොදනාය එකං වත්ථු, නානාචොදකා. එකො භික්ඛු එකං භික්ඛුං සම්බහුලෙහි වත්ථූහි චොදෙති. ඉමිස්සා චොදනාය නානාවත්ථූනි, එකො චොදකො. සම්බහුලා සම්බහුලෙ සම්බහුලෙහි වත්ථූහි චොදෙන්ති. ඉමිස්සා චොදනාය නානාවත්ථූනි, නානාචොදකා. චොදෙතුං පන කො ලභති කො න ලභතීති? දුබ්බලචොදකවචනං තාව ගහෙත්වා කොචි න ලභති. දුබ්බලචොදකො නාම සම්බහුලෙසු කථාසල්ලාපෙන නිසින්නෙසු එකො එකං ආරබ්භ අනොදිස්සකං[2] කත්වා පාරාජිකවත්ථුං කථෙති. අඤ්ඤො තං සුත්වා ඉතරස්ස ගන්ත්වා ආරොචෙති. සො තං උපසඞ්කමිත්වා "ත්වං කිර මං ඉදඤ්චිදඤ්ච වදසී"ති වදති. සො "නාහං එවරූපං ජානාමි. කථාපවත්තියං පන මයා අනොදිස්සකං කත්වා වුත්තමත්ථි. සචෙ අහං තව ඉමං දුක්ඛුප්පත්තිං ජානෙය්‍යං, එත්තකම්පි න කථෙය්‍ය"න්ති. අයං දුබ්බලචොදකො. තස්සෙතං කථාසල්ලාපං ගහෙත්වා තං භික්ඛුං කොචි චොදෙතුං න ලභති. එතං පන අගහෙත්වා සීලසම්පන්නො භික්ඛු භික්ඛුං වා භික්ඛුනිං වා සීලසම්පන්නා ච භික්ඛුනී භික්ඛුනිමෙව චොදෙතුං ලභතීති **මහාපදුමත්ථෙරො** ආහ. **මහාසුම**ත්ථෙරො පන පඤ්චපි සහධම්මිකා ලභන්තීති ආහ. **ගොදත්ත**ත්ථෙරො න කොචි න ලභතීති වත්වා "භික්ඛුස්ස සුත්වා චොදෙති භික්ඛුනියා සුත්වා චොදෙති-පෙ-තිත්ථියසාවකානං සුත්වා චොදෙතී"ති ඉදං සුත්තමාහරි. තිණ්ණම්පි ථෙරානං වාදෙ චුදිතකස්සෙව පටිඤ්ඤාය කාරෙතබ්බං.

අයං පන චොදනා නාම දූතං වා පණ්ණං වා සාසනං වා පෙසෙත්වා චොදෙන්තස්ස සීසං න එති. පුග්ගලස්ස පන සමීපෙ ඨත්වාව හත්ථමුද්දාය වා වචීභෙදෙන වා චොදෙන්තස්සෙව සීසං එති. සික්ඛාපච්චක්ඛානමෙව හි හත්ථමුද්දාය සීසං න එති. ඉදං පන අනුද්ධංසනං අභූතාරොචනඤ්ච එතියෙව. යො පන ද්වින්නං ඨිතට්ඨානෙ එකං නියමෙත්වා චොදෙති. සො චෙ ජානාති, සීසං එති. ඉතරො ජානාති, සීසං න එති. ද්වෙපි නියමෙත්වා චොදෙති, එකො වා ජානාතු ද්වෙ වා, සීසං එතියෙව. එස නයො සම්බහුලෙසු. තංඛණෙයෙව ච ජානනං නාම දුක්කරං. සමයෙන ආවජ්ජිත්වා ඤාතෙ පන ඤාතමෙව හොති. පච්ඡා චෙ ජානාති, සීසං න එති. සික්ඛාපච්චක්ඛාන අභූතාරොචන දුට්ඨුල්ලවාචා අත්තකාම දුට්ඨදොස භූතාරොචනසික්ඛාපදානීති සබ්බානෙව හි ඉමානි එකපරිච්ඡෙදානි. එවං කායවාචාවසෙන චායං දුවිධාපි චොදනා පුන දිට්ඨචොදනා සුතචොදනා පරිසඞ්කිතචොදනාති තිවිධා හොති. අපරාපි චතුබ්බිධා හොති: සීලවිපත්තිචොදනා ආචාරවිපත්තිචොදනා දිට්ඨිවිපත්තිචොදනා ආජීවවිපත්තිචොදනාති. තත්ථ ගරුකානං ද්වින්නං ආපත්තික්ඛන්ධානං

1. ස්‍යා., එකෙන වත්ථුනා. 2. ස්‍යා. අනුද්දිස්සකං.

වසෙන සීලවිපත්තිචොදනා වෙදිතබ්බා. අවසෙසානං වසෙන ආචාරවිපත්තිචොදනා, මිච්ඡාදිට්ඨි අන්තග්ගාහිකාදිට්ඨිවසෙන දිට්ඨිවිපත්තිචොදනා; ආජීවහෙතු පඤ්ඤත්තානං ඡන්නං සික්ඛාපදානං වසෙන ආජීවවිපත්තිචොදනා වෙදිතබ්බා.

අපරාපි චතුබ්බිධා හොති: වත්ථුසන්දස්සනා ආපත්තිසන්දස්සනා සංවාසපටික්ඛෙපො සාමීචිපටික්ඛෙපොති. තත්ථ වත්ථුසන්දස්සනා නාම: ත්වං මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවි; අදින්නං ආදියි; මනුස්සං ඝාතයිත්ථ; අභූතං ආරොචයිත්ථාති එවං පවත්තා; ආපත්තිසන්දස්සනා නාම: ත්වං මෙථුනධම්මපාරාජිකාපත්තිං ආපන්නො'ති එවමාදිනයප්පවත්තා; සංවාසපටික්ඛෙපො නාම: නත්ථි තයා සද්ධිං උපොසථො වා පවාරණා වා සඞ්ඝකම්මං වාති එවං පවත්තා;[1] එත්තාවතා පන සීසං න එති. "අස්සමණො'සි අසක්‍යපුත්තියොසීති ආදීහි වචනෙහි සද්ධිං ඝටිතෙයෙව සීසං එති. සාමීචිපටික්ඛෙපො නාම: අභිවාදන පච්චුට්ඨාන අඤ්ජලිකම්ම බීජනාදිකම්මානං අකරණං; තං පටිපාටියා වන්දනාදීනි කරොන්තො එකස්ස අකත්වා සෙසානං කරණකාලෙ වෙදිතබ්බං. එත්තාවතා ච චොදනා නාම හොති, ආපත්ති පන සීසං න එති. කස්මා මම වන්දනාදීනි න කරොසීති පුච්ඡිතෙ "පන අස්සමණො'සි, අසක්‍යපුත්තියො'සී"ති ආදීහි වචනෙහි සද්ධිං ඝටිතෙයෙව සීසං එති. යාගුභත්තාදීනං පන යං ඉච්ඡති තං ආපුච්ඡති, න තාවතා චොදනා හොති.

අපරාපි පාතිමොක්ඛට්ඨපනක්ඛන්ධකෙ "එකං භික්ඛවෙ අධම්මිකං පාතිමොක්ඛට්ඨපනං එකං ධම්මික"න්ති ආදිං කත්වා යාව දස අධම්මිකානි පාතිමොක්ඛට්ඨපනානි දස ධම්මිකානීති එවං අධම්මිකා පඤ්ච පඤ්ඤාස ධම්මිකා පඤ්චපඤ්ඤාසාති දසුත්තරසතං චොදනා වුත්තා; තා දිට්ඨෙන චොදෙන්තස්ස දසුත්තරසතං, සුතෙන චොදෙන්තස්ස දසුත්තරසතං, පරිසඞ්කාය චොදෙන්තස්ස දසුත්තරසතන්ති තිංසාධිකානි තීණි සතානි හොන්ති. තානි කායෙන චොදෙන්තස්ස වාචාය චොදෙන්තස්ස කායවාචාහි චොදෙන්තස්සාති තිගුණානි කතානි නවුතාධිකානි නවසතානි හොන්ති. තානි අත්තනා චොදෙන්තස්ස පරෙන චොදාපෙන්තස්සාති තත්තකානෙවාති වීසති ඌනානි ද්වෙ සහස්සානි හොන්ති. පුන දිට්ඨාදිභෙදෙ සමූලකාමූලකවසෙන අනෙකසහස්සා චොදනා හොන්තීති වෙදිතබ්බා.

ඉමස්මිං පන ඨානෙ ඨත්වා අට්ඨකථායං "අත්තාදානං ආදාතුකාමෙන උපාලි භික්ඛුනා පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතං අත්තාදානං ආදාතබ්බ"න්ති ච "චොදකෙන උපාලි භික්ඛුනා පරං චොදෙතුකාමෙන පඤ්ච ධම්මෙ අජ්ඣත්තං පච්චවෙක්ඛිත්වා පරො චොදෙතබ්බො"ති ච එවං උපාලිපඤ්චකාදීසු වුත්තානි බහූනි සුත්තානි ආහරිත්වා අත්තාදානලක්ඛණඤ්ච චොදකවත්තඤ්ච චුදිතකවත්තඤ්ච සඞ්ඝෙන කාතබ්බකිච්චඤ්ච අනුවිජ්ජකවත්තඤ්ච සබ්බං විත්ථාරෙන කථිතං; තං මයං යථා ආගතට්ඨා

1. පවත්තො?

තෙනෙව වණ්ණයිස්සාම. වුත්තප්පභෙදෙසු පන ඉමෙසු චොදකෙසු යෙන කෙනචි චොදකෙන සඞ්ඝමජ්ඣෙ ඔසටෙ වත්ථුස්මිං චුදිතචොදකා වත්තබ්බා. "තුම්හෙ අම්හාකං විනිච්ඡයෙන තුට්ඨා භවිස්සථා"ති; සචෙ භවිස්සාමාති වදන්ති, සඞ්ඝෙන තං අධිකරණං සම්පටිච්ඡිතබ්බං. අථ පන "විනිච්ඡිනථ තාව භන්තෙ, සචෙ අම්හාකං ඛමිස්සති ගණ්හිස්සාමා"ති වදන්ති. චෙතියං තාව වන්දථාති ආදීනි වත්වා දීඝසුත්තං කත්වා විසජ්ජිතබ්බං; තෙ චෙ චිරරත්තං කිලන්තා පක්කන්තපරිසා උච්ඡින්නපක්ඛා හුත්වා පුන යාචන්ති, යාව තතියං පටික්ඛිපිත්වා යදා නිම්මදා හොන්ති; තදා නෙසං අධිකරණං විනිච්ඡිනිතබ්බං. විනිච්ඡිනන්තෙන ච සචෙ අලජ්ජුස්සන්නා හොති පරිසා; උබ්බාහිකාය තං අධිකරණං විනිච්ඡිනිතබ්බං; සචෙ බාලුස්සන්නා හොති පරිසා; තුම්හාකං සභාගෙ විනයධරෙ පරියෙසථාති විනයධරෙ පරියෙසාපෙත්වා යෙන ධම්මෙන යෙන විනයෙන යෙන සත්ථුසාසනෙන තං අධිකරණං වූපසම්මති; තථා තං අධිකරණං වූපසමෙතබ්බං.

තත්ථ ච 'ධම්මො'ති භූතං වත්ථු, "විනයො"ති චොදනා සාරණා ච, "සත්ථුසාසන"න්ති ඤත්තිසම්පදා ච අනුසාවණසම්පදා ච; තස්මා චොදකෙන වත්ථුස්මිං ආරොචිතෙ[1] චුදිතකො පුච්ඡිතබ්බො: සන්තමෙතං නො'ති. එවං වත්ථුං උපපරික්ඛිත්වා භූතෙන වත්ථුනා චොදෙත්වා සාරෙත්වා ච ඤත්තිසම්පදාය අනුසාවණසම්පදාය ච තං අධිකරණං වූපසමෙතබ්බං. තත්‍ර චෙ අලජ්ජී ලජ්ජිං චොදෙති, සො ච අලජ්ජී බාලො හොති අබ්‍යත්තො, නාස්ස නයො[2] දාතබ්බො. එවං පන වත්තබ්බො: කිම්හි නං චොදෙසී'ති; අද්ධා සො වක්ඛති: කිමිදං භන්තෙ කිම්හි නං නාමාති. ත්වං කිම්හි නම්පි න ජානාසි, න යුත්තං තයා එවරූපෙන බාලෙන පරං චොදෙතුන්ති උය්‍යොජෙතබ්බො; නාස්ස අනුයොගො දාතබ්බො. සචෙ පන සො අලජ්ජී පණ්ඩිතො හොති බ්‍යත්තො, දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා අජ්ඣොත්ථරිත්වා සම්පාදෙතුං සක්කොති. එතස්ස අනුයොගං දත්වා ලජ්ජිස්සෙව පටිඤ්ඤාය කම්මං කාතබ්බං;

සචෙ ලජ්ජී අලජ්ජිං චොදෙති සො ච ලජ්ජී බාලො හොති අබ්‍යත්තො, න සක්කොති අනුයොගං දාතුං, තස්ස නයො දාතබ්බො; කිම්හි නං චොදෙසි? සීලවිපත්තියා වා ආචාරවිපත්තිආදීසු එකිස්සාති, කස්මා පන ඉමස්සෙව එවං නයො දාතබ්බො? න ඉතරස්සාති. නනු න යුත්තං විනයධරානං අගතිගමනන්ති; න යුත්තමෙව, ඉදං පන අගතිගමනං න හොති. ධම්මානුග්ගහො නාම එසො; අලජ්ජිනිග්ගහත්ථාය හි ලජ්ජිපග්ගහත්ථාය ච සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං; තත්‍ර අලජ්ජී නයං ලභිත්වා අජ්ඣොත්ථරන්තො එහිති;[3] ලජ්ජී පන නයං ලභිත්වා දිට්ඨෙ දිට්ඨසන්තානෙන සුතෙ සුතසන්තානෙන පතිට්ඨාය කථෙස්සති; තස්මා තස්ස ධම්මානුග්ගහො වට්ටති. සචෙ පන සො ලජ්ජී පණ්ඩිතො

1. සයා. ආරොපිතෙ. 2. සයා. අනුයොගො. 3. සයා. & මු. එස්සති.

හොති බ්‍යත්තො. පතිට්ඨාය කථෙති, අලජ්ජී ච එතම්පි නත්‍ථි, එතම්පි නත්‍ථීති පටිඤ්ඤං න දෙති, අලජ්ජිස්ස පටිඤ්ඤාය එව කාතබ්බං. තදත්‍ථදීපනත්‍ථං ච ඉදං වත්‍ථු වෙදිතබ්බං.

තෙපිටකචූළාභයත්‍ථෙරො කිර ලොහපාසාදස්ස හෙට්ඨා භික්ඛූනං විනයං කථෙත්වා සායන්හසමයෙ වුට්ඨාති; තස්ස වුට්ඨානසමයෙ ද්වෙ අත්‍ථපච්චත්‍ථිකා කථං පවත්තෙසුං; එකො එතම්පි නත්‍ථි, එතම්පි නත්‍ථීති පටිඤ්ඤං න දෙති; අථ අප්පාවසෙසෙ පඨමයාමෙ ථෙරස්ස තස්මිං පුග්ගලෙ "අයං පතිට්ඨාය කථෙති; අයං පන පටිඤ්ඤං න දෙති; බහූනි ච වත්‍ථූනි ඔසටානි; අද්ධා එතං කතං භවිස්සතී"ති අසුද්ධලද්ධි උප්පන්නා; තතො බීජනීදණ්ඩකෙන පාදකථලිකාය[1] සඤ්ඤං දත්වා "අහං ආවුසො විනිච්ඡිනිතුං අනනුච්ඡවිකො, අඤ්ඤෙන විනිච්ඡිනා පෙහී"ති ආහ. කස්මා භන්තෙති? ථෙරො තමත්‍ථං ආරොචෙසි. චුදිතක[2] පුග්ගලස්ස කායෙ ඩාහො[3] උට්ඨිතො. තතො සො[4] ථෙරං වන්දිත්වා "භන්තෙ විනිච්ඡිනිතුං අනුරූපෙන විනයධරෙන නාම තුම්හාදිසෙනෙව භවිතුං වට්ටති. චොදකෙන ච ඊදිසෙනෙව භවිතුං වට්ටතී"ති වත්වා සෙතකානි නිවාසෙත්වා "චිරං කිලමිතත්‍ථ[5] මයා"ති ඛමාපෙත්වා පක්කාමි. එවං ලජ්ජිනා චොදියමානො අලජ්ජී බහුසුපි වත්‍ථූසු උප්පන්නෙසු පටිඤ්ඤං න දෙති. සො නෙව සුද්ධොති වත්තබ්බො න අසුද්ධොති, ජීවමතකො නාම ආමකපූතිකො නාම චෙස;[6] සචෙ පනස්ස 'අඤ්ඤම්පි තාදිසං වත්‍ථු උප්පජ්ජති' න විනිච්ඡිනිතබ්බං; තථා නාසිතකො ව භවිස්සති. සචෙ පන අලජ්ජීයෙව අලජ්ජිං චොදෙති, සො වත්තබ්බො: ආවුසො තව වචනෙනායං කිං සක්කා වත්තුන්ති. ඉතරම්පි තථෙව වත්වා උභො එකසම්භොගපරිභොගා හුත්වා ජීවථාති උය්‍යොජෙතබ්බා. සීලත්‍ථාය තෙසං විනිච්ඡයො න කාතබ්බො; පත්තචීවරපරිවෙණාදිඅත්‍ථාය පන පතිරූපං සක්ඛිං ලභිත්වා කාතබ්බො'ති.

අථ ලජ්ජී ලජ්ජිං[7] චොදෙති විවාදෙ ච තෙසං කිස්මිඤ්චිදෙව අප්පමත්තකෙ හොති, සඤ්ඤාපෙත්වා මා එවං කරොථා'ති අච්චයං දෙසාපෙත්වා උය්‍යොජෙතබ්බා; අථ පනෙත්‍ථ චුදිතකෙන සහසා විරද්ධං හොති, ආදිතො පට්ඨාය අලජ්ජී නාම නත්‍ථි, සො ච පක්ඛානුරක්ඛණත්‍ථාය පටිඤ්ඤං න දෙති, මයං සද්දහාම මයං සද්දහාමාති බහු උට්ඨහන්ති, සො තෙසං පටිඤ්ඤාය එකවාරං ද්වෙවාරං සුද්ධො හොතු; අථ පන විරද්ධකාලතො පට්ඨාය ඨානෙ න තිට්ඨති, විනිච්ඡයො න දාතබ්බො.[8]

එවං යාය කායචි[9] චොදනාය වසෙන සඞ්ඝමජ්ඣෙ ඔසටෙ වත්‍ථුස්මිං චුදිතකචොදකෙසු පටිපත්තිං ඤත්වා තස්සායෙව චොදනාය

---

1. ස්‍යා. කට්ඨලිකාය.　4. ස්‍යා. & සී. මු. තතො.　7. ස්‍යා. ලජ්ජිංයෙව.
2. ස්‍යා. චුදිත.　5. සී. මු. කිලමිත්‍ථ.　8. ස්‍යා. දාතබ්බා.
3. ස්‍යා. දාහො.　6. ස්‍යා. නාමෙසො.　9. ස්‍යා. යස්සා කිස්සාචි.

ToC

මෙ සම්පත්තිවිපත්ති[1] ජානනත්ථං ආදිමජ්ඣපරියොසානාදීනං වසෙන විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. සෙය්‍යථිදං? චොදනාය කො ආදි? කිං මජ්ඣෙ? කිං පරියොසානං? චොදනාය අහං තං වත්තුකාමො, කරොතු ආයස්මා ඔකාසන්ති එවං ඔකාසකම්මං ආදි, ඔතිණ්ණෙන වත්ථුනා චොදෙත්වා සාරෙත්වා විනිච්ඡයො මජ්ඣෙ, ආපත්තියං වා අනාපත්තියං වා පතිට්ඨාපනෙන සමථො පරියොසානං; චොදනාය කති මූලානි? කති වත්ථූනි? කති භූමියො? චොදනාය ද්වෙ මූලානි සමූලිකා වා අමූලිකා වා, තීණි වත්ථූනි දිට්ඨං සුතං පරිසඞ්කිතං, පඤ්ච භූමියො, කාලෙන වක්ඛාමි නො අකාලෙන; භූතෙන වක්ඛාමි, නො අභූතෙන; සණ්හෙන වක්ඛාමි නො ඵරුසෙන; අත්ථසංහිතෙන වක්ඛාමි, නො අනත්ථසංහිතෙන; මෙත්තචිත්තො වක්ඛාමි නො දොසන්තරොති. ඉමාය ච පන චොදනාය චොදකෙන පුග්ගලෙන "පරිසුද්ධකායසමාචාරො නු ඛොම්හී"ති ආදිනා නයෙන උපාලිපඤ්චකෙ වුත්තෙසු පණ්ණරසසු ධම්මෙසු පතිට්ඨාතබ්බං, චුදිතකෙන ද්වීසු ධම්මෙසු පතිට්ඨාතබ්බං, සච්චෙ ච අකුප්පෙ චාති.

අප්පෙව නාම නං ඉමම්හා බ්‍රහ්මචරියා චාවෙය්‍යන්ති අපි එව නාම නං පුග්ගලං ඉමම්හා සෙට්ඨචරියා චාවෙය්‍යං; සාධු වත'ස්ස, සචාහං ඉමං පුග්ගලං ඉමම්හා බ්‍රහ්මචරියා චාවෙය්‍යන්ති ඉමිනා අධිප්පායෙන අනුද්ධංසෙය්‍යාති වුත්තං හොති. පදභාජනෙ පන "බ්‍රහ්මචරියා චාවෙය්‍ය"න්ති ඉමස්සෙව පරියායමත්තං දස්සෙතුං **භික්ඛුභාවා චාවෙය්‍ය**න්ති ආදි වුත්තං, ඛණාදීනි සමයවෙවචනානි. **තං ඛණං තං ලයං තං මුහුත්තං වීතිවත්තෙ**ති තස්මිං ඛණෙ තස්මිං ලයෙ තස්මිං මුහුත්තෙ වීතිවත්තෙ; භුම්මප්පත්තියා[2] හි ඉදං උපයොගවචනං;

සමනුග්ගාහියමානන්ති දෙසෙ— **යෙන වත්ථුනා අනුද්ධංසිතො හොතී**ති චතූසු පාරාජිකවත්ථූසු යෙන වත්ථුනා චොදකෙන චුදිතකො අනුද්ධංසිතො අභිභූතො අජ්ඣොත්ථටො හොති; **තස්මිං වත්ථුස්මිං සමනුග්ගාහියමානො**ති තස්මිං චොදකෙන වුත්තවත්ථුස්මිං සො චොදකො අනුවිජ්ජකෙන "කිංතෙ දිට්ඨං? කින්ති තෙ දිට්ඨ"න්ති ආදිනා නයෙන අනුවිජ්ජියමානො වීමංසියමානො උපපරික්ඛියමානො; අසමනුග්ගාහියමානන්ති දෙසෙ— **න කෙනචි වුච්චමානො**ති අනුවිජ්ජකෙන වා අඤ්ඤෙන වා කෙනචි අථවා දිට්ඨාදිවත්ථූසු කෙනචි අවුච්චමානො; එතෙසං ච ද්වින්නං මාතිකාපදානං පරතො "භික්ඛු ච දොසං පතිට්ඨාතී"ති ඉමිනා සම්බන්ධො වෙදිතබ්බො. ඉදං හි වුත්තං හොති:— එවං සමනුග්ගාහියමානො වා අසමනුග්ගාහියමානො වා භික්ඛු ච දොසං පතිට්ඨාති, පටිච්ච තිට්ඨති, පටිජානාති, සඞ්ඝාදිසෙසොති. ඉදඤ්ච අමූලකභාවස්ස පාකටකාලදස්සනත්ථමෙව වුත්තං. ආපත්තිං පන අනුද්ධංසිතක්ඛණෙයෙව ආපජ්ජති.

---

1. ම. විපත්තිභෙද 2. සෑ. භුම්මප්පත්තියා.

ඉදානි **අමූලකෙනෙව තං අධිකරණං හොතීති** එත්ථ යස්මා අමූලකලක්ඛණං පුබ්බෙ වුත්තං; තස්මා තං අවත්වා අපුබ්බමෙව දස්සෙතුං **අධිකරණං නාමා**ති ආදිමාහ: තත්ථ යස්මා අධිකරණං අධිකරණට්ඨෙන එකම්පි වත්ථුවසෙන නානා හොති, තෙනස්ස තං නානත්තං දස්සෙතුං **චත්තාරි අධිකරණානි: විවාදාධිකරණ**න්ති ආදිමාහ. කො පන සො අධිකරණට්ඨො? යෙනෙතං එකං හොතීති. සමථෙහි අධිකරණීයතා; තස්මා යං අධිකිච්ච ආරබ්භ පටිච්ච සන්ධාය සමථා[1] වත්තන්ති; තං අධිකරණන්ති වෙදිතබ්බං. අට්ඨකථාසු පන වුත්තං– "අධිකරණන්ති කෙචි ගාහං වදන්ති; කෙචි චෙතනං; කෙචි අක්ඛන්තිං; කෙචි වොහාරං; කෙචි පණ්ණත්ති"න්ති. පුන එවං විචාරිතං–"යදි ගාහො අධිකරණං එකො අත්තාදානං ගහෙත්වා සභාගෙන භික්ඛුනා සද්ධිං මන්තයමානො තත්ථ ආදීනවං දිස්වා පුන වජ්ජති; අධිකරණං සමථප්පත්තං භවිස්සති; යදි චෙතනා අධිකරණං, ඉදං අත්තාදානං ගණ්හාමීති උප්පන්නා චෙතනා නිරුජ්ඣති; යදි අක්ඛන්ති අධිකරණං, අක්ඛන්තියා අත්තාදානං ගහෙත්වාපි අපරභාගෙ විනිච්ඡයං අලභමානො වා ඛමාපිතො වා වජ්ජති; යදි වොහාරො අධිකරණං, කථෙන්තො ආහිණ්ඩිත්වා අපරභාගෙ තුණ්හී හොති නිරවො, එවමස්ස තං අධිකරණං සමථප්පත්තං භවිස්සති; තස්මා පණ්ණත්ති අධිකරණන්ති. තං පනෙතං "මෙථුනධම්මපාරාජිකාපත්ති මෙථුනධම්මපාරාජිකාපත්තියා තබ්භාගියා"–පෙ–එවං ආපත්තාධිකරණං ආපත්තාධිකරණස්ස තබ්භාගියන්ති ච; "විවාදාධිකරණං සියා කුසලං, සියා අකුසලං, සියා අබ්‍යාකත"න්ති ච එවමාදීහි විරුජ්ඣති. නහි තෙ පණ්ණත්තියා කුසලාදිභාවං ඉච්ඡන්ති. න ච "අමූලකෙන පාරාජිකෙන ධම්මෙනා"ති එත්ථ ආගතො පාරාජිකධම්මො පණ්ණත්ති නාම හොති. කස්මා? අච්චන්තඅකුසලත්තා;

වුත්තම්පි හෙතං–"ආපත්තාධිකරණං සියා අකුසලං, සියා අබ්‍යාකත"න්ති; යං චෙතං අමූලකෙන පාරාජිකෙනාති එත්ථ අමූලකං පාරාජිකං නිද්දිට්ඨං තස්සෙවායං අමූලකංයෙව තං අධිකරණං හොතීති පටිනිද්දෙසො, න පණ්ණත්තියා; න හි අඤ්ඤං නිද්දිසිත්වා අඤ්ඤං පටිනිද්දිසති. යස්මා පන යාය පඤ්ඤත්තියා යෙන අභිලාපෙන චොදකෙන සො පුග්ගලො පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපන්නොති පඤ්ඤත්තො; පාරාජිකසඞ්ඛාතස්ස අධිකරණස්ස අමූලකත්තා සාපි පඤ්ඤත්ති අමූලිකා හොති. අධිකරණෙ පවත්තත්තා ච අධිකරණං, තස්මා ඉමිනා පරියායෙන පණ්ණත්ති අධිකරණන්ති යුජ්ජෙය්‍ය; යස්මා වා[3] යං අමූලකං නාම අධිකරණං තං සභාවතො නත්ථි; පණ්ණත්තිමත්තමෙව අත්ථි; තස්මාපි පණ්ණත්ති අධිකරණන්ති යුජ්ජෙය්‍ය. තං ච ඛො ඉධෙව; න සබ්බත්ථ; න හි විවාදාදීනං පණ්ණත්ති අධිකරණට්ඨො; අධිකරණට්ඨො පන තෙසං පුබ්බෙ වුත්තසමථෙහි අධිකරණීයතා. ඉති ඉමිනා අධිකරණට්ඨෙන ඉධෙකච්චො විවාදො

1 සෙ. සමථා ච පවත්තන්ති. 2 ම. අධිකරණං. 3. සෙ. යස්මිං ච.

විවාදො ච්චෙව අධිකරණඤ්චාති විවාදාධිකරණං; එසනයො සෙසෙසු. තත්ථ "ඉධ භික්ඛූ විවදන්ති ධම්මොති වා අධම්මොති වා"ති එවං අට්ඨාරසභෙදකරවත්ථූනි නිස්සාය උප්පන්නො විවාදො විවාදාධිකරණං; "ඉධ භික්ඛූ භික්ඛුං අනුවදන්ති සීලවිපත්තියා වා"ති එවං චතස්සො විපත්තියො නිස්සාය උප්පන්නො අනුවාදො අනුවාදාධිකරණං. "පඤ්චපි ආපත්තික්ඛන්ධා ආපත්තාධිකරණං; සත්තපි ආපත්තික්ඛන්ධා ආපත්තාධිකරණ"න්ති; එවං ආපත්තියෙව ආපත්තාධිකරණං; "යා සඞ්ඝස්ස කිච්චයතා කරණීයතා අපලොකනකම්මං ඤත්තිකම්මං ඤත්තිදුතියකම්මං ඤත්තිචතුත්ථකම්ම"න්ති එවං චතුබ්බිධං සඞ්ඝකිච්චං කිච්චාධිකරණන්ති වෙදිතබ්බං. ඉමස්මිං පනත්ථෙ පාරාජිකාපත්තිසඞ්ඛාතං ආපත්තාධිකරණමෙව අධිප්පෙතං. සෙසානි අත්ථුද්ධාරවසෙන වුත්තානි. එත්තාවතා හි අධිකරණසද්දස්ස **අත්ථො**; තෙසු පාරාජිකමෙව ඉධාධිප්පෙතං. තං දිට්ඨාදීහි මූලෙහි අමූලකඤ්ච අධිකරණං හොති. අයඤ්ච භික්ඛු දෙසං පතිට්ඨාති පටිච්ච තිට්ඨති "තුවඤ්ඤං මයා භණිත"න්ති ආදීනි වදන්තො පටිජානාති; තස්ස භික්ඛුනො අනුද්ධංසිතක්ඛණෙයෙව සඞ්ඝාදිසෙසො'ති. අයං තාවස්ස සපදානුක්කමනිද්දෙසස්ස සික්ඛාපදස්ස අත්ථො.

ඉදානි යානි තානි සඞ්ඛෙපතො අදිට්ඨාදීනි,[1] චොදනාවත්ථූනි වුත්තානි, තෙසං වසෙන විත්ථාරතො ආපත්තිං රොපෙතුං[2] දස්සෙන්තො "අදිට්ඨස්ස හොතී"ති ආදිමාහ. තත්ථ **අදිට්ඨස්ස හොතීති** අදිට්ඨො අස්ස හොති. එතෙන චොදකෙන අදිට්ඨො හොති, සො පුග්ගලො පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපජ්ජන්තොති අත්ථො. එස නයො **අස්සුතස්ස හොතීති** ආදීසුපි. **දිට්ඨො මයාති** දිට්ඨොසි මයාති වුත්තං හොති. එස නයො **සුතො මයාති** ආදීසුපි. සෙසං අදිට්ඨමූලකෙ උත්තානත්ථමෙව.[3] දිට්ඨමූලකෙ පන **තං චෙ චොදෙති සුතො මයාති** එවං වුත්තානං සුතාදීනං අභාවෙන අමූලකත්තං වෙදිතබ්බං. සබ්බස්මිං යෙව ච ඉමස්මිං චොදකවාරෙ යථා ඉධාගතෙසු "පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපන්නොසි, අස්සමණොසි, අසක්‍යපුත්තියොසී"ති ඉමෙසු වචනෙසු එකෙකස්ස වසෙන වාචාය වාචාය **සඞ්ඝාදිසෙසො** හොති. එවං අඤ්ඤත්‍ර ආගතෙසු "දුස්සීලො පාපධම්මො අසුචි සඞ්කස්සරසමාචාරො පටිච්ඡන්නකම්මන්තො අස්සමණො සමණපටිඤ්ඤො අබ්‍රහ්මචාරී බ්‍රහ්මචාරිපටිඤ්ඤො අන්තොපූති අවස්සුතො කසම්බුජාතො"ති ඉමෙසුපි වචනෙසු එකෙකස්ස වසෙන වාචාය වාචාය සඞ්ඝාදිසෙසො හොතියෙව. "නත්ථි තයා සද්ධිං උපොසථො වා පවාරණා වා සඞ්ඝකම්මං වා"ති ඉමානි පන සුද්ධානි සීසං න එන්ති. "දුස්සීලොසි නත්ථි තයා සද්ධිං උපොසථො වා"ති එවං දුස්සීලාදිපදෙසු පන "පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපන්නොසී"ති ආදිපදෙසු ච[4] යෙන කෙනචි සද්ධිං ඝටිතානෙව සීසං එන්ති, සඞ්ඝාදිසෙසකරානි හොන්ති.

1. ම. දිට්ඨාදීනි.
2. ස්‍යා. ආරොපෙතුං
3. ස්‍යා. උත්තානත්ථමෙව. & සී. මු. වුත්තනයමෙව.
4. ම. වා

මහාපදුමත්ථෙරො පනාහ:- න කෙවලං ඉධ පාළියං අනාගතානි දුස්සීලො පාපධම්මොති ආදිපදානෙව සීසං එන්ති, කොණ්ඩොසි[1] මහාසාමණෙරොසි, මහාඋපාසකොසි, ජෙට්ඨබ්බතිකොසි, නිගණ්ඨොසි,[2] ආජීවකොසි, තාපසොසි, පරිබ්බාජකොසි, පණ්ඩකොසි, ථෙය්‍යසංවාසකොසි, තිත්ථියපක්කන්තකොසි, තිරච්ඡානගතොසි, මාතුඝාතකොසි, පිතුඝාතකොසි, අරහන්තඝාතකොසි, සඞ්ඝභෙදකොසි, ලොහිතුප්පාදකොසි, භික්ඛුනිදූසකොසි, උභතොබ්‍යඤ්ජනකොසීති ඉමානිපි සීසං එන්තියෙවා"ති. මහාපදුමත්ථෙරොයෙව ච "දිට්ඨෙ වෙමතිකො"ති ආදීසු යදග්ගෙන වෙමතිකො තදග්ගෙන නො කප්පෙති, යදග්ගෙන නො කප්පෙති. තදග්ගෙන න සරති. යදග්ගෙන න සරති, තදග්ගෙන පමුට්ඨො හොතීති වදති. මහාසුමත්ථෙරො පන එකෙකං ද්විධා භින්දිත්වා චතුන්නම්පි පාටෙක්කං නයං දස්සෙති. කථං? "දිට්ඨෙ වෙමතිකො" ති අයං තාව දස්සනෙ වා වෙමතිකො හොති, පුග්ගලෙ වා; තත්ථ "දිට්ඨො නු ඛො මයා න දිට්ඨො"ති එවං දස්සනෙ වෙමතිකො හොති. "අයං නු ඛො මයා දිට්ඨො අඤ්ඤො"ති එවං පුග්ගලෙ වෙමතිකො හොති; එවං දස්සනං වා නො කප්පෙති පුග්ගලං වා දස්සනං වා න සරති, පුග්ගලං වා; දස්සනං වා පමුට්ඨො හොති, පුග්ගලං වා; එත්ථ ච **වෙමතිකො**ති විමතිජාතො; **නො කප්පෙතී**ති න සද්දහති; **නස්සරතී**ති අසාරියමානො න සරති. යදා පන තං අසුකස්මිං[3] නාම ඨානෙ අසුකස්මිං[1] නාම කාලෙති[4] සාරෙන්ති, තදා සරති. **පමුට්ඨො**ති යො තෙහි තෙහි උපායෙහි සාරියමානොපි න සරතියෙවාති; එතෙනෙව උපායෙන[5] චොදාපකවාරෙපි වෙදිතබ්බො. කෙවලං හි තත්ථ මයාති පරිහීනං; සෙසං චොදකවාරසදිසමෙව.

තතො පරං ආපත්තිභෙදං ච අනාපත්තිභෙදං ච දස්සෙතුං **අසුද්ධෙ සුද්ධදිට්ඨී**ති ආදිකං චතුක්කං ඨපෙත්වා එකෙකං පදං චතූහි චතූහි භෙදෙහි නිද්දිට්ඨං, තං සබ්බං පාළිනයෙනෙව සක්කා ජානිතුං; කෙවලං හෙත්ථ අධිප්පායභෙදො වෙදිතබ්බො. අයං හි අධිප්පායො නාම වාචනාධිප්පායො අක්කොසාධිප්පායො කම්මාධිප්පායො වුට්ඨානාධිප්පායො උපොසථපවාරණට්ඨපනාධිප්පායො අනුවිජ්ජනාධිප්පායො ධම්මකථාධිප්පායොති අනෙකවිධො. තත්ථ පුරිමෙසු චතූසු අධිප්පායෙසු ඔකාසං අකාරාපෙන්තස්ස දුක්කටං; ඔකාසං කාරාපෙත්වාපි ච සම්මුඛා අමූලකෙන පාරාජිකෙන අනුද්ධංසෙන්තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො. අමූලකෙන සඞ්ඝාදිසෙසෙන අනුද්ධංසෙන්තස්ස පාචිත්තියං; ආචාරවිපත්තියා අනුද්ධංසෙන්තස්ස දුක්කටං; අක්කොසාධිප්පායෙන වදන්තස්ස පාචිත්තියං. අසම්මුඛා පන සත්තහිපි ආපත්තික්ඛන්ධෙහි වදන්තස්ස දුක්කටං. අසම්මුඛා එව සත්තවිධම්පි කම්මං කරොන්තස්ස දුක්කටමෙව.

1. සී. 1. කුණ්ඨොසි, & ම. කොණ්ඨොසි. 3. සයා. අමුකස්මිං.
2. සයා. නිගණ්ඨොසි & ම. නිගණ්ඨොසි. 4. සයා. කාලෙති.
5. සයා. එතෙන උපායෙන.

කුරුන්දියං පන වුත්ථනාධිප්පායෙන "ත්වං ඉමං නාම ආපත්තිං ආපන්නො තං පටිකරොහී"ති වදන්තස්ස ඔකාසකිච්චං නත්ථීති වුත්තං. සබ්බත්ථෙව පන උපොසථපවාරණං ඨපෙන්තස්ස ඔකාසකම්මං නත්ථි. ඨපනක්ඛෙත්තං පන ජානිතබ්බං. "සුණාතු මෙ භන්තෙ සඞ්ඝො අජ්ජුපොසථො පණ්ණරසො; යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඞ්ඝො උපොසථං කරෙ"ති එතස්මිං හි රෙකාරෙ අනතික්කන්තෙයෙව ඨපෙතුං ලබ්භති. තතො පරං පන ය්‍යකාරෙ පත්තෙ න ලබ්භති; එස නයො පවාරණාය. අනුවිජ්ජකස්සාපි ඔසටෙ වත්ථුස්මිං අත්ථෙතං තවාති අනුවිජ්ජනාධිප්පායෙන වදන්තස්ස ඔකාසකම්මං නත්ථි; ධම්මකථිකස්සාපි ධම්මාසනෙ නිසීදිත්වා "යො ඉදඤ්චිදඤ්ච කරොති, අයං භික්ඛු අස්සමණො"ති ආදිනා නයෙන අනොදිස්ස ධම්මං කථෙන්තස්ස ඔකාසකම්මං නත්ථි; සචෙ පන ඔදිස්ස[1] නියමෙත්වා අසුකො ච අසුකො ච අස්සමණො අනුපාසකොති කථෙති, ධම්මාසනතො ඔරොහිත්වා ආපත්තිං දෙසෙත්වා[2] ගන්තබ්බං. යං පන තත්ථ තත්ථ අනොකාසං කාරෙත්වාති වුත්තං. තස්ස ඔකාසං අකාරෙත්වාති එවමත්ථො වෙදිතබ්බො. න හි කොචි අනොකාසො නාම අත්ථි;[3] යමොකාසං කාරෙත්වා ආපත්තිං ආපජ්ජති; ඔකාසං පන අකාරෙත්වා ආපජ්ජතීති. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීසු තිසමුට්ඨානං; කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති; කිරියා,[4] සඤ්ඤාවිමොක්ඛං; සචිත්තකං; ලොකවජ්ජං; කායකම්මං, වචීකම්මං; අකුසලචිත්තං; දුක්ඛවෙදනන්ති.

පඨම දුට්ඨදොසසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවා'ති දුතියදුට්ඨදොසසික්ඛාපදං; තත්ථ **හන්ද මයං ආවුසො ඉමං ඡගලකං දබ්බං මල්ලපුත්තං නාම කරොම**'ති තෙ කිර පඨමවත්ථුස්මිං අත්තනො මනොරථං සම්පාදෙතුං අසක්කොන්තා ලද්ධනිග්ගහා විඝාතප්පත්තා ඉදානි ජාතිසස්මානිකාදිසං වත්ථුං පරියෙසමානා විචරන්ති. අථෙකදිවසං දිස්වා තුට්ඨා අඤ්ඤමඤ්ඤං ඔලොකෙත්වා එවමාහංසු. "හන්ද මයං ආවුසො ඉමං ඡගලකං දබ්බං මල්ලපුත්තං නාම කරොමාති, දබ්බො මල්ලපුත්තො නාම අය"න්ති, එවමස්ස නාමං කරොමා'ති වුත්තං හොති. එස නයො **මෙත්තියං නාම භික්ඛුනි**න්ති එත්ථාපි; **තෙ භික්ඛූ මෙත්තියභුම්මජකෙ භික්ඛූ අනුයුඤ්ජිංසූ**'ති එවං අනුයුඤ්ජිංසු: ආවුසො කුහිං තුම්හෙහි දබ්බො මල්ලපුත්තො මෙත්තියාය භික්ඛුනියා සද්ධිං දිට්ඨොති; ගිජ්ඣකූටපබ්බතපාදෙ; කාය වෙලාය?; භික්ඛාචාරගමනවෙලායාති. ආවුසො දබ්බ ඉමෙ එවං වදන්ති; ත්වං තදා කුහින්ති,? වෙළුවනෙ භත්තානි උද්දිසාමීති; තව කාය වෙලාය වෙළුවනෙ අත්ථිභාවං කො ජානාති; භික්ඛූ

---

1 සභා. උද්දිස්ස.
2. සභා. දෙසෙත්වා.
3. සභා. කාචි.
4. ම. කිරියං.

සඞ්ඝා භණන්තීති; තෙ සඞ්ඝං පුච්ඡිංසු: ජානාථ තුම්හෙ නාග වෙලාය ඉමස්ස වෙළුවනෙ අත්ථිභාවන්ති? ආම ආවුසො ජානාම; ථෙරො සම්මුතිං[1] ලද්ධදිවසතො පට්ඨාය වෙළුවනෙයෙවාති. තතො මෙත්තිය භුම්මජකා ආහංසු: ආවුසො තුම්හාකං කථා න සමෙති; කච්චි නො ලෙසං ඔඩ්ඩෙත්වා වදථාති. එවං තෙ තෙහි භික්ඛූහි අනුයුඤ්ජියමානා ආමාවුසොති වත්වා එතමත්ථං ආරොචෙසුං; **කිං පන තුම්හෙ ආවුසො ආයස්මන්තං දබ්බං මල්ලපුත්තං අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්සාති** එත්ථ අඤ්ඤභාගස්ස ඉදං, අඤ්ඤභාගො වා අස්ස අත්ථීති අඤ්ඤභාගියං; අධිකරණන්ති ආධාරො වෙදිතබ්බො. වත්ථු අධිට්ඨානන්ති වුත්තං හොති.

යො හි සො දබ්බො මල්ලපුත්තො නාමාති ඡගලකො වුත්තො. සො-යචායං ආයස්මතො දබ්බස්ස මල්ලපුත්තස්ස භාගො කොට්ඨාසො පක්ඛො මනුස්සජාති චෙව භික්ඛුභාවො ච; තතො අඤ්ඤස්ස භාගස්ස කොට්ඨාසස්ස පක්ඛස්ස හොති; තිරච්ඡානජාතියා චෙව ඡගලකභාවස්ස ච. සො වා අඤ්ඤභාගො අස්ස අත්ථීති; තස්මා අඤ්ඤභාගියසඞ්ඛං ලභති. යස්මා ච තෙසං "ඉමං මයං දබ්බං මල්ලපුත්තං නාම කරොමා"ති වදන්තානං තස්ස[2] නාමකරණසඤ්ඤාය ආධාරො වත්ථු අධිට්ඨානං; තස්මා අධිකරණන්ති වෙදිතබ්බො.[3] තං හි සන්ධාය "තෙ භික්ඛූ අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්සා"ති ආහංසු. න විවාදාධිකරණාදීසු අඤ්ඤතරං. කස්මා? අසම්භවතො, න හි තෙ චතුන්නං අධිකරණානං කස්සචි අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උපාදියිංසු. න ච චතුන්නං අධිකරණානං ලෙසො නාම අත්ථි. ජාතිලෙසාදයො හි පුග්ගලානංයෙව ලෙසා වුත්තා, න විවාදාධිකරණාදීනං. ඉදං ච දබ්බො මල්ලපුත්තොති නාමං තස්ස අඤ්ඤභාගියාධිකරණභාවෙ ඨිතස්ස ඡගලකස්ස කොචි දෙසො හොති, ථෙරං අමූලකෙන පාරාජිකෙන අනුද්ධංසෙතුං ලෙසමත්තො. එත්ථ ච දිස්සති අපදිස්සති අස්ස අයන්ති වොහරියතීති **දෙසො**; ජාති ආදීසු අඤ්ඤතරකොට්ඨාසස්සෙතං අධිවචනං. අඤ්ඤම්පි වත්ථුං ලිස්සති, සිලිස්සති, වොහාරමත්තෙනෙව ඊසකං අල්ලීයතීති **ලෙසො**; ජාති ආදීනංයෙව අඤ්ඤතරකොට්ඨාසස්සෙතං අධිවචනං; තතො පරං උත්තානත්ථමෙව. සික්ඛාපදපඤ්ඤත්තියම්පි අයමෙවත්ථො.

පදභාජනෙ පන යස්ස[4] අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උපාදාය පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසෙය්‍ය; තං යස්මා අට්ඨුප්පත්තිවසෙනෙව ආවිභූතං; තස්මා න විභත්තන්ති වෙදිතබ්බං. යානි පන අධිකරණානි වචනසාමඤ්ඤතො අත්ථුද්ධාරවසෙන පවත්තානීති චත්තාරි අධිකරණානි; තෙසං අඤ්ඤභාගියතා ච තබ්භාගියතා ච යස්මා අපාකටා ජානිතබ්බා ච විනයධරෙහි; තස්මා වචන

1. සං. & ම. සම්මුති
2. සං. තස්ස.
3. ම. වෙදිතබ්බං.
4. ම. පනාස්ස යස්ස.

සාමඤ්ඤතො ලද්ධං අධිකරණං නිස්සාය තං ආවිකරොන්තො **අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්සාති "ආපත්තඤ්ඤභාගියං වා හොති අධිකරණඤ්ඤභාගියං වා"**ති ආදිමාහ. යා ච සා අවසානෙ ආපත්තඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්ස වසෙන චොදනා වුත්තා; තම්පි දස්සෙතුං අයං සබ්බාධිකරණානං තබ්භාගියඅඤ්ඤභාගියතා සමාහටාති වෙදිතබ්බා.

තත්ථ ච **ආපත්තඤ්ඤභාගියං වා**ති පඨමං උද්දිට්ඨත්තා-කථඤ්ච ආපත්ති ආපත්තියා අඤ්ඤභාගියා හොතීති නිද්දෙසෙ ආරභිතබ්බ-යස්මා ආපත්තාධිකරණස්ස තබ්භාගියවිචාරණායංයෙව අයමත්ථො ආගමිස්සති; තස්මා එවං අනාරභිත්වා-කථඤ්ච අධිකරණං අධිකරණස්ස අඤ්ඤභාගියන්ති පච්ඡිමපදංයෙව ගහෙත්වා නිද්දෙසො ආරද්ධොති වෙදිතබ්බො. තත්ථ අඤ්ඤභාගියවාරො උත්තානත්ථොයෙව. එකමෙකං හි අධිකරණං ඉතරෙසං තිණ්ණං තිණ්ණං අඤ්ඤභාගියං අඤ්ඤපක්ඛියං අඤ්ඤකොට්ඨාසියං හොති; වත්ථුවිසභාගත්තා. තබ්භාගියවාරෙ පන විවාදාධිකරණං විවාදාධිකරණස්ස තබ්භාගියං තප්පක්ඛියං තංකොට්ඨාසියං; වත්ථුසභාගත්තා. තථා අනුවාදාධිකරණං අනුවාදාධිකරණස්ස;

කථං? බුද්ධකාලතො පට්ඨාය හි අට්ඨාරසභෙදකරවත්ථූනි නිස්සාය උප්පන්නවිවාදො ච ඉදානි උප්පජ්ජනකවිවාදො ච වත්ථුසභාගතාය එකං විවාදාධිකරණමෙව හොති. තථා බුද්ධකාලතො පට්ඨාය චතස්සො විපත්තියො නිස්සාය උප්පන්නො අනුවාදො ච ඉදානි උප්පජ්ජනක අනුවාදො ච වත්ථුසභාගතාය ,එකං අනුවාදාධිකරණමෙව හොති. යස්මා පන ආපත්තාධිකරණං ආපත්තාධිකරණස්ස සභාගවිසභාගවත්ථුතො සභාව[1]සරික්ඛාසරික්ඛතො[2] ච එකංසෙන තබ්භාගියං න හොති, තස්මා **"ආපත්තාධිකරණං ආපත්තාධිකරණස්ස සියා තබ්භාගියං සියා අඤ්ඤභාගිය"**න්ති වුත්තං.

තත්ථ ආදිතො පට්ඨාය අඤ්ඤභාගියස්ස පඨමං නිද්දිට්ඨත්තා ඉධාපි අඤ්ඤභාගියමෙව පඨමං නිද්දිට්ඨං. තත්ථ අඤ්ඤභාගියත්තං ච පරතො තබ්භාගියත්තං ච වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. **කිච්චාධිකරණං කිච්චාධිකරණස්ස තබ්භාගිය**න්ති එත්ථ පන බුද්ධකාලතො පට්ඨාය චත්තාරි සඞ්ඝකම්මානි නිස්සාය උප්පන්නං අධිකරණං ච ඉදානි චත්තාරි සඞ්ඝකම්මානි නිස්සාය උප්පජ්ජනක අධිකරණං ච සභාගතාය සරික්ඛතාය ච එකං කිච්චාධිකරණමෙව හොති. කිං පන සඞ්ඝකම්මානි නිස්සාය උප්පන්නං අධිකරණං කිච්චාධිකරණං? උදාහු සඞ්ඝකම්මානමෙවෙතං අධිවචනන්ති? සඞ්ඝකම්මානමෙවෙතං අධිවචනං. එවං සන්තෙපි සඞ්ඝකම්මං නාම 'ඉදඤ්ච ඉදඤ්ච එවං කාතබ්බ'න්ති ඉති යං කම්මලක්ඛණං මනසි කරොති, තං

---

1. ම. සභාග. 2. සයා. සභාවසරික්ඛතො.

නිස්සාය උප්පජ්ජනතො පුරිමං පුරිමං සඞ්ඝකම්මං නිස්සාය උප්පජ්ජනතො ච සඞ්ඝකම්මානි නිස්සාය උප්පන්නානං අධිකරණං කිච්චාධිකරණන්ති වුත්තං.

කිඤ්චි දෙසං ලෙසමත්තං උපාදායාති එත්ථ පන යස්මා **දෙසො**ති වා **ලෙසමත්තො**ති වා පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව ව්‍යඤ්ජනතො නානං, අත්ථතො එකං. තස්මා **ලෙසො**ති **දස ලෙසා ජාතිලෙසො නාමලෙසො**ති ආදිමාහ. තත්ථ ජාතියෙව **ජාතිලෙසො**, එස නයො සෙසෙසුපි. ඉදානි තමෙව ලෙසං විත්ථාරතො දස්සෙතුං යථා තං උපාදාය අනුද්ධංසනා හොති; තථා සවත්ථුකං කත්වා දස්සෙන්තො "**ජාතිලෙසො නාම ඛත්තියො දිට්ඨො හොතී**"ති ආදිමාහ. තත්ථ **ඛත්තියො දිට්ඨො හොතී**ති අඤ්ඤො කොචි ඛත්තියජාතියො ඉමිනා චොදකෙන දිට්ඨො හොති; **පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපජ්ජන්තො**ති මෙථුනධම්මාදීසු අඤ්ඤතරං ආපජ්ජන්තො; **අඤ්ඤං ඛත්තියං පස්සිත්වා චොදෙතී**ති අථ සො අඤ්ඤං අත්තනො වෙරිං ඛත්තියජාතියං භික්ඛුං පස්සිත්වා තං ඛත්තියජාතිලෙසං ගහෙත්වා එවං චොදෙති:-"ඛත්තියො මයා දිට්ඨො පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපජ්ජන්තො, ත්වං ඛත්තියො, පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපන්නොසි. අථ වා "ත්වං සො ඛත්තියො, නාඤ්ඤො, පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපන්නොසි, අස්සමණොසි, අසක්‍යපුත්තියොසි, නත්ථි තයා සද්ධිං උපොසථො වා පවාරණා වා සඞ්ඝකම්මං වා"ති, ආපත්ති වාචාය වාචාය සඞ්ඝාදිසෙසස්ස. එත්ථ ච තෙසං ඛත්තියානං අඤ්ඤමඤ්ඤං අසදිසස්ස තස්ස තස්ස දීඝාදිතො වා දිට්ඨාදිතො වා වසෙන අඤ්ඤභාගියතා ඛත්තියජාතිපඤ්ඤත්තියා ආධාරවසෙන අධිකරණතා ච වෙදිතබ්බා, එතෙනෙව උපායෙන සබ්බපදෙසු යොජනා වෙදිතබ්බා.

පත්තලෙසනිද්දෙසෙ ච **සාමකපත්තො**ති ලොහපත්තසදිසො සුසණ්ඨානො සුච්ඡවි සිනිද්ධො භමරවණ්ණො මත්තිකාපත්තො වුච්චති. **සුම්භකපත්තො**ති පකතිමත්තිකාපත්තො; යස්මා පන ආපත්තිලෙසස්ස එකපදෙනෙව සඞ්ඛෙපතො නිද්දෙසො වුත්තො, තස්මා විත්ථාරතොපි තං දස්සෙතුං **භික්ඛු සඞ්ඝාදිසෙසං අජ්ඣාපජ්ජන්තො දිට්ඨො හොතී**ති ආදි වුත්තං. කස්මා පනස්ස තත්ථෙව නිද්දෙසං අවත්වා ඉධ විසුං වුත්තොති? සෙස[1]නිද්දෙසෙහි අසභාගත්තා. සෙස[1]නිද්දෙසා හි අඤ්ඤං දිස්වා අඤ්ඤස්ස චොදනාවසෙන වුත්තා. අයං පන එකමෙව අඤ්ඤං ආපත්තිං ආපජ්ජන්තං දිස්වා අඤ්ඤාය ආපත්තියා චොදනාවසෙන වුත්තො. යදි එවං; කථං අඤ්ඤභාගියං අධිකරණං හොතීති? ආපත්තියා. තෙනෙව[2] වුත්තං: **එවම්පි[3] ආපත්තඤ්ඤභාගියඤ්ච හොති ලෙසො ච උපාදින්නො**ති, යං හි සො සඞ්ඝාදිසෙසං ආපන්නො, තං පාරාජිකස්ස අඤ්ඤභාගියං අධිකරණං. තස්ස පන අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්ස ලෙසො නාම යො සො සබ්බඛත්තියානං සාධාරණො ඛත්තියභාවො විය සබ්බාපත්තීනං සාධාරණො ආපත්තිභාවො. එතෙ

1. ස්‍යා. ලෙස.   2. ස්‍යා. තෙනෙතං   3. සී1. එවං ච

නෙව උපායෙන සොතාපත්තිමූලකනයො වොදපනවාරෙ ච වෙදිතබ්බො. **අනාපත්ති තථාසඤ්ඤී වොදෙති වා වොදපෙති වාති** පාරාජිකං යෙව අයං ආපන්නොති යො එවං තථා **සඤ්ඤී** වොදෙති වා වොදපෙති වා, තස්ස අනාපත්ති. සෙසං සබ්බත්ථ[1] උත්තානත්ථමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි පඨමදුට්ඨදොසසදිසානෙවාති.

දුතියදුට්ඨදොසවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවාති සඞ්ඝභෙද සික්ඛාපදං. තත්ථ **අථ ඛො දෙවදත්තොති** ආදීසු යො ච දෙවදත්තො යථා ච පබ්බජිතො යෙන ච කාරණෙන කොකාලිකාදයො උපසඞ්කමිත්වා "**එථ මයං ආවුසො සමණස්ස ගොතමස්ස සඞ්ඝභෙදං කරිස්සාම චක්කභෙද**"න්ති ආහ, තං සබ්බං සඞ්ඝභෙදක්ඛන්ධකෙ ආගතමෙව. පඤ්චවත්ථු යාචනා පන කිඤ්චාපි තත්ථෙව ආගමිස්සති, අථ ඛො ඉධාපි ආගතත්තා යදෙත්ථ වත්තබ්බං තං වත්වාව ගමිස්සාම. **සාධු භන්තෙති** ආයාචනා; **සාධු භික්ඛූ යාවජීවං ආරඤ්ඤිකා** අස්සූති ආරඤ්ඤිකධුතඞ්ගං සමාදාය සබ්බෙපි භික්ඛූ යාව ජීවන්ති, තාව ආරඤ්ඤිකා හොන්තු අරඤ්ඤෙ යෙව වසන්තු. **යො ගාමන්තං ඔසරෙය්‍ය වජ්ජං නං ඵුසෙය්‍යාති** යො එකභික්ඛුපි අරඤ්ඤං පහාය නිවාසත්ථාය[2] ගාමන්තං ඔසරෙය්‍ය වජ්ජං තං[3] ඵුසෙය්‍ය; තං[3] භික්ඛුං දොසො ඵුසතු, ආපත්තියා තං භගවා කාරෙතූති අධිප්පායෙන වදති. එස නයො සෙසවත්ථූසුපි. **ජනං සඤ්ඤපෙස්සාමාති** ජනං අම්හාකං අප්පිච්ඡතාදිභාවං ජානාපෙස්සාම; අථ වා පරිතොසෙස්සාම; පසාදෙස්සාමාති වුත්තං හොති.

ඉමානි පන පඤ්ච වත්ථූනි යාචතො දෙවදත්තස්ස වචනං සුත්වාව අඤ්ඤාසි භගවා "සඞ්ඝභෙදපෙක්ඛො හුත්වා අයං යාචතී"ති. යස්මා පන තානි අනුජානියමානානි බහුන්නං කුලපුත්තානං මග්ගන්තරායාය සංවත්තන්ති, තස්මා භගවා **අලං දෙවදත්තාති** පටික්ඛිපිත්වා **යො ඉච්ඡති සො ආරඤ්ඤිකො[4] හොතූති** ආදිමාහ. එත්ථ පන භගවතො අධිප්පායං විදිත්වා කුලපුත්තෙන අත්තනො පතිරූපං වෙදිතබ්බං. අයං හෙත්ථ භගවතො අධිප්පායො:- එකො භික්ඛු මහජ්ඣාසයො හොති මහුස්සාහො, සක්කොති ගාමන්තසෙනාසනං පටික්ඛිපිත්වා අරඤ්ඤෙ විහරන්තො දුක්ඛස්සන්තං කාතුං; එකො දුබ්බලො හොති අප්පත්ථාමො, අරඤ්ඤෙ න සක්කොති, ගාමන්තෙ යෙව සක්කොති; එකො මහබ්බලො සමප්පවත්තධාතුකො අධිවාසනඛන්තිසම්පන්නො ඉට්ඨානිට්ඨෙසු සමචිත්තො අරඤ්ඤෙපි ගාමන්තෙපි සක්කොතියෙව; එකො නෙව ගාමන්තෙ න අරඤ්ඤෙ සක්කොති පදපරමො හොති.

තත්‍ර ය්වායං මහජ්ඣාසයො හොති මහුස්සාහො, සක්කොති ගාමන්තසෙනාසනං පටික්ඛිපිත්වා අරඤ්ඤෙ විහරන්තො දුක්ඛස්සන්තං

---

1. ස්‍යා. සබ්බං.
2. ස්‍යා. & ම. නිවාසනත්ථාය.
3. ස්‍යා. & ම. තං.
4. ආරඤ්ඤකො-සාත්ථ.

කාතුං, සො අරඤ්ඤෙයෙව වසතු, ඉදමස්ස පතිරූපං; සද්ධිවිහාරිකාදයොපි චස්ස අනුසික්ඛමානා අරඤ්ඤෙ විහාතබ්බමෙව මඤ්ඤිස්සන්ති. යො පන දුබ්බලො හොති අප්පත්ථාමො, ගාමන්තෙයෙව සක්කොති දුක්ඛස්සන්තං කාතුං න අරඤ්ඤෙ, සො ගාමන්තෙයෙව වසතු. ය්වායං මහබ්බලො සම්පන්නවිරියධාතුකො අධිවාසනක්ඛන්තිසම්පන්නො ඉට්ඨානිට්ඨෙසු සමචිත්තො අරඤ්ඤෙපි ගාමන්තෙපි සක්කොති යෙව. අයම්පි ගාමන්තසෙනාසනං පහාය අරඤ්ඤෙ විහරතු, ඉදමස්ස පතිරූපං; සද්ධිවිහාරිකාපි හිස්ස අනුසික්ඛමානා අරඤ්ඤෙ විහාතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති. යො පනායං නෙව ගාමන්තෙ න අරඤ්ඤෙ සක්කොති, පදපරමො හොති, අයම්පි අරඤ්ඤෙයෙව වසතු. අයං හිස්ස ධුතඞ්ගසෙවනා කම්මට්ඨානභාවනා ච ආයතිං මග්ගඵලානං උපනිස්සයො භවිස්සති, සද්ධිවිහාරිකාදයො චස්ස අනුසික්ඛමානා අරඤ්ඤෙ විහාතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්තීති.

එවං ය්වායං දුබ්බලො හොති අප්පත්ථාමො, ගාමන්තෙයෙව විහරන්තො සක්කොති දුක්ඛස්සන්තං කාතුං න අරඤ්ඤෙ, ඉමං පුග්ගලං සන්ධාය භගවා "**සො ඉච්ඡති සො ගාමන්තෙ විහරතූ**"ති ආහ. ඉමිනා ච පුග්ගලෙන අඤ්ඤෙසම්පි ද්වාරං දින්නං. යදි පන භගවා දෙවදත්තස්ස වාදං සම්පටිච්ඡෙය්‍ය, ය්වායං පුග්ගලො පකතියා දුබ්බලො හොති අප්පත්ථාමො, යොපි දහරකාලෙ අරඤ්ඤවාසං අභිසම්භුණිත්වා ජිණ්ණකාලෙ වා වාතපිත්තාදීහි සමුප්පන්නධාතුක්ඛොභකාලෙ වා නාභිසම්භුණාති, ගාමන්තෙයෙව පන විහරන්තො සක්කොති දුක්ඛස්සන්තං කාතුං, තෙසං අරියමග්ගුපච්ඡෙදො භවෙය්‍ය. අරහත්තඵලාධිගමො න භවෙය්‍ය, උද්ධම්මං උබ්බිනයං විලොමං අනිය්‍යානිකං සත්ථුසාසනං භවෙය්‍ය, සත්ථා ච තෙසං අසබ්බඤ්ඤූ, අස්ස "සකවාදං ඡඩ්ඩෙත්වා දෙවදත්තවාදෙ පතිට්ඨිතො"ති ගාරය්හො ච භවෙය්‍ය. තස්මා භගවා එවරූපෙ පුග්ගලෙ සඞ්ගණ්හන්තො දෙවදත්තස්ස වාදං පටික්ඛිපි. එතෙනෙව උපායෙන පිණ්ඩපාතිකවත්ථුස්මිම්පි පංසුකූලිකවත්ථුස්මිම්පි අට්ඨමාසෙ රුක්ඛමූලිකවත්ථුස්මිම්පි විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. චත්තාරො පන මාසෙ රුක්ඛමූලසෙනාසනං පටික්ඛිත්තමෙව.

මච්ඡමංසවත්ථුස්මිං **තිකොටිපරිසුද්ධ**න්ති තීහි කොටීහි පරිසුද්ධං; දිට්ඨාදීහි අපරිසුද්ධීහි විරහිතන්ති අත්ථො. තෙනෙවාහ– **අදිට්ඨං අසුතං අපරිසඞ්කිත**න්ති. තත්ථ **අදිට්ඨං** නාම භික්ඛූනං අත්ථාය මිගමච්ඡෙ වධිත්වා ගය්හමානං අදිට්ඨං. **අසුතං** නාම භික්ඛූනං අත්ථාය මිගමච්ඡෙ වධිත්වා ගහිතන්ති අස්සුතං. **අපරිසඞ්කිතං** පන දිට්ඨපරිසඞ්කිතං සුතපරිසඞ්කිතං තදුභයවිමුත්ත[1]පරිසඞ්කිතඤ්ච ඤත්වා තබ්බිපක්ඛතො ජානිතබ්බං. කථං? ඉධ භික්ඛූ පස්සන්ති මනුස්සෙ ජාලවාගුරාදිහත්ථෙ ගාමතො නික්ඛමන්තෙ අරඤ්ඤෙ වා විචරන්තෙ, දුතියදිවසෙ ච තෙසං

1. ස්‍යා. විනිමුත්ත.

තං ගාමං පිණ්ඩාය පවිට්ඨානං සමච්ඡමංසං පිණ්ඩපාතං අභිහරන්ති, තෙ තෙන දිට්ඨෙන පරිසඞ්කන්ති "භික්ඛූනං නු ඛො අත්ථාය කත"න්ති, ඉදං දිට්ඨපරිසඞ්කිතං නාම. එතං ගහෙතුං න වට්ටති; යං එවං අපරිසඞ්කිතං තං වට්ටති. සචෙ පන තෙ මනුස්සා "කස්මා භන්තෙ න ගණ්හථා"ති පුච්ඡිත්වා තමත්ථං සුත්වා "නයිදං භන්තෙ භික්ඛූනං අත්ථාය කතං, අම්හෙහි අත්තනො අත්ථාය වා රාජයුත්තාදීනං[1] අත්ථාය වා කත"න්ති වදන්ති, කප්පති. න හෙව ඛො භික්ඛූ පස්සන්ති, අපි ච සුණන්ති "මනුස්සා කිර ජාලවාගුරාදිහත්ථා ගාමතො වා නික්ඛමන්ති අරඤ්ඤෙ වා විචරන්තී"ති. දුතියදිවසෙ ච තෙසං තං ගාමං පිණ්ඩාය පවිට්ඨානං සමච්ඡමංසං පිණ්ඩපාතං අභිහරන්ති, තෙ තෙන සුතෙන පරිසඞ්කන්ති "භික්ඛූනං නු ඛො අත්ථාය කත"න්ති; ඉදං සුතපරිසඞ්කිතං නාම. එතං ගහෙතුං න වට්ටති. යං එවං අපරිසඞ්කිතං, තං වට්ටති. සචෙ පන තෙ මනුස්සා "කස්මා භන්තෙ න ගණ්හථා"ති පුච්ඡිත්වා තමත්ථං සුත්වා "නයිදං භන්තෙ භික්ඛූනං අත්ථාය කතං, අම්හෙහි අත්තනො අත්ථාය රාජයුත්තාදීනං අත්ථාය වා කත"න්ති වදන්ති, කප්පති. න හෙව ඛො පන පස්සන්ති, න සුණන්ති, අපි ච තෙසං ගාමං පිණ්ඩාය පවිට්ඨානං පත්තං ගහෙත්වා සමච්ඡමංසං පිණ්ඩපාතං අභිසඞ්ඛරිත්වා අභිහරන්ති, තෙ පරිසඞ්කන්ති "භික්ඛූනං නු ඛො අත්ථාය කත"න්ති, ඉදං තදුභයවිමුත්තපරිසඞ්කිතං නාම. එතම්පි ගහෙතුං න වට්ටති. යං එවං අපරිසඞ්කිතං තං වට්ටති. සචෙ පන තෙ මනුස්සා "කස්මා භන්තෙ න ගණ්හථා"ති පුච්ඡිත්වා තමත්ථං සුත්වා "නයිදං භන්තෙ භික්ඛූනං අත්ථාය කතං, අම්හෙහි අත්තනො අත්ථාය වා රාජයුත්තාදීනං අත්ථාය වා කතං, පවත්තමංසං වා කප්පියමෙව ලභිත්වා භික්ඛූනං අත්ථාය සම්පාදිත"න්ති වදන්ති, කප්පති. මතානං පෙතකිච්චත්ථාය මඞ්ගලාදීනං වා අත්ථාය කතෙපි එසෙව නයො. යං යං හි භික්ඛූනං යෙව අත්ථාය අකතං, යත්ථ ච නිබ්බෙමතිකො හොති, තං සබ්බං කප්පති. සචෙ පන එකස්මිං විහාරෙ භික්ඛූ උද්දිස්ස කතං හොති, තෙ ච අත්තනො අත්ථාය කතභාවං න ජානන්ති, අඤ්ඤෙ ජානන්ති, යෙ ජානන්ති, තෙසං න වට්ටති. ඉතරෙසං වට්ටති. අඤ්ඤෙ න ජානන්ති, තෙ යෙව ජානන්ති, තෙසං යෙව න වට්ටති; අඤ්ඤෙසං වට්ටති. තෙපි "අම්හාකං අත්ථාය කත"න්ති ජානන්ති, අඤ්ඤෙපි "එතෙසං අත්ථාය කත"න්ති ජානන්ති, සබ්බෙසම්පි න වට්ටති. සබ්බෙ න ජානන්ති, සබ්බෙසං වට්ටති.

පඤ්චසු හි සහධම්මිකෙසු යස්ස වා තස්ස වා අත්ථාය උද්දිස්ස කතං, සබ්බෙසං න කප්පති. සචෙ පන කොචි එකං භික්ඛුං උද්දිස්ස පාණං වධිත්වා තස්ස පත්තං පූරෙත්වා දෙති, සො ච අත්තනො අත්ථාය කතභාවං ජානං යෙව ගහෙත්වා අඤ්ඤස්ස භික්ඛුනො දෙති, සො තස්ස සද්ධාය පරිභුඤ්ජති, කස්ස ආපත්තීති? ද්වින්නම්පි අනාපත්ති. යං හි උද්දිස්ස කතං, තස්ස අභුත්තතාය අනාපත්ති. ඉතරස්ස අජානනතාය

1. සහා. රාජායුත්තාදීනං.

කප්පියමංසස්ස හි පටිග්ගහණෙ ආපත්ති නත්ථි. උද්දිස්ස කතං ච අජානිත්වා භුත්තස්ස පච්ඡා ඤත්වා ආපත්තිදෙසනාකිච්චං නාම නත්ථි. අකප්පියමංසං පන අජානිත්වා භුත්තෙන පච්ඡා ඤත්වාපි ආපත්ති දෙසෙතබ්බා. උද්දිස්ස කතං හි ඤත්වා භුඤ්ජන්තොව ආපජ්ජති. අකප්පියමංසං අජානිත්වා භුඤ්ජන්තස්සාපි ආපත්තියෙව. තස්මා ආපත්තිභීරුකෙන රූපං සල්ලක්ඛෙන්තෙනාපි පුච්ඡිත්වාව මංසං පටිග්ගහෙතබ්බං. “පරිභොගකාලෙ පුච්ඡිත්වා පරිභුඤ්ජිස්සාමී”ති ගහෙත්වා පුච්ඡිත්වාව භුඤ්ජිතබ්බං. කස්මා? දුවිඤ්ඤෙය්‍යත්තා. අච්ඡමංසම්පි සූකරමංසසදිසං හොති; දීපිමංසාදීනි ච මිගමංසාදිසදිසානි. තස්මා පුච්ඡිත්වා ගහණමෙව වත්තන්ති වදන්ති.

හට්ඨො උදග්ගොති තුට්ඨො චෙව උන්නතකායචිත්තො ච හුත්වා; සො කිර “න භගවා ඉමානි පඤ්ච වත්ථූනි අනුජානාති. ඉදානි සක්ඛිස්සාමි සඞ්ඝභෙදං කාතු”න්ති **කොකාලිකස්ස** ඉඞ්ගිතාකාරං දස්සෙත්වා යථා විසං වා ඛාදිත්වා රජ්ජුයා වා උබ්බන්ධිත්වා සත්ථං වා ආහරිත්වා මරිතුකාමො පුරිසො විසාදීසු අඤ්ඤතරං ලභිත්වා තප්පච්චයා ආසන්නම්පි මරණදුක්ඛං අජානන්තො හට්ඨො උදග්ගො හොති, එවමෙවං සඞ්ඝභෙදප්පච්චයා ආසන්නම්පි අවීචිම්හි නිබ්බත්තිත්වා පටිසංවෙදනීයං දුක්ඛං අජානන්තො “ලද්ධො දානි මෙ සඞ්ඝභෙදස්ස උපායො”ති හට්ඨො උදග්ගො සපරිසො උට්ඨායාසනා තෙනෙව හට්ඨභාවෙන භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

තෙ මයං ඉමෙහි පඤ්චහි වත්ථූහි සමාදාය වත්තාමාති එත්ථ පන ඉමානි ‘පඤ්ච වත්ථූනී’ති වත්තබ්බෙපි ‘තෙ මයං ඉමෙහි පඤ්චහි වත්ථූහි ජනං සඤ්ඤාපෙස්සාමා’ති අභිණ්හපරිවිතක්කවසෙන විභත්තිවිපල්ලාසං අසල්ලක්ඛෙත්වා අභිණ්හපරිවිතක්කානුරූපමෙව “**තෙ මයං ඉමෙහි පඤ්චහි වත්ථූහී**”ති ආහ, යථා තං වික්ඛිත්තචිත්තො. **ධුතා සල්ලෙඛවුත්තිනොති** යා පටිපදා කිලෙසෙ ධුනාති, තාය සමන්නාගතත්තා ධුතා; යා ච කිලෙසෙ සල්ලිඛති, සා එතෙසං වුත්තීති සල්ලෙඛවුත්තිනො; **බාහුලිකොති** චීවරාදීනං පච්චයානං බහුලභාවො බාහුල්ලං; තං බාහුල්ලමස්ස අත්ථි තස්මිං වා බාහුල්ලෙ නියුත්තොති බාහුලිකො; **බාහුල්ලාය චෙතෙතීති** බහුලතාය චෙතෙති, කප්පෙති පකප්පෙති; “කථං හි නාම මය්හම්පි සාවකානඤ්ච චීවරාදිබහුලභාවො භවෙය්‍යා”ති එවං උස්සුක්කමාපන්නොති අධිප්පායො. **චක්කභෙදායාති** ආණාභෙදාය; **ධම්මිං කථං කත්වාති** ඛන්ධකෙ වුත්තනයෙන “අලං දෙවදත්ත, මා තෙ රුච්චි සඞ්ඝභෙදො; ගරුකො ඛො දෙවදත්ත සඞ්ඝභෙදො; යො ඛො දෙවදත්ත සමග්ගං සඞ්ඝං භින්දති, කප්පට්ඨිකං කිබ්බිසං පසවති. කප්පං නිරයම්හි පච්චති. යො ච ඛො දෙවදත්ත භින්නං සඞ්ඝං සමග්ගං කරොති, බ්‍රහ්මං පුඤ්ඤං පසවති කප්පං සග්ගම්හි මොදතී”ති එවමාදිනා අනෙකප්පකාරං දෙවදත්තස්ස ච නිස්සිතකානඤ්ච තදනුච්ඡවිකං තදනුලොමිකං ධම්මිං කථං කත්වා;

සමග්ගස්සාති සහිතස්ස; චිත්තෙන ච සරීරෙන ච අවියුත්තස්සාති අත්ථො. පදභාජනෙපි හි අයමෙව අත්ථො දස්සිතො. “සමානසංවාසකො”ති හි වදතා චිත්තෙන අවියොගො දස්සිතො හොති. “සමානසීමායං ඨිතො”ති වදතා සරීරෙන. කථං? සමානසංවාසකො හි ලද්ධිනානාසංවාසකෙන වා කම්මනානාසංවාසකෙන වා විරහිතො සමචිත්තතාය චිත්තෙන අවියුත්තො හොති. සමානසීමායං ඨිතො කායසාමග්ගිදානතො සරීරෙන අවියුත්තො. **භෙදනසංවත්තනිකං වා අධිකරණන්ති** භෙදනස්ස සඞ්ඝභෙදස්ස අත්ථාය සංවත්තනිකං කාරණං; ඉමස්මිං හි ඔකාසෙ “කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණ”න්ති ආදීසු විය කාරණං අධිකරණන්ති අධිප්පෙතං. තඤ්ච යස්මා අට්ඨාරසවිධං හොති, තස්මා පදභාජනෙ **අට්ඨාරස භෙදකරවත්ථූනීති** වුත්තං. තානි පන “ඉධූපාලි භික්ඛු අධම්මං ධම්මොති දීපෙතී”ති ආදිනා නයෙන ඛන්ධකෙ ආගතානි. තස්මා තත්‍රෙව නෙසං අත්ථං වණ්ණයිස්සාම. යොපි චායං ඉමානි වත්ථූනි නිස්සාය අපරෙහිපි කම්මෙන උද්දෙසෙන වොහාරෙන අනුස්සාවනාය සලාකග්ගාහෙනාති පඤ්චහි කාරණෙහි සඞ්ඝභෙදො හොති, තම්පි ආගතට්ඨානෙ යෙව පකාසයිස්සාම.

සඞ්ඛෙපතො පන “**භෙදනසංවත්තනිකං වා අධිකරණං සමාදාය**”ති එත්ථ සඞ්ඝභෙදස්සත්ථාය සංවත්තනිකං සඞ්ඝභෙදනිප්ඵත්තිසමත්ථං කාරණං ගහෙත්වාති එවමත්ථො වෙදිතබ්බො. **පග්ගය්හාති** පග්ගහිතං අබ්භුස්සිතං පාකටං කත්වා; **තිට්ඨෙය්‍යාති** යථාසමාදින්නං යථාපග්ගහිතමෙව ච කත්වා අච්ඡෙය්‍ය; යස්මා පන එවං පග්ගණ්හන්තා තිට්ඨන්තා ච තං දීපිතඤ්චෙව අප්පටිනිස්සට්ඨඤ්ච හොති, තස්මා පදභාජනෙ “**දීපෙය්‍යා**”ති ච “**නප්පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යා**”ති ච වුත්තං. **භික්ඛූහි එවමස්ස වචනීයොති** අඤ්ඤෙහි ලජ්ජීහි භික්ඛූහි එවං වත්තබ්බො භවෙය්‍ය; පදභාජනෙ චස්ස **යෙ පස්සන්තීති** යෙ සම්මුඛා පග්ගය්හ තිට්ඨන්තං පස්සන්ති; **යෙ සුණන්තීති** යෙපි අසුකස්මිං නාම විහාරෙ භික්ඛු භෙදනසංවත්තනිකං අධිකරණං සමාදාය පග්ගය්හ තිට්ඨතීති සුණන්ති; **සමෙතායස්මා සඞ්ඝෙනාති** ආයස්මා සඞ්ඝෙන සද්ධිං සමෙතු සමාගච්ඡතු; එකලද්ධිකො හොතූති අත්ථො. කිං කාරණා? **සමග්ගො හි සඞ්ඝො සම්මොදමානො අවිවදමානො එකුද්දෙසො ඵාසු විහරතීති.**

තත්ථ **සම්මොදමානොති** අඤ්ඤමඤ්ඤං සම්පත්තියා සුට්ඨු මොදමානො; **අවිවදමානොති** ‘අයං ධම්මො නායං ධම්මො’ති එවං න විවදමානො; එකො උද්දෙසො අස්සාති=**එකුද්දෙසො**; එකතො පවත්තපාතිමොක්ඛුද්දෙසො; න විසුන්ති අත්ථො. **ඵාසු විහරතීති** සුඛං විහරති; **ඉච්චෙතං කුසලන්ති** එතං පටිනිස්සජ්ජනං කුසලං; ඛෙමං සොත්ථිභාවො තස්ස භික්ඛුනො. **නො චෙ පටිනිස්සජ්ජති ආපත්ති දුක්කටස්සාති** තික්ඛත්තුං වුත්තස්ස අප්පටිනිස්සජ්ජතො දුක්කටං; **සුත්වා න වදන්ති ආපත්ති දුක්කටස්සාති** යෙ සුත්වා න වදන්ති, තෙසම්පි

දුකකටං; කීව දූරෙ සුතවා අනාගචඡනතානං දුකකටං? එකවිහාරෙ තාව වතතබබං නතථි; අටඨකථායං පන වුතතං:- සමනතා අඩඪයොජනෙ භිකඛූනං භාරො; දූතං වා පණණං වා පෙසෙතවා වදතොපි ආපතතිමොකෙඛා නතථි. සයමෙව ගනතවා "ගරුකො ඛො[1] ආවුසො සඞඝභෙදො; මා සඞඝභෙදාය පරකකමී"ති වාරෙතබෙබා. පහොනෙතන පන දූරමපි ගනතබබං. අගිලානානං හි දූරෙපි භාරොයෙව. ඉදානි "**එවඤච සො භිකඛු භිකඛූහි වුචචමානො**"ති ආදීසු අතථමතතමෙව දසෙසතුං **සො භිකඛු සඞඝමජඣමපි ආකඩඪිතවා වතතබෙබා**ති ආදිමාහ. තතථ **සඞඝමජඣමපි ආකඩඪිතවා**ති සචෙ පුරිමනයෙන වුචචමානො න පටිනිසසජජති, හතෙථසු ච පාදෙසු ච ගහෙතවාපි සඞඝමජඣං ආකඩඪිතවා පුනපි "මා ආයසමා"ති ආදිනා නයෙන තිකඛතතුං වතතබෙබා. **යාව තතියං සමනුභාසිතබෙබා**ති යාව තතියං සමනුභාසනං, තාව සමනුභාසිතබෙබා. තීහි සමනුභාසනකමමවාචාහි කමමං කාතබබනති වුතතං[2] හොති.

පදභාජනෙ පනසස අතථමෙව ගහෙතවා සමනුභාසනවිධිං දසෙසතුං "**සො භිකඛු භිකඛූහි සමනුභාසිතබෙබා, එවඤච පන භිකඛවෙ සමනුභාසිතබෙබා**"ති ආදි වුතතං. තතථ **ඤතතියා දුකකටං, ද්වීහි කමමවාචාහි ථුලලචචයා පටිපපසසමභනතී**ති යඤච[3] ඤතතිපරියොසානෙ දුකකටං ආපනෙනා, යෙ ච ද්වීහි කමමවාචාහි ථුලලචචයෙ, තා තිසෙසාපි ආපතතියො "යසස නකඛමති සො භාසෙයයා"ති එවං යයකාරං පතතමතතාය තතියකමමවාචාය පටිපපසසමභනති, සඞඝාදිසෙසො යෙව තිටඨති. කිං ආපනනා ආපතතියො පටිපපසසමභනති අනාපනනාති? **මහාසුමතථෙරො** තාව වදති:- 'යො අවසානෙ පටිනිසසජජති,[4] සො තා ආපතතියො න ආපජජති; තසමා අනාපනනා පටිපපසසමභනතී'ති. **මහාපදුමතථෙරො** පන 'ලිඞගපරිවතතනෙ අසාධාරණාපතතියො විය ආපනනා පටිපපසසමභනති. අනාපනනානං කිං පටිපපසසදධියා'ති ආහ.

ධමමකමෙම ධමමකමමසඤඤීති තථෙව සමනුභාසනකමමං ධමමකමමං හොති, තසමිං ධමමකමමසඤඤීති අතෙථා. එස නයො සබබතථ. ඉධ සඤඤා න රකඛති, කමමසස ධමමිකතතා එව අපපටිනිසසජජනෙතා ආපජජති. **අසමනුභාසනතසසා**ති අසමනුභාසියමානසස; අපපටිනිසසජජනතසසාපි සඞඝාදිසෙසෙන අනාපතති. **පටිනිසසජජනතසසා**ති ඤතතිතො පුබෙබ වා ඤතතිකඛණෙ වා ඤතතිපරියොසානෙ වා පඨමාය වා අනුසාවනාය දුතියාය වා තතියාය වා යාව යයකාරං න සමපාපුණාති, තාව පටිනිසසජජනතසස සඞඝාදිසෙසෙන අනාපතති. **ආදිකමමිකසසා**ති එතථ පන "**දෙවදතෙතා** සමගගසස සඞඝසස භෙදාය පරකකමි, තසමිං වතථුසමි"නති

1. සයා. & සී1. ගරුකො.
2. සයා. කාතබබනති.
3. සයා. යං.
4. සී 1. පටිනිසසජ්ජති.

පරිවාරෙ ආගතත්තා **දෙවදත්තො** ආදිකම්මිකො. සො ච ඛො සඞ්ඝභෙදාය පරක්කමන්තස්සෙව; න අප්පටිනිස්සජ්ජන්තස්ස.[1] න හි තස්ස තං කම්මං කතං. කථමිදං[2] ජානිතබ්බන්ති චෙ? සුත්තතො, යථා හි "**අරිට්ඨො** භික්ඛු ගද්ධබාධිපුබ්බො යාවතතියං **සමනුභාසනාය** න පටිනිස්සජ්ජි. තස්මිං වත්ථුස්මි"න්ති පරිවාරෙ ආගතත්තා අරිට්ඨස්ස කම්මං කතන්ති පඤ්ඤායති; න තථා දෙවදත්තස්ස. අථාපිස්ස කතෙන භවිතබ්බන්ති කොචි අත්තනො රුචිමත්තෙනෙව වදෙය්‍ය, තථාපි අප්පටිනිස්සජ්ජනෙ ආදිකම්මිකස්ස අනාපත්ති නාම නත්ථි. න හි පඤ්ඤත්තසික්ඛාපදං වීතික්කමන්තස්ස අඤ්ඤත්‍ර ඔදිස්ස අනුඤ්ඤාතතො අනාපත්ති නාම දිස්සති. යම්පි අරිට්ඨසික්ඛාපදස්ස "අනාපත්ති ආදිකම්මිකස්සා"ති පොත්ථකෙසු ලිඛිතං, තං පමාදලිඛිතං, පමාදලිඛිතභාවො චස්ස "පඨමං අරිට්ඨො භික්ඛු චොදෙතබ්බො. චොදෙත්වා සාරෙතබ්බො. සාරෙත්වා ආපත්ති රොපෙතබ්බා"ති[3] එවං කම්මක්ඛන්ධකෙ ආපත්තිරොපණ[4]වචනතො වෙදිතබ්බො. ඉති භෙදාය පරක්කමතෙ ආදිකම්මිකස්ස දෙවදත්තස්ස යස්මා තං කම්මං න කතං, තස්මා සා ආපත්ති යෙව න ජාතා. සික්ඛාපදං පන තං ආරබ්භ පඤ්ඤත්තන්ති කත්වා ආදිකම්මිකො'ති වුත්තො. ඉති ආපත්තියා අභාවතො යෙවස්ස අනාපත්ති වුත්තා. සා පනෙසා කිඤ්චාපි "අසමනුභාසන්තස්සා"ති ඉමිනාව සිද්ධා. යස්මා පන අසමනුභාසන්තො නාම යස්ස කෙවලං සමනුභාසනං න කරොන්ති,[5] සො වුච්චති න ආදිකම්මිකො. අයඤ්ච[6] ආදිකම්මිකොයෙව; තස්මා ආදිකම්මිකස්සාති වුත්තං. එතෙනුපායෙන ඨපෙත්වා අරිට්ඨසික්ඛාපදං සබ්බසමනුභාසනාසු විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙව. සමුට්ඨානාදීසු තිවඞ්ගිකං එකසමුට්ඨානං. සමනුභාසනසමුට්ඨානං නාමෙතං කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. පටිනිස්සජ්ජාමී'ති කායවිකාරං වා වචීභෙදං වා අකරොන්තස්සෙව පන ආපජ්ජනතො අකිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

පඨමසඞ්ඝභෙදසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙන බුද්ධො **භගවාති** දුතියසඞ්ඝභෙදසික්ඛාපදං. තත්ථ **අනුවත්තකාති** තස්ස දිට්ඨිඛන්තිරුචිගහණෙන අනුපටිපජ්ජනකා; වග්ගං අසාමග්ගිපක්ඛියවචනං වදන්තීති **වග්ගවාදකා**; පදභාජනෙ පන "**තස්ස වණ්ණාය[7] පක්ඛාය ඨිතා හොන්තී**"ති වුත්තං. තස්ස සඞ්ඝභෙදාය පරක්කමන්තස්ස වණ්ණත්ථාය[8] ච පක්ඛවුද්ධිඅත්ථාය ච ඨිතාති අත්ථො. යෙ හි වග්ගවාදකා, තෙ නියමෙන ඊදිසා හොන්ති.

---

1. ම. පරක්කමන්තොයෙව; න අප්පටිනිස්සජ්ජන්තො 2. ස්‍යා. කථඤ්චිදං.
3. ම. ආපත්තිං රොපෙතබ්බොති & ස්‍යා. ආපත්ති ආරොපෙතබ්බාති.
4. ස්‍යා. ආරොපන. 5. ස්‍යා. න කරොති. 6. ස්‍යා. අයඤ්ච දෙවදත්තො.
7. ස්‍යා. & ම. වණ්ණනාය. 8. ස්‍යා. වණ්ණනත්ථාය.

තස්මා එවං[1] වුත්තං. යස්මා පන තිණ්ණං උද්ධං කම්මාරහා න හොන්ති, න හි සඞ්ඝො සඞ්ඝස්ස කම්මං කරොති, තස්මා "**එකො වා ද්වෙ වා තයො වා**"ති වුත්තං. **ජානාති නො**ති අම්හාකං ඡන්දාදීනි ජානාති; **භාසතී**ති එවං කරොමාති අම්හෙහි සද්ධිං භාසති; **අම්හාකම්පෙතං ඛමතී**ති යං සො කරොති, එතං අම්හාකම්පි රුච්චති; **සමෙතායස්මන්තානං සඞ්ඝෙනා**ති ආයස්මන්තානං චිත්තං සඞ්ඝෙන සද්ධිං සමෙතු, සමාගච්ඡතු, එකීභාවං යාතූ'ති වුත්තං හොති. සෙසමෙත්ථ පඨමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයත්තා උත්තානත්ථත්තා ච පාකටමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි පඨමසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

දුතියසඞ්ඝභෙදසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවාති දුබ්බචසික්ඛාපදං. තත්ථ **අනාචාරං ආචරතී**ති අනෙකප්පකාරං කායවචීද්වාරවීතික්කමං කරොති; **කිංනු ඛො නාමා**ති වම්භනවචනමෙතං. **අහං ඛො නාමා**ති උක්කංසන[2]වචනං. **තුම්හෙ වදෙය්‍යාථා**ති "ඉදං කරොථ, ඉදං මා කරොථා"ති අහං තුම්හෙ වත්තුං අරහාමී'ති දස්සෙති. කස්මා ඉති චෙ? යස්මා **අම්හාකං බුද්ධො**[3] කන්ථකං ආරුය්හ මයා සද්ධිං නික්ඛමිත්වා පබ්බජිතො'ති එවමාදිමත්ථං සන්ධායාහ. "**අම්හාකං ධම්මො**"ති වත්වා පන[4] අත්තනො සන්තකභාවෙ යුත්තිං දස්සෙන්තො "**අම්හාකං අය්‍යපුත්තෙන ධම්මො**[5] **අභිසමිතො**"ති ආහ. යස්මා අම්හාකං අය්‍යපුත්තෙන චතුසච්චධම්මො පටිවිද්ධො, තස්මා ධම්මොපි අම්හාකන්ති වුත්තං හොති. සඞ්ඝං පන අත්තනො වෙරිපක්ඛෙ ඨිතං මඤ්ඤමානො 'අම්හාකං සඞ්ඝො'ති න වදති. උපමං පන වත්වා සඞ්ඝං අපසාදෙතුකාමො **සෙය්‍යථාපි නාමා**ති ආදිමාහ. **තිණකට්ඨපණ්ණසට**න්ති තත්ථ තත්ථ පතිතං තිණං කට්ඨපණ්ණං; අථවා තිණඤ්ච නිස්සාරකං ලහුකං කට්ඨඤ්ච තිණකට්ඨං; **පණ්ණසට**න්ති පුරාණපණ්ණං; **උස්සාදෙය්‍යා**ති රාසිං කරෙය්‍ය; **පබ්බතෙය්‍යා**ති පබ්බතප්පභවා; සා හි සීඝසොතා හොති. තස්මා තමෙව ගණ්හාති. **සඞ්ඛසෙවාලපණක**න්ති එත්ථ **සඞ්ඛො**ති දීඝමූලකො පණ්ණසෙවාලො වුච්චති. **සෙවාලො**ති නීලසෙවාලො; අවසෙසො උදකපප්පටකතිලබීජකාදි සබ්බොපි **පණකො**ති සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. **එකතො උස්සාදිතා**ති එකට්ඨානෙ කතාපි සම්පිණ්ඩිතා රාසීකතා'ති දස්සෙති.

දුබ්බචජාතිකොති දුබ්බචසභාවො; වත්තුං අසක්කුණෙය්‍යොති අත්ථො. පදභාජනෙපිස්ස **දුබ්බචො**ති දුක්ඛෙන කිච්ඡෙන වදිතබ්බො; න සක්කා සුඛෙන වත්තුන්ති අත්ථො. **දොවචස්සකරණෙහී**ති දුබ්බචභාවකරණීයෙහි; යෙ[6] ධම්මා දුබ්බචං පුග්ගලං කරොන්ති, තෙහි සමන්නාගතොති අත්ථො. තෙ පන "කතමෙ ච ආවුසො දොවචස්සකරණා ධම්මා?

---

1. සී 1 & සනා. එතං.
2. ම. & සනා උක්කංසන.
3. ම. & සනා. බුද්ධො භගවා.
4. සනා. පුන
5. සනා. අයං ධම්මො.
6. සනා. යෙ ච.

ඉධාවුසො භික්ඛු පාපිච්ඡො හොතී"ති ආදිනා නයෙන පටිපාටියා **අනුමානසුත්තෙ** [a] ආගතා–පාපිච්ඡතා අත්තුක්කංසකපරවම්භකතා කොධනතා කොධහෙතු උපනාහිතා කොධහෙතු අභිසඞ්ගිතා කොධහෙතු කොධසාමන්තවාචානිච්ඡාරණතා චොදකං පටිප්ඵරණතා චොදකං අපසාදනතා චොදකස්ස පච්චාරොපනතා අඤ්ඤෙනඤ්ඤංපටිචරණතා අපදානෙන න සම්පායනතා මක්ඛිපළාසිතා ඉස්සුකීමච්ඡරිතා සඨමායාවිතා ථද්ධාතිමානිතා සන්දිට්ඨිපරාමාසිආධානගාහිදුප්පටිනිස්සග්ගිතාති එකූනවීසති[1] ධම්මා වෙදිතබ්බා.

ඔවාදං න සහති නක්ඛමතීති **අක්ඛමො**; යථානුසිට්ඨං අප්පටිපජ්ජනතො පදක්ඛිණෙන අනුසාසනිං න ගණ්හාතීති **අප්පදක්ඛිණග්ගාහී අනුසාසනිං**. **උද්දෙසපරියාපන්නෙසූ**ති උද්දෙසෙ පරියාපන්නෙසු අන්තොගධෙසු; "යස්ස සියා ආපත්ති සො ආවිකරෙය්යා"ති එවං සඞ්ගහිතත්තා අන්තොපාතිමොක්ඛස්ස වත්තමානෙසූති අත්ථො. **සහධම්මිකං වුච්චමානො**ති සහධම්මිකෙන වුච්චමානො; කරණත්ථෙ උපයොගවචනං. පඤ්චහි සහධම්මිකෙහි සික්ඛිතබ්බත්තා තෙසං වා සන්තකත්තා සහධම්මිකන්ති ලද්ධනාමෙන බුද්ධපඤ්ඤත්තෙන සික්ඛාපදෙන වුච්චමානොති අත්ථො. **විරමථායස්මන්තො මම වචනායා**ති යෙන වචනෙන මං වදථ, තතො මම වචනතො විරමථ, මා මං තං වචනං වදථාති වුත්තං හොති. **වදෙතු සහධම්මෙනා**ති සහධම්මිකෙන සික්ඛාපදෙන සහධම්මෙන වා අඤ්ඤෙනපි පාසාදිකභාවසංවත්තනිකෙන වචනෙන වදතු. **යදිදන්ති** වුද්ධිකාරණනිදස්සනත්ථෙ නිපාතො. තෙන යං ඉදං අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස හිතවචනං ආපත්තිතො වුට්ඨාපනඤ්ච, තෙන **අඤ්ඤමඤ්ඤවචනෙන අඤ්ඤමඤ්ඤවුට්ඨාපනෙන** ච. **සංවද්ධා පරිසා**ති එවං පරිසාය වුද්ධිකාරණං දස්සිතං හොති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙව. **සමුට්ඨානාදීනි** පඨමසඞ්ඝභෙදසදිසානෙවාති.

දුබ්බචසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවාති කුලදූසකං;[2] තත්ථ **අස්සජිපුනබ්බසුකා නාමා**ති අස්සජි චෙව පුනබ්බසුකො ච, **කීටාගිරිස්මින්ති** එවංනාමකෙ ජනපදෙ; **ආවාසිකා හොන්තී**ති එත්ථ ආවාසො එතෙසං අත්ථීති ආවාසිකා; ආවාසොති විහාරො වුච්චති. සො යෙසං ආයත්තො නවකම්මකරණපුරාණපටිසඞ්ඛරණාදිභාරහාරතාය; තෙ ආවාසිකා. යෙ පන කෙවලං විහාරෙ වසන්ති; තෙ නෙවාසිකාති වුච්චන්ති. **ඉමෙ[3] ආවාසිකා** අහෙසුං. **අලජ්ජිනො පාපභික්ඛූ**ති නිල්ලජ්ජා ලාමකභික්ඛූ; තෙ හි ඡබ්බග්ගියානං ජෙට්ඨකඡබ්බග්ගියා. සාවත්ථියං කිර ඡ ජනා සහායකා "කසිකම්මාදීනි දුක්කරානි, හන්ද මයං

a මජ්ඣිමනිකායෙ. 1. අනුමානසුත්තෙ තදට්ඨකථායඤ්ච සොළස.
2. ස්‍යා & ම. කුලදූසකසික්ඛාපදං. 3. සී. මු. ඉමෙ පන.

සම්මා පබ්බජාම, පබ්බජන්තෙහි ච උප්පන්නෙ කිච්චෙව නිත්ථරණකට්ඨානෙ පබ්බජිතුං වට්ටතී"ති සම්මන්තයිත්වා ද්වින්නං අග්ගසාවකානං සන්තිකෙ පබ්බජිංසු. තෙ පඤ්චවස්සා හුත්වා මාතිකං පගුණං කත්වා මන්තයිංසු: "ජනපදො නාම කදාචි සුභික්ඛො හොති; කදාචි දුබ්භික්ඛො. මයං මා එකට්ඨානෙ වසිම්හා; තීසු ඨානෙසු වසාමා"ති.

තතො පණ්ඩුකලොහිතකෙ ආහංසු:- "ආවුසො සාවත්ථි නාම සත්තපණ්ණාසාය කුලසතසහස්සෙහි අජ්ඣාවුත්ථා, අසීතිගාමසහස්සපතිමණ්ඩිතානං තියොජනසතිකානං ද්වින්නං කාසිකොසලරට්ඨානං ආයමුඛභූතා, තත්‍ර තුම්හෙ ධුරට්ඨානෙ යෙව පරිවෙණානි කාරෙත්වා අම්බපනසනාළිකෙරාදීනි රොපෙත්වා පුප්ඵෙහි ච ඵලෙහි ච කුලානි සඞ්ගණ්හන්තා කුලදාරකෙ පබ්බාජෙත්වා පරිසං වඩ්ඪෙථා"ති. මෙත්තිය භුම්මජකෙ ආහංසු:- ආවුසො රාජගහං නාම අට්ඨාරසහි මනුස්සකොටීහි අජ්ඣාවුත්ථං, අසීතිගාමසහස්සපතිමණ්ඩිතානං තියොජනසතිකානං ද්වින්නං අඞ්ගමගධරට්ඨානං ආයමුඛභූතං, තත්‍ර තුම්හෙ ධුරට්ඨානෙ යෙව-පෙ-පරිසං වඩ්ඪෙථා"ති. අස්සජිපුනබ්බසුකෙ ආහංසු:- "ආවුසො කීටාගිරි නාම ද්වීහි මෙඝෙහි අනුග්ගහීතො, තීණි සස්සානි පසවති, තත්‍ර තුම්හෙ ධුරට්ඨානෙ යෙව පරිවෙණානි කාරෙත්වා-පෙ-පරිසං වඩ්ඪෙථා"ති. තෙ තථා අකංසු.

තෙසු එකමෙකස්ස පක්ඛස්ස පඤ්ච පඤ්ච භික්ඛුසතානි පරිවාරා.[1] එවං සමධිකං දියඩ්ඪභික්ඛුසහස්සං හොති. තත්ථ[2] පණ්ඩුකලොහිතකා සපරිවාරා සීලවන්තාව;[3] භගවතා සද්ධිං ජනපදචාරිකම්පි චරන්ති. තෙ අකතවත්ථුං උප්පාදෙන්ති, පඤ්ඤත්තසික්ඛාපදං පන න මද්දන්ති. ඉතරෙ සබ්බෙ අලජ්ජිනො; අකතවත්ථුං ච උප්පාදෙන්ති. පඤ්ඤත්ත සික්ඛාපදං ච මද්දන්ති. තෙන වුත්තං "අලජ්ජිනො පාපභික්ඛූ"ති. **එවරූප**ානීති එවඤ්ජාතිකානි; **අනාචාරං ආචරන්තීති** අනාචරිතබ්බං ආචරන්ති; අකාතබ්බං කරොන්ති. **මාලාවච්ඡ**න්ති තරුණපුප්ඵරුක්ඛං; තරුණකා හි පුප්ඵරුක්ඛාපි පුප්ඵගච්ඡාපි මාලාවච්ඡා ත්වෙව වුච්චන්ති. තෙ ච අනෙකප්පකාරං මාලාවච්ඡං සයම්පි රොපෙන්ති, අඤ්ඤෙහිපි රොපාපෙන්ති. තෙන වුත්තං. "**මාලාවච්ඡං රොපෙන්තිපි රොපාපෙන්තිපී**"ති. **සිඤ්චන්තීති** සයමෙව උදකෙන සිඤ්චන්ති; **සිඤ්චාපෙන්තීති** අඤ්ඤෙහිපි සිඤ්චාපෙන්ති; එත්ථ පන අකප්පියවොහාරෙ කප්පියවොහාරෙ පරියායො ඔභාසො නිමිත්තකම්මන්ති ඉමානි පඤ්ච ජානිතබ්බානි.

තත්ථ අකප්පියවොහාරො නාම: අල්ලහරිතානං කොට්ටනං කොට්ටාපනං ආවාටස්ස ඛණනං ඛණාපනං මාලාවච්ඡස්ස රොපනං රොපාපනං ආලියා බන්ධනං බන්ධාපනං උදකස්ස සෙචනං සෙචාපනං

---

1. සං: පරිවාරානි. 2. ම: & සී: මු: තත්‍ර.
3. සං: සීලවන්තාව ම: & සී: මු: සීලවන්තා.

මාතිකාය සම්මුඛකරණං කප්පියඋදකසිඤ්චනං හත්ථමුඛපාදධොවන නහානොදකසිඤ්චනන්ති. කප්පියවොහාරො නාම: ඉමං රුක්ඛං ජාන, ඉමං ආවාටං ජාන, ඉමං මාලාවච්ඡං ජාන, එත්ථ උදකං ජානාහීති වචනං, රුක්ඛමාතිකාය උජුකරණඤ්ච. පරියායො නාම: පණ්ඩිතෙන නාම මාලාවච්ඡාදයො රොපාපෙතබ්බා, නචිරස්සෙව උපකාරාය සංවත්තන්තීති ආදිවචනං. ඔභාසො නාම: කුදාලඛණිත්තාදීනි ච මාලාවච්ඡෙ ච ගහෙත්වා ඨානං. එවං ඨිතං හි සාමණෙරාදයො දිස්වා ‘ථෙරො කාරාපෙතුකාමො’ති ගන්ත්වා කරොන්ති. නිමිත්තකම්මං නාම: කුදාලඛණිත්තිවාසිඵරසුඋදකභාජනානි ආහරිත්වා සමීපෙ ඨපනං. ඉමානි පඤ්චපි කුලසඞ්ගහත්ථාය රොපනෙ න වට්ටන්ති. ඵලපරිභොගත්ථාය කප්පියාකප්පියවොහාරද්වයමෙව න වට්ටති. ඉතරත්තයං වට්ටති.

මහාපච්චරියං පන “කප්පියවොහාරෙපි වට්ටති. යඤ්ච අත්තනො පරිභොගත්ථාය වට්ටති, තං අඤ්ඤපුග්ගලස්ස වා සඞ්ඝස්ස වා චෙතියස්ස වා අත්ථායපි වට්ටතී”ති වුත්තං. ආරාමත්ථාය වනත්ථාය ඡායත්ථාය ච අකප්පියවොහාරමත්තමෙව න වට්ටති. සෙසං වට්ටති. න කෙවලඤ්ච සෙසං, යං කිඤ්චි මාතිකම්පි උජුං කාතුං, කප්පියඋදකං සිඤ්චිතුං, නහානකොට්ඨකං කත්වා නහායිතුං, හත්ථපාදමුඛධොවනඋදකානි ච තත්ථ ඡඩ්ඩෙතුම්පි වට්ටති. මහාපච්චරියං පන කුරුන්දියඤ්ච “කප්පියපථවියං සයං රොපෙතුම්පි වට්ටතී”ති වුත්තං. ආරාමාදිඅත්ථාය පන රොපිතස්ස වා රොපාපිතස්ස වා ඵලං පරිභුඤ්ජිතුම්පි වට්ටති. ඔචිනන[1]ඔචිනාපනෙ පකතියාපි පාචිත්තියං. කුලදූසන[2]ත්ථාය පන පාචිත්තියඤ්චෙව දුක්කටඤ්ච. ගන්ථනාදීසු උරච්ඡදපරියොසානෙසු කුලදූසන[2]ත්ථාය වා අඤ්ඤත්ථාය වා කරොන්තස්ස දුක්කටමෙව. කස්මා? අනාචාරත්තා; “**පාපසමාචාරො**”ති එත්ථ වුත්තපාපසමාචාරත්තා ච. ආරාමාදිඅත්ථාය රුක්ඛරොපනෙසු විය වත්ථුපූජනත්ථාය කස්මා න අනාපත්තීති චෙ? අනාපත්ති යෙව. යථා හි තත්ථ කප්පියවොහාරෙන පරියායාදීහි ච අනාපත්ති, තථා වත්ථුපූජත්ථායපි අනාපත්ති යෙව. නනු ච තත්ථ කප්පියපථවියං සයං රොපෙතුම්පි වට්ටතී’ති වුත්තං? වුත්තං; න පන මහාඅට්ඨකථායං. අථාපි[3] මඤ්ඤසි: ඉතරාසු වුත්තම්පි පමාණං. මහාඅට්ඨකථායඤ්ච කප්පියඋදකසෙචනං වුත්තං. තං කථන්ති? තම්පි න විරුජ්ඣති. තත්ථ හි අවිසෙසෙන රුක්ඛං රොපෙන්තිපි රොපාපෙන්තිපි සිඤ්චන්තිපි සිඤ්චාපෙන්තිපීති වත්වා මාලාවච්ඡන්ති වදන්තො දීපෙති “කුලසඞ්ගහත්ථාය පුප්ඵඵලූපගමෙව සන්ධායෙතං වුත්තං, අඤ්ඤත්‍ර පන පරියායො අත්ථී”ති. තස්මා තත්ථ පරියායං ඉධ ච පරියායාභාවං ඤත්වා, යං අට්ඨකථාසු වුත්තං, තං සුවුත්තමෙව. වුත්තඤ්චෙතං:-

---

1. ස්‍යා: ඔචිනනෙ. 2. ස්‍යා & සී: මු: දූසක.
3. සී1 & සී: මු: අඤ්ඤථාපි.

බුද්ධෙන ධම්මො විනයො ච වුත්තො–
යො තස්ස පුත්තෙහි තථෙව ඤාතො,
සො යෙහි තෙසං මතිමච්චජන්තා–
යස්මා පුරෙ අට්ඨකථා අකංසු.

තස්මා හි යං අට්ඨකථාසු වුත්තං–
තං වජ්ජයිත්වාන පමාදලෙඛං,
සබ්බම්පි සික්ඛාසු සගාරවානං–
යස්මා පමාණං ඉධ පණ්ඩිතානං.

සබ්බං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. තත්ථ සියා: යදි වත්ථුපූජනත්ථායපි[1] ගන්ථනාදීසු ආපත්ති, හරණාදීසු කස්මා අනාපත්තීති? කුලිත්ථීආදීනං අත්ථාය හරණතො හරණාධිකාරෙ හි විසෙසෙත්වා **නො කුලිත්ථීනන්ති** ආදි වුත්තං. තස්මා බුද්ධාදීනං අත්ථාය හරන්තස්ස අනාපත්ති.

තත්ථ **එකතොවණ්ටිකන්ති** පුප්ඵානං වණ්ටෙ එකතො කත්වා කතමාලං; **උභතොවණ්ටිකන්ති** උභොහිපි පස්සෙහි පුප්ඵවණ්ටෙ කත්වා කතමාලං; **මඤ්ජරිකන්ති** ආදීසු පන මඤ්ජරී විය කතා පුප්ඵවිකති මඤ්ජරිකාති වුච්චති. **විධූතිකාති** සූචියා වා සලාකාය වා සින්දුවාරපුප්ඵාදීනි විජ්ඣිත්වා කතා; **වටංසකොති** වටංසකො; **ආවෙළොති**[2] කණ්ණිකා; **උරච්ඡදොති** හාරසදිසං උරෙ ඨපනකපුප්ඵදාමං; අයං තාව **එත්ථ** පදවණ්ණනා. අයං පන ආදිතො පට්ඨාය විත්ථාරෙන ආපත්තිවිනිච්ඡයො:- කුලදූසනත්ථාය අකප්පියපථවියං මාලාවච්ඡං රොපෙන්තස්ස පාචිත්තියඤ්චෙව දුක්කටඤ්ච. තථා අකප්පියවොහාරෙන රොපාපෙන්තස්ස. කප්පියපථවියං රොපණෙපි රොපාපනෙපි දුක්කටමෙව. උභයත්‍රාපි සකිං ආණත්තියා බහූනම්පි රොපණෙ[3] එකමෙව සපාචිත්තියදුක්කටං වා සුද්ධදුක්කටං වා හොති. පරිභොගත්ථාය හි කප්පියභූමියං වා අකප්පියභූමියං වා කප්පියවොහාරෙන රොපාපනෙ අනාපත්ති. ආරාමාදිඅත්ථායපි අකප්පියපථවියං රොපෙන්තස්ස වා අකප්පියවචනෙන රොපාපෙන්තස්ස වා පාචිත්තියං.

අයං පන නයො මහාඅට්ඨකථාය න සුට්ඨු විභත්තො; මහාපච්චරියං විභත්තොති. සිඤ්චනසිඤ්චාපනෙ පන අකප්පියඋදකෙන සබ්බත්ථ පාචිත්තියං; කුලදූසනපරිභොගත්ථාය දුක්කටම්පි. කප්පියෙන තෙසං යෙව ද්වින්නමත්ථාය දුක්කටං. පරිභොගත්ථාය චෙත්ථ කප්පියවොහාරෙන සිඤ්චාපනෙ අනාපත්ති. ආපත්තිට්ඨානෙ පන ධාරූපච්ඡෙදවසෙන පයොගබහුලතාය ආපත්තිබහුලතා වෙදිතබ්බා. කුලදූසනත්ථාය ඔචිනනෙ පුප්ඵගණනාය දුක්කටපාචිත්තියානි; අඤ්ඤත්ථ[4] පාචිත්තියානෙව. බහූනි පන පුප්ඵානි එකපයොගෙන

1. ස්‍යා: පූජනත්ථාය. 2. ස්‍යා: ආවෙළාති.
3. ස්‍යා: රොපාපනෙ. 4. ම & සී: මු: අඤ්ඤථා, සී1: අඤ්ඤත්‍ර.

ඔචිනන්තා පයොගවසෙන කාරෙතබ්බො. ඔචිනාපනෙ කුලදූසනත්ථාය සකිං ආණත්තා බහුකම්පි ඔචිනන්ති, එකමෙව සපාචිත්තියදුක්කටං. අඤ්ඤත්ථාය පාචිත්තියමෙව.

ගන්ථිමාදීසු සබ්බාපි ඡ පුප්ඵවිකතියො වෙදිතබ්බා:- ගන්ථිමං ගොප්ඵිමං වෙධිමං වෙඨිමං පූරිමං වායිමන්ති. තත්ථ ගන්ථිමං නාම: සදණ්ඩකෙසු වා උප්පලපදුමාදීසු අඤ්ඤෙසු වා දීඝවණ්ටෙසු පුප්ඵෙසු දට්ඨබ්බං. දණ්ඩකෙන[1] දණ්ඩකං වණ්ටෙන වා වණ්ටං ගන්ථෙත්වා කතමෙව හි ගන්ථිමං. තං[2] භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා කාතුම්පි අකප්පියවචනෙන කාරාපෙතුම්පි න වට්ටති. "එවං ජාන; එවං[3] කතෙ සොභෙය්‍ය, යථා එතානි පුප්ඵානි න විකිරීයන්ති; තථා කරොහී"ති ආදිනා පන කප්පියවචනෙන කාරාපෙතුං වට්ටති. ගොප්ඵිමං නාම: සුත්තෙන වා වාකාදීහි වා වස්සිකපුප්ඵාදීනං එකතොවණ්ටිකඋභතොවණ්ටිකමාලාවසෙන ගොප්ඵනං. වාකං වා රජ්ජුං වා ද්විගුණං කත්වා තත්ථ තත්ථ අවණ්ටකානි නීපපුප්ඵාදීනි පවෙසෙත්වා පටිපාටියා බන්ධන්ති; එතම්පි[4] ගොප්ඵිමමෙව. සබ්බං පුරිමනයෙනෙව න වට්ටති. වෙධිමං නාම: සවණ්ටකානි වස්සිකපුප්ඵාදීනි වණ්ටෙසු,[5] අවණ්ටකානි වා වකුල[6]පුප්ඵාදීනි අන්තොඡිද්දෙ සූචිතාල[7]හීරාදීහි විනිවිජ්ඣිත්වා ආවුණන්ති; එතං වෙධිමං නාම. තම්පි පුරිමනයෙනෙව න වට්ටති. කෙචි පන කදලික්ඛන්ධම්හි කණ්ටකෙ වා තාලහීරාදීනි වා පවෙසෙත්වා තත්ථ පුප්ඵානි විජ්ඣිත්වා ඨපෙන්ති, කෙචි කණ්ටකසාඛාසු, කෙචි පුප්ඵවජ්ඣනපුප්ඵකූටාගාරකරණත්ථං ඡත්තෙ ච භිත්තිඤ්ච පවෙසෙත්වා ඨපිතකණ්ටකෙසු; කෙචි ධම්මාසනවිතානෙ බද්ධකණ්ටකෙසු; කෙචි කණිකාරපුප්ඵාදීනි සලාකාහි විජ්ඣන්ති, ඡත්තාධිඡත්තං විය ච කරොන්ති. තං අතිඔළාරිකමෙව. පුප්ඵවිජ්ඣනත්ථං පන ධම්මාසනවිතානෙ කණ්ටකම්පි බන්ධිතුං කණ්ටකාදීහි වා එකපුප්ඵම්පි විජ්ඣිතුං පුප්ඵෙයෙව වා පුප්ඵං පවෙසෙතුං න වට්ටති. ජාලවිතානවෙදිකානාගදන්තකපුප්ඵපටිච්ඡකතාලපණ්ණගුළකාදීනං පන ඡිද්දෙසු අසොකපිණ්ඩියා වා අන්තරෙසු පුප්ඵානි පවෙසෙතුං න දොසො; න හෙතං වෙධිමං හොති. ධම්මරජ්ජුයම්පි එසෙව නයො.

වෙඨිමං නාම: පුප්ඵදාම පුප්ඵහත්ථකෙසු දට්ඨබ්බං. කෙචි හි මත්ථකදාමං කරොන්තා හෙට්ඨා ඝටකාකාරං දස්සෙතුං පුප්ඵෙහි වෙඨෙන්ති. කෙචි අට්ඨට්ඨ වා දස දස වා උප්පලපුප්ඵාදීනි සුත්තෙන වා වාකෙන වා දණ්ඩකෙසු බන්ධිත්වා උප්පලහත්ථකෙ පදුමහත්ථකෙ වා කරොන්ති. තං සබ්බං පුරිමනයෙනෙව න වට්ටති. සාමණෙරෙහි උප්පාටෙත්වා ථලෙ ඨපිතඋප්පලාදීනි කාසාවෙන භණ්ඩිකම්පි බන්ධිතුං න වට්ටති. තෙසංයෙව පන වාකෙන වා දණ්ඩකෙන වා බන්ධිතුං අංසභණ්ඩිකං වා කාතුං

1. ස්‍යා. දණ්ඩකෙන වා. 2. ස්‍යා. තම්පි. 3. සී. මු. එවඤ්ච.
4. සී. මු. තම්පි. 5. සී1, සී. මු. & ම. වණ්ණෙව. 6. ම. මකුල & ස්‍යා. බකුල.
7. ස්‍යා. අන්තො ඡිද්දෙසු තාල & ම. අන්තො ඡිද්දෙ සූචිතාල.

වට්ටති. අංසභණ්ඩිකා නාම: ඛන්ධෙ ඨපිතසාටකස්ස උභො අන්තෙ ආහරිත්වා ගණ්ඨිකං කත්වා තස්මිං පසිබ්බකෙ විය පුප්ඵානි පක්ඛිපන්ති. අයං වුච්චති අංසභණ්ඩිකා. එතං කාතුං වට්ටති. දණ්ඩකෙහි පදුමිනිපණ්ණං විජ්ඣිත්වා උප්පලාදීනි පණ්ණෙන වෙඨෙත්වා ගණ්හන්ති. තත්‍රාපි පුප්ඵානං උපරි පදුමිනිපණ්ණමෙව බන්ධිතුං වට්ටති. හෙට්ඨා දණ්ඩකා[1] පන බන්ධිතුං න වට්ටති. පූරිමං නාම: මාලාගුණෙ ච පුප්ඵපටෙ ච දට්ඨබ්බං. යො හි මාලාගුණෙන චෙතියං වා බොධිං වා වෙදිකං වා පරික්ඛිපන්තො පුන ආනෙත්වා පූරිමං ඨානං අතික්කාමෙති. එත්තාවතාපි පූරිමං නාම හොති. කො පන වාදො අනෙකක්ඛත්තුං පරික්ඛිපන්තස්ස. නාගදන්තකන්තරෙහි වා පවෙසෙත්වා හරන්තා ඔලම්බකං කත්වා පුන නාගදන්තකං පරික්ඛිපන්ති, එතම්පි පූරිමං නාම. නාගදන්තකෙ පන පුප්ඵවලයං පවෙසෙතුං වට්ටති. මාලාගුණෙහි පුප්ඵපටං කරොන්ති, තත්‍රාපි එකමෙව මාලාගුණං හරිතුං වට්ටති. පුන පච්චාහරතො පූරිමමෙව හොති. තං සබ්බං පුරිමනයෙනෙව න වට්ටති. මාලාගුණෙහි පන බහූහිපි කතං පුප්ඵදාමං ලභිත්වා ආසනමත්ථකාදීසු බන්ධිතුං වට්ටති. අතිදීඝං පන මාලාගුණං එකවාරං හරිත්වා[2] පරික්ඛිපිත්වා පුන අඤ්ඤස්ස භික්ඛුනො දාතුං වට්ටති. තෙනාපි තථෙව කාතුං වට්ටති.

වායිමං නාම: පුප්ඵජාලපුප්ඵපටපුප්ඵරූපෙසු දට්ඨබ්බං. චෙතියෙ පුප්ඵජාලං කරොන්තස්ස එකමෙකම්හි ජාලච්ඡිද්දෙ දුක්කටං. භිත්තිච්ඡත්තබොධිත්ථම්භාදීසුපි එසෙව නයො. පුප්ඵපටං පන පරෙහි පූරිතම්පි වායිතුං න ලබ්භති. ගොප්ඵිමපුප්ඵෙහෙව හත්ථිඅස්සාදිරූපකානි කරොන්ති, තානිපි වායිමට්ඨානෙ තිට්ඨන්ති. පුරිමනයෙනෙව සබ්බං න වට්ටති. අඤ්ඤෙහි කතපරිවෙණෙ පන පුප්ඵානි ඨපෙන්තෙන හත්ථිඅස්සාදිරූපකම්පි කාතුං වට්ටති. මහාපච්චරියං පන කලම්බකෙන අඩ්ඪචන්දකෙන ච සද්ධිං අට්ඨ පුප්ඵවිකතියො වුත්තා. තත්ථ "කලම්බකො"ති අඩ්ඪචන්දකන්තරෙ ඝටිකදාමඔලම්බකො වුත්තො. "අඩ්ඪචන්දකො"ති අඩ්ඪචන්දාකාරෙන මාලාගුණපරික්ඛෙපො. තදුභයම්පි පූරිමෙ යෙව පවිට්ඨං. කුරුන්දියං පන ද්වෙ තයො මාලාගුණෙ එකතො කත්වා පුප්ඵදාමකරණම්පි වායිමං යෙවාති වුත්තං, තම්පි ඉධ පූරිමට්ඨානෙ යෙව පවිට්ඨං. න කෙවලඤ්ච පුප්ඵ[3]දාමමෙව, පිට්ඨමයදාමම්පි ගෙණ්ඩුක[4]පුප්ඵදාමම්පි කුරුන්දියං වුත්තං. ඛරපත්තදාමම්පි සික්ඛාපදස්ස සාධාරණත්තා භික්ඛූනම්පි භික්ඛුනීනම්පි නෙව කාතුං න කාරාපෙතුං වට්ටති. පූජානිමිත්තං පන කප්පියවචනං සබ්බත්ථ වත්තුං වට්ටති. පරියායඔභාසනිමිත්තකම්මානි වට්ටන්ති යෙව.

නච්චන්තීති නිපජ්ජන්ති; **ලාසෙන්තීති** පීතියා උප්පිලවමානා[5] විය උට්ඨහිත්වා ලාසියනාටකං නාටෙන්ති; රෙචකං දෙන්ති; **නච්චන්තියාපි නච්චන්තීති** යදා නාටකිත්ථී නච්චති, තදා තෙපි තස්සා පුරතො

1. ස්‍යා, දණ්ඩකො.
2. ස්‍යා, හරිත්වා පරික්ඛිපිත්වා වා. & ම. හරිත්වා වා පරික්ඛිපිත්වා වා.
3. ස්‍යා, & ම, පුප්ඵගුළ. 4. සී1, හෙණ්ඩු & ස්‍යා, ගෙණ්ඩු. 5. සී1, උප්පලවමානා.

වා පවජ්ජන්තො වා ගච්ඡන්තා නච්චන්ති. **නච්චන්තියාපි ගායන්තීති** යදා සා නච්චති, තදා නච්චානුරූපං ගායන්ති. එස නයො සබ්බත්ථ. **අට්ඨපදෙපි කීළන්තීති** අට්ඨපදඵලකෙ ජූතං කීළන්ති; තථා **දසපදෙ**. **ආකාසෙපීති** අට්ඨපදදසපදෙසු විය ආකාසෙයෙව කීළන්ති. **පරිහාරපථෙපීති** භූමියං නානාපථං මණ්ඩලං කත්වා තත්ථ පරිහරිතබ්බපථං පරිහරන්තා කීළන්ති. **සන්තිකායපි කීළන්තීති** සන්තිකකීළාය කීළන්ති; එකජ්ඣං ඨපිතා සාරියො වා පාසාණසක්ඛරායො වා අචාලෙන්තා නඛෙනෙව අපනෙන්ති ච උපනෙන්ති ච. සචෙ තත්ථ කාචි චලති, පරාජයො හොති. **ඛලිකායාති** ජූතඵලකෙ පාසකකීළාය කීළන්ති. **ඝටිකායාති** ඝටිකා වුච්චති දණ්ඩකකීළා; තාය කීළන්ති. දීඝදණ්ඩකෙන රස්සදණ්ඩකං පහරන්තා විචරන්ති. **සලාකහත්ථෙනාති** ලාඛාය වා මඤ්ජට්ඨියා වා පිට්ඨොදකෙ වා සලාකහත්ථං තෙමෙත්වා කිං හොතූති භූමියං වා භිත්තියං වා තං පහරිත්වා හත්ථිඅස්සාදීනි රූපානි දස්සෙන්තා කීළන්ති. **අක්ඛෙනාති** ගුළෙන; **පඞ්ගචීරෙනාති** පඞ්ගචීරං වුච්චති පණ්ණනාළිකා; තං ධමන්තා කීළන්ති. **වඞ්කකෙනාති** ගාමදාරකානං කීළනකෙන ඛුද්දකනඞ්ගලෙන; **මොක්ඛචිකායාති** මොක්ඛචිකා වුච්චති සම්පරිවත්තකකීළා, ආකාසෙ වා දණ්ඩකං ගහෙත්වා භූමියං වා සීසං ඨපෙත්වා හෙට්ඨුපරියභාවෙන පරිවත්තන්තා කීළන්තීති අත්ථො.

චිඞ්ගුලකෙනාති චිඞ්ගුලකං[1] වුච්චති තාලපණ්ණාදීහි කතං වාතප්පහාරෙන පරිබ්භමනචක්කං; තෙන කීළන්ති. **පත්තාළ්හකෙනාති** පත්තාළ්හකං වුච්චති පණ්ණනාළි, තාය වාලිකාදීනි මිනන්තා කීළන්ති. **රථකෙනාති** ඛුද්දකරථෙන; **ධනුකෙනාති** ඛුද්දකධනුනා; **අක්ඛරිකායාති** අක්ඛරිකා වුච්චති ආකාසෙ වා පිට්ඨියං වා අක්ඛරජානනකීළා, තාය කීළන්ති. **මනෙසිකායාති** මනෙසිකා වුච්චති මනසා චින්තිතජානනකීළා, තාය කීළන්ති. **යථාවජ්ජෙනාති** යථාවජ්ජං වුච්චති කාණකුණිඛුජ්ජාදීනං යං යං වජ්ජං තං තං පයොජෙත්වා දස්සනකීළා, තාය කීළන්ති වෙලම්බකා විය. **හත්ථිස්මිම්පි සික්ඛන්තීති** හත්ථිනිමිත්තං යං සිප්පං සික්ඛිතබ්බං, තං සික්ඛන්ති. **එස** නයො අස්සාදීසු. **ධාවන්තිපීති** පරම්මුඛා ගච්ඡන්තා ධාවන්ති; **ආධාවන්තිපීති** යත්තකං ධාවන්ති, තත්තකමෙව අභිමුඛා පුන ආගච්ඡන්තා ආධාවන්ති; **නිබ්බුජ්ඣන්තීති** මල්ලයුද්ධං කරොන්ති; **නලාටිකම්පි දෙන්තීති** "සාධු සාධු භගිනී"ති අත්තනො නලාටෙ අඞ්ගුලිං ඨපෙත්වා තස්සා නලාටෙ ඨපෙන්ති. **විවිධම්පි අනාචාරං ආචරන්තීති** අඤ්ඤම්පි පාළියා අනාගතං මුඛඩෙණ්ඩිමාදි විවිධං අනාචාරං ආචරන්ති.

පාසාදිකෙනාති පසාදාවහෙන; සාරුප්පෙන සමණානුච්ඡවිකෙන; **අභික්කන්තෙනාති** ගමනෙන; **පටික්කන්තෙනාති** නිවත්තනෙන; **ආලොකිතෙනාති** පුරතො දස්සනෙන; **විලොකිතෙනාති** ඉතො චිතො ච දස්සනෙන; **සම්මිඤ්ජිතෙනාති**[2] පබ්බසඞ්කොචනෙන;

1, සී1, චිඞ්ගුලං. 2, ම, සමිඤ්ජිතෙනාති- එවං සබ්බත්ථ.

පසාරිතෙනාති තෙසංයෙව පසාරණෙන; සබ්බත්ථ ඉත්ථම්භූතාඛ්‍යානෙ කරණවචනං. සතිසම්පජඤ්ඤහි අභිසඞ්ඛතත්තා පාසාදික අභික්කන්ත පටික්කන්ත ආලොකිත විලොකිත සම්මිඤ්ජිත පසාරිතො හුත්වාති වුත්තං හොති. **ඔක්ඛිත්තචක්ඛූ**ති හෙට්ඨා ඛිත්තචක්ඛු; **ඉරියාපථසම්පන්නෙනා**ති තාය පාසාදිකඅභික්කන්තාදිතාය සම්පන්නඉරියාපථො; **ක්වායන්**ති කො අයං; **අබලබලො වියා**ති අබලො කිර බොන්දො වුච්චති, අතිසයත්ථෙ ච ඉදං ආමෙණ්ඩිතං; තස්මා අතිබොන්දො වියාති වුත්තං හොති. **මන්දමන්දො**ති අභික්කන්තාදීනං අනුද්ධතතාය අතිමන්දො; අතිසණ්හොති එවං ගුණමෙව දොසතො දස්සෙන්ති. **භාකුටිකභාකුටිකො වියා**ති ඔක්ඛිත්තචක්ඛුතාය භකුටිං කත්වා සඞ්කුටිත[1]මුඛො කුපිතො විය විචරතීති මඤ්ඤමානා වදන්ති. **සණ්හො**ති නිපුණො; "අම්ම තාත භගිනී"ති එවං උපාසකජනං යුත්තපත්තට්ඨානෙ උපනෙතුං ඡෙකො; න යථා අයං එවං අබලබලො වියාති අධිප්පායො. **සඛිලො**ති සාඛල්‍යෙන යුත්තො; **සුඛසම්භාසො**ති ඉදං පුරිමස්ස කාරණවචනං. යෙසංහි සුඛසම්භාසා සම්මොදනීයකථා හොති කණ්ණසුඛා, තෙ සඛිලාති වුච්චන්ති. තෙනාහංසු: "**සඛිලා සුඛසම්භාසා**'ති.

අයං පනෙත්ථ අධිප්පායො:- අම්හාකං අය්‍යා උපාසකෙ දිස්වා මධුරං සම්මොදනීයං කථං කථෙන්ති. තස්මා සඛිලා සුඛසම්භාසා, න යථා අයං එවං මන්දමන්දා වියාති. **මිහිතපුබ්බඞ්ගමා**ති මිහිතං පුබ්බඞ්ගමං එතෙසං වචනස්සාති මිහිතපුබ්බඞ්ගමා; පඨමං සිතං කත්වා පච්ඡා වදන්තීති අත්ථො. **එහි ස්වාගත**[2]**වාදිනො**ති උපාසකං දිස්වා "එහි ස්වාගතං තවා"ති එවං වාදිනො. න යථා අයං එවං සඞ්කුටිත මුඛතාය භාකුටිකභාකුටිකා විය. එවං මිහිතපුබ්බඞ්ගමාදිතාය අභාකුටිකභාවං අත්ථතො දස්සෙත්වා පුන සරූපෙනපි දස්සෙන්තා ආහංසු: **අභාකුටිකා උත්තානමුඛා පුබ්බභාසිනො**ති. උප්පටිපාටියා වා තිණ්ණම්පි ආකාරානං අභාවදස්සනමෙතන්ති වෙදිතබ්බං. කථං? එත්ථ හි **අභාකුටිකා**ති ඉමිනා භාකුටිකභාකුටිකාකාරස්ස අභාවො දස්සිතො. **උත්තානමුඛා**ති ඉමිනා මන්දමන්දාකාරස්ස. යෙ හි චක්ඛූනි උම්මීලෙත්වා ආලොකනෙන උත්තානමුඛා හොන්ති, න තෙ මන්දමන්දා; **පුබ්බභාසිනො**ති ඉමිනා අබල[3]බලාකාරස්ස අභාවො දස්සිතො. යෙ හි ආභාසනකුසලතාය 'අම්ම තාතා'ති පඨමතරං ආභාසන්ති; න තෙ අබලබලාති.

එහි භන්තෙ ඝරං ගමිස්සාමාති සො කිර උපාසකො "න බො ආවුසො පිණ්ඩො ලබ්භතී"ති වුත්තෙ "තුම්හාකං භික්ඛූනංයෙව එතං කතං, සකලං ගාමම්පි චරන්තා න ලච්ඡථාති වත්වා පිණ්ඩපාතං දාතුකාමො "එහි භන්තෙ ඝරං ගමිස්සාමා"ති ආහ. කිං පනායං පයුත්තවාචා හොති න හොතීති? න හොති. පුච්ඡිතපඤ්හා නාමායං කථෙතුං වට්ටති. තස්මා ඉදානි චෙපි පුබ්බණ්හෙ වා සායණ්හෙ වා අන්තරඝරං පවිට්ඨං භික්ඛුං කොචි පුච්ඡෙය්‍ය "කස්මා භන්තෙ චරථා"ති. යෙන

1. ස්‍යා. සඞ්කුචිත & සී. මු. කුටිත 2. සී1. සාගත. 3. සී1. අබලා.

පත්තෙන චරති, තං ආචික්ඛිත්වා ලද්ධං න ලද්ධන්ති වුත්තෙන සචෙ න ලද්ධං, න ලද්ධන්ති වත්වා - යං සො දෙති, තං ගහෙතුං වට්ටති. **දුට්ඨාති** න පසාදාදීනං විනාසෙන දුට්ඨා. පුග්ගල[1]වසෙන දුට්ඨා. **දූතපථානීති** දූතානි යෙව වුච්චන්ති. අථ වා **දූතපථානීති** දූතනිබන්ධානි දූතවට්ටානීති[2] වුත්තං හොති. **උපච්ඡින්නානීති** දායකෙහි පච්ඡින්නානි; න තෙ දානි එතරහි දෙන්ති. **රිඤ්චන්තීති** විසුං හොන්ති නානා හොන්ති; පක්කමන්තීති වුත්තං හොති. **සණ්ඨහෙය්‍යාති** සම්මා තිට්ඨෙය්‍ය; පෙසලානං භික්ඛූනං පතිට්ඨා භවෙය්‍ය. **එවමාවුසොති** ඛො සො භික්ඛු සද්ධස්ස පසන්නස්ස උපාසකස්ස සාසනං සම්පටිච්ඡි.[3] එවරූපං කිර සාසනං කප්පියං හරිතුං වට්ටති. තස්මා "මම වචනෙන භගවතො පාදෙ වන්දථා"ති වා, "චෙතියං පටිමං බොධිං සඞ්ඝත්ථෙරං වන්දථා"ති වා, "චෙතියෙ ගන්ධපූජං කරොථ පුප්ඵපූජං කරොථා"ති වා, "භික්ඛූ සන්නිපාතෙථ-දානං දස්සාම, ධම්මං සොස්සාමා"ති[4] වා, ඊදිසෙසු සාසනෙසු කුක්කුච්චං න කාතබ්බං. කප්පියසාසනානි එතානි. න ගිහීනං ගිහිකම්මපටිසංයුත්තානීති. **කුතො ච ත්වං භික්ඛු ආගච්ඡසීති** නිසින්නො සො භික්ඛු න ආගච්ඡති. අන්තතො පන ආගතො හොති. එවං සන්තෙපි වත්තමානසමීපෙ වත්තමානවචනං ලබ්භති. තස්මා න දොසො. පරියොසානෙ **තතො අහං භගවා ආගච්ඡාමීති** එතස්මිම්පි වචනෙ එසෙව නයො.

පඨමං අස්සජිපුනබ්බසුකා භික්ඛූ චොදෙතබ්බාති මයං තුම්හෙ වත්තුකාමාති ඔකාසං කාරෙත්වා වත්ථුනා ච ආපත්තියා ච චොදෙතබ්බා. චොදෙත්වා-යං න සරන්ති, තං සාරෙතබ්බා. සචෙ වත්ථුං ච ආපත්තිං ච පටිජානන්ති, ආපත්තිමෙව වා පටිජානන්ති න වත්ථුං, ආපත්ති රොපෙතබ්බා. අථ වත්ථුමෙව පටිජානන්ති නාපත්තිං, එවම්පි "ඉමස්මිං වත්ථුස්මිං අයං නාම ආපත්තී"ති රොපෙතබ්බා. එවං යදි නෙව වත්ථුං නාපත්තිං පටිජානන්ති, ආපත්ති නාරොපෙතබ්බාති. අයමෙත්ථ විනිච්ඡයො. යථා පටිඤ්ඤාය පන ආපත්තිං රොපෙත්වා එවං පබ්බාජනියකම්මං කාතබ්බන්ති දස්සෙන්තො **බ්‍යත්තෙන භික්ඛුනාති** ආදිමාහ. තං උත්තානත්ථමෙව.[5]

එවං පබ්බාජනියකම්මකතෙන පන භික්ඛුනා යස්මිං විහාරෙ වසන්තෙන යස්මිං ගාමෙ කුලදූසකකම්මං කතං හොති, තස්මිං විහාරෙ වා ගාමෙ වා න වසිතබ්බං. තස්මිං විහාරෙ වසන්තෙන සාමන්තගාමෙපි පිණ්ඩාය න චරිතබ්බං. සාමන්තවිහාරෙපි වසන්තෙන තස්මිං ගාමෙ පිණ්ඩාය න චරිතබ්බං. උපතිස්සත්ථෙරො පන "භන්තෙ මහාගාමං නාම මහන්තං ද්වාදසයොජනිකම්පි හොතී"ති අන්තෙවාසිකෙහි වුත්තෙ "යස්සා වීථියා කුලදූසකකම්මං කතං, තත්‍රෙව[6] වාරිත"න්ති ආහ. තතො

1. සී1. & ස්‍යා. දුට්ඨපුග්ගල. 2. ස්‍යා, & ම, වත්තානීති. 3. සී1. පටිච්ඡි.
4. සී1. & සී. මු. දෙස්සාමාති. 5, ස්‍යා, උත්තානත්ථමෙව.
6. ස්‍යා. සඞ්ඝා & ම. තත්ථෙව.

“වීථිපි මහතී නගරප්පමාණාව හොතී”ති වුත්තත්තා “යස්සා සරපටිපාටියා”ති ආහ. “සරපටිපාටිපි වීථිප්පමාණාව හොතී”ති වුත්තත්තා “ඉතො චිතො ච සන්ත සරන්ති වාරිතානී”ති ආහ. තං පන සබ්බං ථෙරස්ස මනොරථමත්තමෙව. සචෙපි විහාරෙ තියොජනපරමො හොති, ද්වාදසයොජනපරමං ච නගරං, නෙව විහාරෙ වසිතුං ලබ්භති, න නගරෙ චරිතුන්ති.

තෙන සඞ්ඝෙන පබ්බාජනීයකම්මං කතන්ති කථං සඞ්ඝො තෙසං කම්මං අකාසි? න ගන්ත්වාව අජ්ඣොත්ථරිත්වා අකාසි. **අථ ඛො** කුලෙහි නිමන්තෙත්වා සඞ්ඝභත්තෙසු කරියමානෙසු තස්මිං තස්මිං ඨානෙ ථෙරා සමණපටිපදං කථෙත්වා “අයං සමණො, අයං න සමණො”ති මනුස්සෙ සඤ්ඤාපෙත්වා එකං ද්වෙ භික්ඛූ සීමං පවෙසෙත්වා එතෙනෙව උපායෙන සබ්බෙසං[1] පබ්බාජනීයකම්මං අකංසූති. එවං පබ්බාජනීයකම්මකතස්ස ච ‘අට්ඨාරස වත්තානි පූරෙත්වා යාචන්තස්ස කම්මං පටිප්පස්සම්භෙතබ්බං. පටිප්පස්සද්ධකම්මෙනාපි ච තෙන යෙසු කුලෙසු පුබ්බෙ කුලදූසකකම්මං කතං, තතො පච්චයා න ගහෙතබ්බා. ආසවක්ඛයං පත්තෙනාපි න ගහෙතබ්බා; අකප්පියාව හොන්ති. “කස්මා න ගණ්හථා”ති පුච්ඡිතෙන “පුබ්බෙ එවං කතත්තා”ති වුත්තෙ සචෙ වදන්ති “න මයං තෙන කාරණෙන දෙම, ඉදානි සීලවන්තතාය දෙමා”ති, ගහෙතබ්බා. පකතියා දානට්ඨානෙ යෙව කුලදූසකකම්මං කතං හොති, තතො පකතිදානමෙව ගහෙතුං වට්ටති. යං වඩ්ඪෙත්වා දෙන්ති, තං න වට්ටති.

න සම්මා වත්තන්තීති තෙ පන අස්සජිපුනබ්බසුකා අට්ඨාරසසු ච වත්තෙසු සම්මා න වත්තන්ති; **න ලොමං පාතෙන්තී**ති අනුලොමපටිපදං අප්පටිපජ්ජනතාය න පන්නලොමා හොන්ති; **න නෙත්ථාරං වත්තන්තී**ති අත්තනො නිත්ථරණමග්ගං න පටිපජ්ජන්ති; **භික්ඛූ න ඛමාපෙන්තී**ති “දුක්කතං භන්තෙ අම්හෙහි, න පුන එවං කරිස්සාම, ඛමථ අම්හාක”න්ති එවං භික්ඛූනං ඛමාපනං න කරොන්ති; **අක්කොසන්තී**ති කාරකසඞ්ඝං දසහි අක්කොසවත්ථූහි අක්කොසන්ති; **පරිභාසන්තී**ති භයං තෙසං දස්සෙන්ති; **ඡන්දගාමිතා-පෙ-භයගාමිතා පාපෙන්තී**ති “එතෙ ඡන්දගාමිනො ච-පෙ-භයගාමිනො චා”ති එවං ඡන්දගාමිතායපි-පෙ-භයගාමිතායපි පාපෙන්ති; යොජෙන්තීති අත්ථො. **පක්කමන්තී**ති තෙසං පරිවාරෙසු පඤ්චසු සමණසතෙසු එකච්චෙ දිසා පක්කමන්ති. **විබ්භමන්තී**ති එකච්චෙ ගිහී හොන්ති. **කථං හි නාම අස්සජිපුනබ්බසුකා**ති[2] එත්ථ ද්වින්නං පාමොක්ඛානං වසෙන සබ්බෙපි අස්සජිපුනබ්බසුකාති වුත්තා.

ගාමං වාති එත්ථ නගරම්පි ගාමග්ගහණෙනෙව ගහිතං. තෙනස්ස පදභාජනෙ **ගාමොපි නිගමොපි නගරම්පි ගාමො චෙව නිගමො චා**ති වුත්තං. තත්ථ අපාකාරපරික්ඛෙපො සආපණො නිගමො

1. සෑ., සබ්බෙසම්පි. 2, ම. සී. මු. අස්සජිපුනබ්බසුකා භික්ඛූති.

වෙදිතබ්බා. කුලානි දූසෙතීති **කුලදූසකො**; දූසෙන්තො ච න අසුචිකද්දමාදීහි දූසෙති. අථ ඛො අත්තනො දුප්පටිපත්තියා තෙසං පසාදං විනාසෙති. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ "**පුප්ඵෙන**[1] වා"ති ආදි වුත්තං. තත්ථ යො හරිත්වා වා හරාපෙත්වා වා පක්කොසිත්වා වා පක්කොසාපෙත්වා වා සයං වා උපගතානං යං කිඤ්චි අත්තනො සන්තකං පුප්ඵං කුලසඞ්ගහත්ථාය දෙති, දුක්කටං. පරසන්තකං දෙති, දුක්කටමෙව. ථෙය්‍යචිත්තෙන දෙති, භණ්ඩග්ඝෙන කාරෙතබ්බො. එස නයො සඞ්ඝිකෙපි. අයං පන විසෙසො: සෙනාසනත්ථාය නියාමිතං ඉස්සරවතාය දදතො ථුල්ලච්චයං. පුප්ඵං නාම කස්ස දාතුං වට්ටති? කස්ස න වට්ටතීති? මාතාපිතූනං තාව හරිත්වාපි හරාපෙත්වාපි පක්කොසිත්වාපි පක්කොසාපෙත්වාපි දාතුං වට්ටති. සෙසඤාතකානං පක්කොසාපෙත්වාව. තඤ්ච ඛො වත්ථුපූජනත්ථාය. මණ්ඩනත්ථාය පන සිවලිඞ්ගාදිපූජනත්ථාය වා කස්සචි[2] දාතුං න වට්ටති. මාතාපිතූනඤ්ච[3] හරාපෙන්තෙන ඤාතිසාමණෙරෙහෙව හරාපෙතබ්බං. ඉතරෙ පන යදි සයමෙව ඉච්ඡන්ති, වට්ටති.

සම්මතෙන පුප්ඵභාජකෙන භාජනකාලෙ සම්පත්තානං සාමණෙරානං උපඩ්ඪභාගං දාතුං වට්ටති. කුරුන්දියං සම්පත්තගිහීනං උපඩ්ඪභාගං, මහාපච්චරියං චූළකං[4] දාතුං වට්ටතීති වුත්තං. අසම්මතෙන අපලොකෙත්වා දාතබ්බං. ආචරියුපජ්ඣායෙසු සගාරවා සාමණෙරා බහූනි පුප්ඵානි ආහරිත්වා රාසිං කත්වා ඨපෙන්ති, ථෙරා පාතොව සම්පත්තානං සද්ධිවිහාරිකාදීනං උපාසකානං වා "ත්වං ඉදං ගණ්හ, ත්වං ඉදං ගණ්හා"ති දෙන්ති, පුප්ඵදානං නාම න හොති. "චෙතියං පූජෙස්සාමා"ති ගහෙත්වා ගච්ඡන්තාපි පූජං කරොන්තාපි තත්ථ තත්ථ සම්පත්තානං චෙතියපූජනත්ථාය දෙන්ති, එතම්පි පුප්ඵදානං නාම න හොති. උපාසකෙ අක්කපුප්ඵාදීහි පූජෙන්තෙ දිස්වා "විහාරෙ කණිකාරපුප්ඵාදීනි අත්ථි උපාසකා තානි ගහෙත්වා පූජෙථා"ති වත්තුම්පි වට්ටති. භික්ඛූ පුප්ඵපූජං කත්වා දිවාතරං ගාමං පවිට්ඨෙ "කිං භන්තෙ අතිදිවා පවිට්ඨත්ථා"ති පුච්ඡන්ති. "විහාරෙ පුප්ඵානි බහූනි[5] පූජං අකරිම්හා"ති වදන්ති. මනුස්සා බහූනි කිර විහාරෙ පුප්ඵානීති පුන දිවසෙ පහූතං ඛාදනීයං භොජනීයං ගහෙත්වා විහාරං ගන්ත්වා පුප්ඵපූජඤ්ච කරොන්ති දානඤ්ච දෙන්ති, වට්ටති. මනුස්සා "මයං භන්තෙ අසුකදිවසං නාම පූජෙස්සාමා"ති පුප්ඵවාරං යාචිත්වා අනුඤ්ඤාතදිවසෙ ආගච්ඡන්ති. සාමණෙරෙහි ච පගෙව පුප්ඵානි ඔචිනිත්වා ඨපිතානි හොන්ති. තෙ රුක්ඛෙසු පුප්ඵානි අපස්සන්තා "කුහිං භන්තෙ පුප්ඵානී"ති වදන්ති. "සාමණෙරෙහි ඔචිනිත්වා ඨපිතානි, තුම්හෙ පන පූජෙත්වා ගච්ඡථ. සඞ්ඝො අඤ්ඤං දිවසං පූජෙස්සතී"ති. තෙ පූජෙත්වා දානං දත්වා ගච්ඡන්ති, වට්ටති.

මහාපච්චරියං පන කුරුන්දියං ච "ථෙරා සාමණෙරෙහි දාපෙතුං න ලභන්ති. සචෙ පන සයමෙව තානි පුප්ඵානි තෙසං දෙන්ති; වට්ටති.

---

1. සී1. පුප්ඵදානෙන. 2. සී1 & ස්‍යා. කස්සචිපි. 3. සී1. & සී. මු. මාතාපිතූනං.
4. සී1. & සී. මු. චූලකං. 5. ම. & සී. මු. බහූනි පුප්ඵානි.

ථෙරෙහි පන සාමණෙරෙහි ඔචිනිත්වා උපනාමිතන්ති එත්තකමෙව වත්තබ්බ"න්ති වුත්තං. සචෙ පන පුප්ඵවාරං යාචිත්වා අනොචිතෙසු පුප්ඵෙසු යාගුභත්තාදීනි ආදාය ආගන්ත්වා "සාමණෙරෙහි ඔචිනිත්වා දෙථා"ති වදන්ති. ඤාතිසාමණෙරානං යෙව ඔචිනිත්වා දාතුං වට්ටති. අඤ්ඤාතකෙ උක්ඛිපිත්වා රුක්ඛසාඛාය ඨපෙන්ති, න ඔරොහිත්වා පලායිතබ්බං. ඔචිනිත්වා දාතුං වට්ටති. සචෙ පන කොචි ධම්මකථිකො "බහූනි උපාසකා විහාරෙ පුප්ඵානි, යාගුභත්තාදීනි ආදාය ගන්ත්වා පුප්ඵපූජං කරොථා"ති වදති, තස්සෙව න කප්පතීති මහාපච්චරියං ච කුරුන්දියං ච වුත්තං. මහාඅට්ඨකථායං පන "එතං අකප්පියං, න වට්ටතී"ති අවිසෙසෙන වුත්තං. ඵලම්පි[1] අත්තනො සන්තකං වුත්තනයෙනෙව මාතාපිතූනං ච සෙසඤාතීනං ච දාතුං වට්ටති. කුලසඞ්ගහත්ථාය පන දෙන්තස්ස වුත්තනයෙනෙව අත්තනො සන්තකෙ පරසන්තකෙ සඞ්ඝිකෙ සෙනාසනත්ථාය නියාමිතෙ ච දුක්කටාදීනි වෙදිතබ්බානි. අත්තනො සන්තකං යෙව ගිලානමනුස්සානං වා සම්පත්තඉස්සරානං වා ඛීණපරිබ්බයානං වා දාතුං වට්ටති. ඵලදානං න හොති. ඵලභාජනකෙනාපි සම්මතෙන සඞ්ඝස්ස ඵලභාජනකාලෙ සම්පත්තමනුස්සානං උපඩ්ඪභාගං දාතුං වට්ටති. අසම්මතෙන අපලොකෙත්වා දාතබ්බං. සඞ්ඝාරාමෙපි ඵලපරිච්ඡෙදෙන වා රුක්ඛපරිච්ඡෙදෙන වා කතිකා කාතබ්බා. තතො ගිලානමනුස්සානං වා අඤ්ඤෙසං වා ඵලං යාචන්තානං යථාපරිච්ඡෙදෙන චත්තාරි පඤ්ච ඵලානි දාතබ්බානි. රුක්ඛා වා දස්සෙතබ්බා "ඉතො ගහෙතුං ලබ්භතී"ති, "ඉධ ඵලානි සුන්දරානි ඉතො ගණ්හථා"ති එවං පන න වත්තබ්බං.

චුණ්ණෙනාති එත්ථ පන අත්තනො සන්තකං සිරීසචුණ්ණං වා අඤ්ඤං වා කසාවං[2] කුලසඞ්ගහත්ථාය දෙති, දුක්කටං. පරසන්තකාදීසුපි වුත්තනයෙන[3] විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. අයං පන විසෙසො:- ඉධ සඞ්ඝස්ස රක්ඛිතගොපිතාපි රුක්ඛච්ඡල්ලි ගරුභණ්ඩමෙව. මත්තිකා දන්තකට්ඨවෙළුසුපි ගරුභණ්ඩූපගං ඤත්වා චුණ්ණෙ වුත්තනයෙනෙව විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. පණ්ණදානං පන එත්ථ න ආගතං. තම්පි වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. පරතො හි[4] ගරුභණ්ඩවිනිච්ඡයෙ සබ්බං විත්ථාරෙන වණ්ණයිස්සාම. **වෙජ්ජිකාය[5] වාති** එත්ථ වෙජ්ජකම්මවිධි තතියපාරාජිකවණ්ණනාය වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. **ජඞ්ඝපෙසනිකෙනාති** එත්ථ ජඞ්ඝපෙසනියන්ති ගිහීනං දූතෙය්‍යං සාසනාහරණකම්මං වුච්චති. තං න කාතබ්බං. ගිහීනං හි සාසනං ගහෙත්වා ගච්ඡන්තස්ස පදෙ පදෙ දුක්කටං. තං කම්මං නිස්සාය ලද්ධං භොජනං භුඤ්ජන්තස්සාපි අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ දුක්කටං. පඨමං සාසනං අගහෙත්වාපි පච්ඡා "අයං 'දානි සො ගාමො, හන්ද තං සාසනං

1. සී1. ඵලම්පි,
2. ම. කසාවං යං කිඤ්චි & සී1. කසාවං වා,
3. සී. මු. & ම. නයෙනෙව,
4. සආ. & ම. පරතොපි,
5. සආ. සී1. වෙජ්ජිකාය,

ආරොචෙමී"ති මග්ගා උක්කමන්තස්සාපි පදෙ පදෙ දුක්කටං. සාසනං ආරොචෙත්වා ලද්ධං භොජනං භුඤ්ජතො පුරිමනයෙනෙව දුක්කටං. සාසනං අගහෙත්වා ආගතෙන පන "භන්තෙ තස්මිං ගාමෙ ඉත්ථන්නාමස්ස නාම කා පවත්ති"ති පුච්ඡියමානෙන කථෙතුං වට්ටති. පුච්ඡිතපඤ්හෙ දොසො නත්ථි. පඤ්චන්නං පන සහධම්මිකානං මාතාපිතූනං පණ්ඩුපලාසස්ස අත්තනො වෙය්‍යාවච්චකරස්ස ච සාසනං හරිතුං වට්ටති. ගිහීනං ච පුබ්බෙ වුත්තප්පකාරඝාපපියසාසනං. ඉදං හි ජඞ්ඝපෙසනියකම්මං නාම න හොති. ඉමෙහි පන අට්ඨහි කුලදූසකකම්මෙහි උප්පන්නපච්චයා පඤ්චන්නම්පි සහධම්මිකානං න කප්පන්ති. අභූතාරොචනරූපියසංවොහාරෙහි උප්පන්නපච්චයසදිසාව හොන්ති. පාපා සමාචාරා අස්සාති **පාපසමාචාරො**; තෙ පන යස්මා මාලාවච්ඡරොපනාදයො ඉධ අධිප්පෙතා, තස්මා **මාලාවච්ඡං රොපෙන්තිපීති** ආදිනා නයෙනස්ස පදභාජනං වුත්තං. **තිරොක්ඛාති** පරම්මුඛා; **කුලානි ච තෙන දුට්ඨානීති** එත්ථ පන යස්මා කුලානීති වොහාරමත්තමෙතං. අත්ථතො හි මනුස්සා තෙන දුට්ඨා හොන්ති; තස්මාස්ස පදභාජනෙ **පුබ්බෙ සද්ධා හුත්වාති** ආදිමාහ. **ඡන්දගාමිනොති** ඡන්දෙන ගච්ඡන්තීති ඡන්දගාමිනො; එස නයො සෙසෙසු. **සමනුභාසිතබ්බො තස්ස පටිනිස්සග්ගායාති** එත්ථ කුලදූසකකම්මෙන දුක්කටමෙව. යං පන සො සඞ්ඝං පරිභවිත්වා ඡන්දගාමිනොති ආදිමාහ. තස්ස පටිනිස්සග්ගාය සමනුභාසනකම්මං කාතබ්බන්ති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙව, සමුට්ඨානාදීනිපි පඨමසඞ්ඝභෙදසදිසානෙවාති.

කුලදූසකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

උද්දිට්ඨා ඛො–පෙ–එවමෙතං ධාරයාමීති එත්ථ පඨමං ආපත්ති එතෙසන්ති **පඨමාපත්තිකා**; පඨමං වීතික්කමක්ඛණෙයෙව ආපජ්ජිතබ්බාති අත්ථො. ඉතරෙ පන යථා තතියෙ චතුත්ථෙ ච දිවසෙ හොතීති ජරො තතියකො චතුත්ථකොති ච වුච්චති, එවං යාවතතියෙ සමනුභාසනකම්මෙ හොන්තීති **යාවතතියකාති** වෙදිතබ්බා. **යාවතිහං ජානං පටිච්ඡාදෙතීති** යත්තකානි අහානි ජානන්තො පටිච්ඡාදෙති. අහං ඉත්ථන්නාමං ආපත්තිං ආපන්නොති සබ්‍රහ්මචාරීනං නාරොචෙති. **තාවතිහන්ති** තත්තකානි අහානි; **අකාමා පරිවත්ථබ්බන්ති** න කාමෙන න වසෙන අථ ඛො අකාමෙන අවසෙන පරිවාසං සමාදාය වත්ථබ්බං. **උත්තරිං ඡාරත්තන්ති** පරිවාසතො උත්තරිං ඡ රත්තියො; **භික්ඛුමානත්තායාති** භික්ඛූනං මානනභාවාය; ආරාධනත්ථායාති වුත්තං හොති. වීසතිසඞ්ඛො ගණො අස්සාති **වීසතිගණො**; **තත්‍රාති** යත්‍ර **සබ්බ**න්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන වීසතිගණො භික්ඛුසඞ්ඝො අත්ථි, තත්‍ර; **අබ්භෙතබ්බොති** අභිනෙතබ්බො සම්පටිච්ඡිතබ්බො; අබ්භානකම්මවසෙන ඔසාරෙතබ්බොති වුත්තං හොති. අවහාතබ්බොති වා

අත්ථො. **අනබ්භිතොති** න අබ්භිතො, න සම්පටිච්ඡිතො; අකතබ්භානකම්මොති වුත්තං හොති. අනව්හාතොති වා අත්ථො. **සාමීචීති** අනුධම්මතා; ලොකුත්තරධම්මං අනුගතා ඔවාදානුසාසනී; සාමීචිධම්මතාති වුත්තං හොති. සෙසමෙත්ථ වුත්තනයමෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය

තෙරසකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ඉමෙ ඛො පනායස්මන්තො ද්වෙ අනියතා ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

තෙන සමයෙන බුද්ධො **භගවාති** පඨමක[1]අනියතසික්ඛාපදං. තත්ථ **කාලයුත්තං සමුල්ලපන්තොති** කාලං සල්ලක්ඛෙත්වා යදා අඤ්ඤො න කොචි **සමීපෙන**[2] ගච්ඡති වා ආගච්ඡති වා, තදා තදනුරූපං "කච්චි න උක්කණ්ඨසි න කිලමසි න ඡාතාසී"ති ආදිකං ගෙහසිතකථං කථෙන්තො; **කාලයුත්තං ධම්මං භණන්තොති** කාලං සල්ලක්ඛෙත්වා **යදා අඤ්ඤො** කොචි සමීපෙන ගච්ඡති වා ආගච්ඡති වා,[3] තදා තදනුරූපං "උපොසථං කරෙය්‍යාසි? සලාකභත්තං දදෙය්‍යාසී"ති ආදිකං ධම්මකථං කථෙන්තො. බහූ ධීතරො ච පුත්තා ච අස්සාති **බහුපුත්තා**; තස්සා කිර දස පුත්තා දස ධීතරො අහෙසුං. බහූ නත්තාරො අස්සාති **බහුනත්තා**; යථෙව හි තස්සා, එවමස්සා පුත්තධීතානම්පි වීසති වීසති දාරකා අහෙසුං. ඉති සා වීසුත්තරචතුසතපුත්තනත්තු[4]පරිවාරා අහොසි. **අභිමඞ්ගලසම්මතාති** උත්තමමඞ්ගලසම්මතා; **යඤ්ඤෙසූති** දානප්පදානෙසු; **ඡණෙසූති** ආවාහවිවාහමඞ්ගලාදීසු අන්තරුස්සවෙසු; **උස්සවෙසූති** ආසාළ්හිපවාරණනක්ඛත්තාදීසු මහුස්සවෙසු; **පඨමං භොජෙන්තීති** "ඉමෙපි **දාරකා** තයා සමානායුකා නිරොගා හොන්තූ"ති ආයාචන්තා පඨමං යෙව භොජෙන්ති. **යෙපි සද්ධා** හොන්ති පසන්නා, තෙ භික්ඛූ භොජෙත්වා තදනන්තරං සබ්බපඨමං තං යෙව භොජෙන්ති. **න ආදියීති** තස්සා වචනං න ගණ්හි; න වා ආදරමකාසීතිපි අත්ථො. **අලංකම්මනියෙති** කම්මක්ඛමං කම්මයොග්ගන්ති කම්මනියං; අලං පරියත්තං කම්මනියභාවායාති අලංකම්මනියං, තස්මිං අලංකම්මනියෙ. යත්ථ අජ්ඣාචාරං කරොන්තා සක්කොන්ති තං කම්මං කාතුං, තාදිසෙති අත්ථො. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ වුත්තං: **සක්කා හොති මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවිතුන්ති.** යත්ථ මෙථුනං ධම්මං සක්කා හොති පටිසෙවිතුන්ති වුත්තං හොති. **නිසජ්ජං කප්පෙය්‍යාති** නිසජ්ජං කරෙය්‍ය; නිසීදෙය්‍යාති අත්ථො. යස්මා පන නිසීදිත්වාව නිපජ්ජති, තෙනස්ස පදභාජනෙ උභයම්පි වුත්තං. තත්ථ **උපනිසින්නොති** උපගන්ත්වා නිසින්නො; එවං **උපනිපන්නොපි** වෙදිතබ්බො. **භික්ඛු නිසින්නෙති** භික්ඛුම්හි නිසින්නෙති අත්ථො. **උභො වා නිසින්නාති** ද්වෙපි අපච්ඡා,

1. ස්‍යා. & ම. පඨම.
2. ස්‍යා. යදා න කොචි සමීපෙ.
3. ස්‍යා. කොචි ආගච්ඡති වා ගච්ඡති වා.
4. ස්‍යා. නත්ත.

අපුරිමං නිසින්නා; එත්ථ ච කිඤ්චාපි පාලියං **සොතස්ස රහො**ති ආගතං. චක්ඛුස්ස රහෙනෙව පන පරිච්ඡෙදො වෙදිතබ්බො. සචෙ පිහිත කවාටස්ස ගබ්භස්ස ද්වාරෙ නිසින්නො විඤ්ඤූ පුරිසො හොති, නෙව අනාපත්තිං කරොති. අපිහිතකවාටස්ස පන ද්වාරෙ නිසින්නො අනාපත්තිං කරොති, න කෙවලඤ්ච ද්වාරෙ, අන්තො ද්වාදසහත්ථෙපි ඔකාසෙ නිසින්නො සචෙ පන සචක්ඛුකො වික්ඛිත්තොපි[1] නිද්දායන්තොපි අනාපත්තිං කරොති. සමීපෙ ඨිතොපි අන්ධො න කරොති. චක්ඛුමාපි නිපජ්ජිත්වා නිද්දායන්තො න කරොති; ඉත්ථීනං පන සතම්පි අනාපත්තිං න කරොති යෙව.

සද්ධෙය්‍යවචසාති සද්ධාතබ්බවචනා; සා පන යස්මා අරියසාවිකාව හොති. තෙනස්ස පදභාජනෙ **ආගතඵලා**ති ආදි වුත්තං. තත්ථ ආගතං ඵලං අස්සාති ආගතඵලා; පටිලද්ධසොතාපත්තිඵලාති අත්ථො. **අභිසමෙතාවිනී**ති පටිවිද්ධචතුසච්චා; විඤ්ඤාතං සික්ඛාත්තයසාසනං එතායාති **විඤ්ඤාතසාසනා**; **නිසජ්ජං භික්ඛු පටිජානමානො**ති කිඤ්චාපි එවරූපා උපාසිකා දිස්වා වදති. අථ ඛො භික්ඛු නිසජ්ජං පටිජානමානො යෙව තිණ්ණං ධම්මානං අඤ්ඤතරෙන කාරෙතබ්බො; න අපටිජානමානොති අත්ථො. **යෙන වා සා සද්ධෙය්‍යවචසා උපාසිකා වදෙය්‍ය, තෙන සො භික්ඛු කාරෙතබ්බො**ති නිසජ්ජාදීසු ආකාරෙසු යෙන වා ආකාරෙන සද්ධිං මෙථුනධම්මාදීනි රොපෙත්වා[2] සා උපාසිකා වදෙය්‍ය, පටිජානමානොව තෙන සො භික්ඛු කාරෙතබ්බො. එවරූපායපි උපාසිකාය වචනමත්තෙන න කාරෙතබ්බොති අත්ථො. කස්මා? යස්මා දිට්ඨං නාම තථාපි හොති අඤ්ඤථාපි. තදත්ථජොතනත්ථඤ්ච ඉදං වත්ථුං උදාහරන්ති.

මල්ලාරාමවිහාරෙ කිර එකො ඛීණාසවත්ථෙරො එකදිවසං උපට්ඨාකකුලං ගන්ත්වා අන්තොගෙහෙ නිසීදි, උපාසිකාපි සයන පල්ලඞ්කං නිස්සාය ඨිතා හොති, අථෙකො පිණ්ඩචාරිකො ද්වාරෙ ඨිතො දිස්වා "ථෙරො උපාසිකාය සද්ධිං එකාසනෙ නිසින්නො"ති සඤ්ඤං පටිලභිත්වා පුනප්පුනං ඔලොකෙසි. ථෙරොපි "අයං මයි අසුද්ධලද්ධිකො ජාතො"ති සල්ලක්ඛෙත්වා කතභත්තකිච්චො විහාරං ගන්ත්වා අත්තනො වසනට්ඨානං පවිසිත්වා අන්තොව නිසීදි. සොපි භික්ඛු ථෙරං චොදෙස්සාමීති ආගන්ත්වා උක්කාසිත්වා ද්වාරං විවරි, ථෙරො තස්ස චිත්තං ඤත්වා ආකාසෙ උප්පතිත්වා කූටාගාරකණ්ණිකං නිස්සාය පල්ලඞ්කෙන නිසීදි. සොපි භික්ඛු අන්තො පවිසිත්වා මඤ්චඤ්ච හෙට්ඨාමඤ්චඤ්ච ඔලොකෙත්වා ථෙරං අපස්සන්තො උද්ධං ඔලොකෙසි. අථ ආකාසෙ නිසින්නං ථෙරං දිස්වා "භන්තෙ එවං මහිද්ධිකා නාම තුම්හෙ මාතුගාමෙන සද්ධිං එකාසනෙ නිසින්නභාවං වදාපෙථ එවා"යි ආහ. ථෙරො "අන්තරඝරස්සෙවෙසො ආවුසො දොසො, අහං පන තං සද්ධාපෙතුමසක්කොන්තො එවමකාසිං, රක්ඛෙය්‍යාසි ම"න්ති වත්වා ඔතරි.

---

1. සයා. වික්ඛිත්තචිත්තොපි. 2. ම. ආරොපෙත්වා.

ඉතො පරං **සා චෙ එවං වදෙය්‍යා**ති ආදි සබ්බං පටිඤ්ඤාය කරණාකාරදස්සනත්ථං වුත්තං. තත්ථ **මාතුගාමස්ස මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවන්තො**ති මාතුගාමස්ස මග්ගෙන මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවන්තොති අත්ථො. **නිසජ්ජාය කාරෙතබ්බො**ති නිසජ්ජං පටිජානිත්වා මෙථුනධම්මපටිසෙවනං අපටිජානන්තො මෙථුනධම්මපාරාජිකාපත්තියා අකාරෙත්වා නිසජ්ජා[1]මත්තෙන යං ආපත්තිං ආපජ්ජති, තාය කාරෙතබ්බො, පාචිත්තියාපත්තියා කාරෙතබ්බොති අත්ථො. එතෙන නයෙන සබ්බචතුක්කෙසු විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. සික්ඛාපදපරියොසානෙ පන ආපත්තානාපත්තිපරිච්ඡෙදදස්සනත්ථං වුත්තෙසු "ගමනං පටිජානාතී"ති ආදීසු **ගමනං පටිජානාතී**ති රහො නිසජ්ජස්සාදත්ථං ගතොම්හීති එවං ගමනං පටිජානාති. **නිසජ්ජ**න්ති නිසජ්ජස්සාදෙනෙව නිසජ්ජං පටිජානාති. **ආපත්ති**න්ති තීසු අඤ්ඤතරං ආපත්තිං. **ආපත්තියා කාරෙතබ්බො**ති තීසු යං පටිජානාති, තාය කාරෙතබ්බොති. සෙසමෙත්ථ චතුක්කෙ උත්තානාධිප්පායමෙව. දුතිය චතුක්කෙ පන **ගමනං න පටිජානාතී**ති රහො නිසජ්ජස්සාදවසෙන න පටිජානාති, සලාකභත්තාදිනා අත්තනො කම්මෙන ගතොම්හි, සා පන මය්හං නිසින්නට්ඨානං ආගතාති වදති. සෙසමෙත්ථාපි උත්තානාධිප්පායමෙව.

අයං පන සබ්බත්ථ විනිච්ඡයො[2]:- රහොනිසජ්ජස්සාදොති මෙථුනධම්මසන්නිස්සිතකිලෙසො වුච්චති, යො භික්ඛු තෙනස්සාදෙන මාතුගාමස්ස සන්තිකං ගන්තුකාමො අක්ඛිං අඤ්ජති, දුක්කටං, නිවාසනං නිවාසෙති, කායබන්ධනං බන්ධති, චීවරං පාරුපති, සබ්බත්ථ පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටං, ගච්ඡති,[3] පදවාරෙ පදවාරෙ, ගන්ත්වා[4] නිසීදති, දුක්කටමෙව. මාතුගාමෙ ආගන්ත්වා නිසින්නමත්තෙ පාචිත්තියං. සචෙ සා ඉත්ථී කෙනචි කරණීයෙන උට්ඨායුට්ඨාය[5] පුනප්පුනං නිසීදති, නිසජ්ජාය නිසජ්ජාය පාචිත්තියං, යං සන්ධාය ගතො, සා න දිට්ඨා, අඤ්ඤා ආගන්ත්වා නිසීදති, අස්සාදෙ උප්පන්නෙ පාචිත්තියං. මහාපච්චරියං පන ගමනකාලතො පට්ඨාය අසුද්ධචිත්තත්තා ආපත්තියෙවාති වුත්තං. සචෙ සම්බහුලා ආගච්ඡන්ති, මාතුගාමගණනාය පාචිත්තියානි, සචෙ උට්ඨායුට්ඨාය පුනප්පුනං නිසීදන්ති, නිසජ්ජාගණනාය පාචිත්තියානි. අනියමෙත්වා දිට්ඨදිට්ඨාය සද්ධිං රහස්සාදං කප්පෙස්සාමීති ගන්ත්වා නිසින්නස්සාපි ආගතාගතානං වසෙන පුනප්පුනං නිසජ්ජාවසෙන ච වුත්තනයෙන ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. සචෙ සුද්ධචිත්තෙන ගන්ත්වා නිසින්නස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා නිසින්නාය ඉත්ථියා රහස්සාදෙ උප්පජ්ජති, අනාපත්ති.[6] සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානෙවාති.

පඨමානියතවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

1. ම. & සී1. නිසජ්ජ.
2. ස්‍යා. විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො.
3. සී1. & ස්‍යා. ගච්ඡන්තො.
4. ස්‍යා. දුක්කටං, ගන්ත්වා.
5. ස්‍යා. කෙනචිදෙව කරණීයෙන උට්ඨාය.
6. ස්‍යා. අනාපත්තියෙව.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවාති දුතියානියතසික්ඛාපදං. තත්‍ථ **භගවතා පටික්ඛිත්ත**න්ති ආදිම්හි යං එකො එකාය රහො පටිච්ඡන්නෙ ආසනෙ අලංකම්මනියෙ නිසජ්ජං කප්පෙය්‍ය, තං නිසජ්ජං කප්පෙතුං පටික්ඛිත්තන්ති එවං සම්බන්ධො වෙදිතබ්බො. ඉතරථා හි එකස්ස එකායාති වත්තබ්බං සියා, කස්මා? පටික්ඛිත්තන්ති වුත්තත්තා. සාමිඅත්‍ථෙ වා එතං පච්චත්තවචනං වෙදිතබ්බං. **න හෙව ඛො පන පටිච්ඡන්න**න්ති එත්‍ථ පන යම්පි බහි පරික්ඛිත්තං අන්තො විවටං පරිවෙණඞ්ගණාදි, තම්පි[1] අන්තොගධන්ති වෙදිතබ්බං. එවරූපා හි[2] ඨානං අප්පටිච්ඡන්නං යෙව ගණ්හිතන්ති මහාපච්චරියං වුත්තං, සෙසං පඨමසික්ඛාපදනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. කෙවලං හි ඉධ ඉත්‍ථීපි පුරිසොපි යො කොචි විඤ්ඤූ අනන්ධොබධිරො අන්තො ද්වාදසහත්‍ථෙ ඔකාසෙ ඨිතො වා නිසින්නො වා වික්ඛිත්තොපි අවික්ඛිත්තොපි[3] නිද්දායන්තොපි අනාපත්තිං කරොති, බධිරො පන චක්ඛුමාපි අන්ධො වා අබධිරොපි න කරොති, පාරාජිකාපත්තිඤ්ච පරිහාපෙත්වා දුට්ඨුල්ලවාචාපත්ති වුත්තාති අයං විසෙසො, සෙසං පුරිමසදිසමෙව. උභයත්‍ථාපි උම්මත්තකාදිකම්මිකානං අනාපත්ති, සමුට්ඨානාදීසු ඉදං සික්ඛාපදං තිසමුට්ඨානං, කායචිත්තතො, වාචාචිත්තතො, කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා සඤ්ඤාවිමොක්ඛං සචිත්තකං ලොකවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං අකුසලචිත්තං සුඛමජ්ඣත්තවෙදනාහි ද්විවෙදනං. සෙසං උත්තානත්‍ථමෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය

අනියතවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තිංස නිස්සග්ගියා ධම්මා-යෙ වුත්තා සමිතාවිනා,
තෙසඳානි කරිස්සාම-අපුබ්බපදවණ්ණනං.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවා වෙසාලියං විහරති ගොතමකෙ චෙතියෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවතා භික්ඛූනං තිචීවරං අනුඤ්ඤාතං හොතීති. තත්‍ථ **තිචීවර**න්ති[4] අන්තරවාසකො උත්තරාසඞ්ගො සඞ්ඝාටීති ඉදං චීවරත්තයං පරිභුඤ්ජිතුං අනුඤ්ඤාතං හොති. යත්‍ථ පනෙතං අනුඤ්ඤාතං, යදා ච අනුඤ්ඤාතං, යෙන ච කාරණෙන අනුඤ්ඤාතං, තං සබ්බං චීවරක්ඛන්ධකෙ ජීවකවත්‍ථුස්මිං ආගතමෙව. **අඤ්ඤෙනෙව තිචීවරෙන ගාමං පවිසන්තී**ති යෙන විහාරෙ අච්ඡන්ති, නහානකඤ්ච ඔතරන්ති, තතො අඤ්ඤෙන, එවං දිවසෙ දිවසෙ නව චීවරානි ධාරෙන්ති. **උප්පන්නං හොතී**ති[5] අනුප්පඤ්ඤත්තියා ද්වාරං දදමානං පටිලාභවසෙන උප්පන්නං හොති, නො නිප්ඵත්තිවසෙන. **ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස දාතුකාමො හොතී**ති ආයස්මා කිර

---

1. සී. මු. පරිවෙණඞ්ගණාදීනම්පි. 2. ස්‍යා. එවරූපම්පි.
3. ස්‍යා. වික්ඛිත්තචිත්තාපි. 4. ස්‍යා. තිචීවරන්ති සී. මු. තත්‍ථ තිචීවරන්ති.
5. ස්‍යා. හොතීති ඉදං.

ආනන්දො භගවන්තං ඨපෙත්වා "අඤ්ඤො එවරූපො ගුණවිසිට්ඨො පුග්ගලො නත්ථී"ති ගුණ[1]බහුමානෙන ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං මමායති, සො යදිපි මනාපං චීවරං ලභිත්වා රජිත්වා කප්පබින්දුං දත්වා[2] ථෙරස්සෙව දෙති, පුරෙභත්තෙන පණීතං යාගුඛජ්ජකං වා පිණ්ඩපාතං වා ලභිත්වාපි ථෙරස්සෙව දෙති, පච්ඡාභත්තෙන මධුඵාණිතාදීනි ලභිත්වාපි ථෙරස්සෙව දෙති, උපට්ඨාකකුලෙහි දාරකෙ නික්ඛාමෙත්වා පබ්බාජෙත්වා ථෙරස්ස සන්තිකෙ උපජ්ඣං ගාහාපෙත්වා සයං අනුසාවනකම්මං කාරෙති. ආයස්මාපි සාරිපුත්තො "පිතු කත්තබ්බකිච්චං නාම ජෙට්ඨපුත්තස්ස භාරො, තං මයා භගවතො කත්තබ්බං කිච්චං[3] ආනන්දො කාරෙති, අහං ආනන්දං නිස්සාය අප්පොස්සුක්කො විහරිතුං ලභාමී"ති ආයස්මන්තං ආනන්දං අතිවිය මමායති. සොපි මනාපං චීවරං ලභිත්වා ආනන්දත්ථෙරස්සෙව දෙතීති සබ්බං පුරිමසදිසමෙව. එවං ගුණබහුමානෙන මමායන්තො තදා උප්පන්නම්පි තං චීවරං ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස දාතුකාමො හොතීති වෙදිතබ්බං.

නවමං වා භගවා දිවසං දසමං වාති එත්ථ පන සචෙ භවෙය්‍ය: කථං ථෙරො ජානාතීති? බහූහි කාරණෙහි ජානාති, සාරිපුත්තත්ථෙරො කිර ජනපදචාරිකං පක්කමන්තො ආනන්දත්ථෙරං ආපුච්ඡිත්වාව පක්කමති: "අහං එත්තකෙන නාම කාලෙන ආගච්ඡිස්සාමි,[4] එත්ථන්තරෙ භගවන්තං මා පමජ්ජී"ති. සචෙපි සම්මුඛා න ආපුච්ඡති, භික්ඛූ පෙසෙත්වාපි ආපුච්ඡිත්වාව ගච්ඡති, සචෙ අඤ්ඤත්ථ වස්සං වසති, යෙ[5] පඨමතරං භික්ඛූ ආගච්ඡන්ති, තෙ එවං පහිණාති: "මම වචනෙන භගවතො ච පාදෙ සිරසා වන්දථ, ආනන්දස්ස ච ආරොග්‍යං වත්වා[6] මං අසුක දිවසෙ නාම ආගමිස්සතීති වදථා"ති. සචෙ ච යථාපරිච්ඡින්නදිවසෙයෙව එති. අපිචායස්මා ආනන්දො අනුමානෙනාපි ජානාති "එත්තකෙ දිවසෙ භගවතා වියොගං සහන්තො අධිවාසෙන්තො ආයස්මා සාරිපුත්තො වසි, ඉතොදානි පට්ඨාය අසුකං නාම දිවසං නාතික්කමිස්සති, අද්ධා ආගමිස්සති, යෙසං යෙසං හි පසාදො මහන්තො, තෙසං තෙසං භගවති පෙමඤ්ච ගාරවො ච මහා හොතීති ඉමිනා නයෙනාපි ජානාතීති. එවං බහූහි කාරණෙහි ජානාති, තෙනාහ "නවමං වා භගවා දිවසං දසමං වා"ති.

එවං වුත්තෙ යස්මා ඉදං සික්ඛාපදං පණ්ණත්තිවජ්ජං, න ලොකවජ්ජං, තස්මා තං[7] ආයස්මතා ආනන්දෙන වුත්තදිවසමෙව පරිච්ඡෙදං කාරෙන්තො **අථ ඛො භගවා -පෙ- ධාරෙතුන්**ති. සචෙ පන[8] ථෙරෙන අඩ්ඪමාසො වා මාසො වා[9] උද්දිට්ඨො අභවිස්ස; සොපි භගවතා අනුඤ්ඤාතො අස්ස. **නිට්ඨිතචීවරස්මින්**ති යෙන කෙනචි නිට්ඨානෙන

1. සයා. සාරිපුත්තස්ස ගුණ. 2. සයා. කත්වා.
3. සයා. & ම. තස්මා යං මයා භගවතො කත්තබ්බං කිච්චං සබ්බං තං.
4. සයා. ආගමිස්සාමි. 5. සයා. යෙ ච. 6. සයා. පුච්ඡිත්වා.
7. සයා. තස්මා. 8. සයා. අථානෙන. 9. සී. මු. අඩ්ඪමාසො ව

නිට්ඨිතෙ චීවරස්මිං, යස්මා පන තං[1] චීවරං කරණෙනපි නිට්ඨිතං හොති, නාසාදීහිපි,[2] තස්මාස්ස පදභාජනෙ අත්ථමත්තමෙව දස්සෙතුං **භික්ඛුනො චීවරං කතං වා හොතීති** ආදි වුත්තං. තත්ථ **කත**න්ති සූචිකම්මපරියොසානෙන කතං, සූචිකම්මපරියොසානං නාම යං කිඤ්චි සූචියා කත්තබ්බං පාසවට්ටගණ්ඨිකවට්ටපරියොසානං කත්වා සූචියා පටිසාමනං. **නට්ඨ**න්ති චොරාදීහි හටං, එතම්පි හි කරණපලිබොධස්ස[3] නිට්ඨිතත්තා නිට්ඨිතන්ති වුච්චති. **විනට්ඨ**න්ති උපචිකාදීහි ඛායිතං;[4] **දඩ්ඪ**න්ති අග්ගිනා දඩ්ඪං, **චීවරාසා වා උපච්ඡින්නා**ති අසුකස්මිං නාම කුලෙ චීවරං ලභිස්සාමීති යා චීවරාසා උප්පන්නා හොති, සා වා උපච්ඡින්නා. එතෙසම්පි කරණපලිබොධස්සෙව නිට්ඨිතත්තා නිට්ඨිතභාවො වෙදිතබ්බො.

උබ්භතස්මිං කඨිනෙති කඨිනෙ ච උබ්භතස්මිං, එතෙන දුතිය[5] පලිබොධස්ස අභාවං දස්සෙති. තං පන කඨිනං යස්මා අට්ඨසු වා[6] මාතිකාසු එකාය අන්තරුබ්භාරෙන වා උද්ධරීයති, තෙනස්ස නිද්දෙසෙ **අට්ඨන්නං මාතිකාන**න්ති ආදි වුත්තං, තත්ථ "අට්ඨිමා භික්ඛවෙ මාතිකා කඨිනස්ස උබ්භාරාය: පක්කමනන්තිකා නිට්ඨානන්තිකා සන්නිට්ඨානන්තිකා නාසනන්තිකා සවණන්තිකා ආසාවච්ඡෙදිකා සීමාතික්කන්තිකා සහුබ්භාරා"ති එවං අට්ඨ මාතිකායො කඨිනක්ඛන්ධකෙ ආගතා. අන්තරුබ්භාරෙපි "සුණාතු මෙ භන්තෙ සඞ්ඝො, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඞ්ඝො කඨිනං උද්ධරෙය්‍ය, එසා ඤත්ති. සුණාතු මෙ භන්තෙ සඞ්ඝො, සඞ්ඝො කඨිනං උද්ධරති, යස්සායස්මතො ඛමති කඨිනස්ස උබ්භාරො, සො තුණ්හස්ස, යස්ස නක්ඛමති, සො භාසෙය්‍ය, උබ්භතං සඞ්ඝෙන කඨිනං, ඛමති සඞ්ඝස්ස, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමී"ති එවං භික්ඛුනීවිභඞ්ගෙ ආගතො. තත්ථ යං වත්තබ්බං, තං[7] ආගතට්ඨානෙයෙව වණ්ණයිස්සාම. ඉධ පන වුච්චමානෙ පාලි ආහරිතබ්බා හොති, අත්ථොපි වත්තබ්බො, වුත්තොපි ච න[8] සුවිඤ්ඤෙය්‍යො හොති අට්ඨානෙ වුත්තත්තාය.

දසාහපරමන්ති දස අහානි පරමො පරිච්ඡෙදො, අස්සාති දසාහපරමො, තං දසාහපරමං කාලං: ධාරෙතබ්බන්ති අත්ථො. පදභාජනෙ පන අත්ථමත්තමෙව දස්සෙතුං **දසාහපරමතා ධාරෙතබ්බ**න්ති වුත්තං. ඉදං හි වුත්තං හොති, දසාහපරමන්ති එත්ථ යා දසාහපරමතා දසාහපරමභාවො[9], අයමත්ථො: එත්තකො[10] කාලො යාව නාතික්කමති, තාව ධාරෙතබ්බන්ති. අධිට්ඨිතවිකප්පිතෙසු අපරියාපන්නත්තා අතිරෙකං චීවරන්ති **අතිරෙකචීවරං**, තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ වුත්තං: **අනධිට්ඨිතං අවිකප්පිත**න්ති. **ඡන්නං චීවරානං අඤ්ඤතර**න්ති[11] ඛොමං

1. සයා. පනෙතං 2. සයා. නාසනාදීහිපි. 3. සයා. පලිබොධස්සෙව.
4. සයා. ඛාදිතං. 5. සයා. දුතියස්ස 6. සයා. අට්ඨසු.
7. සයා. තං සබ්බං. 8. සයා. න ච. 9. සයා. භාවොති.
10. සී. මු. & ම. අයං එත්තකො
11. සී. මු ඡන්නං අඤ්ඤතරං චීවරන්ති, සී1. ඡන්නං චීවරානං අඤ්ඤතරං චීවරන්ති.

කප්පාසිකං කොසෙය්‍යං කම්බලං සාණං භඞ්ගන්ති ඉමෙසං ඡන්නං[1] අඤ්ඤතරං. එතෙන චීවරස්ස ජාතිං දස්සෙත්වා ඉදානි පමාණං දස්සෙතුං **විකප්පනූපග[2]පච්ඡිම**න්ති ආහ. තස්ස පමාණං දීඝතො ද්වෙ විදත්ථියො තිරියං විදත්ථි. තත්‍රායං පාළි:- "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ආයාමෙන අට්ඨඞ්ගුලං සුගතඞ්ගුලෙන චතුරඞ්ගුල[3] විත්ථතං පච්ඡිමං චීවරං විකප්පෙතු"න්ති. **තං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං පාචිත්තිය**න්ති තං යථාවුත්තජාතිප්පමාණං චීවරං දසාහපරමං කාලං අතික්කාමයතො එත්ථන්තරෙ යථා අතිරෙකචීවරං න හොති, තථා අකුබ්බතො නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං, තඤ්ච චීවරං නිස්සග්ගියං හොති, පාචිත්තියාපත්ති චස්ස හොතීති අත්ථො, අථ වා නිස්සජ්ජනං නිස්සග්ගියං, පුබ්බභාගෙ කත්තබ්බස්ස විනයකම්මස්සෙතං නාමං, නිස්සග්ගියමස්ස අත්ථීති නිස්සග්ගියම්චෙව, කිං තං පාචිත්තියං, තං අතික්කාමයතො සනිස්සග්ගිය[4]විනයකම්මං පාචිත්තියං හොතීති අයමෙත්ථ අත්ථො. පදභාජනෙ පන පඨමං තාව අත්ථවිකප්පං දස්සෙතුං **තං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං හොතී**ති මාතිකං ඨපෙත්වා **එකාදසෙ අරුණුග්ගමනෙ නිස්සග්ගියං හොති නිස්සජ්ජිතබ්බ**න්ති වුත්තං, පුන යස්ස ච නිස්සජ්ජිතබ්බං[5] යථා ච නිස්සජ්ජිතබ්බං[5] තං දස්සෙතුං **සඞ්ඝස්ස වා**ති ආදි වුත්තං. තත්ථ **එකාදසෙ අරුණුග්ගමනෙ**ති එත්ථ යං දිවසං චීවරං උප්පන්නං, තස්ස යො අරුණො, සො උප්පන්නදිවස[6]නිස්සිතො, තස්මා චීවරුප්පාදදිවසෙන සද්ධිං එකාදසෙ අරුණුග්ගමනෙ නිස්සග්ගියං හොතීති වෙදිතබ්බං. සචෙපි බහූනි එකජ්ඣං බන්ධිත්වා වා වෙඨෙත්වා වා ඨපිතානි එකාව ආපත්ති, අබද්ධාවෙඨිතෙසු වත්ථුගණනාය ආපත්තියො.

නිස්සජ්ජිත්වා ආපත්ති දෙසෙතබ්බාති කථං දෙසෙතබ්බා? යථා ඛන්ධකෙ වුත්තං, කථඤ්ච තත්ථ වුත්තං? එවං වුත්තං: "තෙන භික්ඛවෙ භික්ඛුනා සඞ්ඝං උපසඞ්කමිත්වා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා වුඩ්ඪානං භික්ඛූනං පාදෙ වන්දිත්වා උක්කුටිකං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා එවමස්ස වචනීයො:- අහං භන්තෙ ඉත්ථන්නාමං ආපත්තිං ආපන්නො, තං පටිදෙසෙමී"ති. ඉධ පන සචෙ එකං චීවරං හොති එකං නිස්සග්ගියං පාචිත්තියන්ති වත්තබ්බං, සචෙ ද්වෙ, ද්වෙති වත්තබ්බං, සචෙ බහූනි සම්බහුලානි වත්තබ්බං, නිස්සජ්ජන්තෙපි සචෙ එකං යථාපාළිමෙව "ඉදං මෙ භන්තෙ චීවර"න්ති වත්තබ්බං, සචෙ ද්වෙ වා බහූනි වා "ඉමානි මෙ භන්තෙ චීවරානි දසාහාතික්කන්තානි නිස්සග්ගියානි, ඉමානාහං සඞ්ඝස්ස නිස්සජ්ජාමී"ති වත්තබ්බං, පාළිං වත්තුං අසක්කොන්තෙන අඤ්ඤථාපි වත්තබ්බං. **ව්‍යත්තෙන භික්ඛුනා පටිබලෙන ආපත්ති පටිග්ගහෙතබ්බා**ති ඛන්ධකෙ වුත්තනයෙනෙව පටිග්ගහෙතබ්බා, එවං හි තත්ථ වුත්තං: "ව්‍යත්තෙන භික්ඛුනා පටිබලෙන සඞ්ඝො ඤාපෙතබ්බො:-

1. ස්‍යා. & ම. ඡන්නං චීවරානං
2. ස්‍යා. & ම. විකප්පනූපගං,
3. ස්‍යා. & ම. චතුරඞ්ගුලං.
4. සී. මු. & ස්‍යා. නිස්සග්ගිය. ම. සනිස්සග්ගියං
5. නිස්සජ්ජිතබ්බං-බහුසු.
6. ස්‍යා. දිවසං.

සුණාතු මෙ භන්තෙ සඞ්ඝො, අයං ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු ආපත්තිං සරති විවරති උත්තානීකරොති දෙසෙති, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, අහං ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො ආපත්තිං පටිග්ගණ්හෙය්‍යන්"ති.[1] තෙන වත්තබ්බො: පස්සසීති, ආම පස්සාමීති, ආයතිං සංවරෙය්‍යාසීති, සාධු සුට්ඨු සංවරිස්සාමීති. ද්වීසු පන සම්බහුලාසු වා පුරිමනයෙනෙව වචනභෙදො ඤාතබ්බො, චීවරදානෙපි සඞ්ඝො ඉමං චීවරං ඉමානි චීවරානීති වත්ථුවසෙන වචනභෙදො වෙදිතබ්බො, ගණස්ස ච පුග්ගලස්ස ච නිස්සජ්ජනෙපි එසෙව නයො. ආපත්තිදෙසනාපටිග්ගහණෙසු පනෙත්ථ අයං පාලි– "තෙන භික්ඛවෙ භික්ඛුනා සම්බහුලෙ භික්ඛූ උපසඞ්කමිත්වා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා බුඩ්ඪානං භික්ඛූනං පාදෙ වන්දිත්වා උක්කුටිකං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා එවමස්සු වචනීයා:– අහං භන්තෙ ඉත්ථන්නාමං ආපත්තිං ආපන්නො තං පටිදෙසෙමී"ති. ව්‍යත්තෙන භික්ඛුනා පටිබලෙන තෙ භික්ඛූ ඤාපෙතබ්බා: "සුණන්තු මෙ ආයස්මන්තා අයං ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු ආපත්තිං සරති විවරති උත්තානීකරොති දෙසෙති, යදායස්මන්තානං පත්තකල්ලං අහං ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො ආපත්තිං පටිග්ගණ්හෙය්‍යන්"ති.[1] තෙන වත්තබ්බො "පස්සසී"ති. ආම පස්සාමීති, ආයතිං සංවරෙය්‍යාසීති. තෙන භික්ඛුනා එකං භික්ඛුං උපසඞ්කමිත්වා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා උක්කුටිකං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා එවමස්ස වචනීයො:– "අහං ආවුසො ඉත්ථන්නාමං ආපත්තිං ආපන්නො තං පටිදෙසෙමී"ති. තෙන වත්තබ්බො: පස්සසීති, ආම පස්සාමීති, ආයතිං සංවරෙය්‍යාසීති. තත්ථ පුරිමනයෙනෙව ආපත්තියා නාමග්ගහණං වචනභෙදො ච වෙදිතබ්බො. යථා ච ගණස්ස නිස්සජ්ජනෙ එවං ද්වින්නං නිස්සජ්ජනෙපි පාලි වෙදිතබ්බා, යදි හි විසෙසො භවෙය්‍ය යථෙව "අනුජානාමි භික්ඛවෙ තිණ්ණන්නං[2] පාරිසුද්ධිඋපොසථං කාතුං, එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ කාතබ්බො:– ව්‍යත්තෙන භික්ඛුනා පටිබලෙන තෙ භික්ඛූ ඤාපෙතබ්බා"ති ආදිනා නයෙන තිණ්ණං පාරිසුද්ධි උපොසථං වත්වා පුන "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ද්වින්නං පාරිසුද්ධිඋපොසථං කාතුං, එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ කාතබ්බො:– ථෙරෙන භික්ඛුනා එකංසං උත්තරාසඞ්ග"න්ති ආදිනා නයෙන විසුංයෙව ද්වින්නං පාරිසුද්ධිඋපොසථො වුත්තො. එවං ඉධාපි විසුං පාලිං වදෙය්‍ය, යස්මා පන නත්ථි, තස්මා අවත්වා ගතොති ගණස්ස වුත්තපාලියෙවෙත්ථ පාලි.

ආපත්තිපටිග්ගහණෙ පන අයං විසෙසො: යථා ගණස්ස නිස්සජ්ජිත්වා ආපත්තියා දෙසියමානාය ආපත්තිපටිග්ගාහකො භික්ඛු ඤත්තිං ඨපෙති, එවං අට්ඨපෙත්වා ද්වීසු අඤ්ඤතරෙන යථා එකපුග්ගලො පටිග්ගණ්හාති, එවං ආපත්ති පටිග්ගහෙතබ්බා, ද්වින්නං හි ඤත්තිට්ඨපනා නාම නත්ථි, යදි හි සියා, ද්වින්නං පාරිසුද්ධිඋපොසථං විසුං න වදෙය්‍ය. නිස්සට්ඨචීවරදානෙපි යථාපි[3] ඉමං චීවරං ආයස්මතො දම්මීති එකො වදති. එවං

1, සයා, & ම, පටිග්ගණ්හෙය්‍යාති. 2, සයා, තිණ්ණං. 3, සයා, & ම, යථා.

“ඉමං මය්හං[1] චීවරං ආයස්මතො දෙමා”ති වත්තුං වට්ටති, ඉතො ගරුකතරානි හි ඤත්තිදුතියකම්මානිපි අපලොකෙත්වා කාතබ්බානීති වුත්තානි අත්ථි, තෙසං එතං අනුලොමං. නිස්සට්ඨචීවරං පන දාතබ්බමෙව, අදාතුං න ලබ්භති, විනයකම්මමත්තං හෙතං, න තං තෙන සඞ්ඝස්ස වා ගණස්ස වා පුග්ගලස්ස වා දින්නමෙව හොතීති.

දසාහාතික්කන්තෙ අතික්කන්තසඤ්ඤීති දසාහං අතික්කන්තෙ චීවරෙ අතික්කන්තං ඉදන්ති එවංසඤ්ඤී, දසාහෙ වා අනතික්කන්තෙ අතික්කන්තො දසාහොති එවංසඤ්ඤී, **නිස්සග්ගියං පාචිත්තිය**න්ති න ඉධ සඤ්ඤා රක්ඛති, යො හි[2] එවං සඤ්ඤී, තස්සපි තං චීවරං නිස්සග්ගියං පාචිත්තියාපත්ති ච,[3] සනිස්සග්ගියං[4] විනයකම්මං වා පාචිත්තියන්ති උභොපි අත්ථවිකප්පා යුජ්ජන්ති, එස නයො සබ්බත්ථ. **අවිස්සජ්ජිතෙ විස්සජ්ජිතසඤ්ඤී**ති කස්සචි අදින්නෙ අපරිච්චත්තෙ පරිච්චත්තං මයාති එවං සඤ්ඤී. **අනට්ඨෙ නට්ඨසඤ්ඤී**ති අපරෙහි චීවරෙහි සද්ධිං බහූනි අඤ්ඤෙසං චීවරානි එකතො ඨපිතානි චොරා හරන්ති. තත්‍රෙස අත්තනො චීවරෙ අනට්ඨෙ නට්ඨසඤ්ඤී හොති, එස නයො අවිනට්ඨාදීසුපි. **අවිලුත්තෙ**ති එත්ථ පන ගබ්භං භින්දිත්වා පසය්හාවහාරවසෙන අවිලුත්තෙති වෙදිතබ්බං. **අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජති ආපත්ති දුක්කටස්සා**ති සකිං නිවත්ථං වා සකිං පාරුතං වා කායතො අමොචෙත්වා දිවසම්පි චරති,[5] එකාව ආපත්ති, මොචෙත්වා[6] නිවාසෙති වා පාරුපති වා පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටං, දුන්නිවත්ථං වා දුප්පාරුතං වා සණ්ඨපෙන්තස්ස අනාපත්ති, අඤ්ඤස්ස තං[7] පරිභුඤ්ජතොපි අනාපත්ති, “අනාපත්ති[8] අඤ්ඤෙන කතං පටිලභිත්වා පරිභුඤ්ජතී”ති ආදිවචනං චෙත්ථ සාධකං, අනතික්කන්තෙ අතික්කන්තසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං, පරිභොගං සන්ධාය වුත්තං. **අනාපත්ති අන්තොදසාහං අධිට්ඨෙති විකප්පෙතී**ති. එත්ථ පන අධිට්ඨානුපගං විකප්පනුපගඤ්ච වෙදිතබ්බං.

තත්‍රායං පාළි:- “අථ ඛො භික්ඛූනං එතදහොසි: යානි තානි භගවතා අනුඤ්ඤාතානි තිචීවරන්ති වා වස්සිකසාටිකාති වා නිසීදනන්ති වා පච්චත්ථරණන්ති වා කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදීති වා මුඛපුඤ්ඡනචොළකන්ති වා පරික්ඛාරචොළකන්ති වා, සබ්බානි තානි අධිට්ඨාතබ්බානි නු ඛො උදාහු විකප්පෙතබ්බානීති. භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙසුං. අනුජානාමි භික්ඛවෙ තිචීවරං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතුං, වස්සිකසාටිකං වස්සානං චාතුමාසං අධිට්ඨාතුං තතො පරං විකප්පෙතුං, නිසීදනං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතුං, පච්චත්ථරණං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතුං, කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදිං යාව ආබාධා අධිට්ඨාතුං තතො පරං විකප්පෙතුං, මුඛපුඤ්ඡනචොළං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතුං, පරික්ඛාරචොළං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතු”න්ති.

1. සයා. ඉමං.
2. සයා. & ම. යොපි.-සී. මු. යො.
3. සයා. වස්ස.
4. සයා. & ම. නිස්සග්ගිය.
5. සයා. විචරති.
6. සයා. තං මොචෙත්වා.
7. සයා. සන්තකං.
8. සයා. & ම. පදමිදං නත්ථි.

තත්ථ තිචීවරං අධිට්ඨහන්තෙන රජිත්වා කප්පබින්දුං දත්වා පමාණයුත්තමෙව අධිට්ඨාතබ්බං, තස්ස පමාණං උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදෙන සුගතචීවරතො ඌනකං වට්ටති, ලාමකපරිච්ඡෙදෙන සඞ්ඝාටියා උත්තරාසඞ්ගස්ස ච දීඝතො මුට්ඨිපඤ්චකං තිරියං මුට්ඨිත්තිකං පමාණං වට්ටති. අන්තරවාසකො දීඝතො මුට්ඨිපඤ්චකො තිරියං ද්විහත්ථොපි වට්ටති, පාරුපණෙනපි හි සක්කා නාභිං පටිච්ඡාදෙතුන්ති. වුත්තප්පමාණතො පන අතිරෙකඤ්ච ඌනකඤ්ච පරික්ඛාරචොළන්ති අධිට්ඨාතබ්බං, තත්ථ යස්මා "ද්වෙ චීවරස්ස අධිට්ඨානා කායෙන වා අධිට්ඨෙති වාචාය වා අධිට්ඨෙතී"ති වුත්තං. තස්මා පුරාණසඞ්ඝාටිං "ඉමං සඞ්ඝාටිං පච්චුද්ධරාමී"ති. පච්චුද්ධරිත්වා නවා සඞ්ඝාටි[1] හත්ථෙන ගහෙත්වා "ඉමං සඞ්ඝාටිං අධිට්ඨාමී"ති චිත්තෙන ආභොගං කත්වා කායවිකාරං කරොන්තෙන කායෙන අධිට්ඨාතබ්බා, ඉදං කායෙන අධිට්ඨානං, තං යෙන කෙනචි සරීරවයවෙන අඵුසන්තස්ස න වට්ටති, වාචාය අධිට්ඨානෙ පන වචීභෙදං කත්වා වාචාය අධිට්ඨාතබ්බා.

තත්‍ර දුවිධං අධිට්ඨානං, සචෙ හත්ථපාසෙ හොති "ඉමං සඞ්ඝාටිං අධිට්ඨාමී"ති වාචා භින්දිතබ්බා, අථ අන්තොගබ්භෙ වා උපරිපාසාදෙ වා සාමන්තවිහාරෙ වා හොති, ඨපිතට්ඨානං සල්ලක්ඛෙත්වා "එතං සඞ්ඝාටිං අධිට්ඨාමී"ති වාචා භින්දිතබ්බා. එස නයො උත්තරාසඞ්ගෙ අන්තරවාසකෙ ච, නාමමත්තමෙව හි විසෙසො. තස්මා සබ්බානි සඞ්ඝාටිං උත්තරාසඞ්ගං අන්තරවාසකන්ති එවං අත්තනො නාමෙනෙව අධිට්ඨාතබ්බානි. සචෙ අධිට්ඨහිත්වා ඨපිතවත්ථෙහි සඞ්ඝාටිආදීනි කරොති, නිට්ඨිතෙ රජනෙ ච කප්පෙ ච ඉමං "පච්චුද්ධරාමී"ති පච්චුද්ධරිත්වා පුන අධිට්ඨාතබ්බානි, අධිට්ඨිතෙන පන සද්ධිං මහන්තතරමෙව දුතියපට්ටං වා ඛණ්ඩං වා සංසිබ්බන්තෙන පුන අධිට්ඨාතබ්බං, සමෙ වා ඛුද්දකෙ වා අධිට්ඨානකිච්චං නත්ථි. තිචීවරං පන පරික්ඛාරචොළං අධිට්ඨාතුං වට්ටති න වට්ටතීති. මහාපදුමත්ථෙරො කිරාහ "තිචීවරං තිචීවරමෙව අධිට්ඨාතබ්බං, සචෙ පරික්ඛාරචොළාධිට්ඨානං ලභෙය්‍ය, උදොසිතසික්ඛාපදෙ පරිහාරො නිරත්ථකො භවෙය්‍යා"ති. එවං වුත්තෙ කිර අවසෙසා භික්ඛූ ආහංසු: පරික්ඛාරචොළම්පි භගවතා අධිට්ඨාතබ්බන්ති වුත්තං, තස්මා වට්ටතීති. මහාපච්චරියම්පි වුත්තං "පරික්ඛාරචොළං නාම පාටෙක්කං, නිදානමුඛමෙතන්ති තිචීවරං පරික්ඛාරචොළන්ති අධිට්ඨහිත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති, උදොසිතසික්ඛාපදෙ පන තිචීවරං අධිට්ඨහිත්වා පරිහරන්තස්ස පරිහාරො වුත්තො"ති.

උභතොවිභඞ්ගභාණකො පුණ්ණවාලිකවාසී මහාතිස්සත්ථෙරොපි කිරාහ "මයං පුබ්බෙ මහාථෙරානං අස්සුම්හා: අරඤ්ඤවාසිනො භික්ඛූ රුක්ඛසුසිරාදිසු චීවරං ඨපෙත්වා පධානං පදහනත්ථාය ගච්ඡන්ති, සාමන්තවිහාරෙ ධම්මසවණත්ථාය ගතානඤ්ච තෙසං සුරියෙ උට්ඨිතෙ සාමණෙරා වා දහරභික්ඛූ වා පත්තචීවරං ගහෙත්වා ගච්ඡන්ති, තස්මා

1. සී. & ම. නවං සඞ්ඝාටිං, & ස්‍යා. නව සඞ්ඝාටිං.

සුඛපරිභොගත්ථං තිචීවරං පරික්ඛාරචොළන්ති වා අධිට්ඨාතුං වට්ටතී”ති. මහාපච්චරියම්පි වුත්තං “පුබ්බෙ ආරඤ්ඤකා භික්ඛූ අබද්ධසීමායං දුප්පරිහාරන්ති තිචීවරං පරික්ඛාරචොළමෙව අධිට්ඨහිත්වා පරිභුඤ්ජිංසූ”ති. වස්සිකසාටිකා අනතිරිත්තප්පමාණා නාමං ගහෙත්වා වුත්තනයෙනෙව චත්තාරො වස්සිකෙ මාසෙ අධිට්ඨාතබ්බා, තතො පරං පච්චුද්ධරිත්වා විකප්පෙතබ්බා, වණ්ණභෙදමත්තරත්තාපි චෙසා වට්ටති, ද්වෙ පන න වට්ටන්ති. නිසීදනං වුත්තනයෙන අධිට්ඨාතබ්බමෙව, තඤ්ච ඛො පමාණයුත්තං එකමෙව, ද්වෙ න වට්ටන්ති. පච්චත්ථරණම්පි අධිට්ඨාතබ්බමෙව, තං පන මහන්තම්පි වට්ටති, එකම්පි බහූනිපි වට්ටන්ති, නීලම්පි පීතම්පි සදසම්පි පුප්ඵදසම්පීති සබ්බප්පකාරං වට්ටති, සකිං අධිට්ඨිතං අධිට්ඨිතමෙව හොති. කණ්ඩුපටිච්ඡාදි යාව ආබාධො අත්ථි තාව පමාණිකා අධිට්ඨාතබ්බා, ආබාධෙ වූපසන්තෙ පච්චුද්ධරිත්වා විකප්පෙතබ්බා, එකාව වට්ටති. මුඛපුඤ්ඡනචොළකං අධිට්ඨාතබ්බමෙව යාව එකං ධොවියති තාව අඤ්ඤං පරිභොගත්ථාය ඉච්ඡිතබ්බන්ති ද්වෙපි වට්ටන්ති, අපරෙ පන ථෙරා නිදානමුඛමෙතං බහූනිපි වට්ටන්තීති වදන්ති. පරික්ඛාරචොළෙ ගණනා[1] නත්ථි, යත්තකං ඉච්ඡති තත්තකං අධිට්ඨාතබ්බමෙව, ථවිකාපි පරිස්සාවනම්පි විකප්පනුපගපච්ඡිමචීවරප්පමාණං පරික්ඛාරචොළන්ති අධිට්ඨාතබ්බමෙව, බහූනි එකතො කත්වා “ඉමානි චීවරානි පරික්ඛාරචොළානි අධිට්ඨාමී”ති අධිට්ඨාතුම්පි වට්ටතියෙව, භෙසජ්ජනවකම්මමාතාපිතූනං අත්ථාය ඨපෙන්තෙනාපි අධිට්ඨාතබ්බමෙව, මහාපච්චරියං පන අනාපත්තීති වුත්තං. මඤ්චභිසි පීඨකභිසි බිම්බොහනං පාවාරො කොජවොති එතෙසු පන සෙනාසනපරික්ඛාරත්ථාය දින්නපච්චත්ථරණෙ ච අධිට්ඨානකිච්චං නත්ථියෙව.

අධිට්ඨිතචීවරං පන පරිභුඤ්ජතො කථං අධිට්ඨානං විජහතීති? අඤ්ඤස්ස දානෙන අච්ඡින්දිත්වා ගහණෙන විස්සාසග්ගාහෙන හීනායාවත්තනෙන සික්ඛාපච්චක්ඛානෙන කාලකිරියාය ලිඞ්ගපරිවත්තනෙන පච්චුද්ධරණෙන ඡිද්දභාවෙනාති ඉමෙහි නවහි කාරණෙහි විජහති. තත්ථ පුරිමෙහි අට්ඨහි සබ්බචීවරානි අධිට්ඨානං විජහන්ති, ඡිද්දභාවෙන පන තිචීවරස්සෙව සබ්බට්ඨකථාසු අධිට්ඨානවිජහනං වුත්තං, තඤ්ච නඛපිට්ඨිප්පමාණෙන ඡිද්දෙන, තත්ථ නඛපිට්ඨිප්පමාණං කනිට්ඨඞ්ගුලිනඛවසෙන වෙදිතබ්බං, ඡිද්දඤ්ච විනිවිද්ධඡිද්දමෙව, ඡිද්දස්ස හි අබ්භන්තරෙ එකතන්තුපි චෙ අච්ඡින්නො හොති රක්ඛති, තත්ථ සඞ්ඝාටියා ච උත්තරාසඞ්ගස්ස ච දීඝන්තතො විදත්ථිප්පමාණස්ස තිරියන්තතො අට්ඨඞ්ගුලපමාණස්ස පදෙසස්ස ඔරතො ඡිද්දං අධිට්ඨානං භින්දති, අන්තරවාසකස්ස පන දීඝන්තතො විදත්ථිප්පමාණස්සෙව තිරියන්තතො චතුරඞ්ගුලප්පමාණස්ස පදෙසස්ස ඔරතො ඡිද්දං අධිට්ඨානං භින්දති, පාරතො[2] න භින්දති, තස්මා ජාතෙ හි ඡිද්දෙ තං චීවරං අතිරෙකචීවරට්ඨානෙ තිට්ඨති, සූචිකම්මං කත්වා පුන අධිට්ඨාතබ්බං.

---

1. ස්‍යා. ගණනා නාම. 2. ස්‍යා. & ම. පරතො.

මහාසුම්මත්ථෙරො පනාහ "පමාණචීවරස්ස යත්ථ කත්ථචි ඡිද්දං අධිට්ඨානං භින්දති, මහන්තස්ස පන පමාණතො බහි ඡිද්දං අධිට්ඨානං න භින්දති, අන්තො ජාතං භින්දතී"ති. කරවීකතිස්සත්ථෙරො ආහ "බුද්ධානං මහන්තං නප්පමාණං ඓව චීවරන්ති පාරුපන්තස්ස වාමහත්ථෙ සංහරිත්වා ඨපිතට්ඨානෙ ඡිද්දං අධිට්ඨානං න භින්දති ඔරභාගෙ භින්දති, අනුවාතස්සාපි ඔවට්ටිකං කරොන්තෙන සංහරිතට්ඨානෙ ඡිද්දං න භින්දති, තතො ඔරං භින්දතී"ති. අන්ධකට්ඨකථායං පන තිචීවරෙ මහාසුම්මත්ථෙරවාදං පමාණං කත්වා උත්තරිම්පි ඉදං වුත්තං "පච්ඡිමං පමාණං අධිට්ඨානං රක්ඛතීති පරික්ඛාරචොළෙ දීඝසො අට්ඨඞ්ගුලෙ සුගතඞ්ගුලෙන තිරියං චතුරඞ්ගුලෙ යත්ථ කත්ථචි ඡිද්දං අධිට්ඨානං විජහති, මහන්තෙ චොළෙ තතො පරෙන ඡිද්දං අධිට්ඨානං න විජහති, එස නයො සබ්බෙසු අධිට්ඨාතබ්බෙසු චීවරෙසූ"ති.

තත්ථ යස්මා සබ්බෙසම්පි අධිට්ඨාතබ්බචීවරානං විකප්පනුපගපච්ඡිමප්පමාණතො අඤ්ඤදං[1] පච්ඡිමප්පමාණං නාම නත්ථි, යං නිසීදන-කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදි-වස්සිකසාටිකානං පමාණං වුත්තං, තං උක්කට්ඨං තතො උත්තරිං පටිසිද්ධත්තා, න පච්ඡිමං තතො හෙට්ඨා අප්පටිසිද්ධත්තා. තිචීවරස්සාපි සුගතචීවරප්පමාණතො ඌනකත්තං උක්කට්ඨපමාණමෙව, පච්ඡිමං පන විසුං සුත්තෙ වුත්තං නත්ථි, මුඛපුඤ්ඡනපච්චත්ථරණපරික්ඛාරචොළානං උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදො නත්ථියෙව, විකප්පනුපගපච්ඡිමෙන පන පච්ඡිමපරිච්ඡෙදො වුත්තො, තස්මා යං තාව අන්ධකට්ඨකථායං "පච්ඡිමං පමාණං අධිට්ඨානං රක්ඛතී"ති වත්වා තත්ථ පරික්ඛාරචොළස්සෙව සුගතඞ්ගුලෙන අට්ඨඞ්ගුල-චතුරඞ්ගුලං පච්ඡිමප්පමාණං දස්සෙත්වා ඉතරෙසං තිචීවරාදීනං මුට්ඨිපඤ්චකාදිභෙදං පච්ඡිමප්පමාණං ඝඩාය "එස නයො සබ්බෙසු අධිට්ඨාතබ්බෙසු චීවරෙසූ"ති වුත්තං, තං න සමෙති. කරවීකතිස්සත්ථෙරවාදෙපි දීඝන්තතො යෙව ඡිද්දං දස්සිතං, තිරියන්තතො න දස්සිතං, තස්මා සො අපරිච්ඡින්නො. මහාසුම්මත්ථෙරවාදෙ "පමාණචීවරස්ස යත්ථ කත්ථචි ඡිද්දං අධිට්ඨානං භින්දති, මහන්තස්ස පන පමාණතො බහි ඡිද්දං අධිට්ඨානං න භින්දතී"ති වුත්තං, ඉදං පන න වුත්තං, ඉදං නාම පමාණචීවරං ඉතො උත්තරිං මහන්තචීවරන්ති. අපි චෙත් තිචීවරාදීනං මුට්ඨිපඤ්චකාදිභෙදං පච්ඡිමප්පමාණම්පි අධිප්පෙතං, තත්ථ යදි පච්ඡිමප්පමාණතො බහි ඡිද්දං අධිට්ඨානං න භින්දෙය්‍ය, උක්කට්ඨපත්තස්සාපි මජ්ඣිමපත්තස්ස වා ඔමකපමාණතො බහි ඡිද්දං අධිට්ඨානං න භින්දෙය්‍ය, තඤ්ච න භින්දති, තස්මා අයම්පි වාදො අපරිච්ඡින්නො. යො පනායං සබ්බපඨමො අට්ඨකථාවාදො, අයමෙවෙත්ථ පමාණං, කස්මා? පරිච්ඡෙදසබ්භාවතො. තිචීවරස්ස හි පච්ඡිමප්පමාණඤ්ච ඡිද්දප්පමාණඤ්ච ඡිද්දුප්පත්තිදෙස[2]ප්පමාණඤ්ච සබ්බං අට්ඨකථාසු යෙව පරිච්ඡින්දිත්වා වුත්තං, තස්මා සොව වාදො පමාණං, අද්ධා

1. ස්‍යා. ඌනකං අඤ්ඤදං. 2. ස්‍යා. ඡිද්දපදෙස.

ති සො භගවතො අධිප්පායං අනුගන්ත්වා වුත්තො, ඉතරෙසු පන නෙව පරිච්ඡෙදෙ, අත්ථි න පුබ්බාපරං සමෙතීති. යො පන දුබ්බලට්ඨානෙ පඨමං අග්ගළං දත්වා පච්ඡා දුබ්බලට්ඨානං ඡින්දිත්වා අපනෙති, අධිට්ඨානං න භිජ්ජති, මණ්ඩලපරිවත්තනෙපි එසෙව නයො. දුපට්ටස්ස එකස්මිං පටලෙ ඡිද්දෙ වා ජාතෙ ගලිතෙ වා අධිට්ඨානං න භිජ්ජති, ඛුද්දකචීවරං මහන්තං කරොති, මහන්තං වා ඛුද්දකං කරොති; අධිට්ඨානං න භිජ්ජති, උභො කොටියො මජ්ඣෙ කරොන්තො සචෙ පඨමං ඡින්දිත්වා පච්ඡා ඝටෙති, අධිට්ඨානං භිජ්ජති, අථ ඝටෙත්වා ඡින්දති, න භිජ්ජති, රජකෙහි ධොවාපෙත්වා සෙතං කාරාපෙන්තස්සාපි අධිට්ඨානං අධිට්ඨානමෙවාති. අයං තාව **අන්තොදසාහං අධිට්ඨෙති විකප්පෙතීති** එත්ථ අධිට්ඨානෙ විනිච්ඡයො.

විකප්පනෙ පන ද්වෙ විකප්පනා: සම්මුඛා විකප්පනා පරම්මුඛා විකප්පනා ච, කථං සම්මුඛා විකප්පනා හොතීති? චීවරානං එකබහුභාවං සන්නිහිතාසන්නිහිතභාවඤ්ච ඤත්වා ඉමං චීවරන්ති වා ඉමානි චීවරානීති වා එතං චීවරන්ති වා එතානි චීවරානීති වා වත්වා "තුය්හං විකප්පෙමී"ති වත්තබ්බං, අයමෙකා සම්මුඛා විකප්පනා, එත්තාවතා නිධෙතුං වට්ටති, පරිභුඤ්ජිතුං පන විස්සජ්ජෙතුං වා අධිට්ඨාතුං වා න වට්ටති, "මය්හං සන්තකං මය්හං සන්තකානි පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි වා යථාපච්චයං වා කරොහී"ති එවං පන වුත්තෙ පච්චුද්ධාරො නාම හොති, තතොප්පභුති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති. අපරො නයො:- තථෙව චීවරානං එකබහුභාවං සන්නිහිතාසන්නිහිතභාවඤ්ච ඤත්වා තස්සෙව භික්ඛුනො සන්තිකෙ ඉමං චීවරන්ති වා ඉමානි චීවරානීති වා එතං චීවරන්ති වා එතානි චීවරානීති වා වත්වා පඤ්චසු සහධම්මිකෙසු අඤ්ඤතරස්ස අත්තනො අභිරුචිතස්ස යස්ස කස්සචි නාමං ගහෙත්වා "තිස්සස්ස භික්ඛුනො විකප්පෙමී"ති වා "තිස්සාය භික්ඛුනියා සික්ඛමානාය තිස්සස්ස සාමණෙරස්ස තිස්සාය සාමණෙරියා විකප්පෙමී"ති වා වත්තබ්බං, අයං අපරාපි සම්මුඛා විකප්පනා, එත්තාවතා නිධෙතුං වට්ටති, පරිභොගාදිසු පන එකම්පි න වට්ටති. තෙන පන භික්ඛුනා "තිස්සස්ස භික්ඛුනො සන්තකං-පෙ-තිස්සාය සාමණෙරියා සන්තකං පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි වා යථාපච්චයං වා කරොහී"ති වුත්තෙ පච්චුද්ධාරො නාම හොති, තතොප්පභුති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති.

කථං පරම්මුඛා විකප්පනා හොතීති? චීවරානං තථෙව එකබහුභාවං සන්නිහිතාසන්නිහිතභාවඤ්ච ඤත්වා ඉමං චීවරන්ති වා ඉමානි චීවරානීති වා එතං චීවරන්ති වා එතානි චීවරානීති වා වත්වා "තුය්හං විකප්පනත්ථාය දම්මී"ති වත්තබ්බං, තෙන වත්තබ්බො:- "කො තෙ මිත්තො වා සන්දිට්ඨො වා"[1]ති. තතො ඉතරෙන පුරිමනයෙනෙව තිස්සො භික්ඛූති වා-පෙ-තිස්සා සාමණෙරීති වා වත්තබ්බං; පුන තෙන භික්ඛුනා අහං තිස්සස්ස භික්ඛුනො දම්මීති වා—පෙ—තිස්සාය

1. සං, සම්භත්තො වා-ඉති අභිනවා.

සාමණෙරියා දම්මීති වා වත්තබ්බං, අයං පරම්මුඛා විකප්පනා, එත්තාවතා නිධෙතුං වට්ටති, පරිභොගාදීසු පන එකම්පි න වට්ටති. තෙන පන භික්ඛුනා දුතියසම්මුඛාවිකප්පනාය වුත්තනයෙනෙව "ඉත්ථන්නාමස්ස සන්තකං පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි වා යථාපච්චයං වා කරොහී"ති වුත්තෙ පච්චුද්ධාරො නාම හොති. තතොප්පභුති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති. ද්වින්නං විකප්පනානං කිං නානාකරණං? සම්මුඛාවිකප්පනාය සයං විකප්පෙත්වා පරෙන පච්චුද්ධරාපෙති, පරම්මුඛාවිකප්පනාය පරෙනෙව විකප්පාපෙත්වා පරෙනෙව පච්චුද්ධරාපෙති, ඉදමෙත්ථ නානාකරණං. සචෙ පන යස්ස විකප්පෙති, සො පඤ්ඤත්තිකොවිදො න හොති, න ජානාති පච්චුද්ධරිතුං, තං චීවරං ගහෙත්වා අඤ්ඤස්ස බ්‍යත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා පුන විකප්පෙත්වා පච්චුද්ධරාපෙතබ්බං, විකප්පිතවිකප්පනා නාමෙසා වට්ටති. අයං විකප්පෙතීති ඉමස්මිං පදෙ විනිච්ඡයො.

"අනුජානාමි භික්ඛවෙ තිචීවරං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතු"න්ති ආදිවචනතො ච ඉදං විකප්පෙතීති අවිසෙසෙන වුත්තවචනං විරුද්ධං විය දිස්සති, න ච විරුද්ධං තථාගතා භාසන්ති, තස්මා එවමස්ස අත්ථො වෙදිතබ්බො, තිචීවරං තිචීවරසඞ්ඛෙපෙන පරිහරතො අධිට්ඨාතුමෙව අනුජානාමි න විකප්පෙතුං' වස්සිකසාටිකං පන චාතුමාසතො පරං විකප්පෙතුමෙව න අධිට්ඨාතුං, එවඤ්ච සති යො තිචීවරෙ එකෙන චීවරෙන විප්පවසිතුකාමො හොති, තස්ස[1] චීවරාධිට්ඨානං පච්චුද්ධරිත්වා විප්පවාසසුඛත්ථං විකප්පනාය ඔකාසො දින්නො හොති, දසාහාතික්කමෙ ච අනාපත්තීති. එතෙන උපායෙන සබ්බත්ථ විකප්පනාය අප්පටිසිද්ධභාවො වෙදිතබ්බොති.

විස්සජ්ජෙතීති අඤ්ඤස්ස දෙති, කථං පන දින්නං හොති කථං[2] ගහිතං? ඉදං තුය්හං දෙමි දදාමි දජ්ජාමි ඔණොජෙමි පරිච්චජාමි විස්සජ්ජාමි නිස්සජ්ජාමීති[3] වා, ඉත්ථන්නාමස්ස දෙමි-පෙ-නිස්සජ්ජාමීති වා වදති, සම්මුඛාපි පරම්මුඛාපි දින්නං යෙව හොති, තුය්හං ගණ්හාහීති වුත්තෙ මය්හං ගණ්හාමීති වදති සුදින්නං සුගහිතඤ්ච, තව සන්තකං කරොහි තව සන්තකං හොතු, තව සන්තකං කරිස්සතීති[4] වුත්තෙ මම සන්තකං කරොමි මම සන්තකං හොතු මම සන්තකං කරිස්සාමීති වදති, දුද්දින්නං දුග්ගහිතඤ්ච, නෙව දාතා දාතුං ජානාති, න ඉතරො ගහෙතුං, සචෙ පන තව සන්තකං කරොහීති වුත්තෙ "සාධු භන්තෙ මය්හං ගණ්හාමී"ති ගණ්හාති සුගහිතං,[5] සචෙ පන එකො ගණ්හාහීති වදති, ඉතරො න ගණ්හාමීති පුන සො දින්නං මයා තුය්හං ගණ්හාහීති වදති, ඉතරොපි න මය්හං ඉමිනා අත්ථොති වදති, තතො පුරිමොපි මයා දින්නන්ති දසාහං අතික්කාමෙති පච්ඡිමොපි මයා පටික්ඛිත්තන්ති. කස්ස ආපත්තීති? න කස්සචි, යස්ස

---

1 ස්‍යා, තස්ස ති. 2. ස්‍යා. කථඤ්ච. 3. ස්‍යා & සී. විස්සජ්ජාමීති.
4 සී. මු. හොතීති & ම. කාරාපෙහීති. 5. ස්‍යා. සුදින්නං සුග

පන රුච්චති, තෙන අධිට්ඨහිත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. යො පන අධිට්ඨානෙ වෙමතිකො, තෙන කිං කාතබ්බං? වෙමතිකභාවං ආරොචෙත්වා සචෙ අනධිට්ඨිතං භවිස්සති එවං මෙ කප්පියං හොතීති වත්වා වුත්තනයෙනෙව නිස්සජ්ජිතබ්බං, න හි එවං ජානාපෙත්වා විනයකම්මං කරොන්තස්ස මුසාවාදො හොති, කෙචි පන එකෙන භික්ඛුනා විස්සාසං ගහෙත්වා පුන දින්නං වට්ටතීති වදන්ති, තං න යුජ්ජති, න හි තස්සෙතං විනයකම්මං, නාපි තං එත්තකෙන අඤ්ඤං වත්ථුං හොති. **නස්සතීති** ආදි උත්තානත්ථමෙව. **යො න දදෙය්‍ය ආපත්ති දුක්කටස්සාති** එත්ථ මය්හං දින්නං ඉමිනාති ඉමාය සඤ්ඤාය න දෙන්තස්ස දුක්කටං, තස්ස සන්තකභාවං පන ඤත්වා ලෙසෙන අච්ඡින්දන්තො භණ්ඩං අග්ඝාපෙත්වා කාරෙතබ්බොති. **සමුට්ඨානාදීසු** ඉදං සික්ඛාපදං කඨිනසමුට්ඨානං නාම, කායවාචතො ච **සමුට්ඨාති** කායවාචාචිත්තතො ච, අනධිට්ඨානෙන ච අවිකප්පනෙන ච ආපජ්ජනතො අකිරියං, **සඤ්ඤාය**පි[1] න මුච්චති අජානන්තොපි ආපජ්ජතීති නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිචිත්තං තිවෙදනන්ති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය

පඨමකඨින සික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවාති උද්දොසිත සික්ඛාපදං, තත්ථ **සන්තරුත්තරෙනාති-අන්තරන්ති** අන්තරවාසකො වුච්චති, **උත්තරන්ති** උත්තරාසඞ්ගො, **සහ** අන්තරෙන උත්තරං සන්තරුත්තරං, තෙන සන්තරුත්තරෙන, සහ අන්තරවාසකෙන උත්තරාසඞ්ගෙනාති අත්ථො. **කණ්ණකිතානීති** සෙදෙන ඵුට්ඨොකාසෙසු සඤ්ජාතකාළසෙතමණ්ඩලානි, **අද්දසා ඛො ආයස්මා ආනන්දො, සෙනාසනචාරිකං ආහිණ්ඩන්තොති** ථෙරො කිර භගවති දිවා පටිසල්ලානත්ථාය ගන්ධකුටිං පවිට්ඨෙ තං ඔකාසං ලභිත්වා දුන්නික්ඛිත්තානි දාරුභණ්ඩමත්තිකාභණ්ඩානි පටිසාමෙන්තො අසම්මට්ඨට්ඨානං සම්මජ්ජන්තො ගිලානෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං පටිසන්ථාරං කරොන්තො තෙසං භික්ඛූනං සෙනාසනට්ඨානං සම්පත්තො අද්දස. තෙන වුත්තං "අද්දසා ඛො ආයස්මා ආනන්දො සෙනාසනචාරිකං ආහිණ්ඩන්තො"ති.

අවිප්පවාස සම්මුතිං දාතුන්ති අවිප්පවාසෙ සම්මුති[2] අවිප්පවාස සම්මුති, අවිප්පවාසාය වා සම්මුතීති අවිප්පවාසසම්මුති, කො පනෙත්ථ ආනිසංසො? යෙන චීවරෙන විප්පවසති තං නිස්සග්ගියං න හොති ආපත්තිඤ්ච න ආපජ්ජති. කිත්තකං කාලං? මහාසුම්මත්ථෙරො තාව ආහ "යාව රොගො න වූපසම්මති, වූපසන්තෙ පන රොගෙ සීඝං චීවරට්ඨානං ආගන්තබ්බං"ති. මහාපදුමත්ථෙරො ආහ "සීඝං ආගච්ඡතො රොගො පටිකුප්පෙය්‍ය තස්මා සනිකං ආගන්තබ්බං, යතො පට්ඨාය

---

1. ස්‍යා, සඤ්ඤාය & ම, සඤ්ඤාය අභාවෙපි.	2. ස්‍යා, සම්මති-එවං සබ්බත්ථ.

හි සත්ථං වා පරියෙසති, ගච්ඡාමීති ආභොගං වා කරොති, තතො පට්ඨාය වට්ටති, න දානි ගමිස්සාමීති එවං පන ධුරනික්ඛෙපං කරොන්තෙන පච්චුද්ධරිතබ්බං, අතිරෙකචීවරට්ඨානෙ ඨස්සතී"ති. සචෙ පනස්ස රොගො පටිකුප්පති, කිං කාතබ්බන්ති? ඵුස්සදෙවත්ථෙරො තාව ආහ "සචෙ සො එව රොගො පටිකුප්පති, සා එව සම්මුති, පුන සම්මුතිදානකිච්චං නත්ථි, අඤ්ඤො චෙ කුප්පති, පුන දාතබ්බා සම්මුතී"ති. උපතිස්සත්ථෙරො ආහ "සො වා රොගො හොතු අඤ්ඤො වා පුන **සම්මුතිදාන**කිච්චං නත්ථී"ති.

නිට්ඨිතචීවරස්මිං භික්ඛුනාති ඉධ පන පුරිමසික්ඛාපදෙ විය අත්ථං අග්ගහෙත්වා නිට්ඨිතෙ චීවරස්මිං භික්ඛුනොති එවං සාමිවසෙන කරණවචනස්ස අත්ථො වෙදිතබ්බො, කරණවසෙන හි භික්ඛුනා ඉදං නාම කාතබ්බන්ති නත්ථි, සාමිවසෙන පන භික්ඛුනො චීවරස්මිං නිට්ඨිතෙ කථිනෙ ච උබ්භතෙ එවං ජාතපළිබොධො එකරත්තම්පි චෙ භික්ඛු තිචීවරෙන විප්පවසෙය්‍යාති එවං අත්ථො යුජ්ජති. තත්ථ **තිචීවරෙනා**ති අධිට්ඨිතෙසු තීසු චීවරෙසු යෙන කෙනචි එකෙන විප්පවුත්ථොපි හි තිචීවරෙන විප්පවුත්ථො හොති, පටිසිද්ධපරියාපන්නෙන විප්පවුත්ථත්තා, තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ **සඞ්ඝාටියා වා**ති ආදි වුත්තං. **විප්පවසෙය්‍යා**ති වියුත්තො වසෙය්‍ය, **ගාමො එකූපචාරො**ති ආදි අවිප්පවාසලක්ඛණවවත්ථාපනත්ථං වුත්තං, තතො පරං යථාක්කමෙන තානෙව පණ්ණරස මාතිකාපදානි විත්ථාරෙන්තො **ගාමො එකූපචාරො නාමා**ති ආදිමාහ.

තත්ථ **එකකුලස්ස ගාමො**ති එකස්ස රඤ්ඤො වා භොජකස්ස වා ගාමො, **පරික්ඛිත්තො**ති යෙන කෙනචි පාකාරෙන වා වතියා වා පරිඛාය වා පරික්ඛිත්තො, එත්තාවතා එකකුලගාමස්ස එකූපචාරතා දස්සිතා. **අන්තොගාමෙ වත්ථබ්බ**න්ති එවරූපෙ ගාමෙ චීවරං නික්ඛිපිත්වා ගාමබ්භන්තරෙ[1] යථාරුචිතෙ ඨානෙ අරුණං උට්ඨාපෙතුං වට්ටති, **අපරික්ඛිත්තො**ති ඉමිනා තස්සෙව ගාමස්ස නානූපචාරතා දස්සිතා. එවරූපෙ[2] ගාමෙ යස්මිං ඝරෙ චීවරං නික්ඛිත්තං තත්ථ වත්ථබ්බං, **හත්ථපාසා[3] වා න විජහිතබ්බ**න්ති අථවා තං ඝරං සමන්තතො හත්ථපාසා න විජහිතබ්බං, අඞ්ඪතෙය්‍යරතනප්පමාණා පදෙසා[4] උද්ධං න විජහිතබ්බන්ති වුත්තං හොති. අඞ්ඪතෙය්‍යරතනබ්භන්තරෙ පන වත්ථුං වට්ටති. තං පමාණං අතික්කමිත්වා සචෙපි ඉද්ධිමා භික්ඛු ආකාසෙ අරුණං උට්ඨාපෙති නිස්සග්ගියමෙව හොති. එත්ථ ච **යස්මිං ඝරෙ**ති ඝරපරිච්ඡෙදො, "එකකුලස්ස නිවෙසනං හොතී"ති ආදිනා ලක්ඛණෙන වෙදිතබ්බො. **නානාකුලස්ස ගාමො**ති නානාරාජූනං වා භොජකානං[5] වා ගාමො, වෙසාලි කුසිනාරාදිසදිසො.

---

1. සයා. & ම. ගාමබ්භන්තර. 2. සයා. තස්මිං ඝරෙ වත්ථබ්බන්ති එවරූපෙ.
3. සී. හත්ථපස්සා. 4. සයා. & ම. රතනප්පමාණප්පදෙසා.
5. සයා. වා ගාමභොජකානං, සී. භොජකානං.

පරික්ඛිත්තොති ඉමිනා නානාකුල[1]ගාමස්ස එකූපචාරතා දස්සිතා. **සභායෙ වා ද්වාරමූලෙ වාති** එත්ථ සභායන්ති ලිඞ්ගබ්‍යත්තයෙන සභා වුත්තා, **ද්වාරමූලෙති**[2] නගරද්වාරස්ස සමීපෙ,[3] ඉදං වුත්තං හොති: එවරූපෙ ගාමෙ යස්මිං ඝරෙ චීවරං නික්ඛිත්තං, තත්ථ වා වත්ථබ්බං, තත්ථ සද්දසඞ්ඝට්ටනෙන වා ජනසම්බාධෙන වා වසිතුං අසක්කොන්තෙන සභායෙ වා වත්ථබ්බං නගරද්වාරමූලෙ වා, තත්‍රාපි වසිතුං අසක්කොන්තෙන යත්ථ කත්ථචි ඵාසුකට්ඨානෙ වසිත්වා අන්තො අරුණෙ ආගම්ම තෙසං යෙව සභායද්වාරමූලානං හත්ථපාසා වා න විජහිතබ්බං, ඝරස්ස පන චීවරස්ස වා හත්ථපාසෙ වත්තබ්බමෙව නත්ථි. **සභායං ගච්ඡන්තෙන හත්ථපාසෙ චීවරං නික්ඛිපිත්වාති** සචෙ ඝරෙ අට්ඨපෙත්වා සභායෙ ඨපෙස්සාමීති සභායං ගච්ඡති, තෙන සභායං ගච්ඡන්තෙන; **හත්ථපාසෙති** හත්ථං පසාරෙත්වා හන්දිමං චීවරං ඨපෙහීති එවං නික්ඛෙපසුඛෙ හත්ථපාසගතෙ කිස්මිඤ්චි ආපණෙ චීවරං නික්ඛිපිත්වා පුරිමනයෙනෙව සභායෙ වා වත්ථබ්බං ද්වාරමූලෙ වා, හත්ථපාසා වා න විජහිතබ්බං.

තත්‍රායං විනිච්ඡයො: ඵුස්සදෙවත්ථෙරො තාව ආහ: "චීවරහත්ථපාසෙ වසිතබ්බං නත්ථි, යත්ථ කත්ථචි වීථිහත්ථපාසෙපි ද්වාරහත්ථපාසෙපි වසිතුං වට්ටතී"ති. උපතිස්සත්ථෙරො පනාහ: "නගරස්ස බහූනිපි ද්වාරානි හොන්ති බහූනිපි සභායානි, තස්මා සබ්බත්ථ න වට්ටති, යස්සා පන වීථියා චීවරං ඨපිතං, යං තස්සා සම්මුඛට්ඨානෙ සභායඤ්ච ද්වාරඤ්ච, තස්ස සභායස්ස ච ද්වාරස්ස ච හත්ථපාසා න විජහිතබ්බං, එවං හි සති සක්කා චීවරස්ස පවත්තිං[4] ජානිතු"න්ති. සභායං පන ගච්ඡන්තෙන යස්ස ආපණිකස්ස හත්ථෙ නික්ඛිත්තං, සචෙ සො තං චීවරං අතිහරිත්වා ඝරෙ නික්ඛිපති, වීථිහත්ථපාසො න රක්ඛති, ඝරස්ස හත්ථපාසෙ වත්ථබ්බං, සචෙ මහන්තං ඝරං හොති ද්වෙ වීථියො ඵරිත්වා ඨිතං; පුරතො වා පච්ඡතො වා හත්ථපාසෙ යෙව අරුණො උට්ඨාපෙතබ්බො;[5] සභායෙ නික්ඛිපිත්වා පන සභායෙ වා තස්ස සම්මුඛෙ නගරද්වාරමූලෙ වා තෙසං යෙව හත්ථපාසෙ වා අරුණො උට්ඨාපෙතබ්බො[5]. **අපරික්ඛිත්තොති** ඉමිනා තස්සෙව ගාමස්ස නානූපචාරතා දස්සිතා. එතෙනෙව උපායෙන සබ්බත්ථ එකූපචාරතා ච නානූපචාරතා ච වෙදිතබ්බා. පාළියං පන "ගාමො එකූපචාරො නාමා"ති එවං ආදිම්හි–"අජ්ඣොකාසො එකූපචාරො නාමා"ති එවං අන්තෙ ච එකමෙව මාතිකාපදං උද්ධරිත්වා පදභාජනං විත්ථාරිතං, තස්මා තස්සෙව පදස්සානුසාරෙන සබ්බත්ථ පරික්ඛෙපාදිවසෙන එකූපචාරතා නානූපචාරතා ච වෙදිතබ්බා.

නිවෙසනාදීසු **ඔවරකාති** ගබ්භානං යෙවෙතං පරියායවචනං, **හත්ථපාසා වාති** ගබ්භස්ස[6] හත්ථපාසා වා; **ද්වාරමූලෙ වාති** සබ්බෙසං සාධාරණෙ ඝරද්වාරමූලෙ; **හත්ථපාසා වාති** ගබ්භස්ස වා[6] ඝරද්වාර

1. සෑ. නානාකුලස්ස.
2. ම. ද්වාරමූලන්ති.
3. ම. සමීපං.
4. සී. පවත්තිං & සෑ. පවුත්තිං.
5. සී. & ම. අරුණං උට්ඨාපෙතබ්බං.
6. සෑ. ගබ්භස්ස වා ඝරස්ස වා.

මූලස්ස වා හත්ථපාසා; **උද්දොසිතො**ති යානාදීනං භණ්ඩානං සාලා, ඉතො පට්ඨාය ච නිවෙසනෙ වුත්තනයෙනෙව විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. **අට්ටො**ති පටිරාජාදීනං පටිබාහනත්ථං ඉට්ඨකාහි කතො බහලභිත්තිකො චතුපඤ්චභූමිකො පතිස්සයවිසෙසො; **මාළො**ති එකකූටසඞ්ගහිතො චතුරස්සපාසාදො; **පාසාදො**ති දීඝපාසාදො; **හම්මිය**න්ති මුණ්ඩච්ඡදනපාසාදො; **සත්ථබ්භන්තර**න්ති එත්ථ එකං අබ්භන්තරං අට්ඨවීසතිහත්ථං හොති, සචෙ[1] සත්ථො ගච්ඡන්තො ගාමං වා නදිං වා පරියාදියිත්වා තිට්ඨති, අන්තො පවිට්ඨෙන සද්ධිං එකාබද්ධො[2] හුත්වා ඔරඤ්ච පාරඤ්ච ඵරිත්වා ඨිතො හොති, සත්ථපරිහාරොව ලබ්භති; අථ ගාමෙ වා නදියා වා පරියාපන්නො හොති අන්තො පවිට්ඨො, ගාමපරිහාරො චෙව නදීපරිහාරො ච ලබ්භති, සචෙ විහාරසීමං අතික්කමිත්වා තිට්ඨති, අන්තොසීමායඤ්ච චීවරං හොති, විහාරං ගන්ත්වා වසිතබ්බං, සචෙ බහිසීමාය චීවරං හොති, සත්ථසමීපෙ යෙව වසිතබ්බං, සචෙ ගච්ඡන්තො සකටෙ වා භග්ගෙ ගොණෙ වා නට්ඨෙ අන්තරා ඡිජ්ජති, යස්මිං ඔකාසෙ චීවරං තත්ථ වසිතබ්බං, එකකුලස්ස ඛෙත්තෙ හත්ථපාසො නාම ඛෙත්තද්වාරස්ස හත්ථපාසො, අපරික්ඛිත්තෙ චීවරස්සෙව හත්ථපාසො.

ධඤ්ඤකරණන්ති ඛලං වුච්චති, **ආරාමො**ති පුප්ඵාරාමො වා ඵලාරාමො වා, ද්වීසුපි ඛෙත්තෙ වුත්තසදිසොව විනිච්ඡයො; විහාරෙ නිවෙසනසදිසො.[3] රුක්ඛමූලෙ **අන්තොඡායාය**න්ති ඡායාය ඵුට්ඨොකාසස්ස අන්තො යෙව, විරළසාඛස්ස පන රුක්ඛස්ස ආතපෙන ඵුට්ඨොකාසෙ ඨපිතං නිස්සග්ගියමෙව හොති, තස්මා තාදිසස්ස සාඛච්ඡායාය වා ඛන්ධච්ඡායාය වා ඨපෙතබ්බං, සචෙ සාඛාය වා විටපෙ වා ඨපෙති, උපරි අඤ්ඤසාඛච්ඡායාය ඵුට්ඨොකාසෙ යෙව ඨපෙතබ්බං, ඛුජ්ජරුක්ඛස්ස ඡායා දූරං ගච්ඡති, ඡායාය ගතට්ඨානෙ ඨපෙතුං වට්ටති යෙව. ඉධාපි හත්ථපාසො චීවරහත්ථපාසො යෙව. **අගාමකෙ අරඤ්ඤෙ**ති අගාමකං නාම අරඤ්ඤං විඤ්ඣාටවිආදීසු වා සමුද්දමජ්ඣෙ වා මච්ඡබන්ධානං අගමනපථෙ දීපකෙසු ලබ්භති. **සමන්තා සත්තබ්භන්තර**න්ති මජ්ඣෙ ඨිතස්ස සබ්බදිසාසු සත්තබ්භන්තරා විනිබ්බෙධෙන චුද්දස හොන්ති, මජ්ඣෙ නිසින්නො පුරත්ථිමාය වා පච්ඡිමාය වා දිසාය පරියන්තෙ ඨපිතචීවරං රක්ඛති, සචෙ පන අරුණුග්ගමනසමයෙ කෙසග්ගමත්තම්පි පුරත්ථිමං දිසං ගච්ඡති, පච්ඡිමාය දිසාය චීවරං නිස්සග්ගියං හොති, එස නයො ඉතරස්මිං. උපොසථකාලෙ පන පරිසපරියන්තෙන නිසින්නභික්ඛුතො පට්ඨාය සත්තබ්භන්තරසීමා සොධෙතබ්බා, යත්තකං භික්ඛුසඞ්ඝො වඩ්ඪති, සීමාපි තත්තකං වඩ්ඪති.

අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජති ආපත්ති දුක්කටස්සාති එත්ථ සචෙ පධානිකො භික්ඛු සබ්බරත්තිං පධානමනුයුඤ්ජිත්වා පච්චූසසමයෙ නහායිස්සාමීති[4] තීණිපි චීවරානි තීරෙ[5] ඨපෙත්වා නදිං ඔතරති, නහා

1. සී. සත්ථොති සචෙ. 2. ම. එකාබන්ධො.
3. සී. විහාරෙති නිවෙසනසදිසොව විනිච්ඡයො.
4. සී. නික්ඛමති ඉති අධිකො. 5. සී. නදීතීරෙ.

යන්තස්සෙව වස්ස අරුණං උට්ඨහති, කිං කාතබ්බං? සො හි යදි උත්තරිත්වා චීවරං නිවාසෙති, නිස්සග්ගියචීවරං අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජන පච්චයා දුක්කටං ආපජ්ජති. අථ නග්ගො ගච්ඡති, එවම්පි දුක්කටං ආපජ්ජතීති? න ආපජ්ජති. සො හි යාව අඤ්ඤං භික්ඛුං දිස්වා විනයකම්මං න කරොති, තාව තෙසං චීවරානං අපරිභොගාරහත්තා නට්ඨචීවරට්ඨානෙ ඨිතො හොති, නට්ඨචීවරස්ස ච අකප්පියං නාම නත්ථි, තස්මා එකං නිවාසෙත්වා ද්වෙ හත්ථෙන ගහෙත්වා විහාරං ගන්ත්වා විනයකම්මං කාතබ්බං, සචෙ දූරෙ විහාරො හොති, අන්තරාමග්ගෙ මනුස්සා සඤ්චරන්ති, එකං නිවාසෙත්වා එකං පාරුපිත්වා එකං අංසකූටෙ ඨපෙත්වා ගන්තබ්බං, සචෙ විහාරෙ සභාගං භික්ඛුං න පස්සති භික්ඛාචාරං ගතා හොන්ති, සඞ්ඝාටිං බහි ගාමෙ ඨපෙත්වා සන්තරුත්තරෙන ආසනසාලං ගන්ත්වා විනයකම්මං කාතබ්බං, සචෙ බහි ගාමෙ චොරභයං හොති, පාරුපිත්වා ගන්තබ්බං, සචෙ ආසනසාලාය සම්බාධො හොති ජනාකිණ්ණා න සක්කා එකමන්තෙ චීවරං අපනෙත්වා විනයකම්මං කාතුං, එකං භික්ඛුං ආදාය බහි ගාමං ගන්ත්වා විනයකම්මං කත්වා චීවරානි පරිභුඤ්ජිතබ්බානි.

සචෙ භික්ඛූ දහරානං හත්ථෙ පත්තචීවරං දත්වා මග්ගං ගච්ඡන්තා පච්ඡිමයාමෙ සයිතුකාමා හොන්ති, අත්තනො චීවරං හත්ථපාසෙ කත්වා වසිතබ්බං, සචෙ ගච්ඡන්තානං යෙව අසම්පත්තෙසු දහරෙසු අරුණං උග්ගච්ඡති චීවරං නිස්සග්ගියං හොති, නිස්සයො පන න පටිප්පස්සම්භති. දහරානම්පි පුරතො ගච්ඡන්තානං ථෙරෙසු අසම්පත්තෙසු එසෙව නයො. මග්ගං විරජ්ඣිත්වා අරඤ්ඤෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං අපස්සන්තෙසුපි එසෙව නයො. සචෙ පන දහරා "මයං භන්තෙ මුහුත්තං සයිත්වා අසුකස්මිං නාම ඔකාසෙ තුම්හෙ සම්පාපුණිස්සාමා"ති වත්වා යාව අරුණුග්ගමනා සයන්ති, චීවරඤ්ච නිස්සග්ගියං හොති නිස්සයො ච පටිප්පස්සම්භති. දහරෙ උය්‍යොජෙත්වා ථෙරෙසු සයන්තෙසුපි එසෙව නයො. ද්වෙධාපථං දිස්වා ථෙරා "අයං මග්ගො" දහරා "අයං මග්ගො"ති වත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස වචනං අග්ගහෙත්වා ගතා, සහ අරුණස්ස උග්ගමනා චීවරානි ච නිස්සග්ගියානි හොන්ති නිස්සයො ච පටිප්පස්සම්භති, සචෙ දහරා මග්ගතො ඔක්කම්ම අන්තො අරුණෙ යෙව නිවත්තිස්සාමාති භෙසජ්ජත්ථාය ගාමං පවිසිත්වා ආගච්ඡන්ති, අසම්පත්තානං යෙව ච තෙසං අරුණො[1] උග්ගච්ඡති, චීවරානි පන නිස්සග්ගියානි හොන්ති නිස්සයො පන න පටිප්පස්සම්භති. සචෙ පන ධෙනුභයෙන වා සුනඛභයෙන වා මුහුත්තං ඨත්වා ගමිස්සාමාති ඨත්වා වා නිසීදිත්වා වා ගච්ඡන්ති, අන්තරා අරුණෙ උග්ගතෙ චීවරානි ච නිස්සග්ගියානි හොන්ති නිස්සයො ච පටිප්පස්සම්භති; සචෙ අන්තො අරුණෙ යෙව ආගමිස්සාමාති අන්තොසීමායං ගාමං පවිට්ඨානං අන්තරා අරුණො[1] උග්ගච්ඡති, නෙව චීවරානි නිස්සග්ගියානි හොන්ති න නිස්සයො

1, සී. & ම, අරුණං

පටිප්පස්සම්භති. සචෙ පන විහාරන්තු තාවාති[1] නිසීදන්ති, අරුණෙ උග්ගතෙපි න චීවරානි නිස්සග්ගියානි හොන්ති නිස්සයො පන පටිප්පස්සම්භති. යෙපි[2] අන්තො අරුණෙයෙව ආගමිස්සාමාති සාමන්තවිහාරං ධම්මසවණත්ථාය සඋස්සාහා ගච්ඡන්ති, අන්තරාමග්ගෙයෙව ච තෙසං අරුණො උග්ගච්ඡති, චීවරානි නිස්සග්ගියානි හොන්ති නිස්සයො පන න පටිප්පස්සම්භති, සචෙ ධම්මගාරවෙන යාව පරියොසානං සුත්වාව ගමිස්සාමාති නිසීදන්ති, සහ අරුණස්ස උග්ගමනා චීවරානිපි නිස්සග්ගියානි හොන්ති නිස්සයොපි පටිප්පස්සම්භති. ථෙරෙන දහරං චීවරධොවනත්ථාය ගාමකං පෙසෙන්තෙන අත්තනො චීවරං පච්චුද්ධරිත්වා වා දාතබ්බං දහරස්සපි චීවරං පච්චුද්ධරාපෙත්වා වා ඨපෙතබ්බං, සචෙ අසතියා ගච්ඡති, අත්තනො චීවරං පච්චුද්ධරිත්වා දහරස්ස චීවරං විස්සාසෙන ගහෙත්වා ඨපෙතබ්බං. සචෙ ථෙරො න සරති, දහරොව සරති, දහරෙන අත්තනො චීවරං පච්චුද්ධරිත්වා ථෙරස්ස චීවරං විස්සාසෙන ගහෙත්වා ගන්ත්වා වත්තබ්බං[3] “භන්තෙ තුම්හාකං චීවරං අධිට්ඨහිත්වා පරිභුඤ්ජථා”ති. අත්තනොපි චීවරං අධිට්ඨාතබ්බං. එවං එකස්ස සතියාපි ආපත්තිමොක්ඛො හොතීති, සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීසු පඨමකඨිනසික්ඛාපදෙ අනධිට්ඨානං අවිකප්පනඤ්ච අකිරියං, ඉධ පච්චුද්ධරණං, අයමෙව විසෙසො, සෙසං සබ්බත්ථ වුත්තනයමෙවාති.

උදොසිතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති තතියකඨිනසික්ඛාපදං, තත්ථ **උස්සාපෙත්වා පුනප්පුනං විමජ්ජතීති** වලීසු නට්ඨාසු ඉදං මනාපං භවිස්සතීති මඤ්ඤමානො උදකෙන සිඤ්චිත්වා පාදෙහි අක්කමිත්වා හත්ථෙහි උස්සාපෙත්වා උක්ඛිපිත්වා පිට්ඨියා ඝංසති, තං ආතපෙ සුක්ඛං පඨමප්පමාණමෙව හොති, සො පුනපි තථා කාරෙති, තෙන වුත්තං: “උස්සාපෙත්වා පුනප්පුනං විමජ්ජතී”ති. තං එවං කිලමන්තං භගවා ගන්ධකුටියං නිසින්නොව දිස්වා නික්ඛමිත්වා සෙනාසනචාරිකං ආහිණ්ඩන්තො විය තත්ථ අගමාසි. තෙන වුත්තං: **අද්දසා ඛො භගවාති** ආදි. **එකාදසමාසෙති** එකං පච්ඡිමකත්තිකමාසං ඨපෙත්වා සෙස[4] එකාදසමාසෙ, **සත්තමාසෙති** කත්තිකමාසං හෙමන්තිකෙ ච චත්තාරොති පඤ්චමාසෙ ඨපෙත්වා සෙස[4] සත්තමාසෙ; **කාලෙපි ආදිස්ස දින්නන්ති** සඞ්ඝස්ස වා ඉදං අකාලචීවරන්ති උද්දිසිත්වා දින්නං, එකපුග්ගලස්ස වා ඉදං තුය්හං දම්මීති දින්නං; **සඞ්ඝතො වාති** අත්තනො පත්තභාගවසෙන සඞ්ඝතො

---

1. ස්‍යා. චං මා චාති.
2. ස්‍යා. යෙ පන උපසම්පදාදිකම්මත්ථාය අන්තො අරුණෙයෙව ආගමිස්සාමාති සඋස්සාහෙනෙව බහි උපචාරසීමාය මාලකං පවිසන්ති. තත්ථ අරුණං උට්ඨහති. චීවරං නිස්සග්ගියං. නිස්සයො පන න පටිප්පස්සම්භති. තෙනෙව අන්තො උපචාරසීමාය මාලකං පවිසන්ති, අරුණෙ උග්ගතෙ චීවරං න නිස්සග්ගියං, නිස්සයො න පටිප්පස්සම්භති. යෙ ච.
3. ම. වත්තබ්බො. 4. ස්‍යා. & ම. සෙසෙ.

වා උප්පජ්ජෙය්‍ය; **ගණතො වාති** ඉදං සුත්තන්තිකගණස්ස දෙම, ඉදං ආභිධම්මිකගණස්සාති එවං ගණස්ස දෙන්ති, තතො අත්තනො පත්තභාගවසෙන ගණතො වා උප්පජ්ජෙය්‍ය. **නො චස්ස පාරිපූරීති** නො චෙ පාරිපූරී භවෙය්‍ය, යත්තකෙන කයිරමානං අධිට්ඨානචීවරං පහොති, තත්තකං චීවරං න භවෙය්‍ය, ඌනකං භවෙය්‍යාති අත්ථො. **පච්චාසා හොති සඞ්ඝතො වාති** ආදීසු අමුකදිවසං නාම සඞ්ඝො චීවරානි ලභිස්සති ගණො ලභිස්සති, තතො මෙ චීවරං උප්පජ්ජිස්සතීති එවං සඞ්ඝතො වා ගණතො වා පච්චාසා හොති, ඤාතකෙහි මෙ චීවරත්ථාය පෙසිතං මිත්තෙහි පෙසිතං, තෙ ආගතා චීවරෙ[1] දස්සන්තීති එවං ඤාතිතො වා මිත්තතො වා පච්චාසා හොති. **පංසුකූලං[2] වාති** එත්ථ පන පංසුකූලං වා ලච්ඡාමීති එවං පච්චාසා හොතීති යොජෙතබ්බං. **අත්තනො වා ධනෙනාති** අත්තනො කප්පාසසුත්තාදිනා ධනෙන, අමුකං දිවසං නාම ලච්ඡාමීති එවං වා පච්චාසා හොතීති අත්ථො.

තතො චෙ උත්තරිං නික්ඛිපෙය්‍ය සතියාපි පච්චාසායාති මාසපරමතො චෙ උත්තරිං නික්ඛිපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියන්ති අත්ථො. එවං පන අවත්වා යස්මා අනන්තරා උප්පජ්ජමානෙ පච්චාසාචීවරෙ මූලචීවරස්ස උප්පන්නදිවසතො යාව වීසතිමො දිවසො තාව උප්පන්නං පච්චාසාචීවරං මූලචීවරං අත්තනො ගතිකං කරොති, තතො උද්ධං මූලචීවරං පච්චාසාචීවරං අත්තනො ගතිකං කරොති, තස්මා තං විසෙසං දස්සෙතුං: **තදහුප්පන්නෙ මූලචීවරෙති** ආදිනා නයෙන පදභාජනං වුත්තං, තං උත්තානත්ථමෙව. **විසභාගෙ උප්පන්නෙ මූලචීවරෙති** යදි මූලචීවරං සණ්හං පච්චාසාචීවරං ථූලං න සක්කා යොජෙතුං රත්තියො ච සෙසා හොන්ති න තාව මාසො පූරති න අකාමා නිග්ගහෙන චීවරං කාරෙතබ්බං, අඤ්ඤං පච්චාසාචීවරං ලභිත්වා යෙව කාලබ්භන්තරෙ කාරෙතබ්බං, පච්චාසාචීවරම්පි පරික්ඛාරචොළං අධිට්ඨාතබ්බං. අථ මූලචීවරං ථූලං හොති පච්චාසාචීවරං සණ්හං, මූලචීවරං පරික්ඛාරචොළං අධිට්ඨහිත්වා පච්චාසාචීවරමෙව මූලචීවරං කත්වා ඨපෙතබ්බං, තං පුන මාසපරිහාරං ලභති, එතෙන උපායෙන යාව ඉච්ඡති තාව අඤ්ඤමඤ්ඤං මූලචීවරං කත්වා ඨපෙතුං ලබ්භතීති. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි පඨමකඨිනසදිසානෙවාති.

තතිය කඨිනසික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

යෙන සමයෙනාති පුරාණචීවරසික්ඛාපදං, තත්ථ **යාව සත්තමා පිතාමහයුගාති** පිතුපිතා පිතාමහො, පිතාමහස්ස යුගං පිතාමහයුගං, යුගන්ති ආයුප්පමාණං වුච්චති, අභිලාපමත්තමෙව චෙතං, අත්ථතො පන පිතාමහො යෙව පිතාමහයුගං, තතො උද්ධං සබ්බෙපි පුබ්බපුරිසා පිතාමහග්ගහණෙනෙව ගහිතා, එවං යාව සත්තමො පුරිසො තාව යා

---

1. ස්‍යා. චීවරං. 2. ස්‍යා. පංසුකූලතො.

අසම්බද්ධා සා යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අසම්බද්ධාති වුච්චති, දෙසනාමුඛමෙව චෙතං. **මාතිතො වා පිතිතො** වාති වචනතො පන පිතාමහයුගම්පි පිතාමහීයුගම්පි මාතාමහයුගම්පි මාතාමහීයුගම්පි තෙසං භාතු-භගිනී-භාගිනෙය්‍ය-පුත්ත-පපුත්තාදයොපි සබ්බෙ ඉධ සඞ්ගහිතා එවාති වෙදිතබ්බා.

තත්‍රායං විත්ථාරනයො:- පිතා පිතුපිතා තස්ස පිතා තස්සාපි පිතාති එවං යාව සත්තමා යුගා, පිතා පිතුමාතා තස්සා පිතා ච මාතා ච භාතා ච භගිනී ච පුත්තා ච ධීතරො චාති එවම්පි උද්ධඤ්ච අධො ච යාව සත්තමා යුගා, පිතා පිතුභාතා පිතුභගිනී පිතුපුත්තා පිතුධීතරො තෙසම්පි පුත්තධීතුපරම්පරාති එවම්පි යාව සත්තමා යුගා, මාතා මාතුමාතා තස්සා මාතා තස්සාපි මාතාති එවම්පි යාව සත්තමා යුගා, මාතා මාතුපිතා තස්ස පිතා ච මාතා ච භාතා ච භගිනී ච පුත්තා ච ධීතරො චාති එවම්පි උද්ධඤ්ච අධො ච යාව සත්තමා යුගා, මාතා මාතුභාතා මාතුභගිනී මාතුපුත්තා මාතුධීතරො තෙසම්පි පුත්තධීතුපරම්පරාති එවම්පි යාව සත්තමා යුගා, නෙව මාතුසම්බන්ධෙන න පිතුසම්බන්ධෙන සම්බද්ධා;[1] අයං අඤ්ඤාතිකා නාම.

උභතො සඞ්ඝෙති භික්ඛුනීසඞ්ඝෙ ඤත්තිචතුත්ථෙන භික්ඛුසඞ්ඝෙ ඤත්තිචතුත්ථෙනාති අට්ඨවාචිකාවිනයකම්මෙන උපසම්පන්නා; **සකිං නිවත්ථම්පි සකිං පාරුතම්පීති** රජිත්වා කප්පං කත්වා එකවාරම්පි නිවත්ථං වා පාරුතං වා, අන්තමසො පරිභොගසීසෙන අංසෙ වා මත්ථකෙ වා කත්වා මග්ගං ගතො හොති, උස්සීසකං වා කත්වා නිපන්නො හොති, එතම්පි පුරාණචීවරමෙව; සචෙ පන පච්චත්ථරණස්ස හෙට්ඨා කත්වා නිපජ්ජති, හත්ථෙහි වා උක්ඛිපිත්වා ආකාසෙ විතානං කත්වා සීසෙන අඵුසන්තො ගච්ඡති; අයං පරිභොගො නාම න හොතීති කුරුන්දියං වුත්තං.

ධොතං නිස්සග්ගියන්ති එත්ථ එවං ආණත්තා භික්ඛුනී ධොවනත්ථාය උද්ධනං සජ්ජෙති දාරූනි සංහරති අග්ගිං කරොති උදකං ආහරති යාව තං ධොවිත්වා උක්ඛිපති තාව භික්ඛුනියා පයොගෙ පයොගෙ භික්ඛුස්ස දුක්කටං, ධොවිත්වා උක්ඛිත්තමත්තෙ නිස්සග්ගියං හොති. සචෙ දුද්ධොතන්ති මඤ්ඤමානා පුන පචති වා ධොවති වා යාව නිට්ඨානං ගච්ඡති තාව පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටං, එස නයො රජනාකොටනෙසු. රජනදොණියං හි රජනං ආකිරිත්වා යාව සකිං චීවරං රජති, තතො පුබ්බෙ යං කිඤ්චි රජනත්ථාය කරොති පචති වා පටිරජති, සබ්බත්ථ පයොගෙ පයොගෙ භික්ඛුස්ස දුක්කටං, එවං ආකොටනෙපි පයොගො වෙදිතබ්බො.

අඤ්ඤාතිකාය අඤ්ඤාතිකාසඤ්ඤී පුරාණචීවරං ධොවාපෙතීති නො චෙපි ඉමං ධොවාති වදති, අථ ඛො ධොවනත්ථාය කායවිකාරං කත්වා හත්ථෙන වා හත්ථෙ දෙති පාදමූලෙ වා ඨපෙති උපරි වා ඛිපති

1. සී. & ම. සම්බන්ධා.

සික්ඛමානාසාමණෙරසාමණෙරිඋපාසකතිත්ථියාදීනං වා හත්ථෙ පෙසෙති, තදීතිත්ථෙ ධොවනත්ථාය උපචාරෙ වා ඛිපති, අන්තො ද්වාදසහත්ථෙ ඔකාසෙ ඨත්වා ධොවාපිතං ධොවාපිතං යෙව හොති; සචෙ පන උපචාරං මුඤ්චිත්වා ඔරතො ඨපෙති, සා ච ධොවිත්වා ආනෙති; අනාපත්ති. සික්ඛමානාය වා සාමණෙරියා වා උපාසිකාය වා හත්ථෙ ධොවනත්ථාය දෙති, සා චෙ උපසම්පජ්ජිත්වා ධොවති ආපත්ති යෙව; උපාසකස්ස හත්ථෙ දෙති, සො චෙ ලිඞ්ගෙ පරිවත්තෙන භික්ඛුනීසු පබ්බජිත්වා උපසම්පජ්ජිත්වා ධොවති ආපත්තියෙව, සාමණෙරස්ස වා භික්ඛුස්ස වා හත්ථෙ දින්නෙපි ලිඞ්ගපරිවත්තනෙ එසෙව නයො.

ධොවාපෙති රජාපෙතීති ආදිසු එකෙන වත්ථුනා නිස්සග්ගියං, දුතියෙන දුක්කටං, තීණිපි කාරාපෙන්තස්ස එකෙන නිස්සග්ගියං, සෙසෙහි ද්වෙ දුක්කටානි; යස්මා පනෙතානි ධොවනාදීනි පටිපාටියා වා උප්පටිපාටියා වා කාරෙන්තස්ස මොක්ඛො නත්ථි, තස්මා එත්ථ තීණි චතුක්කානි වුත්තානි, සචෙපි හි ඉමං චීවරං රජිත්වා ධොවිත්වා ආනෙහීති වුත්තෙ සා භික්ඛුනී පඨමං ධොවිත්වා පච්ඡා රජති, නිස්සග්ගියෙන දුක්කටමෙව; එවං සබ්බෙසු විපරීතවචනෙසු නයො නෙතබ්බො. සචෙ පන ධොවිත්වා ආනෙහීති වුත්තා ධොවති චෙව රජති ච, ධොවාපනපච්චයා එව ආපත්ති, රජනෙ අනාපත්ති. එවං සබ්බත්ථ වුත්තාධික[1] කරණෙ. "අවුත්තා ධොවතී"ති ඉමිනා ලක්ඛණෙන අනාපත්ති වෙදිතබ්බා; ඉමස්මිං චීවරෙ යං කාතබ්බං සබ්බං තං තුය්හං භාරොති වදන්තො පන එකවාචාය සම්බහුලා ආපත්තියො ආපජ්ජති.

අඤ්ඤාතිකාය වෙමතිකො අඤ්ඤාතිකාය ඤාතිකසඤ්ඤීති ඉමානිපි පදානි වුත්තානං යෙව තිණ්ණං චතුක්කානං වසෙන විත්ථාරතො වෙදිතබ්බානි. **එකතො උපසම්පන්නායාති** භික්ඛුනීනං සන්තිකෙ උපසම්පන්නාය ධොවාපෙන්තස්ස දුක්කටං, භික්ඛූනං සන්තිකෙ උපසම්පන්නාය පන යථාවත්ථුකමෙව, භික්ඛූනං සන්තිකෙ උපසම්පන්නා නාම පඤ්චසතා සාකියානියො. **අවුත්තා ධොවතීති** උද්දෙසාය වා ඔවාදය වා ආගතා කිලිට්ඨං චීවරං දිස්වා ඨපිතට්ඨානතො ගහෙත්වා 'දෙථ අය්‍ය ධොවිස්සාමී'ති ආහරාපෙත්වා ධොවති චෙව රජති ච ආකොටෙති ච; අයං අවුත්තා ධොවති නාම; යාපි ඉමං චීවරං ධොවාති දහරං වා සාමණෙරං වා ආණාපෙන්තස්ස භික්ඛුනො සුත්වා "ආහරථ'ය්‍ය අහං ධොවිස්සාමී"ති ධොවති, තාවකාලිකං වා ගහෙත්වා ධොවිත්වා රජිත්වා දෙති, අයම්පි අවුත්තා ධොවති නාම. **අඤ්ඤං පරික්ඛාරන්ති** උපාහනත්ථවිකා-පත්තත්ථවිකා-අංසවට්ටකා-කායබන්ධන-මඤ්චපීඨ-තට්ටිකාදි යං කිඤ්චි ධොවාපෙති අනාපත්ති; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදිසු පන ඉදං සික්ඛාපදං ඡසමුට්ඨානං කිරියං නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිචිත්තං තිවෙදනන්ති.

පුරාණචීවර සික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

1. සී. & ස්‍යා. වුත්තාධි.

තෙන සමයෙනාති චීවරපටිග්ගහණසික්ඛාපදං, තත්ථ **පිණ්ඩපාතපටික්කන්තාති** පිණ්ඩපාතතො පටික්කන්තා, **යෙන අන්ධවනං තෙනුපසඞ්කමීති** අපඤ්ඤත්තෙන සික්ඛාපදෙ යෙන අන්ධවනං තෙනුපසඞ්කමි, **කතකම්මාති** කතචොරික[1]කම්මා, සන්ධිච්ඡෙදනාදීහි පර[2]භණ්ඩං හරිත්වාති වුත්තං හොති. **චොරගාමණිකොති** චොරජෙට්ඨකො; සො කිර පුබ්බෙ ථෙරිං ජානාති; තස්මා චොරානං පුරතො ගච්ඡන්තො දිස්වා "ඉතො මා ගච්ඡථ-සබ්බෙ ඉතො එථා"ති තෙ ගහෙත්වා අඤ්ඤෙන මග්ගෙන අගමාසි. **සමාධිම්හා වුට්ඨහිත්වාති** ථෙරී කිර පරිච්ඡින්නවෙලාය යෙව සමාධිම්හා වුට්ඨහි,[3] සොපි තස්මිං යෙව ඛණෙ එවං අවච, තස්මා සා අසෙසාසි, සුත්වාව නයිදනි අඤ්ඤෙ එත්ථ සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා අඤ්ඤත්‍ර මයාති තං මංසං අග්ගහෙසි, තෙන වුත්තං: "**අථ ඛො උප්පලවණ්ණා භික්ඛුනී**"ති ආදි.

ඔහිය්‍යකොති අවහිය්‍යකො අවසෙසකො,[4] විහාරචාරං පත්වා එකොව විහාරෙ ඨිතොති අත්ථො. **සචෙ මෙ ත්වං අන්තරවාසකං දදෙය්‍යාසීති** කස්මා ආහ? සණ්හං ඝනබද්ධං අන්තරවාසකං දිස්වා ලොභෙන, අපි ච අප්පකො තස්ස අන්තරවාසකෙ ලොභො, ථෙරියා පන සිඛාප්පත්තා කොට්ඨාසසම්පත්ති, තෙනස්සා සරීරපාරිපූරිං පස්සිස්සාමීති විසමලොභං උප්පාදෙත්වා එවමාහ. **අන්තිමන්ති** පඤ්චන්නං චීවරානං සබ්බපරියන්තං හුත්වා අන්තිමං, අන්තිමන්ති පච්ඡිමං, අඤ්ඤං ලෙසෙනාපි විකප්පෙත්වා වා පච්චුද්ධරිත්වා වා ඨපිතං චීවරං නත්ථීති එවං යථානුඤ්ඤාතානං පඤ්චන්නං චීවරානං ධාරණවසෙනෙව ආහ, න ලොභෙන; න හි ඛීණාසවානං ලොභො අත්ථි. **නිප්පීළියමානාති** උපමං දස්සෙත්වා ගාළ්හං පීළියමානා; **අන්තරවාසකං දත්වා අගමාසීති** සඞ්කච්චිකං නිවාසෙත්වා යථා තස්ස මනොරථො න පූරති, එවං හත්ථතලෙ යෙව දස්සෙත්වා අගමාසි. කස්මා පාරිවට්ටකචීවරං අපතිගණ්හන්තෙන උජ්ඣායිංසු? "සචෙ එත්තකොපි අම්හෙසු අය්‍යානං විස්සාසො නත්ථි, කථං මයං යාපෙස්සාමා"ති විහත්ථතාය සමභිතුන්නත්තා.

අනුජානාමි භික්ඛවෙ ඉමෙසං පඤ්චන්නන්ති ඉමෙසං පඤ්චන්නං සහධම්මිකානං සමසද්ධානං සමසීලානං සමදිට්ඨීනං පාරිවට්ටකං ගහෙතුං අනුජානාමීති අත්ථො. **පයොගෙ දුක්කටන්ති** ගහණත්ථාය හත්ථපසාරණාදීසු දුක්කටං; **පටිලාභෙනාති** පටිග්ගහණෙන; තත්ථ ච හත්ථෙන වා හත්ථෙ දෙතු පාදමූලෙ වා ඨපෙතු උපරි වා ඛිපතු, සචෙ සාදියති ගහිතමෙව හොති, සචෙ පන සික්ඛමානාසාමණෙරීඋපාසිකාදීනං හත්ථෙ පෙසිතං පතිගණ්හාති අනාපත්ති. ධම්මකථං කථෙන්තස්ස චත්තාරොපි පරිසා චීවරානි ච නානාවිරාගවත්ථානි ච ආනෙත්වා පාදමූලෙ ඨපෙන්ති උපචාරෙ වා ඨපෙත්වා උපචාරං වා මුඤ්චිත්වා ඛිපන්ති,

1. ස්‍යා. චොර. 2. ස්‍යා. කාරම්මිහි පර.
3. ස්‍යා. වුට්ඨහිත්වා. 4. ස්‍යා. & ම. අවසෙසො.

යං තත්ථ භික්ඛුනීනං සන්තකං, තං අඤ්ඤත්‍ර පාරිවට්ටකා[1] ගණ්හන්තස්ස ආපත්ති යෙව. අථ පන රත්තිභාගෙ ඛිත්තානි හොන්ති, ඉදං භික්ඛුනියා, ඉදං අඤ්ඤස්සාති ඤාතුං න සක්කා, පාරිවට්ටකකිච්චං නත්ථීති මහාපච්චරියං කුරුන්දියඤ්ච වුත්තං. තං අවිභත්තභාවෙන න සමෙති. සචෙ භික්ඛුනී වස්සාවාසිකං දෙති, පාරිවට්ටකමෙව කාතබ්බං, සචෙ පන සඞ්ඝාරකූටාදිසු ඨපෙති, පංසුකූලං ගණ්හිස්සන්තීති; පංසුකූලං අධිට්ඨහිත්වා ගහෙතුං වට්ටති.

අඤ්ඤාතිකාය අඤ්ඤාතිකාසඤ්ඤීති තිකපාචිත්තියං, **එකතො උපසම්පන්නායා**ති භික්ඛුනීනං සන්තිකෙ උපසම්පන්නාය හත්ථතො ගණ්හන්තස්ස දුක්කටං, භික්ඛූනං සන්තිකෙ උපසම්පන්නාය පන පාචිත්තියමෙව. **පරිත්තෙන වා විපුල**න්ති අප්පග්ඝ[2]චීවරෙන වා උපාහනත්ථවිකා-පත්තත්ථවිකා-අංසවට්ටකා[3] කායබන්ධනාදිනා වා මහග්ඝං සචෙපි චීවරං[4] පටිගණ්හාති, අනාපත්ති. මහාපච්චරියං පන අන්තමසො හරීටකඛණ්ඩෙනාපීති වුත්තං. **විපුලෙන වා පරිත්ත**න්ති ඉදං වුත්තවිපල්ලාසෙන වෙදිතබ්බං. **අඤ්ඤං පරික්ඛාර**න්ති පත්තත්ථවිකාදිං යං කිඤ්චි විකප්පනූපගපච්ඡිමචීවරප්පමාණං පන පටපරිස්සාවනම්පි න වට්ටති, යං නෙව අධිට්ඨානූපගං න විකප්පනූපගං තං සබ්බං වට්ටති. සචෙපි මඤ්චප්පමාණාපි භිසිච්ඡවි හොති වට්ටති යෙව; කො පන වාදො පත්තත්ථවිකාදිසු. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. සමුට්ඨානාදිසු ඉදං ඡසමුට්ඨානං කිරියාකිරියං නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිචිත්තං තිවෙදනන්ති.

චීවරපටිග්ගහණ සික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං. තත්ථ **උපනන්දො, සක්‍යපුත්තො**ති අසීතිසහස්සමත්තානං සක්‍යකුලා පබ්බජිතානං භික්ඛූනං පටිකිට්ඨො ලොලජාතිකො, **පට්ඨො**ති ඡෙකො සමත්ථො පටිබලො සරසම්පන්නො කණ්ඨමාධුරියෙන සමන්නාගතො, **කිස්මිං විය**ති කිංසු විය කිලෙසො විය, හිරොත්තප්පවසෙන කම්පනං විය සඞ්කම්පනං විය හොතීති අත්ථො. **අද්ධානමග්ග**න්ති අද්ධානසඞ්ඛාතං දීඝමග්ගං, න නගරවීථිමග්ගන්ති අත්ථො. **තෙ භික්ඛූ අච්ඡින්දිංසූ**ති මුසිංසු, පත්තචීවරානි තෙසං හරිංසූති අත්ථො. **අනුයුඤ්ජාහී**ති භික්ඛුභාවං ජානනත්ථාය පුච්ඡ, **අනුයුඤ්ජියමානා**ති පබ්බජ්ජා-උපසම්පදා-පත්තචීවරාධිට්ඨානාදීනි පුච්ඡියමානා, **එතමත්ථං ආරොචෙසු**න්ති භික්ඛුභාවං ජානාපෙත්වා යො[5] "සාධු තෙ ආවුසො ... " — "සාවත්ථිං අද්ධානමග්ගපටිපන්නා"ති ආදිනා නයෙන වුත්තො, එතමත්ථං ආරොචෙසුං, **අඤ්ඤාතකං ගහපතිං වා**ති ආදිසු යං පරතො "තිණෙන වා පණ්ණෙන වා පටිච්ඡාදෙත්වා"ති වුත්තං, තං ආදිං කත්වා එවං අනුපුබ්බකථා වෙදිතබ්බා.

---

1. ම. පාරිවත්තක සදෙදූ.   2. ස්‍යා. අප්පග්ඝෙන.
3. ස්‍යා. අංසබද්ධක & ම. අංසබද්ධක.
4. ම. පච්චාපෙත්වා සචෙපි චීවරං & ස්‍යා. සචෙපි තිචීවරං.   5. ස්‍යා. යථායං.

සචෙ චොරෙ පස්සිත්වා දහරා පත්තචීවරානි ගහෙත්වා පලාතා, චොරා ථෙරානං නිවාසනපාරුපණමත්තං යෙව හරිත්වා ගච්ඡන්ති, ථෙරෙහි නෙව තාව චීවරං විඤ්ඤාපෙතබ්බං, න සාඛාපලාසං භඤ්ජිතබ්බං, අථ දහරා සබ්බං භණ්ඩකං ඡඩ්ඩෙත්වා පලාතා, චොරා ථෙරානං නිවාසනපාරුපණං තඤ්ච භණ්ඩකං හරිත්වා ගච්ඡන්ති, දහරෙහි ආගන්ත්වා අත්තනො නිවාසනපාරුපණානි න තාව ථෙරානං දාතබ්බානි, න හි අනච්ඡින්නචීවරා අත්තනො අත්ථාය සාඛාපලාසං භඤ්ජිතුං ලභන්ති, අච්ඡින්නචීවරානං පන අත්ථාය ලභන්ති, අච්ඡින්නචීවරාව අත්තනොපි පරෙසම්පි අත්ථාය ලභන්ති, තස්මා ථෙරෙහි වා සාඛාපලාසං භඤ්ජිත්වා වාකාදීහි ගන්ථෙත්වා දහරානං දාතබ්බං, දහරෙහි වා ථෙරානං අත්ථාය භඤ්ජිත්වා ගන්ථෙත්වා තෙසං හත්ථෙ දත්වා වා අදත්වා වා අත්තනා නිවාසෙත්වා අත්තනො නිවාසනපාරුපණාදීනි ථෙරානං දාතබ්බානි, නෙව භූතගාමපාතබ්‍යතාය පාචිත්තියං හොති, න තෙසං ධාරණෙ දුක්කටං. සචෙ අන්තරාමග්ගෙ රජකත්ථරණං වා හොති අඤ්ඤෙසං වා තාදිසෙ මනුස්සෙ පස්සන්ති, චීවරං විඤ්ඤාපෙතබ්බං, යානි ච තෙසං තෙ වා විඤ්ඤත්තමනුස්සා අඤ්ඤෙ වා සාඛාපලාසනිවාසනෙ භික්ඛූ දිස්වා උස්සාහජාතා වත්ථානි දෙන්ති, තානි සදසානි වා හොන්තු අදසානි වා නීලාදිනානාවණ්ණානි වා කප්පියානිපි අකප්පියානිපි සබ්බානි අච්ඡින්නචීවරට්ඨානෙ ඨිතත්තා තෙසං නිවාසෙතුඤ්ච පාරුපිතුඤ්ච වට්ටන්ති. වුත්තම්පි චෙතං පරිවාරෙ:-

"අකප්පකතං නාපි රජනාය රත්තං-
තෙන නිවත්ථො යෙන කාමං වජෙය්‍ය,
න චස්ස හොති ආපත්ති-
සො ච ධම්මො සුගතෙන දෙසිතො,
පඤ්හාමෙසා කුසලෙහි චින්තිතා"ති.

අයං හි පඤ්හා අච්ඡින්නචීවරකභික්ඛුං සන්ධාය වුත්තො. අථ පන තිත්ථියෙහි සමාගච්ඡන්ති, තෙ ච තෙසං කුසචීරවාකචීරඵලකචීරානි දෙන්ති, තානිපි ලද්ධිං අගහෙත්වා නිවාසෙතුං වට්ටන්ති, නිවාසෙත්වාපි ලද්ධි න ගහෙතබ්බා. **ඉදානි යං ආවාසං පඨමං උපගච්ඡති**[1] **සචෙ තත්ථ හොති සඞ්ඝස්ස විහාරචීවරං වා**ති ආදිසු විහාරචීවරං නාම මනුස්සා ආවාසං කාරෙත්වා චත්තාරොපි පච්චයා අම්හාකං යෙව සන්තකා පරිභොගං ගච්ඡන්තූති තිචීවරං සජ්ජෙත්වා අත්තනා කාරිතෙ ආවාසෙ ඨපෙන්ති, එතං විහාරචීවරං නාම.

උත්තරත්ථරණන්ති මඤ්චකස්ස උපරි අත්ථරණකං පච්චත්ථරණං වුච්චති. **භුම්මත්ථරණ**න්ති පරිකම්මකතාය භූමියා වණ්ණානුරක්ඛණත්ථං[2] චිමිලිකාහි[3] කත අත්ථරණං[4] තස්ස උපරි තට්ටිකං[5] පච්චත්ථරිත්වා[6] චඞ්කමන්ති. **භිසිච්ඡවී**ති මඤ්චභිසියා වා පීඨකභිසියා වා ඡවි

1. සී. & ම. උපගච්ඡන්ති 2. ම. රක්ඛණත්ථං. & ස්‍යා. රක්ඛණත්ථාය.
3. සී. චිලිමිකාහි & ස්‍යා. චිලිමිකාහි. 4. සී. & ම. කත්වා අත්ථරන්ති.
5. ස්‍යා. තට්ටිකං. 6. සී. & ම. පච්චත්ථරිත්වා. ස්‍යා. අත්ථරිත්වා.

සචෙ පූරිතා හොති ඔධූනිත්වාපි[1] ගහෙතුං වට්ටති, එවමෙතෙසු විහාරචීවරාදීසු යං තත්ථ ආවාසෙ හොති, තං අනාපුච්ඡාපි ගහෙත්වා නිවාසෙතුං වා පාරුපිතුං වා අච්ඡින්නචීවරකානං[2] භික්ඛූනං ලබ්භතීති වෙදිතබ්බං; තඤ්ච ඛො ලභිත්වා ඔදහිස්සාමි පුන ඨපෙස්සාමීති අධිප්පායෙන න මූලච්ඡෙජ්ජාය, ලභිත්වා ච පන ඤාතිතො වා උපට්ඨාකතො වා අඤ්ඤතො වා ඛූතොව පාකතිකමෙව කාතබ්බං; විදෙසගතෙන එකස්මිං සංඝිකෙ ආවාසෙ සඞ්ඝිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජනත්ථාය ඨපෙතබ්බං. සචස්ස පරිභොගෙනෙව තං ජීරති වා නස්සති වා ගීවා න හොති, සචෙ පන එතෙසං වුත්තප්පකාරානං[3] ගිහිවත්ථාදීනං භිසිච්ඡවිපරියන්තානං කිඤ්චි න ලබ්භති, තෙන තිණෙන වා පණ්ණෙන වා පටිච්ඡාදෙත්වා ආගන්තබ්බන්ති.

කෙහිචි වා අච්ඡින්නන්ති එත්ථ යම්පි අච්ඡින්නචීවරා ආචරියුපජ්ඣායා අඤ්ඤ ආහරාවුසො චීවරන්ති යාචිත්වා වා විස්සාසෙන වා ගණ්හන්ති, තම්පි සඞ්ගහං ගච්ඡතීති වත්තුං යුජ්ජති. **පරිභොගජිණ්ණං වා**ති එත්ථ ච අච්ඡින්නචීවරානං ආචරියුපජ්ඣායාදීනං අත්තනා තිණපණ්ණෙහි පටිච්ඡාදෙත්වා දින්නචීවරම්පි සඞ්ගහං ගච්ඡතීති වත්තුං යුජ්ජති, එවං හි තෙ අච්ඡින්නචීවරට්ඨානෙ නට්ඨචීවරට්ඨානෙ ච ඨිතා භවිස්සන්ති, තෙන තෙසං විඤ්ඤත්තියඤ්ච අකප්පියචීවරපරිභොගෙ ච අනාපත්ති අනුරූපා භවිස්සතීති.

ඤාතකානං පවාරිතානන්ති එත්ථ ච තෙසං සන්තකං දෙථාති විඤ්ඤාපෙන්තස්ස යාචන්තස්ස අනාපත්තීති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො, න හි ඤාතකපවාරිතානං ආපත්ති වා අනාපත්ති වා හොති. **අත්තනො ධනෙනා**ති එත්ථාපි අත්තනො කප්පියභණ්ඩෙන කප්පියවොහාරෙනෙව චීවරං විඤ්ඤාපෙන්තස්ස චෙතාපෙන්තස්ස පරිවත්තාපෙන්තස්ස අනාපත්තීති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. **පවාරිතාන**න්ති එත්ථ ච සඞ්ඝවසෙන පවාරිතෙසු පමාණමෙව වට්ටති, පුග්ගලිකපවාරණාය යං යං පවාරෙන්ති තං තඤ්ඤෙව විඤ්ඤාපෙතබ්බං. යො චතූහි පච්චයෙහි පවාරෙත්වා සයමෙව සල්ලක්ඛෙත්වා කාලානුකාලං චීවරානි දිවසෙ දිවසෙ යාගුභත්තාදීනීති එවං යෙන යෙනත්ථො තං තං දෙති, තත්ථ විඤ්ඤාපනකිච්චං නත්ථි. යො පන පවාරෙත්වා බාලතාය වා සතිසම්මොසෙන වා න දෙති සො විඤ්ඤාපෙතබ්බො. යො "මය්හං ගෙහං පවාරෙමී"ති වදති; තස්ස ගෙහං ගන්ත්වා යථාසුඛං නිසීදිතබ්බං නිපජ්ජිතබ්බං න කිඤ්චි ගහෙතබ්බං. යො පන "යං මය්හං ගෙහෙ අත්ථි තං පවාරෙමී"ති වදති, යං තත්ථ කප්පියං තං විඤ්ඤාපෙතබ්බං, ගෙහෙ පන නිසීදිතුං වා නිපජ්ජිතුං වා න ලබ්භතීති කුරුන්දියං වුත්තං. **අඤ්ඤස්සත්ථායා**ති එත්ථ අත්තනො ඤාතකපවාරිතෙ න කෙවලං අත්තනො අත්ථාය අථ ඛො අඤ්ඤස්සාපි අත්ථාය විඤ්ඤාපෙන්තස්ස අනාපත්තීති අයමෙකො අත්ථො. අයං පන දුතියො:- **අඤ්ඤස්සා**ති යෙ අඤ්ඤස්ස

1. සයා. විධුනිත්වාපි. 2. සී. & සී. මු. අචීවරකානං. 3. මු. වුත්තප්පකාර.

ඤ්ඤාතකපවාරිතා තෙ තස්සෙව අඤ්ඤස්සාති ලද්ධවොහාරස්ස බුද්ධරක්ඛිතස්ස වා ධම්මරක්ඛිතස්ස වා අත්ථාය විඤ්ඤාපෙන්තස්ස අනාපත්තීති, සෙසං උත්තානත්ථමෙව. සමුට්ඨානාදීසු ඉදම්පි ඡසමුට්ඨානං කිරියං නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිචිත්තං තිවෙදනන්ති.

අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්ති සික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති තතුත්තරිසික්ඛාපදං. තත්ථ **අභිහට්ඨුන්ති** අභීති උපසග්ගො, හරිතුන්ති අත්ථො. ගණ්හිතුන්ති වුත්තං හොති. **පවාරෙය්‍යාති** ඉච්ඡාපෙය්‍ය, ඉච්ඡං රුචිං උප්පාදෙය්‍ය, වදෙය්‍ය නිමන්තෙය්‍යාති අත්ථො. අභිහට්ඨුං පවාරෙන්තෙන පන යථා වත්තබ්බං, තං ආකාරං දස්සෙතුං **යාවතකං ඉච්ඡසි තාවතකං ගණ්හාහීති** එවමස්ස පදභාජනං වුත්තං, අථවා යථා "නෙක්ඛම්මං දට්ඨු ඛෙමතො"ති එත්ථ දිස්වාති අත්ථො, එවමිධාපි අභිහට්ඨුං පවාරෙය්‍යාති අභිහරිත්වා පවාරෙය්‍යාති අත්ථො. තත්ථ කායාභිහාරො[1] වාචාභිහාරො[1]ති දුවිධො අභිහාරො, කායෙන වා හි[2] වත්ථානි අභිහරිත්වා පාදමූලෙ ඨපෙත්වා යත්තකං ඉච්ඡසි තත්තකං ගණ්හාහීති වදන්තො පවාරෙය්‍ය, වාචාය වා අම්හාකං දුස්සකොට්ඨාගාරං පරිපුණ්ණං යත්තකං ඉච්ඡසි තත්තකං ගණ්හාහීති වදන්තො පවාරෙය්‍ය, තදුභයම්පි[3] එකජ්ඣං කත්වා "අභිහට්ඨුං පවාරෙය්‍යා"ති වුත්තං.

සන්තරුත්තරපරමන්ති සහ අන්තරං උත්තරං පරමං අස්ස චීවර**ස්සාති සන්තරුත්තරපරමං**, නිවාසනෙන සද්ධිං පාරුපණං උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදො අස්සාති වුත්තං හොති. **තතො චීවරං සාදිතබ්බන්ති** තතො අභිහටචීවරතො එත්තකං චීවරං ගහෙතබ්බං, න ඉතො පරන්ති අත්ථො. යස්මා පන අච්ඡින්නසබ්බචීවරෙන තිචීවරිකෙනෙව භික්ඛුනා එවං පටිපජ්ජිතබ්බං, අඤ්ඤෙන අඤ්ඤථාපි. තස්මා තං විභාගං දස්සෙතුං **සචෙ තීණි නට්ඨානි හොන්තීති** ආදිනා නයෙනස්ස පදභාජනං වුත්තං.. තත්‍රායං විනිච්ඡයො:- යස්ස තීණි නට්ඨානීති, තෙන ද්වෙ සාදිතබ්බානීති, එකං නිවාසෙත්වා එකං පාරුපිත්වා අඤ්ඤං සභාගට්ඨානතො පරියෙසිස්සති, යස්ස ද්වෙ නට්ඨානීති, තෙන එකං සාදිතබ්බං, සචෙ පකතියාව සන්තරුත්තරෙන චරති, ද්වෙ සාදිතබ්බානීති, එවං එකං සාදියන්තෙනෙව සමො භවිස්සති,[4] යස්ස තීසු එකං නට්ඨං න සාදිතබ්බං, යස්ස පන ද්වීසු එකං නට්ඨං එකං සාදිතබ්බං, යස්ස[5] එකංයෙව හොති, තඤ්ච නට්ඨං, ද්වෙ සාදිතබ්බානීති. භික්ඛුනියා පන පඤ්චසුපි නට්ඨෙසු ද්වෙ සාදිතබ්බානීති, චතූසු නට්ඨෙසු එකං සාදිතබ්බං, තීසු නට්ඨෙසු කිඤ්චි න සාදිතබ්බං, කො පන වාදො ද්වීසු වා එකස්මිං වා, යෙන කෙනචි හි සන්තරුත්තරපරමතාය ඨාතබ්බං, තතො

---

1. සෑ. වා - ඉති අධිකො. 2. සෑ. වා. 3. සෑ. හි.
4. සෑ. එකං නට්ඨං න සාදිතබ්බං - ඉති අධිකො. 5. සෑ. යස්ස පන.

උත්තරිං න ලබ්භතීති ඉදමෙත්ථ ලක්ඛණං. **සෙසකං ආහරිස්සාමීති** ද්වෙ චීවරානි කත්වා සෙසං[1] පුන ආහරිස්සාමීති අත්ථො. **න අච්ඡින්නකාරණාති** බාහුසච්චාදිගුණවසෙන දෙන්ති. **ඤාතකානන්ති** ආදීසු ඤාතකානං දෙන්තානං සාදියන්තස්ස පවාරිතානං දෙන්තානං සාදියන්තස්ස අත්තනො ධනෙන සාදියන්තස්ස අනාපත්තීති අත්ථො. අට්ඨකථාසු පන ඤාතකපවාරිතට්ඨානෙ පකතියාව බහුම්පි වට්ටති, අච්ඡින්නකාරණා පමාණමෙව වට්ටතීති වුත්තං. තං පාළියා න සමෙති, යස්මා පනිදං සික්ඛාපදං අඤ්ඤස්සත්ථාය විඤ්ඤාපනවත්ථුස්මිං යෙව පඤ්ඤත්තං, තස්මා ඉධ "අඤ්ඤස්සත්ථායා"ති න වුත්තං. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. සමුට්ඨානාදීසු ඉදම්පි ඡසමුට්ඨානං කිරියං නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිචිත්තං තිවෙදනන්ති.

තතුත්තරිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති උපක්ඛටසික්ඛාපදං. තත්ථ **අත්ථාවුසො මං සො උපට්ඨාකොති** ආවුසො යං ත්වං භණසි, අත්ථි එවරූපො සො මම උපට්ඨාකොති අයමෙත්ථ අත්ථො. **අපි මය්‍ය එවං හොතීති** අපි මෙ අය්‍ය එවං හොති, අපි මය්‍යා එවං[2] තිපි පාඨො. **භික්ඛුං පනෙව උද්දිස්සාති** එත්ථ **උද්දිස්සාති** අපදිස්ස[3] ආරබ්භ, යස්මා පන යං උද්දිස්ස උපක්ඛටං හොති, තං තස්ස අත්ථාය උපක්ඛටං නාම හොති. තස්මාස්ස පදභාජනෙ "භික්ඛුස්සත්ථායා"ති වුත්තං. **භික්ඛුං ආරම්මණං කරිත්වාති** භික්ඛුං පච්චයං කත්වා, යං හි භික්ඛුං උද්දිස්ස උපක්ඛටං, තං නියමෙනෙව භික්ඛුං පච්චයං කත්වා උපක්ඛටං හොති, තෙන වුත්තං "භික්ඛුං ආරම්මණං කරිත්වා"ති. පච්චයොපි හි "ලභති මාරො ආරම්මණ"න්ති ආදීසු ආරම්මණන්ති ආගතො. ඉදානි "උද්දිස්සා"ති එත්ථ යො කත්තා, තස්ස ආකාරදස්සනත්ථං වුත්තං: **භික්ඛුං අච්ඡාදෙතුකාමොති.**[4] භික්ඛුං අච්ඡාදෙතුකාමෙන හි තෙන තං උද්දිස්ස උපක්ඛටං න අඤ්ඤෙන කාරණෙන ඉති සො අච්ඡාදෙතුකාමො හොති, තෙන වුත්තං "භික්ඛුං අච්ඡාදෙතුකාමො"ති. **අඤ්ඤාතකස්ස ගහපතිස්ස වාති** අඤ්ඤාතකෙන[5] ගහපතිනා වාති අත්ථො, කරණත්ථෙ හි ඉදං සාමිවචනං. පදභාජනෙ පන බ්‍යඤ්ජනං අවිචාරෙත්වා අත්ථමත්තමෙව දස්සෙතුං "අඤ්ඤාතකො ගහපති නාමා"ති[6] ආදි වුත්තං. **චීවරචෙතාපන්නන්ති** චීවරමූලං, තං පන යස්මා හිරඤ්ඤාදීසු අඤ්ඤතරං හොති, තස්මා පදභාජනෙ "හිරඤ්ඤං වා"ති ආදි වුත්තං. **උපක්ඛටං හොතීති** සජ්ජිතං හොති, සංහරිත්වා ඨපිතං. යස්මා පන "හිරඤ්ඤං වා"ති ආදිනා චෙතාපන්නස්ස උපක්ඛටභාවො දස්සිතො හොති, තස්මා "උපක්ඛටං නාමා"ති පදං උද්ධරිත්වා විසුං පදභාජනං න වුත්තං,[7] **ඉමිනාති**

---

1. ස්‍යා. සෙසකං. 2. ස්‍යා. මෙය්‍ය එවං හොතී. 3. ස්‍යා. අපදිස්ස.
4 ස්‍යා. & ම. භික්ඛුං අච්ඡාදෙතුකාමොති වුත්තං. 5. සී. & ස්‍යා. අඤ්ඤාතක.
6. ස්‍යා. ම. අඤ්ඤාතකො නාම-පෙ-ගහපතිකාමාති. 7. සී. සී. මු. වුත්තං.

උපක්ඛටං සඞ්ඛාතං, තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ "පච්චුපට්ඨිතො හොතී"ති වුත්තං, යං හි උපක්ඛටං සංහරිත්වා ඨපිතං තං පච්චුපට්ඨිතං හොතීති. **අච්ඡාදෙස්සාමී**ති වොහාරවචනමෙතං, ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො දස්සාමීති අයං පනෙත්ථ අත්ථො, තෙනෙවස්ස පදභාජනෙපි "දස්සාමී"ති වුත්තං. **තත්‍ර චෙ සො භික්ඛූ**ති යත්ථ සො ගහපති වා ගහපතානී වා තත්‍ර සො භික්ඛු පුබ්බෙ අප්පවාරිතො උපසඞ්කමිත්වා චීවරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍ය චෙ ඉති අයමෙත්ථ පදසම්බන්ධො. තත්ථ **උපසඞ්කමිත්වා**ති ඉමස්ස ගන්ත්වාති ඉමිනාව අත්ථෙ සිද්ධෙ පචුරවොහාරවසෙන සරනාති වුත්තං, යත්‍ර පන සො දායකො තත්‍ර ගන්ත්වාති අයමෙවෙත්ථ[1] අත්ථො, තස්මා පුනපි වුත්තං "යත්ථ කත්ථචි උපසඞ්කමිත්වා"ති. **විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍යා**ති විසිට්ඨකප්පං අධිකවිධානං ආපජ්ජෙය්‍ය, පදභාජනෙ පන යෙනාකාරෙන[2] විකප්පො[3] ආපන්නො හොති තමෙව දස්සෙතුං "ආයතං වා"ති ආදි වුත්තං, **සාධූ**ති ආයාචනෙ නිපාතො, **වතා**ති පරිවිතක්කෙ, **ම**න්ති අත්තානං නිද්දිසති[4], **ආයස්මා**ති පරං ආලපති ආමන්තෙති, යස්මා පනිදං සබ්බං ව්‍යඤ්ජනමත්තමෙව, උත්තානත්ථමෙව, තස්මාස්ස පදභාජනෙ අත්ථො න වුත්තො.

කල්‍යාණකම්‍යතං උපාදායාති සුන්දරකාමතං විසිට්ඨකාමතං චිත්තෙන ගහෙත්වා, තස්ස ආපජ්ජෙය්‍ය චෙ ඉති ඉමිනා සම්බන්ධො. යස්මා පන යො කල්‍යාණකම්‍යතං උපාදාය ආපජ්ජති, සො සාධත්ථිකො මහග්ඝත්ථිකො හොති, තස්මාස්ස පදභාජනෙ ව්‍යඤ්ජනං පහාය අධිප්පෙතත්ථමෙව දස්සෙතුං තදෙව වචනං වුත්තං, යස්මා පන න ඉමස්ස ආපජ්ජනමත්තෙනෙව ආපත්ති සීසං එති, තස්මා **තස්ස වචනෙනා**ති ආදි වුත්තං. **අනාපත්ති ඌනකානන්**ති ආදිසු ඌනකානන්ති[5] ඌනකානං චීවරෙ විකප්පං ආපජ්ජන්තස්ස අනාපත්තීති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. **මහග්ඝං චෙතාපෙතුකාමස්ස අප්පග්ඝං චෙතාපෙතී**ති ගහපතිස්ස වීසති අග්ඝණකං චීවරං චෙතාපෙතුකාමස්ස "අලං මය්හං එතෙන, දසග්ඝණකං වා අට්ඨග්ඝණකං වා දෙහී"ති වදති අනාපත්ති.[6] **අප්පග්ඝ**න්ති ඉදඤ්ච අතිරෙකනිවාරණත්ථමෙව වුත්තං, සමකෙපි පන අනාපත්ති, තඤ්ච ඛො අග්ඝවසෙනෙව න පමාණවසෙන, අග්ඝවඩ්ඪනකං හිදං සික්ඛාපදං, තස්මා යො වීසති අග්ඝණකං අත්තර වාසකං චෙතාපෙතුකාමො තං එත්තකමෙව මෙ අග්ඝණකං චීවරං දෙහීති වත්තුම්පි වට්ටති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි තතුත්තරිසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

පඨම උපක්ඛට සික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

දුතීය උපක්ඛටෙපි[7] ඉමිනාව නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො, තං හි ඉමස්ස අනුපඤ්ඤත්තිසදිසං, කෙවලං පඨමසික්ඛාපදෙ එකස්ස පීලා

1. සෳා. අයමෙවත්ථ. 2. සෳා. යෙන කාරණෙන. 3. සෳා. ම. විකප්පං. 4. සෳා. උද්දිසති. 5. සෳා. & ම. තානි. 6. සෳා. වදතො අනාපත්තීති. 7. සෳා. උපක්ඛටසික්ඛාපදෙ

කතා, දුතියෙ ද්වින්නං, අයමෙවෙත්ථ[1] විසෙසො, සෙසං සබ්බං පඨම සදිසමෙව. යථා ච ද්වින්නං, එවං බහුන්නං පීළං කත්වා ගණ්හන්තොපි ආපත්ති වෙදිතබ්බාති.

දුතිය උපක්ඛට[2] වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති රාජසික්ඛාපදං. තත්ථ **උපාසකං සඤ්ඤාපෙත්වාති** ජානාපෙත්වා, ඉමිනා මූලෙන චීවරං කිණිත්වා ථෙරස්ස දෙහීති එවං වත්වාති අධිප්පායො. **පඤ්ඤාසබන්ධොති** පඤ්ඤාස කහාපණ[3] දණ්ඩොති වුත්තං හොති. පඤ්ඤාසං බද්ධොතිපි[4] පාඨො, පඤ්ඤාසං ජිතො හොති, පඤ්ඤාසං දාපෙතබ්බොති අධිප්පායො. **අජ්ජණ්හො[5] භන්තෙ ආගමෙහීති** භන්තෙ අජ්ජ එකං[6] දිවසං අම්හාකං තිට්ඨ, අධිවාසෙහීති අත්ථො. **පරාමසීති** ගණ්හි, **ජිනොසීති** ජිතො අසි.[7] **රාජභොග්ගොති** රාජතො භොග්ගං භුඤ්ජිතබ්බං අස්ස අත්ථීති රාජභොග්ගො, රාජභොගොතිපි පාඨො, රාජතො භොගො අස්ස අත්ථීති අත්ථො. **පහිණෙය්‍යාති** පෙසෙය්‍ය, උත්තානත්ථත්තා පනස්ස පදභාජනං න වුත්තං, යථා ච එතස්ස, එවං **චීවරං ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුන්ති** ආදීනම්පි පදානං උත්තානත්ථත්තා යෙව පදභාජනං න වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං.

ආභතන්ති[8] ආනීතං, **කාලෙන කප්පියන්ති** යුත්තපත්තකාලෙන, යදා නො අත්ථො හොති,[9] තදා කප්පියං චීවරං ගණ්හාමාති[10] අත්ථො. **වෙය්‍යාවච්චකරොති** කිච්චකරො, කප්පියකාරකොති අත්ථො. **සඤ්ඤත්තො සො මයාති** ආණත්තො සො මයා, යථා තුම්හාකං චීවරෙන අත්ථෙ සති චීවරං දස්සති, එවං වුත්තොති අත්ථො. **අත්ථො මෙ ආවුසො චීවරෙනාති** චොදනාලක්ඛණනිදස්සනමෙතං, ඉදං වා හි[11] වචනං වත්තබ්බං, අස්ස වා අත්ථො යාය කායචි භාසාය; ඉදං චොදනාලක්ඛණං. "දෙහි මෙ චීවර"න්ති ආදීනි පන වත්තබ්බාකාරදස්සනත්ථං වුත්තානි, එතානි හි වචනානි එතෙසං වා අත්ථො යාය කායචි භාසාය න වත්තබ්බො. **දුතියම්පි වත්තබ්බො තතියම්පි වත්තබ්බොති** "අත්ථො මෙ ආවුසො චීවරෙනා"ති ඉදමෙව යාව තතියං වත්තබ්බො. එවං ම[12]ත්තික්ඛත්තුං **චොදෙතබ්බො සාරෙතබ්බොති** එත්ථ උද්දිට්ඨචොදනාපරිච්ඡෙදං දස්සෙත්වා ඉදානි "ද්වත්තික්ඛත්තුං චොදයමානො සාරයමානො තං චීවරං අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය ඉච්චෙතං කුසල"න්ති ඉමෙසං පදානං සඞ්ඛෙපතො අත්ථං දස්සෙන්තො **සචෙ අභිනිප්ඵාදෙති ඉච්චෙතං කුසලන්ති** ආහ. එවං යාව තතියං

---

1. සයා. අයමෙත්ථ. 2. සයා. & ම. උපක්ඛටසික්ඛාපද. 3. සයා. කහාපණං. 4. සී. & සී. මු. බද්ධොතිපි. 5. සයා & සී. මු. අජ්ජණ්හො. 6. සයා. & ම. එක. 7. ම. ජිනොසීති ජිතොසි. & සයා. පඤ්ඤාසං ජිතො අසි: පඤ්ඤාසං දාපෙතබ්බොති අධිප්පායො-ඉති අධිකො. 8. සයා. ආභතන්ති. 9. ම. හොති-ඉති නත්ථි. 10. සයා. පටිග්ගණ්හාමාති. 11. ම. ඉදං හි & සයා. ඉදං හි චොදනාර. 12. සයා. දමි.

චොදෙන්තො තං චීවරං යදි නිප්ඵාදෙති සක්කොති අත්තනො පටිලාභ වසෙන නිප්ඵාදෙතුං ඉච්චෙතං කුසලං සාධු සුට්ඨු සුන්දරං; **චතුක්ඛත්තුං පඤ්චක්ඛත්තුං ඡක්ඛත්තුපරමං තුණ්හීභූතෙන උද්දිස්ස ඨාතබ්බ**න්ති ඨානලක්ඛණනිදස්සනමෙතං, ඡක්ඛත්තුපරමන්ති ච භාවනපුංසකවචනමෙතං, ඡක්ඛත්තුපරමං හි එතෙන චීවරං **උද්දිස්ස තුණ්හී** භූතෙන ඨාතබ්බං න අඤ්ඤං කිඤ්චි කාතබ්බං, ඉදං ඨානලක්ඛණං. තත්ථ යො **සබ්බට්ඨානානං** සාධාරණො තුණ්හීභාවො, තං තාව දස්සෙතුං පදභාජනෙ **තත්ථ ගන්ත්වා තුණ්හීභූතෙනාති** ආදි වුත්තං. තත්ථ **න ආසනෙ නිසීදිතබ්බ**න්ති "ඉධ භන්තෙ නිසීදථා"ති වුත්තෙනාපි න නිසීදිතබ්බං. **න ආමිසං පටිග්ගහෙතබ්බ**න්ති යාගුඛජ්ජකාදිභෙදං කිඤ්චි ආමිසං "ගණ්හථ භන්තෙ"ති යාචියමානෙනාපි න ගණ්හිතබ්බං. **න ධම්මො භාසිතබ්බොති** මඞ්ගලං වා අනුමොදනං වා භාසථාති යාචියමානෙනාපි කිඤ්චි න භාසිතබ්බං, කෙවලං "කිං කාරණා ආගතොසී"ති පුච්ඡියමානො "ජානාසි[1] ආවුසො"ති වත්තබ්බො, **පුච්ඡිය මානොති** ඉදං කාරණත්ථෙ පච්චත්තවචනං, අථවා පුච්ඡං කුරුමානො පුච්ඡියමානොති[2] එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො, යො හි පුච්ඡං කරොති සො එත්තකං වත්තබ්බොති. **ඨානං භඤ්ජතීති** ආගතකාරණං භඤ්ජති.

ඉදානි යා තිස්සො චොදනා ඡ ඨානානි වුත්තානි, තත්ථ වුඩ්ඪිඤ්ච හානිඤ්ච දස්සෙතුං **චතුක්ඛත්තුං චොදෙත්වාති** ආදිමාහ, යස්මා ච එත්ථ එකචොදනාවුඩ්ඪියා ද්වින්නං ඨානානං හානි වුත්තා, තස්මා චොදනාය[3] දිගුණං ඨානන්ති ලක්ඛණං දස්සිතං හොති, ඉති ඉමිනා ලක්ඛණෙන තික්ඛත්තුං චොදෙත්වා ඡක්ඛත්තුං ඨාතබ්බං, ද්වික්ඛත්තුං චොදෙත්වා අට්ඨක්ඛත්තුං ඨාතබ්බං, සකිං චොදෙත්වා දසක්ඛත්තුං ඨාතබ්බං, යථා ච ඡක්ඛත්තුං චොදෙත්වා න ඨාතබ්බන්ති වුත්තං, එවං ද්වාදසක්ඛත්තුං ඨත්වා න චොදෙතබ්බන්තිපි වුත්තමෙව හොති. තස්මා සචෙ චොදෙති යෙව න තිට්ඨති, ඡ චොදනා ලබ්භන්ති, සචෙ තිට්ඨති යෙව න චොදෙති, ද්වාදස ඨානානි ලබ්භන්ති, සචෙ චොදෙතිපි තිට්ඨතිපි, එකාය චොදනාය ද්වෙ ඨානානි හාපෙතබ්බානි, තත්ථ යො එකදිවසමෙව පුනප්පුනං ගන්ත්වා ඡක්ඛත්තුං චොදෙති, සකිං යෙව වා ගන්ත්වා "අත්ථො මෙ ආවුසො චීවරෙනා"ති ඡක්ඛත්තුං වදති. තථා එකදිවසමෙව පුනප්පුනං ගන්ත්වා ද්වාදසක්ඛත්තුං තිට්ඨති, සකිං යෙව වා ගන්ත්වා තත්‍ර තත්‍ර ඨානෙ තිට්ඨති, සොපි සබ්බචොදනායො සබ්බට්ඨානානි ච භඤ්ජති, කො පන වාදො නානාදිවසෙසු එවං කරොන්තස්සාති එවමෙත්ථ විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො.

යතස්ස චීවරචෙතාපන්නං ආභතන්ති යතො රඤ්ඤො වා රාජභොග්ගතො වා අස්ස භික්ඛුනො චීවරචෙතාපන්නං ආනීතං, **යත්වස්සාතිපි**[4] පාඨො, අයමෙවත්ථො, "යතස්සා"තිපි පඨන්ති, යස්මිං

1. සයා. & ම. ජානාසි, 2. ම. පුච්ඡමානො & සයා. පුච්ඡසමානො.
3. සයා. එකචොදනා & ම. එකා චොදනා. 4. සයා. යත්‍රාස්සාතිපි.

ඨානෙ අස්ස චීවරචෙතාපන්නං පෙසිතන්ති ච අත්ථං කථෙන්ති, බ්‍යඤ්ජනං පන න සමෙති, **තස්සා**ති තස්ස[1] රඤ්ඤො වා රාජභොග්ගස්ස වා සන්තිකෙ[2]; සමීපත්ථෙ හි ඉදං භුම්මවචනං. **න තං තස්ස භික්ඛුනො කිඤ්චි අත්ථං අනුභොතී**ති තං[3] චෙතාපන්නං තස්ස භික්ඛුනො කිඤ්චි අප්පමත්තකම්පි කම්මං න නිප්ඵාදෙති. **යුඤ්ජන්තායස්මන්තො සක**න්ති ආයස්මන්තො අත්තනො සන්තකං ධනං[4] පාපුණන්තු, **මා වො සකං විනස්සා**ති තුම්හාකං සන්තකං මා විනස්සතු, යො පන නෙව සාමං ගච්ඡති, න දූතං පාහෙති, වත්තභෙදෙ දුක්කටං ආපජ්ජති.

කිං පන සබ්බකප්පියකාරකෙසු එවං පටිපජ්ජිතබ්බන්ති? න පටිපජ්ජිතබ්බං. අයං හි කප්පියකාරකො නාම සඞ්ඛෙපතො දුවිධො නිද්දිට්ඨො ච අනිද්දිට්ඨො ච[5]; තත්ථ නිද්දිට්ඨො දුවිධො භික්ඛුනා නිද්දිට්ඨො දූතෙන නිද්දිට්ඨොති. අනිද්දිට්ඨොපි දුවිධො මුඛවෙවටික[6] කප්පියකාරකො පරම්මුඛකප්පියකාරකොති. තෙසු භික්ඛුනා නිද්දිට්ඨො සම්මුඛාසම්මුඛවසෙන චතුබ්බිධො හොති, තථා දූතෙන නිද්දිට්ඨොපි.

කථං? ඉධෙකච්චො භික්ඛුස්ස චීවරත්ථාය දූතෙන අකප්පියවත්ථුං පහිණාති. දූතො තං භික්ඛුං උපසඞ්කමිත්වා "ඉදං භන්තෙ ඉත්ථන්නාමෙන තුම්හාකං චීවරත්ථාය පහිතං, ගණ්හථ න"න්ති වදති, භික්ඛු "නයිදං කප්පතී"ති පටික්ඛිපති, දූතො "අත්ථි පන තෙ භන්තෙ වෙය්‍යාවච්චකරො"ති පුච්ඡති, පුඤ්ඤත්ථිකෙහි ච උපාසකෙහි භික්ඛූනං වෙය්‍යාවච්චං කරොථාති ආණත්තා වා භික්ඛූනං වා සන්දිට්ඨසම්භත්තා කෙචි වෙය්‍යාවච්චකරා හොන්ති, තෙසං අඤ්ඤතරො තස්මිං ඛණෙ භික්ඛුස්ස සන්තිකෙ නිසින්නො හොති, භික්ඛු තං නිද්දිසති "අයං භික්ඛූනං වෙය්‍යාවච්චකරො"ති, දූතො තස්ස හත්ථෙ අකප්පියවත්ථුං දත්වා ථෙරස්ස චීවරං කිණිත්වා දෙහීති ගච්ඡති, අයං භික්ඛුනා සම්මුඛා නිද්දිට්ඨො; නො චෙ භික්ඛුස්ස සන්තිකෙ නිසින්නො හොති, අපි ච ඛො භික්ඛු නිද්දිසති:- අමුකස්මිං නාම ගාමෙ ඉත්ථන්නාමො භික්ඛූනං වෙය්‍යාවච්චකරොති, සො[7] ගන්ත්වා තස්ස හත්ථෙ අකප්පියවත්ථුං දත්වා ථෙරස්ස චීවරං කිණිත්වා දදෙය්‍යාසීති ආගන්ත්වා භික්ඛුස්ස ආරොචෙත්වා ගච්ඡති, අයමෙකො භික්ඛුනා අසම්මුඛා නිද්දිට්ඨො. න හෙව ඛො[8] සො දූතො අත්තනා ආගන්ත්වා ආරොචෙති, අපි ච ඛො අඤ්ඤං පහිණාති "දින්නං මයා භන්තෙ තස්ස හත්ථෙ චීවරචෙතාපන්නං[9], චීවරං ගණ්හෙය්‍යාථා"ති; අයං දුතියො භික්ඛුනා අසම්මුඛා නිද්දිට්ඨො. න හෙව ඛො අඤ්ඤං පහිණාති, අපි ච[10] ගච්ඡන්තොව භික්ඛුං වදති "අහං තස්ස හත්ථෙ චීවරචෙතාපන්නං[9] දස්සාමි, තුම්හෙ චීවරං ගණ්හෙය්‍යාථා"ති; අයං තතියො භික්ඛුනා අසම්මුඛා නිද්දිට්ඨොති.

---

1. ස්‍යා. අස්ස. 2. සී. සන්තිකං. 3. ස්‍යා. & ම. තං චීවර.
4. ස්‍යා. ධනං යුඤ්ජන්තු එතං. 5. ස්‍යා. ච අනිද්දිට්ඨො චාති & ම. අනිද්දිට්ඨො ච.
6. ම. සම්මුඛවෙවටිකා. 7. ස්‍යා. සො දූතො. 8. ස්‍යා. ඛො පන.
9. ස්‍යා. චෙතාපන්නං-ඉදං සුද්ධං විය ඛායති. 10. ස්‍යා. & ම. ච ඛො.

එවං එකො සම්මුඛා නිද්දිට්ඨො තයො අසම්මුඛා නිද්දිට්ඨාති ඉමෙ චත්තාරො භික්ඛුනා නිද්දිට්ඨවෙය්‍යාවච්චකරා නාම. එතෙසු ඉමස්මිං රාජසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව පටිපජ්ජිතබ්බං.

අපරො භික්ඛු පුරිමනයෙනෙව දූතෙන පුච්ඡිතො නත්ථිතාය වා අප්පිච්ඡතාය වා "නත්ථම්හාකං කප්පියකාරකො"ති වදති. තස්මිඤ්ච[1] ඛණෙ කොචි මනුස්සො ආගච්ඡති, දූතො තස්ස හත්ථෙ අකප්පියවත්ථුං දත්වා ඉමස්ස හත්ථතො චීවරං ගණ්හෙය්‍යාථාති වත්වා ගච්ඡති, අයං දූතෙන සම්මුඛා නිද්දිට්ඨො. අපරො දූතො ගාමං පවිසිත්වා අත්තනා[2] අභිරුචිතස්ස යස්ස කස්සචි හත්ථෙ අකප්පියවත්ථුං දත්වා පුරිමනයෙනෙව ආගන්ත්වා වා ආරොචෙති, අඤ්ඤං වා පහිණාති, "අහං අසුකස්ස නාම හත්ථෙ චීවරචෙතාපන්නං දස්සාමි, තුම්හෙ චීවරං ගණ්හෙය්‍යාථා"ති වත්වා වා ගච්ඡති, අයං තතියො දූතෙන අසම්මුඛා නිද්දිට්ඨොති. එවං එකො සම්මුඛා නිද්දිට්ඨො, තයො අසම්මුඛා නිද්දිට්ඨාති ඉමෙ චත්තාරො දූතෙන නිද්දිට්ඨා වෙය්‍යාවච්චකරා නාම; එතෙසු මෙණ්ඩකසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙන[3] පටිපජ්ජිතබ්බං. වුත්තඤ්හෙතං:– "සන්ති භික්ඛවෙ මනුස්සා සද්ධා පසන්නා, තෙ කප්පියකාරකානං හත්ථෙ හිරඤ්ඤං[4] උපනික්ඛිපන්ති: ඉමිනා යං අය්‍යස්ස කප්පියං තං දෙථාති, අනුජානාමි භික්ඛවෙ යං තතො කප්පියං තං සාදිතුං, නත්වෙවාහං භික්ඛවෙ කෙනචි පරියායෙන ජාතරූපරජතං සාදිතබ්බං පරියෙසිතබ්බන්ති[5] වදාමී"ති. එත්ථ චොදනාය පරිමාණං[6] නත්ථි, මූලං අසාදියන්තෙන සහස්සක්ඛත්තුම්පි චොදනාය වා ඨානෙන වා කප්පියභණ්ඩං සාදිතුං වට්ටති, නො චෙ දෙති, අඤ්ඤං කප්පියකාරකං ඨපෙත්වාපි ආහරාපෙතබ්බං, සචෙ ඉච්ඡති මූලසාමිකානම්පි කථෙතබ්බං, නො චෙ ඉච්ඡති න කථෙතබ්බං.

අපරො භික්ඛු පුරිමනයෙනෙව දූතෙන පුච්ඡිතො "නත්ථම්හාකං කප්පියකාරකො"ති වදති. තදඤ්ඤො සමීපෙ ඨිතො සුත්වා "ආහර භො අහං අය්‍යස්ස චීවරං චෙතාපෙත්වා දස්සාමී"ති වදති. දූතො "හන්ද භො දදෙය්‍යාසී"ති තස්ස හත්ථෙ දත්වා භික්ඛුස්ස අනාරොචෙත්වාව ගච්ඡති, අයං මුඛවෙවටිකකප්පියකාරකො. අපරො භික්ඛුනො උපට්ඨාකස්ස වා අඤ්ඤස්ස වා හත්ථෙ අකප්පියවත්ථුං දත්වා ථෙරස්ස චීවරං දදෙය්‍යාසීති එත්තකොව පක්කමති, අයං පරම්මුඛකප්පියකාරකොති, ඉමෙ ද්වෙ අනිද්දිට්ඨකප්පියකාරකා නාම. එතෙසු අඤ්ඤාතකඅප්පවාරිතෙසු විය පටිපජ්ජිතබ්බං. සචෙ සයමෙව චීවරං ආනෙත්වා දදාති[7] ගහෙතබ්බං, නො චෙ න කිඤ්චි වත්තබ්බා,[8] දෙසනාමත්තමෙව චෙතං "දූතෙන චීවරචෙතාපන්නං පහිණෙය්‍යා"ති. සයං ආහරිත්වාපි පිණ්ඩපාතාදීනං අත්ථාය දදන්තෙසුපි එසෙව නයො. න කෙවලඤ්ච අත්තනො යෙව

1. ම. අසම්ඤ්ච. 2. සයා. අත්තනො. 3. සයා. යාවයෙනාව. 4. සයා. හිරඤ්ඤසුවණ්ණං. 5. ම. පරියෙසිතබ්බං. 6. ම. පමාණං. 7. ම. දෙති. 8. සයා. වත්තබ්බං & ම. වත්තබ්බො.

අත්ථාය සම්පටිච්ඡිතුං න වට්ටති, සචෙපි කොචි ජාතරූපරජතං ආනෙත්වා "ඉදං සඞ්ඝස්ස දම්මි: ආරාමං කාරෙථ[1] චෙතියං වා භොජනසාලාදීනං වා අඤ්ඤතර"න්ති වදති; ඉදම්පි සම්පටිච්ඡිතුං න වට්ටති. යස්ස කස්සචි හි අඤ්ඤස්ස අත්ථාය සම්පටිච්ඡන්තස්ස දුක්කටං හොතීති මහාපච්චරියං වුත්තං. සචෙ පන "නයිදං භික්ඛූනං සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටතී"ති පටික්ඛිපන්තෙන "වඩ්ඪකීනං වා කම්මකරානං වා හත්ථෙ භවිස්සති; කෙවලං තුම්හෙ සුකතං දුක්කටං ජානාථා"ති වත්වා තෙසං හත්ථෙ දත්වා පක්කමති; වට්ටති. අථාපි මම මනුස්සානං හත්ථෙ භවිස්සති මය්හමෙව වා හත්ථෙ භවිස්සති, කෙවලං තුම්හෙ යං යස්ස දාතබ්බං, තදත්ථාය පෙසෙය්‍යාථාති වදති, එවම්පි වට්ටති.

සචෙ පන සඞ්ඝං වා ගණං වා පුග්ගලං වා අනාමසිත්වා "ඉදං හිරඤ්ඤසුවණ්ණං චෙතියස්ස දෙම විහාරස්ස දෙම නවකම්මස්ස දෙමා"ති වදන්ති, පටික්ඛිපිතුං න වට්ටති. ඉමෙ ඉදං භණන්තීති කප්පියකාරකානං ආචික්ඛිතබ්බං, චෙතියාදීනං අත්ථාය තුම්හෙ ගහෙත්වා ඨපෙථාති වුත්තෙන පන අම්හාකං ගහෙතුං න වට්ටතීති පටික්ඛිපිතබ්බං. සචෙ පන කොචි බහුං හිරඤ්ඤසුවණ්ණං ආනෙත්වා "ඉදං සඞ්ඝස්ස දම්මි චත්තාරො පච්චයෙ පරිභුඤ්ජථා"ති වදති, තඤ්චෙ සඞ්ඝො සම්පටිච්ඡති පටිග්ගහණෙපි පරිභොගෙපි ආපත්ති. තත්‍ර චෙ එකො භික්ඛු නයිදං කප්පතීති පටික්ඛිපති, උපාසකො ච යදි න කප්පති, මය්හමෙව භවිස්සතීති ගච්ඡති, සො භික්ඛු "තයා සඞ්ඝස්ස ලාභන්තරායො කතො"ති න කෙනචි කිඤ්චි වත්තබ්බො. යො හි තං චොදෙති, ස්වෙව සාපත්තිකො හොති. තෙන පන එකෙන බහූ අනාපත්තිකා කතා.

සචෙ පන භික්ඛූහි න වට්ටතීති පටික්ඛිත්තෙ "කප්පියකාරකානං වා හත්ථෙ භවිස්සති, මම පුරිසානං වා මය්හං වා හත්ථෙ භවිස්සති, කෙවලං තුම්හෙ පච්චයෙ පරිභුඤ්ජථා"ති වදති වට්ටති. චතුපච්චයත්ථාය ච දින්නං යෙන යෙන පච්චයෙන අත්ථො හොති, තදත්ථං උපනෙතබ්බං. චීවරත්ථාය දින්නං චීවරෙයෙව උපනෙතබ්බං, සචෙ චීවරෙන තාදිසො අත්ථො නත්ථි, පිණ්ඩපාතාදීහි සඞ්ඝො කිලමති, සඞ්ඝසුට්ඨුතාය අපලොකෙත්වා තදත්ථායපි උපනෙතබ්බං, එස නයො පිණ්ඩපාතගිලානපච්චයත්ථාය දින්නෙපි; සෙනාසනත්ථාය දින්නං පන සෙනාසනස්ස ගරුභණ්ඩත්තා සෙනාසනෙ යෙව උපනෙතබ්බං. සචෙ පන භික්ඛූසු සෙනාසනං ඡඩ්ඩෙත්වා ගතෙසු සෙනාසනං විනස්සති,[2] ඊදිසෙ කාලෙ සෙනාසනං විස්සජ්ජෙත්වාපි භික්ඛූනං පරිභොගො අනුඤ්ඤාතො, තස්මා සෙනාසනජග්ගනත්ථං[3] මූලච්ඡෙජ්ජං අකත්වා යාපනමත්තං පරිභුඤ්ජිතබ්බං.

---

1. සාං. වා කාරෙථ විහාරං වා & ම. වා කරොථ. 2. සාං. නස්සති.
3. සාං. පරිපූරෙබ්බා පටිපූරෙබ්බා ච.

න කෙවලඤ්ච හිරඤ්ඤසුවණ්ණමෙව, අඤ්ඤම්පි ඛෙත්තවත්ථාදි අකප්පියං න සම්පටිච්ඡිතබ්බං, සචෙ හි කොචි මය්හං තිසස්ස[1] සම්පාදනකං මහාතළාකං අත්ථි, තං සඞ්ඝස්ස දම්මීති වදති, තඤ්චෙ[2] සඞ්ඝො සම්පටිච්ඡති, පටිග්ගහණෙපි පරිභොගෙපි ආපත්තියෙව. යො පන තං පටික්ඛිපති, සො පුරිමනයෙනෙව න කෙනචි කිඤ්චි වත්තබ්බො, යො හි තං චොදෙති, සොව සාපත්තිකො හොති, තෙන පනෙතෙන බහූ අනාපත්තිකා කතා. යො පන තාදිසංයෙව තළාකං[3] දම්මීති වත්වා[4] භික්ඛූහි න වට්ටතීති පටික්ඛිත්තො වදති[5] "අසුකඤ්ච අසුකඤ්ච සඞ්ඝස්ස තළාකං අත්ථි, කථං වට්ටතී"ති. සො වත්තබ්බො: "කප්පියං කත්වා දින්නං භවිස්සතීති. කථං දින්නං කප්පියං හොතීති? චත්තාරො පච්චයෙ පරිභුඤ්ජථාති වත්වා දින්නන්ති, සො සචෙ "සාධු භන්තෙ චත්තාරො පච්චයෙ පරිභුඤ්ජථා"ති[6] දෙති, වට්ටති. අථාපි තළාකං ගණ්හථාති වත්වා න වට්ටතීති පටික්ඛිත්තො කප්පියකාරකො අත්ථීති පුච්ඡිත්වා නත්ථීති වුත්තෙ "ඉදං අසුකො[7] නාම විචාරෙස්සති, අසුකස්ස වා හත්ථෙ මය්හං වා හත්ථෙ භවිස්සති, සඞ්ඝො කප්පියභණ්ඩං පරිභුඤ්ජතූ"ති වදති වට්ටති, සචෙපි න වට්ටතීති පටික්ඛිත්තො: උදකං පරිභුඤ්ජිස්සති[8] භණ්ඩකං ධොවිස්සති[8] මිගපක්ඛිනො පිවිස්සන්තීති වදති, එවම්පි වට්ටති. අථාපි න වට්ටතීති පටික්ඛිත්තො වදති: කප්පියසීසෙන ගණ්හථාති, සාධු උපාසක "සඞ්ඝො පානීයං පිවිස්සති භණ්ඩකං ධොවිස්සති මිගපක්ඛිනො පිවිස්සන්තී"ති වත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති.

අථාපි මම තළාකං වා පොක්ඛරණිං වා සඞ්ඝස්ස දම්මීති වුත්තෙ සාධු උපාසක "සඞ්ඝො පානීයං පිවිස්සතී"ති ආදීනි වත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති යෙව. යදි පන භික්ඛූහි හත්ථකම්මං යාචිත්වා සහත්ථෙන ච කප්පියපථවිං ඛණිත්වා උදකපරිභොගත්ථාය තළාකං කාරිතං හොති, තඤ්ච නිස්සාය සස්සං නිප්ඵාදෙත්වා මනුස්සා විහාරෙ කප්පියභණ්ඩං දෙන්ති, වට්ටති. අථ[9] මනුස්සා එව සඞ්ඝස්ස උපකාරත්ථාය සඞ්ඝිකභූමිං ඛණිත්වා තං නිස්සාය නිප්ඵන්නසස්සතො කප්පියභණ්ඩං දෙන්ති එවම්පි[10] වට්ටති, අම්හාකං එතං කප්පියකාරකං ඨපෙථාති වුත්තෙ ච ඨපෙතුම්පි ලබ්භති.

අථ පන තෙ මනුස්සා රාජබලිනා උපද්දුතා පක්කමන්ති, අඤ්ඤෙ පටිපජ්ජන්ති, නව භික්ඛූනං කිඤ්චි දෙන්ති උදකං වාරෙතුං ලබ්භති; තඤ්ච ඛො කසිකම්මකාලෙ යෙව න සස්සකාලෙ. සචෙ තෙ වදන්ති: "නනු භන්තෙ පුබ්බෙපි මනුස්සා ඉමං නිස්සාය සස්සං අකංසූ"ති. තතො වත්තබ්බා: "තෙ සඞ්ඝස්ස ඉමඤ්ච ඉමඤ්ච උපකාරං අකංසු,

1. සී. මු. මය්හන්ති සස්ස. & ම. මය්හං තිසස්ස. 2. ස්‍යා. සචෙ තං
3. ස්‍යා. මහාතළාකං. 4. ස්‍යා. වත්වාපි. 5. ස්‍යා. සචෙ වදති.
6. ම. සඞ්ඝො පරිභුඤ්ජතූති. 7. ම. අසුකො ච. 8. බහූසු බහුවචනං
9. ස්‍යා. අථාපි. 10. ස්‍යා. & ම. එතම්පි.

ඉදඤ්ච ඉදඤ්ච කප්පියභණ්ඩං[1] අදංසූ"ති, සචෙ[2] වදන්ති: "මයම්පි දස්සාමා"ති; එවං[3] වට්ටති. සචෙ පන කොචි අබ්‍යත්තො අකප්පිය වොහාරෙන තළාකං පතිගණ්හාති වා කාරෙති වා, තං භික්ඛූහි න පරිභුඤ්ජිතබ්බං, තං නිස්සාය ලද්ධං කප්පිය භණ්ඩම්පි අකප්පියමෙව. සචෙ භික්ඛූහි පරිච්චත්තභාවං ඤත්වා සාමිකො වා තස්ස පුත්තධීතරො වා අඤ්ඤො වා කොචි වංසෙ උප්පන්නො පුන කප්පියවොහාරෙන දෙති වට්ටති, උපච්ඡින්නෙ කුලවංසෙ තස්ස ජනපදස්ස යො සාමිකො සො අච්ඡින්දිත්වා පුන දෙති, චිත්තල[4]පබ්බතෙ භික්ඛුනා නීහටඋදක වාහකං අළනාග[5]රාජමහෙසී විය; එවම්පි වට්ටති. කප්පියවොහාරෙපි උදකවසෙන පටිග්ගහිතතළාකෙ සුද්ධචිත්තානං මත්තිකුද්ධරණ පාළිබන්ධනාදීනි ච[6] කාතුං වට්ටති, තං නිස්සාය පන සස්සං කරොන්තෙ දිස්වා කප්පියකාරකං ඨපෙතුං න වට්ටති, යදි තෙ සයමෙව කප්පිය භණ්ඩං දෙන්ති ගහෙතබ්බං, නො චෙ දෙන්ති න චොදෙතබ්බා න සාරෙතබ්බා.[7] පච්චයවසෙන පටිග්ගහිතතළාකෙ කප්පියකාරකං ඨපෙතුං වට්ටති, මත්තිකුද්ධරණ පාළිබන්ධනාදීනි පන කාතුං න වට්ටති. සචෙ කප්පියකාරකා සයමෙව කරොන්ති වට්ටති, අබ්‍යත්තෙන පන ලජ්ජිභික්ඛුනා කාරාපිතෙසු කිඤ්චාපි පටිග්ගහණං[8] කප්පියං, භික්ඛුස්ස පයොගපච්චයා උප්පන්නෙන මිස්සකත්තා විසගතපිණ්ඩපාතො විය අකප්පියමංසරසමිස්සභොජනං විය ච, දුබ්බිනිබ්භොගං[9] හොති, සබ්බෙසං අකප්පියමෙව.

සචෙ පන උදකස්ස ඔකාසො අත්ථි, තළාකස්ස පාළි ථිරා, යථා බහුං උදකං ගණ්හාති, එවං කරොහි, තීරසමීපෙ[10] උදකං කරොහීති එවං[11] උදකමෙව විචාරෙති[12] වට්ටති, උද්ධනෙ අග්ගිං න[13] පාතෙන්ති, උදකකම්මං ලබ්භතු උපාසකාති වත්තුං[14] වට්ටති, සස්සං කත්වා ආහරථාති වත්තුං පන න වට්ටති. සචෙ පන තළාකෙ අතිබහුං උදකං දිස්වා පස්සතො වා පිට්ඨිතො වා මාතිකං නීහරාපෙති, වනං ඡින්දාපෙත්වා කෙදාරෙ[15] කාරාපෙති, පොරාණකෙදාරෙසු වා පකතිභාගං අග්ගහෙත්වා අතිරෙකං ගණ්හාති, නවසස්සෙ වා අකාලසස්සෙ වා[16] අපරිච්ඡින්නභාගෙ එත්තකෙ කහාපණෙ දෙථාති කහාපණෙ උට්ඨාපෙති, සබ්බෙසං අකප්පියං, යො පන කසථ වපථාති අවත්වා එත්තිකාය භූමියා එත්තකො නාම භාගොති එවං භූමිං වා පතිට්ඨාපෙති, එත්තකෙ භූමිභාගෙ අම්හෙහි සස්සං කතං එත්තකං නාමභාගං

1. ස්‍යා. භණ්ඩම්පි. 2. ස්‍යා. සචෙ තෙ. 3. ම. එවම්පි.
4. ස්‍යා. චිත්තලතා-එවං සබ්බත්ථ.
5. සී. මු. අළඤ්ජනාග & සී. අළඤ්ඤනාග & ස්‍යා. අනුළා නාම.
6. ම. බන්ධනාදීනි & ස්‍යා. බන්ධනාදීනි පුන.
7. ස්‍යා & ම. න චොදෙතබ්බං න සාරෙතබ්බං & සී. න සාරෙතබ්බං.
8. ස්‍යා. & ම. පටිග්ගහණං. 9. ස්‍යා. දුප්පරිභොගං. 10. ම; සමීපෙ වා.
11. ම. එවං-ඉති නත්ථි. 12. ස්‍යා. විචාරෙතුං. 13. ස්‍යා. හි
14. ම. වත්තුම්පි. 15. සී. මු. & සී. කෙදාරෙ.
16. ස්‍යා. අකාලසස්සෙ වා නවසස්සෙ වා & සී. නවසස්සෙ වා.

ගණ්හථාති වදන්තෙසු කස්සකෙසු භූමිප්පමාණග්ගහණත්ථං රජ්ජුයා වා දණ්ඩෙන වා මිනාති, ඛලෙ වා ඨත්වා රක්ඛති, ඛලතො වා[1] නීහරාපෙති, කොට්ඨාගාරෙ වා පටිසාමෙති, තස්සෙව තං අකප්පියං. සචෙ කස්සකා කහාපණෙ ආහරිත්වා ඉමෙ සඞ්ඝස්ස ආහටාති වදන්ති, අඤ්ඤතරො ච භික්ඛු න සඞ්ඝො කහාපණෙ ඛාදතීති සඤ්ඤාය එත්තකෙහි කහාපණෙහි සාටකෙ ආහර, එත්තකෙහි යාගුආදීනි සම්පාදෙථාති වදති, යං තෙ ආහරන්ති, සබ්බෙසං අකප්පියං. කස්මා? කහාපණානං විචාරිතත්තා. සචෙ ධඤ්ඤං ආහරිත්වා ඉදං සඞ්ඝස්ස ආහටන්ති වදන්ති, අඤ්ඤතරො ච භික්ඛු පුරිමනයෙනෙව එත්තකෙහි වීහීහි ඉදඤ්චිදඤ්ච ආහරථාති වදති, යං තෙ ආහරන්ති, තස්සෙව අකප්පියං, කස්මා? ධඤ්ඤස්ස විචාරිතත්තා. සචෙ තණ්ඩුලං වා අපරණ්ණං වා ආහරිත්වා ඉමං සඞ්ඝස්ස ආහටන්ති වදන්ති, අඤ්ඤතරො ච භික්ඛු පුරිමනයෙනෙව එත්තකෙහි තණ්ඩුලෙහි ඉදඤ්චිදඤ්ච ආහරථාති වදති, යං තෙ ආහරන්ති, සබ්බෙසං කප්පියං, කස්මා? කප්පියානං තණ්ඩුලාදීනං විචාරිතත්තා, කයවික්කයෙපි අනාපත්ති, කප්පියකාරකස්ස ආචික්ඛිතත්තා. පුබ්බෙ පන චිත්තලපබ්බතෙ එකො භික්ඛු චතුස්සාලද්වාරෙ අහො වත සචෙ සඞ්ඝස්ස එත[2]ප්පමාණෙ පූවෙ පචෙය්‍යුන්ති ආරාමිකානං සඤ්ඤාජනනත්ථං භූමියං මණ්ඩලං අකාසි, තං දිස්වා ජෙට්ඨකො ආරාමිකො තථෙව කත්වා දුතියදිවසෙ භෙරියා ආකොටිතාය සන්නිපතිතෙ සඞ්ඝෙ පූවං ගහෙත්වා සඞ්ඝත්ථෙරං ආහ: "භන්තෙ අම්හෙහි ඉතො පුබ්බෙ නෙව පිතූනං න පිතාමහානං එවරූපං සුතපුබ්බං, එකෙන අය්‍යෙන චතුස්සාලද්වාරෙ පූවත්ථාය සඤ්ඤා කතා, ඉතොදානි පභුති අය්‍යා අත්තනො අත්තනො චිත්තානුරූපං වදන්තු, අම්හාකම්පි ඵාසුවිහාරො භවිස්සතීති. මහාථෙරො තතොව නිවත්ති, එක[3]භික්ඛුනාපි පූවො න ගහිතො, එවං පුබ්බෙ තත්‍රුප්පාදම්පි න පරිභුඤ්ජිංසු. තස්මා:-

සල්ලෙඛං අච්චජන්තෙන-අප්පමත්තෙන භික්ඛුනා,
කප්පියෙපි න කාතබ්බා-ආමිසත්ථාය ලොලතාති.

යො චායං තළාකෙ වුත්තො, පොක්ඛරණීඋදකවාහකාමාතිකාදිසුපි එසෙව නයො. පුබ්බණ්ණාපරණ්ණඋච්ඡුඵලාඵලාදීනං[4] විරූහනට්ඨානං යං කිඤ්චි ඛෙත්තං වා වත්ථුං වා දම්මීති වුත්තෙපි න වට්ටතීති පටික්ඛිපිත්වා තළාකෙ වුත්තනයෙනෙව[5] යදා කප්පියවොහාරෙන චතුපච්චයපරිභොගත්ථාය දම්මීති වදති, තදා සම්පටිච්ඡිතබ්බං, වනං දම්මි අරඤ්ඤං දම්මීති වුත්තෙ පන වට්ටති, සචෙ මනුස්සා භික්ඛූහි අනාණත්තායෙව තත්ථ රුක්ඛෙ ඡින්දිත්වා අපරණ්ණාදීනි සම්පාදෙත්වා භික්ඛූනං භාගං දෙන්ති වට්ටති, අදෙන්තා න චොදෙතබ්බා. සචෙ කෙනචිදෙව අන්තරායෙන තෙසු පක්කන්තෙසු අඤ්ඤෙ කරොන්ති, නච භික්ඛූනං කිඤ්චි දෙන්ති, තෙ වාරෙතබ්බා, සචෙ වදන්ති "නනු

1. ම. ථලතො වා. 2. සහා. & ම. එත්තක. 3. සහා. එකෙන.
4. සහා. උච්ඡුභාලිකෙරාදීනං. 5. සහා. පටිපජ්ජිතබ්බං-ඉති අධිකො.

හතෙන පුබ්බෙපි මනුස්සා ඉධ සස්සානි අකංසූ"ති. තතො[1] වත්තබ්බො: "තෙ සඞ්ඝස්ස ඉදඤ්ච ඉදඤ්ච කප්පියභණ්ඩං අදංසූ"ති. සචෙ වදන්ති: "මයම්පි දස්සාමා"ති, එවං වට්ටති, කිඤ්චි සස්සුට්ඨානකං භූමිප්පදෙසං සඞ්ඝාය සීමං දෙමාති වදන්ති වට්ටති. සීමාපරිච්ඡෙදනත්ථං පන ථම්භා වා පාසාණා වා සයං න ඨපෙතබ්බා, කස්මා?[2] භූමි නාම අනග්ඝා අප්පකෙනාපි පාරාජිකො භවෙය්‍ය, ආරාමිකානං පන වත්තබ්බං: "ඉමිනා ඨානෙන අම්හාකං සීමා ගතා"ති, සචෙපි හි තෙ අධිකං ගණ්හන්ති, පරියායෙන කථිතත්තා අනාපත්ති. යදි පන රාජරාජමහාමත්තාදයො සයමෙව ථම්භෙ ඨපාපෙත්වා චතුරො පච්චයෙ පරිභුඤ්ජථාති දෙන්ති වට්ටති යෙව, සචෙ කොචි අන්තොසීමාය තළාකං ඛනති, විහාරමජ්ඣෙන වා මාතිකං නෙති, චෙතියඞ්ගණබොධිඅඞ්ගණාදීනි දූසෙන්ති,[3] වාරෙතබ්බො. සචෙ සඞ්ඝො කිඤ්චි ලභිත්වා ආමිසගරුකතාය න වාරෙති, එකො භික්ඛු වාරෙති, සොව භික්ඛු ඉස්සරො; සචෙ එකො භික්ඛු න වාරෙති, තෙඵ තුමෙහති තෙසං යෙව පක්ඛො හොති, සඞ්ඝො වාරෙති, සඞ්ඝොව ඉස්සරො, සංඝිකෙසු හි කම්මෙසු යො ධම්මිකං[4] කම්මං කරොති, සො ඉස්සරො, සචෙ වාරියමානොපි කරොති, හෙට්ඨාගහිතං පංසුං හෙට්ඨා පක්ඛිපිත්වා උපරි ගහිතං පංසුං උපරි පක්ඛිපිත්වා පූරෙතබ්බො.

සචෙ කොචි යථාජාතමෙව උච්ඡුං වා අපරණ්ණං වා අලාබුකුම්භණ්ඩාදිකං වා වල්ලිඵලං දාතුකාමො එතං සබ්බං උච්ඡුඛෙත්තං අපරණ්ණවත්ථුං වල්ලිඵලාවාටං[5] දම්මීති වදති, සහ වත්ථුනා පරාමට්ඨත්තා න වට්ටතීති මහාසුම්මත්ථෙරො ආහ, මහාපදුමත්ථෙරො පන අභිලාපමත්තමෙතං සාමිකානං යෙව හි සො භූමිභාගො තස්මා වට්ටතීති ආහ. දාසං දම්මීති වදති න වට්ටති, ආරාමිකං දම්මි වෙය්‍යාවච්චකරං දම්මි කප්පියකාරකං දම්මීති වුත්තෙන වට්ටති, සචෙ සො ආරාමිකො පුරෙභත්තම්පි පච්ඡාභත්තම්පි සඞ්ඝස්සෙව කම්මං කරොති, සාමණෙරස්ස විය සබ්බං භෙසජ්ජපටිජග්ගනම්පි තස්ස කාතබ්බං, සචෙ පුරෙභත්තමෙව සඞ්ඝස්ස කරොති,[6] පච්ඡාභත්තං අත්තනො කරොති;[6] සායං නිවාපො න දාතබ්බො, යෙපි පඤ්චදිවසවාරෙන වා පක්ඛ[7]වාරෙන වා සඞ්ඝස්ස කත්වා[8] සෙසකාලෙ අත්තනො[9] කරොන්ති, තෙසම්පි කරණකාලෙ යෙව භත්තඤ්ච නිවාපො ච දාතබ්බො, සචෙ සඞ්ඝස්ස කම්මං නත්ථි, අත්තනොයෙව කම්මං කත්වා ජීවන්ති, තෙ චෙ හත්ථකම්මමූලං[10] ආනෙත්වා දෙන්ති ගහෙතබ්බං, නො චෙ දෙන්ති, න කිඤ්චි වත්තබ්බා. යං කිඤ්චි රජකදාසම්පි පෙසකාරදාසම්පි ආරාමිකනාමෙන සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. සචෙ ගාවො දෙමාති වදන්ති, න වට්ටතීති පටික්ඛිපිතබ්බා, ඉමා ගාවො කුතොති? පණ්ඩිතොති පඤ්චගොරස

1. ම. තතො තෙ. 2. සී. & සී. මු. කස්මා-ඉති නත්ථි. 3. ම. දූසෙති.
4. සං. & ම. ධම්මිං. 5. ම. වල්ලිඵල. 6. සං. & ම. කම්මං කරොති.
7. සී. & සී. මු. පක්ඛදිවස. 8. සී. වා කත්වා. සං. & ම. කම්මං, කත්වා.
9. සං. & ම. අත්තනො කම්මං. 10. සී. & සී. මු. මූලං.

පරිභොගත්ථාය දින්නාති[1], මය්හම්පි පඤ්චගොරසපරිභොගත්ථාය දෙමාති වුත්තෙ වට්ටන්ති,[2] අජිකාදීසුපි එසෙව නයො. හත්ථිං දෙම අස්සං මහිසං කුක්කුටං සූකරං දෙමාති වදන්ති, සම්පටිච්ඡිතුං න වට්ටති, සචෙ කෙචි මනුස්සා "අප්පොස්සුක්කා[3] භන්තෙ තුම්හෙ හොථ, මයං ඉමෙ ගහෙත්වා තුම්හාකං කප්පියභණ්ඩං දස්සාමා"ති ගණ්හන්ති වට්ටති, කුක්කුටසූකරා සුඛං[4] ජීවන්තූති අරඤ්ඤෙ විස්සජ්ජෙතුං වට්ටති. ඉමං තළාකං ඉමං ඛෙත්තං ඉමං වත්ථුං විහාරස්ස දෙමාති වුත්තෙ පටික්ඛිපිතුං න ලබ්භතීති. සෙසමෙත්ථ උත්තානත්ථමෙව. **සමුට්ඨානාදීසු** ඉදම්පි ඡසමුට්ඨානං කිරියා නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිචිත්තං තිවෙදනන්ති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය රාජසික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිට්ඨිතො ච පඨමො වග්ගො.

තෙන සමයෙනාති කොසියසික්ඛාපදං, තත්ථ **සන්ථරිත්වා කතං හොතීති** සමෙ භූමිභාගෙ කොසියංසූනි උපරූපරි සන්ථරිත්වා කඤ්ජිකාදීහි සිඤ්චිත්වා කතං හොති; **එකෙනපි කොසියංසුනා මිස්සෙත්වාති**[5] නිට්ඨාතු[6] අත්තනො රුචිවසෙන මිස්සිතං,[7] සචෙ තස්ස කරණට්ඨානෙ වාතො එකං[8] කොසියංසුං ආනෙත්වා පාතෙති, එවම්පි මිස්සෙත්වා කතමෙව හොතීති. සෙසං[9] උත්තානත්ථමෙව, ඡසමුට්ඨානං කිරියා නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිචිත්තං තිවෙදනන්ති.

කොසිය සික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති සුද්ධකාළකසික්ඛාපදං, තත්ථ **සුද්ධකාළකානන්ති** සුද්ධානං කාළකානං, අඤ්ඤෙහි අමිස්සිත[10]කාළකානන්ති අත්ථො, සෙසං උත්තානත්ථමෙව[11] සමුට්ඨානාදීනිපි කොසියසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

සුද්ධකාළක සික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති ද්වෙභාග සික්ඛාපදං, තත්ථ **අන්තෙ ආදියිත්වාති** සන්ථතස්ස අන්තෙ අනුවාතං විය දස්සෙත්වා[12] ඔදාතං අල්ලියාපෙත්වා, **ද්වෙ භාගාති** ද්වෙ කොට්ඨාසා, **ආදාතබ්බාති** ගහෙතබ්බා, **ගොචරියානන්ති** කපිලවණ්ණානං, **ද්වෙ තුලා**[13] **ආදාතබ්බාති** චතූහි තුලාහි[13]

---

1. සයා., දින්නාහන්ති වත්තබ්බං. 2. සයා & ම. වට්ටති.
3. ම. අප්පොස්සුක්කාව. 4. සයා. යථා සුඛං. 5. සයා. & ම. මිස්සිත්වාති.
6. සයා එත්ථ නිට්ඨතු. 7. සයා. මිස්සකං. 8. ම. එක.
9. සයා. සෙසං සබ්බත්ථ. 10. සයා. අමිස්සක. 11. සී. උත්තානමෙව.
12. ම. දස්සෙතොකං & සයා. දස්සෙතො. 13. ම. තුලං & තුලානි.

කාරෙතුකාමං සන්ධාය වුත්තං. අත්ථතො පන යත්තකෙහි එළකලොමෙහි කාතුකාමො හොති, තෙසු ද්වෙ කොට්ඨාසා කාළකානං එකො ඔදාතානං එකො ගොචරියානන්ති ඉදමෙව දස්සිතං හොතීති වෙදිතබ්බං, සෙසං උත්තානත්ථමෙව. සමුට්ඨානාදීනි කොසියසික්ඛාපදසදිසානෙව. කෙවලං ඉදං ආදාය ච අනාදාය ච කරණතො කිරියාකිරියන්ති වෙදිතබ්බං.

ද්වෙභාගසික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති ඡබ්බස්ස සික්ඛාපදං, **ඌහදන්තිපි**[1] **උම්මිහන්තිපීති සන්ථතං** උපරි වච්චම්පි පස්සාවම්පි කරොන්තීති වුත්තං හොති. **දින්නා සඞ්ඝෙන ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො සන්ථතසම්මුතීති**[2] එවං ලද්ධසම්මුතිකො භික්ඛු යාව රොගො න වූපසම්මති, තාව යං යං ඨානං ගච්ඡති, තත්ථ තත්ථ සන්ථතං කාතුං ලභති, සචෙ අරොගො හුත්වා පුන මූලබ්‍යාධිනාව ගිලානො හොති, සො යෙව පරිහාරො, නත්ථඤ්ඤං සම්මුතිකිච්චන්ති. ඵුස්සදෙවත්ථෙරො පන සො වා බ්‍යාධි පටිකුප්පතු අඤ්ඤො වා, සකිං ගිලානොති නාමං ලද්ධං ලද්ධමෙව, පුන සම්මුතිකිච්චං නත්ථීති ආහ. **ඔරෙන චෙ ඡන්නං වස්සානන්ති** ඡන්නං වස්සානං[3] ඔරිමභාගෙ, අන්තොති අත්ථො. පදභාජනෙ පන සඞ්ඛ්‍යාමත්තදස්සනත්ථං **ඌනකඡබ්බස්සානීති** වුත්තං. **අනාපත්ති ඡබ්බස්සානි කරොතීති** යදා ඡබ්බස්සානි පරිපුණ්ණානි හොන්ති, තදා සන්ථතං කරොති, දුතියපදෙපි යදා අතිරෙකඡබ්බස්සානි හොන්ති, තදා කරොතීති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. න හි සො ඡබ්බස්සානි[4] කරොතීති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. සමුට්ඨානාදීනි කොසියසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

ඡබ්බස්සසික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති නිසීදනසන්ථත සික්ඛාපදං, තත්ථ **ඉච්ඡාමහං භික්ඛවෙති** භගවා කිර තං[5] තෙමාසං න කිඤ්චි[6] බොධනෙය්‍යසත්තං අද්දස, තස්මා එවමාහ. එවං සන්තෙපි තන්තිවසෙන ධම්මදෙසනා කාතබ්බා[7] සියා; යස්මා පනස්ස එතදහොසි: "මයි ඔකාසං කාරෙත්වා පටිසල්ලීනෙ භික්ඛූ අධම්මිකං කතිකවත්තං කරිස්සන්ති, තං උපසෙනො භින්දිස්සති, අහං තස්ස පසීදිත්වා භික්ඛූනං දස්සනං අනුජානිස්සාමි, තතො මං පස්සිතුකාමා බහූ භික්ඛූ ධුතඞ්ගානි සමාදියිස්සන්ති,[8] අහඤ්ච තෙහි උජ්ඣිතසන්ථතපච්චයා සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙස්සාමී"ති, තස්මා එවමාහ, එවං බහූනි හි එත්ථ ආනිසංසානීති. **සපරිසො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමීති** ථෙරෙන කිර "න භික්ඛවෙ ඌනදසවස්සෙන[9] උපසම්පාදෙතබ්බො, යො උපසම්පාදෙය්‍ය ආපත්ති

---

1. ම. උහදන්තිපි. 2. සයා. සම්මුතීති-එවං සබ්බත්ථ.
3. සයා. ඡන්නං වස්සානං-ඉති නත්ථි. 4. සී. & සී. මු. වස්සානි.
5. සයා. තං අන්තරා. 6. කාඤ්චි? 7. සයා. කාතබ්බා.
8. ම. සමාදියිස්සන්ති. 9. සී. ඌනදසවස්සො.

දුක්කටස්සා"ති ඉමස්මිං ඛන්ධකසික්ඛාපදෙ "කථං හි නාම ත්වං මොඝ පුරිස අඤ්ඤෙහි ඔවදියො අනුසාසියො[1] අඤ්ඤං ඔවදිතුං අනුසාසිතුං මඤ්ඤිස්සසී"ති එවමාදිනා නයෙන ගරහං ලභිත්වා "සත්ථා මය්හං පරිසං නිස්සාය ගරහං අදාසි, සොදානාහං භගවන්තං තෙනෙව පුණ්ණ චන්දසස්සිරිකෙන සබ්බාකාරපරිපුණ්ණෙන මුඛෙන බ්‍රහ්මඝොසං නිච්ඡාරෙත්වා[2] පරිසං යෙව නිස්සාය සාධුකාරං දාපෙස්සාමී"ති සුභද්දො කුලපුත්තො අතිරෙකයොජනසතං පටික්කමිත්වා[3] පරිසං විනීත්වා[4] පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි පරිවුතො පුන භගවන්තං උපසඞ්කන්තො,[5] තෙන වුත්තං "සපරිසො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමී"ති. න හි සක්කා බුද්ධා[6] අඤ්ඤථා ආරාධෙතුං අඤ්ඤත්‍ර වත්තසම්පත්තියා. **භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො**ති වත්තසම්පත්තියා පරිසුද්ධභාවෙන නිරාසඞ්කො සීහො විය කඤ්චනපබ්බතස්ස[7] භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො. **එතදවොචා**ති කථාසමුට්ඨාපනත්ථං එතං අවොච.

මනාපානි තෙ භික්ඛු පංසුකූලානීති භික්ඛු තව ඉමානි පංසුකූලානි මනාපානි, අත්තනො රුචියා ඛන්තියා ගහිතානීති අත්ථො. **න ඛො මෙ භන්තෙ මනාපානී**ති භන්තෙ න මයා අත්තනො රුචියා[8] ගහිතානි, ගලග්ගාහෙන විය මත්ථකතාළනෙන විය ච ගාහිතො[9]මහීති **දස්සෙති, පඤ්ඤාපිස්සතී**ති පඤ්ඤත්තො අභිඤ්ඤාතො භවිස්සති, පත්ථයිස්සතීති වුත්තං හොති. **න මයං අපඤ්ඤත්තං පඤ්ඤාපෙස්සාමා**ති මයං සාවකා නාම අප්පඤ්ඤත්තං න පඤ්ඤාපෙස්සාම, බුද්ධවිසයො හි එසො යදිදං පාචිත්තියං, දුක්කටන්ති ආදිනා නයෙන අප්පඤ්ඤත්තසික්ඛාපදපඤ්ඤාපනං පඤ්ඤත්ත[10]සමුච්ඡින්දනං වාති. **සමාදායා**ති තං තං සික්ඛාපදං සමාදියිත්වා, සාධු සුට්ඨූති සම්පටිච්ඡිත්වා යථාපඤ්ඤත්තෙසු සබ්බසික්ඛාපදෙසු සික්ඛිස්සාමාති **දස්සෙති,** භගවා තස්ස ආරද්ධචිත්තො පුනපි සාධු සාධූති සාධුකාරමදාසි.[11]

අනුඤ්ඤාතාවුසොති අනුඤ්ඤාතං ආවුසො, **පිහයමානා**ති[12] පිහයන්තා. **සන්ථතානි උජ්ඣිත්වා**ති සන්ථතෙ චතුත්ථචීවරසඤ්ඤිතාය සබ්බෙ[13] සන්ථතානි උජ්ඣිත්වා, **ධම්මිං කථං කත්වා භික්ඛූ ආමන්තෙසී**ති භගවා සන්ථතානි විප්පකිණ්ණානි දිස්වා සද්ධාදෙය්‍යවිනිපාතනෙන කාරණං නත්ථි, පරිභොගුපායං තෙසං දස්සෙස්සාමීති ධම්මිං කථං කත්වා භික්ඛූ ආමන්තෙසි, **සකිං නිවත්ථම්පි සකිං පාරුතම්පී**ති සකිං නිසින්න සෙදවච නිපන්නසඤ්ච, **සාමන්තා**ති එකපස්සතො වට්ටං වා චතුරස්සං වා

---

1. සී. & සී. මු. ඔවදෙය්‍යො අනුසාසෙය්‍යො. ස්‍යා. ඔවදනීයො අනුසාසනීයො.
2. ස්‍යා. නිච්ඡාරාපෙත්වා & ම. නිච්ඡාරෙත්වා.
3. ස්‍යා. අතික්කමිත්වා. සී. & සී. මු. පක්කමිත්වා.
4. සී. & සී. මු. විනෙත්වා. ස්‍යා. විනිත්වා. 5. ම. උපසඞ්කමන්තො.
6. ස්‍යා. ම & සී. මු. බුද්ධානං. 7. ස්‍යා. පබ්බතස්ස ගුහායං.
8. ස්‍යා. රුචියා ඛන්තියා. 9. ගහිතො-බහුසු. 10. ස්‍යා. පඤ්ඤත්තසික්ඛාපද.
11. ස්‍යා. සාධුකාරමකාසි. 12. ස්‍යා. & ම. පිහයමානාති. 13. ස්‍යා. & ම. සබ්බ.

ඡින්දිත්වා ගහිතට්ඨානං යථා විදත්ථිමත්තං හොති එවං ගහෙතබ්බං, සන්ථරන්තෙන පන පාළියං වුත්තනයෙනෙව එකදෙසෙ වා සන්ථරිතබ්බං, විජටෙත්වා වා මිස්සකං කත්වා සන්ථරිතබ්බං, එවං[1] ථිරතරං හොතීති, සෙසං උත්තානත්ථමෙව. සමුට්ඨානාදීනි කිරියාකිරියත්තා ඉමස්ස සික්ඛාපදස්ස ඡබ්භාගසික්ඛාපදසදිසානීති.

නිසීදනසන්ථත සික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.[2]

(ඉමෙසු පන පඤ්චසු සන්ථතෙසු පුරිමානි තීණි විනයකම්මං කත්වා පටිලභිත්වා පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටන්ති, පච්ඡිමානි ද්වෙ වට්ටන්තීති වෙදිතබ්බානි.)

තෙන සමයෙනාති එළකලොමසික්ඛාපදං, තත්ථ **උප්පණ්ඩෙසුන්ති** කිත්තකෙන භන්තෙ කීතානීති ආදීනි වදන්තා අවහසිංසු, **සීසතොව ආසුම්භීති** යථා මනුස්සා අරඤ්ඤතො මහන්තං දාරුභාරං ආනෙත්වා කිලන්තා සීසතොව පාතෙන්ති, එවං පාතෙසීති අත්ථො. **සහත්ථාති** සහත්ථෙන; අඤ්ඤෙන හරිතබ්බානීති වුත්තං හොති. **බහි තියොජනං පාතෙතීති** තියොජනතො බහි පාතෙති, අනන්තරායෙන පතනකෙ[3] ගච්ඡතො මුත්තමත්තෙ ලොමගණනාය නිස්සග්ගිය[4] පාචිත්තියානි, සචෙ බහි තියොජනෙ රුක්ඛෙ වා එකෙසු වා පටිහඤ්ඤිත්වා පුන අන්තො[5] පතති අනාපත්ති, භූමියං පතිත්වා ඨත්වා ඨත්වා[6] වට්ටමානා එළකලොමභණ්ඩිකා පුන අන්තො[5] පවිසති ආපත්තියෙව. අන්තො ඨත්වා හත්ථෙන වා පාදෙන වා යට්ඨියා වා වට්ටෙති ඨත්වා වා අඨත්වා වා වට්ටමානා භණ්ඩිකා ගච්ඡතු[7] ආපත්තියෙව. අඤ්ඤස්ස[8] හරිස්සතීති ඨපෙති, තෙන හරිතෙපි ආපත්තියෙව. සුද්ධචිත්තෙන ඨපිතං වාතො වා අඤ්ඤො වා අත්තනො ධම්මතාය බහි පාතෙති ආපත්තියෙව, සඋස්සාහත්තා අචිත්තකත්තා ච සික්ඛාපදස්ස. කුරුන්දියාදිසු පන එත්ථ අනාපත්තීති වුත්තං, සා අනාපත්ති පාළියා න සමෙති. උභතො භණ්ඩිකං එකාබද්ධං කත්වා එකං භණ්ඩිකං අන්තොසීමාය එකං බහිසීමාය කරොන්තො ඨපෙති රක්ඛති තාව, එකාබද්ධෙ කාජෙපි එසෙව නයො. යදි පන අබන්ධිත්වා කාජකොටියං ඨපිතමත්තමෙව හොති න රක්ඛති, එකාබද්ධෙපි පරිවත්තෙත්වා ඨපිතෙ ආපත්තියෙව.

අඤ්ඤස්ස යානෙ වාති එත්ථ ගච්ඡන්තෙ යානෙ වා හත්ථිපිට්ඨියාදිසු වා සාමිකස්ස අජානන්තස්සෙව හරිස්සතීති ඨපෙති, තස්මිං තියොජනං අතික්කන්තෙ ආපත්ති.[9] අගච්ඡන්තෙපි[10] එසෙව

---

1. ස්‍යා. එවං කතං. 2. ස්‍යා. පදං සමත්තං & ම. පදං.
3. ම. & සී. මු, පන පතනකෙ. 4. ස්‍යා. නිස්සග්ගියානි.
5. ස්‍යා. අබ්භන්තරෙ. 6. ස්‍යා. & ම. ඨපෙත්වා. 7. ස්‍යා. ගච්ඡති.
8. ම. අඤ්ඤො. 9. ස්‍යා. ආපත්තියෙව. 10. සී. & සී. මු. ආගච්ඡන්තෙපි.

තායො. සචෙ පන අගච්ඡන්තෙ යානෙ වා හත්ථිපිට්ඨිආදීසු වා ඨපෙත්වා අභිරුහිත්වා[1] සාරෙති, හෙට්ඨා වා ගච්ඡන්තො චොදෙති, පක්කොසන්තො වා අනුබන්ධාපෙති "අඤ්ඤං හරාපෙතී"ති වචනතො අනාපත්ති. කුරුන්දියාදීසු පන ආපත්තීති වුත්තං, තං "අඤ්ඤං හරාපෙතී"ති ඉමිනා න සමෙති. අදින්නාදානෙ පන සුඞ්කඝාතෙ ආපත්ති හොති, යා හි තත්ථ ආපත්ති, සා ඉධ අනාපත්ති, යා ඉධ ආපත්ති, සා තත්ථ අනාපත්ති, තං ඨානං පත්වා අඤ්ඤවිහිතො වා චොරාදීහි වා උපද්දුතො ගච්ඡති ආපත්ති යෙව, සබ්බත්ථ ලොමගණනාය ආපත්තිපරිච්ඡෙදො වෙදිතබ්බො. **වාසා[2]ධිප්පායො ගන්ත්වා තතො පරං හරතීති** යත්ථ ගතො තත්ථ උද්දෙසපරිපුච්ඡාදීනං වා පච්චයානං[3] වා අලාභෙන තතො පරං අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡති, තතොපි අඤ්ඤත්ථාති එවං යොජනසතම්පි හරන්තස්ස අනාපත්ති. **අච්ඡින්නං පටිලභිත්වාති** චොරා[4] අච්ඡින්දිත්වා නිරත්ථකභාවං ඤත්වා පටිදෙන්ති, තං හරන්තස්ස අනාපත්ති. **නිස්සට්ඨං පටිලභිත්වාති** විනයකම්මකතං පටිලභිත්වාති අත්ථො. **කතභණ්ඩන්ති[5]** කතං භණ්ඩං, කම්බලකොජවසන්ථතාදි යං කිඤ්චි අන්තමසො සුත්තකෙන බද්ධමත්තම්පි. යො පන තනුකපත්තත්ථවිකන්තරෙ වා ආයොගඅංසවට්ටක[6]කායබන්ධනාදීනං අන්තරෙසු වා පිප්ඵලිකාදීනං මලරක්ඛණත්ථං සිපාටියං[7] වා අන්තමසො වාතාබාධිකො කණ්ණච්ඡිද්දෙපි ලොමානි පක්ඛිපිත්වා ගච්ඡති ආපත්ති යෙව. සුත්තකෙන පන බන්ධිත්වා පක්ඛිත්තං කතභණ්ඩකට්ඨානෙ තිට්ඨති, වෙණිං කත්වා හරති ඉදං නිදූනමුඛං නාම, ආපත්ති යෙවාති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. සමුට්ඨානාදීසු ඉදං එළකලොමසමුට්ඨානං නාම, කායතො ච කායචිත්තතො ච සමුට්ඨාති, කිරියා නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං තිචිත්තං තිවෙදනන්ති.

එළකලොම සික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.[8]

තෙන සමයෙනාති එළකලොමධොවාපන සික්ඛාපදං, තත්ථ **රිඤ්චන්තීති** උජ්ඣන්ති විස්සජ්ජෙන්ති, න සක්කොන්ති අනුයුඤ්ජිතුන්ති වුත්තං හොති, සෙසමෙත්ථ පුරාණචීවරසික්ඛාපදෙ වුත්තනයමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

එළකලොමධොවාපන සික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති රූපිය සික්ඛාපදං, තත්ථ **පටිවිංසොති** කොට්ඨාසො, **ජාතරූපරජතන්ති** එත්ථ ජාතරූපන්ති සුවණ්ණස්ස නාමං, තං පන යස්මා තථාගතස්ස වණ්ණසදිසං හොති, තස්මා **සත්ථු**

---

1. සී. ආරුහිත්වා. 2. ස්‍යා. නියොජනං වාසා.
3. ස්‍යා. & ම. පච්චයාදීනං. 4. ස්‍යා. තං චොරා.
5. ස්‍යා. කතභණ්ඩන්ති & ම. කතභණ්ඩනි. 6. ස්‍යා. බන්ධක & ම. බද්ධක.
7. ස්‍යා. සිපාටිකාය. 8. ස්‍යා. & ම. පදං නිට්ඨිතං & සී. පදං, එවමඤ්ඤත්‍ර.

වණ්ණො වුච්චතීති පදභාජනෙ වුත්තං, තස්සෙවා යො සත්ථුවණ්ණො ලොහවිසෙසො ඉදං ජාතරූපං නාමාති, රජතං පන "සඞ්ඛො සිලා පවාළං රජතං ජාතරූප"න්ති ආදිසු රූපියං වුත්තං, ඉධ පන යං කිඤ්චි වොහාරගමනීයං කහාපණාදි අධිප්පෙතං. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ **කහාපණො ලොහමාසකො**ති ආදි වුත්තං.

තත්ථ **කහාපණො**ති සුවණ්ණමයො[1] වා රූපියමයො වා පාකතිකො වා, **ලොහමාසකො**ති තම්බලොහාදීහි කතමාසකො, **දාරුමාසකො**ති සාරදාරුනා වා වෙළුපෙසිකාය වා අන්තමසො තාලපණ්ණෙනපි රූපං ඡින්දිත්වා කතමාසකො, **ජතුමාසකො**ති ලාඛාය වා නිය්‍යාසෙන වා රූපං සමුට්ඨාපෙත්වා කතමාසකො, **යෙ වොහාරං ගච්ඡන්තී**ති ඉමිනා පන පදෙන යො යො යත්ථ යත්ථ ජනපදෙ යදා යදා වොහාරං ගච්ඡති අන්තමසො අට්ඨිමයොපි චම්මමයොපි රුක්ඛඵලබීජමයොපි සමුට්ඨාපිතරූපොපි අසමුට්ඨාපිතරූපොපි සබ්බො සඞ්ගහිතො.

ඉච්චෙතං සබ්බම්පි රජතං ජාතරූපං ජාතරූපමාසකො, වුත්තප්පභෙදො සබ්බොපි[2] රජතමාසකොති චතුබ්බිධං නිස්සග්ගියවත්ථු හොති. මුත්තා මණි වෙළුරියො[3] සඞ්ඛො සිලා පවාළං ලොහිතඞ්කො මසාරගල්ලං සත්තධඤ්ඤානි දාසිදාස ඛෙත්තවත්ථු පුප්ඵාරාම ඵලාරාමාදයොති ඉදං දුක්කටවත්ථු. සුත්තං ඵාලො පටකො කප්පාසො අනෙකප්පකාරං අපරණ්ණං සප්පි නවනීත තෙල මධු ඵාණිතාදි භෙසජ්ජඤ්ච ඉදං කප්පියවත්ථු.

තත්ථ නිස්සග්ගියවත්ථුං අත්තනො වා සඞ්ඝගණපුග්ගලචෙතියානං[4] වා අත්ථාය සම්පටිච්ඡිතුං න වට්ටති, අත්තනො අත්ථාය සම්පටිච්ඡතො නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං[5], සෙසානං අත්ථාය දුක්කටං, දුක්කටවත්ථුං සබ්බෙසම්පි අත්ථාය සම්පටිච්ඡතො දුක්කටමෙව, කප්පියවත්ථුම්හි අනාපත්ති, සබ්බම්පි නික්ඛිපනත්ථාය භණ්ඩාගාරිකසීසෙන සම්පටිච්ඡතො උපරි රතනසික්ඛාපදෙ ආගතවසෙන පාචිත්තියං.

උග්ගණ්හෙය්‍යාති ගණ්හෙය්‍ය, යස්මා පන ගණ්හන්තො[6] ආපත්තිං ආපජ්ජති, තෙනස්ස පදභාජනෙ **සයං ගණ්හාති නිස්සග්ගියං පාචිත්තිය**න්ති වුත්තං, එස නයො සෙසපදෙසුපි.

තත්ථ ජාතරූපරජතභණ්ඩෙසු කහාපණමාසකෙසු ච එකං ගණ්හතො වා ගණ්හාපයතො වා එකා ආපත්ති, සහස්සඤ්චෙපි එකතො ගණ්හාති ගණ්හාපෙති, වත්ථුගණනාය ආපත්තියො. මහාපච්චරියං පන කුරුන්දියඤ්ච සිථිලබද්ධාය[7] ථවිකාය සිථිලපූරිතෙ වා භාජනෙ රූපගණනාය ආපත්ති, ඝනබද්ධෙ[8] පන ඝනපූරිතෙ වා එකාව

1. සයා. & ම. සොවණ්ණමයො.
2. ම. සඞ්ඛො.
3. වෙළුරියො-ඉති ක්වචි න.
4. සයා. චෙතියාදීනං,
5. සයා. & ම. පාචිත්තියං හොති.
6. සයා. පටිග්ගණ්හන්තො
7. සයා. සිථිලබන්ධාය.
8. සයා. ඝනබන්ධෙ.

ආපත්තීති වුත්තං. උපනික්ඛිත්තසාදියනෙ පන ඉදං අය්‍යස්ස හොතූති වුත්තෙ සචෙපි චිත්තෙන සාදියති, ගණ්හිතුකාමො හොති, කායෙන වාචාය වා නයිදං කප්පතීති පටික්ඛිපති, අනාපත්ති, කායවාචාහි වා අප්පටික්ඛිපිත්වාපි සුද්ධචිත්තො හුත්වා නයිදං අම්හාකං කප්පතීති න සාදියති අනාපත්තියෙව. තීසු ද්වාරෙසු හි යෙන කෙනචි පටික්ඛිත්තං පටික්ඛිත්තමෙව හොති. සචෙ පන කායවාචාහි අප්පටික්ඛිපිත්වා චිත්තෙන අධිවාසෙති, කායවාචාහි කත්තබ්බස්ස පටික්ඛෙපස්ස අකරණතො අකිරියසමුට්ඨානං කායද්වාරෙ වචීද්වාරෙ ච ආපත්තිං ආපජ්ජති, මනොද්වාරෙ පන ආපත්ති නාම නත්ථි, එකො සතං වා සහස්සං වා පාදමූලෙ ඨපෙති තුම්හාකිදං හොතූති, භික්ඛු නයිදං කප්පතීති පටික්ඛිපති, උපාසකො පරිච්චත්තං මයා තුම්හාකන්ති ගතො, **අඤ්ඤො තත්ථ** ආගන්ත්වා පුච්ඡති: කිං භන්තෙ ඉදන්ති, යං තෙන ච අත්තනා ච වුත්තං, තං ආචික්ඛිතබ්බං, සො චෙ වදති "ගොපයිස්සාමි භන්තෙ ගුත්තට්ඨානං දස්සෙථා"ති, සත්තභූමිකම්පි පාසාදං අභිරුහිත්වා ඉදං ගුත්තට්ඨානන්ති ආචික්ඛිතබ්බං, ඉධ නික්ඛිපාහීති න වත්තබ්බං, එත්තාවතා කප්පියඤ්ච අකප්පියඤ්ච නිස්සාය ඨිතං හොති. ද්වාරං පිදහිත්වා රක්ඛන්තෙන වසිතබ්බං, සචෙ කිඤ්චි වික්කායිකභණ්ඩං පත්තං වා චීවරං වා ආගච්ඡති, ඉදං ගහෙස්සථ[1] භන්තෙති වුත්තෙ "උපාසක අත්ථි අම්හාකං ඉමිනා අත්ථො, වත්ථුඤ්ච එවරූපං නාම සංවිජ්ජති, කප්පියකාරකො නත්ථී"ති වත්තබ්බං, සචෙ සො වදති, "අහං කප්පියකාරකො භවිස්සාමි, ද්වාරං විවරිත්වා දෙථා"ති, ද්වාරං විවරිත්වා ඉමස්මිං ඔකාසෙ ඨපිතන්ති වත්තබ්බං, ඉදං ගණ්හාති ච න වත්තබ්බං, එවම්පි කප්පියඤ්ච අකප්පියඤ්ච නිස්සාය ඨිතමෙව හොති, සො චෙ තං ගහෙත්වා තස්ස කප්පියභණ්ඩං දෙති වට්ටති, සචෙ අධිකං ගණ්හාති න මයං තව භණ්ඩං ගණ්හාම නික්ඛමාහීති[2] වත්තබ්බො.

සඞ්ඝමජ්ඣෙ නිස්සජ්ජිතබ්බන්ති එත්ථ යස්මා රූපියං නාම අකප්පියං, තස්මා නිස්සජ්ජිතබ්බං සඞ්ඝස්ස වා පුග්ගලස්ස වාති න වුත්තං, යස්මා පන තං පටිග්ගහිතමත්තමෙව න තෙන කිඤ්චි කප්පියභණ්ඩං චෙතාපිතං, තස්මා උපායෙන පරිභොගදස්සනත්ථං සඞ්ඝමජ්ඣෙ නිස්සජ්ජිතබ්බන්ති වුත්තං. **කප්පියං ආචික්ඛිතබ්බං සප්පිං[3] වා**ති පබ්බජිතානං සප්පි වා තෙලං වා වට්ටති උපාසකාති එවං ආචික්ඛිතබ්බං, **රූපියපටිග්ගාහකං ඨපෙත්වා සබ්බෙහෙව පරිභුඤ්ජිතබ්බ**න්ති සබ්බෙහි භාජෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. රූපියපටිග්ගාහකෙන භාගො න ගහෙතබ්බො, අඤ්ඤෙසං භික්ඛූනං වා ආරාමිකානං වා පත්තභාගම්පි ලභිත්වා[4] පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටති, අන්තමසො මක්කටාදීහි තතො හරිත්වා අරඤ්ඤෙ ඨපිතං වා තෙසං හත්ථතො ගලිතං වා තිරච්ඡානගත[5]

---

1. ස්‍යා. ගණ්හිස්සථ.
2. ස්‍යා. නික්ඛිපාහීති,
3. ම. සබ්බි-එවමඤ්ඤත්‍ර.
4. ස්‍යා. පටිලභිත්වා.
5. ම. ගළිත්වා තිරච්ඡානගත.

පරිග්ගහිතම්පි පංසුකූලම්පි න වට්ටති යෙව. යතො ආගමෙන ඤාණිතෙන සෙනාසනග්ගහණම්පි න වට්ටති. සප්පිනා වා තෙලෙන වා පදීපං කත්වා දීපාලොකෙන නිපජ්ජිතුං කසිණපරිකම්මම්පි කාතුං පොත්ථකම්පි වාචෙතුං න වට්ටති. තෙල[1] මධුඵාණිතෙහි පන සරීරෙ වණං මක්ඛෙතුං න වට්ටති යෙව. තෙන වත්ථුනා මඤ්චපීඨාදීනි වා ගණ්හන්තො උපොසථාගාරං වා භොජනසාලං වා කරොන්තො පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටති, ඡායාපි ගෙහපරිච්ඡෙදෙන ඨිතා න වට්ටති, පරිච්ඡෙදාතික්කන්තා ආගන්තුකත්තා වට්ටති. තං වත්ථුං විස්සජ්ජෙත්වා කාරෙන්තෙන මග්ගෙනාපි සෙතුනාපි නාවායපි උළුම්පෙනාපි ගන්තුං න වට්ටති, තෙන වත්ථුනා ඛණාපිතාය පොක්ඛරණියා උබ්භිතොදකං පාතුං වා පරිභුඤ්ජිතුං වා න වට්ටති, අන්තො උදකෙ පන අසති අඤ්ඤං ආගන්තුක උදකං වා වස්සොදකං වා පවිසති වට්ටති, කීතාය යෙන උදකෙන සද්ධිං කීතා තං ආගන්තුකම්පි න වට්ටති, තං වත්ථුං උපනික්ඛෙපං ඨපෙත්වා සඞ්ඝො පච්චයෙ පරිභුඤ්ජති, තෙපි පච්චයා තස්ස න වට්ටන්ති. ආරාමො ගහිතො හොති සොපි පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටති, යදි භූමිපි බීජම්පි අකප්පියං නෙව භූමිං න ඵලං පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති, සචෙ භූමිං යෙව කිණිත්වා අඤ්ඤානි බීජානි රොපිතානි ඵලං[2] වට්ටති, අථ බීජානි කිණිත්වා කප්පියභූමියං රොපිතානි, ඵලං න වට්ටති, භූමියං නිසීදිතුං වා නිපජ්ජිතුං වා වට්ටති.

සචෙ සො ඡඩ්ඩතීති යදි තං කිඤ්චි ලභති, අථාපි න ඡඩ්ඩති, සයං[3] ගහෙත්වා ගච්ඡති න පාකටො හොති. **න චෙ ඡඩ්ඩතීති** අථ නෙව ගහෙත්වා ගච්ඡති න ඡඩ්ඩති, කිං මය්හං ඉමිනා බ්‍යාපාරෙනාති යෙන කාමං පක්කමති, තතො යථාවුත්තලක්ඛණො රූපියඡඩ්ඩකො සම්මන්නිතබ්බො. **යො න ඡන්දාගති**ආදීසු ලොභවසෙන තං වත්ථුං අත්තනො වා කරොන්තො අඤ්ඤෙසං වා උස්සක්කෙන්තො ඡන්දාගතිං නාම ගච්ඡති, දොසවසෙන නෙවායං මාතිකං ජානාතීති පරං අපසාදෙන්තො දොසාගතිං නාම ගච්ඡති, මොහවසෙන මුට්ඨස්සතිපමුට්ඨස්සතිභාවං ආපජ්ජන්තො මොහාගතිං නාම ගච්ඡති, රූපියපටිග්ගාහකස්ස භයෙන ඡඩ්ඩෙතුං අවිසහන්තො භයාගතිං නාම ගච්ඡති, එවං අකරොන්තො න ඡන්දාගතිං ගච්ඡති-පෙ-න භයාගතිං ගච්ඡතීති වෙදිතබ්බො. **අනිමිත්තං කත්වා**ති නිමිත්තං අකත්වා, අක්ඛීනි නිම්මීලෙත්වා නදියං වා පපාතෙ වා වනගහනෙ වා ගූථං[4] විය අනපෙක්ඛෙන පතිතොකාසං අසමන්නාහරන්තෙන පාතෙතබ්බන්ති අත්ථො. එවං ජිගුච්ඡිතබ්බම්පි රූපියං භගවා පරියායෙන භික්ඛූනං පරිභොගං ආචික්ඛි. රූපියපටිග්ගාහකස්ස පන කෙනාපි පරියායෙන තතො උප්පන්නපච්චයපරිභොගො න වට්ටති, යථා චායං එතස්ස න

1. සයා. තාමතා තෙල. 2. සයා. ඵලං පරිභුඤ්ජිතුං.
3. සයා. සයං වා. 4. සයා. ගූථං.

වට්ටති, එවං අසන්තසම්භාවනාය වා කුලදූසකකම්මෙන වා කුහනාදීහි වා උප්පන්නපච්චයා නෙව තස්ස න අඤ්ඤස්ස වට්ටන්ති, ධම්මෙන සමෙන උප්පන්නාපි අපච්චවෙක්ඛිත්වා පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටන්ති.

චත්තාරො හි පරිභොගා: ථෙය්‍යපරිභොගො ඉණපරිභොගො දායජ්ජපරිභොගො සාමිපරිභොගොති. තත්ථ සඞ්ඝමජ්ඣෙපි නිසීදිත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස දුස්සීලස්ස පරිභොගො ථෙය්‍යපරිභොගො නාම. සීලවතො අපච්චවෙක්ඛිතපරිභොගො ඉණපරිභොගො නාම. තස්මා චීවරං පරිභොගෙ පරිභොගෙ පච්චවෙක්ඛිතබ්බං, පිණ්ඩපාතො ආලොපෙ ආලොපෙ, තථා අසක්කොන්තෙන පුරෙභත්ත[1] පච්ඡාභත්ත, පුරිමයාමමජ්ඣිමයාමපච්ඡිමයාමෙසු; සචස්ස අපච්චවෙක්ඛතොව[2] අරුණො උග්ගච්ඡති, ඉණපරිභොගට්ඨානෙ තිට්ඨති. සෙනාසනම්පි පරිභොගෙ පරිභොගෙ පච්චවෙක්ඛිතබ්බං, භෙසජ්ජස්ස පටිග්ගහණෙපි පරිභොගෙපි සතිපච්චයතා වට්ටති, එවං සන්තෙපි පටිග්ගහණෙ සතිං කත්වා පරිභොගෙ අකරොන්තස්සෙව ආපත්ති, පටිග්ගහණෙ පන සතිං අකත්වා පරිභොගෙ කරොන්තස්ස අනාපත්ති.

චතුබ්බිධා හි සුද්ධි: දෙසනාසුද්ධි සංවරසුද්ධි පරියෙට්ඨි[3] සුද්ධි පච්චවෙක්ඛණසුද්ධීති, තත්ථ දෙසනාසුද්ධි නාම: පාතිමොක්ඛසංවරසීලං, තං හි දෙසනාය සුජ්ඣනතො දෙසනාසුද්ධීති වුච්චති, සංවරසුද්ධි නාම ඉන්ද්‍රියසංවරසීලං, තං හි න පුනෙවං කරිස්සාමීති චිත්තාධිට්ඨාන සංවරෙනෙව සුජ්ඣනතො සංවරසුද්ධීති වුච්චති, පරියෙට්ඨිසුද්ධි නාම ආජීවපාරිසුද්ධිසීලං, තං හි අනෙසනං පහාය ධම්මෙන සමෙන පච්චයෙ උප්පාදෙන්තස්ස පරියෙසනාය සුද්ධත්තා පරියෙට්ඨිසුද්ධීති වුච්චති. පච්චවෙක්ඛණසුද්ධි නාම පච්චයපරිභොගසන්නිස්සිතසීලං, තං හි "පටිසඞ්ඛා යොනිසො චීවරං පටිසෙවතී"ති ආදිනා නයෙන වුත්තෙන පච්චවෙක්ඛණෙන සුජ්ඣනතො පච්චවෙක්ඛණසුද්ධීති වුච්චති. තෙන වුත්තං "පටිග්ගහණෙ පන සතිං අකත්වා පරිභොගෙ කරොන්තස්ස අනාපත්තී"ති. සත්තන්නං සෙක්ඛානං පච්චයපරිභොගො දායජ්ජපරිභොගො නාම, තෙ හි භගවතො පුත්තා, තස්මා පිතුසන්තකානං පච්චයානං දායාදා හුත්වා තෙ පච්චයෙ පරිභුඤ්ජන්ති. කිම්පන තෙ භගවතො පච්චයෙ පරිභුඤ්ජන්තීති? ගිහීහි දින්නාපි භගවතා අනුඤ්ඤාතත්තා භගවතො සන්තකා හොන්ති, තස්මා භගවතො පච්චයෙ පරිභුඤ්ජන්තීති වෙදිතබ්බා, ධම්මදායාදසුත්තං චෙත්ථ සාධකං. ඛීණාසවානං පරිභොගො සාමිපරිභොගො නාම, තෙ හි තණ්හාය දාසබ්‍යං අතීතත්තා සාමිනො හුත්වා පරිභුඤ්ජන්ති. ඉති ඉමෙසු පරිභොගෙසු සාමිපරිභොගො ච දායජ්ජපරිභොගො ච සබ්බෙසම්පි වට්ටති. ඉණපරිභොගො න වට්ටති, ථෙය්‍යපරිභොගෙ කථායෙව නත්ථි.

1. සී. & සී. මු. භත්තං, 2. සී. & සී. මු. අපච්චවෙක්ඛතො.
3. පරියිට්ඨි-සාළචී.

අපරෙපි චත්තාරො පරිභොගා: ලජ්ජිපරිභොගො අලජ්ජිපරිභොගො ධම්මියපරිභොගො අධම්මියපරිභොගොති. තත්ථ අලජ්ජිනො ලජ්ජිනා සද්ධිං පරිභොගො වට්ටති ආපත්තියා න කාරෙතබ්බො, ලජ්ජිනො අලජ්ජිනා සද්ධිං යාව න ජානාති තාව වට්ටති, ආදිතො පට්ඨාය හි අලජ්ජී නාම නත්ථි, තස්මා යදාස්ස අලජ්ජිභාවං ජානාති තදා වත්තබ්බො "තුම්හෙ කායද්වාරෙ ච වචීද්වාරෙ ච වීතික්කමං කරොථ, තං අප්පතිරූපං මා එවමකත්ථා"ති[1], සචෙ අනාදියිත්වා කරොතියෙව, යදි තෙන සද්ධිං පරිභොගං කරොති, සොපි අලජ්ජීයෙව හොති. යොපි අත්තනො භාරභූතෙන අලජ්ජිනා සද්ධිං පරිභොගං කරොති, සොපි නිවාරෙතබ්බො. සචෙ න ඔරමති, අයම්පි අලජ්ජීයෙව හොති. එවං එකො[2] අලජ්ජී අලජ්ජිසතම්පි කරොති. අලජ්ජිනො පන අලජ්ජිනාව සද්ධිං පරිභොගෙ ආපත්ති නාම නත්ථි. ලජ්ජිනො ලජ්ජිනා සද්ධිං පරිභොගො ද්වින්නං ඛත්තියකුමාරානං සුවණ්ණපාතියං භොජනසදිසො.[3] ධම්මියාධම්මියපරිභොගො පච්චයවසෙනෙව වෙදිතබ්බො, තත්ථ සචෙ පුග්ගලොපි අලජ්ජී පිණ්ඩපාතොපි අධම්මියො, උභො ජෙගුච්ඡා, පුග්ගලො අලජ්ජී පිණ්ඩපාතො ධම්මියො, පුග්ගලං ජිගුච්ඡිත්වා පිණ්ඩපාතො න ගහෙතබ්බො. මහාපච්චරියං පන දුස්සීලො සඞ්ඝතො උද්දෙසභත්තාදීනි ලභිත්වා සඞ්ඝස්සෙව දෙති, තානි යථාදත්තමෙව ගහෙතුං[4] වට්ටන්තීති වුත්තං, පුග්ගලො ලජ්ජී පිණ්ඩපාතො අධම්මියො, පිණ්ඩපාතො ජෙගුච්ඡො[5] න ගහෙතබ්බො. පුග්ගලො ලජ්ජී පිණ්ඩපාතොපි ධම්මියො, වට්ටති.

අපරෙ ද්වෙ පග්ගහා ද්වෙ ච පරිභොගා: ලජ්ජිපග්ගහො අලජ්ජිපග්ගහො, ධම්මපරිභොගො ආමිසපරිභොගොති. තත්ථ අලජ්ජිනො ලජ්ජිං පග්ගහෙතුං වට්ටති, න සො ආපත්තියා කාරෙතබ්බො. සචෙ පන ලජ්ජී අලජ්ජිං පග්ගණ්හාති අනුමොදනාය අජ්ඣෙසති ධම්මකථාය අජ්ඣෙසති කුලෙසු උපත්ථම්භෙති, ඉතරොපි අම්හාකං ආචරියො ඊදිසො ච ඊදිසො චාති තස්ස පරිසති[6] වණ්ණං භාසති, අයං සාසනං ඔසක්කාපෙති අන්තරධාපෙතීති වෙදිතබ්බො.

ධම්මපරිභොගආමිසපරිභොගෙසු පන යත්ථ ආමිසපරිභොගො වට්ටති, ධම්මපරිභොගොපි තත්ථ[7] වට්ටති. යො පන කොටියං ඨිතො ගන්ථො තස්ස පුග්ගලස්ස අච්චයෙන නස්සිස්සති, තං ධම්මානුග්ගහෙන උග්ගණ්හිතුං වට්ටතීති වුත්තං, තත්‍රිදං වත්ථු:- මහාභයෙ කිර එකස්සෙව භික්ඛුනො මහානිද්දෙසො පගුණො අහොසි. අථ චතුනිකායිකතිස්සත්ථෙරස්ස උපජ්ඣායො මහාතිපිටකත්ථෙරො නාම මහාරක්ඛිතත්ථෙරං ආහ: ආවුසො මහාරක්ඛිත! එතස්ස සන්තිකෙ මහානිද්දෙසං ගණ්හාහීති, "පාපො කිරායං භන්තෙ න ගණ්හාමී"ති.

1. සභා. මා එව, අකරිත්ථාති.
2. සභා. එකොපි.
3. සභා. ය් සී. සදිසො.
4. ම. ගහිතහත්ථා.
5. සභා. & ම. ජිගුච්ඡො.
6. සභා. & ම. පරිසති.
7. සභා. & ම. තත්ථ ධම්මපරිභොගොපි.

ගණ්හාවුසො "අයං තෙ සන්තිකෙ නිසීදිස්සාමී"ති. සාධු භන්තෙ පුමෙහසු නිසින්නස්සු ගණ්හිස්සාමීති පට්ඨපෙත්වා රත්තින්දිවං නිරන්තරං පරියාපුණන්තො ඔසාපන[1]දිවසෙ හෙට්ඨාමඤ්චෙ ඉත්ථිං දිස්වා "භන්තෙ සුතං යෙව මෙ පුබ්බෙ, සචාහං එවං ජානෙය්‍යං, න ඊදිසස්ස සන්තිකෙ ධම්මං පරියාපුණෙය්‍ය"න්ති ආහ. තස්ස පන සන්තිකෙ බහූ මහාථෙරා උග්ගණ්හිත්වා මහානිද්දෙසං පතිට්ඨාපෙසුං.

රූපියෙ රූපියසඤ්ඤීති එත්ථ සබ්බම්පි ජාතරූපරජතං රූපියසඞ්ගහමෙව ගච්ඡතීති වෙදිතබ්බං. **රූපියෙ වෙමතිකොති** සුවණ්ණං නු ඛො ඛරපත්තං නු ඛොති ආදිනා නයෙන සංසයජාතො, **රූපියෙ අරූපියසඤ්ඤීති** සුවණ්ණාදීසු ඛරපත්තාදිසඤ්ඤී, අපි ච පුඤ්ඤකාමා රාජොරොධාදයො හත්ථකච්ඡපකගන්ධපිණ්ඩාදීසු පක්ඛිපිත්වා හිරඤ්ඤසුවණ්ණං දෙන්ති, චොළභික්ඛාය චරන්තානං[2] දසන්ත[3] බද්ධකහාපණාදීහි යෙව සද්ධිං චොළකානි දෙන්ති, භික්ඛූ ගන්ධාදිසඤ්ඤාය වා චොළකසඤ්ඤාය වා පටිග්ගණ්හන්ති, එවං[4] රූපියෙ අරූපියසඤ්ඤී රූපියං පටිග්ගණ්හාතීති වෙදිතබ්බො. පටිග්ගණ්හන්තෙන පන ඉමස්මිං ගෙහෙ ඉදං ලද්ධන්ති සල්ලක්ඛෙතබ්බං, යෙන හි අසතියා දින්නං හොති, සො සතිං ලභිත්වා[5] පුන ආගච්ඡති, අථස්ස වත්තබ්බං "තව චොළකං පස්සාහී"ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානත්ථමෙව. සමුට්ඨානාදීසු ඡසමුට්ඨානං, සියා කිරියා ගහණෙන ආපජ්ජනතො, සියා අකිරියා පටික්ඛෙපස්ස අකරණතො, රූපියඅඤ්ඤවාදකඋපස්සුතිසික්ඛාපදානි තීණි එකපරිච්ඡෙදානි, නො සඤ්ඤාවිමොක්ඛං අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිචිත්තං තිවෙදනන්ති.

රූපියසික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තතො සමනන්තරායි රූපියසංවොහාරසික්ඛාපදං, තත්ථ **නානප්පකාරකන්ති** කතාකතාදිවසෙන අනෙකවිධං, **රූපියසංවොහාරන්ති** ජාතරූපරජතපරිවත්තනං, **සමාපජ්ජන්තීති** පටිග්ගහණෙනෙව පටික්ඛිත්තත්තා පටිග්ගහිතපරිවත්තනෙ දොසං අපස්සන්තා කරොන්ති, **සීසූපගන්ති** ආදීසු සීසං උපගච්ඡතීති සීසූපගං, පොත්ථකෙසු පන සීසූපකන්ති ලිඛිතං, යස්ස කස්සචි සීසාලඞ්කාරස්සෙතං අධිවචනං, එස නයො සබ්බත්ථ. **කතෙන කතන්ති** ආදීසු සුද්ධො රූපියසංවොහාරොයෙව. **රූපියෙ රූපියසඤ්ඤීති** ආදිම්හි පුරිමසික්ඛාපදෙ වුත්තවත්ථුසු නිස්සග්ගියවත්ථුනා නිස්සග්ගියවත්ථුං චෙතාපෙන්තස්ස මූලග්ගහණෙ පුරිමසික්ඛාපදෙන නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං, අපරාපරං පරිවත්තනෙ ඉමිනා නිස්සග්ගියපාචිත්තියමෙව. නිස්සග්ගියවත්ථුනා දුක්කටවත්ථුං වා කප්පියවත්ථුං වා චෙතාපෙන්තස්සපි එසෙව නයො.

1. සෙ., ඊ මු., උපොසථ. 2. ම. චං චීරයන්තානං. 3. සෙ., දුස්සන්තා.
4. ම., එවම්පි. 5. සෙ., ඊ මු., සතිලභිත්වා.

යථා හි අයං **අරූපියෙ රූපියසඤ්ඤී රූපියං චෙතාපෙතීති** ආදි දුතියො තිකො වුත්තො, තස්සානුලොමත්තා අවුත්තොපි අයමපරො[1] **රූපියෙ රූපියසඤ්ඤී අරූපියං චෙතාපෙතීති** ආදි තිකො වෙදිතබ්බො, අත්තනො වා හි අරූපියෙන පරස්ස රූපියං චෙතාපෙය්‍ය අත්තනො වා රූපියෙන පරස්ස අරූපියං; උභයත්ථාපි රූපියසංවොහාරො කතො යෙව හොති. තස්මා පාළියං එකන්තෙන රූපියපක්ඛෙ එකො යෙව තිකො වුත්තොති.

දුක්කටවත්ථුනා පන නිස්සග්ගියවත්ථුං චෙතාපෙන්තස්ස මූලග්ගහණෙ පුරිමසික්ඛාපදෙන දුක්කටං, පච්ඡා පරිවත්තනෙ ඉමිනා නිස්සග්ගිය පාචිත්තියං, ගරුකස්ස චෙතාපිතත්තා; දුක්කටවත්ථුනා දුක්කටවත්ථුමෙව කප්පියවත්ථුං වා චෙතාපෙන්තස්ස මූලග්ගහණෙ පුරිමසික්ඛාපදෙන දුක්කටං, පච්ඡා පරිවත්තනෙපි ඉමිනා දුක්කටමෙව. කස්මා? අකප්පියවත්ථුනා චෙතාපිතත්තා. අන්ධකට්ඨකථායං පන සබ්බෙ කයවික්කයං සමාපජ්ජෙය්‍ය නිස්සග්ගියං පාචිත්තියන්ති භාසිතං, තං දුබ්භාසිතං. කස්මා? න හි දූතගහණතො අඤ්ඤො කයවික්කයො නාම අත්ථි, කයවික්කය සික්ඛාපදඤ්ච කප්පියවත්ථුනා කප්පියවත්ථුපරිවත්තනමෙව සන්ධාය වුත්තං. තඤ්ච ඛො අඤ්ඤත්‍ර සහධම්මිකෙහි. ඉදං සික්ඛාපදං රූපියෙන ච රූපියාරූපියචෙතාපනං අරූපියෙන ච රූපියචෙතාපනං; දුක්කට වත්ථුනා පන දුක්කටවත්ථුනො චෙතාපනං නෙව ඉධ න තත්ථ පාළියං වුත්තං, න චෙත්ථ අනාපත්ති භවිතුං අරහති, තස්මා යථෙව දුක්කට වත්ථුනො පටිග්ගහණෙ දුක්කටං, තථෙව තස්ස චා නෙන චා[2] චෙතාපනෙපි දුක්කටං යුත්තන්ති භගවතො අධිප්පායඤ්ඤූහි වුත්තං. කප්පියවත්ථුනා පන නිස්සග්ගියවත්ථුං චෙතාපෙන්තස්ස මූලග්ගහණෙ පුරිමසික්ඛාපදෙන අනාපත්ති, පච්ඡා පරිවත්තනෙ ඉමිනා නිස්සග්ගිය පාචිත්තියං. වුත්තං හෙතං "අරූපියෙ අරූපියසඤ්ඤී රූපියං චෙතාපෙති නිස්සග්ගියං පාචිත්තිය"න්ති. තෙනෙව[3] දුක්කටවත්ථුං චෙතාපෙන්තස්ස මූලපටිග්ගහණෙ[4] තථෙව අනාපත්ති, පච්ඡා පරිවත්තනෙ ඉමිනා දුක්කටං, කස්මා? අකප්පියස්ස චෙතාපිතත්තා. කප්පියවත්ථුනා පන කප්පියවත්ථුං අඤ්ඤත්‍ර සහධම්මිකෙහි චෙතාපෙන්තස්ස මූලග්ගහණෙ පුරිමසික්ඛාපදෙන අනාපත්ති, පච්ඡා පරිවත්තනෙ උපරි කයවික්කය සික්ඛාපදෙන නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං, කයවික්කයං මොචෙත්වා ගණ්හන්තස්ස උපරි සික්ඛාපදෙනපි අනාපත්ති, වඩ්ඪිං[5] පයොජෙන්තස්ස දුක්කටං.

ඉමස්ස ච රූපියසංවොහාරස්ස ගරු[6]භාවදීපනං ඉදං පත්ත චතුක්කං වෙදිතබ්බං. යො හි රූපියං උග්ගණ්හිත්වා තෙන අයබීජං සමුට්ඨාපෙති, තං කොට්ටාපෙත්වා තෙන ලොහෙන පත්තං කාරෙති; අයං[7] පත්තො මහා අකප්පියො නාම, න සක්කා කෙනචි උපායෙන

1. සං. & ම. අයමපරොපි.
2. සං. තෙනෙව.
3. සං. තෙනෙව කප්පියවත්ථුනා.
4. සං. මූලගහණෙ.
5. සං. වුඩ්ඪිං.
6. ම. ගරුක.
7. සී. අය.

කප්පියො කාතුං, සචෙ හි තං විනාසෙත්වා ථාලකං කාරෙති, තම්පි අකප්පියං, වාසිං කාරෙති, තාය ඡින්නං දන්තකට්ඨම්පි අකප්පියං, බළිසං කාරෙති, තෙන මාරිතා මච්ඡාපි අකප්පියා, වාසිඵලං[1] තාපෙත්වා උදකං වා ඛීරං වා උණ්හාපෙති, තම්පි අකප්පියමෙව. යො පන රූපියං උග්ගණ්හිත්වා තෙන පත්තං කිණාති, අයම්පි පත්තො අකප්පියො. පඤ්චන්නම්පි සහධම්මිකානං න කප්පතීති මහාපච්චරියං වුත්තං. සක්කා පන කප්පියො කාතුං, සො හි මූලෙ මූලසාමිකානං පත්තෙ ච පත්තසාමිකානං දින්නෙ කප්පියො හොති. කප්පියභණ්ඩං දත්වා ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති.

යොපි රූපියං උග්ගණ්හාපෙත්වා කප්පියකාරකෙන සද්ධිං කම්මාරකුලං ගන්ත්වා පත්තං දිස්වා අයං මය්හං රුච්චතීති වදති, කප්පියකාරකො ච තං රූපියං දත්වා කම්මාරං සඤ්ඤාපෙති, අයං[2] පත්තො කප්පියවොහාරෙන ගහිතොපි[3] දුතියපත්තසදිසො යෙව, මූලස්ස සම්පටිච්ඡිතත්තා අකප්පියො, කස්මා සෙසානං න කප්පතීති? මූලස්ස අනිස්සට්ඨත්තා. යො පන රූපියං අසම්පටිච්ඡිත්වා ථෙරස්ස පත්තං කිණිත්වා දෙහීති පහිතකප්පියකාරකෙන සද්ධිං කම්මාරකුලං ගන්ත්වා පත්තං දිස්වා ඉමෙ කහාපණෙ ගහෙත්වා ඉමං දෙහීති කහාපණෙ දාපෙත්වා ගහිතො, අයං පත්තො එතස්සෙව භික්ඛුනො න වට්ටති දුබ්බිචාරිතත්තා, අඤ්ඤෙසං පන වට්ටති, මූලස්ස අසම්පටිච්ඡිතත්තා.

මහාසුමත්ථෙරස්ස කිර උපජ්ඣායො අනුරුද්ධත්ථෙරො නාම අහොසි, සො අත්තනො එවරූපං පත්තං සප්පිස්ස පූරෙත්වා සඞ්ඝස්ස නිස්සජ්ජි. තිපිටකචූළනාගත්ථෙරස්සපි සද්ධිවිහාරිකානං එවරූපො පත්තො අහොසි. තං ථෙරෙ[4] සප්පිස්ස පූරාපෙත්වා සඞ්ඝස්ස නිස්සජ්ජාපෙසීති. ඉදං අකප්පියපත්තචතුක්කං. සචෙ පන රූපියං අසම්පටිච්ඡිත්වා ථෙරස්ස පත්තං කිණිත්වා දෙහීති පහිතකප්පියකාරකෙන සද්ධිං කම්මාරකුලං ගන්ත්වා පත්තං දිස්වා අයං මය්හං රුච්චතීති වා ඉමාහං ගහෙස්සාමීති වා වදති, කප්පියකාරකො ච තං රූපියං දත්වා කම්මාරං සඤ්ඤාපෙති, අයං පත්තො සබ්බකප්පියො බුද්ධානම්පි පරිභොගාරහො.

අරූපියෙ රූපියසඤ්ඤීති ඛරපත්තාදීසු සුවණ්ණාදිසඤ්ඤී, **ආපත්ති දුක්කටස්සාති** සචෙ තෙන අරූපියං චෙතාපෙති දුක්කටාපත්ති හොති, එසෙව[5] නයො වෙමතිකෙ, අරූපියසඤ්ඤිස්ස පන පඤ්චහි සහධම්මිකෙහි සද්ධිං ඉදං ගහෙත්වා ඉදං දෙථාති කයවික්කයං කරොන්තස්සාපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව.[6] ඡසමුට්ඨානං කිරියා නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිචිත්තං තිවෙදනන්ති.

රූපියසංවොහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

1. සී. ඵලං & සී. මු. තලං.
2. ස්‍යා. & ම. අයම්පි.
3. සී. & ස්‍යා. ගහිතො.
4. ම. ථෙරපි.
5. ස්‍යා. & ම. එස.
6. ස්‍යා. උත්තානත්ථමෙව.

තෙන සමයෙනාති කයවිකකය සිකඛාපදං, තතථ **කති හි පි ත්‍යායනති** කති තෙ අයං, හිකාරො පනෙතථ පදපූරණො, පිකාරො ගරහායං, අයං දුබබල[1] සඞඝාටි තව කතිදිවසානි භවිසසතීති අතෙථා. අථ වා කතිහමපි ත්‍යායනතිපි පාඨො, තතථ **කතිහනති** කති අහානි කති දිවසානීති වුතතං හොති. සෙසං වුතතනයමෙව. **කති හි පි ම්‍යායනති** ඉදමපි[2] එතෙනෙව නයෙන වෙදිතබබං, **ගිහිපි නං ගිහිසසාති** එතථ නනති නාමතෙථ නිපාතො, ගිහී නාම ගිහිසසාති වුතතං හොති. **නානපපකාරකනති** චීවරාදීන කපපියභණඩානං වසෙන අනෙකවිධං, තෙනෙවසස පදභාජනෙ චීවරං ආදිං කතවා දසිකසුතතපරියොසානං කපපියභණඩමෙව දසසිතං. අකපපියභණඩපරිවතතනං හි කයවිකකය සඞගහං න ගචඡති. **කයවිකකයනති** කයඤෙචව විකකයඤච; ඉමිනා ඉමං දෙහීති **ආදිනා හි**[3] නයෙන පරසස කපපියභණඩං ගණහනෙතා කයං **සමාපජජති,** අතතනො කපපියභණඩං දෙනෙතා විකකයං, **අජඣාචරතීති** අභිභවිතවා චරති, වීතිකකමවාචං භාසතීති අතෙථා. **යතො කයිතඤච**[4] **හොති විකකීතඤචාති** යදා කයිතඤච[4] හොති පරභණඩං අතතනො හතථගතං කරොනෙතන, විකකීතඤච අතතනො භණඩං පරහතථගතං කරොනෙතන, **ඉමිනා** ඉමනති ආදිවචනානුරූපතො පන පාඨෙ පඨමං අතතනො භණඩං දසසිතං. **නිසසජජිතබබනති** එවං පරසස හතථතො කයවිකකය[5] වසෙන ගහිතං කපපියභණඩං නිසසජජිතබබං, අයං හි කයවිකකයො ඨපෙතවා පඤච සහධමමිකෙ අවසෙසෙහි ගිහීහි පබබජිතෙහි[6] අනතමසො මාතාපිතූහිපි සදධිං න වටටති.

තත්‍රායං විනිචඡයො:- වතථෙන වා වතථං හොතු භතෙතන වා භතතං[7]; යං කිඤචි කපපියං ඉමිනා ඉමං දෙහීති වදති දුකකටං, එවං වතවා මාතුයාපි අතතනො භණඩං දෙති දුකකටං, ඉමිනා ඉමං දෙහීති වුතෙතා වා "ඉමං දෙහි, ඉමං තෙ දසසාමී"ති වතවා වා මාතුයාපි භණඩං අතතනා[8] ගණහාති දුකකටං, අතතනො භණෙඩ පරහතථං පරභණෙඩ ච අතතනො හතථං සමපතෙත නිසසගගියං. මාතරං පන පිතරං වා ඉමං දෙහීති වදතො විඤඤතති න හොති, ඉමං ගණහාහීති දදතො[9] සදධාදෙය්‍යවිනිපාතනං න හොති. අඤඤාතකං ඉමං දෙහීති වදතො විඤඤතති[10], ඉමං ගණහාහීති දදතො[9] සදධාදෙය්‍යවිනිපාතනං,[10] ඉමිනා ඉමං දෙහීති කයවිකකයං ආපජජතො නිසසගගියං. තසමා කපපියභණඩං පරිවතෙතනෙතන මාතාපිතූහිපි සදධිං කයවිකකයං අඤඤාතකෙහි සදධිං තිසෙසා ආපතතියො මොචෙනෙතන පරිවතෙතතබබං.

තත්‍රායං පරිවතතනා[11] විධි; භිකඛුසස පාථෙය්‍යතණඩුලා හොනති, සො අනතරාමගෙග භතතගතං පුරිසං දිසවා අමහාකං තණඩුලා

1. සයා. & ම. දුබබලා. 2. සයා. ඉදං. 3. සයා. ආදිනා.
4. කීතඤච? 5. ම. කය. 6. සයා. & ම. ගිහිපබබජිතෙහි.
7. ම. භතතං හොතු. 8. සයා. අතතනො. 9. සයා. & ම. වදතො.
10. සයා. & ම. හොති-ඉති අධිකො. 11. සයා. & ම. පරිවතතන.

අත්ථි, තව නො ඉමෙහි අත්ථො, භන්තෙහි පන අත්ථොති වදති, පුරිමො තණ්ඩුලෙ ගහෙත්වා භත්තං දෙහි වට්ටති, තිස්සොපි ආපත්තියො න හොන්ති; අන්තමසො නිමිත්තකම්මමත්තම්පි න හොති, කස්මා? මූලස්ස අත්ථිතාය, පරතො ච වුත්තමෙව: "ඉදං අම්හාකං අත්ථි, අම්හාකඤ්ච ඉමිනා ච ඉමිනා ච අත්ථොති භණතී"ති. යො පන එවං අකත්වා ඉමිනා ඉමං දෙහීති පරිවත්තෙති; යථාවත්ථුකමෙව. විඝාසාදං දිස්වා "ඉමං ඔදනං භුඤ්ජිත්වා රජනං වා දාරූනි වා ආහරා"ති වදති[1]; රජනච්ඡල්ලි ගණනාය දාරුගණනාය ච නිස්සග්ගියානි හොන්ති. ඉමං ඔදනං භුඤ්ජිත්වා ඉදං නාම කරොථාති දන්තකාරකාදීහි සිප්පිකෙහි ධම්මකරකාදීසු[2] තං තං පරික්ඛාරං කාරෙති, රජකෙහි වා වත්ථං ධොවාපෙති; යථාවත්ථුකමෙව. නහාපිතෙන[3] කෙසෙ ඡින්දාපෙති, කම්මකාරෙහි නව කම්මං කාරෙති; යථාවත්ථුකමෙව. සචෙ පන ඉදං භත්තං භුඤ්ජිත්වා ඉදං කරොථාති න වදති "ඉදං භත්තං භුඤ්ජ භුත්තොසි භුඤ්ජිස්සසි ඉදං නාම කරොහී"ති වදති වට්ටති, එත්ථ ච කිඤ්චාපි වත්ථධොවනෙ වා කෙසච්ඡෙදනෙ වා භූමිසොධනාදිනවකම්මෙ වා පරභණ්ඩං අත්තනො හත්ථගතං නිස්සජ්ජිතබ්බං නාම නත්ථි. මහාඅට්ඨකථායං පන දළ්හං කත්වා වුත්තත්තා න සක්කා එතං පටික්ඛිපිතුං, තස්මා යථානිස්සග්ගිය වත්ථුම්හි පරිභුත්තෙ වා නට්ඨෙ වා පාචිත්තියං දෙසෙති, එවං ඉධාපි දෙසෙතබ්බං.

කයවික්කයෙ කයවික්කයසඤ්ඤීති ආදීසු යො කයවික්කයං සමාපජ්ජති, සො තස්මිං කයවික්කයසඤ්ඤී වා හොතු වෙමතිකො වා, න කයවික්කයසඤ්ඤී වා, නිස්සග්ගියපාචිත්තියමෙව, චූළත්තිකෙ ද්වීසු පදෙසු දුක්කටමෙවාති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. **අග්ඝං පුච්ඡතීති** අයං තව පත්තො කිං අග්ඝතීති පුච්ඡති, ඉදං නාමාති වුත්තෙ පන සචෙ තස්ස කප්පියභණ්ඩං මහග්ඝං හොති, එවඤ්ච නං පටිවදති "උපාසක මම ඉදං වත්ථුං මහග්ඝං, තව පත්තං අඤ්ඤස්ස දෙහී"ති. තං සුත්වා ඉතරො අඤ්ඤං ථාලකම්පි දස්සාමීති වදති ගණ්හිතුං වට්ටති, ඉදං අම්හාකං අත්ථීති වුත්තලක්ඛණෙ පතති,[4] සචෙ සො පත්තො මහග්ඝො හොති වත්ථු අප්පග්ඝං, පත්තසාමිකො චස්ස අප්පග්ඝභාවං න ජානාති පත්තො න ගහෙතබ්බො, මම වත්ථුං අප්පග්ඝන්ති ආචික්ඛිතබ්බං; මහග්ඝභාවං ඤත්වා වඤ්චෙත්වා ගණ්හන්තො හි භණ්ඩං අග්ඝාපෙත්වා කාරෙතබ්බතං ආපජ්ජති. සචෙ පත්තසාමිකො "හොතු භන්තෙ සෙසං පුඤ්ඤං භවිස්සතී"ති දෙති වට්ටති.

කප්පියකාරකස්ස ආචික්ඛනිය යස්ස හත්ථතො භණ්ඩං ගණ්හාති තං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං අන්තමසො තස්ස පුත්තභාතිකම්පි[5] කප්පියකාරකං කත්වා ඉමිනා ඉදං නාම ගහෙත්වා දෙහීති

1. සයා. දෙති. 2. සයා. ධම්මකාරකාදීසු & ම. ධම්මකරණාදීසු.
3. ම. නහාපිතෙන. 4 සයා. පති. 5. සයා. & ම. භාතුකම්පි.

ආචික්ඛති[1], සො චෙ ඡෙකො හොති පුනප්පුනං අපනෙත්වා විවදිත්වා[2] ගණ්හාති තුණ්හීභූතෙන ඨාතබ්බං, නො චෙ ඡෙකො හොති න ජානාති ගහෙතුං, වාණිජකො තං වඤ්චෙති, මා ගණ්හාති වත්තබ්බො. ඉදං අම්හාකන්ති[3] ආදිම්හි ඉදං පටිග්ගහිතතෙලං වා සප්පි වා අම්හාකං අත්ථි, අම්හාකඤ්ච අඤ්ඤෙන අප්පටිග්ගහිතකෙන අත්ථොති භණති, සචෙ සො තං ගහෙත්වා අඤ්ඤං දෙති, පඨමං අත්තනො තෙලං න මිනාපෙතබ්බං, කස්මා? නාළියං හි[4] අවසිට්ඨතෙලං හොති, තං පච්ඡා මිනන්තස්ස අප්පටිග්ගහිතකං දූසෙය්‍යාති, සෙසං උත්තානමෙව.[5] ඡසමුට්ඨානං කිරියා නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිචිත්තං තිවෙදනන්ති.

කයවික්කයසික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිට්ඨිතො ච දුතියො වග්ගො.

තෙන සමයෙනාති පත්තසික්ඛාපදං, තත්ථ **පත්තවාණිජ්ජන්ති**[6] ගාමනිගමාදිසු විචරන්තා පත්තවාණිජ්ජං වා කරිස්සන්ති, **ආමත්තිකාපණං වා**ති අමත්තානි[7] වුච්චන්ති භාජනානි, තානි යෙසං භණ්ඩං[8] තෙ ආමත්තිකා, ආමත්තිකානං ආපණං ආමත්තිකාපණං, කුලාලභණ්ඩවාණිජකාපණන්ති අත්ථො. **තයො පත්තස්ස වණ්ණා**ති තීණි පත්තස්ස පමාණානි, **අඩ්ඪාළ්හකොදනං ගණ්හාතී**ති මගධනාළියා ද්වින්නං තණ්ඩුලනාළීනං ඔදනං ගණ්හාති, මගධනාළි නාම අඩ්ඪතෙරසපලා[9] හොතීති අන්ධකට්ඨකථායං වුත්තං, සීහළදීපෙ[10] පකතිනාළි මහන්තා[11] දමිළනාළි ඛුද්දිකා[12] මගධනාළි පමාණයුත්තා, තාය මගධනාළියා දියඩ්ඪනාළි එකා සීහළනාළි හොතීති මහාඅට්ඨකථායං වුත්තං. **චතුභාගං ඛාදන**න්ති ඔදනස්ස චතුත්ථභාගප්පමාණං ඛාදනං,[13] තං පන හාරියස්ස මුග්ගසූපස්ස වසෙන වෙදිතබ්බං. **තදුපියඤ්**[14] **බ්‍යඤ්ජන**න්ති තස්ස ඔදනස්ස අනුරූපං මච්ඡමංසසාකඵලකළීරාදි බ්‍යඤ්ජනං.

තත්රායං විනිච්ඡයො:- අනුපහතපුරාණසාලිතණ්ඩුලානං සුකොට්ටිතපරිසුද්ධානං ද්වෙ මගධනාළියො ගහෙත්වා තෙහි තණ්ඩුලෙහි අනුනාතණ්ඩුලමකිලින්නමපිණ්ඩිතං සුවිසදං කුන්ද[15]මකුලරාසිසදිසං අවස්සාවිතොදනං පචිත්වා නිරවසෙසං පත්තෙ පක්ඛිපිත්වා තස්ස ඔදනස්ස

---

1. සී & සී. මු. වදති ආචික්ඛති.
2. ස්‍යා. & සී. මු. විවදෙත්වා & ම. විචාරෙත්වා
3. ස්‍යා. අම්හාකං අත්ථීති.
4. ස්‍යා. තෙලනාළියම්හි & සී මු නාළියම්හි
5. ස්‍යා. උත්තානත්ථමෙව.
6. ම. වාණිජ්ජන්ති.
7. ස්‍යා. ආමත්තානි.
8. ස්‍යා. භණ්ඩානි & ම. භණ්ඩානි.
9. ස්‍යා. පලා.
10. ම. දීපකෙ.
11. මහන්තී=මහතී?.
12. ස්‍යා. & ම. ඛුද්දකා.
13. සී. මු. ඔදනං & ස්‍යා. ඛාදනීයං.
14. තදුපියං-ඛිසුපු.
15. ස්‍යා. සුවිසුද්ධං කුණ්ඩ & සී. සුවිසදකුන්ද.

චතුත්ථභාගප්පමාණො නාතිඝනො නාතිතනුකො හත්ථහාරියො සබ්බසම්භාරසඞ්ඛතො මුග්ගසූපො පක්ඛිපිතබ්බො. තතො ආලොපස්ස ආලොපස්ස අනුරූපං යාව චරිමාලොප[1]පහොනකං මච්ඡමංසාදිබ්‍යඤ්ජනං පක්ඛිපිතබ්බං. සප්පිතෙලතක්ක[2]රසකඤ්ජිකාදීනි පන ගණනූපගානි න හොන්ති, තානි හි ඔදනගතිකානෙව, නෙව හාපෙතුං න වඩ්ඪෙතුං සක්කොන්ති, එවමෙතං සබ්බම්පි පක්ඛිත්තං සචෙ පත්තස්ස මුඛවට්ටියා හෙට්ඨිමරාජිසමං තිට්ඨති, සුත්තෙන වා හීරෙන[3] වා ඡින්දන්තස්ස සුත්තස්ස වා හීරස්ස[3] වා හෙට්ඨිමන්තං ඵුසති, අයං උක්කට්ඨො නාම පත්තො. සචෙ තං රාජිං අතික්කම්ම ථූපීකතං තිට්ඨති, අයං උක්කට්ඨොමකො නාම පත්තො. සචෙ තං රාජිං න සම්පාපුණාති, අන්තොගතමෙව හොති, අයං උක්කට්ඨුක්කට්ඨො නාම පත්තො. **නාළිකොදන**න්ති මගධනාළියා එකාය තණ්ඩුලනාළියා ඔදනං, **පත්ථොදන**න්ති මගධනාළියා උපඩ්ඪනාළිකොදනං, සෙසං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං,

අයං පන නාමමත්තෙ විසෙසො. සචෙ නාළිකොදනාදි සබ්බම්පි පක්ඛිත්තං වුත්තනයෙනෙව හෙට්ඨිමරාජිසමං තිට්ඨති, අයං මජ්ඣිමො නාම පත්තො. සචෙ තං රාජිං අතික්කම්ම ථූපීකතං තිට්ඨති, අයං මජ්ඣිමොමකො නාම පත්තො. සචෙ තං රාජිං න සම්පාපුණාති අන්තොගතමෙව හොති, අයං මජ්ඣිමුක්කට්ඨො නාම පත්තො. සචෙ පත්ථොදනාදි සබ්බම්පි පක්ඛිත්තං හෙට්ඨිමරාජිසමං තිට්ඨති, අයං ඔමකො නාම පත්තො. සචෙ තං රාජිං අතික්කම්ම ථූපීකතං තිට්ඨති, අයං ඔමකොමකො නාම පත්තො. සචෙ තං රාජිං න සම්පාපුණාති අන්තොගතමෙව හොති, අයං ඔමකුක්කට්ඨො නාම පත්තොති. එවමෙතෙ නව පත්තා.[4] තෙසු ද්වෙ අපත්තා උක්කට්ඨුක්කට්ඨො ච ඔමකොමකො ච, **තතො උක්කට්ඨො අපත්තො ඔමකො අපත්තොති** ඉදං හි එතෙ සන්ධාය වුත්තං. **උක්කට්ඨුක්කට්ඨො**ති එත්ථ උක්කට්ඨතො උක්කට්ඨත්තා තතො උක්කට්ඨො අපත්තොති වුත්තො, ඔමකොමකො ච ඔමකතො ඔමකත්තා තතො ඔමකො අපත්තොති වුත්තො, තස්මා එතෙ භාජනපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතබ්බා, න අධිට්ඨානුපගා,[5] න විකප්පනුපගා. ඉතරෙ පන සත්ත අධිට්ඨහිත්වා වා විකප්පෙත්වා වා පරිභුඤ්ජිතබ්බා. එවං අකත්වා තං දසාහං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං පාචිත්තියන්ති තං සත්තවිධම්පි පත්තං දසාහපරමං කාලං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. **නිස්සග්ගියං පත්තං අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජතී**ති යාගුං පිවිත්වා ධොතෙ දුක්කටං ඛජ්ජකං ඛාදිත්වා භත්තං භුඤ්ජිත්වා ධොතෙ දුක්කටන්ති එවං පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටං.

අනාපත්ති අන්තොදසාහං අධිට්ඨෙති විකප්පෙතීති එත්ථ පන පමාණයුත්තස්සාපි අධිට්ඨානවිකප්පනුපගත්තං එවං වෙදිතබ්බං, අයං පත්තො පඤ්චහි පාකෙහි මත්තිකාපත්තො ද්වීහි පාකෙහි පක්කො

1. සං. චරමාලොප. 2. සී. මු. තක්ක. 3. සං. හිරෙන & හිරස්ස.
4. සං. පත්තා වෙදිතබ්බා. 5. සී. & සී. මු. අනධිට්ඨානුපගා.

අධිට්ඨානූපගො, උභොපි යං මූලං දාතබ්බං, තස්මිං දින්නෙ යෙව; සචෙ එකොපි පාකො ඌනො හොති, කාකණිකමත්තම්පි වා මූලං අදින්නං, න අධිට්ඨානූපගො,[1] සචෙ[2] පත්තසාමිකො වදති "යදා තුම්හාකං මූලං භවිස්සති, තදා දස්සථ, අධිට්ඨහිත්වා පරිභුඤ්ජථා"ති, නෙව අධිට්ඨානූපගො හොති, පාකස්ස හි ඌනත්තා පත්තසඞ්ඛ්‍යං[3] න ගච්ඡති, මූලස්ස සකලස්ස වා එකදෙසස්ස වා අදින්නත්තා සකභාවං න උපෙති, අඤ්ඤස්සෙව සන්තකො හොති, තස්මා පාකෙ ච මූලෙ ච නිට්ඨිතෙ යෙව අධිට්ඨානූපගො හොති. යො අධිට්ඨානූපගො, ස්වෙව විකප්පනූපගො, සො හත්ථං ආගතොපි අනාගතොපි අධිට්ඨාතබ්බො විකප්පෙතබ්බො වා[4]. යදි හි පත්තකාරකො මූලං ලභිත්වා සයං වා දාතුකාමො හුත්වා අහං භන්තෙ තුම්හාකං පත්තං කත්වා අසුකදිවසෙ නාම පචිත්වා ඨපෙස්සාමීති වදති, භික්ඛු ච තෙන පරිච්ඡින්නදිවසතො දසාහං අතික්කාමෙති, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

සචෙ පන පත්තකාරකො අහං තුම්හාකං පත්තං කත්වා පචිත්වා සාසනං පෙසෙස්සාමීති වත්වා තථෙව කරොති, තෙන පෙසිතභික්ඛු[5] පන තස්ස භික්ඛුනො න ආරොචෙති, අඤ්ඤො දිස්වා වා සුත්වා වා තුම්හාකං භන්තෙ පත්තො නිට්ඨිතොති ආරොචෙති, එතස්ස ආරොචනං නප්පමාණං; යදා පන තෙන පෙසිතො යෙව ආරොචෙති, තස්ස වචනං සුතදිවසතො පට්ඨාය දසාහං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. සචෙ පත්තකාරකො අහං තුම්හාකං පත්තං කත්වා පචිත්වා කස්සචි හත්ථෙ පහිණිස්සාමීති වත්වා තථෙව කරොති, පත්තං ගහෙත්වා ආගතභික්ඛු පන අත්තනො පරිවෙණෙ ඨපෙත්වා තස්ස න ආරොචෙති, අඤ්ඤො කොචි භණති "අපි භන්තෙ අධුනාගතො පත්තො සුන්දරො"ති. කුහිං ආවුසො පත්තොති, ඉත්ථන්නාමස්ස හත්ථෙ පෙසිතොති. එතස්සපි වචනං නප්පමාණං, යදා පන සො භික්ඛු පත්තං දෙති, ලද්ධදිවසතො පට්ඨාය දසාහං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. තස්මා දසාහං අනතික්කාමෙත්වාව[6] අධිට්ඨාතබ්බො විකප්පෙතබ්බො වා.

තත්ථ ද්වෙ පත්තස්ස අධිට්ඨානා: කායෙන වා අධිට්ඨාති වාචාය වා අධිට්ඨාති. තෙසං වසෙන අධිට්ඨහන්තෙන "ඉමං පත්තං පච්චුද්ධරාමී"ති වා "එතං පත්තං පච්චුද්ධරාමී"ති වා එවං සම්මුඛෙ වා පරම්මුඛෙ වා ඨිතං පුරාණපත්තං පච්චුද්ධරිත්වා අඤ්ඤස්ස වා දත්වා නවං පත්තං යං කිඤ්චි ඨිතං හත්ථෙන පරාමසිත්වා "ඉමං පත්තං අධිට්ඨාමී"ති චිත්තෙන ආභොගං කත්වා කායවිකාරං කරොන්තෙන කායෙන වා අධිට්ඨාතබ්බො, වචීභෙදං කත්වා වාචාය වා අධිට්ඨාතබ්බො, තත්‍ර දුවිධං අධිට්ඨානං: සචෙ හත්ථපාසෙ හොති "ඉමං පත්තං අධිට්ඨාමී"ති වාචා භින්දිතබ්බා. අථ අන්තොගබ්භෙ වා උපරිපාසාදෙ වා සාමන්තවිහාරෙ වා හොති, ඨපිතට්ඨානං සල්ලක්ඛෙත්වා "එතං පත්තං අධිට්ඨාමී"ති වාචා

---

5. න අධිට්ඨානූපගො-බහූසු 2. ම. සචෙපි. 3. ස්‍යා. ක. සී. මු. සඞ්ඛ්‍යං,
4. වා-ඉති නත්ථි බහූසු 5. ම. භික්ඛුනං 6. ස්‍යා. අනතික්කමිත්වා

භින්දිතබ්බා. අධිට්ඨහන්තෙන පන එකකෙන අධිට්ඨාතුම්පි වට්ටති, අඤ්ඤස්ස සන්තිකෙ අධිට්ඨාතුම්පි වට්ටති. අඤ්ඤස්ස සන්තිකෙ අයමානිසංසො: සචස්ස අධිට්ඨිතො නු ඛො මෙ හොති විමති උප්පජ්ජති, ඉතරො සාරෙත්වා විමතිං ඡින්දිස්සති.

සචෙ කොචි දස පත්තෙ ලභිත්වා සබ්බෙ[1] අත්තනාව පරිභුඤ්ජිතුකාමො හොති, න සබ්බෙ අධිට්ඨාතබ්බා, එකං පත්තං අධිට්ඨාය පුන දිවසෙ තං පච්චුද්ධරිත්වා අඤ්ඤො අධිට්ඨාතබ්බො. එතෙන උපායෙන වස්සසතම්පි පරිහරිතුං සක්කා. එවං අප්පමත්තස්ස භික්ඛුනො[2] සියා අධිට්ඨානවිජහනන්ති? සියා,[3] සචෙ හි අයං පත්තං අඤ්ඤස්ස වා දෙති, විබ්භමති වා, සික්ඛං වා පච්චක්ඛාති, කාලං වා කරොති, ලිඞ්ගං වාස්ස පරිවත්තති, පච්චුද්ධරති වා, පත්තෙ වා ඡිද්දං[4] හොති, අධිට්ඨානං විජහති. වුත්තං[5] චෙතං:-

"දින්නවිබ්භන්තපච්චක්ඛා-කාලකිරිය[6] කතෙන ච,
ලිඞ්ගපච්චුද්ධරා චෙව-ඡිද්දෙන භවති සත්තම"න්ති.

චොරහරණ[7]විස්සාසග්ගාහෙහිපි විජහති යෙව. කිත්තකෙන ඡිද්දෙන අධිට්ඨානං භිජ්ජති? යෙන කඞ්ගුසිත්ථං[8] නික්ඛමති චෙව පවිසති ච, ඉදං හි සත්තන්නං ධඤ්ඤානං ලාමකධඤ්ඤසිත්ථං,[8] තස්මිං අයචුණ්ණෙන වා ආණියා වා පටිපාකතිකෙ කතෙ දසාහබ්භන්තරෙ පුන අධිට්ඨාතබ්බො, අයං තාව "අනුජානාමි දසාහං අධිට්ඨෙති විකප්පෙති"ති එත්ථ අධිට්ඨානෙ විනිච්ඡයො.

විකප්පනෙ පන ද්වෙ විකප්පනා: සම්මුඛා විකප්පනා පරම්මුඛා විකප්පනා ච[9]. කථං සම්මුඛා විකප්පනා හොති? පත්තානං එකබහුභාවං සන්නිහිතාසන්නිහිතභාවඤ්ච ඤත්වා ඉමං පත්තන්ති වා ඉමෙ පත්තෙති වා එතං පත්තන්ති වා එතෙ පත්තෙති වා වත්වා "තුය්හං විකප්පෙමී"ති වත්තබ්බං. අයමෙකා සම්මුඛා විකප්පනා. එත්තාවතා නිධෙතුං වට්ටති, පරිභුඤ්ජිතුං වා[10] විස්සජ්ජෙතුං වා අධිට්ඨාතුං වා න වට්ටති. "මය්හං[11] සන්තකං පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි වා යථාපච්චයං වා කරොහී"ති එවං පන වුත්තෙ පච්චුද්ධාරො නාම හොති, තතොප්පභුති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති.

අපරො නයො:- තස්සෙව පත්තානං එකබහුභාවං සන්නිහිතාසන්නිහිතභාවඤ්ච ඤත්වා තස්සෙව භික්ඛුනො සන්තිකෙ ඉමං පත්තන්ති වා ඉමෙ පත්තෙති වා එතං පත්තන්ති වා එතෙ පත්තෙති වා වත්වා පඤ්චසු සහධම්මිකෙසු අඤ්ඤතරස්ස අත්තනො[12] අභිරු-

1. ස්‍යා. සබ්බෙව. 2. සී. භික්ඛුනො - ඉති නත්ථි. 3. ස්‍යා. සියාහි.
4. සී. & සී. මු. පත්තෙ වා ඡිද්දෙ. 5. ස්‍යා. & ම. වුත්තම්පි.
6. ස්‍යා. කාලඤ්ඤුය. ම. කාලංකිරියා, & සී. මු. කාලකිරියා.
7. ස්‍යා. චොරාහරණ & සී. චොරගහණ. 8. ස්‍යා. සිට්ඨං. 9. ම. චාති.
10. සී. & ස්‍යා. පන. 11. සී. මය්හං පන. 12. ස්‍යා. අත්තනා.

ඨිතස්ස යස්ස කස්සචි නාමං ගහෙත්වා "තිස්සස්ස භික්ඛුනො විකප්පෙමීති වා තිස්සාය භික්ඛුනියා සික්ඛමානාය සාමණෙරස්ස[1] තිස්සාය සාමණෙරියා විකප්පෙමී"ති වා වත්තබ්බං, අයං අපරාපි සම්මුඛා විකප්පනා. එත්තාවතා නිධෙතුං වට්ටති, පරිභොගාදිසු පන එකම්පි න වට්ටති. තෙන පන[2] භික්ඛුනා "තිස්සස්ස භික්ඛුනො සන්තකං–පෙ–තිස්සාය සාමණෙරියා සන්තකං පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි වා යථාපච්චයං වා කරොහී"ති වුත්තෙන පච්චුද්ධාරො නාම හොති. තතොප්පභූති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති.

කථං පරම්මුඛා විකප්පනා හොති? පත්තානං තථෙව එකබහුභාවං සන්නිහිතාසන්නිහිතභාවඤ්ච ඤත්වා ඉමං පත්තන්ති වා ඉමෙ පත්තෙති වා එතං පත්තන්ති වා එතෙ පත්තෙති වා වත්වා "තුය්හං විකප්පනත්ථාය දම්මී"ති වත්තබ්බං, තෙන වත්තබ්බො "කො තෙ මිත්තො වා සන්දිට්ඨො වා"ති. තතො ඉතරෙන පුරිමනයෙනෙව[3] "තිස්සො භික්ඛූති වා–පෙ–තිස්සා සාමණෙරී"ති වා වත්තබ්බං, පුන තෙන භික්ඛුනා "අහං තිස්සස්ස භික්ඛුනො දම්මීති වා–පෙ–තිස්සාය සාමණෙරියා දම්මී"ති වා වත්තබ්බං. අයං පරම්මුඛා විකප්පනා. එත්තාවතා නිධෙතුං වට්ටති, පරිභොගාදිසු පන එකම්පි න වට්ටති. තෙන පන භික්ඛුනා දුතිය සම්මුඛාවිකප්පනායං වුත්තනයෙනෙව "ඉත්ථන්නාමස්ස සන්තකං පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි වා යථාපච්චයං වා කරොහී"ති වුත්තෙන පච්චුද්ධාරො නාම හොති. තතොප්පභූති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති. ඉමාසං පන ද්වින්නං විකප්පනානං නානාකරණං අවසෙසො ච වණ්ණනාක්කමො සබ්බො පඨමකඨිනසික්ඛාපදවණ්ණනායං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

පත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.[4]

තෙන සමයෙනාති ඌනපඤ්චබන්ධනසික්ඛාපදං, තත්ථ **න යාපෙතීති** සො කිර යදි අරියසාවකො නාභවිස්ස අඤ්ඤදත්ථානම්පි අගමිස්ස, එවං තෙහි උබ්බාළ්හො, සොතාපන්නත්තා පන කෙවලං සරීරෙනෙව න යාපෙසි,[5] තෙන වුත්තං "අත්තනාපි න යාපෙති පුත්තදාරොපිස්ස කිලමතී"ති[6]. **ඌනපඤ්චබන්ධනෙනාති** එත්ථ ඌනානි පඤ්ච බන්ධනානි අස්සාති ඌනපඤ්චබන්ධනො, නාස්ස පඤ්ච බන්ධනානි පූරෙන්තීති[7] අත්ථො, තෙන ඌනපඤ්චබන්ධනෙන. ඉත්ථම්භූතස්ස ලක්ඛණෙ කරණවචනං, තත්ථ යස්මා අබන්ධනස්සාපි පඤ්ච බන්ධනානි න පූරෙන්ති[7] සබ්බසො නත්ථිතාය, තස්මා පදභාජනෙ "අබන්ධනො වා"ති ආදි වුත්තං. "ඌනපඤ්චබන්ධනෙනා"ති ච වුත්තත්තා යස්ස පඤ්චබන්ධනො පත්තො හොති, තස්ස සො අපත්තො, තස්මා අඤ්ඤං

---

1. සෑ. තිස්සස්ස සාමණෙරස්ස. 2. සී. තෙන. 3. සී. නයෙන.
4. සී. පදං, ම. & සෑ. පදං නිට්ඨිතං, එවමඤ්ඤත්‍ර. 5. සෑ. න යාපෙති.
6. සෑ. & ම. දාරොපිස්ස කිලමන්තීති. 7. පූරෙන්ති?.

විඤ්ඤාපෙතුං වට්ටති. බන්ධනඤ්ච නාමෙතං යස්මා බන්ධනොකාසෙ සති හොති, අසති න හොති, තස්මා තස්ස ලක්ඛණං දස්සෙතුං "අබන්ධනොකාසො නාමා"ති ආදි වුත්තං. **ද්වඞ්ගුලා[1] රාජි න හොතීති** මුඛවට්ටිතො හෙට්ඨා ද්වඞ්ගුලප්පමාණා එකාපි රාජි න හොති, **යස්ස ද්වඞ්ගුලා[1] රාජි හොතීති** යස්ස පන තාදිසා එකා රාජි හොති, සො තස්සා රාජියා හෙට්ඨිමපරියන්තෙන පත්තවෙධකෙන විජ්ඣිත්වා පචිත්වා සුත්තරජ්ජුකමකචිරජ්ජුකාදීහි වා තිපුසුත්තකෙන වා බන්ධිතබ්බො, තං බන්ධනං ආමිසස්ස අලග්ගනත්ථං තිපුපට්ටකෙන වා තෙනචි බද්ධ[2]සිලෙසෙන වා පටිච්ඡාදෙතබ්බං, සො ච පත්තො අධිට්ඨහිත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බො. සුඛුමං වා ඡිද්දං කත්වා බන්ධිතබ්බො. සුද්ධෙහි පන මධුසිත්ථකලාඛාසජ්ජුලසාදීහි බන්ධිතුං න වට්ටති. ඵාණිතං ඣාපෙත්වා පාසාණචුණ්ණෙන බන්ධිතුං වට්ටති. මුඛවට්ටිසමීපෙ පන පත්තවෙධකෙන විජ්ඣියමානො කපාලස්ස බහලත්තා භිජ්ජති, තස්මා හෙට්ඨා විජ්ඣිතබ්බො.

යස්ස පන ද්වෙ රාජියො එකා යෙව වා චතුරඞ්ගුලා, තස්ස ද්වෙ බන්ධනානි, යස්ස තිස්සො එකායෙව වා ඡළඞ්ගුලා තස්ස තීණි, යස්ස චතස්සො එකායෙව වා අට්ඨඞ්ගුලා තස්ස චත්තාරි, යස්ස පඤ්ච එකායෙව වා දසඞ්ගුලා, සො බද්ධොපි[3] අබද්ධොපි අපත්තො යෙව. අඤ්ඤො විඤ්ඤාපෙතබ්බො, එස තාව මත්තිකාපත්තෙ විනිච්ඡයො. අයොපත්තෙ පන සචෙපි පඤ්ච වා අතිරෙකානි වා ඡිද්දානි හොන්ති, තානි ච අයචුණ්ණෙන වා ආණියා වා ලොහමණ්ඩලකෙන වා බද්ධානි මට්ඨානි හොන්ති, සොව පත්තො පරිභුඤ්ජිතබ්බො, අඤ්ඤො න විඤ්ඤාපෙතබ්බො. අථ පන එකම්පි ඡිද්දං මහන්තං හොති, ලොහමණ්ඩලකෙන බද්ධම්පි මට්ඨං න හොති, පත්තෙ ආමිසං ලග්ගති, අකප්පියො හොති, අයං අපත්තො, අඤ්ඤො විඤ්ඤාපෙතබ්බො.

ථෙරෙ වත්තබ්බොති පත්තෙ ආනිසංසං දස්සෙත්වා "අයං භන්තෙ පත්තො පමාණයුත්තො සුන්දරො ථෙරානුරූපො, තං[4] ගණ්හථා"ති වත්තබ්බො. **සො න ගණ්හෙය්‍යාති** අනුකම්පාය අගණ්හන්තස්ස[5] දුක්කටං, යො පන සන්තුට්ඨියා කිං මෙ අඤ්ඤෙන පත්තෙනාති න ගණ්හාති, තස්ස අනාපත්ති. **පත්තපරියන්තොති** එවං පරිවත්තෙත්වා පරියන්තෙ ඨිතපත්තො, **අදෙසෙති** මණ්ඩපිට්ඨන්තනාගදන්තකාදිකෙ අදෙසෙ, න නික්ඛිපිතබ්බො, යත්ථ පුරිමං සුන්දරං පත්තං ඨපෙති, තත්ථෙව ඨපෙතබ්බො, පත්තස්ස හි නික්ඛිපනදෙසො "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ආධාරක"න්ති ආදිනා නයෙන ඛන්ධකෙ වුත්තො යෙව. **න අභොගෙනාති[6]** යාගුරන්ධනරජනපචනාදිනා අභොගෙන[6] න භුඤ්ජිතබ්බො.[6] අන්තරාමග්ගෙ පන ව්‍යාධිම්හි උප්පන්නෙ අඤ්ඤස්මිං භාජනෙ අසති මත්තිකාය ලිම්පෙත්වා[7] යාගුං වා පචිතුං උදකං වා තාපෙතුං

1. සයා. & සී. චඞ්ගුල. 2. සයා. බන්ධ. 3. සයා. බන්ධොපි.
4. සී. රූපොති & සී. මු. රූපො.
5. සී. & ම. න ගණ්හන්තස්ස. සී. මු. න ගණ්හාති තස්ස.
6. ම. සබ්බත්ථ පරිභුඤ්ජිතබ්බො 7. සයා. & ම. ලිම්පිත්වා

වට්ටති. **න විස්සජ්ජෙතබ්බානී**ති අඤ්ඤස්ස න දාතබ්බා, සචෙ පන සද්ධිවිහාරිකො වා අන්තෙවාසිකො වා අඤ්ඤං වරපත්තං[1] ඨපෙත්වා අයං මය්හං සාරුප්පො, අයං ථෙරස්සාති ගණ්හාති වට්ටති. අඤ්ඤො වා තං ගහෙත්වා අත්තනො පත්තං දෙති වට්ටති, මය්හමෙව පත්තං ආහරාති වත්තබ්බකිච්චං නත්ථි. **පවාරිතාන**න්ති එත්ථ ච සඞ්ඝවසෙන පවාරිතට්ඨානෙ පඤ්චබන්ධනෙනෙව වට්ටති, පුග්ගලවසෙන පවාරිතට්ඨානෙ ඌනපඤ්චබන්ධනෙනාපි වට්ටතීති කුරුන්දියං වුත්තං, සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං කිරියා නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිචිත්තං තිවෙදනන්ති.

ඌනපඤ්චබන්ධනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති භෙසජ්ජසික්ඛාපදං, තත්ථ **අත්ථො භන්තෙ**ති රාජා භික්ඛූ උය්යුත්තපයුත්තෙ ථෙරස්ස ලෙනත්ථාය පබ්භාරං සොධෙන්තෙ දිස්වා ආරාමිකං දාතුකාමො පුච්ඡි, **පාටිසෙක්කො**ති විසුං එකො; **මාලාකිතෙ**[2]ති කතමාලෙ මාලාධරෙ,[3] කුසුමමාලාපටිමණ්ඩිතෙති අත්ථො. **තිණණ්ඩුපක**න්ති තිණචුම්බටකං, **පටිමුඤ්චී**ති ඨපෙසි, **සා අහොසි සුවණ්ණමාලා**ති දාරිකාය සීසෙ ඨපිතමත්තා යෙව ථෙරස්ස අධිට්ඨානවසෙන සුවණ්ණපදුමමාලා අහොසි, තං හි තිණණ්ඩුපකං සීසෙ ඨපිතමත්තමෙව සුවණ්ණමාලා හොතූති ථෙරො අධිට්ඨාසි. **දුතියම්පි ඛො-පෙ-උපසඞ්කමී**ති දුතියදිවසෙ යෙව උපසඞ්කමි, **සුවණ්ණ**න්ති අධිමුච්චීති සොවණ්ණමයො[4] හොතූති අධිට්ඨාසි.

පඤ්චන්නං භෙසජ්ජානන්ති සප්පිආදීනං, **බාහුල්ලිකා**ති[5] පච්චයබාහුල්ලතාය[6] පටිපන්නා; **කොළුම්බෙපි ඝටෙපී**ති එත්ථ කොළුම්බො[7] නාම මහාමුඛා[8] චාටියො වුච්චන්ති, **ඔලීනවිලීනානී**ති හෙට්ඨා ච උභතො පස්සෙසු ච ගලිතානි,[9] **ඔකිණ්ණවිකිණ්ණා**ති සප්පිආදීනං ගන්ධෙන භූමිං ඛනන්තෙහි ඔකිණ්ණා, භිත්තියො ඛනන්තෙහි උපරි සඤ්චරන්තෙහි ච විකිණ්ණා, **අන්තොකොට්ඨාගාරිකා**ති අබ්භන්තරෙ සංවිහිතකොට්ඨාගාරා, **පටිසායනීයානී**ති පටිසායිතබ්බානි, පරිභුඤ්ජිතබ්බානීති අත්ථො. **භෙසජ්ජානී**ති භෙසජ්ජකිච්චං කරොන්තු වා මා වා එවං ලද්ධවොහාරානි, **ගොසප්පී**ති ආදීහි ලොකෙ පාකටං දස්සෙත්වා "යෙසං මංසං කප්පතී"ති ඉමිනා අඤ්ඤෙසම්පි මිගරොහිතසසාදීනං සප්පිං සඞ්ගහෙත්වා දස්සෙසි[10]. යෙසං හි ඛීරං අත්ථි, සප්පිපි තෙසං අත්ථි යෙව, තං පන සුලභං වා හොතු දුල්ලභං වා අසම්මොහත්ථං වුත්තං; එවං නවනීතම්පි. **සන්නිධිකාරකං පරිභුඤ්ජිතබ්බානී**ති සන්නිධිං කත්වා නිදහිත්වා

---

1. සී මු. පත්තං. 2 ම, කතෙ. 3. සී. මාලධරෙ & සයා. මාලධාරෙ.
4. සී. මු. සො සුවණ්ණමයො. 5. සයා. & ම. බාහුල්ලිකාති,
6. සී. බාහුල්ලතාය & සයා. බාහුල්ලිකතාය.
7. සී මු. කොළම්බ & ම, කොළුම්බ. සයා. කොලුම්බ-සද්ද "කොලම්බො චාථ මණිකං" පාලි නිඝණ්ඩු.
8. සයා. & ම. මහාමුඛ. 9. සී. ගලිතානි. 10, සයා. දස්සෙති.

පරිභුඤ්ජිතබ්බානි; කථං? පාළියා ආගතසප්පිආදීසු සප්පි තාව පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතං[1] තදහු පුරෙභත්තං සාමිසම්පි නිරාමිසම්පි පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති, පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය සත්තාහං නිරාමිසං පරිභුඤ්ජිතබ්බං, සත්තාහාතික්කමෙ සචෙ එකභාජනෙ ඨපිතං එකං නිස්සග්ගියං, සචෙ බහූසු වත්ථුගණනාය නිස්සග්ගියානි, පච්ඡාභත්තං පටිග්ගහිතං සත්තාහං නිරාමිසමෙව වට්ටති.

පුරෙභත්තං වා පච්ඡාභත්තං වා උග්ගහිතකං කත්වා නික්ඛිත්තං අජ්ඣොහරිතුං න වට්ටති; අබ්භඤ්ජනාදීසු උපනෙතබ්බං. සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති, අනජ්ඣොහරණීයතං ආපන්නත්තා; පටිසායනීයානීති හි වුත්තං. සචෙ අනුපසම්පන්නො පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතනවනීතෙන සප්පිං කත්වා දෙති, පුරෙභත්තං සාමිසං[2] වට්ටති. සචෙ සයං කරොති, සත්තාහම්පි නිරාමිසමෙව වට්ටති. පච්ඡාභත්තං පටිග්ගහිතනවනීතෙන පන යෙන කෙනචි කතසප්පි සත්තාහම්පි නිරාමිසමෙව වට්ටති. උග්ගහිතකෙන කතෙ පුබ්බෙ වුත්තසුද්ධසප්පිනයෙනෙව විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතඛීරෙන වා දධිනා වා කතසප්පි අනුපසම්පන්නෙන කතං සාමිසම්පි තදහු පුරෙභත්තං වට්ටති. සයං කතං නිරාමිසමෙව වට්ටති,[3] නවනීතං තාපෙන්තස්ස හි සාමං[4] පාකො න හොති, සාමං පක්කෙන පන තෙන සද්ධිං ආමිසං න වට්ටති. පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය ච[5] න වට්ටති යෙව. සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති සවත්ථුකස්ස පටිග්ගහිතත්තා, "තානි පටිග්ගහෙත්වා"ති හි වුත්තං. පච්ඡාභත්තං පටිග්ගහිතෙහි කතං පන අබ්භඤ්ජනාදීසු උපනෙතබ්බං. පුරෙභත්තම්පි ච උග්ගහිතකෙහි කතං උභයෙසම්පි සත්තාහාතික්කමෙ අනාපත්ති, එසෙව නයො අකප්පියමංසසප්පිම්හි.

අයං පන විසෙසො:- යත්ථ පාළියං ආගතසප්පිනා[6] නිස්සග්ගියං, තත්ථ ඉමිනා දුක්කටං. අන්ධකට්ඨකථායං කාරණපතිරූපකං වත්වා[7] මනුස්සසප්පි නවනීතඤ්ච පටික්ඛිත්තං, තං දුප්පටික්ඛිත්තං සබ්බඅට්ඨකථාසු අනුඤ්ඤාතත්තා, පරතො චස්ස විනිච්ඡයොපි ආගමිස්සති[8] පාළියං ආගතනවනීතම්පි පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතං තදහු පුරෙභත්තං සාමිසම්පි වට්ටති, පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය නිරාමිසමෙව, සත්තාහාතික්කමෙ නානාභාජනෙසු ඨපිතෙ භාජනගණනාය එකභාජනෙපි අමිස්සෙත්වා[9] පිණ්ඩපිණ්ඩවසෙන ඨපිතෙ පිණ්ඩගණනාය නිස්සග්ගියානි. පච්ඡාභත්තං පටිග්ගහිතං සප්පිනයෙනෙව[10] වෙදිතබ්බං. එත්ථ පන දධිගුළිකායොපි[11] තක්කබින්දූනිපි හොන්ති, තස්මා ධොතං[12] වට්ටතීති[13] උපඩ්ඪත්ථෙරා ආහංසු, මහාසීව[14]ත්ථෙරො පන භගවතා අනුඤ්ඤාත

1. ම. සචෙ පටිග්ගහිතං 2. ම. සාමිසම්පි.
3. සයා. වට්ටති පච්ඡාභත්තං න වට්ටති. 4. සාම-බහූසු.
5. සයා. & ම. පට්ඨාය. 6. සයා නවනීතසප්පිනා 7. සයා. ඨත්වා.
8. සයා. ආගමිස්සති. 9. ම. අමිස්සිත්වා 10. සී. නයෙන.
11. සී. මු. ගුළිකාදයොපි. 12. ම. තං ධොතං.
13. සයා. & සී. වට්ටිස්සතීති. 14. ම. මහාසිව.

කාලතො පට්ඨාය තක්කතො උද්ධටමත්තමෙව වාදිංසූති ආහ. තස්මා නවනීතං පරිභුඤ්ජන්තෙන ධොවිත්වා දධිතක්කමක්ඛිකා[1]කිපිල්ලිකාදීනි අපනෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං, පචිත්වා සප්පිං කත්වා පරිභුඤ්ජිතුකාමෙන අධොතම්පි පචිතුං වට්ටති. යං තත්ථ දධිගතං වා තක්කගතං වා තං ඛයං ගමිස්සති, එත්තාවතා හි සවත්ථුකපටිග්ගහිතං නාම න හොතීති අයමෙත්ථ අධිප්පායො. ආමිසෙන සද්ධිං පක්කත්තා පන තස්මිම්පි කුක්කුච්චායන්ති කුක්කුච්චකා.

ඉදානි උග්ගහෙත්වා ඨපිතනවනීතෙ ච පුරෙභත්තං ඛීරදධීනි පටිග්ගහෙත්වා කතනවනීතෙ ච පච්ඡාභත්තං තානි පටිග්ගහෙත්වා කතනවනීතෙ ච උග්ගහිතෙහි කතනවනීතෙ ච අකප්පියමංසනවනීතෙ ච සබ්බා ආපත්තානාපත්තිපරිභොගාපරිභොගනයො සප්පිම්හි වුත්තනයෙනෙව ගහෙතබ්බො. තොලභික්ඛාය පවිට්ඨානං පන[2] භික්ඛූනං තත්ථෙව සප්පිම්පි නවනීතම්පි පක්කතෙලම්පි අපක්කතෙලම්පි ආනෙන්ති, තත්ථ තක්කදධිබින්දූනිපි භත්තසිත්ථානිපි තණ්ඩුලකණාපි[3] මක්ඛිකාදයොපි හොන්ති, ආදිච්චපාකං කත්වා පරිස්සාවෙත්වා ගහිතං සත්තාහකාලිකං හොති. පටිග්ගහෙත්වා ඨපිතභෙසජ්ජෙහි සද්ධිං පචිත්වා නත්ථුපානම්පි[4] කාතුං වට්ටති. සචෙ වද්දලිසමයෙ ලජ්ජීසාමණෙරො යථා තත්ථ පතිතතණ්ඩුලකණාදයො න පච්චන්ති, එවං අග්ගිම්හි[5] විලීයාපෙත්වා පරිස්සාවෙත්වා පුන පචිත්වා දෙති,[6] පුරිමනයෙනෙව සත්තාහං වට්ටති.

තෙලෙසු තිලතෙලං තාව පුරෙභත්තං[7] පටිග්ගහිතං පුරෙභත්තං සාමිසම්පි වට්ටති, පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය නිරාමිසමෙව, සත්තාහාතික්කමෙනස්ස භාජනගණනාය නිස්සග්ගියභාවො වෙදිතබ්බො. පච්ඡාභත්තං පටිග්ගහිතං සත්තාහං නිරාමිසමෙව වට්ටති. උග්ගහිතකං කත්වා නික්ඛිත්තං අජ්ඣොහරිතුං න වට්ටති, සීසමක්ඛනාදීසු උපනෙතබ්බං, සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති. පුරෙභත්තං තිලෙ පටිග්ගහෙත්වා කතතෙලං පුරෙභත්තං සාමිසම්පි වට්ටති, අත්තනා කතං පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය හි අනජ්ඣොහරණීයං හොති, සීසමක්ඛනාදීසු උපනෙතබ්බං, සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති. පච්ඡාභත්තං තිලෙ පටිග්ගහෙත්වා කතතෙලං අනජ්ඣොහරණීයමෙව, සවත්ථුකපටිග්ගහිතත්තා, සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති; සීසමක්ඛනාදීසු උපනෙතබ්බං. පුරෙභත්තං වා පච්ඡාභත්තං වා උග්ගහිතකතිලෙහි කතතෙලෙපි එසෙව නයො. පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතකතිලෙ භජ්ජිත්වා තිලපිට්ඨං වා සෙදෙත්වා උණ්හොදකෙන වා තෙමෙත්වා කතතෙලං සචෙ අනුපසම්පන්නෙන කතං පුරෙභත්තං සාමිසම්පි වට්ටති; අත්තනා කතං[8] නිබ්බට්ටිතත්තා පුරෙභත්තං නිරාමිසමෙව වට්ටති, සාමං

1. සී. & ම. මක්ඛිකා, සයා, මක්ඛිකං.
2. සයා. & ම. පවිට්ඨානං.
3. සයා. කණානිපි.
4. සයා. පානසුව.
5. සයා. & ම, සාමිසපාකං මා පචෙන්තා අග්ගිම්හි.
6. සී. මු. සාමණෙරා-දෙන්ති.
7. ම, භත්තං සචෙ,
8. ම, කතතෙලං පන.

පක්කත්තා සාමිසං න වට්ටති. සවත්ථුකපටිග්ගහිතත්තා පන පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය උභයම්පි අනජ්ඣොහරණීයං, සීසමක්ඛණාදීසු උපනෙතබ්බං, සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති. යදි පන අප්පං උණ්හාදකං හොති අබ්භුක්කිරණ[1]මත්තං, අබ්බොහාරිකං හොති, සාම[2]පාකගණනං න ගච්ඡති. සාසපතෙලාදීසුපි අවත්ථුකපටිග්ගහිතෙසු අවත්ථුකතිලතෙලෙ වුත්තසදිසොව විනිච්ඡයො.

සචෙ පන පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතානං සාසපාදීනං චුණ්ණෙහි ආදිච්චපාකෙන සක්කා තෙලං කාතුං, තං පුරෙභත්තං සාමිසම්පි වට්ටති, පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය නිරාමිසමෙව, සත්තාහාතික්කමෙ නිස්සග්ගියං. යස්මා පන සාසපමධුකචුණ්ණානි[3] සෙදෙත්වා එරණ්ඩකට්ඨීනි ච භජ්ජිත්වා එව[4] තෙලං කරොන්ති, තස්මා තෙසං තෙලං[5] අනුපසම්පන්නෙහි කතං පුරෙභත්තං සාමිසම්පි වට්ටති, වත්ථූනං යාවජීවිකත්තා පන සවත්ථුකපටිග්ගහණෙ දොසො නත්ථි. අත්තනා කතං සත්තාහං නිරාමිසපරිභොගෙනෙව පරිභුඤ්ජිතබ්බං. උග්ගහිතකෙහි කතං අනජ්ඣොහරණීයං බාහිරපරිභොගෙ වට්ටති; සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති. තෙලකරණත්ථාය සාසපමධුකං එරණ්ඩකට්ඨීනි වා පටිග්ගහෙත්වා කත[6]තෙලං සත්තාහකාලිකං, දුතියදිවසෙ කතං ඡාහං වට්ටති, තතියදිවසෙ කතං පඤ්චාහං වට්ටති, චතුත්ථ-පඤ්චම-ඡට්ඨ-සත්තමදිවසෙ කතං තදහෙව වට්ටති, සචෙ යාව අරුණස්ස උග්ගමනා තිට්ඨති නිස්සග්ගියං, අට්ඨමදිවසෙ කතං අනජ්ඣොහරණීයං, අනිස්සග්ගියත්තා පන බාහිරපරිභොගෙ වට්ටති, සචෙපි න කරොති, තෙලත්ථාය ගහිත[7]සාසපාදීනං සත්තාහාතික්කමෙ දුක්කටමෙව. පාළියං පන අනාගතානි අඤ්ඤානිපි නාළිකෙරනිම්බකොසම්බකරමන්දතසී[8]ආදීනං තෙලානි අත්ථි, තානි පටිග්ගහෙත්වා සත්තාහං අතික්කාමයතො දුක්කටං හොති, අයමෙතෙසු විසෙසො, සෙසං යාවකාලිකවත්ථුං යාවජීවිකවත්ථුං ච සල්ලක්ඛෙත්වා සාමපාකසවත්ථුකපුරෙභත්තපච්ඡාභත්තපටිග්ගහිතඋග්ගහිතවත්ථුකවිධානං සබ්බං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං.

වසාතෙලන්ති[9] "අනුජානාමි භික්ඛවෙ පඤ්ච වසානි[10] අච්ඡවසං මච්ඡවසං සුසුකා[11]වසං සූකරවසං ගද්‍රභවස"න්ති එවං අනුඤ්ඤාත වසානං තෙලං, එත්ථ ච **අච්ඡවස**න්ති වචනෙන ඨපෙත්වා මනුස්සවසං සබ්බෙසං අකප්පියමංසානං වසා අනුඤ්ඤාතා, මච්ඡග්ගහණෙන ච සුසුකා[11]පි ගහිතා හොන්ති, වාළමච්ඡත්තා පන විසුං වුත්තා[12], මච්ඡාදිගහණෙන[13] චෙත්ථ සබ්බෙසම්පි කප්පියමංසානං වසා අනුඤ්ඤාතා.

---

1. ම. අබ්භාසකිරණ & ස්‍යා. තං අබ්භුක්කිරණ. 2. සාමිං-කාචි.
3. ස්‍යා. & ම. චුණ්ණාදීනි. 4. සී. මු. & ස්‍යා. එවං. 5. ම. තෙලං සචෙ.
6. ස්‍යා. තදහෙව කතං. 7. ම. පටිග්ගහිත.
8. ම. කරමන්දවාසී & සී. මු. කරමච්චඤ්ඤී. 9. සී. මු. තෙලන්ති ආදිසු.
10. ම. වසා. 11. ම. සංසුකා. 12. සී. & සී. මු. වුත්තං.
13. සී. මු. ගහණෙ.

මංසෙසු හි දස මනුස්සහත්ථිඅස්සසුනඛඅහිසීහබ්‍යග්ඝදීපිඅච්ඡතරච්ඡානං මංසානි අකප්පියානි. වසාසු එකා මනුස්සවසා. ඛීරාදීසු අකප්පියං නාම නත්ථි. අනුපසම්පන්නෙහි කතං[1] නිබ්බට්ටිතවසාතෙලං පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතං පුරෙභත්තං සාමිසම්පි වට්ටති. පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය සත්තාහං නිරාමිසමෙව වට්ටති. යං පන තත්ථ සුඛුමරජසදිසං මංසං වා නහාරු වා අට්ඨි වා ලොහිතං වා හොති, තං අබ්බොහාරිකං. සචෙ පන වසං පටිග්ගහෙත්වා සයං කරොති, පුරෙභත්තං පටිග්ගහෙත්වා පචිත්වා පරිස්සාවෙත්වා සත්තාහං නිරාමිසපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතබ්බං. නිරාමිසපරිභොගඤ්හි සන්ධාය ඉදං වුත්තං:- "කාලෙ පටිග්ගහිතං කාලෙ නිප්පක්කං කාලෙ සංසට්ඨං[2] තෙලපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතු"න්ති. තත්‍රාපි අබ්බොහාරිකං[3] අබ්බොහාරිකමෙව. පච්ඡාභත්තං පන පටිග්ගහෙතුං වා කාතුං[4] වා න වට්ටති යෙව. වුත්තඤ්හෙතං:- "විකාලෙ චෙ භික්ඛවෙ පටිග්ගහිතං විකාලෙ නිප්පක්කං විකාලෙ සංසට්ඨං, තඤ්චෙ පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, ආපත්ති තිණ්ණං දුක්කටානං. කාලෙ චෙ භික්ඛවෙ පටිග්ගහිතං විකාලෙ නිප්පක්කං විකාලෙ සංසට්ඨං, තඤ්චෙ පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, ආපත්ති ද්වින්නං දුක්කටානං. කාලෙ චෙ භික්ඛවෙ පටිග්ගහිතං කාලෙ නිප්පක්කං විකාලෙ සංසට්ඨං, තඤ්චෙ පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්කටස්ස. කාලෙ චෙ භික්ඛවෙ පටිග්ගහිතං කාලෙ නිප්පක්කං කාලෙ සංසට්ඨං, තඤ්චෙ පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, අනාපත්තී"ති.

උපතිස්සත්ථෙරං පන අන්තෙවාසිකා පුච්ඡිංසු: 'භන්තෙ සප්පිනවනීතවසානි එකතො පචිත්වා නිබ්බට්ටිතානි වට්ටන්තී'ති? න වට්ටන්ති ආවුසොති. ථෙරො කිරෙත්ථ පක්කතෙලකසටෙ විය කුක්කුච්චායති. තතො නං උත්තරිං පුච්ඡිංසු: 'භන්තෙ නවනීතෙ දධිගුළිකා වා තක්කබින්දු වා හොති, එතං වට්ටතී'ති? එතම්පි ආවුසො න වට්ටතීති. තතො නං ආහංසු: 'භන්තෙ එකතො පචිත්වා සංසට්ඨානි තෙජවන්තානි හොන්ති, රොගං නිග්ගණ්හන්තී'ති? සාධාවුසොති ථෙරො සම්පටිච්ඡි. **මහාසුම**ත්ථෙරො පනාහ: "කප්පියමංසවසා සාමිසපරිභොගෙ[5] වට්ටති. ඉතරා නිරාමිසපරිභොගෙ වට්ටතී"ති.[6] **මහාපදුම**ත්ථෙරො පන 'ඉදං කි'න්ති පටික්ඛිපිත්වා "නනු වාතාබාධිකා භික්ඛූ පඤ්චමූලකසාවයාගුයං අච්ඡසූකරතෙලාදීනි පක්ඛිපිත්වා යාගුං පිවන්ති. සා තෙජුස්සදත්තා රොගං නිග්ගණ්හාතී"ති වත්වා වට්ටතීති ආහ.

මධු නාම මක්ඛිකාමධූති මධුකරීහි නාම මධුමක්ඛිකාහි ඛුද්දකමක්ඛිකාහි භමරමක්ඛිකාහි ච කතං මධු; තං පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතං[7] පුරෙභත්තං සාමිසපරිභොගම්පි වට්ටති. පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය සත්තාහං නිරාමිසපරිභොගමෙව වට්ටති.

---

1. සයා & ම ගත
2. සී සන්නීතං. & සයා, සංසත්තං.
3. සයා. අබ්බොහාරිකං-ඉති නත්ථි.
4. සයා. කාතෙතුං.
5. සී මු පරිභොගෙන.
6. සී.සී. මු. වට්ටන්තීති.
7. සී. පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතං-ඉති නත්ථි

සත්තාහාතික්කමෙ සචෙ සිලෙසසදිසං මහාමධුං ඛණ්ඩාඛණ්ඩං[1] කත්වා ඨපිතං, ඉතරං වා නානාභාජනෙසු, වත්ථුගණනාය නිස්සග්ගියානි. සචෙ එකමෙව ඛණ්ඩං, එකභාජනෙ වා ඉතරං, එකමෙව නිස්සග්ගියං. උග්ගහිතකං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. **අරුමක්ඛනාදිසු** උපනෙතබ්බං. මධුපටලං වා මධුසිත්ථකං වා සචෙ මධුනා අමක්ඛිතං පරිසුද්ධං, යාවජීවිකං. මධුමක්ඛිතං පන මධුගතිකමෙව. චීරිකා නාම සපක්ඛා දීඝමක්ඛිකා තුම්බලනාමිකා ච අට්ඨිපක්ඛිකා[2] කාලමහාභමරා හොන්ති. තෙසං ආසයෙසු නිය්‍යාසසදිසං මධු හොති. තං යාවජීවිකං. **ඵාණිතං නාම උච්ඡුම්හා නිබ්බත්තන්ති** උච්ඡුරසං උපාදාය අපක්කා වා අවත්ථුකපක්කා වා සබ්බාපි අවත්ථුකා උච්ඡුවිකති ඵාණිතන්ති වෙදිතබ්බා. තං ඵාණිතං පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතං පුරෙභත්තං සාමිසම්පි වට්ටති. පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය සත්තාහං නිරාමිසමෙව වට්ටති. **සත්තාහාතික්කමෙ** වත්ථුගණනාය නිස්සග්ගියං. බහූ පිණ්ඩා[3] චුණ්ණෙත්වා එකභාජනෙ පක්ඛිත්තා හොන්ති ඝනසන්නිවෙසා, එකමෙව නිස්සග්ගියං. උග්ගහිතකං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. ඝරධූපනාදිසු උපනෙතබ්බං. පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතෙන අපරිස්සාවිතඋච්ඡුරසෙන කතඵාණිතං සචෙ අනුපසම්පන්නෙන කතං, සාමිසම්පි වට්ටති. සයං කතං නිරාමිසමෙව වට්ටති. පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය පන සවත්ථුකපටිග්ගහිතත්තා අනජ්ඣොහරණීයං. සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති. පච්ඡාභත්තං අපරිස්සාවිතපටිග්ගහිතෙන කතම්පි අනජ්ඣොහරණීයමෙව. සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති. එස[4] නයො උච්ඡුං පටිග්ගහෙත්වා කතඵාණිතෙපි. පුරෙභත්තං පන පරිස්සාවිතපටිග්ගහිතකෙන කතං සචෙ අනුපසම්පන්නෙන කතං, පුරෙභත්තං සාමිසම්පි වට්ටති. පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය සත්තාහං නිරාමිසමෙව. සයං කතං පුරෙභත්තම්පි නිරාමිසමෙව[5]. පච්ඡාභත්තං පරිස්සාවිතපටිග්ගහිතෙන කතං පන නිරාමිසමෙව සත්තාහං වට්ටති. උග්ගහිතකකතං[6] වුත්තනයමෙව. ඣාමඋච්ඡුඵාණිතං වා කොට්ටිතඋච්ඡුඵාණිතං වා පුරෙභත්තමෙව වට්ටතීති **මහාඅට්ඨකථායං** වුත්තං. **මහාපච්චරියං** පන "එතං සවත්ථුකපක්කං වට්ටති? නො වට්ටතී?"ති පුච්ඡං කත්වා "උච්ඡුඵාණිතං පච්ඡාභත්තං නො වට්ටනකං නාම නත්ථී"ති වුත්තං. තං යුත්තං. සීතොදකෙන කතං මධුකපුප්ඵඵාණිතං පුරෙභත්තං සාමිසං වට්ටති. පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය සත්තාහං නිරාමිසමෙව. සත්තාහාතික්කමෙ වත්ථුගණනාය දුක්කටං. ඛීරං පක්ඛිපිත්වා කතං මධුකඵාණිතං යාවකාලිකං. ඛණ්ඩසක්ඛරං පන ඛීරජල්ලිකං අපනෙත්වා සොධෙන්ති. තස්මා වට්ටති. මධුකපුප්ඵං පන පුරෙභත්තම්පි අල්ලං වට්ටති. භජ්ජිතම්පි වට්ටති. භජ්ජිත්වා තිලාදීහි

---

1. ම. ඛණ්ඩං ඛණ්ඩං.
2. සී. මක්ඛිකා & සයා. පක්ඛා.
3. සයා. බහුපිණ්ඩා & සී. බහුපිණ්ඩ.
4. සී. එසෙව.
5. සයා. පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය සත්තාහං නිරාමිසමෙව - ඉති අධිකො.
6. සයා. උග්ගහිතකං.

මිස්සං වා අමිස්සං වා කත්වා කොට්ටිතම්පි වට්ටති. යදි පන තං ගහෙත්වා මෙරයත්ථාය යොජෙන්ති, යොජිතං බීජතො පට්ඨාය න වට්ටති. කදලිඛජ්ජූරිඅම්බලබුජපනසචිඤ්චාදීනං සබ්බෙසං යාවකාලිකඵලානං ඵාණිතං යාවකාලිකමෙව. මරිචපක්කෙහි ඵාණිතං කරොන්ති, තං යාවජීවිකං. **තානි පටිග්ගහෙත්වාති** සබ්බානිපි පටිග්ගහෙත්වා ඝටෙ අවිනිබ්භොගානි කත්වා නික්ඛිපන්ති, සත්තාහාතික්කමෙ එකමෙව නිස්සග්ගියං. විනිබ්භුත්තෙසු පඤ්ච[1]. සත්තාහං පන අනතික්කාමෙත්වා[2] ගිලානෙනපි අගිලානෙනපි[3] වුත්තනයෙන යථාසුඛං පරිභුඤ්ජිතබ්බං.

සත්තවිධං හි ඔදිස්සං[4] නාම-බ්‍යාධිඔදිස්සං පුග්ගලොදිස්සං කාලොදිස්සං සමයොදිස්සං දෙසොදිස්සං වසොදිස්සං භෙසජ්ජොදිස්සන්ති. තත්ථ බ්‍යාධිඔදිස්සං නාම "අනුජානාමි භික්ඛවෙ අමනුස්සිකාබාධෙ ආමකමංසං ආමකලොහිත"න්ති[a] එවං බ්‍යාධිඔදිස්සං අනුඤ්ඤාතං. තං තෙනෙව ආබාධෙන ආබාධිකස්ස වට්ටති. න අඤ්ඤස්ස. තඤ්ච ඛො කාලෙපි විකාලෙපි කප්පියම්පි අකප්පියම්පි වට්ටතියෙව. පුග්ගලොදිස්සං නාම "අනුජානාමි භික්ඛවෙ රොමන්ථකස්ස රොමන්ථනං. න ච භික්ඛවෙ බහි මුඛද්වාරා නීහරිත්වා අජ්ඣොහරිතබ්බ"න්ති[b] එවං පුග්ගලං උද්දිස්ස අනුඤ්ඤාතං. තං තස්සෙව වට්ටති. න අඤ්ඤස්ස. කාලොදිස්සං නාම "අනුජානාමි භික්ඛවෙ චත්තාරි මහාවිකටානි ගූථං මුත්තං ඡාරිකං මත්තික"න්ති[c] එවං අහිදට්ඨකාලං උද්දිස්ස අනුඤ්ඤාතං. තං තස්මිංයෙව කාලෙ අප්පටිග්ගහිතකම්පි වට්ටති. න අඤ්ඤස්මිං. සමයොදිස්සං නාම "ගණභොජනෙ අඤ්ඤත්‍ර සමයා"ති[d] ආදිනා නයෙන තං තං සමයං උද්දිස්ස අනුඤ්ඤාතා අනාපත්තියො. තා තස්මිං තස්මිංයෙව සමයෙ අනාපත්තියො හොන්ති. න අඤ්ඤදා. දෙසොදිස්සං නාම "අනුජානාමි භික්ඛවෙ එවරූපෙසු පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු විනයධරපඤ්චමෙන ගණෙන උපසම්පද"න්ති[e] එවං පච්චන්තදෙසෙ උද්දිස්ස අනුඤ්ඤාතානි උපසම්පදාදීනි. තානි තත්ථෙව වට්ටන්ති. න මජ්ඣිමදෙසෙ.[5] වසොදිස්සං නාම "අනුජානාමි භික්ඛවෙ වසානි භෙසජ්ජානී"ති[f] එවං වසානාමෙන අනුඤ්ඤාතං. තං ඨපෙත්වා මනුස්සවසං සබ්බෙසං කප්පියාකප්පියවසානං තෙලං තංතදත්ථිකානං තෙලපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. භෙසජ්ජොදිස්සං නාම "අනුජානාමි භික්ඛවෙ පඤ්ච භෙසජ්ජානී"ති[f] එවං භෙසජ්ජනාමෙන අනුඤ්ඤාතානි ආහාරත්ථං ඵරිතුං සමත්ථානි සප්පි නවනීතං තෙලං මධු ඵාණිතන්ති.[6] තානි පටිග්ගහෙත්වා තදහු පුරෙභත්තං යථාසුඛං පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය සති පච්චයෙ වුත්ත

1. ම. පඤ්චනිස්සග්ගියානි. 2. සී. & සී. මු. අනතික්කාමෙත්වා. ස්‍යා. අනතික්කමිත්වා.
3. සී. ගිලානෙනපි අගිලානෙනපි-ඉති නත්ථි. 4. ස්‍යා. උද්දිස්සං.
5. ස්‍යා. මජ්ඣිමපදෙසෙ. 6. ස්‍යා. සප්පි-නව-ඵාණිතානි-ඉති සමංසනානං.
a. භෙසජ්ජක්ඛන්ධක. b. ඛුද්දකවත්ථුක්ඛන්ධක. c. භෙසජ්ජක්ඛන්ධක.
d. පාචිත්තියපාළි. e. චම්මක්ඛන්ධක. f. භෙසජ්ජක්ඛන්ධක.

නයෙනෙව සත්තාහං පරිභුඤ්ජිතබ්බානි. **සත්තාහාතික්කන්තෙ අතික්කන්තස්ස යදි නිස්සග්ගියං පාචිත්තිය**න්ති සචෙපි සාසපමත්තං හොති, සකිං වා අඞ්ගුලියා ගහෙත්වා ජිව්හාය සායනමත්තං, නිස්සජ්ජිතබ්බමෙව. පාචිත්තියඤ්ච දෙසෙතබ්බං. **න කායිකෙන පරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතබ්බ**ානීති කායො වා කායෙ අරු වා න මක්ඛෙතබ්බං. තෙහි මක්ඛිතානි කාසාවකත්තරයට්ඨිඋපාහනපාදකථලිකමඤ්චපීඨාදීනිපි අපරිභොගානි. ද්වාරවාතපානකවාටෙසුපි හත්ථෙන ගහණට්ඨානං න මක්ඛෙතබ්බන්ති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. කසාවෙ පන පක්ඛිපිත්වා ද්වාරවාතපානකවාටානි මක්ඛෙතබ්බානීති **මහාඅට්ඨකථායං** වුත්තං.

අනාපත්ති අන්තො සත්තාහං අධිට්ඨෙතීති සත්තාහබ්භන්තරෙ සප්පිං ච තෙලං ච වසං ච මුද්ධනි තෙලං වා අබ්භඤ්ජනං වා මධුං අරුමක්ඛණං[1] ඵාණිතං ඝරධූපනං **අධිට්ඨෙති**, අනාපත්ති. සචෙ අධිට්ඨිතතෙලං අනධිට්ඨිතතෙලභාජනෙ ආකිරිතුකාමො හොති, භාජනෙ සුඛුමං ඡිද්දං පවිට්ඨපවිට්ඨතෙලං පුරාණතෙලෙන අජ්ඣොත්ථරියති, පුන අධිට්ඨාතබ්බං. අථ මහාමුඛං හොති, සහසාව බහුං තෙලං පවිසිත්වා පුරාණතෙලං අජ්ඣොත්ථරති, පුන අධිට්ඨානකිච්චං නත්ථි. අධිට්ඨිතගතිකමෙව හි තං හොති. එතෙන නයෙන අධිට්ඨිතතෙලභාජනෙ අනධිට්ඨිතතෙලාකිරණම්පි වෙදිතබ්බං. **විස්සජ්ජෙතී**ති අඤ්ඤස්ස දෙති. සචෙ ද්වින්නං සන්තකං එකෙන පටිග්ගහිතං අවිභත්තං හොති, සත්තාහාතික්කමෙ[2] ද්වින්නම්පි අනාපත්ති. පරිභුඤ්ජිතුං පන න වට්ටති. සචෙ යෙන පටිග්ගහිතං සො ඉතරං භණති: "ආවුසො ඉමං තෙලං සත්තාහමත්තං පරිභුඤ්ජ තුව"න්ති. සො ච පරිභොගං න කරොති, කස්ස ආපත්ති? න කස්සචි. කස්මා? යෙන පටිග්ගහිතං තෙන විස්සජ්ජිතත්තා, ඉතරස්ස අප්පටිග්ගහිතත්තා. **විනස්සතී**ති අපරිභොගං හොති; **චත්තෙනා**ති ආදිසු යෙන චිත්තෙන භෙසජ්ජං චත්තං ච වන්තං ච මුත්තඤ්ච හොති, තං චිත්තං චත්තං වන්තං මුත්තන්ති වුච්චති. තෙන චිත්තෙන පුග්ගලො අනපෙක්ඛො වුච්චති. එවං අනපෙක්ඛො සාමණෙරස්ස දත්වාති අත්ථො. ඉදං කස්මා වුත්තං? එවං අන්තොසත්තාහෙ දත්වා පච්ඡා පටිලභිත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති දස්සනත්ථන්ති **මහාසුමත්ථෙරො**.[3] **මහාපදුමත්ථෙරො** පනාහ: "නයිදං යාචිතබ්බං. අන්තොසත්තාහෙ දින්නස්ස හි පුන පරිභොගෙ ආපත්ති යෙව නත්ථි. සත්තාහාතික්කන්තස්ස පන පරිභොගෙ අනාපත්තිදස්සනත්ථමිදං වුත්ත"න්ති. තස්මා එව[4] දින්නභෙසජ්ජං සචෙ සාමණෙරො අභිසඞ්ඛරිත්වා වා අනභිසඞ්ඛරිත්වා වා තස්ස භික්ඛුනො නත්ථුකම්මාය දදෙය්‍ය, ගහෙත්වා නත්ථුකම්මං කාතබ්බං. සචෙ බාලො හොති, දාතුං න ජානාති, අඤ්ඤෙන භික්ඛුනා වත්තබ්බො: අත්ථි තෙ සාමණෙර තෙලන්ති? ආම භන්තෙ අත්ථීති. ආහර, ථෙරස්ස භෙසජ්ජං කරිස්සාමාති. එවම්පි වට්ටති.

1. සී. මු. මක්ඛනං වා. 2. සී, & සී, මු. සත්තාහාතික්කමෙ-ඉති නත්ථි.
3. සං, & ම, ආන-ඉති අධිකං. 4. සී. ඉදං.

සෙසං උත්තානත්ථමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං. අකිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

භෙසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.[1]

---

1. 5. 3. 4.

තෙන සමයෙනාති වස්සිකසාටිකසික්ඛාපදං. තත්ථ **වස්සිකසාටිකා අනුඤ්ඤාතාති** චීවරක්ඛන්ධකෙ **විසාඛාවත්ථුස්මිං** අනුඤ්ඤාතා; **පටිගච්චෙවාති**[2] පුරෙ යෙව; **මාසො සෙසො ගිම්හානන්ති** චතුන්නං ගිම්හමාසානං එකො පච්ඡිමමාසො සෙසො; **කත්වාති** සිබ්බනරජනකප්පපරියොසානෙන නිට්ඨපෙත්වා; කරොන්තෙන ච එකමෙව කත්වා සමයෙ[3] අධිට්ඨාතබ්බා.[4] ද්වෙ අධිට්ඨාතුං න වට්ටන්ති.[5] **අතිරෙකමාසෙ සෙසෙ**[6] **ගිම්හානෙති** ගිම්හානනාමකෙ අතිරෙකමාසෙ සෙසෙ; **අතිරෙකද්ධමාසෙ සෙසෙ ගිම්හානෙ කත්වා නිවාසෙන්තීති** එත්ථ පන ඨත්වා වස්සිකසාටිකාය පරියෙසනක්ඛෙත්තං කරණක්ඛෙත්තං නිවාසනක්ඛෙත්තං අධිට්ඨානක්ඛෙත්තන්ති චතුබ්බිධං ඛෙත්තං, කුච්ඡිසමයො පිට්ඨිසමයොති දුවිධො සමයො, පිට්ඨිසමයචතුක්කං කුච්ඡිසමයචතුක්කන්ති ද්වෙ චතුක්කානි ච වෙදිතබ්බානි.

තත්ථ ජෙට්ඨමූලපුණ්ණමාසියා පච්ඡිමපාටිපදදිවසතො පට්ඨාය යාව කාළපක්ඛුපොසථා, අයමෙකො අද්ධමාසො පරියෙසනක්ඛෙත්තඤ්චෙව කරණක්ඛෙත්තඤ්ච. එතස්මිං හි අන්තරෙ වස්සිකසාටිකං අලද්ධං පරියෙසිතුං ලද්ධං කාතුඤ්ච වට්ටති. නිවාසෙතුං අධිට්ඨාතුඤ්ච න වට්ටති. කාළපක්ඛුපොසථස්ස පච්ඡිමපාටිපදදිවසතො පට්ඨාය යාව ආසාළ්හිපුණ්ණමා, අයමෙකො අද්ධමාසො පරියෙසනකරණනිවාසනානං තිණ්ණම්පි ඛෙත්තං. එතස්මිං අන්තරෙ පරියෙසිතුං කාතුං[7] නිවාසෙතුඤ්ච වට්ටති. අධිට්ඨාතුං යෙව න වට්ටති. ආසාළ්හිපුණ්ණමාසියා පච්ඡිමපාටිපදදිවසතො පට්ඨාය යාව කත්තිකපුණ්ණමා, ඉමෙ චත්තාරො මාසා පරියෙසනකරණනිවාසනාධිට්ඨානානං චතුන්නම්පි ඛෙත්තං. එතස්මිං හි අන්තරෙ අලද්ධං පරියෙසිතුං ලද්ධං වා කාතුං නිවාසෙතුං අධිට්ඨාතුඤ්ච වට්ටති. ඉදං තාව චතුබ්බිධං ඛෙත්තං වෙදිතබ්බං. කත්තිකපුණ්ණමාසියා පන පච්ඡිමපාටිපදදිවසතො පට්ඨාය යාව ජෙට්ඨමූලපුණ්ණමා, ඉමෙ සත්ත මාසා පිට්ඨිසමයො නාම. එතස්මිං අන්තරෙ "කාලො වස්සිකසාටිකායා"ති ආදිනා නයෙන සතුප්පාදං කත්වා අඤ්ඤාතකඅප්පවාරිතට්ඨානතො වස්සිකසාටිකචීවරං නිප්ඵාදෙන්තස්ස ඉමිනා සික්ඛාපදෙන නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. "දෙථ මෙ වස්සිකසාටිකචීවර"න්ති ආදිනා නයෙන විඤ්ඤත්තිං කත්වා නිප්ඵා

---

1. සී. ස්‍යා. & ම. පදං නිට්ඨිතං.
2. ස්‍යා. & ම. පටිකච්චෙවාති.
3. ම. සමයෙව.
4. සී. සී. මු. & ස්‍යා. අධිට්ඨාතබ්බං.
5. ස්‍යා. & ම. න වට්ටති.
6. සී. මාසො සෙසො.
7. ස්‍යා. සී අන්තරෙ අලද්ධං පරියෙසිතුං ලද්ධං කාතුඤ්ච.

දෙන්තස්ස අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදෙන නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. වුත්තනයෙනෙව සතුප්පාදං කත්වා ඤාතකපවාරිතට්ඨානතො නිප්ඵාදෙන්තස්ස ඉමිනාව සික්ඛාපදෙන නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. විඤ්ඤත්තිං කත්වා නිප්ඵාදෙන්තස්ස අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදෙන අනාපත්ති. වුත්තං හෙතං[1] **පරිවාරෙ**:–

"මාතරං චීවරං යාචෙ-නො ච සඞ්ඝෙ පරිණතං,
කෙනස්ස හොති ආපත්ති-අනාපත්ති ච ඤාතකෙ.
පඤ්හාමෙසා කුසලෙහි චින්තිතා"ති.

අයං හි පඤ්හා ඉමමත්ථං සන්ධාය වුත්තොති. එවං පිඨිසමයචතුක්කං වෙදිතබ්බං. ජෙට්ඨමූලපුණ්ණමාසියං පන පච්ඡිමපාටිපදදිවසතො පට්ඨාය යාව කත්තිකපුණ්ණමා, ඉමෙ පඤ්ච මාසා කුච්ඡිසමයො නාම. එතස්මිං හි අන්තරෙ වුත්තනයෙන සතුප්පාදං කත්වා අඤ්ඤාතක අප්පවාරිතට්ඨානතො වස්සිකසාටිකචීවරං නිප්ඵාදෙන්තස්ස වත්තභෙදෙ දුක්කටං. යෙ මනුස්සා පුබ්බෙපි වස්සිකසාටිකචීවරං දෙන්ති, ඉමෙ පන[2] සබ්බෙපි අත්තනො අඤ්ඤාතකඅප්පවාරිතා හොන්ති, වත්තභෙදෙ නත්ථි. තෙසු සතුප්පාදකරණස්ස අනුඤ්ඤාතත්තා. විඤ්ඤත්තිං කත්වා නිප්ඵාදෙන්තස්ස අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්ති සික්ඛාපදෙන නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. ඉදං පන පකතියා වස්සිකසාටිකදායකෙසුපි හොති යෙව. වුත්තනයෙනෙව සතුප්පාදං කත්වා ඤාතකපවාරිතට්ඨානතො නිප්ඵාදෙන්තස්ස ඉමිනා සික්ඛාපදෙන අනාපත්ති. විඤ්ඤත්තිං කත්වා නිප්ඵාදෙන්තස්ස අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදෙන අනාපත්ති. **දෙථ** මෙති ඉදං හි පරියෙසනකාලෙ අඤ්ඤාතකඅප්පවාරිතෙ එව සන්ධාය වුත්තං. එවං කුච්ඡිසමයචතුක්කං වෙදිතබ්බං.

නග්ගා කායං ඔවස්සාපෙති, ආපත්ති දුක්කටස්සාති එත්ථ උදකපුසිතගණනාය අකත්වා නහානපරියොසානවසෙන පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටෙන කාරෙතබ්බො. සො ච ඛො විවටඞ්ගණෙ ආකාසතො පතිතඋදකෙනෙව නහායන්තො. නහානකොට්ඨකවාපි ආදීසු සෙසෙහි ආසිත්තඋදකෙන වා නහායන්තස්ස අනාපත්ති. **වස්සං උක්කඩ්ඪියතී**ති එත්ථ සචෙ කතපරියෙසිතාය වස්සිකසාටිකාය ගිම්හානං පච්ඡිමමාසං ඛෙපෙත්වා පුන වස්සානස්ස පඨමමාසං උක්කඩ්ඪිත්වා ගිම්හානං පච්ඡිමමාසමෙව කරොන්ති, වස්සිකසාටිකා ධොවිත්වා නික්ඛිපිතබ්බා. අනධිට්ඨිතා අවිකප්පිතා ද්වෙමාසපරිහාරං ලභති. වස්සූපනායිකදිවසෙ අධිට්ඨාතබ්බා. සචෙ සතිසම්මොසෙන වා අප්පහොන්තකභාවෙන වා අකතා හොති, තෙව ද්වෙ මාසෙ වස්සානස්ස තං ච චාතුමාසන්ති ඡ මාසෙ පරිහාරං ලභති. සචෙ පන කත්තිකමාසෙ කඨිනං අත්ථරීයති, අපරෙපි චත්තාරො මාසෙ ලභති. එවං දස මාසා හොන්ති. තතො පරම්පි සතියා පච්චාසාය මූලචීවරං කත්වා ඨපෙන්තස්ස එකමාසන්ති එවං එකාදස මාසෙ පරිහාරං ලභති. සචෙ පන එකාහද්වීහාදිවසෙන යාව දසාහානාගතාය වස්සූපනායිකාය අන්තොවස්සෙ වා

1. ම, වුත්තඤ්චෙතං. 2. සයා, තෙ පන & ම, ඉමෙ.

ලද්ධා චෙව නිට්ඨිතා ච, කදා අධිට්ඨාතබ්බාති? එතං අට්ඨකථාසු න විචාරිතං. ලද්ධදිවසතො පට්ඨාය අන්තොදසාහෙ නිට්ඨිතා පන තස්මිංයෙව අන්තොදසාහෙ අධිට්ඨාතබ්බා. දසාහාතික්කමෙ නිට්ඨිතා තදහෙව අධිට්ඨාතබ්බා. දසාහෙ අප්පහොන්තෙ චීවරකාලං නාතික්කමෙතබ්බාති. අයං නො අත්තනො මති. කස්මා? "අනුජානාමි භික්ඛවෙ තිචීවරං අධිට්ඨාතුං; න විකප්පෙතුං. වස්සිකසාටිකං වස්සානං[1] චාතුමාසං අධිට්ඨාතුං; තතො පරං විකප්පෙතු"න්ති[a] හි වුත්තං. තස්මා වස්සූපනායිකතො පුබ්බෙ දසාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති. "දසාහපරමං අතිරෙකචීවරං ධාරෙතබ්බ"න්ති ච[2] වුත්තං, තස්මා එකාහද්වීහාදිවසෙන යාව දසාහං[3] අනාගතාය වස්සූපනායිකාය අන්තොවස්සෙ ලද්ධා චෙව නිට්ඨිතා ච වුත්තනයෙනෙව අන්තොදසාහෙ වා තදහු වා[4] අධිට්ඨාතබ්බා. දසාහෙ අප්පහොන්තෙ චීවරකාලං නාතික්කමෙතබ්බා. තත්ථ සියා: "වස්සානං චාතුමාසං අධිට්ඨාතු"න්ති වචනතො චාතුමාසබ්භන්තරෙ යදා තදා වා[5] අධිට්ඨාතුං වට්ටතීති? යදි පන එවං, "කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදිං යාව ආබාධා අධිට්ඨාතු"න්ති වුත්තං සාපි ච දසාහං අතික්කමෙතබ්බා සියා. එවං ච සති "දසාහපරමං අතිරෙක චීවරං ධාරෙතබ්බ"න්ති ඉදං විරුජ්ඣති. තස්මා යථාවුත්තමෙව ගහෙතබ්බං. අඤ්ඤං වා අවලකාරණං ලභිත්වා ඡඩ්ඩෙතබ්බං. අපිච කුරුන්දියම්පි නිස්සග්ගියාවසානෙ වුත්තං-"කදා අධිට්ඨාතබ්බා? ලද්ධදිවසතො පන පට්ඨාය අන්තොදසාහෙ නිට්ඨිතා පන තස්මිංයෙව අන්තොදසාහෙ, යදි නප්පහොති, යාව කත්තික පුණ්ණමා පරිහාරං ලභතී"ති. අච්ඡින්නචීවරස්සාති එතං වස්සික සාටිකං සන්ධාය වුත්තං. තෙසං හි නග්ගානං කායොවස්සාපනෙ අනාපත්ති. එත්ථ ච මහග්ඝං වස්සිකසාටිකං නිවාසෙත්වා නහායන්තස්ස චොරුපද්දවො ආපදා නාම. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

වස්සිකසාටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

1. 5. 3. 5.

තෙන සමයෙනාති චීවරඅච්ඡින්දනසික්ඛාපදං. තත්ථ **යම්පි ත්‍යාහන්ති** යම්පි තෙ අහං; සො කිර 'මම පත්තචීවරඋපාහනපච්චත්ථරණානි[6] වහන්තො මයා සද්ධිං චාරිකං පක්කමිස්සතී'ති අදාසි. තෙනෙවමාහ. **අච්ඡින්දීති** බලක්කාරෙන අග්ගහෙසි; සකසඤ්ඤාය ගහිතත්තා පනස්ස පාරාජිකං නත්ථි. කිලමෙත්වා ගහිතත්තා ආපත්ති පඤ්ඤත්තා. **සකං අච්ඡින්දති නිස්සග්ගියං පාචිත්තියන්ති** එකං චීවරං එකාබද්ධානි ච බහූනි අච්ඡින්දතො එකා ආපත්ති. එකතො අබද්ධානි විසුං[7] ඨිතානි ච බහූනි අච්ඡින්දතො "සඞ්ඝාටිං ආහර. උත්තරාසඞ්ගං ආහරා"ති එවං ආහරාපයතො ච වත්ථුගණනාය ආපත්තියො. මයා

1. ම. වස්සානි, 2. සං. සි. 3. සං. දසාහා. 4. ම. තදහෙයෙව වා. 5. සං. යදා වා තදා වා & ම: යදා තදා 6. සං. පච්චත්ථරණාදීනි 7. ම. විසුං විසුං.

a. ම ව. චීවරක්ඛන්ධක-333.

දින්නානි සබ්බානි ආහරාති වදතොපි එකවචනෙනෙව සම්බහුලා ආපත්තියො. **අඤ්ඤං ආණාපෙති ආපත්ති දුක්කටස්සාති** 'චීවරං ගණ්හා'ති ආණාපෙති, එකං දුක්කටං. ආණත්තො බහූනි ගණ්හාති, එකං පාචිත්තියං. "සඞ්ඝාටිං ගණ්හ. උත්තරාසඞ්ගං ගණ්හා"ති වදතො වාචාය වාචාය දුක්කටං. "මයා දින්නානි සබ්බානි ගණ්හා"ති වදතො එකවාචාය සම්බහුලාපත්තියො. **අඤ්ඤං පරික්ඛාරන්ති** විකප්පනුපගපච්ඡිමචීවරං ඨපෙත්වා යං කිඤ්චි අන්තමසො සූචිම්පි; වෙඨෙත්වා[1] ඨපිතාසුපි වත්ථුගණනාය දුක්කටානි. සිථිලවෙඨිතාසු එවං, ගාළ්හං කත්වා බද්ධාසු පන එකමෙව දුක්කටන්ති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. සූචිඝරෙ පක්ඛිත්තාසුපි එසෙව නයො. ථවිකාය පක්ඛිපිත්වා සිථිලබද්ධගාළ්හබද්ධෙසු තිකටුකාදීසු භෙසජ්ජෙසුපි එසෙව නයො.

සො වා දදෙතීති භන්තෙ තුම්හාකං යෙව ඉදං සාරුප්පන්ති එවං වා දෙති; අථ වා පන "ආවුසො මයං තුය්හං 'වත්තපටිවත්තං කරිස්සති. අම්හාකං සන්තිකෙ උපජ්ඣං ගණ්හිස්සති. ධම්මං පරියාපුණිස්සතී'ති චීවරං අදම්හ. සොදානි ත්වං න වත්තං කරොසි. න උපජ්ඣං ගණ්හාසි. න ධම්මං[2] පරියාපුණාසී"ති එවමාදීනි වුත්තො "භන්තෙ චීවරත්ථාය මඤ්ඤෙ භණථ. ඉදං වො චීවරන්ති දෙති, එවම්පි සො වා දෙති. දිසාපක්කන්තං වා පන දහරං "නිවත්තෙථ න"න්ති භණන්ති, සො න නිවත්තති. චීවරෙ[3] ගහෙත්වා රුන්ධථාති. එවං චෙ නිවත්තති, සාධු. සචෙ පත්තචීවරත්ථාය මඤ්ඤෙ තුම්හෙ භණථ. ගණ්හථ නන්ති දෙති, එවම්පි සො වා[4] දෙති. විබ්භන්තං වා දිස්වා "මයං තුය්හං 'වත්තං කරිස්සතී'ති පත්තචීවරං අදම්හ. සොදානි ත්වං විබ්භමිත්වා චරසී"ති වදන්ති, ඉතරො "ගණ්හථ තුම්හාකං පත්තචීවර"න්ති[5] දෙති, එවම්පි සො[6] වා දෙති. "මම සන්තිකෙ උපජ්ඣං ගණ්හන්තස්සෙව තෙ දෙමි. අඤ්ඤත්‍ර ගණ්හන්තස්ස න දෙමි. වත්තං කරොන්තස්ස දෙමි. අකරොන්තස්ස න දෙමි. ධම්මං පරියාපුණන්තස්සෙව දෙමි. අපරියාපුණන්තස්ස න දෙමි. අවිබ්භමන්තස්සෙව දෙමි. විබ්භමන්තස්ස න දෙමී"ති එවං[7] දාතුං න වට්ටති. දදතො දුක්කටං. ආහරාපෙතුං පන වට්ටති. වජ්ජිත්වා දින්නං අච්ඡින්දිත්වා ගණ්හන්තො භණ්ඩග්ඝෙන කාරෙතබ්බො. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති. තිසමුට්ඨානං-කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

චීවරඅච්ඡින්දනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.[8]

---

1. 5. 3. 6.

තෙන සමයෙනාති සුත්තවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං. තත්ථ **ඛොමන්ති** ඛොමවාකෙහි කතසුත්තං; **කප්පාසිකන්ති** කප්පාසතො නිබ්බත්තං; **කොසෙය්‍යන්ති** කොසියංසූහි කන්තිත්වා කතසුත්තං, **කම්බලන්ති**

---

1. ම. අවෙඨෙත්වා. 2. සී. ධම්මෙ. 3. ස්‍යා & ම. චීවරං.
4. සී. සො යෙව & ස්‍යා. සො යෙව වා. 5. සී. චීවරන්ති.
6. ස්‍යා. සො යෙව. 7. ස්‍යා. & ම. එවං පන. 8. සී. ස්‍යා. ම. පදං.

එළකලොමසුත්තං; **සාණ**න්ති සාණවාකසුත්තං; **භඞ්ග**න්ති පාටෙක්කං වාක[1]සුත්තමෙවාති එකෙ. එතෙහි පඤ්චහි මිස්සෙත්වා කතං සුත්තං[2] පන භඞ්ගන්ති වෙදිතබ්බං. **වායාපෙති පයොගෙ පයොගෙ දුක්කට**න්ති **සචෙ** තන්තවායස්ස තුරිවෙමාදීනි නත්ථි, තානි අරඤ්ඤතො ආහරිස්සාමීති වාසිං වා ඵරසුං වා නිසෙති, තතො පට්ඨාය යං යං උපකරණත්ථාය වා චීවරං වායාපනත්ථාය වා කරොති, සබ්බත්ථ තන්තවායස්ස පයොගෙ පයොගෙ භික්ඛුස්ස දුක්කටං. දීඝතො විදත්ථිමත්තෙ තිරියං ච හත්ථමත්තෙ වීතෙ නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

මහාපච්චරියං පන යාව පරියොසානා වායාපෙන්තස්ස ඵලකෙ ඵලකෙ නිස්සග්ගියං පාචිත්තියන්ති වුත්තං. තම්පි ඉදමෙව පමාණං සන්ධාය වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. විකප්පනුපගං පච්ඡිමඤ්හි චීවරං චීවරසඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡතීති. අපි චෙත්ථ එවං විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො:- සුත්තං තාව සාමං විඤ්ඤාපිතං අකප්පියං. සෙසං ඤාතකාදිවසෙන උප්පන්නං කප්පියං. තන්තවායොපි අඤ්ඤාතකඅප්පවාරිතො විඤ්ඤත්තියා ලද්ධො අකප්පියො. සෙසො කප්පියො. තත්ථ අකප්පියසුත්තං අකප්පියතන්තවායෙන වායාපෙන්තස්ස[3] පුබ්බෙ වුත්තනයෙන නිස්සග්ගියං. තෙනෙව පන කප්පියසුත්තං වායාපෙන්තස්ස යථා පුබ්බෙ නිස්සග්ගියං, එවං දුක්කටං. තෙනෙව කප්පියං ච අකප්පියං ච සුත්තං වායාපෙන්තස්ස යදි පච්ඡිමචීවරප්පමාණෙන එකො පරිච්ඡෙදො සුද්ධකප්පියසුත්තමයො, එකො අකප්පියසුත්තමයොති එවං කෙදාරබද්ධං විය චීවරං හොති, අකප්පියසුත්තමයෙ පරිච්ඡෙදෙ පාචිත්තියං. ඉතරස්මිං තථෙව දුක්කටං. යදි තතො ඌනකපරිච්ඡෙදා හොන්ති, අන්තමසො අච්ඡිමණ්ඩලපමාණාපි, සබ්බපරිච්ඡෙදෙසු පරිච්ඡෙදගණනාය දුක්කටං. අථ එකන්තරිකෙන වා සුත්තෙන දීඝතො වා කප්පියං තිරියං අකප්පියං කත්වා වීතං හොති, ඵලකෙ ඵලකෙ දුක්කටං. කප්පියතන්තවායෙනපි අකප්පියසුත්තං වායාපෙන්තස්ස යථා පුබ්බෙ නිස්සග්ගියං, එවං දුක්කටං. තෙනෙව කප්පියං ච අකප්පියඤ්ච සුත්තං වායාපෙන්තස්ස සචෙ පච්ඡිමචීවරප්පමාණා වා ඌනකා වා අකප්පියසුත්තපරිච්ඡෙදා හොන්ති, තෙසු පරිච්ඡෙදගණනාය දුක්කටං. කප්පියසුත්තපරිච්ඡෙදෙසු අනාපත්ති. අථ එකන්තරිකෙන වා සුත්තෙන දීඝතො වා කප්පියං තිරියං අකප්පියං කත්වා වීතං හොති, ඵලකෙ ඵලකෙ දුක්කටං. යදි පන ද්වෙ තන්තවායා හොන්ති, එකො කප්පියො එකො අකප්පියො, සුත්තං ච අකප්පියං, තෙ ච වාරෙන විනන්ති, අකප්පියතන්තවායෙන වීතෙ ඵලකෙ ඵලකෙ පාචිත්තියං. ඌනතරෙ දුක්කටං. ඉතරෙන වීතෙ උභයත්ථ දුක්කටං. **සචෙ** ද්වෙපි වෙමං ගහෙත්වා

1. සී. මු. 1. & 2. වාකමය. 2. සී. මු. & 1. කතසුත්තං
3. සී. 1. & මු. වායාපයතො

එකතො විනාපෙති, ඵලකෙ ඵලකෙ පාචිත්තියං.[1] අථ සුත්තං කප්පියං, චීවරඤ්ච කෙදාරකබද්ධාදීහි සපරිච්ඡෙදං, අකප්පියතන්තවායෙන වීතෙ පරිච්ඡෙදෙ පරිච්ඡෙදෙ දුක්කටං. ඉතරෙන වීතෙ අනාපත්ති. සචෙ ද්වෙපි වෙමං ගහෙත්වා එකතො විනාපෙති, ඵලකෙ ඵලකෙ දුක්කටං. අථ සුත්තම්පි[2] කප්පියඤ්ච අකප්පියඤ්ච, තෙ ච වාරෙන විනාපෙති, අකප්පියතන්තවායෙන අකප්පියසුත්තමයෙසු පච්ඡිමචීවරප්පමාණෙසු පරිච්ඡෙදෙසු වීතෙසු පරිච්ඡෙදගණනාය පාචිත්තියං. ඌනකතරෙසු කප්පියසුත්තමයෙසු ච දුක්කටං. කප්පියතන්තවායෙන අකප්පියසුත්තමයෙසු පමාණයුත්තෙසු වා ඌනකෙසු වා දුක්කටමෙව. කප්පියසුත්තමයෙසු අනාපත්ති. අථ එකන්තරිකෙන වා සුත්තෙන දීඝතො වා අකප්පියං තිරියං කප්පියං කත්වා විනාපෙති, උභොපි වා වෙමං ගහෙත්වා එකතො විනාපෙති, අපරිච්ඡෙදෙ චීවරෙ ඵලකෙ ඵලකෙ දුක්කටං. සපරිච්ඡෙදෙ පරිච්ඡෙදවසෙන දුක්කටානීති. අයං පනෙත්ථ මහාඅට්ඨකථායං අපාකටො. මහාපච්චරියාදීසු පාකටො, ඉධ සබ්බාකාරෙනෙව පාකටො.

සචෙ සුත්තම්පි කප්පියං, තන්තවායොපි කප්පියො ඤාතකපවාරිතො වා මූලෙන වා පයොජිතො, වායාපනපච්චයා අනාපත්ති. දසාහාතික්කමනපච්චයා පන ආපත්තිං රක්ඛන්තෙන විකප්පනූපගපමාණමත්තෙ වීතෙ තන්තෙ ඨිතං යෙව අධිට්ඨාතබ්බං. දසාහාතික්කමෙන නිට්ඨාපියමානං හි නිස්සග්ගියං භවෙය්‍යාති. ඤාතකාදීහි තන්තං ආරොපෙත්වා 'තුම්හාකං භන්තෙ ඉදං චීවරං ගණ්හෙය්‍යාථා'ති නිය්‍යාදිතෙපි එසෙව නයො. සචෙ තන්තවායො එවං පයොජිතො වා සයං දාතුකාමො හුත්වා "අහං භන්තෙ තුම්හාකං චීවරං අසුකදිවසෙ නාම වායිත්වා ඨපෙස්සාමී"ති වදති, භික්ඛු ච තෙන පරිච්ඡින්නදිවසතො දසාහං අතික්කාමෙති, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. සචෙ පන තන්තවායො "අහං තුම්හාකං චීවරං වායිත්වා සාසනං පෙසෙස්සාමී"ති වත්වා තථෙව කරොති, තෙන පෙසිතභික්ඛු පන තස්ස භික්ඛුනො න ආරොචෙති, අඤ්ඤො දිස්වා වා සුත්වා වා තුම්හාකං භන්තෙ චීවරං නිට්ඨිතන්ති ආරොචෙති, එතස්ස ආරොචනං නප්පමාණං. යදා පන තෙන පෙසිතො යෙව ආරොචෙති, තස්ස වචනං සුතදිවසතො පට්ඨාය දසාහං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. සචෙ තන්තවායො "අහං තුම්හාකං චීවරං වායිත්වා කස්සචි හත්ථෙ පහිණිස්සාමී"ති වත්වා තථෙව කරොති, චීවරං ගහෙත්වා ගතභික්ඛු පන අත්තනො පරිවෙණෙ ඨපෙත්වා තස්ස න ආරොචෙති, අඤ්ඤො කොචි භණති "අපි භන්තෙ අබ්භාගතං[3] චීවරං සුන්දර"න්ති? කුහිං ආවුසො චීවරන්ති? ඉත්ථන්නාමස්ස හත්ථෙ පෙසිතන්ති. එතස්සපි වචනං නප්පමාණං. යදා පන සො භික්ඛු චීවරං දෙති, ලද්ධදිවසතො පට්ඨාය දසාහං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං

1. සී. මූ. & 1. දුක්කටං, 2. සී. 1 සුත්තං. 3. සී. 2. ස්‍යා. අබ්භාගතං.

පාචිත්තියං. සචෙ පන වායාපනමූලං අදින්නං හොති, යාව කාකණිකමත්තම්පි අවසිට්ඨං, තාව රක්ඛති. **අනාපත්ති චීවරං සිබ්බෙතුන්ති** චීවරසිබ්බනත්ථාය සුත්තං විඤ්ඤාපෙන්තස්ස අනාපත්තීති අත්ථො. **ආයොගෙති** ආදිසුපි නිමිත්තත්ථෙ භුම්මවචනං; ආයොගාදිනිමිත්තං විඤ්ඤාපෙන්තස්ස අනාපත්තීති වුත්තං හොති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති. **ඡසමුට්ඨානං. කිරියා.** නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. **අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං.** කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සුත්තවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

1. 5. 3. 7.

තෙන සමයෙනාති මහාපෙසකාරසික්ඛාපදං. තත්ථ **සුත්තං ධාරයිත්වාති** සුත්තං තුලෙත්වා පලපරිච්ඡෙදං කත්වා; **අප්පිතන්ති** ඝනං; **සුවීතන්ති** සුට්ඨු වීතං; සබ්බට්ඨානෙසු සමං කත්වා වීතං; **සුප්පවායිතන්ති** සුට්ඨු පවායිතං; **සබ්බට්ඨානෙසු** සමං කත්වා තානෙන පසාරිතං; **සුවිලෙඛිතන්ති** ලෙඛනියා සුට්ඨු විලිඛිතං; **සුවිතච්ඡිතන්ති** කොච්ඡෙන සුට්ඨු විතච්ඡිතං; සුනිද්ධොතන්ති[1] අත්ථො. **පටිබද්ධන්ති** වෙකල්ලං; **කාශෙනනහි** තානෙන දීඝතො පසාරණෙ යෙව උපනෙත්වාති අත්ථො. **තත්‍ර චෙ සො භික්ඛූති** යත්‍ර ගාමෙ වා නිගමෙ වා තෙ තන්තවායා තත්‍ර; **විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍යාති** විසිට්ඨං කප්පං අධිකවිධානං ආපජ්ජෙය්‍ය; පාලියං පන යෙනාකාරෙන විකප්පං ආපන්නො හොති, තං දස්සෙතුං "ඉදං ඛො ආවුසො"ති ආදි වුත්තං. **ධම්මම්පි භණතීති** ධම්මකථම්පි කථෙති; තස්ස වචනෙන ආයතං වා විත්ථතං වා අප්පිතං වාති සුත්තවඩ්ඪනකආකාරමෙව දස්සෙති; **පුබ්බෙ අප්පවාරිතොති** චීවරසාමිකෙහි පුබ්බෙ අප්පවාරිතො හුත්වා. සෙසං උත්තානමෙවාති. **ඡසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං.** අචිත්තකං. **පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං.** වචීකම්මං. **තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.**

මහාපෙසකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

1, 5. 3. 8.

තෙන සමයෙනාති අච්චෙකචීවරසික්ඛාපදං. තත්ථ **දසාහානාගතන්ති** දස අහානි=දසාහං; තෙන දසාහෙන අනාගතා=දසාහානාගතා, දසාහෙන අසම්පත්තාති අත්ථො. තං දසාහානාගතං. අච්චන්තසංයොගවසෙන භුම්මත්ථෙ උපයොගවචනං. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ "දසාහානාගතායා"ති වුත්තං. **පවාරණායාති** ඉදං පන යා සා දසාහානාගතාති වුත්තා, තං සරූපතො දස්සෙතුං අසම්මොහත්ථං

1, සී. මු. සුවිනිද්ධොතන්ති,

අනුපපයොගවචනං. **කත්තිකතෙමාසිකපුණ්ණ**මන්ති පඨමකත්තිකතෙමාසිකපුණ්ණමං; ඉධාපි පඨමපදස්ස **අනුපපයොගත්තා පුරිමනයෙනෙව භුම්මත්ථෙ උපයොගවචනං.** ඉදං වුත්තං හොති:- යතො පට්ඨාය පඨමමහාපවාරණා දසාහානාගතාති වුච්චති, සචෙපි තානි දිවසානි අච්චන්තමෙව භික්ඛුනො අච්චෙකචීවරං උප්පජ්ජෙය්‍ය, අච්චෙකං ඉදන්ති ජානමානෙන භික්ඛුනා සබ්බම්පි පටිග්ගහෙතබ්බන්ති. තෙන පවාරණමාසස්ස ජුණ්හපක්ඛපඤ්චමිතො පට්ඨාය උප්පන්නස්ස චීවරස්ස නිධානකාලො දස්සිතො හොති. කාමං චෙස **"දසාහපරමං අතිරෙක** චීවරං ධාරෙතබ්බ"න්ති ඉමිනාව සිද්ධො, අට්ඨුප්පත්තිවසෙන පන අපුබ්බං විය අත්ථං දස්සෙත්වා සික්ඛාපදං ඨපිතං. **අච්චෙකචීවර**න්ති අච්චායිකං චීවරං වුච්චති; **තස්ස** පන අච්චායිකභාවං දස්සෙතුං **"සෙනාය වා ගන්තුකාමො හොතී"**ති ආදි වුත්තං.

තත්ථ **සද්ධාති** ඉමිනා **සද්ධාමත්තකමෙව** දස්සිතං; **පසාදොති** ඉමිනා **සුප්පසන්නා** බලවසද්ධා; **එතං අච්චෙකචීවරං නාමාති** එතං ඉමෙහි කාරණෙහි දාතුකාමෙන දූතං වා පෙසෙත්වා සයං වා ආගන්ත්වා වස්සාවාසිකං **දස්සාමීති** එවං ආරොචිතං චීවරං අච්චෙකචීවරං නාම හොතීති. ඡට්ඨිතො පට්ඨාය පන උප්පන්නං අනච්චෙකචීවරම්පි පච්චුද්ධරිත්වා ඨපිතචීවරම්පි එතං පරිහාරං ලභතියෙව. **සඤ්ඤාණං කත්වා නික්ඛිපිතබ්බ**න්ති කිඤ්චි නිමිත්තං කත්වා ඨපෙතබ්බං. කස්මා එතං වුත්තං? යදි හි තං පුරෙ පවාරණාය විභජන්ති, යෙන ගහිතං, තෙන ඡින්නවස්සෙන න භවිතබ්බං. සචෙ පන හොති, තං චීවරං සඞ්ඝිකමෙව හොති. තතො සල්ලක්ඛෙත්වා සුඛං දාතුං භවිස්සතීති. **අච්චෙකචීවරෙ අච්චෙකචීවරසඤ්ඤීති** එවමාදි[1] විභජිත්වා ගහිතමෙව **සන්ධාය** වුත්තං. **සචෙ** පන **අවිභත්තං** හොති, සඞ්ඝස්ස වා භණ්ඩාගාරෙ, චීවර[2] සමයාතික්කමෙපි අනාපත්ති.

ඉති අතිරෙකචීවරස්ස දසාහං පරිහාරො, **අනත්ථතස්ස** වස්සිකසාටික **චීවරස්ස** අනත්ථතෙ කඨිනෙ පඤ්ච මාසා, වස්සෙ උක්කඩ්ඪිතෙ ඡ මාසා, **අත්ථතෙ** කඨිනෙ අපරෙ චත්තාරො මාසා, හෙමන්තස්ස පච්ඡිමෙ දිවසෙ මූලචීවරාධිට්ඨානවසෙන අපරොපි එකො මාසොති **එකාදස** මාසා පරිහාරො. **සතියා** පච්චාසාය මූලචීවරස්ස එකො මාසො. අච්චෙකචීවරස්ස අනත්ථතෙ කඨිනෙ එකාදසදිවසාධිකො **මාසො. අත්ථතෙ** කඨිනෙ එකාදස දිවසාධිකා පඤ්ච මාසා. තතො පරං **එකදිවසම්පි පරිහාරො නත්ථීති** වෙදිතබ්බං. **අනච්චෙකචීවරෙති** **අච්චෙකචීවරසදිසෙ අඤ්ඤස්මිං; සෙසමෙත්ථ** උත්තානත්ථමෙවාති. **කඨිනසමුට්ඨානං. අකිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.**

අච්චෙකචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

1, සී. 1, එවමාදීනි. 2, සී. 2, භණ්ඩාගාරිකචීවරං.

1. 5. 3. 9.

තෙන සමයෙනාති සාසඞ්කසික්ඛාපදං. තත්ථ **වුත්ථවස්සා ආරඤ්ඤකෙසූ**ති තෙ පුබ්බෙපි අරඤ්ඤෙයෙව[1] විහරිංසු. දුබ්බලචීවරත්තා පන පච්චයවසෙන ගාමන්තසෙනාසනෙ වස්සං වසිත්වා නිට්ඨිතචීවරා හුත්වා ඉදානි නිප්පලිබොධා සමණධම්මං කරිස්සාමාති ආරඤ්ඤකෙසු සෙනාසනෙසු විහරන්ති. **කත්තිකචොරකා**ති කත්තිකමාසෙ චොරා; **පරිපාතෙන්තී**ති උපද්දවන්ති; තත්ථ තත්ථ ආධාවිත්වා උත්තාසෙන්ති පලාපෙන්ති; **අන්තරඝරෙ නික්ඛිපිතු**න්ති අන්තොගාමෙ නික්ඛිපිතුං; භගවා-යස්මා පච්චයා නාම ධම්මෙන සමෙන දුල්ලභා, සල්ලෙඛවා හි භික්ඛු මාතරම්පි විඤ්ඤාපෙතුං න සක්කොති, තස්මා චීවරගුත්තත්ථාය අන්තරඝරෙ නික්ඛිපිතුං අනුජානි. භික්ඛූනං පන අනුරූපත්තා අරඤ්ඤවාසං න පටික්ඛිපි.

උපවස්සං ඛො පනාති එත්ථ 'උපවස්ස'න්ති උපවස්ස; උපවසිත්වාති වුත්තං හොති. උපසම්පජ්ජන්ති ආදීසු[2] විය හි එත්ථ අනුනාසිකො දට්ඨබ්බො. වස්සං උපගන්ත්වා ච වසිත්වා චාති අත්ථො. ඉමස්ස ච පදස්ස "තථාරූපෙසු භික්ඛු සෙනාසනෙසු විහරන්තො"ති ඉමිනා සම්බන්ධො. කිං වුත්තං හොති? වස්සං උපගන්ත්වා ච වසිත්වා ච තතො පරං පච්ඡිමකත්තිකපුණ්ණමපරියොසානකාලං[3] යානි ඛො පන තානි ආරඤ්ඤකානි සෙනාසනානි සාසඞ්කසම්මතානි සප්පටිභයානි, තථාරූපෙසු භික්ඛු සෙනාසනෙසු විහරන්තො ආකඞ්ඛමානො තිණ්ණං චීවරානං අඤ්ඤතරං චීවරං අන්තරඝරෙ නික්ඛිපෙය්‍යාති. යස්මා පන යො වස්සං උපගන්ත්වා යාවපච්ඡිමකත්තිකපුණ්ණමං වසති, සො වුත්ථවස්සානං අබ්භන්තරො හොති. තස්මා ඉදං අතිගහනං බ්‍යඤ්ජනවිචාරණං අකත්වා පදභාජනෙ කෙවලං චීවරනික්ඛෙපාරහං පුග්ගලං දස්සෙතුං "**වුත්ථවස්සාන**"න්ති වුත්තං. තස්සාපි "භික්ඛු සෙනාසනෙසු විහරන්තො"ති ඉමිනා සම්බන්ධො. අයං හි එත්ථ අත්ථො: වුත්ථවස්සානං භික්ඛූනං සෙනාසනෙසු විහරන්තානන්ති. එවරූපානං භික්ඛූනං අබ්භන්තරෙ යො කොචි භික්ඛූති වුත්තං හොති. අරඤ්ඤලක්ඛණං අදින්නාදානවණ්ණනායං වුත්තං.

අයං පන විසෙසො:-සචෙ විහාරො පරික්ඛිත්තො හොති, පරික්ඛිත්තස්ස ගාමස්ස ඉන්දඛීලතො අපරික්ඛිත්තස්ස පරික්ඛෙපාරහට්ඨානතො පට්ඨාය යාව විහාරපරික්ඛෙපා මිනිතබ්බං. සචෙ විහාරො අපරික්ඛිත්තො හොති, යං සබ්බපඨමං සෙනාසනං වා භත්තසාලා වා ධුවසන්නිපාතට්ඨානං වා බොධි වා චෙතියං වා දූරෙ චෙපි සෙනාසනතො හොති, තං පන පරිච්ඡෙදං කත්වා මිනිතබ්බං. සචෙපි ආසන්නො ගාමො හොති, විහාරෙ ඨිතෙහි ඝරමානුස්සකානං සද්දො සූයති, පබ්බතනදීආදීහි පන අන්තරිතත්තා න සක්කා උජුං ගන්තුං, යො චස්ස පකතිමග්ගො හොති, සචෙපි නාවාය

1, සී. මු. ආරඤ්ඤිකායෙව. 2, සී. මු. ආදී. 3, සී, 1, කාලෙ.

සඤ්චරිතබ්බං, තෙන මජ්ඣෙන ගාමතො පඤ්චධනුසතිකං ගහෙතබ්බං. යො පන ආසන්නගාමස්ස අඞ්ගසම්පාදනත්ථං තතො තතො මග්ගං පිදහති, අයං ධුතඞ්ගචොරොති වෙදිතබ්බො.

සාසඞ්කසම්මතානීති සාසඞ්කානීති සම්මතානි; එවං සඞ්ඛාතානීති අත්ථො. පදභාජනෙ පන යෙන කාරණෙන තානි සාසඞ්කසම්මතානි, තං දස්සෙතුං "**ආරාමෙ ආරාමූපචාරෙ**"ති ආදි වුත්තං. සහ පටිභයෙන **සප්පටිභයානි**; සන්නිහිතවාළ[1]භයානීති අත්ථො. පදභාජනෙ පන යෙන කාරණෙන තානි සප්පටිභයානි, තං දස්සෙතුං 'ආරාමෙ ආරාමූපචාරෙ'ති ආදි වුත්තං. **සමන්තා ගොචරගාමෙ නික්ඛිපෙය්‍යා**ති ආරඤ්ඤකස්ස සෙනාසනස්ස සමන්තා සබ්බදිසාභාගෙසු **අත්තනො** අභිරුචිතෙ ගොචරගාමෙ සතියා අඞ්ගසම්පත්තියා නික්ඛිපෙය්‍ය.

තත්‍රායං අඞ්ගසම්පත්ති:- පුරිමිකාය උපගන්ත්වා මහාපවාරණාය පවාරිතො හොති, ඉදමෙකං අඞ්ගං. සචෙ පච්ඡිමිකාය උපගතො හොති ඡින්නවස්සො වා, නික්ඛිපිතුං න ලභති. කත්තිකමාසො යෙව හොති. ඉදං දුතියමඞ්ගං. කත්තිකමාසතො පරං න ලභති. පඤ්චධනුසතිකං පච්ඡිමමෙව පමාණයුත්තං සෙනාසනං හොති. ඉදං තතියමඞ්ගං. ඌනප්පමාණෙ වා ගාවුතතො අතිරෙකප්පමාණෙ වා න ලභති. යත්‍ර හි පිණ්ඩාය චරිත්වා පුන විහාරං භත්තවෙලාය සක්කා ආගන්තුං, තදෙව ඉධාධිප්පෙතං. නිමන්තිතො පන අඩ්ඪයොජනම්පි යොජනම්පි ගන්ත්වා වසිතුං[2] පච්චෙති, ඉදං අප්පමාණං. සාසඞ්කසප්පටිභයමෙව හොති, ඉදං චතුත්ථමඞ්ගං. අනාසඞ්කඅප්පටිභයෙ හි අඞ්ගයුත්තෙපි සෙනාසනෙ වසන්තො නික්ඛිපිතුං න ලභතීති.

අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියාති යා උද්දොසිතසික්ඛාපදෙ කොසම්බක සම්මුති අනුඤ්ඤාතා තස්සා සම්මුතියා අඤ්ඤත්‍ර; සචෙ සා ලද්ධා හොති, ඡාරත්තාතිරෙකම්පි විප්පවසිතුං වට්ටති. **පුන ගාමසීමං ඔක්කමිත්වා**ති සචෙ ගොචරගාමතො පුරත්ථිමාය දිසාය සෙනාසනං, අයං ච පච්ඡිමදිසං ගතො හොති, සෙනාසනං ආගන්ත්වා සත්තමං අරුණං උට්ඨාපෙතුං අසක්කොන්තෙන ගාමසීමම්පි ඔක්කමිත්වා සභාය වා යත්ථ කත්ථචි වා වසිත්වා චීවරෙ පවත්තිං ඤත්වා පක්කමිතුං වට්ටතීති අත්ථො. එවං අසක්කොන්තෙන පන තත්‍රෙව ඨිතෙන පච්චුද්ධරිතබ්බං. අතිරෙකචීවරට්ඨානෙ ඨස්සතීති. සෙසං උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං. කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. අකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සාසඞ්කසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

1. 6. 3. 10.

ජානං සඞ්ඝිකන්ති පරිණතසික්ඛාපදං. තත්ථ **පූගස්සා**ති සමූහස්ස; ධම්මගණස්සාති අත්ථො. **පටියත්තන්**ති පටියාදිතං; බහූ **සඞ්ඝස්ස** භද්දාති

1. ස්‍යා. ඉ ම. බලව. 2. සී. මු. වසිත්වා.

සඞ්ඝස්ස බහූනි භද්‍රානි අනෙකානි ලාභමුඛානි; න සඞ්ඝස්ස කොචි පරිහානීති දීපෙන්ති. **ඔණොජෙථාති** දෙථ; කිං පනෙවං වත්තුං වට්ටතීති? කස්මා න වට්ටති? අයං හි අභිහටභික්ඛා අභිහරිත්වා එකස්මිං ඔකාසෙ සඞ්ඝස්සත්ථාය පරිච්චත්තා. අභිහටපරිච්චත්තෙන ච උද්දිස්ස ඨපිතභාගෙ ච පයුත්තවාචා නාම නත්ථි. **සඞ්ඝිකන්ති** සඞ්ඝස්ස සන්තකං; සො හි සඞ්ඝස්ස පරිණතත්තා හත්ථං අනාරූළ්හොපි එකෙන පරියායෙන සඞ්ඝස්ස සන්තකො හොති. පදභාජනෙ පන "**සඞ්ඝිකං නාම සඞ්ඝස්ස දින්නං හොති පරිච්චත්ත**"න්ති එවං අනුද්ධාරවසෙන නිප්පරියායතොව සඞ්ඝිකං දස්සිතං. **ලාභන්ති** ලභිතබ්බං වත්ථුං ආහ. තෙනෙවස්ස නිද්දෙසෙ "චීවරම්පී"ති ආදි වුත්තං. **පරිණතන්ති** සඞ්ඝස්ස නින්නං සඞ්ඝස්ස පොණං සඞ්ඝස්ස පබ්භාරං හුත්වා ඨිතං; යෙන පන කාරණෙන සො පරිණතො හොති, තං දස්සෙතුං "**දස්සාම කරිස්සාමාති වාචා භින්නා හොතී**"ති පදභාජනං වුත්තං. **පයොගෙ දුක්කටන්ති** පරිණතලාභස්ස අත්තනො පරිණාමනපයොගෙ දුක්කටං; පටිලාභෙන තස්මිං හත්ථං ආරූළ්හෙ නිස්සග්ගියං. සචෙ පන සඞ්ඝස්ස දින්නං හොති, තං ගහෙතුං න වට්ටති. සඞ්ඝස්සෙව දාතබ්බං. යොපි ආරාමිකෙහි සද්ධිං එකතො ඛාදති, භණ්ඩං අග්ඝාපෙත්වා කාරෙතබ්බො. පරිණතං පන සහධම්මිකානං වා ගිහීනං වා අන්තමසො මාතුසන්තකම්පි "ඉදං මය්හං දෙහී"ති සඞ්ඝස්ස පරිණතභාවං ඤත්වා අත්තනො පරිණාමෙත්වා ගණ්හන්තස්ස නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. ඉමස්ස භික්ඛුනො දෙහීති එවං අඤ්ඤස්ස පරිණාමෙන්තස්ස සුද්ධිකපාචිත්තියං. එකං පත්තං වා චීවරං වා අත්තනො, එකං අඤ්ඤස්ස පරිණාමෙති, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං චෙව සුද්ධිකපාචිත්තියං ච. එසෙව නයො බහූසු. වුත්තම්පි චෙතං:-

"නිස්සග්ගියෙන ආපත්තිං-සුද්ධකෙන පාචිත්තියං,
ආපජ්ජෙය්‍ය එකතො-පඤ්හාමෙසා කුසලෙහි චින්තිතා"ති [1]

අයං හි පරිණාමනං සන්ධාය වුත්තා. යොපි වස්සිකසාටිකසමයෙ මාතුඝරෙපි සඞ්ඝස්ස පරිණතං වස්සිකසාටිකං ඤත්වා අත්තනො පරිණාමෙති, නිස්සග්ගියං. පරස්ස පරිණාමෙති, සුද්ධිකපාචිත්තියං. මනුස්සා සඞ්ඝභත්තං කරිස්සාමාති සප්පිතෙලාදීනි ආහරන්ති, ගිලානො චෙපි භික්ඛු සඞ්ඝස්ස පරිණතභාවං ඤත්වා කිඤ්චි යාචති, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියමෙව. සචෙ පන සො 'තුම්හාකං සප්පිආදීනි ආභතානි අත්ථී'ති පුච්ඡිත්වා 'ආම අත්ථී'ති වුත්තෙන 'මය්හම්පි දෙථා'ති වදති, වට්ටති. අථාපි නං කුක්කුච්චායන්තං උපාසකා වදන්ති: 'සඞ්ඝොපි අම්හෙහි දින්නමෙව ලභති. ගණ්හථ, භන්තෙ'ති, එවම්පි වට්ටති. **සඞ්ඝස්ස පරිණතං අඤ්ඤසඞ්ඝස්සාති** එකස්මිං විහාරෙ සඞ්ඝස්ස පරිණතං අඤ්ඤං විහාරං උද්දිසිත්වා අසුකස්මිං නාම විහාරෙ සඞ්ඝස්ස දෙථාති පරිණාමෙති, **චෙතියස්ස වාති** 'කිං සඞ්ඝස්ස දින්නෙන? චෙතියපූජං කරොථා'ති එවං

1. පරිවාරපාළි.

චෙතියස්ස වා පරිණාමෙති; **චෙතියස්ස පරිණතන්ති** එත්ථ නියමෙත්වා අඤ්ඤචෙතියස්සත්ථාය රොපිතමාලාවච්ඡතො අඤ්ඤචෙතියම්හි[1] පුප්ඵම්පි ආරොපෙතුං න වට්ටති. එකස්ස චෙතියස්ස පන ඡත්තං වා පටාකං වා ආරොපෙත්වා ඨිතං දිස්වා සෙසං අඤ්ඤචෙතියස්ස දාපෙතුං වට්ටති. **පුග්ගලස්ස පරිණතන්ති** අන්තමසො සුනඛස්සාපි පරිණතං ‘ඉමස්ස සුනඛස්ස මා දෙහි, එතස්ස දෙහී’ති එවං අඤ්ඤපුග්ගලස්ස පරිණාමෙති, දුක්කටං. සචෙ පන කෙවලං දායකා “මයං සඞ්ඝභත්තං කාතුකාමා, චෙතියපූජං කාතුකාමා, එකස්ස භික්ඛුනො පරික්ඛාරං දාතුකාමා, තුම්හාකං රුචියා දස්සාම. භණථ. කත්ථ දෙමා?”ති වදන්ති, එවං වුත්තෙන තෙන භික්ඛුනා ‘යත්ථ ඉච්ඡථ, තත්ථ දෙථා’ති වත්තබ්බං. සචෙ පන කෙවලං ‘කත්ථ දෙමා?’ති පුච්ඡන්ති, පාළියං ආගතනයෙන වත්තබ්බං. සෙසමෙත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති. තිසමුට්ඨානං. කාය චිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය පරිණතසික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිට්ඨිතා තිංසකවණ්ණනාති.[2]

---

1. සී. මු. චෙතියම්පි.
2. ඉ. පාරාජිකකණ්ඩට්ඨකථා සමත්තා.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය

පාචිත්තියවණ්ණනා.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

---

2. 1. 1. 1.

යෙසං නවහි වග්ගෙහි-සඞ්ගහො සුප්පතිට්ඨිතො,
ඛුද්දකානං අයංදානි-තෙසං භවති වණ්ණනා.

තත්ථ **මුසාවාදවග්ගස්ස** තාව පඨමසික්ඛාපදෙ **හත්ථකොති** තස්ස **ථෙරස්ස** නාමං; සක්‍යානං පුත්තො **සක්‍යපුත්තො**; බුද්ධකාලෙ කිර සක්‍යකුලතො අසීති පුරිසසහස්සානි පබ්බජිංසු. තෙසං සො අඤ්ඤතරො හොති. **වාදක්ඛිත්තොති** වාදං කරිස්සාමීති එවං පරිවිතක්කිතෙන වාදෙන පරවාදිසන්තිකං ඛිත්තො; පක්ඛිත්තො පහිතො පෙසිතොති අත්ථො. වාදම්හි වා සකෙන චිත්තෙන ඛිත්තො; යත්‍ර යත්‍ර වාදො, තත්‍ර තත්‍රෙව සන්දිස්සතීතිපි[1] වාදක්ඛිත්තො; **අවජානිත්වා පටිජානාතීති** අත්තනො වාදෙ කඤ්චි[2] දොසං සල්ලක්ඛෙන්තො 'නායං මම වාදො'ති අවජානිත්වා පුන කථෙන්තො[3] නිද්දොසතං සල්ලක්ඛෙත්වා 'මමෙව අයං වාදො'ති පටිජානාති; **පටිජානිත්වා අවජානාතීති** කිස්මිඤ්චිදෙව[4] වචනෙ ආනිසංසං සල්ලක්ඛෙන්තො 'අයං මම වාදො'ති පටිජානිත්වා පුන කථෙන්තො[3] තත්ථ දොසං සල්ලක්ඛෙත්වා 'නායං මම වාදො'ති අවජානාති; **අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරතීති** අඤ්ඤෙන කාරණෙන අඤ්ඤං කාරණං පටිචරති පටිච්ඡාදෙති අජ්ඣොත්ථරති; 'රූපං අනිච්චං; ජානිතබ්බතො'ති වත්වා පුන 'ජාතිධම්මතො'ති ආදීනි වදති. **කුරුන්දියං** පන "එකස්ස[5] පටිච්ඡාදනහෙතු අඤ්ඤං බහුං කථෙතී"ති වුත්තං. තත්‍රායමධිප්පායො:-යන්තං පටිජානනඤ්ච අවජානනඤ්ච, තස්ස පටිච්ඡාදනත්ථං "කො ආහ? කිං ආහ? කිස්මිං ආහා"ති එවමාදිං බහුං භාසතීති. පුන **මහාඅට්ඨකථායං** "අවජානිත්වා පටිජානන්තො පටිජානිත්වා අවජානන්තො එව ච අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරතී"ති වුත්තං. **සම්පජානමුසා භාසතීති** සම්පජානන්තො[6] මුසා භාසති; **සඞ්කෙතං කත්වා විසංවාදෙතීති** පුරෙභත්තාදීසු අසුකස්මිං නාම කාලෙ අසුකස්මිං නාම පදෙසෙ වාදො හොතූති[7] සඞ්කෙතං කත්වා සඞ්කෙතතො පුරෙ වා පච්ඡා වා ගන්ත්වා "පස්සථ භො; තිත්ථියා න ආගතා. පරාජිතා"ති පක්කමති; **සම්පජානමුසාවාදෙති** ජානිත්වා ජානන්තස්ස ච මුසා භණනෙ; **විසංවාදනපුරෙක්ඛාරස්සාති** විසංවාදනචිත්තං පුරතො කත්වා වදන්තස්ස; **වාචාති** මිච්ඡාවාචාපරියාපන්නවචනසමුට්ඨාපිකා චෙතනා; **ගිරාති** තාය චෙතනාය සමුට්ඨාපිතං සද්දං දස්සෙති; **බ්‍යප්ප**

---

1. සී. මු. සන්දිස්සතීති. 2. සී. මු. & ස්‍යා. කිඤ්චි.
3. ස්‍යා. කථෙන්තො කථෙන්තො. 4. සී. මු. & I. කිස්මිඤ්චි දෙව.
5. සී. මු. & ස්‍යා. එතස්ස. 6. සී. මු-, සී 1 & 2 ජානන්තො. 7. සී III. හොතීති.

ඝොසොති වචනපථො; වාචායෙව හි අඤ්ඤෙසම්පි දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජන්තානං පථභූතතො වචනපථොති වුච්චති. **වචීභෙදොති** වචීසඤ්ඤිතාය වාචාය භෙදො; පභෙදගතා[1] වාචා එව එවං වුච්චති. **වාචසිකා විඤ්ඤත්තීති** වචීවිඤ්ඤත්ති; එවං පඨමපදෙන සුද්ධචෙතනා; මජ්ඣෙ තීහි තංසමුට්ඨාපිතසද්දසහිතා චෙතනා,[2] අන්තෙන එතෙන විඤ්ඤත්තිසහිතා චෙතනා කථිතාති වෙදිතබ්බා. **අනරියවොහාරාති** අනරියානං බාලපුථුජ්ජනානං වොහාරා; එවං සම්පජානමුසාවාදං **දස්සෙත්වා** ඉදානි අඤ්ඤෙන වුත්තානං සම්පජානමුසාවාදසඞ්ඛාතානං අනරියවොහාරානං ලක්ඛණං දස්සෙන්තො **අදිට්ඨං දිට්ඨං මෙති**[3] ආදිමාහ.

තත්ථ **අදිට්ඨං දිට්ඨං මෙති** එවං වදතො වචනං තංසමුට්ඨාපිකා වා චෙතනා එකො අනරියවොහාරොති ඉමිනා නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො. අපි චෙත්ථ චක්ඛුවසෙන අගහිතාරම්මණං **අදිට්ඨං**, සොතවසෙන අගහිතං **අසුතං**, ඝාණාදිවසෙන මුත්වා තීහි[4] ඉන්ද්‍රියෙහි එකාබද්ධං විය කත්වා පත්වා අගහිතං[5] **අමුතං**, අඤ්ඤත්‍ර පඤ්චහි ඉන්ද්‍රියෙහි සුද්ධෙන විඤ්ඤාණෙනෙව අගහිතං **අවිඤ්ඤාතන්ති** වෙදිතබ්බං. පාළියං පන "අදිට්ඨං නාම න චක්ඛුනා දිට්ඨ"න්ති එවං ඔළාරිකෙනෙව නයෙන දෙසනා කතාති.[6] දිට්ඨාදීසු ච අත්තනාපි පරෙනාපි දිට්ඨං දිට්ඨමෙව. එවං සුත මුත විඤ්ඤාතානි. අයමෙකො පරියායො. අපරො නයො:[7] යං අත්තනා දිට්ඨං දිට්ඨමෙව තං. එසෙව නයො සුතාදීසු. යං පන පරෙන දිට්ඨං, තං අත්තනා සුතට්ඨානෙ තිට්ඨති. එවං මුතාදීනිපි.[8]

ඉදානි තෙසං අනරියවොහාරානං වසෙන ආපත්තිං ආරොපෙත්වා[9] දස්සෙන්තො **තීහි ආකාරෙහීති** ආදිමාහ. තස්සත්ථො "තීහි ආකාරෙහි පඨමජ්ඣානං සමාපජ්ජින්ති සම්පජානමුසා භණන්තස්ස ආපත්ති පාරාජිකස්සා"ති එවමාදි චතුත්ථපාරාජිකපාළිවණ්ණනායං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. කෙවලං හි තත්ථ "පඨමජ්ඣානං සමාපජ්ජි"න්ති ඉධ "අදිට්ඨං දිට්ඨමෙම"ති, තත්ථ ච "ආපත්ති පාරාජිකස්සා"ති "ඉධ ආපත්ති පාචිත්තියස්සා"ති එවං වත්ථුමත්තෙන ච විසෙසො. සෙසං එකලක්ඛණමෙවාති. **තීහාකාරෙහි දිට්ඨෙ වෙමතිකොති** ආදීනම්පි අත්ථො "දිට්ඨස්ස හොති පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපජ්ජන්තො දිට්ඨෙ වෙමතිකො"ති එවමාදි දුට්ඨදොසපාළිවණ්ණනාය වුත්තනයෙන වෙදිතබ්බො. පාළිමත්තමෙව හි එත්ථ විසෙසො. අත්ථෙ පන සත්ථෙරවාදෙ[10] කිඤ්චි නානාකරණං නත්ථි. **සහසා භණතීති** අවීමංසිත්වා අනුපධාරෙත්වා වා වෙගෙන දිට්ඨම්පි "අදිට්ඨං මෙ"ති[11] භණති; **අඤ්ඤං භණිස්සාමීති අඤ්ඤං භණතීති** මන්දත්තා ජළත්තා පක්ඛලන්තො[12]

---

1. සී. III. පභෙදගතො.
2. I & II, ස්‍යා. සමුට්ඨිත සද්දසහිතා,
3. ස්‍යා. අදිට්ඨං නාමාති.
4. ස්‍යා. ඝාණාදිවසෙන තීහි,
5. ස්‍යා. විය කත්වා අගහිතං,
6. ස්‍යා. කථිතා;
7. ස්‍යා. අපරො පන.
8. ස්‍යා. සුතාදීනිපි.
9. සී. මු. රොපෙත්වා.
10. සී. මු. & සී 1. අත්ථො පනෙත්ථ, ථෙරවාදෙ.
11. ස්‍යා. අදිට්ඨම්පි දිට්ඨං මෙති,
12. ස්‍යා. පක්ඛලන්ති.

'චීවර'න්ති වත්තබ්බෙ 'චීර'න්ති ආදිං භණති; යො පන සාමණෙරෙන "අපි භන්තෙ මය්හං උපජ්ඣායං පස්සිත්ථා?"ති[1] වුත්තෙ කෙළිං කුරුමානො "තව උපජ්ඣායො දාරුසකටං යොජෙත්වා ගතො භවිස්සතී"ති වා සිඟාලසද්දං සුත්වා "කස්සායං භන්තෙ සද්දො?"ති වුත්තෙ[2] 'මාතුයා තෙ යානෙන ගච්ඡන්තියා කද්දමෙ ලග්ගචක්කං උද්ධාරෙන්තානං[3] අයං සද්දො?"ති වා එවං නෙව දවා න රවා අඤ්ඤං භණති; **සො ආපජ්ජති** යෙව.[4] අඤ්ඤා පුරාණකථා නාම හොති: එකො ගාමෙ ථොකං තෙලං ලභිත්වා විහාරං ආගන්ත්වා සාමණෙරං භණති: "ත්වං අජ්ජ කුහිං ගතො? ගාමො එකතෙලො අහොසී"ති වා පච්ඡිකාය ඨපිතං පූවඛණ්ඩං ලභිත්වා "අජ්ජ ගාමෙ පච්ඡිකාහි පූවෙ චාරෙසුං"ති[5] වා, අයං මුසාවාදොව හොති. සෙසං උත්තානත්ථමෙවාති. **තිසමුට්ඨානං:** කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච **සමුට්ඨාති.** කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

මුසාවාදසික්ඛාපදං පඨමං.

---

2. 1. 1. 2.

දුතියසික්ඛාපදෙ **ඔමසන්තීති** ඔවිජ්ඣන්ති; **ඛුංසෙන්තීති** අක්කොසන්ති;[6] **වම්භෙන්තීති** පධංසෙන්ති; **භූතපුබ්බන්ති** ඉදං වත්ථුං භගවා ඔමසවාදගරහනත්ථං ආහරි. **නන්දිවිසාලො නාමාති** නන්දීති තස්ස බලිවද්දස්ස නාමං; විසාණානි පනස්ස විසාලානි. තස්මා නන්දිවිසාලොති වුච්චති. බොධිසත්තො තෙන සමයෙන හොති. බ්‍රාහ්මණො තං යාගුභත්තාදීහි අතිවිය පොසෙසි. අථ සො බ්‍රාහ්මණං අනුකම්පමානො "**ගච්ඡ ත්වං**"න්ති ආදිමාහ. **තත්ථෙව අට්ඨාසීති** අහෙතුකපටිසන්ධිකාලෙපි පරඛුංසනා අමනාපතොයෙව පවෙචසි.[7] තස්මා බ්‍රාහ්මණස්ස දෙසං දස්සෙතුකාමො අට්ඨාසි. **සකටසතං අතිබද්ධං පවට්ටෙසීති** පටිපාටියා ඨපෙත්වා හෙට්ඨා රුක්ඛෙ දත්වා එකාබද්ධං කත්වා මුග්ගමාසවාලුකාදීහි පුණ්ණං සකටසතං පවට්ටෙන්තො,[8] කිඤ්චාපි පුබ්බෙ පතිට්ඨිතාරප්පදෙසං පුන අපරෙ පත්තෙන පවට්ටිතං හොති, බොධිසත්තො පන පුරිමසකටෙන පතිට්ඨිතට්ඨානෙ පච්ඡිමසකටං පතිට්ඨාපෙතුං සකටසතප්පමාණං පදෙසං පවට්ටෙසි. බොධිසත්තානං හි සිථිලකරණං නාම නත්ථි. **තෙන චත්තමනො අහූති** තෙන බ්‍රාහ්මණස්ස ධනලාභෙන අත්තනො කම්මෙන ච සො නන්දිවිසාලො අත්තමනො අහොසි; **අක්කොසෙනාපීති** එත්ථ පන යස්මා පරතො "දෙව අක්කොසා; හීනො ච අක්කොසො උක්කට්ඨො වා"ති විභජිතුකාමො, තස්මා යථා පුබ්බෙ

---

1. ස්‍යා. පස්සථාති.
2. ස්‍යා. වුත්තෙ.
3. සී. II. & ස්‍යා. උද්ධරන්තානං.
4. ස්‍යා. ආපත්තිං ආපජ්ජතියෙව.
5. ස්‍යා. සරිංසූති.
6. සී. මු. අක්කොසන්ති.
7. සී. I. ජෙඣසි.
8. සී. I. II. & III. පවත්තෙන්තො.

'**හීනෙනපි අක්කොසෙන ඛුංසෙන්තී**'ති වුත්තං. එවං අවත්වා "අක්කොසෙන" ඉච්චෙවමාහ. **වෙණජාතීති** තච්ඡකජාති; වෙණුකාරජාතීතිපි වදන්ති. **නෙසාදජාතීති** මිගලුද්දකාදිජාති;[1] **රථකාරජාතීති** චම්මකාරජාති; **පුක්කුසජාතීති** පුප්ඵඡඩ්ඩකජාති; අවකණ්ණකාදි[2] දාසානං නාමං හොති. තස්මා හීනං. **ඔඤ්ඤාතන්ති** අවඤ්ඤාතං;[3] "උඤ්ඤාත"න්තිපි පඨන්ති. **අවඤ්ඤාතන්ති** වම්භෙත්වා ඤාතං; **හීළිතන්ති** ජෙගුච්ඡිතං; **පරිභූතන්ති** කිමෙතෙනාති පරිභවීකතං;[4] **අචිත්තීකතන්ති**[5] අගරුකතං; **කොට්ඨකම්මන්ති** තච්ඡකකම්මං; **මුද්දාති** හත්ථමුද්දාගණනා;[6] **ගණනාති** අච්ඡිද්දකාදි අවසෙසගණනා. **ලෙඛාති** අක්ඛරලෙඛා; **මධුමෙහාබාධො** වෙදනාය අභාවතො **උක්කට්ඨොති** වුත්තො. **පාටිකඞ්ඛාති** ඉච්ඡිතබ්බා; **යකාරෙන වා භකාරෙන වාති** යකාර භකාරෙ යොජෙත්වා යො අක්කොසො; **කාටකොටචිකාය වාති** "**කාට**"න්ති පුරිසනිමිත්තං; "**කොටචිකා**"ති ඉත්ථිනිමිත්තං; එතෙහි වා යො අක්කොසො, **එසො හීනො නාම අක්කොසොති.**

ඉදානි තෙසං ජාතිආදීනං පභෙදවසෙන ආපත්තිං ආරොපෙත්වා[7] දස්සෙන්තො "**උපසම්පන්නො උපසම්පන්න**"න්ති ආදිමාහ. තත්ථ **ඛුංසෙතුකාමො** වම්භෙතුකාමො මඞ්කු.[8] **කත්තුකාමොති** අක්කොසිතුකාමො පධංසිතුකාමො[9] ගරහිතුකාමො නිත්තෙජං කත්තුකාමොති අත්ථො. **හීනෙන හීනන්ති** හීනෙන ජාතිවචනෙන හීනජාතිකන්ති;[10] එතෙන උපායෙන සබ්බපදෙසු අත්ථො වෙදිතබ්බො. එත්ථ ච හීනෙන හීනං වදන්තො කිඤ්චාපි සච්චං වදති, ඔමසිතුකාමතාය පනස්ස වාචාය වාචාය පාචිත්තියං. උක්කට්ඨෙන හීනං වදන්තො ච කිඤ්චාපි අලිකං භණති, ඔමසිතුකාමතාය පන ඉමිනාව සික්ඛාපදෙන පාචිත්තියං ආපජ්ජති. න පුරිමෙන. යොපි "අතිචණ්ඩාලොසි, අතිබ්‍රාහ්මණොසි, දුට්ඨචණ්ඩාලොසි, දුට්ඨබ්‍රාහ්මණොසී"ති ආදීනි වදති, සොපි ආපත්තියා කාරෙතබ්බොව. **සන්ති ඉධෙකච්චෙ**ති වාරෙ පන පරිහරිත්වා වුත්තභාවෙන දුක්කටං. එසෙව නයො **යෙ නූන-පෙ-න මය**න්ති වාරෙසුපි. අනුපසම්පන්නෙ පන චතූසුපි වාරෙසු දුක්කටමෙව. **චොරොසි ගණ්ඨිභෙදකොසීති** ආදිවචනෙහි පන උපසම්පන්නම්පි අනුපසම්පන්නම්පි සබ්බවාරෙසු දුක්කටමෙව. දවකම්‍යතාය පන උපසම්පන්නම්පි අනුපසම්පන්නම්පි සබ්බවාරෙසු දුබ්භාසිතං. **දවකම්‍යතා** නාම කෙළිහස්සාධිප්පායතා. ඉමස්මිඤ්ච සික්ඛාපදෙ ඨපෙත්වා භික්ඛුං, භික්ඛුනිආදයො සබ්බසත්තා අනුපසම්පන්නට්ඨානෙ ඨිතාති වෙදිතබ්බා. **අත්ථපුරෙක්ඛාරස්සාති** ආදිසු පාළියා අත්ථං වණ්ණයන්තො අත්ථපුරෙක්ඛාරො; පාළිං වාචෙන්තො **ධම්මපුරෙක්ඛාරො**; අනුසිට්ඨියං[11] ඨත්වා "ඉදානිපි

1. සී. මු. මිගලුද්දක ජාති.
2. අවකණ්ණකාත.
3. සී. I. & II. අවඤාතං.
4. සී. පරිභවකතං.
5. සයා. අචිත්තීකතන්ති.
6. සයා. හත්ථමුද්දා.
7. සී. රොපෙත්වා.
8. සයා. මඞ්කුකත්තුකාමො.
9. සී. මු. & III. විධංසිතුකාමො.
10. සයා. හීනජාතිකොති.
11. සී. I. & II. අනුසත්ථියං, සයා. අනුසාසනියං.

චණ්ඩාලො ‘සි. පාපං මා අකාසි. මා තමොතමපරායණො අහොසී’’ති ආදිනා නයෙන කථෙන්තො **අනුසාසනීපුරෙක්ඛාරෙ** නාමාති වෙදිතබ්බා. සෙසං උත්තානමෙවාති. තිසමුට්ඨානං: කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති. දුබ්භාසිතාපත්ති පනෙත්ථ වාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛා. සචිත්තකා. අකුසලචිත්තා.* ද්විවෙදනා: සුඛා ච මජ්ඣත්තා චාති.

ඔමසවාද සික්ඛාපදං දුතියං.

2. 1. 1. 3.

තතියසික්ඛාපදෙ– **භණ්ඩනජාතානන්ති** සඤ්ජාතභණ්ඩනානං; **භණ්ඩනන්ති** කලහස්ස පුබ්බභාගො. “ඉමිනා ච ඉමිනා ච ඉදං කතං. එවං වුත්තෙ එවං වක්ඛාමා’’ති ආදිකං සඞ්කාසඞ්කාපක්ඛ සම්මන්තනං: **කලහොති** ආපත්තිගාමිකො කායවාචාවීතික්කමො; **විවාදොති** විග්ගාහිකකථා; තං විවාදං ආපන්නානං=**විවාදාපන්නානං**; **පෙසුඤ්ඤන්ති** පිසුණවාචං;[1] පියභාවස්ස සුඤ්ඤකරණවාචන්ති වුත්තං හොති. **භික්ඛුපෙසුඤ්ඤෙති** භික්ඛූනං පෙසුඤ්ඤෙ; භික්ඛුතො සුත්වා භික්ඛුනා භික්ඛුස්ස උපසංහටපෙසුඤ්ඤෙති අත්ථො. **ද්වීහාකාරෙහීති** ද්වීහි කාරණෙහි; **පියකම්‍යස්ස වාති** ‘එවං අහං එතස්ස පියො භවිස්සාමී’ති අත්තනො පියභාවං පත්ථයමානස්ස වා; **භෙදාධිප්පායස්ස වාති** ‘එවමයං එතෙන සද්ධිං භිජ්ජිස්සතී’ති පරස්ස පරෙන භෙදං ඉච්ඡන්තස්ස වා; **ජාතිතො වාති** ආදි සබ්බං පුරිමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයමෙව. ඉධාපි භික්ඛුණිං[2] ආදිං කත්වා සබ්බෙ **අනුපසම්පන්නා** නාම; **න පියකම්‍යස්ස න භෙදාධිප්පායස්සාති** එකං අක්කොසන්තං එකඤ්ච ඛමන්තං දිස්වා “අහො නිල්ලජ්ජො. ඊදිසම්පි නාම භවන්තං පුන වත්තබ්බං මඤ්ඤිස්සතී’’ති එවං කෙවලං පාපගරහිතාය භණන්තස්ස අනාපත්ති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. තිසමුට්ඨානං: කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදං තතියං.

2. 1. 1. 4.

චතුත්ථසික්ඛාපදෙ– **අපතිස්සාති** අප්පතිස්සවා; **උපාසකාති** වුත්තෙ[3] වචනම්පි න සොතුකාමා; අනාදරාති අත්ථො. අප්පතිස්සයා[4] වා අනීචවුත්තිනොති අත්ථො. **අසභාගවුත්තිකාති** විසභාගජීවිකා, යථා භික්ඛූසු වත්තිතබ්බං; එවං අප්පවත්තවුත්තිනොති අත්ථො.

---

* සබා. කිරියං ආදි වචනානි නපුංසක ලිඞ්ගිකානි.

1. සී. මු. පිසුණාවාචං. 2. සී. මු. භික්ඛුණිං 3. සී. මු. වුත්ත.

4. සී. මු. & II, අප්පතිස්සා.

පදසො ධම්මං වාචෙය්‍යාති එකතො පදං පදං ධම්මං වාචෙය්‍ය; කොට්ඨාසං කොට්ඨාසං වාචෙය්‍යාති අත්ථො. යස්මා පන තං කොට්ඨාසනාමකං පදං චතුබ්බිධං හොති, තස්මා තං දස්සෙතුං **පදං අනුපදං අන්වක්ඛරං අනුබ්‍යඤ්ජනන්ති** පදභාජනෙ[1] වුත්තං. තත්ථ **පදන්ති** එකො ගාථාපාදො අධිප්පෙතො. **අනුපදන්ති** දුතියපාදො; **අන්වක්ඛරන්ති** එකෙකමක්ඛරං; **අනුබ්‍යඤ්ජනන්ති** පුරිමබ්‍යඤ්ජනෙන සදිසං පච්ඡාබ්‍යඤ්ජනං; යං කිඤ්චි එකමක්ඛරං අන්වක්ඛරං, අක්ඛරසමූහො අනුබ්‍යඤ්ජනං, අක්ඛරානුබ්‍යඤ්ජනසමූහො පදං; පඨමං පදං පදමෙව; දුතියං අනුපදන්ති එවමෙත්ථ නානාකරණං වෙදිතබ්බං. ඉදානි **පදං නාම එකතො පට්ඨපෙත්වා එකතො ඔසාපෙන්තීති** ගාථාබන්ධ-[2] ධම්මං වාචෙන්තො "මනොපුබ්බඞ්ගමා ධම්මා"ති එකමෙකං පදං සාමණෙරෙන සද්ධිං එකතො ආරභිත්වා එකතොයෙව නිට්ඨාපෙති, එවං වාචෙන්තස්ස[3] පදගණනාය පාචිත්තියා[4] වෙදිතබ්බා. **අනුපදං නාම පාටෙක්කං පට්ඨපෙත්වා එකතො ඔසාපෙන්තීති** ථෙරෙන "මනොපුබ්බඞ්ගමා ධම්මා"ති වුත්තෙ සාමණෙරො තං පදං අපාපුණිත්වා "මනොසෙට්ඨා මනොමයා"ති දුතියං පදං එකතො භණති; ඉමෙ පාටෙක්කං පට්ඨපෙත්වා එකතො ඔසාපෙන්ති නාම. එවං වාචෙන්තස්සාපි අනුපදගණනාය පාචිත්තියා.[4] **අන්වක්ඛරං නාම රූපං අනිච්චන්ති වුච්චමානො රූති ඔපාතෙතීති**[5] "රූපං අනිච්චන්ති භණ සාමණෙරා"ති වුච්චමානො රූකාරමත්තමෙව එකතො වත්වා තිට්ඨති; එවං වාචෙන්තස්සාපි අන්වක්ඛරගණනාය පාචිත්තියා.[4] ගාථාබන්ධෙපි ච එසෙව නයො ලබ්භතියෙව. **අනුබ්‍යඤ්ජනං නාම රූපං අනිච්චන්ති වුච්චමානො වෙදනා අනිච්චාති සද්දං නිච්ඡාරෙතීති** "රූපං භික්ඛවෙ අනිච්චං. වෙදනා අනිච්චා"ති ඉමං සුත්තං වාචයමානො ථෙරෙන "රූපං අනිච්ච"න්ති වුච්චමානො සාමණෙරො සීඝපඤ්ඤතාය "වෙදනා අනිච්චා"ති ඉමං අනිච්චපදං ථෙරස්ස "රූපං අනිච්ච"න්ති එතෙන අනිච්චපදෙන සද්ධිං එකතො භණන්තො වාචං නිච්ඡාරෙති; එවං වාචෙන්තස්සාපි අනුබ්‍යඤ්ජනගණනාය පාචිත්තියා.[4] අයං පනෙත්ථ **සඞ්ඛෙපො**: ඉමෙසු පදාදීසු යං යං එකතො භණති, තෙන තෙන ආපත්තිං[6] ආපජ්ජතීති.

බුද්ධභාසිතොති සකලං විනයපිටකං අභිධම්මපිටකං ධම්මපදං චරියාපිටකං උදානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං සුත්තනිපාතො විමානවත්ථු පෙතවත්ථු බ්‍රහ්මජාලාදීනි ච සුත්තානි. **සාවකභාසිතොති** චතුපරිසපරියාපන්නෙහි සාවකෙහි භාසිතො **අනඞ්ගණ සම්මාදිට්ඨි අනුමානසුත්ත චූළවෙදල්ල** මහාවෙදල්ලාදිකො. **ඉසිභාසිතොති** බාහිරපරිබ්බාජකෙහි භාසිතො සකලො පරිබ්බාජකවග්ගො, බාවරියස්ස[7] **අන්තෙවාසිකානං** සොළසන්නං බ්‍රාහ්මණානං **පුච්ඡාති**

1. සී. මු. පදභාජනං. 2. සී. මු. ගාථාබන්ධං: 3. ස්‍යා. වාචෙන්තස්සාපි,
4. සී. පාචිත්තියො. 5. රූපන්ති ඔසාපෙති-මුද්දිත පාචිත්තියපාළි.
6. සී. මු. ආපත්ති. 7. ස්‍යා. බාවරියස්ස, & සී. I & II, පාවාරියස්ස.

එවමාදි. **දෙවතාභාසිතොති** දෙවතාහි භාසිතො; සො දෙවතාසංයුත්තදෙවපුත්තසංයුත්තමාරසංයුත්තබ්‍රහ්මසංයුත්තසක්කසංයුත්තාදිවසෙන වෙදිතබ්බො. **අත්ථූපසංහිතොති** අට්ඨකථානිස්සිතො; **ධම්මූපසංහිතොති** පාලිනිස්සිතො; උභයෙනාපි විවට්ටූපනිස්සිතමෙව වදති. කිඤ්චාපි විවට්ටූපනිස්සිතං වදති. තිස්සො සඞ්ගීතියො ආරූළ්හධම්මං යෙව පන පදසො වාචෙන්තස්ස ආපත්ති. විවට්ටූපනිස්සිතෙපි නානාභාසාවසෙන ගාථාසිලොකබන්ධාදීහි අභිසඞ්ඛතෙ අනාපත්ති. තිස්සො සඞ්ගීතියො අනාරූළ්හෙපි **කුලුම්බසුත්තං රාජොවාදසුත්තං තික්ඛින්ද්‍රියං චතුපරිවට්ටං නන්දොපනන්දන්ති**[1] ඊදිසෙ ආපත්තියෙව. **අපලාලදමනම්පි** වුත්තං, **මහාපච්චරියං** පන පටික්ඛිත්තං. **මෙණ්ඩකමිලින්දපඤ්හෙසු** ථෙරස්ස සකපටිභාණෙ අනාපත්ති. යං රඤ්ඤා පුච්ඡිතං පුච්ඡං ආහරිත්වා වුත්තං, තත්ථ ආපත්ති. **වණ්ණපිටක අඞ්ගුලිමාලපිටක රට්ඨපාලගජ්ජිත ආළවකගජ්ජිත ගුළ්හුම්මග්ග ගුළ්හවෙස්සන්තර ගුළ්හවිනය වෙදල්ලපිටකාදීනි** පන අබුද්ධවචනානි යෙවාති වුත්තං. **සීලූපදෙසො** නාම **ධම්මසෙනාපතිනා** වුත්තොති වදන්ති. තස්මිං ආපත්තියෙව. අඤ්ඤානිපි මග්ගකථා ආරම්මණකථා **බුද්ධිකරණ්ඩක**[2] **ඤාණවත්ථු** අසුභකථාදීනි අත්ථි, තෙසු සත්තතිංසබොධිපක්ඛිය ධම්මා විභත්තා, ධුතඞ්ගපඤ්හා පටිපදා විභත්තා, තස්මා තෙසු ආපත්තීති වුත්තං. **මහාපච්චරි** ආදීසු පන **සඞ්ගීතිං** අනාරූළ්හෙසු[3] රාජොවාද තික්ඛින්ද්‍රිය චතුපරිවට්ට නන්දොපනන්ද කුලුම්බසුත්තෙසු යෙව ආපත්තීති වත්වා අවසෙසෙසු[4] යං බුද්ධවචනතො ආහරිත්වා වුත්තං, තදෙව ආපත්තිවත්ථු හොති, න ඉතරන්ති අයමත්ථො පටිග්ගහිතො. **එකතො උද්දිසාපෙන්තොති** අනුපසම්පන්නෙන සද්ධිං එකතො උද්දෙසං ගණ්හන්තොපි එකතො වදති, අනාපත්තීති අත්ථො. තත්‍රායං විනිච්ඡයො:-උපසම්පන්නො ච අනුපසම්පන්නො ච නිසීදිත්වා උද්දිසාපෙන්ති. ආචරියො නිසින්නානං භණාමීති තෙහි සද්ධිං එකතො වදති, ආචරියස්ස[5] ආපත්ති. අනුපසම්පන්නෙන සද්ධිං ගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති. ද්වෙපි ඨිතා ගණ්හන්ති, එසෙව නයො. දහරභික්ඛු නිසින්නො, සාමණෙරො ඨිතො, නිසින්නස්ස භණාමීති භණතො අනාපත්ති. සචෙ දහරො තිට්ඨති, ඉතරො නිසීදති, ඨිතස්ස භණාමීති භණතොපි අනාපත්ති. සචෙ බහුන්නං භික්ඛූනං අන්තරෙ එකො සාමණෙරො නිසින්නො හොති, තස්මිං නිසින්නෙ පදසො ධම්මං වාචෙන්තස්ස ආචරියස්ස අචිත්තකාපත්ති. සචෙ සාමණෙරො උපචාරං මුඤ්චිත්වා ඨිතො වා නිසින්නො වා හොති, යෙසං වාචෙති, තෙසු අපරියාපන්නත්තා එකෙන දිසාභාගෙන පලායනකගන්ථං නාම ගණ්හාතීති සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. තස්මා අනාපත්ති. එකතො සජ්ඣායං කරොන්තොපි

1. ස්‍යා. නන්දොපනන්දසුත්තන්ති.
2. සී. මු. බුද්ධිකරණ්ඩක. සී. I. & II. බුද්ධිකරණ්ඩ. III. කරණ්ඩක.
3. සී. මු. අසඞ්ගීති ආරූළ්හෙසු.
4. සී. I. & II. අවසෙසෙසු පන.
5. ස්‍යා. ආචරියස්ස.

අනුපසම්පන්නෙන සද්ධිං උපසම්පන්නො එකතො සජ්ඣායං කරොන්තො තෙන සද්ධිං යෙව භණති, අනාපත්ති. අනුපසම්පන්නස්ස සන්තිකෙ උද්දෙසං ගණ්හන්තස්සාපි තෙන සද්ධිං එකතො භණන්තස්ස අනාපත්ති. අයම්පි එකතො සජ්ඣායං කරොතිච්චෙව සඞ්ඛ්‍යං[1] ගච්ඡති. **යෙභුය්‍යෙන පගුණං ගන්ථං භණන්තං ඔපාතෙතීති** සචෙ එකගාථාය එකො පාදො න ආගච්ඡති, සෙසං ආගච්ඡති, අයං යෙභුය්‍යෙන පගුණගන්ථො නාම. එතෙන නයෙන සුත්තෙපි[2] වෙදිතබ්බො. තං ඔපාතෙන්තස්ස එවං **භණාහීති** එකතොපි භණන්තස්ස අනාපත්ති. **ඔසාරෙන්තං ඔපාතෙතීති** සුත්තං උච්චාරෙන්තං පරිසඞ්කමානං එවං වදෙහීති තෙන **සද්ධිං** එකතොපි වදන්තස්ස අනාපත්ති. යං පන **මහාපච්චරියං** වුත්තං "මයා සද්ධිං මා වදා"ති වුත්තො යදි වදති, අනාපත්තීති වුත්තං. තං **මහාඅට්ඨකථායං** නත්ථි. නත්ථිභාවො යෙව චස්ස යුත්තො. කස්මා? කිරියසමුට්ඨානත්තා. ඉතරථා හි කිරියාකිරියං භවෙය්‍ය. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. පදසො ධම්මසමුට්ඨානං: වාචතො ච වාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. වචීකම්මං. තිචිත්තං: තිවෙදනන්ති.

පදසොධම්මසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

---

2. 1. 1. 5.

පඤ්චමසික්ඛාපදෙ-**මුට්ඨස්සතී අසම්පජානාති** පුබ්බභාගෙ සතිසම්පජඤ්ඤස්ස අකරණවසෙනෙතං වුත්තං, භවඞ්ගොතිණ්ණකාලෙ පන කුතො සතිසම්පජඤ්ඤං?. **විකූජමානාති**[3] විප්පලපමානා; **කාකච්ඡමානාති** නාසාය කාකසද්දං විය නිරත්ථකසද්දං මුඤ්චමානා; **උපාසකාති** පඨමතරං උට්ඨිතඋපාසකා; **එකදෙවාහුන්ති** "භගවතා ආවුසො රාහුල සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්ත"න්ති භික්ඛූ සික්ඛාපදගාරවෙනෙව එතං **අවොචුං**; පකතියා පන තෙ භගවති ච ගාරවෙන ආයස්මතො ච **රාහුලස්ස** සික්ඛාකාමතාය තස්සායස්මතො වසනට්ඨානං ආගතස්ස චූළමඤ්චකං වා අපස්සෙනං වා යං අත්ථි[4] තං පඤ්ඤපෙත්වා චීවරං වා උත්තරාසඞ්ගං වා උස්සීසකරණත්ථාය දෙන්ති. තත්‍රිදං තස්ස ආයස්මතො සික්ඛාකාමතාය:-භික්ඛූ කිර තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං දිස්වා මුට්ඨිසම්මජ්ජනිං[5] ච කචවරඡඩ්ඩනකඤ්ච[6] බහි ඛිපන්ති. අථඤ්ඤෙහි "ආවුසො කෙනිදං පාතිතං?"ති වුත්තෙ අඤ්ඤෙ එවං වදන්ති: "භන්තෙ රාහුලො ඉමස්මිං පදෙසෙ සඤ්චරි. තෙන නු ඛො පාතිත?"න්ති. සො පනායස්මා 'න මය්හං භන්තෙ ඉදං කම්ම'න්ති එකදිවසම්පි අවත්වා තං පටිසාමෙත්වා භික්ඛූ ඛමාපෙත්වා ගච්ඡති. **වච්චකුටියා සෙය්‍යං කප්පෙසීති** තංයෙව සික්ඛාකාමතං අනුබ්‍රූහන්තො ධම්මසෙනාපතිමහාමොග්ගල්ලානආනන්දත්ථෙරාදීනං සන්තිකං අගන්ත්වා

---

1. සී. I. II. & III. පටිසඞ්ඛ්‍යං
2. සී. මු. & ස්‍යා: සුත්තෙපි,
3. ස්‍යා. විකූජ්ජමානාති,
4. ස්‍යා. යං කිඤ්චි අත්ථි,
5. සී. මු. සම්මුඤ්ජනිං,
6. ස්‍යා. ඡඩ්ඩනිකඤ්ච.

භගවතො වලඤ්ජනකවච්චකුටියං සෙය්‍යං කප්පෙසි; සා කිර කුටි කවාටබද්ධා ගන්ධපරිභණ්ඩකතා සමොසාරිතපුප්ඵදාමා චෙතියට්ඨානමිව තිට්ඨති අපරිභොගා අඤ්ඤෙසං.

උත්තරිං දිරත්තතිරත්තන්ති භගවා සාමණෙරානං සඞ්ගහකරණත්ථාය තිරත්තං පරිහාරං අදාසි; න හි යුත්තං කුලදාරකෙ පබ්බාජෙත්වා නානුග්ගහෙතුන්ති. **සහසෙය්‍ය**න්ති එකතො සෙය්‍යං; සෙය්‍යාති කායප්පසාරණසඞ්ඛාතං සයනම්පි වුච්චති, යස්මිං සෙනාසනෙ සයන්ති, තම්පි. තත්ථ සෙනාසනං තාව දස්සෙතුං **සෙය්‍යා නාම සබ්බච්ඡන්නා**ති ආදි වුත්තං. කායප්පසාරණං දස්සෙතුං **අනුපසම්පන්නෙන නිපන්නෙ භික්ඛු නිපජ්ජතී**ති ආදි වුත්තං. තස්මා අයමෙත්ථ අත්ථො:-සෙනාසනසඞ්ඛාතං සෙය්‍යං පවිසිත්වා කායප්පසාරණසඞ්ඛාතං සෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය විදහෙය්‍ය සම්පාදෙය්‍යාති. **සබ්බච්ඡන්නා**ති ආදිනා පන තස්සා සෙනාසනසඞ්ඛාතාය සෙය්‍යාය ලක්ඛණං වුත්තං. තස්මා යං සෙනාසනං උපරි පඤ්චහි ඡදනෙහි අඤ්ඤෙන වා කෙනචි සබ්බමෙව පටිච්ඡන්නං, අයං සබ්බච්ඡන්නා නාම සෙය්‍යා. අට්ඨකථාසු පන පාකටවොහාරං ගහෙත්වා වාචුග්ගතවසෙන "සබ්බච්ඡන්නා නාම පඤ්චහි ඡදනෙහි ඡන්නා"ති වුත්තං. කිඤ්චාපි වුත්තං, අථ ඛො දුස්සකුටියං වසන්තස්සාපි න සක්කා අනාපත්ති[1] කාතුං. තස්මා යං කිඤ්චි පටිච්ඡාදනසමත්ථං ඉධ ඡදනඤ්ච පරිච්ඡන්නඤ්ච වෙදිතබ්බං. පඤ්චවිධච්ඡදනෙයෙව හි ගය්හමානෙ පදරච්ඡන්නෙපි සහසෙය්‍යා න භවෙය්‍ය; තස්මා යං පන[2] සෙනාසනං භූමිතො පට්ඨාය යාව ඡදනං ආහච්ච පාකාරෙන වා අඤ්ඤෙන වා කෙනචි අන්තමසො වත්ථෙනාපි පරික්ඛිත්තං, අයං **සබ්බපරිච්ඡන්නා** නාම සෙය්‍යා. ඡදනං අනාහච්ච සබ්බන්තිමෙන පරියායෙන දියඩ්ඪහත්ථුබ්බෙධෙන පාකාරාදිනා පරික්ඛිත්තාපි සබ්බපරිච්ඡන්නායෙවාති **කුරුන්දට්ඨකථායං** වුත්තං. යස්ස පන උපරි බහුතරං ඨානං ඡන්නං, අප්පං අච්ඡන්නං, සමන්තතො වා බහුතරං පරික්ඛිත්තං, අප්පං අපරික්ඛිත්තං, අයං **යෙභුය්‍යෙනඡන්නා යෙභුය්‍යෙනපරිච්ඡන්නා** නාම. ඉමිනා හි ලක්ඛණෙන සමන්නාගතො සචෙපි සත්තභූමකො පාසාදො එකූපචාරො හොති, සතගබ්භං වා චතුස්සාලං වා, එකසෙය්‍යා ඉච්චෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. තං සන්ධාය වුත්තං **"චතුත්ථෙ දිවසෙ අත්ථඞ්ගතෙ සූරියෙ අනුපසම්පන්නෙන නිපන්නෙ භික්ඛු නිපජ්ජති, ආපත්ති පාචිත්තියස්සා"**ති ආදි. තත්ථ ච නිපජ්ජනමත්තෙනෙව පාචිත්තියං. සචෙ පන සම්බහුලා සාමණෙරා, එකො භික්ඛු, සාමණෙරගණනාය පාචිත්තියා. තෙ චෙ උට්ඨායුට්ඨාය නිපජ්ජන්ති, තෙසං පයොගෙ පයොගෙ භික්ඛුස්ස ආපත්ති. භික්ඛුස්ස උට්ඨායුට්ඨාය නිපජ්ජනෙ පන භික්ඛුස්සෙව පයොගෙන භික්ඛුස්ස ආපත්ති. සචෙ සම්බහුලා භික්ඛූ, එකො සාමණෙරො සබ්බෙසං[3] ආපත්තිං කරොති. තස්ස උට්ඨායුට්ඨාය නිපජ්ජනෙනාපි භික්ඛූනං ආපත්තියෙව. උභයෙසං සම්බහුලභාවෙපි එසෙව නයො.

1, සී. I, II, & III, අනාපත්තිං. 2, සයා, භවෙය්‍ය, යං.
3, සයා, එකොපි සබ්බෙසං.

අපිචෙත්ථ එකාවාසාදිකම්පි චතුක්කං වෙදිතබ්බං. යො හි එකස්මිං ආවාසෙ එකෙනෙව අනුපසම්පන්නෙන සද්ධිං තිරත්තං සහසෙය්‍යං කප්පෙති, තස්ස[1] චතුත්ථදිවසතො පට්ඨාය දෙවසිකා[2] ආපත්ති. යොපි එකස්මිං යෙව ආවාසෙ නානාඅනුපසම්පන්නෙහි සද්ධිං තිරත්තං සහසෙය්‍යං කප්පෙති, තස්සාපි. යොපි නානාආවාසෙසු එකෙනෙව අනුපසම්පන්නෙන සද්ධිං තිරත්තං සහසෙය්‍යං කප්පෙති, තස්සාපි. යොපි නානාආවාසෙසු නානාඅනුපසම්පන්නෙහි සද්ධිං යොජනසතම්පි ගන්ත්වා සහසෙය්‍යං කප්පෙති, තස්සාපි චතුත්ථදිවසතො පට්ඨාය දෙවසිකා ආපත්ති.

අයඤ්ච සහසෙය්‍යාපත්ති නාම "භික්ඛුං ඨපෙත්වා අවසෙසා අනුපසම්පන්නා නාමා"ති වචනතො තිරච්ඡානගතෙනාපි සද්ධිං හොති. තත්‍ර තිරච්ඡානගතස්ස පරිච්ඡෙදො, මෙථුනධම්මාපත්තියා වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. තස්මා සචෙපි ගොධාබිළාරමඞ්ගුසාදීසු[3] කොචි පවිසිත්වා භික්ඛුනො වසනසෙනාසනෙ එකූපචාරට්ඨානෙ සයති, සහසෙය්‍යාව හොති. යදි පන ථම්භානං උපරි කතපාසාදස්ස උපරිමතලෙන සද්ධිං අසම්බද්ධභිත්තිකස්ස භිත්තියා උපරිඨිතස්ස සුසිරතුලාසීසස්ස සුසිරෙන[4] පවිසිත්වා තුලාය අබ්භන්තරෙ සයිත්වා තෙනෙව සුසිරෙන නික්ඛමිත්වා ගච්ඡති, හෙට්ඨාපාසාදෙ සයිත[5]භික්ඛුස්ස අනාපත්ති. සචෙ ඡදනෙ ඡිද්දං හොති, තෙන පවිසිත්වා අන්තොඡදනෙ වසිත්වා තෙනෙව පක්කමති, නානූපචාරෙ උපරිමතලෙ ඡදනබ්භන්තරෙ සයිතස්ස ආපත්ති. හෙට්ඨිමතලෙ සයිතස්ස අනාපත්ති. සචෙ අන්තොපාසාදෙනෙව ආරොහිත්වා සබ්බතලානි පරිභුඤ්ජන්ති, එකූපචාරානි හොන්ති, තෙසු යත්ථ කත්ථචි සයිතස්ස ආපත්ති. සභාසඞ්ඛෙපෙන කතෙ අඩ්ඪකුට්ටකෙ[6] සෙනාසනෙ සයිතස්ස වාළසඞ්ඝාටාදීසු කපොතාදයො පවිසිත්වා සයන්ති; ආපත්තියෙව. පරික්ඛෙපස්ස බහිගතෙ නිබ්බකොසබ්භන්තරෙ සයන්ති, අනාපත්ති. පරිමණ්ඩලං වා චතුරස්සං වා එකච්ඡදනාය ගබ්භමාලාය සතගබ්භං චෙපි සෙනාසනං හොති, තත්‍ර චෙ එකෙන සාධාරණද්වාරෙන පවිසිත්වා විසුං පාකාරෙන අපරිච්ඡින්නගබ්භූපචාරෙ සබ්බගබ්භෙ පවිසන්ති, එකගබ්භෙපි අනුපසම්පන්නෙ නිපන්නෙ සබ්බගබ්භෙසු නිපන්නානං ආපත්ති. සචෙ සපමුඛා ගබ්භා හොන්ති, පමුඛඤ්ච[7] උපරි අච්ඡින්නං උච්චවත්ථුකඤ්චෙපි හොති, පමුඛෙ සයිතො ගබ්භෙ සයිතානං ආපත්තිං න කරොති. සචෙ පන ගබ්භච්ඡදනෙනෙව සද්ධිං සම්බද්ධච්ඡදනං හොති, තත්‍ර සයිතො සබ්බෙසං ආපත්තිං කරොති. කස්මා? සබ්බච්ඡන්නත්තා සබ්බපරිච්ඡින්නත්තා ච. ගබ්භපරික්ඛෙපො යෙව හිස්ස පරික්ඛෙපොති.* යම්පන අඩ්ඪකුට්ට

1, ස්‍යා, තස්සාපි. 2. සී මු. දෙවසිකං. 3. ස්‍යා. මඞ්ගුසාදීසු චතුප්පදෙසු. 4. සී. මු. උපරිඨිතසුසිරෙන. 5. ස්‍යා සයිතස්ස. 6. සී. මූ. අඩ්ඪකුඩ්ඩකෙ. 7. සී. පමුඛස්ස

* පරික්ඛෙපොති ඉමස්ස පදස්සානන්තරං "එතෙනෙව හි කාරණෙන අට්ඨකථාසු ලොහපාසාද පරික්ඛෙපස්ස චතුසු ද්වාරකොට්ඨකෙසු ආපත්ති වුත්තා" ඉති අයං පාඨො ස්‍යාමක්ඛරපොත්ථකෙ දිස්සති.

කථායං "අපරික්ඛිත්තෙන පමුඛෙ අනාපත්තීති භූමියං[1] විනා ජගතියා පමුඛං සන්ධාය කථිත"න්ති වුත්තං, තං අන්ධකරට්ඨෙ පාටෙක්කං සන්නිවෙසා[2] එකච්ඡදනා ගබ්භපාළියො සන්ධාය වුත්තං. යඤ්ච තත්ථ "භූමියං විනා ජගතියා"ති වුත්තං, තං නෙව අට්ඨකථාසු අත්ථි, න පාළියා සමෙති. දසහත්ථුබ්බෙධාපි හි ජගති පරික්ඛෙපසඞ්ඛ්‍යං න ගච්ඡති. තස්මා යම්පි තත්ථ දුතියසික්ඛාපදෙ ජගතියා පමාණං වත්වා 'එතං එකූපචාර[3] පරිච්ඡින්නං නාම හොතී'ති වුත්තං, තං න ගහෙතබ්බං. යෙපි එකසාලද්විසාලතිසාලචතුස්සාලසන්නිවෙසා මහාපාසාදා එකස්මිං ඔකාසෙ පාදෙ ධොවිත්වා පවිට්ඨෙන සක්කා හොන්ති[4] සබ්බත්ථ අනුපරිගන්තුං, තෙසුපි සහසෙය්‍යාපත්තියා න මුච්චති. සචෙ තස්මිං තස්මිං ඨානෙ උපචාරං පරිච්ඡින්දිත්වා කතා හොන්ති, එකූපචාරට්ඨානෙයෙව ආපත්ති. ද්වීහි ද්වාරෙහි යුත්තස්ස සුධාඡදනමණ්ඩපස්ස මජ්ඣෙ පාකාරං කරොන්ති, එකෙන ද්වාරෙන පවිසිත්වා එකස්මිං පරිච්ඡෙදෙ අනුපසම්පන්නො සයති, එකස්මිං භික්ඛු,[5] අනාපත්ති. පාකාරෙ ගොධාදීනං පවිසනමත්තම්පි ඡිද්දං හොති, එකස්මිඤ්ච පරිච්ඡෙදෙ ගොධා සයන්ති, අනාපත්තියෙව. න හි ඡිද්දෙන ගෙහං එකූපචාරං නාම හොති. සචෙ පාකාරමජ්ඣෙ ඡින්දිත්වා ද්වාරං යොජෙන්ති, එකූපචාරතාය ආපත්ති. තං ද්වාරං කවාටෙන පිදහිත්වා සයන්ති,[6] ආපත්තියෙව. න හි ද්වාරපිදහනෙන ගෙහං නානූපචාරං නාම හොති. ද්වාරං වා අද්වාරං. කවාටං හි සංවරණවිවරණෙහි යථාසුඛං වලඤ්ජනත්ථාය කතං, න වලඤ්ජුපච්ඡෙදනත්ථාය. සචෙ පන තං ද්වාරං පුන ඉට්ඨකාහි පිදහන්ති; අද්වාරං හොති. පුරිමෙ නානූපචාරභාවෙයෙව තිට්ඨති. දීඝපමුඛං[7] චෙතියඝරං හොති, එකං කවාටං අන්තො, එකං බහි, ද්වින්නං කවාටානං[8] අන්තරෙ අනුපසම්පන්නො අන්තො චෙතියඝරෙ සයිතස්ස ආපත්තිං කරොති, එකූපචාරත්තා.

තත්ථ සියා: "අයං එකූපචාරනානූපචාරතා නාම උද්දොසිතසික්ඛාපදෙ වුත්තා. ඉධ පන සෙය්‍යා නාම සබ්බච්ඡන්නා සබ්බපරිච්ඡන්නා යෙභුය්‍යෙන ඡන්නා යෙභුය්‍යෙන පරිච්ඡන්නාති එත්තකමෙව වුත්තං. පිහිතද්වාරො ච ගබ්භො සබ්බපරිච්ඡන්නොව හොති. තස්මා තත්ථ අන්තො සයිතෙනෙව සද්ධිං ආපත්ති. බහි සයිතෙන අනාපත්ති"ති. සො එවං වත්තබ්බො:—අපිහිතද්වාරෙ පන කස්මා බහි සයිතෙන ආපත්තීති? පමුඛස්ස ගබ්භෙන සද්ධිං සබ්බච්ඡන්නත්තා. කිං පන ගබ්භෙ පිහිතෙ[9] ඡදනං විද්ධස්තං හොතීති? න විද්ධස්තං, ගබ්භෙන සද්ධිං පමුඛස්ස සබ්බපරිච්ඡන්නතා න හොති. කිං පරික්ඛෙපො විද්ධස්තොති? අද්ධා වක්ඛති: න විද්ධස්තො. කවාටෙන උපචාරො පරිච්ඡින්නොති. එවං සුදූරම්පි ගන්ත්වා පුන එකූපචාර

---

1. සී. මු. අනාපත්තිභූමියං, 2. සයා. පාටෙක්කසන්නිවෙසා.
3. සී. මු. එකූපචාරං, 4. සයා. හොති. 5. සයා. භික්ඛු ච.
6. සී. මු. සයන්තෙන. 7. සයා. දීඝමුඛං. 8. සයා. ද්වාරකවාටානං,
9. සී. මු. පිදහිතෙ,

ජානූපචාරතං යෙව පච්චාගමිස්සති. අපි ච යදි ව්‍යඤ්ජනමත්තෙනෙව අත්ථො සුවිසොද්ධයො සියා, සබ්බච්ඡන්නාති වචනතො පඤ්චන්නං අඤ්ඤතරෙන ඡදනෙන ඡන්නා එව සෙය්‍යා සියා, න අඤ්ඤථා. එවඤ්ච සති පදරච්ඡන්නාදීසු අනාපත්ති සියා. තතො යදත්ථං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං, සොච අත්ථො පරිහායෙය්‍ය. පරිහායතු වා මා වා, කථං අවුත්තං ගහෙතබ්බන්ති? නො වා වදති 'අවුත්තං ගහෙතබ්බ'න්ති?. වුත්තං හෙතං අතියතෙසු "පටිච්ඡන්නං නාම ආසනං කුට්ටෙන වා කවාටෙන වා කිලඤ්ජෙන වා සාණිපාකාරෙන වා රුක්ඛෙන වා ථම්භෙන වා කොත්ථලිකාය[1] වා යෙන කෙනචි පටිච්ඡන්නං හොතී"ති. තස්මා යථා තත්ථ යෙන කෙනචි පටිච්ඡන්නං, පටිච්ඡන්නමෙව.[2] එවමිධාපි ගහෙතබ්බං. තස්මා සෙනාසනං ඛුද්දකං වා හොතු මහන්තං වා අඤ්ඤෙන සද්ධිං සම්බද්ධං වා අසම්බද්ධං වා දීඝං වා වට්ටං වා චතුරස්සං වා එකභූමකං වා අනෙකභූමකං වා, යං යං එකූපචාරං සබ්බත්ථ යෙන කෙනචි පටිච්ඡාදනෙන සබ්බච්ඡන්නෙන සබ්බපරිච්ඡන්නෙන යෙභුය්‍යෙන වා ඡන්නෙන යෙභුය්‍යෙන වා පරිච්ඡන්නෙන සහසෙය්‍යාපත්ති හොතීති. උපඩ්ඪච්ඡන්නෙන උපඩ්ඪපරිච්ඡන්නෙන ආපත්ති දුක්කටස්සාති එත්ථ සබ්බච්ඡන්නෙන උපඩ්ඪපරිච්ඡන්නෙනාති එවමාදීසුපි මහාපච්චරියං දුක්කටමෙවාති වුත්තං. මහාඅට්ඨකථායං පන "සබ්බච්ඡන්නෙන යෙභුය්‍යෙන පරිච්ඡන්නෙන පාචිත්තියං, සබ්බච්ඡන්නෙන උපඩ්ඪපරිච්ඡන්නෙන පාචිත්තියං, යෙභුය්‍යෙන ඡන්නෙන උපඩ්ඪපරිච්ඡන්නෙන පාචිත්තියං, සබ්බපරිච්ඡන්නෙන යෙභුය්‍යෙන ඡන්නෙන පාචිත්තියං, සබ්බපරිච්ඡන්නෙන උපඩ්ඪච්ඡන්නෙන පාචිත්තියං, යෙභුය්‍යෙන පරිච්ඡන්නෙන උපඩ්ඪච්ඡන්නෙන පාචිත්තියං, පාළියං වුත්තපාචිත්තියෙන සහ සත්ත පාචිත්තියානී"ති වුත්තං. "සබ්බච්ඡන්නෙන චූළකපරිච්ඡන්නෙන දුක්කටං, යෙභුය්‍යෙන ඡන්නෙන චූළකපරිච්ඡන්නෙන දුක්කටං, සබ්බපරිච්ඡන්නෙන චූළකච්ඡන්නෙන දුක්කටං, යෙභුය්‍යෙන පරිච්ඡන්නෙන චූළකච්ඡන්නෙන දුක්කටං, පාළියා දුක්කටෙන සහ පඤ්ච දුක්කටානී"ති වුත්තං "උපඩ්ඪච්ඡන්නෙන චූළකපරිච්ඡන්නෙන අනාපත්ති. උපඩ්ඪපරිච්ඡන්නෙන චූළකච්ඡන්නෙන අනාපත්ති. චූළකච්ඡන්නෙන චූළකපරිච්ඡන්නෙන අනාපත්ති. සබ්බච්ඡන්නෙන සබ්බපරිච්ඡන්නෙනාති ච එත්ථ[3] සෙනම්බමණ්ඩපවණ්ණං[4] හොතී"ති වුත්තං. ඉමිනාපෙතං වෙදිතබ්බං: යථා ජගති පරික්ඛෙපසඞ්ඛ්‍යං න ගච්ඡතීති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං: කායතො ච කායචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සහසෙය්‍යසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

---

1. ස්‍යා, කොට්ඨලිකාය. 2. ස්‍යා. කොහචි පටිච්ඡන්නමෙව.
3. ස්‍යා. එත්ථ පරිච්ඡෙදං.
4. සී, මු. සෙනාසනං මණ්ඩපවණ්ණං. මහි, ම්, සෙනම්බමණ්ඩපං.

2. 1. 1. 6.

දුතියසහසෙය්‍යසික්ඛාපදෙ– ආවසථාගාරන්ති ආගන්තුකානං වසනාගාරං; පඤ්ඤත්තං හොතීති පුඤ්ඤකාමතාය කත්වා ඨපිතං හොති; යෙන සා ඉත්ථි තෙනුපසඞ්කමීති අඤ්ඤතරස්මිං නාම ඨානෙ ආවසථාගාරං පඤ්ඤත්තං අත්ථීති මනුස්සානං සුත්වා උපසඞ්කමි; ගන්ධගන්ධිනීති අගරුකුඞ්කුමාදීනං ගන්ධානං ගන්ධො ගන්ධගන්ධො, සො අස්සා අත්ථීති ගන්ධගන්ධිනී; සාටකං නික්ඛිපිත්වාති අප්පෙව නාමස්ස ඉමම්පි විප්පකාරං පස්සන්තස්ස රාගො උප්පජ්ජෙය්‍යාති චින්තෙත්වා එවමකාසි. නික්ඛිපිත්වාති අධො ඛිපිත්වා; අච්චයොති අපරාධො; මං අච්චගමාති මං අතික්කම්ම අභිභවිත්වා පවත්තො. සෙසං පඨමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. අයමෙව හි විසෙසො:– පඨමසික්ඛාපදෙ චතුත්ථ දිවසෙ ආපත්ති. ඉධ පඨමදිවසෙපි. යක්ඛිපෙතීහි දිස්සමානකරූපාහි තිරච්ඡානගතිත්ථියා ච මෙථුනධම්මවත්ථුභූතාය එව දුක්කටං. සෙසාහි අනාපත්ති. සමුට්ඨානාදීනි පඨම[1]සදිසානෙවාති.

දුතියසහසෙය්‍යසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

---

2. 1. 1. 7.

සත්තමසික්ඛාපදෙ–ඝරණීති ඝරසාමිනී; නිවෙසනද්වාරෙති නිවෙසනස්ස මහාද්වාරෙ; ඝරසුණ්හාති තස්මිං ඝරෙ සුණ්හා; ආවසථද්වාරෙති ඔවරකද්වාරෙ; විස්සට්ඨෙනාති සුතිග්ගහිතෙන සද්දෙන; විවටෙනාති සුට්ඨු පකාසෙන, අසංවුතෙන; ධම්මො දෙසෙතබ්බොති අයං සරණසීලාදිභෙදො ධම්මො කථෙතබ්බො; අඤ්ඤාතුන්ති ආජානිතුං; විඤ්ඤුනා පුරිසවිග්ගහෙනාති විඤ්ඤුනා පුරිසෙන; පුරිසවිග්ගහං ගහෙත්වාපි ඨිතෙන න යක්ඛෙන න පෙතෙන න තිරච්ඡානගතෙන. අනාපත්ති විඤ්ඤුනා පුරිසවිග්ගහෙනාති විඤ්ඤුනා පුරිසවිග්ගහෙන සද්ධිං ඨිතාය බහුම්පි ධම්මං දෙසෙන්තස්ස අනාපත්ති; ඡප්පඤ්චවාචාහීති ඡහි පඤ්චහි වාචාහි; යො දෙසෙති, තස්සාපි අනාපත්ති. තත්ථ එකො ගාථාපාදො එකා වාචාති එවං සබ්බත්ථ වාචාපමාණං වෙදිතබ්බං. සචෙ අට්ඨකථං ධම්මපදං[2] ජාතකාදිවත්ථුං වා කථෙතුකාමො හොති, ඡප්පදමත්තමෙව කථෙතුං වට්ටති. පාලියා සද්ධිං කථෙන්තෙන එකං පදං පාලිතො පඤ්ච අට්ඨකථාතොති එවං ඡප්පදෙ අනතික්කමිත්වාව කථෙතබ්බො. පදසොධම්මෙ වුත්තප්පභෙදො හි ඉධාපි සබ්බො ධම්මො වුත්තො යෙව.[3] තස්මිං දෙසෙතීති තස්මිං ඛණෙ දෙසෙති; සම්පදානත්ථෙ[4] වා එතං භුම්මවචනං. තස්සා දෙසෙතීති අත්ථො. අඤ්ඤිස්සා මාතුගාමායාති එතිස්සා දෙසෙත්වා පුන ආගතාගතාය අඤ්ඤිස්සාපි දෙසෙතීති; එවං එකාසනෙ නිසින්නො මාතුගාම

---

1. සා. පඨම සික්ඛාපදෙ–.
2. සා. ධම්මපද.
3. සා. ධම්මො [illegible],
4. සා. සාමිඅත්ථෙ,

සතාසසපි[1] දෙසෙතීති අත්ථො.* පඤ්හං පුච්ඡති පඤ්හං පුට්ඨො කථෙතීති මාතුගාමො "භන්තෙ දීඝනිකායො නාම කිමත්ථං දීපෙති?"ති පුච්ඡති, එවං පඤ්හං පුට්ඨො භික්ඛු සබ්බඤ්චෙපි දීඝනිකායං කථෙති, අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති. පදසොධම්මසමුට්ඨානං: වාචතො ච වාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ධම්මදෙසනාසික්ඛාපදං සත්තමං.

2. 1. 1. 8.

අට්ඨමසික්ඛාපදෙ--වත්ථුකථාය තාව යං වත්තබ්බං සියා, තං සබ්බං චතුත්ථපාරාජිකවණ්ණනායං වුත්තනයමෙව. අයමෙව හි විසෙසො:- තත්ථ අභූතං ආරොචෙසුං. ඉධ භූතං. භූතම්පි[2] අභූතම්පි පුථුජ්ජනා ආරොචෙසුං, න අරියා. අරියානං හි පයුත්තවාචා නාම නත්ථි. අත්තනො ගුණෙ ආරොචයමානෙ පන අඤ්ඤෙ න පටිසෙධෙසුං. තථා උප්පන්නෙ ච පච්චයෙ සාදියිංසු, තථා උප්පන්නභාවං අජානන්තා "අථ ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙසු"න්ති ආදිම්හි පන යෙ උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස වණ්ණං භාසිංසු, තෙ ආරොචෙසුන්ති වෙදිතබ්බං.[3] කච්චි පන වො භික්ඛවෙ භූතන්ති පුච්ඡිතෙ[4] පන සබ්බෙපි "භූතං භගවා"ති පටිජානිංසු. අරියානම්පි හි අබ්භන්තරෙ භූතො උත්තරිමනුස්සධම්මොති. අථ භගවා අරියමිස්සකත්තා "මොඝපුරිසා"ති අවත්වා "කථඤ්හි නාම තුම්හෙ භික්ඛවෙ"ති වත්වා "උදරස්ස කාරණා"ති ආදිමාහ. තත්ථ යස්මා අරියා අඤ්ඤෙසං සුත්වා "අයං කිර භන්තෙ සොතාපන්නො"ති ආදිනා නයෙන පසන්නෙහි මනුස්සෙහි පුච්ඡියමානා අප්පඤ්ඤත්තෙ සික්ඛාපදෙ අනාදීනවදස්සිනො[5] සුද්ධචිත්තතාය අත්තනො ච පරෙසඤ්ච විසෙසාධිගමං පටිජානිංසු. එවං පටිජානන්තෙහි ච තෙහි යං අඤ්ඤෙ උදරස්ස කාරණා උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස වණ්ණං භාසිත්වා පිණ්ඩපාතං උප්පාදෙසුං. තං සුද්ධචිත්තතාය සාදියන්තෙහිපි උදරස්ස කාරණා උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස වණ්ණො භාසිතො විය හොති. තස්මා සබ්බසඞ්ගාහිකෙනෙව නයෙන "කථඤ්හි නාම තුම්හෙ භික්ඛවෙ උදරස්ස කාරණා ගිහීනං අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස වණ්ණං භාසිස්සථා"ති ආහ. සෙසං චතුත්ථපාරා

1. සී, මු. සතසහස්සම්පි. ස්‍යා. සතාසසාපි.

* "මහාපච්චරියට්ඨකථායං වුත්තං: සන්නිසින්නානං මාතුගාමානං තුම්හාකං එකෙකිස්සා එකෙකං ගාථං දෙසෙමි, තං සුණාථාති දෙසෙති, අනාපත්ති. පඨමං එකෙකිස්සා එකෙකං ගාථං කථෙස්සාමීති ආභොගං කත්වා ජානාපෙත්වා කථෙතුං වට්ටතීති" ඉච්චයං අධිකො පාඨො "අනාපත්ති, පඤ්හං" ඉච්චෙතෙසං ද්වින්නං පදානං අන්තරෙ ස්‍යාමක්ඛර පොත්ථකෙ දිස්සති.

2. ස්‍යාම පොත්ථකෙ 'අභූතම්පි' ඉතිදං නත්ථි. 3. ස්‍යා පුච්ඡි. තෙ.
4. සී, මු. වෙදිතබ්බො. ස්‍යා, වෙදිතබ්බං. 5. ස්‍යා. දස්සිනො.

ජිකවත්ථුසදිසමෙවාති. සික්ඛාපදවිභඞ්ගෙපි කෙවලං තත්ථ පාරාජිකස්සෙව ථුල්ලච්චයස්ස ච. ඉධ භූතත්තා පාචිත්තියස්සෙව දුක්කටස්ස ච. අයං විසෙසො. සෙසං වුත්තනයමෙව. **"උපසම්පන්නස්ස භූතං ආරොචෙතී"**ති උත්තරිමනුස්සධම්මමෙව සන්ධාය වුත්තං. පරිනිබ්බාණකාලෙපි අන්තරා වා[1] අනික්ඛිපියමානෙන උපසම්පන්නස්ස භූතං ආරොචෙතුං වට්ටති. සුතපරියත්තිසීලගුණං පන අනුපසම්පන්නස්සාපි ආරොචෙතුං වට්ටති. **ආදිකම්මිකස්ස** අනාපත්ති. "උම්මත්තකස්සා"ති ඉදං පන ඉධ න වුත්තං. කස්මා? දිට්ඨිසම්පන්නානං උම්මාදස්ස වා චිත්තක්ඛෙපස්ස වා අභාවාති. **මහාපච්චරියම්පි** හි විචාරිතං: ඣානලාභී පන පරිහීනෙ ඣානෙ උම්මත්තකො භවෙය්‍ය, තස්සාපි භූතාරොචනපච්චයා අනාපත්ති න වත්තබ්බා, භූතස්සෙව අභාවතොති. සෙසං උත්තානමෙව. භූතාරොචනං නාමෙතං පුබ්බෙ අවුත්තෙහි තීහි සමුට්ඨානෙහි සමුට්ඨාති: කායතො වාචතො කායවාචතො චාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. කුසලාබ්‍යාකතචිත්තෙහි ද්විචිත්තං. සුඛමජ්ඣත්තවෙදනාහි ද්විවෙදනන්ති.

භූතාරොචන සික්ඛාපදං අට්ඨමං.

---

2. 1. 1. 9.

නවමසික්ඛාපදෙ-**දුට්ඨුල්ලා නාම ආපත්ති චත්තාරි පාරාජිකානි තෙරස ච සඞ්ඝාදිසෙසා**ති ඉමිස්සා පාළියා "පාරාජිකානි දුට්ඨුල්ලසද්දදස්සනත්ථං වුත්තානි. සඞ්ඝාදිසෙසං පන ඉධාධිප්පෙත"න්ති අට්ඨකථාසු වුත්තං. තත්‍රායං විචාරණා: සචෙ පාරාජිකං ධම්මං[2] ආරොචෙන්තස්ස පාචිත්තියං න භවෙය්‍ය, යථා සමානෙපි භික්ඛුභික්ඛුනීනං උපසම්පන්නසද්දෙ යත්ථ භික්ඛුනී අනධිප්පෙතා හොති, තත්ථ භික්ඛුං ඨපෙත්වා අවසෙසො අනුපසම්පන්නොති වුච්චති. එවමිධ සමානෙපි පාරාජිකසඞ්ඝාදිසෙසානං දුට්ඨුල්ලසද්දෙ යදි පාරාජිකං අනධිප්පෙතං, "දුට්ඨුල්ලා නාම ආපත්ති තෙරස සඞ්ඝාදිසෙසා"ති එතදෙව වත්තබ්බං සියා. යත් භවෙය්‍ය: යො පාරාජිකං ආපන්නො, සො භික්ඛුභාවතො චුතො. තස්මා තස්ස ආපත්තිං ආරොචෙන්තො දුක්කටං ආපජ්ජතීති. එවං සති අක්කොසන්තොපි දුක්කටං ආපජ්ජෙය්‍ය. පාචිත්තියමෙව ච ආපජ්ජතීති. වුත්තං හෙතං:-"අසුද්ධො හොති පුග්ගලො අඤ්ඤතරං පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපන්නො, තඤ්චෙ අසුද්ධදිට්ඨි සමානො ඔකාසං කාරාපෙත්වා අක්කොසාධිප්පායො වදති, ආපත්ති ඔමසවාදස්සා"ති. එවං පාළියා විචාරියමානාය පාරාජිකං ආරොචෙන්තස්සාපි පාචිත්තියමෙව දිස්සති. කිඤ්චාපි දිස්සති, අථ ඛො සබ්බඅට්ඨකථාසු වුත්තත්තා අට්ඨකථාචරියාව එත්ථ පමාණං, න අඤ්ඤා විචාරණා. පුබ්බෙපි ච අවොචුම්හ:-"බුද්ධෙන ධම්මො විනයො ච වුත්තො, යො තස්ස පුත්තෙහි තථෙව ඤාතො"ති ආදි. අට්ඨකථාචරියා හි බුද්ධස්ස අධිප්පායං

1, සං, අන්තරා, ච, 2, සං, 'ධම්මං' ඉති නත්ථි,

ජානාති. ඉමිනාපි චෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං: අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියාති හි වුත්තං. භික්ඛුසම්මුතියා ච ආරොචනං ආයතිං සංවරත්ථාය පුන තථාරූපං ආපත්තිං අනාපජ්ජනත්ථාය භගවතා අනුඤ්ඤාතං, න ච තස්ස භික්ඛුනො අවණ්ණමත්තප්පකාසනත්ථාය, න සාසනෙ වාසස්ස පතිට්ඨානිසෙධනත්ථාය. න ච පාරාජිකං ආපන්නස්ස පුන තථාරූපාය ආපත්තියා අනාපජ්ජනෙන භික්ඛුභාවො නාම අත්ථි, තස්මා “පාරාජිකානි දුට්ඨුල්ලසද්දත්ථදස්සනත්ථං වුත්තානි. සඞ්ඝාදිසෙසං පන ඉධාධිප්පෙත”න්ති යං අට්ඨකථාසු වුත්තං, තං සුවුත්තමෙව. අත්ථි **භික්ඛුසම්මති ආපත්තිපරියන්තා**ති ආදීසු පන යා අයං භික්ඛුසම්මුති වුත්තා, සා න කත්ථචි ආගතා. ඉධ වුත්තනයෙනෙව පන අභිණ්හාපත්තිකං භික්ඛුං දිස්වා[1] එවමෙස පරෙසු හිරොත්තප්පෙනාපි ආයතිං සංවරං ආපජ්ජිස්සතීති තස්ස භික්ඛුනො හිතෙසිතාය තික්ඛත්තුං අපලොකෙත්වා සඞ්ඝෙන කාතබ්බාති වෙදිතබ්බා. **අදුට්ඨුල්ලං ආපත්තිං ආරොචෙති ආපත්ති දුක්කටස්සා**ති පඤ්චපි ආපත්තික්ඛන්ධෙ ආරොචෙන්තස්ස දුක්කටං; **මහාපච්චරියං** පන පාරාජිකං ආරොචෙන්තස්සාපි දුක්කටමෙව වුත්තං. **අනුපසම්පන්නස්ස දුට්ඨුල්ලං වා අදුට්ඨුල්ලං වා අජ්ඣාචාර**න්ති එත්ථ ආදිතො පඤ්ච සික්ඛාපදානි. දුට්ඨුල්ලො නාම අජ්ඣාචාරො, සෙසානි අදුට්ඨුල්ලො.[2] සුක්කවිස්සට්ඨි කායසංසග්ග දුට්ඨුල්ල අත්තකාමා පනස්ස අජ්ඣාචාරො නාමාති වුත්තං. **වත්ථුං ආරොචෙතී**ති “අයං සුක්කවිස්සට්ඨිං ආපන්නො, දුට්ඨුල්ලං ආපන්නො, අත්තකාමං ආපන්නො, කායසංසග්ගං ආපන්නො”ති එවං වදන්තස්ස අනාපත්ති. **ආපත්තිං ආරොචෙතී**ති “අයං පාරාජිකං ආපන්නො, සඞ්ඝාදිසෙසං, ථුල්ලච්චයං, පාචිත්තියං, පාටිදෙසනීයං, දුක්කටං, දුබ්භාසිතං ආපන්නො”ති වදති, අනාපත්ති. “අයං අසුචිං මොචෙත්වා සඞ්ඝාදිසෙසං ආපන්නො”ති ආදිනා පන නයෙන වත්ථුනා සද්ධිං ආපත්තිං ඝටෙත්වා ආරොචෙන්තස්සෙව ආපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං: කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුට්ඨුල්ලාරොචනසික්ඛාපදං නවමං

2. 1. 1. 10.

දසමසික්ඛාපදෙ-**ජාතා ච පඨවී අජාතා ච පඨවී**ති ඉමෙහි පදෙහි ජාතපඨවිඤ්ච අජාතපඨවිඤ්ච දස්සෙති. **අප්පපාසාණා**දීසු අප්පං පාසාණා එත්ථාති අප්පපාසාණාති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. තත්ථ මුට්ඨිප්පමාණතො උපරි **පාසාණා** වෙදිතබ්බා.[3] මුට්ඨිප්පමාණා **සක්ඛරා**. **කඨලා**ති කපාලඛණ්ඩානි, **මරුම්බා**ති කටසක්ඛරා;[4] **වාලිකා**ති වාලුකායෙව;[5] **යෙභුය්යෙන පංසූ**ති තීසු කොට්ඨාසෙසු ද්වෙ කොට්ඨාසා පංසු,

1. සී. 1. අභිණ්හාපත්තිකං දිස්වා, 2. සී. මු. අදුට්ඨුල්ලානි.
3. සා. පාසාණා වෙදිතබ්බා, 4. සා. පාසාණසක්ඛරා, 5. සී. මු. වාලිකායෙව

එකො පාසාණාදීසු අඤ්ඤතරො;[1] අදඩ්ඪාපීති උද්ධනපත්තපචනකුම්භකාරාවාපාදිවසෙන තථා තථා අදඩ්ඪා; සා පන විසුං නත්ථි. සුද්ධපංසු ආදීසු අඤ්ඤතරාව වෙදිතබ්බා. **යෙභුය්‍යෙන සක්ඛරාති** බහුතරා සක්ඛරා; **හත්ථිකුච්ඡියං** කිර එකපච්ඡිපූරං ආහරාපෙත්වා දොණියං ධොවිත්වා පඨවියා යෙභුය්‍යෙන සක්ඛරභාවං[2] ඤත්වා සයං භික්ඛූ පොක්ඛරණිං ඛණිංසු. යානි පන මජ්ඣෙ "අප්පපංසු අප්පමත්තිකා"ති ද්වෙ පදානි, තානි යෙභුය්‍යෙන පාසාණාදිපක්ඛමෙව පවිසන්ති. තෙසංයෙව හි ද්වින්නං පභෙදදස්සනමෙතං. **සයං ඛණති ආපත්ති පාචිත්තියස්සාති** එත්ථ පහාරෙ පහාරෙ පාචිත්තියං වෙදිතබ්බං; **සකිං ආණත්තො බහුකම්පි ඛණතීති** සචෙපි සකලදිවසං ඛණති, ආණාපකස්ස එකඤ්ඤෙව පාචිත්තියං; සචෙ පන කුසීතො හොති, පුනප්පුනං ආණාපෙතබ්බො, තං ආණාපෙත්වා ඛණාපෙන්තස්ස වාචාය වාචාය පාචිත්තියං. අයං තාව පාලිවණ්ණනා.

අයං පන පාලිමුත්තකවිනිච්ඡයො:-පොක්ඛරණිං ඛණාති වදති, වට්ටති. ඛතායෙව හි පොක්ඛරණී නාම හොති. තස්මා අයං කප්පියවොහාරො. එසෙව නයො වාපිං තළාකං ආවාටං ඛණාති ආදීසුපි. "ඉමං ඔකාසං ඛණ. ඉමස්මිං ඔකාසෙ පොක්ඛරණිං ඛණා"ති වත්තුං පන න වට්ටති. "කන්දං ඛණ. මූලං ඛණා"ති අනියාමෙත්වා වත්තුං වට්ටති. "ඉමං වල්ලිං ඛණ. ඉමස්මිං ඔකාසෙ කන්දං වා මූලං වා ඛණා"ති වත්තුං න වට්ටති. පොක්ඛරණිං සොධෙන්තෙහි යො කුටෙහි උස්සිඤ්චිතුං සක්කා හොති තනුකකද්දමො, තං අපනෙතුං වට්ටති. බහලං[3] න වට්ටති. ආතපෙන සුක්ඛකද්දමො ඵලති, තත්‍ර යො හෙට්ඨා පඨවියා අසම්බද්ධො, තමෙව අපනෙතුං වට්ටති. උදකෙන ගතමග්ගෙ උදකපප්පටකො නාම හොති, වාතප්පහාරෙන චලති, තං අපනෙතුං වට්ටති. පොක්ඛරණී ආදීනං තටං භිජ්ජිත්වා උදකසාමන්තා පතති, සචෙ ඔමකචාතුමාසං ඔවට්ඨං,[4] ඡින්දිතුං වා භින්දිතුං වා වට්ටති. චාතුමාසතො උද්ධං න වට්ටති. සචෙ පන උදකෙ යෙව පතති, දෙවෙ අතිරෙකචාතුමාසං ඔවට්ඨෙපි[5] උදකෙ යෙව උදකස්ස පතිතත්තා වට්ටති. පාසාණපිට්ඨියං සොණ්ඩිං ඛණන්ති, සචෙ තත්ථ පඨමමෙව සුඛුමරජං පතති,[6] තං චෙ දෙවෙන ඔවට්ඨං[4] හොති, චාතුමාසච්චයෙන අකප්පියපඨවීසඞ්ඛං ගච්ඡති. උදකෙ පරියාදින්නෙ සොණ්ඩිං සොධෙන්තෙහි තං විකොපෙතුං න වට්ටති. සචෙ පඨමමෙව උදකෙන පූරති,[7] පච්ඡා රජං පතති, තං විකොපෙතුං වට්ටති. තත්ථ හි දෙවෙ වස්සන්තෙපි උදකෙයෙව උදකං පතතීති. පිට්ඨිපාසාණෙ[8] සුඛුමරජං හොති, දෙවෙ ඵුසායන්තෙ අල්ලීයති, තම්පි චාතුමාසච්චයෙන විකොපෙතුං න වට්ටති. සචෙ පන[9] අන්තොපබ්භාරෙ වම්මිකො උට්ඨිතො හොති, යථාසුඛං විකොපෙතුං වට්ටති. සචෙ අබ්භොකාසෙ උට්ඨහති, ඔමකචාතුමාසං ඔවට්ඨො යෙව, වට්ටති.

---

1. සී. මු. & I, අඤ්ඤතරකොට්ඨාසො. 2. සී. මු. සක්ඛරයභාවං. 3. සී. මු. බහලා. 4. ස්‍යා. ඔවුට්ඨං. 5. ස්‍යා. ඔවුට්ඨෙපි. 6. ස්‍යා. පති. 7. සී. මු. පූරෙති. 8. ස්‍යා. පිට්ඨිපාසාණෙසු. 9. ස්‍යා. 'සචෙ පන'-නත්ථි.

රුක්ඛාදීසු ආරූළ්හ උපචිකාමත්තිකායපි එසෙව නයො. ගණ්ඩුප්පාදගූථමූසිකුක්කුරගොකණ්ටකාදීසුපි එසෙව නයො. ගොකණ්ටකො නාම ගාවීනං ඛුරච්ඡින්නකද්දමො වුච්චති. සචෙ පන හෙට්ඨිමතලෙන භූමිසම්බන්ධො හොති, එකදිවසම්පි න වට්ටති. කසිතට්ඨානෙපි නඞ්ගලච්ඡින්නමත්තිකාපිණ්ඩං ගණ්හන්තස්ස එසෙව නයො. පුරාණසෙනාසනං හොති අච්ඡදනං වා විනට්ඨච්ඡදනං වා, අතිරෙකචාතුමාසං ඔවට්ඨං ජාතපඨවීසඞ්ඛමෙව ගච්ඡති. තතො අවසෙසං ඡදනිට්ඨකං වා ගොපානසීආදිකං උපකරණං වා[1] "ඉට්ඨකං ගණ්හාමි. ගොපානසිං භිත්තිපාදං පදරත්ථරණං පාසාණත්ථම්භං[2] ගණ්හාමී"ති සඤ්ඤාය ගණ්හිතුං වට්ටති. තෙන සද්ධිං මත්තිකා පතති, අනාපත්ති. භිත්තිමත්තිකං ගණ්හන්තස්ස පන ආපත්ති. සචෙ යා යා අතින්තා, තං තං ගණ්හාති, අනාපත්ති. අනොවස්සකෙ මත්තිකාපුඤ්ජො හොති, තස්මිං එකදිවසං ඔවට්ඨෙ ගෙහං ඡාදෙන්ති, සචෙ සබ්බො තින්තො චාතුමාසච්චයෙන ජාතපඨවීයෙව. අථස්ස[3] උපරිභාගොයෙව තින්තො, අන්තො අතින්තො, යත්තකං තින්තං: තං කප්පියකාරෙහි කප්පියවොහාරෙන අපනාමෙත්වා සෙසං යථාසුඛං වළඤ්ජෙතුං වට්ටති. උදකෙන තෙමෙත්වා එකාබද්ධායෙව හි ජාතපඨවී හොති. න ඉතරාති. අබ්භොකාසෙ මත්තිකාපාකාරො හොති, අතිරෙකචාතුමාසං චෙ[4] ඔවට්ඨො ජාතපඨවීසඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. තත්ථ ලග්ගපංසුං පන අල්ලහත්ථෙන ඡුපිත්වා ගහෙතුං වට්ටති. සචෙ ඉට්ඨකපාකාරො හොති, යෙභුය්‍යෙන කථලට්ඨානෙ තිට්ඨති, යථාසුඛං විකොපෙතුං වට්ටති. අබ්භොකාසෙ ඨිතමණ්ඩපත්ථම්භං ඉතො චිතො ච සඤ්චාලෙත්වා පඨවිං විකොපෙන්තෙන ගහෙතුං න වට්ටති. උජුකමෙව උද්ධරිතුං වට්ටති. අඤ්ඤම්පි සුක්ඛරුක්ඛං වා සුක්ඛඛාණුකං වා ගණ්හන්තස්ස එසෙව නයො. නවකම්මත්ථං ථම්භං වා පාසාණං[5] වා රුක්ඛං වා දණ්ඩකෙහි උච්චාලෙත්වා පවට්ටෙන්තා ගච්ඡන්ති, තත්ථ පඨවී භිජ්ජති, සචෙ සුද්ධචිත්තා පවට්ටෙන්ති, අනාපත්ති. අථ පන තෙන අපදෙසෙන පඨවිං භින්දිතුකාමා යෙව හොන්ති, ආපත්ති. සාඛාදීනි කඩ්ඪන්තානම්පි පඨවියං දාරූනි ආලොළෙන්තානම්පි එසෙව නයො. පඨවියං අට්ඨිසූචිකණ්ටකාදීසුපි යං කිඤ්චි ආකොටෙතුං වා පවෙසෙතුං වා න වට්ටති. පස්සාවධාරාය වෙගෙන පඨවිං භින්දිස්සාමීති එවං පස්සාවම්පි කාතුං න වට්ටති. කරොන්තස්ස භිජ්ජති, ආපත්ති. විසමභූමිං සමං කරිස්සාමීති සම්මජ්ජනියා[6] ඝංසිතුම්පි න වට්ටති. වත්තසීසෙනෙව හි සම්මජ්ජිතබ්බං. කෙචි කත්තරයට්ඨියා භූමිං කොට්ටෙන්ති, පාදඞ්ගුට්ඨකෙන විලිඛන්ති, චඞ්කමිතට්ඨානං දස්සෙස්සාමාති පුනප්පුනං භූමිං භින්දන්තා චඞ්කමන්ති, සබ්බං න වට්ටති. විරියස්ස සම්පග්ගහත්ථං පන සමණධම්මං කරොන්තෙන සුද්ධචිත්තෙන චඞ්කමිතුං වට්ටති. *කරොන්තස්ස භිජ්ජති, අනාපත්ති[7]* හත්ථං ධොවිස්සාමාති පඨවියං ඝංසන්ති, න වට්ටති.

---

1. සී, මු. උපකරණං වා ගණ්හන්තෙන,
2. සී, 1. පාසාදත්ථං.
3. සෝ, සචස්ස.
4. සී, මු. චාතුමාසච්චයෙන.
5. සෝ. කම්මත්ථං පාසාණං,
6. සී. මු. සම්මුඤ්ජනියා,
7. පුපළලක්ඛණන්තරිතො පාඨො සීහලක්ඛරපොත්ථකෙසු නත්ථි.

අසංසට්ඨෙන පන අල්ලහත්ථං පඨවියං ඨපෙත්වා රජං ගහෙතුං වට්ටති. කෙචි කණ්ඩුකච්ඡුආදීහි ආබාධිකා ඡින්නතටාදීසු අඞ්ගපච්චඞ්ගානි සංඝංසන්ති, න වට්ටති.

ඛණති වා ඛණාපෙති වාති අන්තමසො පාදඞ්ගුට්ඨකෙනාපි සම්මජ්ජනීසලාකායපි සයං වා ඛණති, අඤ්ඤෙන වා ඛණාපෙති; **භින්දති වා භින්දාපෙති වා**ති අන්තමසො උදකම්පි සිඤ්චන්තො සයං වා භින්දති, අඤ්ඤෙන වා භින්දාපෙති; **දහති වා දහාපෙති වා**ති අන්තමසො පත්තම්පි පචන්තො *සයං වා දහති, අඤ්ඤෙන වා දහාපෙති;*[1] යත්තකෙසු ඨානෙසු අග්ගිං දෙති වා, දාපෙති වා, තත්තකානි පාචිත්තියානි. පත්තං පචන්තෙනාපි පුබ්බෙ පක්කට්ඨානෙයෙව හි පචිතබ්බො. අදඩ්ඪාය පඨවියා අග්ගිං ඨපෙතුං න වට්ටති. පත්තපචනකපාලස්ස පන උපරි අග්ගිං ඨපෙතුං වට්ටති. දාරූනං උපරි ඨපෙති, සො අග්ගි තානි දහන්තො ගන්ත්වා පඨවිං දහති, න වට්ටති. ඉට්ඨකකපාලාදීසුපි එසෙව නයො. තත්‍රාපි හි ඉට්ඨකාදීනං යෙව උපරි ඨපෙතුං වට්ටති. කස්මා? තෙසමනුපාදානත්තා. න හි තානි අග්ගිස්ස උපාදානසඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡන්ති. සුක්ඛඛාණු සුක්ඛරුක්ඛාදීසු අග්ගිං දාතුං න වට්ටති. සචෙ පන පඨවිං අප්පත්තමෙව නිබ්බාපෙත්වා ගමිස්සාමීති දෙති, වට්ටති. පච්ඡා නිබ්බාපෙතුං න සක්කොති, අවිසයත්තා අනාපත්ති. තිණුක්කං ගහෙත්වා ගච්ඡන්තො හත්ථෙ ඩය්හමානෙ භූමියං පාතෙති, අනාපත්ති. පතිතට්ඨානෙ යෙව උපාදානං දත්වා අග්ගිං කාතුං වට්ටතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. දඩ්ඪපඨවියා ච යත්තකං ඨානං උසුමාය අනුගතං, සබ්බං විකොපෙතුං වට්ටතීති තත්ථෙව වුත්තං. යො පන අජානන්තකො භික්ඛු අරණිසහිතෙන අග්ගිං නිබ්බත්තෙත්වා හත්ථෙන උක්ඛිපිත්වා කිං කරොමීති වදති, ජාලෙහීති වත්තබ්බො. හත්ථො ඩය්හතීති වදති, යථා න ඩය්හති තථා කරොහීති වත්තබ්බො. භූමියං පාතෙහීති පන න වත්තබ්බං. සචෙ හත්ථෙ ඩය්හමානෙ පාතෙති, පඨවිං දහිස්සාමීති අපාතිතත්තා අනාපත්ති. පතිතට්ඨානෙ පන අග්ගිං කාතුං වට්ටතීති **කුරුන්දියං** වුත්තං.

අනාපත්ති ඉමං ජානාහීති ආදීසු "ඉමස්ස ථම්භස්ස ආවාටං ජාන. මහාමත්තිකං ජාන. ථුසමත්තිකං ජාන. මහාමත්තිකං දෙහි. ථුසමත්තිකං දෙහි. මත්තිකං ආහර. පංසුං ආහර. මත්තිකාය අත්ථො. පංසුනා අත්ථො. ඉමස්ස ථම්භස්ස ආවාටං කප්පියං කරොහි. ඉමං මත්තිකං කප්පියං කරොහි. ඉමං පංසුං කප්පියං කරොහී"ති එවං අත්ථො වෙදිතබ්බො.[2] **අසඤ්චිච්චා**ති පාසාණරුක්ඛාදීනි වා පවට්ටෙන්තස්ස කත්තරදණ්ඩෙන වා ආගච්ච[3] ගච්ඡන්තස්ස පඨවී භිජ්ජති, සා තෙන භින්දිස්සාමීති එවං සඤ්චිච්ච අභින්නත්තා අසඤ්චිච්ච භින්නා නාම හොති. ඉති අසඤ්චිච්ච භින්දන්තස්ස අනාපත්ති. **අසතියා**ති අඤ්ඤ

1. පුප්ඵලක්ඛණන්තරිතො පාඨො සීහලක්ඛරපොත්ථකෙසු නත්ථි.
2. සී. I. දට්ඨබ්බො.
3. ස්‍යා. ආහච්ච ආහච්ච.

විහිතො. තෙන හි සද්ධිං කිඤ්චි කථෙන්තො පාදඞ්ගුට්ඨකෙන වා කත්තරයට්ඨියා වා පඨවිං විලිඛන්තො තිට්ඨති, එවං අසතියා විලිඛන්තස්ස වා භින්දන්තස්ස වා අනාපත්ති. **අජානන්තස්සාති** අජානන්තො ගෙහෙ ඔවට්ඨං ජින්නං පඨවිං අකප්පියපඨවීති න ජානාති, කප්පියපඨවීති සඤ්ඤාය විකොපෙති, ඛනාමි භින්දාමීති වා න ජානාති, සොවලං සඞ්ගොපනත්ථාය ඛනිත්තාදීනි වා ඨපෙති, දය්හමානහත්ථො වා අග්ගිං පාතෙති, එවං අජානන්තස්ස අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං: කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පඨවිඛනන සික්ඛාපදං දසමං.

සමත්තො වණ්ණනාක්කමෙන මුසාවාදවග්ගො පඨමො.

---

2. 1. 2. 1.

සෙනාසනවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ- **අනාදියන්තොති** තස්ස වචනං අගණ්හන්තො; **දාරකස්ස බාහුං ආමොචෙසීති**[1] උක්ඛිත්තං ඵරසුං නිග්ගහෙතුං අසක්කොන්තො මනුස්සානං චක්ඛුවිසයාතීතෙ[2] මහාරාජසන්තිකා ලද්ධෙ රුක්ඛට්ඨකදිබ්බවිමානෙ නිපන්නස්ස **දාරකස්ස** බාහුං ඵනමූලෙයෙව ඡින්දි; **න ඛො මෙතං**[3] **පතිරූපන්ති** ආදිම්හි අයං සඞ්ඛෙපවණ්ණනා: හිමවන්තෙ කිර පක්ඛදිවසෙසු දෙවතාසන්නිපාතො හොති. තත්ථ රුක්ඛධම්මං පුච්ඡන්ති: ත්වං රුක්ඛධම්මෙ ඨිතා න ඨිතාති? රුක්ඛධම්මො නාම රුක්ඛෙ ඡිජ්ජමානෙ රුක්ඛදෙවතාය මනොපදොසස්ස අකරණං. තත්ථ යා දෙවතා රුක්ඛධම්මෙ අට්ඨිතා හොති, සා දෙවතාසන්නිපාතං පවිසිතුං න ලභති. ඉති සා දෙවතා ඉමඤ්ච රුක්ඛධම්මෙ අට්ඨානපච්චයං ආදීනවං අද්දස. භගවතො ච සම්මුඛා සුතධම්ම දෙසනානුසාරෙන තථාගතස්ස ඡද්දන්තාදිකාලෙ පුබ්බචරිතං අනුස්සරි. තෙනස්සා එතදහොසි: "න ඛො මෙතං[3] පතිරූපං -පෙ- වොරොපෙය්‍ය"න්ති. **යන්නූනාහං භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙය්‍යන්ති** ඉදං පනස්සා "අයං භික්ඛු සපිතිකො පුත්තො. අද්ධා භගවා ඉමං ඉමස්ස අජ්ඣාචාරං සුත්වා මරියාදං බන්ධිස්සති. සික්ඛාපදං පඤ්ඤාපෙස්සති" ඉති පටිසඞ්චික්ඛනකියා අහොසි. **සචජ්ජ ත්වං දෙවතෙති** සචෙ අජ්ජ ත්වං දෙවතෙ; **පසවෙය්‍යාසීති** ජනෙය්‍යාසි, උප්පාදෙය්‍යාසි; එවඤ්ච පන වත්වා භගවා තං දෙවතං සඤ්ඤාපෙන්තො:

"යො වෙ උප්පතිතං කොධං-රථං භන්තංව වාරයෙ,[4]
තමහං සාරථිං බ්‍රූමි-රස්මිග්ගාහො ඉතරො ජනො"ති

---

1. සයා, ආමොචෙසීති 2. සයා, විසයාතික්කන්තෙ.
3. සයා, පතිතං 4. සයා, ධාරයෙ,

ඉමං ගාථමභාසි. ගාථාපරියොසානෙ සා දෙවතා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි. පුන භගවා සම්පත්තපරිසාය ධම්මං දෙසෙන්තො:

“යො වෙ උප්පතිතං විනෙති කොධං-විසටං සප්පවිසංව ඔසධෙහි,
සො භික්ඛු ජහාති ඔරපාරං-උරගො ජිණ්ණමිව තචං පුරාණ”න්ති

ඉමං ගාථමභාසි. තත්‍ර පඨමගාථා **ධම්මපදෙ** සඞ්ගහං ආරූළ්හා. දුතියා **සුත්තනිපාතෙ**. වත්ථු පන විත්ථාරෙති. අථ භගවා ධම්මං දෙසෙන්තො යෙව තස්සා දෙවතාය වසනට්ඨානං ආවජ්ජෙන්තො පතිරූපං ඨානං දිස්වා “ගච්ඡ දෙවතෙ, අමුකස්මිං ඔකාසෙ රුක්ඛො විවිත්තො. තස්මිං උපගච්ඡා”ති ආහ. සො කිර රුක්ඛො න ආලවිරට්ඨෙ. ජෙතවනස්ස අන්තොපරික්ඛෙපෙ. යස්ස දෙවපුත්තස්ස පරිග්ගහො අහොසි, සො චුතො. තස්මා විවිත්තොති වුත්තො. තතො පට්ඨාය ච පන සා දෙවතා සම්මාසම්බුද්ධතො ලද්ධපරිහාරා බුද්ධුපට්ඨායිකා අහොසි. යදා දෙවතාසමාගමො හොති, තදා මහෙසක්ඛදෙවතාසු ආගච්ඡන්තීසු අඤ්ඤා අප්පෙසක්ඛා දෙවතා යාව මහාසමුද්දචක්කවාළපබ්බතා තාව පටික්කමන්ති. අයං පන අත්තනො වසනට්ඨානෙ නිසීදිත්වා ච ධම්මං සුණාති. යම්පි පඨමයාමෙ භික්ඛූ පඤ්හං පුච්ඡන්ති, මජ්ඣිමයාමෙ දෙවතා, තං සබ්බං තත්ථෙව නිසීදිත්වා සුණාති. චත්තාරො ච මහාරාජානොපි භගවතො උපට්ඨානං ආගන්ත්වා ගච්ඡන්තා තං දෙවතං දිස්වාව ගච්ඡන්ති.

භූතගාමපාතබ්‍යතායාති එත්ථ භවන්ති අහුවන්ති චාති භූතා; ජායන්ති වඩ්ඪන්ති ජාතා වඩ්ඪිතා චාති අත්ථො. **ගාමොති** රාසි; භූතානං ගාමොති භූතගාමො; භූතා එව වා ගාමො භූතගාමො; පතිට්ඨිතහරිතතිණරුක්ඛාදීනමෙතං අධිවචනං. පාතබ්‍යස්ස භාවො. **පාතබ්‍යතා**; ඡෙදනභෙදනාදීහි යථාරුචි පරිභුඤ්ජිතබ්බතාති අත්ථො. තස්සා භූතගාමපාතබ්‍යතාය; නිමිත්තත්ථෙ භුම්මවචනං. භූතගාමපාතබ්‍යතාහෙතු,[1] භූතගාමස්ස ඡෙදනාදිපච්චයා පාචිත්තියන්ති අත්ථො. ඉදානි තං භූතගාමං විභජිත්වා දස්සෙන්තො **භූතගාමො නාම පඤ්චබීජජාතානීති** ආදිමාහ. තත්ථ **භූතගාමො නාමාති** භූතගාමං උද්ධරිත්වා, යස්මිං සති භූතගාමො හොති, තං දස්සෙතුං “පඤ්ච බීජජාතානී”ති ආදිමාහාති අට්ඨකථාසු වුත්තං. එවං සන්තෙපි “යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි මූලෙ ජායන්තී”ති ආදීනි න සමෙන්ති. න හි මූලබීජාදීනි මූලාදීසු ජායන්ති. මූලාදීසු ජායමානානි පන තානි බීජානි. තස්මා එවමෙත්ථ වණ්ණනා වෙදිතබ්බා: **භූතගාමො නාමාති** විභජිතබ්බපදං; **පඤ්චාති** තස්ස විභාගපරිච්ඡෙදො; **බීජජාතානීති** පරිච්ඡින්නධම්මනිදස්සනං; තස්සත්ථො: බීජෙහි ජාතානීති බීජජාතානි; රුක්ඛාදීනං එතං අධිවචනං. අපරො නයො: බීජානි ච තානි ජාතානි ච[2] පසූතානී නිබ්බත්තපණ්ණමූලානීති බීජජාතානි, එතෙන අල්ලමාලිකාදීසු ඨපිතානං නිබ්බත්තපණ්ණමූලානං සිඞ්ගිවෙරාදීනං සඞ්ගහො කතො හොති. ඉදානි යෙහි බීජෙහි ජාතත්තා රුක්ඛාදීනි බීජජාතානීති

1. සී. මු. පාතබ්‍යතාය හෙතු.   2. සි. මු. & I. ජාතානි ච බීජජාතානි.

වුත්තානි, තානි දස්සෙන්තො මූලබීජන්ති ආදිමාහ. තෙසං උද්දෙසො පාකටො එව. නිද්දෙසෙ **යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි මූලෙ ජායන්ති මූලෙ සඤ්ජායන්තීති** එත්ථ බීජතො නිබ්බත්තෙන බීජං දස්සිතං; තස්මා එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො: යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි ආලුවකසෙරුකමලුප්පලපුණ්ඩරීකකුවලයසන්ධපාටලිමූලාදිභෙදෙ මූලෙ ගච්ඡවල්ලිරුක්ඛාදීනි ජායන්ති, සඤ්ජායන්ති, තානි යම්හි මූලෙ ජායන්ති චෙව සඤ්ජායන්ති ච, තඤ්ච, පාළියං වුත්තං හලිද්දාදි ච සබ්බම්පි එතං මූලබීජං නාම. එස නයො ඛන්ධබීජාදිසු. යෙවාපනක ඛන්ධබීජෙසු[1] පනෙත්ථ අම්බාටකඉන්දසාලනුහිපාලිභද්දකණ්ණිකාරාදීනි ඛන්ධබීජානි. අමූලිකා[2]වල්ලිචතුරස්සවල්ලිකණවීරාදීනි ඵළුබීජානි නාම. මකචිසුමනජයසුමනාදීනි අග්ගබීජානි. අම්බජම්බුපනසට්ඨිආදීනි බීජබීජානීති දට්ඨබ්බානි.

ඉදානි යං වුත්තං “භූතගාමපාතබ්‍යතාය පාචිත්තිය”න්ති තත්ථ සඞ්ඛෙපවසෙන ආපත්තානාපත්තිභෙදං පාතබ්‍යතාභෙදඤ්ච දස්සෙන්තො **බීජෙ බීජසඤ්ඤීති** ආදිමාහ. තත්ථ යථා “සාලීනඤ්චාපි ඔදනං භුඤ්ජතී”ති ආදීසු සාලිතණ්ඩුලානං ඔදනො සාලීනං ඔදනොති වුච්චති, එවං බීජතො සම්භූතො භූතගාමො බීජන්ති වුත්තොති වෙදිතබ්බො. යම්පන “බීජගාමභූතගාමසමාරම්භා පටිවිරතො[a]”ති ආදීසු වුත්තං භූතගාමපරිමොචිතං කත්වා ඨපිතං බීජං, තං දුක්කටවත්ථු. අථවා යදෙතං භූතගාමො නාමාති සික්ඛාපදවිභඞ්ගස්ස ආදිපදං, තෙන සද්ධිං යොජෙත්වා යං බීජං භූතගාමො නාම හොති. තස්මිං බීජෙ බීජසඤ්ඤී සත්ථකාදීනි ගහෙත්වා සයං වා ඡින්දති, අඤ්ඤෙන වා ඡෙදාපෙති, පාසාණාදීනි ගහෙත්වා සයං වා භින්දති, අඤ්ඤෙන වා භෙදාපෙති, අග්ගිං උපසංහරිත්වා සයං වා පචති, අඤ්ඤෙන වා පචාපෙති, ආපත්ති පාචිත්තියස්සාති එවමෙත්ථ අත්ථො වෙදිතබ්බො. යථාරුතං පන ගහෙත්වා භූතගාමවිනිමුත්තස්ස බීජස්ස ඡින්දනාදිභෙදාය[3] පාතබ්‍යතාය පාචිත්තියං න වත්තබ්බං. අයං හෙත්ථ විනිච්ඡයකථා: භූතගාමං විකොපෙන්තස්ස පාචිත්තියං. භූතගාමපරිමොචිතං පඤ්චවිධම්පි බීජගාමං විකොපෙන්තස්ස දුක්කටං. බීජගාමභූතගාමො නාමෙස අත්ථි උදකට්ඨො, අත්ථි ථලට්ඨො. තත්ථ උදකට්ඨො සාසපමත්තිකා තිලබීජකාදිභෙදා සපත්තිකා අපත්තිකා ච සබ්බා සෙවාලජාති අන්තමසො උදකපප්පටකං උපාදාය භූතගාමොති වෙදිතබ්බො. උදකපප්පටකො නාම උපරි ථද්ධො ඵරුසවණ්ණො හෙට්ඨා මුදු නීලවණ්ණො හොති. තත්ථ යස්ස සෙවාලස්ස මූලං ඔරොහිත්වා පථවියං පතිට්ඨිතං, තස්ස පථවී ඨානං. යො උදකෙ සඤ්චරති, තස්ස උදකං. පථවියං පතිට්ඨිතං යත්ථ කත්ථචි විකොපෙන්තස්ස වා උද්ධරිත්වා වා ඨානන්තරං සඞ්කාමෙන්තස්ස පාචිත්තියං. උදකෙ සඤ්චරන්තං විකොපෙන්තස්ස[4]

1. සයා. යෙ වා පන බීජෙසු. 2. සයා. අම්බිලකා.
3. සී. මු. & 1. ඡින්දනාදිභෙදාය. 4. සයා. විකොපෙන්තස්සෙව,
a. දීඝනිකාය- බ්‍රහ්මජාලසුත්ත.

පාචිත්තියං. ඝටෙහි පන ඉතො චිතො ච වියූහිත්වා නහායිතුං වට්ටති. සකලං හි උදකං තස්ස ඨානං. තස්මා න සො එත්තාවතා ඨානන්තරං සඞ්කාමිතො හොති. උදකතො පන උදකෙන විනා සඤ්චිච්ච උක්ඛිපිතුං න වට්ටති. උදකෙන සද්ධිං උක්ඛිපිත්වා පුන උදකෙ පක්ඛිපිතුං වට්ටති. * පරිස්සාවනන්තරෙන නික්ඛමති, කප්පියං කාරාපෙත්වාව උදකං පරිභුඤ්ජිතබ්බං.*[1] උප්පලපදුමිනීආදීනි ජලජවල්ලිතිණානි උදකතො උද්ධරන්තස්ස වා තත්ථෙව විකොපෙන්තස්ස වා පාචිත්තියං. පරෙහි උප්පාටිතානි විකොපෙන්තස්ස දුක්කටං. තානි හි බීජගාමෙ සඞ්ගහං ගච්ඡන්ති. තිලබීජකසාසපමත්තිකසෙවාලොපි උදකතො උද්ධටො අමිලාතො අග්ගබීජසඞ්ගහං ගච්ඡති. මහාපච්චරිආදීසු අනන්තකතිලබීජකඋදකපප්පටකාදීනි දුක්කටවත්ථූකානීති වුත්තං. තත්ථ කාරණං න දිස්සති. අන්ධකට්ඨකථායං සම්පුණ්ණභූතගාමො න හොති, තස්මා දුක්කටන්ති වුත්තං.: තම්පි න සමෙති. භූතගාමෙ හි පාචිත්තියං, බීජගාමෙ දුක්කටං වුත්තං. අසම්පුණ්ණ භූතගාමො නාම තතියො කොට්ඨාසො නෙව පාළියං න අට්ඨකථාසු ආගතො. අපිච[2] තං බීජගාමසඞ්ගහං ගච්ඡිස්සතීති, තම්පි න යුත්තං අභූතගාමමූලත්තා තාදිසස්ස බීජගාමස්සාති.[3] අපිච "ගරුකලහුකෙසු ගරුකෙ ඨාතබ්බ"න්ති එතං විනයලක්ඛණං. ඵලවට්ඨ: ජිණ්ණරුක්ඛානං අවසිට්ඨා හරිතඛාණු නාම හොති. තත්ථ කකුධකරඤ්ජපියඞ්ගුපනසාදීනං ඛාණු උද්ධං වඩ්ඪති. සො භූතගාමෙන සඞ්ගහිතො. තාලනාළිකෙරාදීනං ඛාණු උද්ධං න වඩ්ඪති. සො බීජගාමෙන සඞ්ගහිතො. කදලියා පන අඵලිතාය ඛාණු භූතගාමෙන සඞ්ගහිතො. ඵලිතාය බීජගාමෙන. කදලි පන ඵලිතා යාව නීලපණ්ණී,[4] තාව භූතගාමෙනෙව සඞ්ගහිතා. තථා ඵලිතො වෙළු යදා පන අග්ගතො පට්ඨාය සුස්සති, තදා බීජගාමෙන සඞ්ගහං ගච්ඡති. කතරබීජගාමෙන? ඵළුබීජගාමෙන. කිං තතො නිබ්බත්තති? න කිඤ්චි. යදි හි නිබ්බත්තෙය්‍ය, භූතගාමෙන සඞ්ගහං ගච්ඡෙය්‍ය. ඉන්දසාලාදිරුක්ඛෙ ඡින්දිත්වා රාසිං කරොන්ති, කිඤ්චාපි රාසිකතදණ්ඩකෙහි රතනප්පමාණාපි සාඛා නික්ඛමන්ති, බීජගාමෙනෙව සඞ්ගහං ගච්ඡන්ති. මණ්ඩපත්ථාය වා වතිඅත්ථාය වා වල්ලිආරොපණත්ථාය වා භූමියං නිඛනන්ති, මූලෙසු චෙව පණ්ණෙසු ච නිග්ගතෙසු පන[5] භූතගාමසඞ්ඛං ගච්ඡන්ති. මූලමත්තෙසු පන පණ්ණමත්තෙසු වා නිග්ගතෙසු බීජගාමෙ සඞ්ගහිතා එව. යානි කානිචි බීජානි පඨවියං වා උදකෙන සිඤ්චිත්වා ඨපිතානි, කපාලාදීසු වා අල්ලපංසුං පක්ඛිපිත්වා නික්ඛිත්තානි හොන්ති, සබ්බානි මූලමත්තෙ පණ්ණමත්තෙ වා නිග්ගතෙපි බීජානි යෙව. සචෙපි මූලානි ච උපරි අඞ්කුරො ච නිග්ගච්ඡති, යාව අඞ්කුරො හරිතො න හොති, තාව බීජානි යෙව. මුග්ගාදීනං පන පණ්ණෙසු උට්ඨිතෙසු වීහිආදීනං වා අඞ්කුරෙ හරිතෙ නීලපණ්ණවණ්ණෙ ජාතෙ භූතගාමසඞ්ගහං ගච්ඡන්ති. තාලට්ඨීනං

1. පුප්ඵලක්ඛණන්තරිතො පාඨො සීහලක්ඛරපොත්ථකෙසු න දිස්සති.
2. ස්‍යා. අථ ච. 3. ස්‍යා. බීජස්සාති. 4. ස්‍යා. නීලපණ්ණා. 5. ස්‍යා. පුන.

පණ්ණං සූකරදාඨා විය මූලං නිග්ගච්ඡති. නිග්ගතෙපි යාව උපරි පත්තවට්ටි න නිග්ගච්ඡති, තාව බීජගාමොයෙව. නාළිකෙරස්ස තචං භින්දිත්වා දන්තසූචි විය අඞ්කුරො නිග්ගච්ඡති, යාව මිගසිඞ්ගසදිසා නීලපත්තවට්ටි න හොති, තාව බීජගාමො යෙව. මූලෙ අනිග්ගතෙපි තාදිසාය පත්තවට්ටියා ජාතාය අමූලකභූතගාමෙ සඞ්ගහං ගච්ඡති. අම්බට්ඨිආදීනි විහිආදීහි විනිච්ඡිනිතබ්බානි. වන්දාකා[1] වා අඤ්ඤා වා යා කාචි රුක්ඛෙ ජායිත්වා රුක්ඛං ඔත්ථරති, රුක්ඛොව තස්සා ඨානං. තං විකොපෙන්තස්ස වා තතො උද්ධරන්තස්ස වා පාචිත්තියං. එකා අමූලිකා[2] ලතා හොති. අඞ්ගුලිවෙඨකො විය වනප්පගුම්බදණ්ඩකෙ වෙඨෙති. තස්සාපි අයමෙව විනිච්ඡයො. ගෙහපාකාරවෙදිකාචෙතියාදීසු නීලවණ්ණො සෙවාලො හොති, පත්තෙසු[3] ජාතෙසු පාචිත්තියවත්ථු. තස්මා තාදිසෙසු ඨානෙසු සුධාලෙපම්පි දාතුං න වට්ටති. අනුපසම්පන්නෙන ලිත්තස්ස උපරි සෙනහලෙපො[4] දාතුං වට්ටති. සචෙ නිදාඝසමයෙ සුක්ඛසෙවාලො තිට්ඨති, තං සම්මජ්ජනී[5]ආදීහි සංසිත්වා අපනෙතුං වට්ටති. පානීයඝටාදීනං බහි සෙවාලො දුක්කටවත්ථු. අන්තො අබ්බොහාරිකො. දන්තකට්ඨපූවාදීසු කණ්ණකම්පි අබ්බොහාරිකමෙව. වුත්තං හෙතං:- "සචෙ ගෙරුකපරිකම්මකතා භිත්ති කණ්ණකිතා හොති, චොළකං තෙමෙත්වා පීළෙත්වා පමජ්ජිතබ්බා"[a] ති. පාසාණජාති පාසාණදද්දු සෙවාලසෙලෙය්‍යකාදීනි අහරිතවණ්ණානි අපත්තානි ච දුක්කටවත්ථූනි. අහිච්ඡත්තකං යාව මකුලං හොති, තාව දුක්කටවත්ථු. පුප්ඵිතකාලතො පට්ඨාය අබ්බොහාරිකං. අල්ලරුක්ඛතො පන අහිච්ඡත්තකං[6] ගණ්හන්තො රුක්ඛත්තචං විකොපෙති, තස්මා තත්ථ පාචිත්තියං. රුක්ඛපප්පටිකායපි එසෙව නයො. යා පන ඉන්දසාලකකුධාදීනං පප්පටිකා රුක්ඛතො මුච්චිත්වා තිට්ඨති, තං ගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති. නිය්‍යාසම්පි රුක්ඛතො මුච්චිත්වා ඨිතං සුක්ඛරුක්ඛෙ වා ලග්ගං ගණ්හිතුං වට්ටති. අල්ලරුක්ඛතො න වට්ටති. සාඛායපි එසෙව නයො. රුක්ඛං චාලෙත්වා පණ්ඩුපලාසං වා පරිණතකණිකාරාදිපුප්ඵං වා පාතෙන්තස්ස පාචිත්තියමෙව. හත්ථකුක්කුච්චෙන මුදුකෙසු ඉන්දසාලනුහිඛණ්ඩාදීසු වා තත්ථ ජාතකතාලපණ්ණාදීසු වා අක්ඛරං ඡින්දන්තස්සාපි එසෙව නයො. සාමණෙරානං පුප්ඵං ඔචිනන්තානං සාඛං ඔනාමෙත්වා[7] දාතුං වට්ටති. තෙහි පන පුප්ඵෙහි පානීයං න වාසෙතබ්බං. පානීයවාසකෙන සාමණෙරං උක්ඛිපිත්වා ඔචිනාපෙතබ්බානි. ඵලසාඛාපි අත්තනා ඛාදිතුකාමෙන න ඔනාමෙතබ්බා. සාමණෙරං උක්ඛිපිත්වා ඵලං ගාහාපෙතබ්බං. යං කිඤ්චි ගච්ඡං වා ලතං වා උප්පාටෙන්තෙහි සාමණෙරෙහි සද්ධිං

1. සයා. චණ්ඩකා. 2 සී. මු. අමූලකා.
3. සයා. හොති. යාවදෙව තිණ්ණි පත්තානි න සඤ්ජායන්ති, තාව අනන්තබීජ සඞ්ගහං ගච්ඡති, පත්තෙසු.
4. සයා. සිනිද්ධලෙපං. 5. සී. මු. සම්මුඤ්ජනී.
6. සී. මු ඡත්තකං. 7. සී. මු. නාමෙත්වා.
A. මහාවග්ග-උපජ්ඣාය වත්ත.

ගහෙත්වා ආකඩ්ඪිතුං න වට්ටති. තෙසං පන උස්සාහජනනත්ථං අනාකඩ්ඪෙන්තෙන කඩ්ඪනාකාරං දස්සෙන්තෙන විය අග්ගෙ ගහෙතුං වට්ටති. යෙසං රුක්ඛානං සාඛා රුහන්ති, තෙසං සාඛං මක්ඛිකාබීජනාදීනං අත්ථාය කප්පියං අකාරාපෙත්වා ගහිතං තචෙ වා පත්තෙ වා අන්තමසො නඛෙනාපි විලිඛන්තස්ස දුක්කටං. අල්ලසිඞ්ගිවෙරාදීසුපි එසෙව නයො. සචෙ පන කප්පියං කාරාපෙත්වා සීතලෙ පදෙසෙ ඨපිතස්ස මූලං සඤ්ජායති, උපරිභාගෙ ඡින්දිතුං වට්ටති. සචෙ අඞ්කුරො ජායති, හෙට්ඨාභාගෙ ඡින්දිතුං වට්ටති. මූලෙ ච නීලඞ්කුරෙ ච ජාතෙ න වට්ටති.

ඡින්දති වා ඡෙදාපෙති වාති අන්තමසො සම්මජ්ජනීසලාකායපි තිණානි ඡින්දිස්සාමීති භූමිං සම්මජ්ජන්තො සයං වා ඡින්දති, අඤ්ඤෙන වා ඡෙදාපෙති. **භින්දති වා භෙදාපෙති වාති** අන්තමසො චඞ්කමන්තොපි 'ඡිජ්ජනකං ඡිජ්ජතු, භිජ්ජනකං භිජ්ජතු, චඞ්කමිතට්ඨානං දස්සිස්සාමී'ති සඤ්චිච්ච පාදෙහි අක්කමන්තො තිණවල්ලිආදීනි සයං භින්දති වා, අඤ්ඤෙන වා භෙදාපෙති; සචෙපි හි තිණං වා ලතං වා ගණ්ඨිං කරොන්තස්ස භිජ්ජති, ගණ්ඨිම්පි කාතුං න වට්ටති. තාලරුක්ඛාදීසු පන චොරානං අනාරුහනත්ථාය දුරුමක්කටකං ආකොටෙන්ති, කණ්ටකෙ බන්ධන්ති, භික්ඛුස්ස එවං කාතුං න වට්ටති. සචෙ[1] දුරුමක්කටකො රුක්ඛෙ අල්ලීනමත්තොව හොති, රුක්ඛං න පීළෙති, වට්ටති. "රුක්ඛං ඡින්ද. ලතං ඡින්ද. කන්දං වා මූලං වා උප්පාටෙහී"ති වත්තුම්පි වට්ටති, අනියාමිතත්තා. නියාමෙත්වා පන "ඉමං රුක්ඛං ඡින්දා"ති ආදි[2] වත්තුං න වට්ටති. නාමං ගහෙත්වාපි "අම්බරුක්ඛං චතුරස්සවල්ලිං ආලුවකන්දං මුඤ්ජතිණං අසුකරුක්ඛචල්ලිං ඡින්ද. භින්ද. උප්පාටෙහී"ති ආදිවචනම්පි අනියාමිතමෙව හොති 'ඉමං අම්බරුක්ඛ'න්ති ආදිවචනමෙව හි නියාමිතං නාම. තං න වට්ටති. **පචති වා පචාපෙති වාති** අන්තමසො පත්තම්පි පචිතුකාමො තිණාදීනං උපරි සඤ්චිච්ච අග්ගිං කරොන්තො සයං වා පචති, අඤ්ඤෙන වා පචාපෙතීති සබ්බං පඨවිඛනනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. අනියාමෙත්වා පන "මුග්ගෙ පච, මාසෙ පචා"ති ආදි වත්තුං වට්ටති. "ඉමෙ මුග්ගෙ පච. ඉමෙ මාසෙ පචා"ති එවං වත්තුං න වට්ටති. **අනාපත්ති ඉමං ජානාති**[3] ආදීසු "ඉමං මූලභෙසජ්ජං ජාන. ඉමං මූලං වා පණ්ණං වා දෙහි. ඉමං රුක්ඛං වා ලතං වා ආහර. ඉමිනා පුප්ඵෙන වා ඵලෙන වා පණ්ණෙන වා[4] අත්ථො. ඉමං රුක්ඛං වා ලතං වා ඵලං වා කප්පියං කාරෙහී"ති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. එත්තාවතා භූතගාමපරිමොචනං කතං හොති. පරිභුඤ්ජන්තෙන පන බීජගාමපරිමොචනත්ථං පුන කප්පියං කාරෙතබ්බං.

කප්පියකරණං චෙත්ථ ඉමිනා සුත්තානුසාරෙන වෙදිතබ්බං: "අනුජානාමි භික්ඛවෙ පඤ්චහි සමණකප්පෙහි ඵලං පරිභුඤ්ජිතුං අග්ගිපරිචිතං[5] සත්ථපරිචිතං[5] නඛපරිචිතං[5] අබීජං නිබ්බට්ටබීජඤ්ඤෙව පඤ්චම"න්ති[a]

1. ස්‍යා., සචෙ පන. 2 ස්‍යා. ආදිං. 3. සී. මු. පජානාති.
4. සී. මු. & I, 'පණ්ණෙන වා'ති නත්ථි. 5. සී. මු. & , පරිජිතං,
a. චුල්ලවග්ගස්ස ඛුද්දකවත්ථුක්ඛන්ධකෙ.

තත්ථ **"අග්ගිපරිචිත[1]"**න්ති අග්ගිනා පරිචිතං[1] අභිභූතං දඩ්ඪං; ඵුට්ඨන්ති අත්ථො. **"සත්ථපරිචිත[1]"**න්ති සත්ථෙන පරිචිතං[1] අභිභූතං ඡින්නං; විද්ධං වාති අත්ථො. එස නයො **නඛපරිචිතෙ**. **අබීජනිබ්බට්ටබීජානි** සයමෙව කප්පියානි. අග්ගිනා කප්පියං කරොන්තෙන කට්ඨග්ගිගොමයග්ගිආදීසු යෙන කෙනචි අන්තමසො ලොහඛණ්ඩෙනපි ආදීපෙත්වා කප්පියං කාතබ්බං. තඤ්ච ඛො එකදෙසෙ[2] ඵුසන්තෙන කප්පියන්ති වත්වාව කාතබ්බං. සත්ථෙන කරොන්තෙන යස්ස කස්සචි ලොහමයසත්ථස්ස අන්තමසො සූචිනඛච්ඡෙදනාදීනම්පි තුණ්ඩෙන වා ධාරාය වා ඡෙදං වා වෙධං[3] වා දස්සෙන්තෙන කප්පියන්ති වත්වාව කාතබ්බං. නඛෙන කප්පියං කරොන්තෙන පූතිනඛෙන න කාතබ්බං. මනුස්සානං පන සීහබ්‍යග්ඝදීපිමක්කටාදීනං[4] සකුන්තානඤ්ච නඛා තිඛිණා හොන්ති. තෙහි කාතබ්බං. අස්සමහිංසසූකරමිගගොරූපාදීනං ඛුරා අතිඛිණා, තෙහි න කාතබ්බං. කතම්පි අකතං හොති. හත්ථිනඛා පන ඛුරා න හොන්ති; තෙහි වට්ටති. යෙහි පන කාතුං වට්ටති, තෙහි තත්ථ ජාත කෙහිපි උද්ධරිත්වා ගහිතකෙහිපි ඡෙදං වා වෙධං[5] වා දස්සෙන්තෙන කප්පියන්ති වත්වාව කාතබ්බං. තත්ථ සචෙපි බීජානං පබ්බතමත්තො රාසි රුක්ඛසහස්සං වා ඡින්දිත්වා එකාබද්ධං කත්වා උච්ඡූනං වා මහාභාරො බන්ධිත්වා ඨපිතො හොති, එකස්මිං බීජෙ වා රුක්ඛසාඛාය වා උච්ඡුම්හි වා කප්පියෙ කතෙ සබ්බං කතං හොති. උච්ඡූ ච දාරූනි ච එකතො බද්ධා[6] හොන්ති, උච්ඡුං කප්පියං කරිස්සාමීති දාරුං විජ්ඣති, වට්ටති යෙව. සචෙ පන යාය රජ්ජුයා වා වල්ලියා වා බන්ධන්ති, තං විජ්ඣති, න වට්ටති. උච්ඡුඛණ්ඩානං පච්ඡිං පූරෙත්වා ආහරන්ති, එකස්මිං ඛණ්ඩෙ කප්පියෙ කතෙ සබ්බං කතමෙව හොති. මරිච[7]පක්කාදීහි මිස්සෙත්වා භත්තං ආහරන්ති, කප්පියං කරොහීති වුත්තෙ සචෙපි භත්තසිත්ථෙ විජ්ඣති, වට්ටති යෙව. තිලතණ්ඩුලාදීසුපි එසෙව නයො. යාගුයා පක්ඛිත්තානි පන එකාබද්ධානි හුත්වා න සන්තිට්ඨන්ති, තත්ථ එකමෙකං විජ්ඣිත්වා කප්පියං කාතබ්බමෙව. කපිත්ථඵලාදීනං අන්තො මිඤ්ජං[8] කටාහං මුඤ්චිත්වා සඤ්චරති, භින්දාපෙත්වා කප්පියං කාරාපෙතබ්බං. සචෙ[9] එකාබද්ධං හොති[10], කටාහෙපි[11] කාතුං වට්ටති.

අසඤ්චිච්චාති පාසාණරුක්ඛාදීනි වා පවට්ටෙන්තස්ස සාඛං වා කඩ්ඪන්තස්ස කත්තරදණ්ඩෙන වා භූමිං පහරිත්වා ගච්ඡන්තස්ස තිණානි ඡිජ්ජන්ති, තානි තෙන ඡින්දිස්සාමීති එවං සඤ්චිච්ච අච්ඡින්නත්තා අසඤ්චිච්ච ඡින්නානීති නාම හොන්ති. ඉති අසඤ්චිච්ච ඡින්දන්තස්ස අනාපත්ති. **අසතියාති** අඤ්ඤවිහිතො කෙනචි සද්ධිං කිඤ්චි කථෙන්තො පාදඞ්ගුට්ඨකෙන වා හත්ථෙන වා තිණං වා ලතං වා

---

1. සී. මු. පරිජිතං, සී. 1. ජිතං 2. ස්‍යා. එකදෙසං, සී. එකදෙසෙන. 3. ස්‍යා. භෙදං. 4. සී. මු. & 1. මක්කටානං. 5. ස්‍යා. ඡෙදනං වා භෙදනං, 6. ස්‍යා. බද්ධාපි. 7. ස්‍යා. සචෙ පන මරිච. 8. සී. මු. අන්තො බීජානි, සී. 1. අන්තො බීජා. 9. ස්‍යා. 'සචෙ' ඉති නත්ථි. 10. සී. මු. එකාබද්ධා හොන්ති, 11. ස්‍යා. කටාහම්පි.

ඡින්දන්තො නිසීදති, එවං අසතියා ඡින්දන්තස්ස අනාපත්ති. **අජානන්තස්සාති** එත්ථබහනාරෙ බීජගාමොති වා භූතගාමොති වා න ජානාති, ඡින්දාමීතිපි න ජානාති, කෙවලං තිණෙ වා[1] පලාලපුඤ්ජෙ වා ඛනිත්තිං[2] වා කුද්දාලං වා සඞ්ගොපනත්ථාය ඨපෙති, ඩය්හමානඞ්ගත්ථං වා අග්ගිං පාතෙති, තත්‍ර චෙ තිණාදීනි ඡිජ්ජන්ති වා ඩය්හන්ති වා, අනාපත්ති. **මනුස්සවිග්ගහපාරාජිකවණ්ණනායං** පන සබ්බඅට්ඨකථාසු "සචෙ භික්ඛු රුක්ඛෙන වා **අජ්ඣොත්ථටො** හොති, ඔපාතෙ වා පතිතො; **සක්කා** ච හොති රුක්ඛං ඡින්දිත්වා භූමිං වා ඛනිත්වා නික්ඛමිතුං, ජීවිතහෙතුපි **අත්තනා** න කාතබ්බං. අඤ්ඤෙන පන භික්ඛුනා භූමිං වා ඛනිත්වා රුක්ඛං වා ඡින්දිත්වා[3] අල්ලරුක්ඛතො වා දණ්ඩකං ඡින්දිත්වා තං රුක්ඛං පවට්ටෙත්වා නික්ඛාමෙතුං වට්ටති. අනාපත්තී"ති වුත්තං. තත්ථ කාරණං න දිස්සති. "අනුජානාමි භික්ඛවෙ දවඩාහෙ ඩය්හමානෙ පටග්ගිං දාතුං පරිත්තං කාතු"න්ති* ඉදං පන එකමෙව සුත්තං දිස්සති. සචෙ එතස්ස අනුලොමං 'අත්තනො න වට්ටති, අඤ්ඤස්ස වට්ටතී'ති ඉදං නානාකරණං න සක්කා ලද්ධුං. අත්තනො[4] අත්ථාය කාරෙන්තො අත්තසිනෙහෙන අකුසලචිත්තෙනෙව කාරෙති. පරො පන කාරුඤ්ඤෙන. තස්මා අනාපත්තීති චෙ? එතම්පි අකාරණං. කුසලචිත්තෙනාපි හි ඉදං ආපත්තිං ආපජ්ජති. සබ්බඅට්ඨකථාසු පන වුත්තත්තා න සක්කා පටිසෙධෙතුං. ගවෙසිතබ්බා එත්ථ යුත්ති. අට්ඨකථාචරියානං වා සද්ධාය ගන්තබ්බන්ති. සෙසං උත්තානමෙව. **තිසමුට්ඨානං**: කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච **සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.**

භූතගාමසික්ඛාපදං පඨමං.

---

2. 1. 2. 2.

දුතියසික්ඛාපදෙ-**අනාචාරං ආචරිත්වාති** අකාතබ්බං කත්වා; කායවචීද්වාරෙසු ආපත්තිං **ආපජ්ජිත්වාති** වුත්තං හොති. **අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරතීති** අඤ්ඤෙන වචනෙන අඤ්ඤං වචනං පටිචරති, පටිච්ඡාදෙති, අජ්ඣොත්ථරති; ඉදානි තං පටිචරණවිධිං දස්සෙන්තො "**කො ආපන්නො**"ති ආදිමාහ. තත්‍රායං වචනසම්බන්ධො: **සො කිර** කිඤ්චි **වීතික්කමං** දිස්වා 'ආවුසො, ත්වං ආපත්තිං ආපන්නොසී'ති **සඞ්ඝමජ්ඣෙ ආපත්තියා අනුයුඤ්ජියමානො** 'කො ආපන්නො'ති වදති. 'තතො ත්ව'න්ති වුත්තෙ[5] 'අහං කිං ආපන්නො'ති වදති. අථ 'පාචිත්තියං වා දුක්කටං වා'ති වුත්තෙ[5] වත්ථුං පුච්ඡන්තො 'අහං කිස්මිං ආපන්නො'ති වදති. තතො 'අසුකස්මිං නාම වත්ථුස්මි'න්ති[6] වුත්තෙ[5] 'අහං කථං

---

1. ස්‍යා. වතියා වා.
2. ස්‍යා. නිඛාදනං වා ඛනිත්තිං වා
3. ස්‍යා. ඡින්දිත්වා තං රුක්ඛං පවට්ටෙත්වා.
4. ස්‍යා. එත්ථ අත්තනො.
5. වුත්තෙ-බහුසු.
6. ස්‍යා. අසුකස්මින්ති වුත්තෙ.

* ඛුද්දකවත්ථුක්ඛන්ධකෙ-136,

ආපන්නොසි? කිං කරොන්තො ච ආපන්නොම්හී'ති පුච්ඡති. අථ 'ඉදං නාම කරොන්තො ආපන්නො'ති වුත්තො[1] 'කං භණථා'ති වදති. තතො 'තං භණාමා'ති වුත්තො[1] 'කිං භණථා'ති වදති. අපි චෙත්ථ අයං පාළිමුත්තකොපි **අඤ්ඤෙනඤ්ඤං** පටිචරණවිධි:- භික්ඛූහි 'තව සිපාටිකාය කහාපණො දිට්ඨො. කිස්සෙවමසාරුප්පං කරොසී'ති වුත්තො 'සුදිට්ඨං භන්තෙ, න පනෙසො කහාපණො. තිපුමණ්ඩලං එත'න්ති භණන්තො වා 'ත්වං සුරං පිවන්තො දිට්ඨො. කිස්සෙවමසාරුප්පං කරොසී'ති වුත්තො 'සුදිට්ඨො භන්තෙ, න පනෙසා සුරා. භෙසජ්ජත්ථාය සම්පාදිතං අරිට්ඨ'න්ති භණන්තො වා 'ත්වං පටිච්ඡන්නෙ ආසනෙ මාතුගාමෙන සද්ධිං නිසින්නො දිට්ඨො. කිස්සෙවමසාරුප්පං කරොසී'ති වුත්තො 'යෙන දිට්ඨං සුදිට්ඨං. විඤ්ඤූ පනෙත්ථ දුතියො අත්ථි. සො කිස්ස න දිට්ඨො'ති භණන්තො වා, 'ඊදිසං තයා කිඤ්චි දිට්ඨ'න්ති පුට්ඨො 'න සුණාමී'ති සොතමුපනෙන්තො වා, සොතද්වාරෙ පුච්ඡන්තානං චක්ඛුං උපනෙන්තො වා, අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරතීති වෙදිතබ්බො.

අඤ්ඤවාදකෙ විහෙසකෙ පාචිත්තියන්ති එත්ථ අඤ්ඤං වදතීති අඤ්ඤවාදකං; අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරණස්සෙතං නාමං. විහෙසෙතීති විහෙසකං; තුණ්හීභූතස්සෙතං නාමං. තස්මිං අඤ්ඤවාදකෙ විහෙසකෙ; **පාචිත්තිය**න්ති වත්ථුද්වයෙ පාචිත්තියද්වයං වුත්තං. **අඤ්ඤවාදකං රොපෙතූ**ති අඤ්ඤවාදකං ආරොපෙතු; පතිට්ඨාපෙතූති අත්ථො. **විහෙසකං රොපෙතූ**ති එතස්මිම්පි එසෙව නයො. **අරොපිතෙ අඤ්ඤවාදකෙ**ති කම්මවාචාය අනාරොපිතෙ අඤ්ඤවාදකෙ; **අරොපිතෙ විහෙසකෙ**ති එතස්මිම්පි එසෙව නයො. **ධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤී**ති ආදිසු යත්ථ අඤ්ඤවාදකවිහෙසකාරොපණකම්මං කතං, තං චෙ ධම්මකම්මං හොති, සො ච භික්ඛු තස්මිං ධම්මකම්මසඤ්ඤී අඤ්ඤවාදකඤ්ච විහෙසකඤ්ච කරොති, අථස්ස තස්මිං අඤ්ඤවාදකෙ ච විහෙසකෙ ච **ආපත්ති පාචිත්තියස්සා**ති ඉමිනා නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො. **අජානන්තො පුච්ඡතී**ති ආපත්තිං වා ආපන්නභාවං වා[2] අජානන්තො යෙව 'කිං තුම්හෙ භණථ? අහං න ජානාමී'ති පුච්ඡති; **ගිලානො වා න කථෙතී**ති මුඛෙ තාදිසො ව්‍යාධි හොති, යෙන කථෙතුං න සක්කා; **සඞ්ඝස්ස භණ්ඩනං වා**ති ආදිසු සඞ්ඝමජ්ඣෙ කථිතෙ තප්පච්චයා සඞ්ඝස්ස භණ්ඩනං වා-පෙ-විවාදො වා භවිස්සති, සො මා අහොසීති මඤ්ඤමානො න කථෙතීති ඉමිනා නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො. සෙසං උත්තානමෙවාති. තිසමුට්ඨානං: කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච **සමුට්ඨාති**. සියා කිරියා. සියා අකිරියා. අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරන්තස්ස හි කිරියා හොති. තුණ්හීභාවෙන හි විහෙසෙන්තස්ස අකිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදං දුතියං.

1, වුත්තෙ-බහූසු. 2, සයා, ආපත්තිං ආපන්නභාවං,

2. 1. 2. 3.

තතියසික්ඛාපදෙ–දබ්බං **මල්ලපුත්තං** භික්ඛූ **උජ්ඣාපෙන්තීති** 'ඡන්දාය දබ්බො මල්ලපුත්තො'ති ආදීනි වදන්තා තං ආයස්මන්තං තෙ හි භික්ඛූනි අවජානාපෙන්ති; අවඤ්ඤාය ඔලොකාපෙන්ති, ලාමකතො වා චින්තාපෙන්තීති අත්ථො. ලක්ඛණං පනෙත්ථ සද්දසත්ථානුසාරෙන වෙදිතබ්බං. ඔජ්ඣාපෙන්තීතිපි පාඨො. අයමෙවත්ථො. **ඡන්දායාති** ඡන්දෙන පක්ඛපාතෙන; අත්තනො අත්තනො සන්දිට්ඨ[1] සම්භත්තානං පණීතානි පඤ්ඤපෙතීති අධිප්පායො. **ඛීයන්තීති** 'ඡන්දාය දබ්බො මල්ලපුත්තො'ති ආදීනි වදන්තා පකාසෙන්ති; **උජ්ඣාපනකෙ ඛීයනකෙ පාචිත්තිය**න්ති එත්ථ යෙන වචනෙන උජ්ඣාපෙන්ති, තං උජ්ඣාපනකං; යෙන ච ඛීයන්ති, තං ඛීයනකං; තස්මිං උජ්ඣාපනකෙ ඛීයනකෙ; පාචිත්තියන්ති වත්ථුද්වයෙ පාචිත්තියද්වයං වුත්තං. "**උජ්ඣාපනකං නාම උපසම්පන්නං සඞ්ඝෙන සම්මතං සෙනාසනපඤ්ඤාපකං වා–පෙ–අප්පමත්තකවිස්සජ්ජකං**[2] **වා**"ති එතෙසං පදානං "**මඞ්කුං කත්තුකාමො**"ති ඉමිනා සම්බන්ධො. **අවණ්ණං කත්තුකාමො අයසං කත්තුකාමො**"ති ඉමෙසං පන[3] වසෙන "**උපසම්පන්න**"න්ති ආදිසු උපසම්පන්නස්සාති එවං විභත්තිවිපරිණාමො කාතබ්බො. "**උජ්ඣාපෙති වා ඛීයති වා ආපත්ති පාචිත්තියස්සා**"ති එත්ථ පන යස්මා "ඛීයනකං නාමා"ති එවං මාතිකාපදං උද්ධරිත්වාපි "උජ්ඣාපනකං නාමා"ති ඉමස්ස පදස්ස වුත්තවිභඞ්ගොයෙව **වත්තබ්බො** හොති. අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදෙ විය අඤ්ඤො විසෙසො නත්ථි. තස්මා තං විසුං අනුද්ධරිත්වා අවිභජිත්වාව නිගමනමෙව එකතො කතන්ති වෙදිතබ්බං. **ධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤීති** ආදිසු යං තස්ස උපසම්පන්නස්ස සම්මුති[4]කම්මං කතං, තඤ්ඤෙව ධම්මකම්මං හොති, සො ච භික්ඛු තස්මිං ධම්මකම්මසඤ්ඤී උජ්ඣාපනකඤ්ඤෙව ඛීයනකඤ්ඤෙව කරොති, **අථස්ස** තස්මිං උජ්ඣාපනකෙ ච ඛීයනකෙ ච ආපත්ති පාචිත්තියස්සාති ඉමිනා නයෙනත්ථො වෙදිතබ්බො. **අනුපසම්පන්නං උජ්ඣාපෙති වා ඛීයති වාති** එත්ථ උපසම්පන්නං සඞ්ඝෙන සම්මතං අඤ්ඤං අනුපසම්පන්නං උජ්ඣාපෙති අවජානාපෙති; තස්ස වා තං සන්තිකෙ ඛීයතීති අත්ථො. **උපසම්පන්නං සඞ්ඝෙන අසම්මතන්ති** කම්මවාචාය අසම්මතං කෙවලං 'තවෙසො භාරො'ති සඞ්ඝෙන ආරොපිතභාරං භික්ඛූනං වා ඵාසුවිහාරත්ථාය සයමෙව තං භාරං වහන්තං; යත්ථ වා ද්වෙ තයො භික්ඛූ විහරන්ති, තත්ථ වා තාදිසං කම්මං කරොන්තන්ති අධිප්පායො. **අනුපසම්පන්නං සඞ්ඝෙන සම්මතං වා අසම්මතං වාති** එත්ථ පන කිඤ්චාපි අනුපසම්පන්නස්ස තෙරස සම්මුතියො[5] දාතුං න වට්ටන්ති. අථ ඛො උපසම්පන්නකාලෙ ලද්ධසම්මුතිකො[6] පච්ඡා අනුපසම්පන්නභාවෙ ඨිතො. තං සන්ධාය "සඞ්ඝෙන සම්මතං වා"ති වුත්තං. යස්ස පන ව්‍යත්තස්ස සාමණෙරස්ස කෙවලං සඞ්ඝෙන වා සම්මතෙන වා

1. ස්‍යා. තෙන අත්තනො සන්දිට්ඨ. 2. සී. මු. විස්සජ්ජනකං, ස්‍යා. විසජ්ජකං. 3. ස්‍යා. පදානං. 4. ස්‍යා. සම්මති. 5. ස්‍යා. සම්මතියො. 6. ස්‍යා. සම්මතිකො.

භික්ඛුනා 'ත්වං ඉදං කම්මං කරෙහී'ති භාරෙ කතෙ, තාදිසං සඞ්ඝාය අසම්මතං වාති වුත්තං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති. තිසමුට්ඨානං: කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං, වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

උජ්ඣාපනකසික්ඛාපදං තතියං.

---

2. 1. 2. 4

චතුත්ථසික්ඛාපදෙ-**හෙමන්තිකෙ කාලෙති** හෙමන්තකාලෙ, හිමපාතසමයෙ; **කායං ඔතාපෙන්තාති** මඤ්චපීඨාදීසු නිසින්නා බාලාතපෙන කායං ඔතාපෙන්තා; **කාලෙ ආරොචිතෙති** යාගුභත්තාදීසු යස්ස කස්සචි කාලෙ ආරොචිතෙ; **ඔවට්ඨං[1] හොතීති** හිමවස්සෙන ඔවට්ඨං[1] තින්තං හොති; **අවස්සිකසඞ්කෙතෙති** අවස්සිකෙ* වස්සාන[2] මාසාති එවං අපඤ්ඤත්තෙ[3] චත්තාරො හෙමන්තිකෙ චත්තාරො ච ගිම්හිකෙ[4] අට්ඨ මාසෙති අත්ථො. **මණ්ඩපෙ වාති** සාඛාමණ්ඩපෙ වා, පදරමණ්ඩපෙ වා; **රුක්ඛමූලෙති** යස්ස කස්සචි රුක්ඛස්ස හෙට්ඨා; **යත්ථ කාකා වා කුලලා වා න ඌහදන්තීති** යත්ථ ධුවනිවාසෙන[5] කුලාවකෙ කත්වා වසමානා එතෙ කාකකුලලා වා අඤ්ඤෙ වා සකුන්තා තං සෙනාසනං න ඌහදන්ති; තාදිසෙ රුක්ඛමූලෙ නික්ඛිපිතුං අනුජානාමීති. තස්මා යත්ථ ගොචරපසුතා සකුන්තා[6] විස්සමිත්වා ගච්ඡන්ති, තස්ස රුක්ඛස්ස මූලෙ නික්ඛිපිතුං වට්ටති. යස්මිං පන ධුවනිවාසෙන[5] කුලාවකෙ කත්වා වසන්ති, තස්ස රුක්ඛස්ස මූලෙ න නික්ඛිපිතබ්බං. අට්ඨ මාසෙති වචනතො යෙසු ජනපදෙසු වස්සකාලෙ න වස්සති,[7] තෙසුපි චත්තාරො මාසෙ නික්ඛිපිතුං න වට්ටතියෙව. "අවස්සිකසඞ්කෙතෙ"ති වචනතො යත්ථ හෙමන්තෙ දෙවො වස්සති, තත්ථ හෙමන්තෙපි අජ්ඣොකාසෙ නික්ඛිපිතුං න වට්ටති. ගිම්හෙ පන සබ්බත්ථ විගතවලාහකං විසුද්ධං නභං හොති. එවරූපෙ කාලෙ කෙනචි දෙව කරණීයෙන අජ්ඣොකාසෙ මඤ්චපීඨං නික්ඛිපිතුං වට්ටති. අබ්භොකාසිකෙනාපි වත්තං ජානිතබ්බං. තස්ස හි සචෙ පුග්ගලිකමඤ්චකො අත්ථි, තත්ථෙව සයිතබ්බං. සඞ්ඝිකං ගණ්හන්තෙන වෙත්තෙන වා වාකෙන වා වායිතමඤ්චකො ගහෙතබ්බො. තස්මිං අසති පුරාණමඤ්චකො ගහෙතබ්බො. තස්මිම්පි අසති නවවායිමො වා ඔනද්ධකො වා ගහෙතබ්බො. ගහෙත්වා පන 'අහං උක්කට්ඨරුක්ඛමූලිකො වා,[8] උක්කට්ඨඅබ්භොකාසිකො'ති චීවරකුටිම්පි අකත්වා අසමයෙ අජ්ඣොකාසෙ වා රුක්ඛමූලෙ වා පඤ්ඤපෙත්වා නිපජ්ජිතුං න වට්ටති. සචෙ පන චතුග්ගුණෙනාපි චීවරෙන කතං කුටිං අතෙමෙන්තං රක්ඛිතුං න සක්කොති, සත්තාහවද්දලිකාදීනි භවන්ති.

---

1. ස්‍යා. ඔවුට්ඨං. * අවස්සිකා-බහුපු. 2. ස්‍යා. වස්සිකවස්සානං.
3. සී. මු. අපඤ්ඤත්තෙ. 4. සී. ගිම්හිකෙ. 5. ස්‍යා. ධුවසන්නිවාසෙන.
6. ස්‍යා. සකුණා. 7. ස්‍යා. දෙවො න වස්සති. 8. ස්‍යා. & සී. 1. 'වා' ඉති නත්ථි.

භික්ඛුනො සායානුගතිකත්තා වට්ටති. අරඤ්ඤෙසු පණ්ණකුටීසු වසන්තානං සීලසම්පදාය පසන්නචිත්තා මනුස්සා තත්ථ මඤ්චපීඨං දෙන්ති "සඞ්ඝිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජථා"ති, වසිත්වා ගච්ඡන්තෙහි සාමන්තවිහාරෙ සභාගභික්ඛූනං පෙසෙත්වා ගන්තබ්බං. සභාගානං අභාවෙ අනොවස්සකෙ නික්ඛිපිත්වා ගන්තබ්බං. අනොවස්සකෙ අසති රුක්ඛෙ ලග්ගෙත්වා ගන්තබ්බං. චෙතියඞ්ගණෙ සම්මජ්ජනිං ගහෙත්වා භොජනසාලඞ්ගණං වා උපොසථාගාරඞ්ගණං වා පරිවෙණදිවාට්ඨානඅග්ගිසාලාදීසු වා අඤ්ඤතරං සම්මජ්ජිත්වා ධොවිත්වා පුන[1] සම්මජ්ජනීමාලකෙයෙව ඨපෙතබ්බා. උපොසථාගාරාදීසු අඤ්ඤතරස්මිං ගහෙත්වා අවසෙසානි සම්මජ්ජන්තස්සාපි එසෙව නයො. යො පන භික්ඛාචාරමග්ගං සම්මජ්ජන්තොව ගන්තුකාමො හොති, තෙන සම්මජ්ජිත්වා සචෙ අන්තරාමග්ගෙ සාලා අත්ථි, තත්ථ ඨපෙතබ්බා. සචෙ නත්ථි, වලාහකානං අනුට්ඨිතභාවං සල්ලක්ඛෙත්වා 'යාවාහං ගාමතො නික්ඛමාමි, තාව න වස්සිස්සතී'ති ජානන්තෙන යත්ථ කත්ථචි නික්ඛිපිත්වා පුන පච්චාගච්ඡන්තෙන පාකතිකට්ඨානෙ ඨපෙතබ්බා. සචෙ වස්සිස්සතීති ජානන්තො අප්පටිසාමෙත්වා ඨපෙති, දුක්කටන්ති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. සචෙ පන තත්‍ර තත්‍රෙව සම්මජ්ජනත්ථාය සම්මජ්ජනී නික්ඛිත්තා හොති, තං තං ඨානං සම්මජ්ජිත්වා තත්‍ර තත්‍රෙව නික්ඛිපිතුං වට්ටති. ආසනසාලං සම්මජ්ජන්තෙන වත්තං ජානිතබ්බං. තත්‍රිදං වත්තං: මජ්ඣතො පට්ඨාය පාදට්ඨානාභිමුඛා වාලිකා හරිතබ්බා. කචවරං හත්ථෙහි ගහෙත්වා බහි ඡඩ්ඩෙතබ්බං.

මසාරකොති මඤ්චපාදෙ විජ්ඣිත්වා තත්ථ අටනියො පවෙසෙත්වා කතො; **බුන්දිකාබද්ධොති** අටනීහි මඤ්චපාදෙ ඩංසාපෙත්වා පල්ලඞ්කසඞ්ඛෙපෙන කතො; **කුළීරපාදකොති** අස්සමෙණ්ඩකාදීනං පාදසදිසෙහි පාදෙහි කතො; යො වා පන කොචි වඞ්කපාදකො, අයං වුච්චති කුළීරපාදකො; **ආහච්චපාදකොති** අයං පන "ආහච්චපාදකො නාම මඤ්චො අඞ්ගෙ[2] විජ්ඣිත්වා කතො හොතී"ති එවං පරතො පාළියංයෙව වුත්තො. තස්මා අටනියො විජ්ඣිත්වා තත්ථ පාදසිඛං පවෙසෙත්වා උපරි ආණිං දත්වා කතමඤ්චො ආහච්චපාදකොති වෙදිතබ්බො. පීඨෙපි එසෙව නයො. **අඤ්ඤෙන සංවෙඨෙත්වා බද්ධං හොතීති** හෙට්ඨා ච උපරි ච විත්ථතං මජ්ඣෙ සංඛිත්තං පණවසණ්ඨානං කත්වා බද්ධං හොති; තං කිර මජ්ඣෙ සීහබ්‍යග්ඝචම්මපරික්ඛිත්තම්පි[3] කරොන්ති. අකප්පියචම්මං නාමෙත්ථ නත්ථි. සෙනාසනං හි සොවණ්ණමයම්පි වට්ටති. තස්මා තං මහග්ඝං හොති. **අනුපසම්පන්නං සන්ථරාපෙති තස්ස පළිබොධොති** යෙන සන්ථරාපිතං, තස්ස පළිබොධො; **ලෙඩ්ඩුපාතං අතික්කමන්තස්ස ආපත්ති පාචිත්තියස්සාති** ථාමමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස ලෙඩ්ඩුපාතං අතික්කමන්තස්ස පාචිත්තියං; **අයං** පනෙත්ථ විනිච්ඡයො:-

---

1. සයා. ධොවිත්වා කොට්ටෙත්වා පුන. 2. සී. මු. මඤ්චඞ්ගෙ.
3. සයා. පරික්ඛිතම්පි, සී. මු. පරික්ඛිත්තම්පි.

ථෙරො භොජනසාලායං භත්තකිච්චං කත්වා දහරං ආණාපෙති: 'ගච්ඡ දිවාට්ඨානෙ මඤ්චපීඨං පඤ්ඤපෙහී'ති. සො තථා කත්වා නිසින්නො. ථෙරො යථාරුචිං විචරිත්වා තත්ථ ගන්ත්වා ථවිකං වා උත්තරාසඞ්ගං වා ඨපෙති, තතො පට්ඨාය ථෙරස්ස පලිබොධො. නිසීදිත්වා සයං ගච්ඡන්තො නෙව උද්ධරති, න උද්ධරාපෙති, ලෙඩ්ඩුපාතාතික්කමෙ පාචිත්තියං. සචෙ පන ථෙරො තත්ථ ථවිකං වා උත්තරාසඞ්ගං වා අට්ඨපෙත්වා චඞ්කමන්තොව දහරං 'ගච්ඡ ත්ව'න්ති භණති, තෙන 'ඉදං භන්තෙ මඤ්චපීඨ'න්ති ආචික්ඛිතබ්බං. සචෙ ථෙරො වත්තං ජානාති 'ත්වං ගච්ඡ. අහං පාකතිකං කරිස්සාමී'ති වත්තබ්බං. සචෙ බාලො හොති අනුග්ගහිතවත්තො 'ගච්ඡ. මා ඉධ තිට්ඨ. නෙව නිසීදිතුං න නිපජ්ජිතුං දෙමී'ති දහරං තජ්ජෙති යෙව. දහරෙන 'භන්තෙ, සුඛං සයථා'ති කප්පං ලභිත්වා වන්දිත්වා ගන්තබ්බං. තස්මිං ගතෙ ථෙරස්සෙව පලිබොධො. පුරිමනයෙනෙව වස්ස ආපත්ති වෙදිතබ්බා. අථ පන ආණත්තික්ඛණෙයෙව දහරො 'මය්හං භන්තෙ භණ්ඩකධොවනාදි කිඤ්චි කරණීයං අත්ථී'ති වදති, ථෙරො ච තං 'ත්වං පඤ්ඤපෙත්වා ගච්ඡාහී'ති වත්වා භොජනසාලතො නික්ඛමිත්වා අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡති, පාදුද්ධාරෙන කාරෙතබ්බො. සචෙ තත්ථෙව ගන්ත්වා නිසීදති, පුරිමනයෙනෙව තස්ස ලෙඩ්ඩුපාතාතික්කමෙ ආපත්ති සචෙ පන ථෙරො සාමණෙරං ආණාපෙති, සාමණෙරෙ තත්ථ මඤ්චපීඨං පඤ්ඤපෙත්වා නිසින්නෙපි භොජනසාලතො අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡන්තො පාදුද්ධාරෙන කාරෙතබ්බො. ගන්ත්වා නිසින්නො පන ගමනකාලෙ ලෙඩ්ඩුපාතාතික්කමෙ ආපත්තියා කාරෙතබ්බො. සචෙ පන ආණාපෙන්තො මඤ්චපීඨං පඤ්ඤපෙත්වා තත්ථෙව නිසීදාති ආණාපෙති, යදිච්ඡති, තත්‍ර ගන්ත්වා ආගන්තුං ලභති. සයං පන පාකතිකං අකත්වා ගච්ඡන්තස්ස ලෙඩ්ඩුපාතාතික්කමෙ පාචිත්තියං. අන්තරසන්නිපාතෙ මඤ්චපීඨානි පඤ්ඤපෙත්වා නිසින්නෙහි ගමන කාලෙ ආරාමිකානං ඉදං පටිසාමෙථාති වත්තබ්බං. අවත්වා ගච්ඡන්තානං ලෙඩ්ඩුපාතාතික්කමෙ ආපත්ති. මහාධම්මසවණං නාම හොති. තත්ථ උපොසථාගාරතොපි භොජනසාලතොපි ආහරිත්වා මඤ්චපීඨානි පඤ්ඤපෙන්ති. ආවාසිකානංයෙව පලිබොධො. සචෙ ආගන්තුකා 'ඉදං අම්හාකං උපජ්ඣායස්ස, ඉදං ආචරියස්සා'ති ගණ්හන්ති, තතො පට්ඨාය තෙසං යෙව පලිබොධො. ගමනකාලෙ පාකතිකං අකත්වා ලෙඩ්ඩුපාතං අතික්කමන්තානං ආපත්ති. **මහාපච්චරියං** පන වුත්තං: යාව අඤ්ඤෙ න නිසීදන්ති, තාව යෙහි පඤ්ඤත්තං, තෙසං භාරො. අඤ්ඤෙසු ආගන්ත්වා නිසින්නෙසු නිසින්නකානං භාරො, සචෙ තෙ අනුද්ධරිත්වා වා අනුද්ධරාපෙත්වා වා ගච්ඡන්ති, දුක්කටං. කස්මා? අනාණත්තියා පඤ්ඤපිතත්තා. ධම්මාසනෙ පඤ්ඤත්තෙ යාව උස්සාරකො වා ධම්මකථිකො වා න ආගච්ඡති, තාව පඤ්ඤපකානං පලිබොධො. තස්මිං ආගන්ත්වා නිසින්නෙ තස්ස පලිබොධො. සකලං අහොරත්තං ධම්මසවණං හොති, අඤ්ඤො උස්සාරකො වා ධම්මකථිකො වා උට්ඨහති, අඤ්ඤො නිසීදති, යො යො ආගන්ත්වා නිසීදති, තස්ස තස්ස භාරො, උට්ඨහන්තෙන පන

“ඉදමාසනං තුම්හාකං භාරො”ති වත්වාව ගන්තබ්බං. සචෙපි ඉතරස්මිං අනාගතෙයෙව පඨමං නිසින්නො උට්ඨාය ගච්ඡති, තස්මිං ච අන්තො උපචාරට්ඨෙයෙව ඉතරො ආගන්ත්වා නිසීදති, උට්ඨාය ගතො ආපත්තියා න කාරෙතබ්බො. සචෙ පන ඉතරස්මිං අනාගතෙයෙව පඨමං නිසින්නො උට්ඨායාසනා ලෙඩ්ඩුපාතං අතික්කමති, ආපත්තියා කාරෙතබ්බො. සබ්බත්ථ ච[1] ලෙඩ්ඩුපාතාතික්කමෙ පඨමපාදෙ දුක්කටං, දුතියෙ පාචිත්තියන්ති අයං නයො **මහාපච්චරියං** වුත්තො.

චිලිමිකං[2] වාති ආදීසු චිලිමිකා[3] නාම සුධාදිපරිකම්මකතාය භූමියා වණ්ණානුරක්ඛණත්ථං කතා හොති. තං හෙට්ඨා පත්ථරිත්වා උපරි කටසාරකං පත්ථරන්ති. **උත්තරත්ථරණං** නාම මඤ්චපීඨානං උපරි අත්ථරිතබ්බකං පච්චත්ථරණං; **භුම්මත්ථරණං** නාම භූමියං අත්ථරිතබ්බා කටසාරකාදි විකති; **තට්ටිකං** නාම තාලපණ්ණෙහි වා වාකෙහි වා කතා තට්ටිකා; **චම්මඛණ්ඩං** නාම සීහබ්‍යග්ඝදීපිතරච්ඡචම්මාදීසුපි යං කිඤ්චි චම්මං; අට්ඨකථාසු හි සෙනාසනපරිභොගෙ පටික්ඛිත්තචම්මං නාම න දිස්සති. තස්මා සීහචම්මාදීනං පරිහරණෙයෙව පටික්ඛෙපො වෙදිතබ්බො. **පාදපුඤ්ඡනී** නාම රජ්ජුකෙහි වා පිලොතිකාහි වා පාදපුඤ්ඡනත්ථං කතා; **ඵලකපීඨං** නාම ඵලකමයං පීඨං; අථවා ඵලකඤ්චෙව දාරුමයපීඨඤ්ච; එතෙන සබ්බම්පි දාරුභණ්ඩාදි සඞ්ගහිතං. **මහාපච්චරියං** පන විත්ථාරෙනෙව වුත්තං. ආධාරකං පත්තපිධානකං පාදකථලිකං තාලවණ්ටං බීජනිපත්තකං යං කිඤ්චි දාරුභණ්ඩං අන්තමසො පානීයඋළුඞ්කං පානීයසඞ්ඛං අජ්ඣොකාසෙ නික්ඛිපිත්වා ගච්ඡන්තස්ස දුක්කටන්ති **මහාඅට්ඨකථායං** පන එස නයො දුතියසික්ඛාපදෙ දස්සිතො. අජ්ඣොකාසෙ රජනං පචිත්වා රජනභාජනං රජනඋළුඞ්කො රජනදොණිකාති සබ්බං අග්ගිසාලාය පටිසාමෙතබ්බං. සචෙ අග්ගිසාලා නත්ථි, අනොවස්සකෙ පබ්භාරෙ නික්ඛිපිතබ්බං. තස්මිම්පි අසති යත්ථ ඔලොකෙන්තා භික්ඛූ පස්සන්ති, තාදිසෙ ඨානෙ ඨපෙත්වාපි ගන්තුං වට්ටති. **අඤ්ඤස්ස පුග්ගලිකෙති** යස්මිං විස්සාසග්ගාහො න රූහති, තස්ස සන්තකෙ දුක්කටං; යස්මිං පන විස්සාසො රූහති, තස්ස සන්තකං අත්තනො පුග්ගලිකමිව හොතීති **මහාපච්චරියාදීසු** වුත්තං. **ආපුච්ඡිත්වා[4] ගච්ඡතීති** යො භික්ඛු වා සාමණෙරො වා ආරාමිකො වා ලජ්ජී හොති, අත්තනො පලිබොධං විය මඤ්ඤති, යො තථාරූපං ආපුච්ඡිත්වා ගච්ඡති, තස්ස අනාපත්ති. **ඔතාපෙන්තො ගච්ඡතීති** ආතපෙ ඔතාපෙන්තො ආගන්ත්වා උද්ධරිස්සාමීති ගච්ඡති; එවං ගච්ඡන්තො අනාපත්ති. **කෙනචි පලිබුද්ධං හොතීති** සෙනාසනං කෙනචි උපද්දුතං හොතීති අත්ථො. සචෙපි හි වුඩ්ඪතරො භික්ඛු උට්ඨාපෙත්වා ගණ්හාති, සචෙපි යක්ඛො වා පෙතො වා ආගන්ත්වා නිසීදති, කොචි වා ඉස්සරො ආගන්ත්වා ගණ්හාති, සෙනාසනං පලිබුද්ධං

1. සී. මු. සබ්බත්ථෙව. 2. සී. මු. & පාචිත්තිය පාළි. චිමිලිකං.
3. සී. මු. චිමිලිකා. 4. සභා. ආපුච්ඡං.

හොති, සීහබ්‍යග්ඝාදීසු වා පන තං පදෙසං ආගන්ත්වා ඨිතෙසුපි සෙනාසනං පළිබුද්ධංයෙව හොති. එවං කෙනචි පළිබුද්ධෙ අනුද්ධරිත්වා ගච්ඡතො අනාපත්ති. **ආපදාසූති** ජීවිතබ්‍රහ්මචරියන්තරායෙසු; සෙසං[1] උත්තානමෙවාති. කඨිනසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පඨමසෙනාසනසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

---

2. 1. 2. 5.

දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදෙ-**භිසීති** මඤ්චකභිසි වා පීඨකභිසි වා; චිලිමිකාදීනිපි[2] පුරිමසික්ඛාපදෙ වුත්තප්පකාරානියෙව. **නිසීදනන්ති** සදසං වෙදිතබ්බං; **පච්චත්ථරණන්ති** පාවාරො කොජවොති එත්තකමෙව වුත්තං. **තිණසන්ථාරොති** යෙසං කෙසඤ්චි තිණානං සන්ථාරො; එස නයො **පණ්ණසන්ථාරෙ**. **පරික්ඛෙපං අතික්කමන්තස්සාති** එත්ථ පඨමං පාදං අතික්කමන්තස්ස[3] දුක්කටං; දුතියාතික්කමෙ පාචිත්තියං. අපරික්ඛිත්තස්ස උපචාරෙ නාම සෙනාසනතො ද්වෙ ලෙඩ්ඩුපාතා. **අනාපුච්ඡං වා ගච්ඡෙය්‍යාති** එත්ථ භික්ඛුම්හි සති භික්ඛු ආපුච්ඡිතබ්බො. තස්මිං අසති සාමණෙරො. තස්මිං අසති ආරාමිකො. තස්මිම්පි අසති යෙන විහාරො කාරිතො, සො විහාරසාමිකො. තස්ස වා කුලෙ යො කොචි ආපුච්ඡිතබ්බො. තස්මිම්පි අසති චතූසු පාසාණෙසු මඤ්චං ඨපෙත්වා මඤ්චෙ අවසෙසමඤ්චපීඨානි ආරොපෙත්වා උපරි භිසිආදිකං දසවිධම්පි සෙය්‍යං රාසිං කත්වා දාරුභණ්ඩං මත්තිකාභණ්ඩං පටිසාමෙත්වා ද්වාරවාතපානානි පිදහිත්වා ගමියවත්තං පූරෙත්වා ගන්තබ්බං. සචෙ පන සෙනාසනං ඔවස්සති, ඡදනත්ථඤ්ච තිණං වා ඉට්ඨකා වා ආනීතා හොන්ති, සචෙ උස්සහති, ඡාදෙතබ්බං. නො චෙ සක්කොති, යො ඔකාසො අනොවස්සකො, තත්ථ මඤ්චපීඨාදීනි නික්ඛිපිත්වා ගන්තබ්බං. සචෙ සබ්බම්පි ඔවස්සති, උස්සහන්තෙන අන්තොගාමෙ උපාසකානං ඝරෙ ඨපෙතබ්බං. සචෙ තෙපි "සඞ්ඝිකං නාම භන්තෙ භාරියං. අග්ගිදාහාදීනං භායාමා"ති න සම්පටිච්ඡන්ති, අජ්ඣොකාසෙපි පාසාණානං උපරි මඤ්චං ඨපෙත්වා සෙසං පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව නික්ඛිපිත්වා තිණෙහි ච පණ්ණෙහි ච පටිච්ඡාදෙත්වා ගන්තුං වට්ටති. යං හි තත්ථ අඞ්ගමත්තම්පි අවසිස්සති, තං අඤ්ඤෙසං තත්ථ ආගතානං භික්ඛූනං උපකාරං භවිස්සතීති.

විහාරස්ස උපචාරෙති ආදීසු විහාරස්සූපචාරෙ නාම පරිවෙණං; **උපට්ඨානසාලාති** පරිවෙණභොජනසාලා; **මණ්ඩපොති** පරිවෙණමණ්ඩපො; **රුක්ඛමූලන්ති** පරිවෙණරුක්ඛමූලං; අයං තාව නයො **කුරුන්දට්ඨකථායං** වුත්තො. කිඤ්චාපි වුත්තො, අථ ඛො **විහාරොති**

---

1. සී. මු. අනාපත්ති. සෙසං, 2. සී. මු. චිමිලිකාදීනිපි.
3. සයා. අතික්කාමෙන්තස්ස.

අන්තොගබ්භං වා අඤ්ඤං වා සබ්බපරිච්ඡන්නං ගුත්තසෙනාසනං වෙදිතබ්බං. **විහාරස්ස උපචාරෙති** තස්ස බහි ආසන්නෙ ඔකාසෙ; **උපට්ඨානසාලාය වාති** භොජනසාලාය වා; **මණ්ඩපෙ වාති** අපරිච්ඡන්නෙ පරිච්ඡන්නෙ වාපි බහුන්නං සන්නිපාතමණ්ඩපෙ; රුක්ඛමූලෙ වත්තබ්බං නත්ථි. **ආපත්ති දුක්කටස්සාති** වුත්තප්පකාරං හි දසවිධං **සෙය්‍යං** අන්තොගබ්භාදිම්හි ගුත්තට්ඨානෙ පඤ්ඤපෙත්වා ගච්ඡන්තස්ස යස්මා සෙය්‍යාපි සෙනාසනම්පි උපචිකාහි පලුජ්ජති, වම්මිකරාසියෙව හොති, තස්මා පාචිත්තියං වුත්තං. බහි පන උපට්ඨානසාලාදීසු පඤ්ඤපෙත්වා ගච්ඡන්තස්ස සෙය්‍යා[1]මත්තමෙව නස්සෙය්‍ය, ඨානස්ස අගුත්තතාය, න සෙනාසනං. තස්මා එත්ථ දුක්කටං වුත්තං. **මඤ්චං වා පීඨං වාති** එත්ථ යස්මා න සක්කා මඤ්චපීඨං සහසා උපචිකාහි ඛාදිතුං, තස්මා තං විහාරෙපි සන්ථරිත්වා ගච්ඡන්තස්ස දුක්කටං වුත්තං. විහාරූපචාරෙ පන තං විහාරචාරිකං ආහිණ්ඩන්තාපි දිස්වා[2] පටිසාමෙස්සන්ති. **උද්ධරිත්වා ගච්ඡතීති** එත්ථ උද්ධරිත්වා ගච්ඡන්තෙන මඤ්චපීඨකවාටං සබ්බං අපනෙත්වා සංහරිත්වා චීවරවංසෙ ලග්ගෙත්වා ගන්තබ්බං. පච්ඡා ආගන්ත්වා වසන්තකභික්ඛුනාපි පුන මඤ්චපීඨං පඤ්ඤපෙත්වා සයිත්වා ගච්ඡන්තෙන[3] තථෙව කාතබ්බං. අන්තොකුට්ටතො සෙය්‍යං බහිකුට්ටෙ පඤ්ඤපෙත්වා වසන්තෙන ගමනකාලෙ ගහිතට්ඨානෙයෙව පටිසාමෙතබ්බා. උපරිපාසාදතො ඔරොපෙත්වා හෙට්ඨාපාසාදෙ වසන්තස්සාපි එසෙව නයො. රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානෙසු මඤ්චපීඨං පඤ්ඤපෙත්වාපි ගමනකාලෙ පුන ගහිතට්ඨානෙයෙව ඨපෙතබ්බං.

ආපුච්ඡිත්වා[4] ගච්ඡතීති එත්ථායං ආපුච්ඡිතබ්බානාපුච්ඡිතබ්බවිනිච්ඡයො:- යා තාව[5] භූමියා දීඝසාලා වා පණ්ණසාලා වා හොති, යං වා රුක්ඛත්ථම්භෙසු කතගෙහං උපචිකානං උට්ඨානට්ඨානං හොති, තතො පක්කමන්තෙන තාව ආපුච්ඡිත්වාව පක්කමිතබ්බං. තස්මිං හි කතිපයදිවසානි අජග්ගියමානෙ වම්මිකාව සණ්ඨහන්ති. යං පන පාසාණපිට්ඨියං වා පාසාණත්ථම්භෙසු වා කතසෙනාසනං සිලුච්චයලෙණං වා සුධාලිත්තසෙනාසනං වා යත්ථ උපචිකාසඞ්කා නත්ථි, තතො පක්කමන්තස්ස ආපුච්ඡිත්වාපි අනාපුච්ඡිත්වාපි ගන්තුං වට්ටති. ආපුච්ඡනං පන වත්තං. සචෙ තාදිසෙපි සෙනාසනෙ එකෙන පස්සෙන උපචිකා ආරොහන්ති, ආපුච්ඡිත්වාව ගන්තබ්බං. යො පන ආගන්තුකො භික්ඛු සඞ්ඝිකං සෙනාසනං ගහෙත්වා වසන්තං භික්ඛුං අනුවත්තන්තො අත්තනො සෙනාසනං අග්ගහෙත්වා වසති, යාව සො න ගණ්හාති, තාව තං සෙනාසනං පුරිමභික්ඛුස්සෙව පලිබොධො. යදා පන සො සෙනාසනං ගහෙත්වා අත්තනො ඉස්සරියෙන වසති, තතො පට්ඨාය ආගන්තුකස්සෙව පලිබොධො. සචෙ උභොපි විභජිත්වා ගණ්හන්ති, උභින්නම්පි පලිබොධො. **මහාපච්චරියං** පන වුත්තං- සචෙ ද්වෙ තයො එකතො

1. සී. මු. & ස්‍යා. සෙය්‍ය. 2. ස්‍යා. භික්ඛූ දිස්වා.
3. ස්‍යා. & සී-1. මඤ්චපීඨං වා සයිත්වා ගච්ඡන්තෙන.
4. සී. 1. ආපුච්ඡා. ස්‍යා. ආපුච්ඡං. 5. සී. මු. යාවතා.

හුත්වා පක්කමති. ගමනකාලෙ සබ්බෙහිපි ආපුච්ඡිතබ්බං. තෙසු සචෙ පඨමං ගච්ඡන්තො 'පච්ඡිමො ජග්ගිස්සතී'ති ආභොගං කත්වා ගච්ඡති, වට්ටති. පච්ඡිමස්ස ආභොගෙන මුත්ති නත්ථි. බහූ එකං පෙසෙත්වා සන්ථරාපෙන්ති, ගමනකාලෙ සබ්බෙහිපි ආපුච්ඡිතබ්බං. එකං වා පෙසෙත්වා ආපුච්ඡිතබ්බං. අඤ්ඤතො මඤ්චපීඨාදීනි ආනෙත්වා අඤ්ඤත්‍ර වසිත්වාපි ගමනකාලෙ තත්ථෙව නෙතබ්බානි. සචෙ අඤ්ඤතො[1] ආනෙත්වා වසමානස්ස අඤ්ඤො බුඩ්ඪතරො ආගච්ඡති, න පටිබාහිතබ්බො. 'මයා භන්තෙ අඤ්ඤාවාසතො ආනීතං. පාකතිකං කරෙය්‍යාථා'ති වත්තබ්බං. තෙන එවං කරිස්සාමීති සම්පටිච්ඡිතෙ ඉතරස්ස ගන්තුං වට්ටති. එවං අඤ්ඤත්ථ හරිත්වාපි සඞ්ඝිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජන්තස්ස හි නට්ඨං වා ජිණ්ණං වා චොරෙහි වා හටං ගීවා න හොති. පුග්ගලිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජන්තස්ස පන ගීවා හොති. අඤ්ඤස්ස මඤ්චපීඨං පන සඞ්ඝිකපරිභොගෙන වා පුග්ගලිකපරිභොගෙන වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස නට්ඨං ගීවායෙව. **කෙනචි පලිබුද්ධං[2] හොතී**ති බුඩ්ඪතරභික්ඛුඉස්සරියයක්ඛසීහවාළමිගකණ්හසප්පාදීසු යෙන කෙනචි සෙනාසනං පලිබුද්ධං හොති; **සාපෙක්ඛො ගන්ත්වා තත්ථ ඨිතො ආපුච්ඡති කෙනචි පලිබොධො හොතී**ති අජ්ජෙව ආගන්ත්වා පටිජග්ගිස්සාමීති එවං සාපෙක්ඛො නදීපාරං වා ගාමන්තරං වා ගන්ත්වා යත්ථස්ස ගමනචිත්තං උප්පන්නං, තත්ථෙව ඨිතො කඤ්චි පෙසෙත්වා ආපුච්ඡති, නදීපූරරාජචොරාදීසු වා කෙනචි පලිබුද්ධො හොති, උපද්දුතො, න සක්කොති පච්චාගන්තුං, එවං භූතස්සපි[3] අනාපත්ති. සෙසං පඨමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

---

2. 1. 2. 6.

ඡට්ඨසික්ඛාපදෙ-**පලිබුද්ධන්තී**ති පඨමතරං ගන්ත්වා පත්තචීවරං අභිහරිත්වා රුන්ධිත්වා තිට්ඨන්ති; **ථෙරෙ[4] භික්ඛූ වුට්ඨාපෙන්තී**ති 'අම්හාකං ආවුසො පාපුණාතී'ති වස්සග්ගෙන ගහෙත්වා වුට්ඨාපෙන්ති; **අනුපඛජ්ජ සෙය්‍යං කප්පෙන්තී**ති 'තුම්හාකං භන්තෙ මඤ්චට්ඨානං යෙව පාපුණාති. න සබ්බො විහාරො. අම්හාකං ඉදං ඨානං පාපුණාතී'ති අනුපවිසිත්වා මඤ්චපීඨං පඤ්ඤපෙත්වා නිසීදන්තිපි, නිපජ්ජන්තිපි, සජ්ඣායම්පි කරොන්ති; **ජානන්ති** 'අනුට්ඨාපනීයො අය'න්ති ජානන්තො; තෙනෙවස්ස විභඞ්ගෙ "**වුඩ්ඪොති ජානාතී**"ති ආදි වුත්තං. **වුඩ්ඪො** හි අත්තනො වුඩ්ඪතාය අනුට්ඨාපනීයො. **ගිලානො** ගිලානතාය. සඞ්ඝො පන භණ්ඩාගාරිකස්ස වා ධම්මකථිකවිනයධරාදීනං වා ගණවාචක ආචරියස්ස වා බහූපකාරතං ගුණවිසිට්ඨතඤ්ච සල්ලක්ඛෙන්තො ධුවවාසත්ථාය විහාරං සම්මන්නිත්වා දෙති. තස්මා යස්ස **සඞ්ඝෙන**

---

1. සී. මු. අඤ්ඤාවාසතො, 2. සී. මු. පලිබොධං,
3. සයා., එවං භූතස්සපි, 4. සී. මු. ථෙරා,

දින්නො, සොපි අනුට්ඨාපනීයො. කාමඤ්චෙත්ථ ගිලානස්සාපි සඞ්ඝොයෙව **අනුච්ඡවිකං** සෙනාසනං දෙති. ගිලානො 'පන 'අපලොකෙත්වා සඞ්ඝෙන අදින්නසෙනාසනතොපි න පීළෙතබ්බො. අනුකම්පිතබ්බො'ති දස්සෙතුං විසුං වුත්තො. **උපචාරෙති** එත්ථ මඤ්චපීඨානං තාව මහල්ලකෙ විහාරෙ සමන්තා දියඩ්ඪො හත්ථො *උපචාරො; ඛුද්දකෙ යතො පහොති, තතො දියඩ්ඪො හත්ථො*[1] පාදෙ ධොවිත්වා පවිසන්තස්ස පස්සාවත්ථාය නික්ඛමන්තස්ස ච යාව ද්වාරෙ නික්ඛිත්තපාදධොවනපාසාණතො[2] පස්සාවට්ඨානතො ච මඤ්චපීඨං, තාව දියඩ්ඪහත්ථවිත්ථාරො මග්ගො උපචාරො නාම. තස්මිං මඤ්චස්ස වා පීඨස්ස වා උපචාරෙ ඨිතස්ස වා භික්ඛුනො පවිසන්තස්ස වා නික්ඛමන්තස්ස වා උපචාරෙ යො අනුපඛජ්ජ සෙය්‍යං කප්පෙතුකාමො සෙය්‍යං සන්ථරති වා, සන්ථරාපෙති වා, ආපත්ති දුක්කටස්ස. **අභිනිසීදති වා අභිනිපජ්ජති වාති** එත්ථ අභිනිසීදනමත්තෙන අභිනිපජ්ජනමත්තෙනෙව වා පාචිත්තියං. සචෙ පන ද්වෙපි කරොති, ද්වෙ පාචිත්තියානි. උට්ඨායුට්ඨාය නිසීදතො වා නිපජ්ජතො වා පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං. **උපචාරං ඨපෙත්වා සෙය්‍යං සන්ථරති වා සන්ථරාපෙති වාති** ඉමස්මිං ඉතො පරෙ ච "**විහාරස්ස උපචාරෙ**"ති ආදිකෙ දුක්කටවාරෙපි යථා ඉධ අභිනිසීදනමත්තෙන අභිනිපජ්ජනමත්තෙන[3] උභයකරණෙ පයොගභෙදෙ ච පාචිත්තියප්පභෙදො වුත්තො, එවං දුක්කටප්පභෙදො වෙදිතබ්බො. එවරූපෙන හි විසභාගපුග්ගලෙන එකවිහාරෙ වා එකපරිවෙණෙ වා වසන්තෙන අත්ථො නත්ථි. තස්මා සබ්බත්ථෙවස්ස නිවාසො වාරිතො. **අඤ්ඤස්ස පුග්ගලිකෙති** ඉධාපි විස්සාසිකස්ස පුග්ගලිකං අත්තනො පුග්ගලිකසදිසමෙව. තත්ථ අනාපත්ති. **ආපදාසූති** සචෙ බහි වසන්තස්ස ජීවිතබ්‍රහ්මචරියන්තරායො හොති, එවරූපාසු ආපදාසු යො පවිසති, තස්සාපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙවාති. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

අනුපඛජ්ජසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

---

2. 1. 2. 7.

සත්තමසික්ඛාපදෙ-එකෙන පයොගෙන බහුකෙපි ද්වාරෙ අතික්කාමෙතීති යෙ චතුභූමිකා පඤ්චභූමිකා වා පාසාදා[4] ඡසත්තකොට්ඨකානි වා චතුස්සාලානි වා, තාදිසෙසු සෙනාසනෙසු හත්ථෙසු වා ගීවාය වා ගහෙත්වා අන්තරා අවිස්සජ්ජෙත්වා එකෙන පයොගෙන අතික්කාමෙති, එකමෙව පාචිත්තියං. ඨපෙත්වා ඨපෙත්වා නානාපයොගෙහි අතික්කාමෙන්තස්ස ද්වාරගණනාය පාචිත්තියානි. හත්ථෙන අනාමසිත්වා

1. පුප්ඵලක්ඛණන්තරිතො පාඨො සීහලක්ඛර මුද්දිත පොත්ථකෙ නත්ථි.
2. ස්‍යා, පාසාණට්ඨානතො.
3. ස්‍යා, අභිනිසීදන අභිනිපජ්ජනමත්තෙන,
4. ස්‍යා, චතුභූමිකා පඤ්චභූමිකා පාසාදෙ.

නික්ඛමාති වත්වා වාචාය නික්කඩ්ඪන්තස්සාපි එසෙව නයො. **අඤ්ඤං ආණාපෙතීති** එත්ථ ඉමං නික්කඩ්ඪාති ආණත්තිමත්තෙන දුක්කටං. සචෙ සො සකිං ආණත්තො බහුකෙපි ද්වාරෙ **අතික්කාමෙති,** එකං පාචිත්තියං. සචෙ පන එත්තකානි ද්වාරානි නික්කඩ්ඪාහීති වා යාව මහාද්වාරං තාව නික්කඩ්ඪාහීති වා එවං නියාමෙත්වා ආණත්තො හොති, ද්වාරගණනාය පාචිත්තියානි. **තස්ස පරික්ඛාරන්ති** යං කිඤ්චි තස්ස සන්තකං පත්තචීවරපරිස්සාවනධම්මකරකමඤ්චපීඨභිසිබිම්බොහනාදි භෙදං, අන්තමසො රජනජල්ලිමපි; යො නික්කඩ්ඪති වා, නික්කඩ්ඪාපෙති වා, තස්ස වත්ථුගණනාය දුක්කටානි. ගාළ්හං බන්ධිත්වා ඨපිතකෙසු පන එකාව ආපත්තීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **අඤ්ඤස්ස පුග්ගලිකෙති** ඉධාපි විස්සාසිකපුග්ගලිකං අත්තනො පුග්ගලිකසදිසමෙව. යථා ච ඉධ, එවං සබ්බත්ථ. යත්‍ර පන විසෙසො භවිස්සති, තත්‍ර වක්ඛාම. **අලජ්ජිං නික්කඩ්ඪති වාති**[1] ආදිසු භණ්ඩනකාරකකලහකාරකමෙව සකලසඞ්ඝාරාමතො නික්කඩ්ඪිතුං ලබ්භති.[2] සො හි පක්ඛං ලභිත්වා සඞ්ඝම්පි භින්දෙය්‍ය. අලජ්ජිආදයො පන අත්තනො වසනට්ඨානතොයෙව නික්කඩ්ඪිතබ්බා, සකලසඞ්ඝාරාමතො තෙ නික්කඩ්ඪිතුං න වට්ටති. **උම්මත්තකස්සාති** සයං උම්මත්තකස්ස අනාපත්ති. සෙසං උත්තානත්ථමෙවාති. **තිසමුට්ඨානං:** කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

නික්කඩ්ඪනසික්ඛාපදං සත්තමං.

---

2. 1. 2. 8.

අට්ඨමසික්ඛාපදෙ-**උපරි වෙහාසකුටියාති** උපරි අච්ඡන්නතලාය ද්විභූමිකකුටියා වා තිභූමිකාදිකුටියා වා; **මඤ්චං සහසා අභිනිසීදීති**[3] මඤ්චං සහසා අභිභවිත්වා අජ්ඣොත්ථරිත්වා නිසීදි;[3] භුම්මත්ථෙ වා එතං උපයොගවචනං. මඤ්චෙ නිසීදීති[3] අත්ථො. අභීති ඉදං පන පදසොභනත්ථං උපසග්ගමත්තමෙව. **නිපතිත්වාති** නිපතිත්වා, නික්ඛමිත්වා වා; තස්ස හි උපරි ආණිපි න දින්නා, තස්මා නික්ඛන්තා. **විස්සරමකාසීති** විරූපං ආතුරස්සරමකාසි; **වෙහාසකුටී නාම මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස අසීසඝට්ටාති** යා පමාණමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස සබ්බහෙට්ඨිමාහි තුලාහි සීසං න ඝට්ටෙති; එතෙන ඉධ අධිප්පෙතා වෙහාසකුටී දස්සිතා හොති. න වෙහාසකුටිලක්ඛණං.[4] යා හි කාචි උපරි අච්ඡන්නතලා ද්විභූමිකා කුටිකා තිභූමකාදි කුටිකා වා[5] වෙහාසකුටීති වුච්චති. ඉධ පන අසීසඝට්ටා අධිප්පෙතා. අභිනිසීදනාදීසු පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව පයොගවසෙන ආපත්තිභෙදො වෙදිතබ්බො. **අවෙහාසකුටියාති**

---

1. ස්‍යා. නික්කඩ්ඪෙති වා නික්කඩ්ඪාපෙති වාති. 2. ස්‍යා. ලභති.
3. සී. මූ. නිසීදති. 4. ස්‍යා. ලක්ඛණං දස්සිතං.
5. සී. මූ. තිභූම්කාදි කුටිකා වා.

භූමියං කතපණ්ණසාලාදීසු අනාපත්ති. න හි සක්කා තත්ථ පරස්ස පීළා කාතුං. **සීසඝට්ටායා**ති යා සීසඝට්ටා හොති, තත්ථාපි අනාපත්ති. න හි සක්කා තත්ථ හෙට්ඨාපාසාදෙ අනොනතෙන විචරිතුං. තස්මා අසඤ්චරණට්ඨානත්තා පරපීළා න භවිස්සති. **හෙට්ඨා අපරිභොගං හොතී**ති යස්සා හෙට්ඨා දබ්බසම්භාරාදීනං නික්ඛිත්තත්තා අපරිභොගං හොති, තත්ථාපි අනාපත්ති. **පදරසඤ්චිතං හොතී**ති යස්සා උපරිමතලං දාරුඵලකෙහි වා සන්හසන්තතං හොති, සුධාදිපරිකම්මකතං වා, තත්ථාපි අනාපත්ති. **පටාණි[1] දින්නා හොතී**ති මඤ්චපීඨානං පාදසිඛාසු ආණී දින්නා හොති; යත්ථ නිසීදනෙපි න නිප්පතන්ති, තාදිසෙ මඤ්චපීඨෙ නිසීදතොපි අනාපත්ති. **තස්මිං ඨිතො**ති ආහච්චපාදකෙ මඤ්චෙ වා පීඨෙ වා ඨිතො උපරි නාගදන්තකාදීසු ලග්ගිතකං චීවරං වා කිඤ්චි වා ගණ්හාති වා, අඤ්ඤං වා ලග්ගෙති, තස්සාපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං: කායතො ච කායචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

වෙහාසකුටිසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

---

1. 6. 2. 9.

නවමසික්ඛාපදෙ-**යාව ද්වාරකොසා**ති එත්ථ ද්වාරකොසො නාම පිට්ඨසඞ්ඝාටකස්ස සමන්තා කවාටවිත්ථාරප්පමාණො ඔකාසො; **මහාපච්චරියං** පන ද්වාරබාහතො පට්ඨාය දියඩ්ඪහත්ථොති වුත්තං. **කුරුන්දියම්පන** ද්වාරස්ස උභොසු පස්සෙසු කවාටප්පමාණන්ති. **මහාඅට්ඨකථායං** ‘කවාටං නාම දියඩ්ඪහත්ථම්පි හොති, ද්විහත්ථම්පි අඩ්ඪතෙය්‍යහත්ථම්පී’ති වුත්තං. තං සුවුත්තං. තදෙව හි සන්ධාය භගවතා “**පිට්ඨසඞ්ඝාටස්ස සමන්තා හත්ථපාසා**”ති අයං උක්කට්ඨනිද්දෙසො කතො. **අග්ගළට්ඨපනායා**ති සකවාටකද්වාරබන්ධට්ඨපනාය; සකවාටකස්ස ද්වාරබන්ධස්ස නිච්චලභාවත්ථායාති අත්ථො. **ද්වාරට්ඨපනායා**ති ඉදම්පි හි පදභාජනං ඉමමෙවත්ථං සන්ධාය භාසිතං. අයං පනෙත්ථ අධිප්පායො:-කවාටං හි ලහුපරිවත්තකං විවරණකාලෙ භිත්තිං ආහනති, පිදහනකාලෙ ද්වාරබන්ධං. තෙන ආහනනෙන භිත්ති කම්පති. තතො මත්තිකා චලති. චලිත්වා සිථිලා වා හොති, පතති වා. තෙනාහ භගවා “යාව ද්වාරකොසා අග්ගළට්ඨපනායා”ති. තත්ථ කිඤ්චාපි ඉදං නාම කත්තබ්බන්ති නෙව මාතිකාය න පදභාජනෙ වුත්තං. අට්ඨුප්පත්තියං පන “**පුනප්පුනං ඡාදාපෙසි පුනප්පුනං ලිම්පාපෙසී**”ති අධිකාරතො යාව ද්වාරකොසා අග්ගළට්ඨපනාය පුනප්පුනං ලිම්පිතබ්බො[2] වා ලිම්පාපෙතබ්බො[3] වාති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. යං පන පදභාජනෙ “**පිට්ඨසඞ්ඝාටස්ස සමන්තා හත්ථපාසා**”ති වුත්තං. තත්ථ යස්ස වෙමජ්ඣෙ ද්වාරං හොති, උපරි භාගෙ ච උච්චා භිත්ති, තස්ස තීසු දිසාසු සමන්තා

---

1. ස්‍යා. පටාණී. 2. සී. මු. ලෙපිතබ්බො. 3. සී. මු. ලෙපාපෙතබ්බො.

හත්ථපාසො උපචාරො හොති. බුද්ධකස්ස විහාරස්ස ද්වීසු දිසාසු උපචාරො හොති. තත්‍රාපි යං භිත්තිං විවරියමානං කවාටං ආහනති, සා අපරිපූර උපචාරාපි හොති. උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදෙන පන තීසු දිසාසු සමන්තා හත්ථපාසො ද්වාරස්ස නිච්චලභාවත්ථාය ලෙපො[1] අනුඤ්ඤාතො. සචෙ පන ද්වාරස්ස අධොභාගෙපි ලෙපොකාසො අත්ථි, තම්පි ලිම්පිතුං වට්ටති. **ආලොකසන්ධිපරිකම්මායාති** එත්ථ ආලොකසන්ධීති වාතපානකවාටකා වුච්චන්ති. තෙ විවරණකාලෙ විදත්ථිමත්තම්පි අතිරෙකම්පි භිත්තිප්පදෙසං පහරන්ති. උපචාරො පනෙත්ථ සබ්බදිසාසු ලබ්භති. තස්මා සබ්බදිසාසු කවාටවිත්ථාරප්පමාණො ඔකාසො ආලොකසන්ධිපරිකම්මත්ථාය ලිම්පිතබ්බො වා ලිම්පාපෙතබ්බො වාති අයමෙත්ථ අධිප්පායො. **සෙතවණ්ණන්ති** ආදීනං න මාතිකා[2]පදභාජනං.[3] ඉමිනා හි විහාරස්ස භාරිකත්තං නාම නත්ථීති පදභාජනෙ යෙව අනුඤ්ඤාතං. තස්මා සබ්බමෙතං යථාසුඛං කාතබ්බං.

එවං ලෙපකම්මෙ යං කාතබ්බං, තං දස්සෙත්වා පුන[4] ඡදනෙ කාතබ්බං දස්සෙතුං "ද්වත්තිච්ඡදනස්සා"ති ආදි වුත්තං. තත්ථ **ද්වත්තිච්ඡදනස්ස පරියායන්ති** ඡදනස්ස ද්වත්තිපරියායං; පරියායො[5] වුච්චති පරික්ඛෙපො. පරික්ඛෙපද්වයං වා පරික්ඛෙපත්තයං වා අධිට්ඨාතබ්බන්ති අත්ථො. **අප්පහරිතෙ ඨිතෙනාති** අහරිතෙ ඨිතෙන. හරිතන්ති චෙත්ථ සත්තධඤ්ඤභෙදං පුබ්බණ්ණං මුග්ගමාසතිලකුලත්ථඅලාබුකුම්භණ්ඩාදිභෙදඤ්ච අපරණ්ණං අධිප්පෙතං. තෙනෙවාහ "හරිතං නාම පුබ්බණ්ණං අපරණ්ණ"න්ති. **සචෙ හරිතෙ ඨිතො අධිට්ඨාති, ආපත්ති දුක්කටස්සාති** එත්ථ පන යස්මිම්පි ඛෙත්තෙ වුත්තං බීජං න තාව සම්පජ්ජති, වස්සෙ වා පන පතිතෙ සම්පජ්ජිස්සති, තම්පි හරිතසඞ්ඛ්‍යමෙව ගච්ඡති. තස්මා එවරූපෙ ඛෙත්තෙපි ඨිතෙන න අධිට්ඨාතබ්බං. අහරිතෙ යෙව ඨිතෙන අධිට්ඨාතබ්බං. තත්‍රාපි අයං පරිච්ඡෙදො: පිට්ඨිවංසස්ස වා කූටාගාරකණ්ණිකාය වා උපරි ථූපිකාය වා පස්සෙ නිසින්නො ඡදනමුඛවට්ටිඅන්තෙන ඔලොකෙන්තො යස්මිං භූමිභාගෙ ඨිතං පස්සති, යස්මිඤ්ච භූමිභාගෙ ඨිතො තං උපරි නිසින්නකං පස්සති, තස්මිං ඨානෙ අධිට්ඨාතබ්බං. තස්ස අන්තො අහරිතෙපි ඨත්වා අධිට්ඨාතුං න ලබ්භති. කස්මා? විහාරස්ස හි පතන්තස්ස අයං පතනොකාසොති. **මග්ගෙන ඡාදෙන්තස්සාති** එත්ථ මග්ගෙන ඡාදනං නාම අපරික්ඛිපිත්වා උජුකමෙව ඡාදනං; තං ඉට්ඨකසිලාසුධාහි ලබ්භති. **ද්වෙ මග්ගෙ අධිට්ඨහිත්වාති** ද්වෙ මග්ගා සචෙ දුච්ඡන්නා හොන්ති, අපනෙත්වාපි පුනප්පුනං ඡාදාපෙතුං ලබ්භති. තස්මා යථා ඉච්ඡති, තථා ද්වෙ මග්ගෙ අධිට්ඨහිත්වා තතියං මග්ගං 'ඉදානි එවං ඡාදෙහී'ති ආණාපෙත්වා පක්කමිතබ්බං. **පරියායෙනාති** පරික්ඛෙපෙන; එවං ඡදනං පන තිණපණ්ණෙහි ලබ්භති. තස්මා ඉධාපි යථා ඉච්ඡති, තථා ද්වෙ පරියායෙ අධිට්ඨහිත්වා තතියං පරියායං 'ඉදානි එවං ඡාදෙහී'ති ආණාපෙත්වා

1. සී. I. ලිම්පො. 2. සී. මු. මාතිකාය. 3. සී. I. මාතිකාපද විභාජනං.
4. ස්‍යා. පුන යං. 5. සී. මු. පරියායං.

පක්කමිතබ්බං. සචෙ න පක්කමති, තුණ්හීභූතෙන ඨාතබ්බං. **සබ්බම්පි චෙතං ඡදනං ඡදනූපරි**[1] වෙදිතබ්බං. උපරූපරිච්ඡන්නො හි විහාරො චිරං අනොවස්සකො හොතීති මඤ්ඤමානා එවං ඡාදෙන්ති. **තතො චෙ උත්තරින්ති** තිණ්ණං මග්ගානං වා පරියායානං වා උපරි චතුත්ථෙ මග්ගෙ වා පරියායෙ වා; **ඛරගළෙ ඛරගළෙති** තිණ්ණමුට්ඨියං තිණ්ණමුට්ඨීසු; **සෙසමෙත්ථ** උත්තානමෙවාති. ඡසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං, වචීකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

මහල්ලකවිහාරසික්ඛාපදං නවමං.

---

2. 1. 2. 10.

දසමසික්ඛාපදෙ-**ජානං සප්පාණකන්ති** සප්පාණකං එතන්ති යථා[2] තථා වා ජානන්තො; **සිඤ්චෙය්‍ය වා සිඤ්චාපෙය්‍ය වාති** තෙන උදකෙන සයං වා සිඤ්චෙය්‍ය, අඤ්ඤං[3] වා ආණාපෙත්වා සිඤ්චාපෙය්‍ය; පාළියම්පන "**සිඤ්චෙය්‍ය වාති සයං සිඤ්චතී**"ති ඊදිසානං වචනානං අත්ථො පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. තත්ථ ධාරං අවිච්ඡින්දිත්වා සිඤ්චන්තස්ස එකස්මිං උදකඝටෙ එකාව ආපත්ති. එස නයො සබ්බභාජනෙසු. ධාරං විච්ඡින්දන්තස්ස පන පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. මාතිකං සම්මුඛං කාරෙති, දිවසම්පි සන්දතු, එකාව ආපත්ති. සචෙ තත්ථ තත්ථ බන්ධිත්වා අඤ්ඤතො අඤ්ඤතො නෙති, පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. සකටභාරමත්තම්පි තිණං එකපයොගෙන උදකෙ පක්ඛිපති, එකාව ආපත්ති. එකෙකං තිණං වා පණ්ණං වා පක්ඛිපන්තස්ස පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. මත්තිකායපි අඤ්ඤෙසුපි කට්ඨගොමයාදීසු එසෙව නයො. ඉදම්පන න මහාඋදකං සන්ධාය වුත්තං. යං තිණෙ[4] වා මත්තිකාය වා පක්ඛිත්තාය[5] පරියාදානං ගච්ඡති, ආවිලං වා හොති, යත්ථ පාණකා මරන්ති, තාදිසං උදකං සන්ධාය වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. **සෙසමෙත්ථ** උත්තානමෙවාති. තිසමුට්ඨානං: කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

සප්පාණකසික්ඛාපදං දසමං.

සමත්තො වණ්ණනාක්කමෙන සෙනාසනවග්ගො දුතියො.

---

2. 1. 3. 1.

භික්ඛුනිවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ-**ලාභිනො හොන්තීති** එත්ථ න තෙසං භික්ඛුනියො දෙන්ති. න දාපෙන්ති. මහාකුලෙහි පබ්බජිතා පන කුලධීතරො අත්තනො සන්තිකං ආගතානං ඤාතිමනුස්සානං

---

1. ස්‍යා, ඡාදනං ඡාදනූපරි. 2. ස්‍යා, යථාවා. 3. සී. මු. අඤ්ඤෙන, 4. සී. මු. & I, තිණෙන, 5. සී. මු. පක්ඛිත්තාව

"කුතො අය්‍යෙ ඔවාදං උද්දෙසං පරිපුච්ඡං ලභථා?"ති පුච්ඡන්තානං "අසුකො ච අසුකො ච ථෙරා ඔවදන්ති"ති අසීති මහාසාවකෙ උද්දිසිත්වා කථානුසාරෙන තෙසං සීලසුතාචාරජාතිගොත්තාදිභෙදං විජ්ජමානගුණං කථයන්ති. එවරූපා හි විජ්ජමානගුණා කථෙතුං වට්ටන්ති. තතො පසන්නචිත්තා මනුස්සා ථෙරානං චීවරාදිභෙදං මහන්තං ලාභසක්කාරං අභිහරිංසු. තෙන වුත්තං "ලාභිනො හොන්ති චීවර-පෙ-පරික්ඛාරාන"න්ති.[1] **භික්ඛුනියො උපසඞ්කමිත්වා**ති තෙසං කිර සන්තිකෙ තාසු එකා භික්ඛුනීපි න ආගච්ඡති. ලාභ[2]තණ්හාය පන ආකඩ්ඪියමානහදයා තාසං උපස්සයං අගමංසු. තං සන්ධාය වුත්තං: "**භික්ඛුනියො උපසඞ්කමිත්වා**"ති. තාපි භික්ඛුනියො චලචිත්තතාය තෙසං වචනං අකංසුයෙව. තෙන වුත්තං: "**අථ ඛො තා භික්ඛුනියො-පෙ-නිසීදිංසූ**"ති. **තිරච්ඡානකථ**න්ති සග්ගමග්ගගමනෙපි තිරච්ඡානභූතං රාජකථාදිමනෙකවිධං නිරත්ථකකථං; **ඉද්ධො**ති සමිද්ධො; සහිතත්ථො[3] ගම්භීරො බහුරසො ලක්ඛණපටිවෙධසංයුත්තොති අධිප්පායො. **අනුජානාමි භික්ඛවෙ**ති එත්ථ යස්මා තෙ භික්ඛූ "මා තුම්හෙ භික්ඛවෙ භික්ඛුනියො ඔවදිත්ථා"ති වුච්චමානා අදිට්ඨසච්චත්තා තථාගතෙ ආඝාතං බන්ධිත්වා අපායූපගා භවෙය්‍යුං, තස්මා තෙසං තං අපායූපගතං පරිහරන්තො භගවා අඤ්ඤෙනෙව උපායෙන තෙ භික්ඛුනිඔවාදතො පරිබාහිරෙ කත්තුකාමො ඉමං භික්ඛුනිඔවාදකසම්මුතිං අනුජානාතීති[4] වෙදිතබ්බං. එවං ඉධ පරිබාහිරෙ කත්තුකාමතාය අනුජානිත්වා පරතො කාරණෙන්තොව "**අනුජානාමි භික්ඛවෙ අට්ඨහඞ්ගෙහි සමන්නාගත**"න්ති ආදිමාහ. ඉමානි හි අට්ඨඞ්ගානි ඡබ්බග්ගියානං සුපිනන්තෙනපි න භූතපුබ්බානීති.

තත්ථ සීලමස්ස **අත්ථීති සීලවා**; ඉදානි යං ච තං සීලං, යථා ච තං තස්ස[5] අත්ථි නාම හොති, තං දස්සෙන්තො "**පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො**"ති ආදිමාහ. තත්ථ පාතිමොක්ඛොව සංවරො පාතිමොක්ඛසංවරො; පාතිමොක්ඛසංවරෙන සංවුතො සමන්නාගතොති පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො; **විහරතී**ති වත්තති; වුත්තං හෙතං **විභඞ්ගෙ**: "පාතිමොක්ඛන්ති සීලං පතිට්ඨා ආදි චරණං සංයමො සංවරො මොක්ඛං පමොක්ඛං[6] කුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා; සංවරොති කායිකො අවීතික්කමො වාචසිකො අවීතික්කමො කායිකවාචසිකො අවීතික්කමො; සංවුතොති ඉමිනා පාතිමොක්ඛසංවරෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උපපන්නො සමුපපන්නො[7] සමන්නාගතො; තෙන වුච්චති පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතොති. විහරතීති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති; තෙන

---

1. ස්‍යා. පරික්ඛාරානන්ති. 2. ස්‍යා. අභිණ්හං ලාභ.
3. සී. මු. & I. සහිතන්තො. 4. ස්‍යා. ඔවාද සම්මුතිං අනුජානාතීති.
5. ස්‍යා. ඉදානි යස්ස ච අත්ථි සීලං යථා. 6. ස්‍යා. මුඛං පමුඛං.
7. සී. මු. උපපන්නො සම්පන්නො.

වුච්චති විහරතී"ති.a **ආචාරගොචරසම්පන්නොති** මිච්ඡාජීවපටිසෙධකෙන න වෙළුදානාදිනා ආචාරෙන, වෙසියාදිඅගොචරං පහාය සද්ධාසම්පන්නකුලාදිනා ච ගොචරෙන සම්පන්නො; **අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවීති** අප්පමත්තකෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී; තානි[1] වජ්ජානි භයතො දස්සනසීලොති වුත්තං හොති. **සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසූති** අධිසීලසික්ඛාදිභාවෙන තිධා ඨිතෙසු සික්ඛාපදෙසු තං තං සික්ඛාපදං සමාදාය සම්මා ආදාය සාධුකං ගහෙත්වා අවිජහන්තො සික්ඛතීති අත්ථො. **අයමෙත්ථ** සඞ්ඛෙපො. විත්ථාරං පන යො ඉච්ඡති, තෙන[2] **විසුද්ධිමග්ගතො** ගහෙතබ්බො. බහුං සුතමස්සාති **බහුස්සුතො;** සුතං ධාරෙතීති **සුතධරො;** යදස්ස තං බහු සුතං නාම, තං න සුතමත්තමෙව; අථ ඛො තං ධාරෙතීති අත්ථො. මඤ්ජූසායං විය රතනං, සුතං සන්නිචිතමස්මින්ති **සුතසන්නිචයො;** එතෙන යං සො සුතං ධාරෙති, තස්ස මඤ්ජූසාය ගොපෙත්වා සන්නිචිතරතනස්සෙව චිරකාලෙනාපි අවිනාසනං දස්සෙති. ඉදානි තං සුතං සරූපතො දස්සෙන්තො "**යෙ තෙ ධම්මා**"ති ආදිමාහ. තං **වෙරඤ්ජ**[3] **කණ්ඩෙ** වුත්තනයමෙව. ඉදං පනෙත්ථ නිගමනං:- තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති, තස්මා බහුස්සුතො. ධතා, තස්මා සුතධරො. වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා, තස්මා සුතසන්නිචයො. තත්ථ **වචසා පරිචිතාති** වාචාය පගුණා කතා;[4] **මනසානුපෙක්ඛිතාති** මනසා අනුපෙක්ඛිතා; ආවජ්ජන්තස්ස දීපසහස්සෙන ඔභාසිතා විය හොන්ති. **දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධාති** අත්ථතො ච කාරණතො ච පඤ්ඤාය සුට්ඨු පටිවිද්ධා සුපච්චක්ඛකතා[5] හොන්ති.

අයං පන **බහුස්සුතො** නාම තිවිධො හොති: නිස්සයමුච්චනකො පරිසුපට්ඨාපකො[6] භික්ඛුනොවාදකොති. තත්ථ නිස්සයමුච්චනකෙන උපසම්පදාය පඤ්චවස්සෙන සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන ද්වෙ මාතිකා පගුණා වාචුග්ගතා කාතබ්බා[7]. පක්ඛදිවසෙසු ධම්මසවණත්ථාය සුත්තන්තතො චත්තාරො භාණවාරා, සම්පත්තානං පරිකථනත්ථාය අන්ධකවින්ද මහාරාහුලොවාදඅම්බට්ඨසදිසො එකො කථාමග්ගො, සඞ්ඝභත්තමඞ්ගලාමඞ්ගලෙසු අනුමොදනත්ථාය තිස්සො අනුමොදනා, උපොසථපවාරණාදිජානනත්ථං කම්මාකම්මවිනිච්ඡයො, සමණධම්මකරණත්ථං සමාධිවසෙන වා විපස්සනාවසෙන වා අරහත්තපරියොසානමෙකං කම්මට්ඨානං, එත්තකං උග්ගහෙතබ්බං. එත්තාවතා හි අයං බහුස්සුතො හොති චාතුද්දිසො. යත්ථ කත්ථචි අත්තනො ඉස්සරියෙන වසිතුං ලභති. පරිසුපට්ඨාපකෙන උපසම්පදාය දසවස්සෙන සබ්බන්තිම-

---

1. සී. මු. තානි තානි.
2. සයා. තෙන පපඤ්චසූදනියං වා මජ්ඣිමට්ඨකථායං සම්මොහවිනොදනියං වා විභඞ්ගට්ඨකථායං.
3. සයා. වෙරඤ්ජ. 4. සයා. පගුණී කතා.
5. සී. මු. සුපච්චක්ඛකතං, සයා. සුපච්චක්ඛීකතා. 6. සී. මු. පරිසුපට්ඨාපකො.
7. සී. මු. කාතබ්බා. a. ඣාන විභඞ්ගය, (194)

මෙන පරිච්ඡෙදෙන පරිසං අභිවිනයෙ විනෙතුං ද්වෙ විභඞ්ගා පගුණා වාචුග්ගතා කාතබ්බා. අසක්කොන්තෙන තීහි ජනෙහි සද්ධිං. පරිවත්තනක්ඛමා කාතබ්බා. කම්මාකම්මඤ්ච ඛන්ධකවත්තඤ්ච උග්ගහෙතබ්බං. පරිසාය පන අභිධම්මෙ විනයනත්ථං සචෙ **මජ්ඣිමභාණකො** හොති, මූලපණ්ණාසකො උග්ගහෙතබ්බො. **දීඝභාණකෙන** මහාවග්ගො. **සංයුත්තභාණකෙන** හෙට්ඨිමා වා තයො වග්ගා මහාවග්ගො වා. **අඞ්ගුත්තරභාණකෙන** හෙට්ඨා වා උපරි වා උපඩ්ඪනිකායො උග්ගහෙතබ්බො. අසක්කොන්තෙන තිකනිපාතතො පට්ඨාය හෙට්ඨා උග්ගහෙතුම්පි වට්ටති. **මහාපච්චරියං** පන "එකං ගණ්හන්තෙන චතුක්කනිපාතං වා පඤ්චකනිපාතං වා ගහෙතුං[1] වට්ටතී"ති වුත්තං, **ජාතකභාණකෙන** සාට්ඨකථං ජාතකං උග්ගහෙතබ්බං. තතො ඔරං න වට්ටති. **ධම්මපදම්පි** සහ වත්ථුනා උග්ගහෙතුං වට්ටතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. තතො තතො සමුච්චයං කත්වා මූලපණ්ණාසමත්තං[2] වට්ටති, න වට්ටතීති? න වට්ටතීති **කුරුන්දට්ඨකථායං** පටික්ඛිත්තං. ඉතරාසු විචාරණායෙව නත්ථි. අභිධම්මෙ කිඤ්චි ගහෙතබ්බන්ති න වුත්තං. යස්ස පන සාට්ඨකථම්පි විනයපිටකං අභිධම්මපිටකඤ්ච පගුණං, සුත්තන්තෙ ච වුත්තප්පකාරො ගන්ථො නත්ථි, පරිසං උපට්ඨාපෙතුං න ලභති. යෙන පන සුත්තන්තතො ච විනයතො ච වුත්තප්පමාණො ගන්ථො උග්ගහිතො, අයං පරිසුපට්ඨාපකො බහුස්සුතො හොති දිසාපාමොක්ඛො යෙනකාමඞ්ගමො, පරිසං උපට්ඨාපෙතුං ලභති. භික්ඛුනොවාදකෙන පන සාට්ඨකථානි තීණි පිටකානි උග්ගහෙතබ්බානි. අසක්කොන්තෙන චතූසු නිකායෙසු එකස්ස අට්ඨකථා පගුණා කාතබ්බා. එකනිකායෙන හි සෙසනිකායෙසුපි පඤ්හං කථෙතුං සක්ඛිස්සති. සත්තසු පකරණෙසු චතුප්පකරණස්ස අට්ඨකථා පගුණා කාතබ්බා. තත්ථ ලද්ධනයෙන සෙසපකරණෙසු පඤ්හං කථෙතුං සක්ඛිස්සති. විනයපිටකං පන නානත්ථං නානාකාරණං. තස්මා තං සද්ධිං අට්ඨකථාය පගුණං කාතබ්බමෙව. එත්තාවතා හි භික්ඛුනොවාදකො බහුස්සුතො හොතීති.

උභයානි ඛො පනස්සාති ආදි පන යස්මා අඤ්ඤස්මිං සතිකාලෙ නවඞ්ගම්පි බාහුසච්චං සති සාට්ඨකථං විනයපිටකං විනා න වට්ටති යෙව, තස්මා විසුං වුත්තං. තත්ථ **විත්ථාරෙනාති** උභතොවිභඞ්ගෙන සද්ධිං; **ස්වාගතානීති** සුට්ඨු ආගතානි; යථා ආගතානි පන ස්වාගතානි හොන්ති, තං දස්සෙතුං "සුවිභත්තානී"ති ආදි වුත්තං. තත්ථ **සුවිභත්තානීති** සුට්ඨු විභත්තානි; පදපච්චාභට්ඨසඞ්කරදොසවිරහිතානි; **සුප්පවත්තීනීති** පගුණානි වාචුග්ගතානි; **සුවිනිච්ඡිතානි සුත්තසොති**[3] ඛන්ධකපරිවාරතො ආනෙතබ්බසුත්තවසෙන සුට්ඨු විනිච්ඡිතානි; **අනුබ්‍යඤ්ජනසොති** අක්ඛරපදපාරිපූරියා ච සුවිනිච්ඡිතානි අඛණ්ඩානි අවිපරීතක්ඛරානි; **එතෙන** අට්ඨකථා දීපිතා. අට්ඨකථාතො හි **එස**

---

1. සෑ. උග්ගණ්හිතුං. 2. සෑ. මත්තම්පි. 3. මු. සුත්තතොති.

විනිවජ්ඣකො හොතීති. **කල්‍යාණවාචොති** සිථිලධනිතාදීනං යථාවිධානවචනෙන පරිමණ්ඩලපදබ්‍යඤ්ජනාය පොරියා වාචාය **සමන්නාගතො** විස්සට්ඨාය අනෙලගලාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; **කල්‍යාණවාක්කරණොති** මධුරස්සරො; මාතුගාමො හි සරසම්පත්තිරතො. තස්මා පරිමණ්ඩලපදබ්‍යඤ්ජනම්පි වචනං සරසම්පත්තිරහිතං හීළෙති. **යෙභුය්‍යෙන භික්ඛුනීනං පියො හොති මනාපොති** සබ්බාසං පියො නාම දුල්ලභො. බහුතරානං[1] පන පණ්ඩිතානං භික්ඛුනීනං සීලාචාරසම්පත්තියා පියො හොති මනාවඩ්ඪනකො; **පටිබලො හොති භික්ඛුනියො ඔවදිතුන්ති** සුත්තං ච කාරණං ච දස්සෙත්වා වට්ටභයෙන තජ්ජෙත්වා භික්ඛුනියො ඔවදිතුං තාදිසං[2] ධම්මං දෙසෙතුං සමත්ථො හොති; **කාසායවත්ථවසනායාති** කාසායවත්ථනිවත්ථාය; **ගරුධම්මන්ති** ගිහිකාලෙ භික්ඛුනියා කායසංසග්ගං වා සික්ඛමානාසාමණෙරීසු[3] මෙථුනධම්මං වා අනජ්ඣාපන්නපුබ්බො හොති; මාතුගාමො හි පුබ්බෙ කතමනුස්සරන්තො සංවරෙ ඨිතස්සාපි ධම්මදෙසනාය ගාරවං න කරොති. අථ වා තස්මිංයෙව අසද්ධම්මෙන චිත්තං උප්පාදෙති. **වීසතිවස්සො වාති** උපසම්පදාය වීසතිවස්සො, තතො අතිරෙකවස්සො වා; එවරූපො හි[4] විසභාගෙහි වත්ථූහි පුනප්පුනං සමාගච්ඡන්තොපි දහරො විය සහසා සීලවිනාසං න පාපුණාති. අත්තනො වයං පච්චවෙක්ඛිත්වා අයුත්තට්ඨානෙ ඡන්දරාගං විනෙතුං පටිබලො හොති. තෙන වුත්තං "**වීසතිවස්සො වා හොති අතිරෙකවීසතිවස්සො වා**"ති. එත්ථ ච "සීලවා"ති ආදි එකමඞ්ගං, "බහුස්සුතො හොතී"ති ආදි දුතියං, "උභයානි ඛො පනස්සා"ති ආදි තතියං, "කල්‍යාණවාචො හොති කල්‍යාණවාක්කරණො"ති චතුත්ථං, "යෙභුය්‍යෙන භික්ඛුනීනං පියො හොති මනාපො"ති පඤ්චමං, "පටිබලො හොති භික්ඛුනියො ඔවදිතු"න්ති ඡට්ඨං, "න ඛො පනෙත"න්ති ආදි සත්තමං, "වීසතිවස්සො"ති ආදි අට්ඨමන්ති වෙදිතබ්බං.

ඤත්තිචතුත්ථෙනාති පුබ්බෙ වත්ථුස්මිං වුත්තනයෙනෙව;[5] **ගරුධම්මෙහීති** ගරුකෙහි ධම්මෙහි; තෙ හි ගාරවං කත්වා භික්ඛුනීහි සම්පටිච්ඡිතබ්බත්තා ගරුධම්මාති වුච්චන්ති. **එකතො උපසම්පන්නායාති** එත්ථ භික්ඛුනීනං සන්තිකෙ එකතො උපසම්පන්නාය; යො ගරුධම්මෙ න වදති,[6] තස්ස දුක්කටං. භික්ඛූනං සන්තිකෙ උපසම්පන්නාය පන යථාවත්ථුකමෙව. **පරිවෙණං සම්මජ්ජිත්වාති** සචෙ පාතො අසම්මට්ඨං සම්මට්ඨම්පි වා පුන තිණපණ්ණාදීහි[7] උක්කලාපං[8] පාදප්පහාරෙහි ච විකිණ්ණවාලිකං ජාතං, සම්මජ්ජිතබ්බං. අසම්මට්ඨං හි තං දිස්වා "අය්‍යො අත්තනො නිස්සිතකෙ දහරභික්ඛූපි වත්තපටිපත්තියං[9] න යොජෙති. ධම්මංයෙව කථෙතී"ති තා භික්ඛුනියො අසොතුකාමා විය භවෙය්‍යුං. තෙන වුත්තං "පරිවෙණං සම්මජ්ජිත්වා"ති. අනාගාමිතො

---

1. සයා., බහුස්සුතානං. 2. සයා. තාදිසං. 3. සී. මු. & 1. සාමණෙරීසු. 4. සයා. එවරූපො පි. 5. සයා. වුත්තනයෙනෙව. 6. සයා. ඔවදති. 7. සී. මු. පණ්ණාදීහි. 8. සී. මු. උක්ලාපං. 9. සී. මු. පටිපත්තියං.

පන භික්ඛුණියො ආගච්ඡන්තියො පිපාසිතා ච කිලන්තා ච හොන්ති. තා පානීයං ච හත්ථපාදමුඛසීතලකරණං ච පච්චාසිංසන්ති. තස්මිං ච අසති පුරිමනයෙනෙව අගාරවං ජනෙත්වා අසොතුකාමාපි හොන්ති. තෙන වුත්තං "**පානීයං පරිභොජනීයං උපට්ඨපෙත්වා**"ති. **ආසනෙනාති** නීචපීඨකඵලකතට්ටිකකටසාරකාදිභෙදං අන්තමසො සාඛාභඞ්ගම්පි 'ඉදං තාසං ආසනං භවිස්සතී'ති එවං ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා; ධම්මදෙසනාපත්තිමොචනත්ථං පන දුතියො ඉච්ඡිතබ්බො. තෙන වුත්තං "**දුතියං ගහෙත්වා නිසීදිතබ්බ**"න්ති. න විහාරපච්චන්තෙ. අථ ඛො විහාරමජ්ඣෙ උපොසථාගාරස්ස වා භොජනසාලාය වා ද්වාරෙ සබ්බෙසං ඔසරණට්ඨානෙ නිසීදිතබ්බං.

සමග්ගත්ථාති සබ්බා ආගතත්ථායි අත්ථො. **වත්තන්තීති** ආගච්ඡන්ති; පගුණා වාචුග්ගතාති අත්ථො. **නිය්‍යාදෙතබ්බාති** අප්පෙතබ්බා; **ඔසාරෙතබ්බාති** පාළි වත්තබ්බා; **වස්සසතූපසම්පන්නායාති** ආදි වත්තබ්බපාළිදස්සනං; තත්ථ **සාමීචිකම්මන්ති** මග්ගසම්පදානබීජන පානීයාපුච්ඡනාදිකං අනුච්ඡවිකවත්තං; එත්ථ ච භික්ඛුණියා භික්ඛුස්ස අභිවාදනං නාම අන්තොගාමෙ වා බහිගාමෙ වා අන්තොවිහාරෙ වා බහි විහාරෙ වා අන්තරඝරෙ වා රථිකාය වා අන්තමසො රජ්ජුස්සාරණායපි වත්තමානාය දෙවෙ වස්සමානෙ සකද්දමාය භූමියා ඡත්තපත්ත හත්ථායපි හත්ථිඅස්සාදීහි අනුබද්ධායපි කාතබ්බමෙව. එකාබද්ධාය පාළියා භික්ඛාචාරං පවිසන්තෙ දිස්වා එකස්මිං ඨානෙ "පණමාමි අය්‍යා"ති වන්දිතුං වට්ටති. සචෙ අන්තරන්තරා ද්වාදස හත්ථෙ මුඤ්චිත්වා ගච්ඡන්ති, විසුං විසුං වන්දිතබ්බා. මහාසන්නිපාතෙ නිසින්නෙ එකස්මිං යෙව ඨානෙ වන්දිතුං වට්ටති. එස නයො අඤ්ජලිකම්මෙපි. යත්ථ කත්ථචි නිසින්නාය පන පච්චුට්ඨානං කාතබ්බං. තස්ස තස්ස සාමීචිකම්මස්ස අනුරූපෙ පදෙසෙ[1] ච කාලෙ ච තං තං කාතබ්බං. **සක්කත්වාති** යථා කතො සුකතො හොති, එවං කත්වා; **ගරු කත්වාති** තත්ථ ගාරවං ජනෙත්වා; **මානෙත්වාති** මනෙන පියං කත්වා; **පූජෙත්වාති** ඉමෙසං යෙව තිණ්ණං කිච්චානං කරණෙන පූජෙත්වා; **අනතික්කමනීයොති**[2] න අතික්කමිතබ්බො.

අභික්ඛුකෙ ආවාසෙති එත්ථ සචෙ භික්ඛුණිඋපස්සයතො අඩ්ඪයොජනබ්භන්තරෙ ඔවාදදායකා[3] භික්ඛූ න වසන්ති, අයං අභික්ඛුකො ආවාසො නාම. එත්ථ වස්සං න වසිතබ්බං. වුත්තඤ්හෙතං "අභික්ඛුකො නාම ආවාසො: න සක්කා හොති ඔවාදාය වා සංවාසාය වා ගන්තු"න්ති[4]. න ච සක්කා තතො පරං පච්ඡාභත්තං ගන්ත්වා ධම්මං සුත්වා ආගන්තුං. සචෙ තත්ථ වස්සං වසිතුං අනිච්ඡමානා භික්ඛුණියො ඤාතකා වා උපට්ඨාකා වා එවං වදන්ති: "වසථ

1. සී. මු. අනුරූපදෙසෙ. 2. සයා. නාතික්කමනීයොති,
3. සයා. ඔකාසෙ ඔවාදදායකා.
4. භික්ඛුණිවිභඞ්ග-ආරාමවග්ග 6.

අය්‍යෙ, මයං භික්ඛූ ආනෙස්සාමා”ති, වට්ටති. සචෙ පන වුත්තප්පමාණෙ පදෙසෙ වස්සං උපගන්තුකාමා භික්ඛූ ආගන්ත්වා සාඛාමණ්ඩපෙපි එකරත්තං වුත්ථා ගච්ඡන්ති, න නිමන්තිතා හුත්වා ගන්තුකාමා, එත්තාවතාපි සභික්ඛුකො ආවාසො හොති. එත්ථ වස්සං උපගන්තුං වට්ටති. උපගච්ඡන්තීහි ච පක්ඛස්ස තෙරසියංයෙව භික්ඛූ යාචිතබ්බා “මයං අය්‍යා තුම්හාකං ඔවාදෙන වසිස්සාමා”ති. යතො පන උජුනා මග්ගෙන අඩ්ඪයොජනෙ භික්ඛූනං වසනට්ඨානං, තෙන පන මග්ගෙන ගච්ඡන්තීනං ජීවිතන්තරායො වා බ්‍රහ්මචරියන්තරායො වා හොති, අඤ්ඤෙන මග්ගෙන ගච්ඡන්තීනං අතිරෙකාඩ්ඪයොජනං හොති, අයං අභික්ඛුකාවාසට්ඨානෙයෙව තිට්ඨති. සචෙ පන තතො ගාවුතමත්තෙන අඤ්ඤො භික්ඛුනිඋපස්සයො ඛෙමට්ඨානෙ හොති, තාහි භික්ඛුනීහි තා භික්ඛුනියො යාචිත්වා පුන ගන්ත්වා භික්ඛූ යාචිතබ්බා “අය්‍යා අම්හාකං උජුකමග්ගෙ අන්තරායො අත්ථි. අඤ්ඤෙන මග්ගෙන අතිරෙකඩ්ඪයොජනං හොති. අසුකමග්ගෙ පන අම්හාකං උපස්සයතො ගාවුතමත්තෙන අඤ්ඤො භික්ඛුනිඋපස්සයො අත්ථි. අය්‍යානං සන්තිකා තත්ථ ආගන්ත්වා ඔවාදෙන වසිස්සාමා”ති. තෙහි භික්ඛූහි සම්පටිච්ඡිතබ්බං. තතො තාහි භික්ඛුනීහි තං භික්ඛුනිඋපස්සයං ආගන්ත්වා උපොසථො කාතබ්බො. තා වා භික්ඛුනියො දිස්වා අත්තනො උපස්සයමෙව ගන්ත්වා කාතුම්පි වට්ටති. සචෙ පන වස්සං උපගන්තුකාමා භික්ඛූ චාතුද්දසෙ විහාරං ආගච්ඡන්ති, භික්ඛුනීහි ච “ඉධ අය්‍යා වස්සං වසිස්සථා”ති පුච්ඡිතා “ආමා”ති වත්වා පුන තාහි “තෙන හි අය්‍යා මයම්පි තුම්හාකං ඔවාදං අනුජීවන්තියො වසිස්සාමා”ති වුත්තා දුතියදිවසෙ ගාමෙ භික්ඛාචාරසම්පදං අපස්සන්තා “න සක්කා ඉධ වසිතු”න්ති පක්කමන්ති. අථ තා භික්ඛුනියො උපොසථදිවසෙ විහාරං ගතා භික්ඛූ න පස්සන්ති, එත්ථ කිං කාතබ්බන්ති?. යත්ථ භික්ඛූ වසන්ති, තත්ථ ගන්ත්වා පච්ඡිමිකාය වස්සං උපගන්තබ්බං. “පච්ඡිමිකාය වස්සං උපගන්තුං ආගමිස්සන්තී”ති වා ආභොගං කත්වා ආගතානං සන්තිකෙ ඔවාදෙන වසිතබ්බං. සචෙ පන පච්ඡිමිකායපි න කොචි ආගච්ඡන්ති,[1] අන්තරාමග්ගෙ ච රාජභයං වා චොරභයං වා දුබ්භික්ඛං වා හොති, අභික්ඛුකාවාසෙ වසන්තියා ආපත්ති. වස්සච්ඡෙදං කත්වා ගච්ඡන්තියාපි ආපත්ති. සා රක්ඛිතබ්බා. ආපදාසු හි අභික්ඛුකෙ ආවාසෙ වසන්තියා අනාපත්ති වුත්තා. සචෙ ආගන්ත්වා වස්සං උපගතා භික්ඛූ පුන කෙනචි කාරණෙන පක්කමන්ති, වසිතබ්බමෙව. වුත්තං හෙතං “අනාපත්ති වස්සූපගතා භික්ඛූ පක්කන්තා වා හොන්ති විබ්භන්තා වා කාලකතා වා පක්ඛසඞ්කන්තා වා ආපදාසු උම්මත්තිකාය ආදිකම්මිකායා”ති.[2] පවාරෙන්තියා පන යත්ථ භික්ඛූ අත්ථි, තත්ථ ගන්ත්වා පවාරෙතබ්බං.

1. සයා. කොචි ආගච්ඡති.

2. භික්ඛුනීවිභඞ්ග-ආරාමවග්ග, (6)

අන්වද්ධමාසන්ති අද්ධමාසෙ අද්ධමාසෙ; ද්වෙ ධම්මා පච්චාසිංසිතබ්බාති ද්වෙ ධම්මා ඉච්ඡිතබ්බා; උපොසථපුච්ඡකන්ති උපොසථපුච්ඡනං; තත්‍ථ පණ්ණරසිකෙ උපොසථෙ පක්ඛස්ස චාතුද්දසියං චාතුද්දසිකෙ තෙරසියං ගන්ත්වා උපොසථො පුච්ඡිතබ්බො; මහාපච්චරියං පන පක්ඛස්ස තෙරසියංයෙව ගන්ත්වා "අයං උපොසථො චාතුද්දසිකො පණ්ණරසිකොති පුච්ඡිතබ්බ"න්ති වුත්තං. උපොසථදිවසෙ ඔවාදත්‍ථාය උපසඞ්කමිතබ්බං. පාටිපදදිවසතො පන පට්ඨාය ධම්මසවණත්‍ථාය ගන්තබ්බං.

ඉති භගවා අඞ්ගසස කම්මස්ස ඔකාසං අදත්වා නිරන්තරං භික්ඛුණීනං භික්ඛූනං සන්තිකෙ ගමනමෙව පඤ්ඤපෙසි. කස්මා? මන්දපඤ්ඤත්තා මාතුගාමස්ස. මන්දපඤ්ඤො හි මාතුගාමො. තස්ස නිච්චං ධම්මසවණං බහූපකාරං. එවඤ්ච සති 'යං මයං ජානාම, තදෙව අය්‍යා ජානන්තී"ති මානං අකත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං පයිරුපාසමානා සාත්‍ථකං පබ්බජ්ජං කරිස්සන්ති, තස්මා භගවා එවමකාසි. භික්ඛුණියොපි යථානුසිට්ඨං පටිපජ්ජිස්සාමාති සබ්බා එව නිරන්තරං විහාරං උපසඞ්කමිංසු. වුත්තඤ්හෙතං: "තෙන ඛො පන සමයෙන සබ්බො භික්ඛුණීසඞ්ඝො ඔවාදං ගච්ඡති. මනුස්සා උජ්ඣායන්ති ඛීයන්ති විපාචෙන්ති: ජායායො ඉමා ඉමෙසං. ජාරියො ඉමා ඉමෙසං. ඉදානි'මෙ ඉමාහි සද්ධිං අභිරමිස්සන්තී"ති. භගවතො එතමත්‍ථං ආරොචෙසුං. න භික්ඛවෙ සබ්බෙන භික්ඛුණීසඞ්ඝෙන ඔවාදො ගන්තබ්බො. ගච්ඡෙය්‍ය චෙ ආපත්ති දුක්කටස්ස. අනුජානාමි භික්ඛවෙ චතූහි පඤ්චහි භික්ඛුණීහි ඔවාදං ගන්තු"න්ති.[a] පුනපි තථෙව උජ්ඣායිංසු. පුන භගවා "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ද්වෙ තිස්සො[1] භික්ඛුණීහි[2] ඔවාදං ගන්තු"න්ති[a] ආහ. තස්මා භික්ඛුණීසඞ්ඝෙන ද්වෙ තිස්සො භික්ඛුණියො යාචිත්වා පෙසෙතබ්බා: "එථය්‍යෙ, භික්ඛුසඞ්ඝං ඔවාදූපසඞ්කමනං යාචථ. 'භික්ඛුණීසඞ්ඝො අය්‍යා, භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති, ලභතු කිර අය්‍යා භික්ඛුණීසඞ්ඝො ඔවාදූපසඞ්කමන'න්ති. තාහි භික්ඛුණීහි ආරාමං ගන්තබ්බං.[3] තතො ඔවාදපටිග්ගාහකං එකං භික්ඛුං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා, (?) සො භික්ඛු එකාය භික්ඛුණියා එවමස්ස වචනීයො 'භික්ඛුණීසඞ්ඝො අය්‍ය, භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති. ලභතු කිර අය්‍ය භික්ඛුණීසඞ්ඝො ඔවාදූපසඞ්කමන'න්ති. තෙන භික්ඛුනා පාතිමොක්ඛුද්දෙසකො භික්ඛු උපසඞ්කමිත්වා එවමස්ස වචනීයො 'භික්ඛුණීසඞ්ඝො භන්තෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති. ලභතු කිර භන්තෙ භික්ඛුණීසඞ්ඝො ඔවාදූපසඞ්කමන'න්ති. පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙන වත්තබ්බො 'අත්‍ථි කොචි භික්ඛු භික්ඛුණොවාදකො

1, ද්වෙ තිස්සො? 2, සමා. & සී. මු. භික්ඛුණියො. 3, ආරාමො ගන්තබ්බො?

a. චුල්ලවග්ග-භික්ඛුණීක්ඛන්ධකෙ.

සම්මතො?'ති. සචෙ හොති කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො, පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙන වත්තබ්බො: 'ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො. තං භික්ඛුනිසඞ්ඝො උපසඞ්කමතූ'ති. සචෙ න හොති කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො, පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙන වත්තබ්බො 'කො ආයස්මා උස්සහති භික්ඛුනියො ඔවදිතු'න්ති?. සචෙ කොචි උස්සහති භික්ඛුනියො ඔවදිතුං, සො ච හොති අට්ඨඞ්ගෙහි සමන්නාගතො, තං සම්මන්නිත්වා වත්තබ්බො: 'ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො. තං භික්ඛුනිසඞ්ඝො උපසඞ්කමතූ'ති. සචෙ පන කොචි න උස්සහති[1] භික්ඛුනියො ඔවදිතුං, පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙන වත්තබ්බො 'නත්ථි කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො. පාසාදිකෙන භික්ඛුනිසඞ්ඝො සම්පාදෙතූ''ති.[a] එත්තාවතා හි සකලං සික්ඛත්තයසඞ්ගහං සාසනමාරොචිතං හොති. තෙන භික්ඛුනා 'සාධූ'ති සම්පටිච්ඡිත්වා පාටිපදෙ භික්ඛුනීනං ආරොචෙතබ්බං. භික්ඛුනිසඞ්ඝෙනපි තා භික්ඛුනියො පෙසෙතබ්බා "ගච්ඡථ'ය්‍යෙ. පුච්ඡථ 'කිං අය්‍ය[2] ලභති භික්ඛුනිසඞ්ඝො ඔවාදූපසඞ්කමන''න්ති. තාහි 'සාධු අය්‍යා'ති සම්පටිච්ඡිත්වා ආරාමං ගන්ත්වා තං භික්ඛුං උපසඞ්කමිත්වා එවං වත්තබ්බං: "කිං අය්‍ය ලභති භික්ඛුනිසඞ්ඝො ඔවාදූපසඞ්කමන''න්ති. තෙන වත්තබ්බං "නත්ථි කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො. පාසාදිකෙන භික්ඛුනිසඞ්ඝො සම්පාදෙතූ''ති. තාහි 'සාධු අය්‍යා'ති සම්පටිච්ඡිතබ්බං. එකතො ආගතානං වසෙන චෙතං වුත්තං. තාසු පන එකාය භික්ඛුනියා වත්තබ්බං ච සම්පටිච්ඡිතබ්බං ච. ඉතරා තස්සා සහායිකා. සචෙ පන භික්ඛුනිසඞ්ඝො වා භික්ඛුසඞ්ඝො වා න පූරති, උභයතොපි වා ගණමත්තමෙව, පුග්ගලමත්තං වා හොති, එකා භික්ඛුනී වා බහූහි භික්ඛුනිඋපස්සයෙහි ඔවාදත්ථාය පෙසිතා හොති, තත්‍රායං වචනක්කමො:—

"භික්ඛුනියො අය්‍ය භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දන්ති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචන්ති ලභන්තු කිර අය්‍ය[2] භික්ඛුනියො ඔවාදූපසඞ්කමන''න්ති. "අහං අය්‍ය භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දාමි. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචාමි. ලභාමහං අය්‍ය[2] ඔවාදූපසඞ්කමන''න්ති. "භික්ඛුනිසඞ්ඝො අය්‍ය අය්‍යානං පාදෙ වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති. ලභතු කිර අය්‍ය භික්ඛුනිසඞ්ඝො ඔවාදූපසඞ්කමන''න්ති. "භික්ඛුනියො අය්‍ය අය්‍යානං පාදෙ වන්දන්ති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචන්ති ලභන්තු කිර අය්‍ය භික්ඛුනියො ඔවාදූපසඞ්කමන''න්ති. "අහං අය්‍ය අය්‍යානං පාදෙ වන්දාමි. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචාමි. ලභාමහං අය්‍ය ඔවාදූපසඞ්කමන''න්ති. "භික්ඛුනිසඞ්ඝො අය්‍ය අය්‍යස්ස පාදෙ වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති. ලභතු කිර අය්‍ය භික්ඛුනිසඞ්ඝො ඔවාදූපසඞ්කමන''න්ති.

---

1. සී. මු. උස්සහති භික්ඛු   2. සී. මු. අය්‍යා.

a. චුල්ලවග්ග - භික්ඛුනික්ඛන්ධකෙ.

"භික්ඛුණියො අය්‍ය අය්‍යස්ස පාදෙ වන්දන්ති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචන්ති. ලභන්තු කිර අය්‍ය භික්ඛුණියො ඔවාදූපසඞ්කමන"න්ති. "අහං අය්‍ය අය්‍යස්ස පාදෙ වන්දාමි. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචාමි. ලභාමහං අය්‍ය ඔවාදූපසඞ්කමන"න්ති. "භික්ඛුණිසඞ්ඝො ච අය්‍ය[1]-භික්ඛුණියො ච-භික්ඛුණී ච භික්ඛුසඞ්ඝස්ස-අය්‍යානං-අය්‍යස්ස පාදෙ වන්දති, වන්දන්ති, වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනං ච යාචති, යාචන්ති, යාචති. ලභතු කිර, ලභන්තු කිර, ලභතු කිර අය්‍ය භික්ඛුණිසඞ්ඝො ච-භික්ඛුණියො ච-භික්ඛුණී ච ඔවාදූපසඞ්කමන"න්ති.

තෙනාපි භික්ඛුනා උපොසථකාලෙ එවං වත්තබ්බං: "භික්ඛුණියො භන්තෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දන්ති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචන්ති. ලභන්තු කිර භන්තෙ භික්ඛුණියො ඔවාදූපසඞ්කමන"න්ති. "භික්ඛුණී භන්තෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති. ලභතු කිර භන්තෙ භික්ඛුණී ඔවාදූපසඞ්කමන"න්ති. "භික්ඛුණිසඞ්ඝො භන්තෙ-භික්ඛුණියො භන්තෙ-භික්ඛුණී භන්තෙ ආයස්මන්තානං පාදෙ වන්දති: ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති. ලභතු කිර භන්තෙ භික්ඛුණී ඔවාදූපසඞ්කමන"න්ති. "භික්ඛුණිසඞ්ඝො ච භන්තෙ, භික්ඛුණියො ච, භික්ඛුණී ච භික්ඛුසඞ්ඝස්ස, ආයස්මන්තානං, පාදෙ[2] වන්දති-වන්දන්ති-වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති-යාචන්ති-යාචති. ලභතු කිර-ලභන්තු කිර-ලභතු කිර භන්තෙ භික්ඛුණිසඞ්ඝො ච, භික්ඛුණියො ච භික්ඛුණී ච, ඔවාදූපසඞ්කමන"න්ති.

පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙනාපි සචෙ සම්මතො භික්ඛු අත්ථි, පුරිමනයෙනෙව තං භික්ඛුණියො ච-තං භික්ඛුණී ච-තං භික්ඛුණිසඞ්ඝො ච-භික්ඛුණියො ච-භික්ඛුණී ච උපසඞ්කමන්තු-උපසඞ්කමතු-උපසඞ්කමතු-උපසඞ්කමන්තු-උපසඞ්කමතූති වත්තබ්බං. සචෙ නත්ථි, පාසාදිකෙන භික්ඛුණියො-භික්ඛුණිසඞ්ඝො ච-භික්ඛුණියො ච-භික්ඛුණී ච-සම්පාදෙන්තු-සම්පාදෙතු-සම්පාදෙන්තු-සම්පාදෙතූති වත්තබ්බං. ඔවාදපටිග්ගාහකෙන පාටිපදෙ පච්චාහරිත්වා තථෙව වත්තබ්බං.[3] ඔවාදං පන බාලගිලානගමිකෙ ඨපෙත්වා අඤ්ඤො, සචෙපි ආරඤ්ඤකො හොති, අප්පටිග්ගහෙතුං න ලභති. වුත්තං හෙතං භගවතා "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ඨපෙත්වා බාලං ඨපෙත්වා ගිලානං ඨපෙත්වා ගමිකං අවසෙසෙහි ඔවාදං ගහෙතු"න්ති.[a] තත්ථ යො චාතුද්දසිකෙ පණ්ණරසිකෙසු වා උපොසථෙසු පාටිපදෙ වා ගන්තුකාමො, සො ගමියො. දුතියපක්ඛදිවසෙ ගච්ඡන්තෙනාපි අග්ගහෙතුං න ලභති. "න භික්ඛවෙ ඔවාදො න ගහෙතබ්බො. යො න ගණ්හෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්කටස්සා"ති[a] වුත්තං ආපත්තිං ආපජ්ජති යෙව. ඔවාදං ගහෙත්වා ච උපොසථග්ගෙ අනාරොචෙතුං වා පාටිපදෙ භික්ඛුණීනං අපච්චාහරිතුං වා න

---

1. සී. මු අය්‍යා. 2. සී. මු. අය්‍යස්ස පාදෙ.

3. ස්‍යාමක්ඛර පොත්ථකෙ ඉමෙසං පාඨානං කාචි විසදිසතා දිස්සති.

a. චුල්ලවග්ග-භික්ඛුණීඛන්ධකෙ.

වට්ටති. වුත්තං හෙතං “න භික්ඛවෙ ඔවාදො නාරොචෙතබ්බො. යො නාරොචෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්කටස්සා”ති.[a] අපරම්පි වුත්තං: “න භික්ඛවෙ ඔවාදො න පච්චාහරිතබ්බො. යො න පච්චාහරෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්කටස්සා”ති[a]. තත්ථ ආරඤ්ඤකෙන පච්චාහරණත්ථං සඞ්කෙතො කාතබ්බො. වුත්තං හෙතං “අනුජානාමි භික්ඛවෙ ආරඤ්ඤකෙන භික්ඛුනා ඔවාදං ගහෙතුං. සඞ්කෙතං ච කාතුං අත්‍ර පටිහරිස්සාමී”ති[a]. තස්මා ආරඤ්ඤකො භික්ඛු සචෙ භික්ඛුනීනං වසනගාමෙ භික්ඛං ලභති, තත්ථෙව චරිත්වා භික්ඛුනියො දිස්වා ආරොචෙත්වා ගන්තබ්බං. නො චෙ තස්ස තත්ථ භික්ඛා සුලභා හොති[1], සාමන්තගාමෙ චරිත්වා භික්ඛුනීනං ගාමං ආගම්ම තථෙව කාතබ්බං. සචෙ දූරං ගන්තබ්බං හොති, සඞ්කෙතො කාතබ්බො “අහං අමුකං නාම තුම්හාකං ගාමද්වාරෙ සභං වා මණ්ඩපං වා රුක්ඛමූලං වා උපසඞ්කමිස්සාමි. තත්‍ර ආගච්ඡෙය්‍යාථා”ති. භික්ඛුනීහි තත්ථ ගන්තබ්බං.[2] අගන්තුං න ලභන්ති. වුත්තං හෙතං “න භික්ඛවෙ භික්ඛුනියා සඞ්කෙතං න ගන්තබ්බං. යා න ගච්ඡෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්කටස්සා”ති.[a]

උභතොසඞ්ඝෙ තීහි ඨානෙහි පවාරෙතබ්බන්ති එත්ථ භික්ඛුනීහි චාතුද්දසෙ අත්තනා පවාරෙත්වා උපොසථෙ භික්ඛුසඞ්ඝෙ පවාරෙතබ්බං. වුත්තං හෙතං: “අනුජානාමි භික්ඛවෙ අජ්ජතනාය පවාරෙත්වා අපරජ්ජු භික්ඛුසඞ්ඝං[3] පවාරෙතු”න්ති. භික්ඛුනීසඞ්ඝො වුත්තනයෙනෙව වෙත්ථ විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. වුත්තං හෙතං:– “තෙන ඛො පන සමයෙන සබ්බො භික්ඛුනීසඞ්ඝො පවාරෙන්තො කොලාහලමකාසි. භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙසුං. අනුජානාමි භික්ඛවෙ එකං භික්ඛුනිං බ්‍යත්තං පටිබලං සම්මන්නිතුං භික්ඛුනීසඞ්ඝස්ස අත්ථාය භික්ඛුසඞ්ඝං[3] පවාරෙතුං. එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ සම්මන්නිතබ්බා: පඨමං භික්ඛුනී යාචිතබ්බා. යාචිත්වා බ්‍යත්තාය භික්ඛුනියා පටිබලාය සඞ්ඝො ඤාපෙතබ්බො: ‘සුණාතු මෙ අය්‍යෙ සඞ්ඝො, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඞ්ඝො ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුනිං සම්මන්නෙය්‍ය භික්ඛුනීසඞ්ඝස්ස අත්ථාය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙතුං. එසා ඤත්ති. සුණාතු මෙ අය්‍යෙ සඞ්ඝො, සඞ්ඝො ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුනිං සම්මන්නති භික්ඛුනීසඞ්ඝස්ස අත්ථාය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙතුං. යස්සා අය්‍යාය ඛමති ඉත්ථන්නාමාය භික්ඛුනියා සම්මති භික්ඛුනීසඞ්ඝස්ස අත්ථාය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙතුං, සා තුණ්හස්ස. යස්සා නක්ඛමති, සා භාසෙය්‍ය. සම්මතා සඞ්ඝෙන ඉත්ථන්නාමා භික්ඛුනී භික්ඛුනීසඞ්ඝස්ස අත්ථාය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙතුං. ඛමති සඞ්ඝස්ස. තස්මා තුණ්හී එවමෙතං ධාරයාමී’ති. තාය සම්මතාය භික්ඛුනියා භික්ඛුනීසඞ්ඝං ආදාය භික්ඛුසඞ්ඝං උපසඞ්කමිත්වා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා එවමස්ස වචනීයො: ‘භික්ඛුනී

1. ස්‍යා., නො හොති. 2. සී. මු. ගන්තබ්බා, 3. සී. මු. භික්ඛුසඞ්ඝෙ,
a. චුල්ලවග්ග-භික්ඛුනික්ඛන්ධක.

සඞ්ඝා අය්‍ය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙති දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදතය්‍ය[1] භික්ඛුසඞ්ඝො භික්ඛුනිසඞ්ඝං අනුකම්පං උපාදාය. පස්සන්තො පටිකරිස්සති. දුතියම්පි අය්‍ය, තතියම්පි අය්‍ය, භික්ඛුනිසඞ්ඝො-පෙ-පටිකරිස්සතී"ති. සචෙ භික්ඛුනිසඞ්ඝො න පූරති, "භික්ඛුනියො අය්‍ය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙන්ති දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදතය්‍ය[1] භික්ඛුසඞ්ඝො භික්ඛුනියො[2] අනුකම්පං උපාදාය. පස්සන්තියො පටිකරිස්සන්තී"ති ච, "අහං අය්‍ය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙමි දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදතු මං අය්‍ය භික්ඛුසඞ්ඝො අනුකම්පං උපාදාය. පස්සන්තී පටිකරිස්සාමී"ති ච එවං තික්ඛත්තුං වත්තබ්බං. සචෙ භික්ඛුසඞ්ඝො න පූරති, "භික්ඛුනිසඞ්ඝො අය්‍යා අය්‍යෙ පවාරෙති දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදන්තය්‍යා[3] භික්ඛුනිසඞ්ඝං අනුකම්පං උපාදාය. පස්සන්තො පටිකරිස්සතී"ති ච, "භික්ඛුනිසඞ්ඝො අය්‍ය අය්‍යං පවාරෙති දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදතායය්‍යො භික්ඛුනිසඞ්ඝං අනුකම්පං උපාදාය. පස්සන්තො පටිකරිස්සතී"ති ච, එවං තික්ඛත්තුං වත්තබ්බං. උභින්නං අපාරිපූරියා "භික්ඛුනියො අය්‍යා අය්‍යෙ පවාරෙන්ති දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදන්තය්‍යා[3] භික්ඛුනීනං අනුකම්පං උපාදාය පස්සන්තියො පටිකරිස්සන්තී"ති ච, "භික්ඛුනියො අය්‍ය අය්‍යං පවාරෙන්ති දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදතය්‍යො[4] භික්ඛුනියො[2] අනුකම්පං උපාදාය. පස්සන්තියො පටිකරිස්සන්තී"ති ච "අහං අය්‍යා අය්‍යෙ පවාරෙමි දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදන්තු මං අය්‍යා අනුකම්පං උපාදාය. පස්සන්තී පටිකරිස්සාමී"ති ච, "අහං අය්‍ය අය්‍යං පවාරෙමි දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදතු මං අය්‍යො අනුකම්පං උපාදාය. පස්සන්තී පටිකරිස්සාමී"ති ච, එවං තික්ඛත්තුං වත්තබ්බං.

මානත්තචරණඤ්ච **උපසම්පදාපරියෙසනා** ච යථාඨානෙයෙව ආවිභවිස්සති.

න භික්ඛුනියා කෙනචි පරියායෙනාති දසහි වා අක්කොසවත්ථූහි අඤ්ඤෙන වා කෙනචි පරියායෙන භික්ඛු නෙව **අක්කොසිතබ්බො**, න පරිභාසිතබ්බො, න භයෙන තජ්ජෙතබ්බො; **ඔවටො**ති පිහිතො වාරිතො පටික්ඛිත්තො; වචනංයෙව **වචනපථො**; **අනොවටො**ති අපිහිතො අවාරිතො අප්පටික්ඛිත්තො; තස්මා භික්ඛුනියා අධිපච්චට්ඨානෙ ජෙට්ඨකට්ඨානෙ ඨත්වා "එවං අභික්කම. එවං පටික්කම. එවං නිවාසෙහි. එවං පාරුපාහී"ති කෙනචි පරියායෙන නෙව භික්ඛු ඔවදිතබ්බො. න අනුසාසිතබ්බො. දොසං පන "දිස්වා පුබ්බෙ මහාථෙරා න එවං අභික්ක

1. ස්‍යා. වදතුය්‍ය
2. සී. මු. භික්ඛුනීනං.
3. ස්‍යා. වදන්තුය්‍යා
4. ස්‍යා. වදතුයො භික්ඛුනියො.

මන්ති. න නිවාසෙන්ති. න පාරුපන්ති. ඊදිසං කාසාවම්පි න ධාරෙන්ති. න එවං අක්ඛීනි අඤ්ජන්තී”ති ආදිනා නයෙන විජ්ජමානදොසෙ දස්සෙතුං වට්ටති. භික්ඛුනී පන “අයං බුද්ධසමණී එවං නිවාසෙති. එවං පාරුපති. මා එවං නිවාසෙහි. මා එවං පාරුපාහි. මා තිළකකම්මපණ්ණකම්මාදීනි කාරෙහී”ති යථාසුඛං භික්ඛුනිං ඔවදිතුං අනුසාසිතුං වට්ටති.

සමග්ගම්හය්‍යාති භණන්තන්ති ‘සමග්ගා අම්හ අය්‍ය’ ඉති භණන්තං භික්ඛුනිසඞ්ඝං; **අඤ්ඤං ධම්මං භණතීති** අඤ්ඤං සුත්තන්තං වා අභිධම්මං වා; සමග්ගම්හය්‍යාති වච්චන්තෙපි ඔවාදං පච්චාසිංසන්ති. තස්මා ඨපෙත්වා ඔවාදං අඤ්ඤං ධම්මං භණන්තස්ස දුක්කටං. **ඔවාදං අනීයාදෙන්තාති** එතිස්සා භගිනීයො ඔවාදොති අවත්වා; **අධම්මකම්මන්ති** ආදීසු භික්ඛුනොවාදකසම්මුතිකම්මං කම්මන්ති වෙදිතබ්බං. තත්ථ අධම්මකම්මෙ ද්වින්නං නවකානං වසෙන අට්ඨාරස පාචිත්තියානි. ධම්මකම්මෙ දුතියස්ස නවකස්ස අවසානපදෙ අනාපත්ති. සෙසෙසු සත්තරස දුක්කටානි. **උද්දෙසං දෙන්තොති** අට්ඨන්නං ගරුධම්මානං පාළිං උද්දිසන්තො; **පරිපුච්ඡං දෙන්තොති** තස්සායෙව පගුණාය ගරුධම්මපාළියා අට්ඨකථං භණන්තොති අත්ථො. **ඔසාරෙහි අය්‍යාති වුච්චමානො ඔසාරෙතීති** එවං වුච්චමානො අට්ඨගරුධම්මපාළිං ඔසාරෙතීති අත්ථො. එවං උද්දෙසං දෙන්තො පරිපුච්ඡං දෙන්තො යො ච ඔසාරෙහීති වුච්චමානො අට්ඨ ගරුධම්මෙ[1] භණති, තස්ස පාචිත්තියෙන අනාපත්ති. අඤ්ඤං ධම්මං භණන්තස්ස දුක්කටෙන අනාපත්ති. **පඤ්හං පුච්ඡති, පඤ්හං පුට්ඨො කථෙතීති** භික්ඛුනී ගරුධම්මනිස්සිතං වා ඛන්ධාදිනිස්සිතං වා පඤ්හං පුච්ඡති, තං යො භික්ඛු කථෙති, තස්සාපි අනාපත්ති. **අඤ්ඤස්සත්ථාය භණන්තන්ති** චතුපරිසති[2] ධම්මං දෙසෙන්තං භික්ඛුං උපසඞ්කමිත්වා භික්ඛුනියො සුණන්ති, තත්‍රාපි භික්ඛුස්ස අනාපත්ති. **සික්ඛමානාය සාමණෙරියාති** එතාසං දෙසෙන්තස්සාපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. පදසොධම්මසමුට්ඨානං: වාචතො ච වාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ඔවාදසික්ඛාපදං පඨමං.

---

2. 1. 3. 2.

දුතියසික්ඛාපදෙ **පරියායෙනාති** වාරෙන; පටිපාටියාති අත්ථො. **අධිචෙතසොති** අධිචිත්තවතො, සබ්බචිත්තානං අධිකෙන අරහත්තඵලචිත්තෙන සමන්නාගතස්සාති අත්ථො. **අප්පමජ්ජතොති** නප්පමජ්ජතො; අප්පමාදෙන කුසලානං ධම්මානං සාතච්චකිරියාය සමන්නාගතස්සාති වුත්තං හොති. **මුනිනොති** “යො මුනාති උභො ලොකෙ

1. සයා, ගරුධම්මෙ. 2. සයා, පරිසාය.

මුනි තෙන පවුච්චතී"ති[a] එවං උභයලොක[1] මුනනෙන වා, මොනං වුච්චති ඤාණං, තෙන ඤාණෙන සමන්නාගතත්තා වා ඛීණාසවො මුනි නාම වුච්චති. තස්ස මුනිනො. **මොනපථෙසු සික්ඛතොති** අරහත්තඤාණසඞ්ඛාතස්ස මොනස්ස පථෙසු සත්තතිංසබොධිපක්ඛියධම්මෙසු තීසු වා සික්ඛාසු සික්ඛතො; ඉදඤ්ච පුබ්බභාගපටිපදං ගහෙත්වා වුත්තං. තස්මා එවං පුබ්බභාගෙ සික්ඛතො ඉමාය සික්ඛාය මුනිභාවං පත්තස්ස මුනිනොති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො. **සොකා න භවන්ති තාදිනොති** තාදිස්ස ඛීණාසවමුනිනො අබ්භන්තරෙ ඉට්ඨවියොගාදිවත්ථුකා සොකා න සන්ති; අථ වා **තාදිනොති** තාදිලක්ඛණසමන්නාගතස්ස; එවරූපස්ස මුනිනො සොකා න භවන්තීති අයමෙත්ථ අත්ථො. **උපසන්තස්සාති** රාගාදීනං උපසමෙන උපසන්තස්ස; **සදා සතිමතොති** සතිවෙපුල්ලප්පත්තත්තා නිච්චකාලං සතියා අවිරහිතස්ස; **ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙති** අන්තලික්ඛසඞ්ඛාතෙ ආකාසෙ; න කසිණුග්ඝාටිමෙ, න රූපපරිච්ඡෙදෙ. **චඞ්කමතිපි තිට්ඨතිපීති** තාසං භික්ඛුනීනං කථං සුත්වා "ඉමා භික්ඛුනියො මං එත්තකමෙව අයං ජානාතීති අවමඤ්ඤන්ති: හන්ද දානි[2] එතාසං අත්තනො ආනුභාවං දස්සෙස්සාමී[3]"ති ධම්මබහුමානං උප්පාදෙත්වා අභිඤ්ඤාපාදකං චතුත්ථජ්ඣානං සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨාය එවරූපං ඉද්ධිපාටිහාරියං දස්සෙසි: "ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙ චඞ්කමතිපි-පෙ-අන්තරධායතිපි[4]"ති. තත්ථ **අන්තරධායතිපී[4]ති** අන්තරධායතිපි; අදස්සනම්පි ගච්ඡතීති අත්ථො. **තඤ්චෙව උදානං භණති අඤ්ඤඤ්ච** බහුං **බුද්ධවචනන්ති** ථෙරෙන කිර අත්තනො භාතුත්ථෙරස්ස සන්තිකෙ-

"පදුමං යථා කොකනදං[5] සුගන්ධං පාතො සියා ඵුල්ලමවීතගන්ධං,
අඞ්ගීරසං පස්ස විරොචමානං තපන්තමාදිච්චමිවන්තලික්ඛෙ"ති[b]

ඉමං ගාථං උද්දිසාපෙත්වා චත්තාරො මාසෙ සජ්ඣායි. න ච පගුණං කාතුමසක්ඛි. තතො නං ථෙරො "අභබ්බො ත්වං ඉමස්මිං සාසනෙ"ති විහාරා නික්කඩ්ඪාපෙසි. සො රොදමානො ද්වාරකොට්ඨකෙ අට්ඨාසි. අථ භගවා බුද්ධවිනෙය්‍යසත්තෙ[6] ඔලොකෙන්තො තං දිස්වා විහාරචාරිකං චරමානො විය තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා "චූළපන්ථක, කස්මා රොදසී?"ති ආහ. සො තං පවත්තිං ආරොචෙසි. අථස්ස භගවා සුද්ධං පිලොතිකඛණ්ඩං දත්වා "ඉදං රජොහරණං රජොහරණන්ති පරිමජ්ජාහී"ති ආහ. සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා අත්තනො නිවාසට්ඨානෙ නිසීදිත්වා තස්ස එකමන්තං පරිමජ්ජි. පරිමජ්ජිතට්ඨානං කාළකමහොසි. සො එවං පරිසුද්ධම්පි නාම වත්ථං ඉමං අත්තභාවං නිස්සාය කාළකං ජාතන්ති සංවෙගං පටිලභිත්වා විපස්සනං ආරභි. අථස්ස භගවා ආරද්ධවිරියභාවං ඤත්වා "අධිචෙතසො"ති ඉමං ඔභාසගාථං අභාසි. ථෙරො

1. ස්‍යා. උභයලොකස්ස. 2. ස්‍යා. හන්දාහං දානි. 3. සී. 1. & ස්‍යා. දස්සෙමි.
4. සී. මු. & පාචිත්තිය පාළි-අන්තරධායතිපි. 5. ස්‍යා. කොකනුදං.
6. සී. මු. බුද්ධචක්ඛුනා වෙනෙය්‍යසත්තෙ.
a. ධම්මපද. b. කොසල සංයුත්ත, දුතියවග්ග.

ගාථාපරියොසානෙ අරහත්තං පාපුණි. තස්මා ථෙරො පකතියාව ඉමං ගාථං මමායති. සො තං ඉමිස්සා ගාථාය මමායනභාවං ජානාපෙතුං තඤ්ඤෙව භණති. අඤ්ඤඤ්ච අන්තරන්තරා ආහරිත්වා බහුං බුද්ධවචනන්ති.

එකතො උපසම්පන්නායාති භික්ඛුණිසඞ්ඝෙ උපසම්පන්නාය; භික්ඛුසඞ්ඝෙ පන උපසම්පන්නං ඔවදන්තස්ස පාචිත්තියං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඉදම්පි පදසොධම්මසමුට්ඨානමෙව.

අත්ථඞ්ගතසික්ඛාපදං දුතියං.

---

2. 1. 3. 3.

තතිය සික්ඛාපදෙ-**අඤ්ඤත්‍ර සමයා ඔවදති ආපත්ති පාචිත්තියස්සාති** ආදීසු අට්ඨහි ගරුධම්මෙහි ඔවදන්තස්සෙව පාචිත්තියං; අඤ්ඤෙන ධම්මෙන දුක්කටන්ති වෙදිතබ්බං. **එකතො උපසම්පන්නායාති** භික්ඛුණිසඞ්ඝෙ උපසම්පන්නාය; භික්ඛුසඞ්ඝෙ උපසම්පන්නාය පන ඔවදතො පාචිත්තියමෙව. ඉතො පරම්පි ච යත්ථ යත්ථ "එකතො උපසම්පන්නා"ති වුච්චති, සබ්බත්ථ අයමෙවත්ථො දට්ඨබ්බො. සෙසං උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

භික්ඛුණීඋපස්සයසික්ඛාපදං තතියං.

ඉදං පනෙත්ථ **මහාපච්චරියං** වුත්තං පකිණ්ණකං: අසම්මතො චෙ භික්ඛු අත්ථඞ්ගතෙ සුරියෙ භික්ඛුණීඋපස්සයං උපසඞ්කමිත්වා අට්ඨහි ගරුධම්මෙහි ඔවදති, තීණි පාචිත්තියානි. අඤ්ඤෙන ධම්මෙන ඔවදතො ද්වෙ දුක්කටානි. එකං පාචිත්තියං. කථං? අසම්මතමූලකං දුක්කටං, උපස්සයං ගන්ත්වා අඤ්ඤෙන ධම්මෙන ඔවදනමූලකං දුක්කටං. අත්ථඞ්ගතෙ සුරියෙ ඔවදනමූලකං පාචිත්තියන්ති. සම්මතස්ස අත්ථඞ්ගතෙ සුරියෙ තත්ථ ගන්ත්වා අට්ඨහි ගරුධම්මෙහි ඔවදන්තස්ස එකා අනාපත්ති, ද්වෙ පාචිත්තියානි. කථං? සම්මතත්තා අනාපත්ති. අත්ථඞ්ගතෙ සුරියෙ ඔවදනමූලකං එකං, ගන්ත්වා[1] ගරුධම්මෙහි ඔවදනමූලකං එකන්ති ද්වෙ පාචිත්තියානි. තස්සෙව අඤ්ඤෙන ධම්මෙන ඔවදතො එකා අනාපත්ති. එකං දුක්කටං. එකං පාචිත්තියං. කථං? සම්මතත්තා අනාපත්ති. ගන්ත්වා අඤ්ඤෙන ධම්මෙන ඔවදනමූලකං දුක්කටං. අත්ථඞ්ගතෙ සුරියෙ ඔවදනමූලකං පාචිත්තියන්ති. දිවා පන ගන්ත්වා ඔවදතො සම්මතස්ස, අසම්මතස්ස ච රත්තිං[2] ඔවදනමූලකං පාචිත්තියං අපනෙත්වා අවසෙසා ආපත්තානාපත්තියො වෙදිතබ්බාති.

1, සා. ගන්ත්වා අට්ඨහි,   2, සී. 1. & සා. රත්තිං.

2. 1. 3. 4.

චතුත්ථසික්ඛාපදෙ-න බහුකාතීති න කතබහුමානා; න ධම්මබහුමානං කත්වා ඔවදන්තීති අධිප්පායො. "භික්ඛුණොවාදකං අවණ්ණං කත්තුකාමො"ති ආදීනං උජ්ඣාපනකෙ වුත්තනයෙනෙවත්ථො වෙදිතබ්බො. **උපසම්පන්නං සඞ්ඝෙන අසම්මතන්ති** එත්ථ අසම්මතො නාම සම්මතෙන වා සඞ්ඝෙන[1] වා භාරං කත්වා ඨපිතො වෙදිතබ්බො. **අනුපසම්පන්නං සම්මතං වා අසම්මතං වාති** එත්ථ පන භික්ඛුකාලෙ සම්මුතිං ලභිත්වා සාමණෙරභූමියං ඨිතො සම්මතො, සම්මතෙන වා සඞ්ඝෙන වා ඨපිතො බහුස්සුතො සාමණෙරො අසම්මතොති වෙදිතබ්බො. සෙසං වුත්තනයත්තා උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං: කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ආමිසසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

---

2. 1. 3. 5.

පඤ්චමසික්ඛාපදෙ-**විසිඛායාති** රථිකාය; **පිණ්ඩාය චරතීති** නිබද්ධචාර[2]වසෙන අභිණ්හං චරති; **සන්දිට්ඨාති** සන්දිට්ඨමිත්තා අහෙසුං; සෙසමෙත්ථ පදතො උත්තානත්ථං. විනිච්ඡයතො චීවරපටිග්ගහණසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහි. තත්‍ර හි භික්ඛු පටිග්ගාහකො. ඉධ භික්ඛුණී. අයං විසෙසො. සෙසං තාදිසමෙවාති.

චීවරදානසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

---

2. 1. 3. 6.

ඡට්ඨමසික්ඛාපදෙ-**උදායීති** ලාළුදායී; **පට්ඨොති** පටිබලො; නිපුණො චෙව සමත්ථො චාති වුත්තං හොති. **අඤ්ඤතරා භික්ඛුනීති** තස්සෙව පුරාණදුතියිකා; **පටිභාණචිත්තන්ති** අත්තනො පටිභාණෙන කතචිත්තං; සො කිර චීවරං රජිත්වා තස්ස මජ්ඣෙ නානාවණ්ණෙහි විප්පකතමෙථුනං ඉත්ථිපුරිසරූපමකාසි. තෙන වුත්තං "මජ්ඣෙ පටිභාණචිත්තං වුට්ඨාපෙත්වා"ති. **යථාසංහටන්ති** යථාසංහරිතමෙව; **චීවරන්ති** යං නිවාසිතුං වා පාරුපිතුං වා සක්කා හොති; එවං හි **මහාපච්චරියාදීසු** වුත්තං. **සයං සිබ්බතීති** එත්ථ සිබ්බිස්සාමීති විචාරෙන්තස්සාපි ඡින්දන්තස්සාපි දුක්කටං; සිබ්බන්තස්ස පන පාචිත්තියං.[3] **ආර[4]පථෙ ආර[4]පථෙති** සූචිං පවෙසෙත්වා පවෙසෙත්වා නීහරණෙ; සචෙ පන සකලසූචිං **අනීහරන්තො** දීඝසුත්තපවෙසනත්ථං

---

1. ස්‍යා. සඞ්ඝෙන සම්මතං.
2. සී. මු. නිබද්ධචාර.
3. ස්‍යා. 'පාචිත්තියං' ඉති නත්ථි.
4. ස්‍යා. ආරා.

සහත්ථෙනපි විජටෙත්වා නීහරති, එකමෙව පාචිත්තියං. **සකිං ආණත්තා**ති සකිං චීවරං සිබ්බාති වුත්තත්තා; **බහුකම්පි සිබ්බතී**ති සචෙපි සබ්බං සූචිකම්මං පරියොසාපෙත්වා චීවරං නිට්ඨාපෙති, එකමෙව පාචිත්තියං. අථ පන 'ඉමස්මිං චීවරෙ කත්තබ්බකිච්චං තව භාරො'ති වුත්තො කරොති, ආණත්තස්ස ආර[1]පථෙ ආර[1]පථෙ එකමෙකං පාචිත්තියං. ආණාපකස්ස එකවාචාය සම්බහුලානිපි. පුනප්පුනං ආණත්තියං පන වත්තබ්බමෙව නත්ථි. සචෙපි සචෙ ආචරියුපජ්ඣායෙසු අත්තනො ඤාතිකානං චීවරං සිබ්බන්තෙසු තෙසං නිස්සිතකා ආචරියුපජ්ඣායවත්තං වා සාමීචිවත්තං වා කරොමාති සිබ්බන්ති, තෙසම්පි ආර[1]පථගණනාය ආපත්තියො. ආචරියුපජ්ඣායා අත්තනො ඤාතිකානං චීවරං[2] අන්තෙවාසිකෙහි සිබ්බාපෙන්ති, ආචරියුපජ්ඣායානං දුක්කටං. අන්තෙවාසිකානං පාචිත්තියං. අන්තෙවාසිකා අත්තනො ඤාතිකානං ආචරියුපජ්ඣායෙහි සිබ්බාපෙන්ති, තත්‍රාපි එසෙව නයො. අන්තෙවාසිකානම්පි ආචරියුපජ්ඣායානම්පි ඤාතිකාය චීවරං හොති, ආචරියුපජ්ඣායා පන අන්තෙවාසිකෙ වඤ්චෙත්වා සිබ්බාපෙන්ති, උභින්නම්පි දුක්කටං. කස්මා? අන්තෙවාසිකානං අඤ්ඤාතිකාසන්තකසඤ්ඤාය සිබ්බිතත්තා, ඉතරෙසං අකප්පියෙ නියොජිතත්තා. තස්මා 'ඉදං තෙ මාතු චීවරං. ඉදං භගිනියා'ති ආචික්ඛිත්වා සිබ්බාපෙතබ්බං. **අඤ්ඤං පරික්ඛාර**න්ති යං කිඤ්චි උපාහනත්ථවිකාදිං; සෙසං උත්තානත්ථමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

චීවරසිබ්බනසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

---

2. 1. 3. 7.

සත්තමසික්ඛාපදෙ–**පඤ්චන්නං ගච්ඡන්තීනං චොරා අච්ඡින්දිංසූ**ති පඤ්චන්නං ගච්ඡන්තීනං පත්තචීවරං චොරා හරිංසු; **දූසෙසු**න්ති තා භික්ඛුනියො චොරා දූසයිංසු;[3] සීලවිනාසං පාපයිංසූති අත්ථො. **සංවිධායා**ති සංවිදහිත්වා; ගමනකාලෙ* සඞ්කෙතං කත්වාති අත්ථො. **කුක්කුටසම්පාදෙ**ති එත්ථ යස්මා ගාමා නික්ඛමිත්වා කුක්කුටො පදසා ව අඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡති, අයං කුක්කුටසම්පාදොති වුච්චති. තත්‍රායං වචනත්ථො: සම්පදන්ති එත්ථාති සම්පාදො; කෙ සම්පදන්ති? කුක්කුටා. කුක්කුටානං සම්පාදො කුක්කුටසම්පාදො. අථවා සම්පාදෙතීති ගමනං; කුක්කුටානං සම්පාදො එත්ථ අත්ථීතිපි කුක්කුටසම්පාදො; **කුක්කුටසම්පාතෙ** ඉතිපි පාඨො. තත්ථ යස්ස ගාමස්ස ගෙහච්ඡදනපිට්ඨිතො කුක්කුටො උප්පතිත්වා අඤ්ඤස්ස ගෙහච්ඡදනපිට්ඨියං පතති, අයං කුක්කුටසම්පාතො නාම වුච්චති. වචනත්ථො පනෙත්ථ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. ද්විධා වුත්තප්පකාරෙපි චෙස ගාමො අච්චාසන්නො හොති. උපචාරො න ලබ්භති. යස්මිං පන ගාමෙ පච්චූසෙ[4] වස්සන්තස්ස කුක්කුටස්ස සද්දෙ

---

1. සයා. ආරා. 2. සයා. & සී. 1. 'චීවරං' ඉති නත්ථි.
3. සී. 1 දූසයිංසු. 4. සයා. පච්චූසසමයෙ. * ගමනකාලෙ?

අඤ්ඤතර[1]ගාමෙ සූයති, තාදිසෙහි ගාමෙහි සම්පුණ්ණරට්ඨෙ ගාමන්තරෙ ගාමන්තරෙ පාචිත්තියන්ති අට්ඨකථායං වුත්තං. කිඤ්චාපි වුත්තං, "ගාමන්තරෙ ගාමන්තරෙ ආපත්ති පාචිත්තියස්සා"ති වචනතො පන සචෙපි රතනමත්තන්තරෙ ගාමො හොති, යො තස්ස මනුස්සෙහි ඨපිතඋපචාරො, තං ඔක්කමන්තස්ස ආපත්තියෙව[2]. තත්‍රායං ආපත්තිවිනිච්ඡයො–සංවිධානකාලෙ හි සචෙ උභොපි භික්ඛුනිඋපස්සයෙ වා අන්තරාරාමෙ වා ආසනසාලාය වා තිත්ථියසෙය්‍යාය වා ඨත්වා සංවිදහන්ති, අනාපත්ති. කප්පියභූමි කිරායං. තස්මා එත්ථ සංවිදහනපච්චයා දුක්කටාපත්තිං න වදන්ති. ගච්ඡන්තස්ස යථාවත්ථුකාමෙව. සචෙ පන අන්තොගාමෙ භික්ඛුනිඋපස්සයද්වාරෙ රථිකාය අඤ්ඤෙසු වා චතුක්කසිඞ්ඝාටකහත්ථිසාලාදීසු සංවිදහන්ති, භික්ඛුනො ආපත්ති දුක්කටස්ස. එවං සංවිදහිත්වා ගාමතො නික්ඛමන්ති, නික්ඛමනෙ අනාපත්ති. අනන්තරගාමස්ස උපචාරොක්කමනෙ පන භික්ඛුනො පාචිත්තියං. තත්‍රාපි 'පඨමපාදෙ දුක්කටං. දුතියපාදෙ පාචිත්තිය'න්ති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. ගාමතො නික්ඛමිත්වා පන යාව **අන්තරාගාමස්ස** උපචාරං න ඔක්කමන්ති, එත්ථන්තරෙ සංවිදහිතෙපි භික්ඛුනො දුක්කටං. අනන්තරගාමස්ස උපචාරොක්කමනෙ පුරිමනයෙනෙව ආපත්ති. සචෙ දූරං[3] ගන්තුකාමා හොන්ති,[4] ගාමූපචාරගණනාය ඔක්කමනෙ ඔක්කමනෙ ආපත්ති. තස්ස තස්ස පන ගාමස්ස අතික්කමනෙ අනාපත්ති. සචෙ පන භික්ඛුනී 'අසුකං නාම ගාමං ගමිස්සාමී'ති උපස්සයතො නික්ඛමති, භික්ඛුපි තමෙව ගාමං සන්ධාය 'අසුකං නාම ගාමං[5] ගමිස්සාමී'ති විහාරතො නික්ඛමති, අථ ද්වෙපි ගාමද්වාරෙ සමාගන්ත්වා "තුම්හෙ කුහිං ගච්ඡථ?". "අසුකං නාම ගාමං". "තුම්හෙ කුහි"න්ති? "මයම්පි තත්ථෙවා"ති වත්වා "එහි දානි, ගච්ඡාමා"ති සංවිධාය ගච්ඡන්ති, අනාපත්ති. කස්මා? පුබ්බමෙව ගමිස්සාමීති නික්ඛන්තත්තාති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. තං නෙව පාළියා න සෙසඅට්ඨකථාය සමෙති. **අද්ධයොජනෙ අද්ධයොජනෙති** එකමෙකං අද්ධයොජනං අතික්කමන්තස්ස ඉදානි අතික්කමිස්සතීති[6] පඨමපාදෙ දුක්කටං. දුතියපාදෙ පාචිත්තියං. ඉමස්මිං හි නයෙ අතික්කමනෙ ආපත්ති. ඔක්කමනෙ අනාපත්ති. **භික්ඛු සංවිදහතීති** නගරද්වාරෙ වා රථිකාය වා භික්ඛුනිං දිස්වා "අසුකං ගාමං නාම ගතපුබ්බත්ථා"ති වදති. "නමහි අය්‍ය ගතපුබ්බා"ති. "එහි ගච්ඡාමා"ති වා "සොව අහං ගමිස්සාමි. ත්වම්පි ආගච්ඡෙය්‍යාසී"ති

1. ස්‍යා. අඤ්ඤතරෙ.
2. ස්‍යා. ආපත්තියෙව. තං පාළියා න සමෙති. සචෙ ආසන්නභාවෙන තථා ලද්ධවොහාරො එවරූපොපි ගාමො ආසන්නභාවෙන කුක්කුටසම්පාදන්ති වා න කුක්කුටසම්පාදන්ති වා වොහාරං ලභති. තස්මා තං න සමෙතීති. ඉතරෙසු පන එකස්ස උපචාරං අතික්කමිත්වා අඤ්ඤස්ස උපචාරොක්කමිතමෙව න පඤ්ඤායති, තස්මා ආපත්ති රොපනට්ඨානං යෙව න දිස්සති.
3. ස්‍යා. දූරතරං.
4. සී. මු. ගන්තුකාමො හොති.
5. සී. මු. & ස්‍යා. අසුකං නාම.
6. ස්‍යා. අතික්කමිස්සාමීති.

වා වදති; **භික්ඛුනී සංවිදහතීති** ගාමන්තරෙ චෙතියවන්දනත්ථං ගාමතො නික්ඛමන්තං භික්ඛුං දිස්වා "අය්‍යා කුහිං ගච්ඡථා"ති වදති. "අසුකං ගාමං චෙතියවන්දනත්ථා"නති. "අහම්පි අය්‍යා ආගච්ඡාමී"ති එවං භික්ඛුනීයෙව සංවිදහති; න භික්ඛු. **විසඞ්කෙතෙනාති** එත්ථ "පුරෙ භත්තං ගච්ඡිස්සාමා"ති වත්වා පච්ඡාභත්තං ගච්ඡන්ති, "අජ්ජ වා ගමිස්සාමා"ති වත්වා සෙව ගච්ඡන්ති, එවං කාලසඞ්කෙතෙයෙව අනාපත්ති. ද්වාරවිසඞ්කෙතෙ පන මග්ගවිසඞ්කෙතෙ වා සතිපි ආපත්තියෙව. **ආපදාසූති** රට්ඨභෙදෙ චක්කසමාරූළ්හා ජනපදා පරියායන්ති. එවරූපාසු ආපදාසු අනාපත්ති. සෙසං උත්තානත්ථමෙවාති. චතුසමුට්ඨානං: කායතො කායවාචතො කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සංවිධානසික්ඛාපදං සත්තමං.

---

2. 1. 3. 8.

අට්ඨමසික්ඛාපදෙ—**සංවිධායාති** ලොකස්සාදමිත්තසන්ථවවසෙන කීළාපුරෙක්ඛාරා සංවිදහිත්වා; **උද්ධගාමිනින්ති** උද්ධං නදියා පටිසොතං ගච්ඡන්තිං; යස්මා පන යො උද්ධං ජවනතො උජ්ජවනිකාය නාවාය කීළති, සො උද්ධගාමිනිං අභිරූහතීති වුච්චති. තෙනස්ස පදභාජනෙ අත්ථමෙව දස්සෙතුං **උජ්ජවනිකායාති** වුත්තං. **අධොගාමිනින්ති** අධො අනුසොතං ගච්ඡන්තිං; යස්මා පන යො අධො ජවනතො ඔජවනිකාය නාවාය කීළති, සො අධොගාමිනිං අභිරූහතීති වුච්චති. තෙනස්සාපි පදභාජනෙ අත්ථමෙව දස්සෙතුං **ඔජවනිකායාති** වුත්තං. තත්ථ යං තිත්ථ[1]සම්පටිපාදනත්ථං උද්ධං වා අධො වා හරන්ති, එත්ථ අනාපත්ති. **තිරියං තරණායාති** උපයොගත්ථෙ නිස්සක්කවචනං; **ගාමන්තරෙ ගාමන්තරෙති** එත්ථ යස්සා නදියා එකං තීරං කුක්කුටසම්පාදෙහි[2] ගාමෙහි නිරන්තරං, එකං අගාමකං අරඤ්ඤං, තස්සා සගාමකතීරපස්සෙන ගමනකාලෙ ගාමන්තරගණනාය පාචිත්තියානි. අගාමකතීරපස්සෙන ගමනකාලෙ අඩ්ඪයොජනගණනාය. යා පන යොජනවිත්ථතා හොති, තස්සා මජ්ඣෙන ගමනෙපි අඩ්ඪයොජනගණනාය පාචිත්තියානි වෙදිතබ්බානි. **අනාපත්ති තිරියං තරණායාති** එත්ථ න කෙවලං නදියා, යොපි මහාතිත්ථපට්ටනතො **තාමලිත්තිං** වා **සුවණ්ණභූමිං** වා ගච්ඡති, තස්සාපි අනාපත්ති. **සබ්බඅට්ඨකථාසු** හි නදියංයෙව ආපත්ති විචාරිතා. න සමුද්දෙ. **විසඞ්කෙතෙනාති** ඉධාපි කාලවිසඞ්කෙතෙනෙව අනාපත්ති. තිත්ථවිසඞ්කෙතෙන පන නාවාවිසඞ්කෙතෙන වා ගච්ඡන්තස්ස ආපත්තියෙව. **සෙසං පඨමසික්ඛාපද සදිසමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.**

නාවාභිරූහණසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

1, සී, මු, තිත්ථං. 2, සී, 1. සම්පාතනානි ගාමෙහි, සමා සම්පාතගාමෙහි,

2. 1. 3. 9.

නවමසික්ඛාපදෙ-**මහානාගෙ තිට්ඨමානෙති** භුම්මත්ථෙ උපයොගවචනං; මහානාගෙසු තිට්ඨමානෙසූති අත්ථො. අථ වා මහානාගෙ තිට්ඨමානෙ "අදිස්වා"ති අයමෙත්ථ පාඨසෙසො දට්ඨබ්බො. ඉතරථා හි අත්ථො න යුජ්ජති. **අන්තරකථාති** අවසානං **අප්පත්වා ආරම්භස්ස** ච අවසානස්ස ච වෙමජ්ඣට්ඨානං පත්තකථා; **විප්පකතාති** කයිරමානා හොති;[1] **සච්චං මහානාගා ඛො තයා ගහපතීති** අඩ්ඪවජිකෙන ඔලොකයමානා ථෙරෙ පවිසන්තෙ දිස්වා තෙහි සුතභාවං ඤත්වා එව මාහ; **භික්ඛුණිපරිපාචිතන්ති** භික්ඛුණියා පරිපාචිතං; ගුණප්පකාසනෙන නිප්ඵාදිතං; ලද්ධබ්බං කතන්ති අත්ථො. පදභාජනෙ පනස්ස භික්ඛුණිඤ්ච තස්සා පරිපාචනාකාරඤ්ච දස්සෙතුං "භික්ඛුණී[2] නාම උභතොසඞ්ඝෙ උපසම්පන්නා. **පරිපාචෙති**[3] නාම පුබ්බෙ අදාතුකාමා න්"ති ආදි වුත්තං. **පුබ්බෙ ගිහිසමාරම්භාති** එත්ථ **පුබ්බෙති** පඨමං; **සමාරම්භාති** සමාරද්ධං වුච්චති; පටියාදිතස්සෙතං අධිවචනං. ගිහීනං සමාරම්භො ගිහිසමාරම්භො. භික්ඛුණියා පරිපාචනතො පඨමමෙව යං ගිහීනං පටියාදිතං භත්තං,[4] තතො අඤ්ඤත්‍ර තං පිණ්ඩපාතං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං භුඤ්ජන්තස්ස ආපත්ති. තං පන භුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්තීති වුත්තං හොති. පදභාජනෙ පන-යස්මා **ඤාතකපවාරි**තෙහි භික්ඛුස්ස **අත්ථාය** අසමාරද්ධොපි පිණ්ඩපාතො **අත්ථතො** සමාරද්ධොව හොති, යථාසුඛං **ආහරාපෙතබ්බතො**. තස්මා ව්‍යඤ්ජනං අනාදියිත්වා අත්ථමෙව දස්සෙතුං "**ගිහිසමාරම්භො නාම ඤාතකා වා හොන්ති පවාරිතා වා**"ති වුත්තං. **පකතිපටියත්තන්ති** පකතියා තස්සෙව භික්ඛුනො අත්ථාය පටියාදිතං හොති '**ථෙරස්ස දස්සාමා**'ති. **මහාපච්චරියං** පන කස්සචි **අඤ්ඤස්සාති** අවත්වා භික්ඛූනං දස්සාමාති පටියත්තං හොතීති අවිසෙසෙන වුත්තං. **පඤ්ච භොජනානි ඨපෙත්වා සබ්බත්ථ අනාපත්තීති** යාගුඛජ්ජකඵලාඵලෙ සබ්බත්ථ භික්ඛුණිපරිපාචිතෙපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං: කායචිත්තතො සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පරිපාචිතසික්ඛාපදං නවමං.

---

2. 1. 3. 10.

දසමසික්ඛාපදෙ-සබ්බා පාලිඅත්ථො ච විනිච්ඡයො ච දුතිය අනියතෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. ඉදං හි සික්ඛාපදං දුතිය අනියතෙන ච උපරි **උපනන්දස්ස** චතුත්ථසික්ඛාපදෙන ච සද්ධිං එක පරිච්ඡෙදං. අට්ඨුප්පත්තිවසෙන පන විසුං පඤ්ඤත්තන්ති.

රහොනිසජ්ජ සික්ඛාපදං දසමං.

සමත්තා වණ්ණනාක්කමෙන භික්ඛුණිවග්ගො නිට්ඨිතො.

---

1. ස්‍යා. කතාති.
2. ස්‍යා. භික්ඛුණී.
3. ස්‍යා. පරිපාචිතා.
4. ස්‍යා. පටිපාදනභත්තං.

2. 1. 4. 1.

භොජනවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ—**ආවසථපිණ්ඩොති** ආවසථෙ පිණ්ඩො; සමන්තා පරික්ඛිත්තං අද්ධිකගිලානගබ්භිනීපබ්බජිතානං යථානුරූපං පඤ්ඤත්තමඤ්චපීඨං අනෙකගබ්භපමුඛපරිච්ඡෙදං ආවසථං කත්වා තත්ථ පුඤ්ඤකාමතාය පිණ්ඩො පඤ්ඤත්තො හොති. යාගුභත්තභෙසජ්ජාදි සබ්බං තෙසං තෙසං දත්ථාය ඨපිතං හොතීති අත්ථො. **ගිණ්ඨාපීති** සොවපි; **අපසක්කන්තීති** අපගච්ඡන්ති; **මනුස්සා උජ්ඣායන්තීති** තිත්ථියෙ අපස්සන්තා "තිත්ථියා කුහිං ගතා?"ති පුච්ඡිත්වා[1] "ඉමෙ පස්සිත්වා පක්කන්තා"ති සුත්වා උජ්ඣායන්ති; **කුක්කුච්චායන්තාති** කුක්කුච්චං කරොන්තා; අකප්පියසඤ්ඤං උප්පාදෙන්තාති අත්ථො. **සක්කොති තම්හා ආවසථා පක්කමිතුන්ති** අද්ධයොජනං වා යොජනං වා ගන්තුං සක්කොති; **න සක්කොතීති** එත්තකමෙව න සක්කොති; **අනොදිස්සාති**[2] ඉමෙසංයෙව වා එත්තකානංයෙව වාති එකං[3] පාසණ්ඩං අනුද්දිසිත්වා සබ්බෙසං පඤ්ඤත්තො හොති; **යාවදත්ථොති** භොජනම්පි එත්තකන්ති අපරිච්ඡින්දිත්වා යාවදත්ථො පඤ්ඤත්තො හොති; **සකිං භුඤ්ජිතබ්බන්ති** එකදිවසං භුඤ්ජිතබ්බං; දුතියදිවසතො පට්ඨාය පටිග්ගහණෙ දුක්කටං. **අජ්ඣොහාරෙ** අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං.

අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයො:-එකකුලෙන වා නානාකුලෙහි වා එකතො හුත්වා එකස්මිං ඨානෙ වා නානාඨානෙසු වා 'අජ්ජ එකස්මිං; සෙව එකස්මි'න්ති එවං අනියතට්ඨානෙ වා පඤ්ඤත්තං එකස්මිං ඨානෙ එකදිවසං භුඤ්ජිත්වා දුතියදිවසෙ තස්මිං වා ඨානෙ අඤ්ඤස්මිං වා භුඤ්ජිතුං න වට්ටති. නානාකුලෙහි පන නානාඨානෙසු පඤ්ඤත්තං එකස්මිං ඨානෙ එකදිවසං භුඤ්ජිත්වා දුතියදිවසෙ අඤ්ඤත්ථ භුඤ්ජිතුං වට්ටති. පටිපාටිං පන ඛෙපෙත්වා පුන ආදිතො පට්ඨාය භුඤ්ජිතුං න වට්ටතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. එකපූගනානාපූගඑකගාමනානාගාමෙසුපි එසෙව නයො. යොපි එකකුලස්ස වා නානාකුලානං වා එකතො පඤ්ඤත්තො තණ්ඩුලාදීනං අභාවෙන අන්තරන්තරා ඡිජ්ජති, සොපි න භුඤ්ජිතබ්බො. සචෙ පන 'න සක්කොම දාතු'න්ති උපච්ඡින්දිත්වා පුන කල්‍යාණචිත්තෙ උප්පන්නෙ දාතුං ආරභන්ති, එකං පුන එකදිවසං භුඤ්ජිතුං වට්ටතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං.

අනාපත්ති ගිලානස්සාති ගිලානස්ස අනුවසිත්වා භුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති; **ගච්ඡන්තො වාති** යො ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ එකදිවසං ගතට්ඨානෙ ච එකදිවසං භුඤ්ජති, තස්සාපි අනාපත්ති. ආගච්ඡන්තෙපි එසෙව නයො. ගන්ත්වා පච්චාගච්ඡන්තොපි අන්තරාමග්ගෙ එකදිවසං ආගතට්ඨානෙ ච එකදිවසං භුඤ්ජිතුං ලභති.[4]

---

1. සී. මු. ගතා.
2. ස්‍යා. අනුද්දිස්සාති.
3. ස්‍යා. එවං.
4. සී. මු. ලබ්භති.

ගච්ඡිස්සාමීති භුඤ්ජිත්වා නික්ඛන්තස්ස නදී වා පූරති, චොරාදිභයං වා හොති, සො නිවත්තිත්වා ඛෙමභාවං ඤත්වා ගච්ඡන්තො පුන එකදිවසං භුඤ්ජිතුං ලභතීති සබ්බමිදං **මහාපච්චරියාදිසු** වුත්තං. **බද්ධස්ස**[1] **පක්කන්තො හොතීති** භික්ඛූනංයෙව අත්ථාය උද්දිසිත්වා පක්කන්තො හොති; **න යාවදත්ථොති** යාවදත්ථං පක්කන්තො න හොති; ථොක ථොකං ලබ්භති, තාදිසං නිච්චම්පි භුඤ්ජිතුං වට්ටති. **පඤ්ච භොජනානි ඨපෙත්වා සබ්බත්ථාති** යාගුඛජ්ජකඵලාඵලාදි භෙදෙ සබ්බත්ථ අනාපත්ති. යාගුආදීනි හි නිච්චම්පි භුඤ්ජිතුං වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. ඡළඞ්ගසමුට්ඨානං: කායතො ච කායචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්ති වජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ආවසථපිණ්ඩසික්ඛාපදං පඨමං.

---

2. 1. 4. 2.

දුතියසික්ඛාපදෙ—**පරිහීනලාභසක්කාරොති** සො කිර **අජාතසත්තුනා** රාජානං මාරාපෙත්වාපි අභිමාරෙ පයොජෙත්වාපි රුහිරුප්පාදං කත්වා ගූළ්හපටිච්ඡන්නොව අහොසි. යදා පන දිවායෙව **ධනපාලකං** පයොජෙසි, තදා පාකටො ජාතො. කථං? **'දෙවදත්තො** හත්ථිං පයොජෙසී'ති හි කථාය උප්පන්නාය "න කෙවලං හත්ථිං පයොජෙසි. රාජානම්පි මාරාපෙසි. අභිමාරෙපි පෙසෙසි. සිලම්පි පවිජ්ඣි. පාපො දෙවදත්තො"ති පාකටො අහොසි. 'කෙන සද්ධිං ඉදං කම්මමකාසී"ති ච වුත්තෙ "රඤ්ඤා "අජාතසත්තුනා"ති ආහංසු. තතො නාගරා "කථං හි නාම **රාජා** එවරූපං චොරං සාසනකණ්ටකං ගහෙත්වා විචරිස්සතී"ති උට්ඨහිංසු. රාජා නගරසඞ්ඛොභං ඤත්වා දෙවදත්තං නීහරි. තතො පට්ඨාය වස්ස පඤ්ච ථාලිපාකසතානි උපච්ඡිජ්ජි. උපට්ඨානම්පිස්ස න අගමංසු. අඤ්ඤෙපිස්ස මනුස්සා න කිඤ්චි දාතබ්බං වා කාතබ්බං වා මඤ්ඤිංසු. තෙන වුත්තං: **"පරිහීනලාභසක්කාරො"**ති. **කුලෙසු විඤ්ඤාපෙත්වා විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජතීති** "මා මෙ ගණො භිජ්ජී"ති පරිසං පොසෙන්තො "ත්වං එකස්ස භික්ඛුනො භත්තං දෙහි. ත්වං ද්වින්න"න්ති එවං විඤ්ඤාපෙත්වා **සපරිසො** කුලෙසු භුඤ්ජති; **චීවරං පරිත්තං උප්පජ්ජතීති** භත්තං අගණ්හන්තානං චීවරං න දෙන්ති, තස්මා පරිත්තං උප්පජ්ජති; **චීවරකාරකෙ භික්ඛූ භත්තෙන නිමන්තෙන්තීති** ගාමෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා චිරෙන චීවරං නිට්ඨාපෙන්තෙ දිස්වා "එවං ලහුං නිට්ඨාපෙත්වා චීවරං පරිභුඤ්ජිස්සන්තී"ති පුඤ්ඤකාමතාය නිමන්තෙන්ති. **නානාවෙරජ්ජකෙති** නානාවිධෙහි අඤ්ඤරජ්ජෙහි ආගතෙ; "නානාවෙරඤ්ජකෙ" ඉතිපි පාඨො. අයමෙවත්ථො.

---

1. ස්‍යා. උද්දිස්ස.

ගණභොජනෙති ගණස්ස භොජනෙ; ඉධ ච[1] ගණො නාම චත්තාරො භික්ඛූ ආදිං කත්වා තතුත්තරිං භික්ඛූ අධිප්පෙතා. තෙනෙව සබ්බන්තිමං පරිච්ඡෙදං දස්සෙන්තො ආහ "**යත්ථ චත්තාරො භික්ඛූ -පෙ- එකතො ගණභොජනං නාමා**"ති. තං පනෙතං ගණභොජනං ද්වීහි ආකාරෙහි පසවති: නිමන්තනතො වා විඤ්ඤත්තිතො වා. කථං නිමන්තනතො පසවති? චත්තාරො භික්ඛූ උපසඞ්කමිත්වා "තුම්හෙ භන්තෙ ඔදනෙන නිමන්තෙමි. ඔදනං මෙ ගණ්හථ. ආකඞ්ඛථ. ඔලොකෙථ. අධිවාසෙථ. පටිමානෙථා"ති එවං යෙන කෙනචි වෙවචනෙන වා භාසන්තරෙන වා පඤ්චන්නං භොජනානං නාමං ගහෙත්වා නිමන්තෙන්ති. එවං එකතො නිමන්තිතා පරිච්ඡින්නකාලවසෙන අජ්ජතනාය වා ස්වාතනාය වා එකතො ගච්ඡන්ති. එකතො ගණ්හන්ති. එකතො භුඤ්ජන්ති. ගණභොජනං හොති. සබ්බෙසං ආපත්ති. එකතො නිමන්තිතා එකතො වා නානතො වා ගච්ඡන්ති, එකතො ගණ්හන්ති, නානතො භුඤ්ජන්ති, ආපත්තියෙව. පටිග්ගහණමෙව එත්ථ[2] හි පමාණං. එකතො නිමන්තිතා එකතො වා නානතො වා ගච්ඡන්ති, නානතො ගණ්හන්ති, එකතො වා නානතො වා භුඤ්ජන්ති, අනාපත්ති. චත්තාරි පරිවෙණානි වා විහාරෙ වා ගන්ත්වා නානතො නිමන්තිතා එකට්ඨානෙ ඨිතෙසු යෙව වා එකො පුත්තෙන එකො පිතරාති එවම්පි නානතො නිමන්තිතා එකතො වා නානතො වා ගච්ඡන්තු, එකතො වා නානතො වා භුඤ්ජන්තු, සචෙ එකතො ගණ්හන්ති, ගණභොජනං හොති. සබ්බෙසං ආපත්ති. එවං තාව නිමන්තනතො පසවති. කථං විඤ්ඤත්තිතො? චත්තාරො භික්ඛූ එකතො ඨිතා වා නිසින්නා වා උපාසකං දිස්වා "අම්හාකං චතුන්නම්පි භත්තං දෙහී"ති විඤ්ඤාපෙය්‍යුං, පාටෙක්කං වා පස්සිත්වා "මය්හං දෙහි. මය්හං දෙහී"ති එවං එකතො වා නානතො වා විඤ්ඤාපෙත්වා එකතො වා ගච්ඡන්තු නානතො වා, භත්තං ගහෙත්වාපි එකතො වා භුඤ්ජන්තු නානතො වා, සචෙ එකතො ගණ්හන්ති, ගණභොජනං හොති. සබ්බෙසං ආපත්ති. එවං විඤ්ඤත්තිතො පසවති.

පාදාපි ඵාලිතාති යථා මහාචම්මස්ස පරතො මංසං **දිස්සති, එවං** ඵාලිතා; වාලිකාය වා සක්ඛරාය වා පහටමත්තෙන[3] දුක්ඛං උප්පාදෙන්ති. න සක්කා හොති අන්තොගාමෙ පිණ්ඩාය චරිතුං. ඊදිසෙ ගෙලඤ්ඤෙ **ගිලානසමයොති** භුඤ්ජිතබ්බං. න ලෙසකප්පං කාතබ්බං. **චීවරෙ කයිරමානෙති** යදා සාටකඤ්ච සුත්තඤ්ච ලභිත්වා චීවරං කරොන්ති, තදා; විසුං හි චීවරකාරසමයො නාම නත්ථි. තස්මා යො තත්ථ චීවරෙ කත්තබ්බං යං කිඤ්චි කම්මං කරොති, **මහාපච්චරියං** හි අන්තමසො සූචිවෙධනකොපි වුත්තො, තෙන **චීවරකාරසමයොති** භුඤ්ජිතබ්බං. **කුරුන්දියං** පන විත්ථාරෙනෙව වුත්තං. යො චීවරං විචාරෙති, **ඡින්දති,** මොඝසුත්තං **සණ්ඨපෙති,** ආගන්තුකපත්තං[4] ඨපෙති, පච්චාගතං සිබ්බති, ආගන්තුකපත්තං[4] බන්ධති,[5] අනුවාතං **ඡින්දති, ඝට්ටෙති.** ආරො

1. සී, 1. ඉදඤ්ච. 2. සී. මු. 'එත්' ඉති නත්ථි.
3. ස්‍යා. මත්තෙ. 4. ස්‍යා. පට්ට. සී. මු. පට්ටං, 5. වි. වි. ඨපෙති

පෙති, තත්ථ පච්චාගතං සිබ්බති, සුත්තං කරෙති, වලෙති, පිප්ඵලිකං නිසෙති, පරිවත්තනං කරොති, සබ්බොපි චීවරං කරොති යෙවාති වුච්චති. යො පන සමීපෙ නිසින්නො ජාතකං වා ධම්මපදං වා වාචෙති, අයං න චීවරකාරකො. එතං ඨපෙත්වා සෙසානං ගණභොජනෙ අනාපත්තීති. **අඩ්ඪයොජන**න්ති එත්ථාපි අද්ධානං ගන්තුකාමෙන; යො පන දූරං ගන්තුකාමො, තත්ථ වත්තබ්බමෙව නත්ථි. **ගච්ඡන්තෙනා**ති අද්ධානං ගච්ඡන්තෙන, අඩ්ඪයොජනබ්භන්තරෙ ගාවුතෙපි භුඤ්ජිතුං වට්ටති. **ගතෙන භුඤ්ජිතබ්බ**න්ති ගතෙන එකදිවසං භුඤ්ජිතබ්බං; **නාවාභිරූහනෙපි** එසෙව නයො. අයං පන විසෙසො:- අභිරූළ්හෙන ඉච්ඡිතට්ඨානං ගන්ත්වාපි යාව න ඔරොහති, තාව භුඤ්ජිතබ්බන්ති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **චතුත්ථෙ ආගතෙ**ති අයං අනිම පරිච්ඡෙදො; චතුත්ථෙ ආගතෙ යත්ථ න යාපෙන්ති, සො මහාසමයො; යත්ථ පන සතං වා සහස්සං වා සන්නිපතන්ති, තත්ථ වත්තබ්බමෙව නත්ථි. තස්මා තාදිසෙ කාලෙ **මහාසමයො**ති අධිට්ඨහිත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. **යො කොචි පරිබ්බාජකසමාපන්නො**ති සහධම්මිකෙසු වා තිත්ථියෙසු වා අඤ්ඤතරො; එතෙසං හි යෙන කෙනචි කතෙ භත්තෙ **සමණභත්තසමයො**ති භුඤ්ජිතබ්බං. **අනාපත්ති සමයෙ**ති සත්තසු සමයෙසු අඤ්ඤතරස්මිං අනාපත්ති; **ද්වෙ තයො එකතො**ති යෙපි අකප්පිය නිමන්තනං සාදියිත්වා ද්වෙ තයො වා එකතො ගහෙත්වා භුඤ්ජන්ති; තෙසම්පි අනාපත්ති.

තත්ථ අනිමන්තිතචතුත්ථං[1] පිණ්ඩපාතිකචතුත්ථං[1] අනුපසම්පන්න චතුත්ථං[1] පත්තචතුත්ථං[1] ගිලානචතුත්ථ[1]න්ති පඤ්චන්නං චතුක්කානං වසෙන විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. කථං? ඉධෙකච්චො චත්තාරො භික්ඛූ "භත්තං ගණ්හථා"ති නිමන්තෙති, තෙසු තයො ගතා. එකො න ගතො. උපාසකො "එකො භන්තෙ ථෙරො කුහි"න්ති පුච්ඡති. නාගතො උපාසකාති. සො අඤ්ඤං තඞ්ඛණප්පත්තං කඤ්චි 'එහි භන්තෙ'ති පවෙසෙත්වා චතුන්නම්පි භත්තං දෙති. සබ්බෙසං අනාපත්ති. කස්මා? ගණපූරකස්ස අනිමන්තිතත්තා. තයො එව හි තත්ථ නිමන්තිතා ගණ්හිංසු. තෙහි ගණො න පූරති. ගණපූරකො ච අනිමන්තිතො. තෙන ගණො භිජ්ජතීති. ඉදං අනිමන්තිතචතුත්ථං.[1] පිණ්ඩපාතික චතුත්ථෙ-[1] නිමන්තනකාලෙ එකො පිණ්ඩපාතිකො හොති. සො නාධිවාසෙති. ගමනවෙලායං පන 'එහි භන්තෙ'ති වුත්තෙ අනධිවාසිතත්තා අනාගච්ඡන්තම්පි 'එථ භික්ඛං ලච්ඡථා'ති ගහෙත්වා ගච්ඡන්ති. සො තං ගණං භින්දති. තස්මා සබ්බෙසං අනාපත්ති. අනුපසම්පන්නචතුත්ථෙ-[1] සාමණෙරෙන සද්ධිං නිමන්තිතා හොන්ති. සොපි ගණං භින්දති. පත්ත චතුත්ථෙ-[1] එකො සයං අගන්ත්වා පත්තං පෙසෙති. එවම්පි ගණො භිජ්ජති. තස්මා සබ්බෙසං අනාපත්ති. ගිලානචතුත්ථෙ[1]- ගිලානෙන සද්ධිං නිමන්තිතා හොන්ති. තත්ථ ගිලානස්සෙව අනාපත්ති. ඉතරෙසං පන ගණපූරකො හොති. න හි ගිලානෙන ගණො භිජ්ජති. තස්මා තෙසං

1. සී. මු. & වි. වි. චතුක්කං. 2. සී. මු. චතුක්කෙ.

ආපත්තියෙව. **මහාපච්චරියං** පන අවිසෙසෙන වුත්තං. සමයලද්ධකො සයමෙව මුච්චති. සෙසානං ගණපූරකත්තා ආපත්තිකරො හොති. තස්මා චීවරදානසමයලද්ධකාදීනම්පි වසෙන චතුක්කානි වෙදිතබ්බානි.

සචෙ පන අධිවාසෙත්වා ගතෙසුපි චතූසු ජනෙසු එකො පණ්ඩිතො භික්ඛු "අහං තුම්හාකං ගණං භින්දිස්සාමි. නිමන්තනං සාදියථා"ති වත්වා යාගුඛජ්ජකාවසානෙ භත්තත්ථාය පත්තං ගණ්හන්තානං අදත්වා "ඉමෙ තාව භික්ඛූ භොජෙත්වා විස්සජ්ජෙථ. අහං පච්ඡා අනුමොදනං කත්වා ගමිස්සාමී"ති නිසීදති. තෙසු භුත්වා ගතෙසු "දෙථ භන්තෙ පත්ත"න්ති උපාසකෙන පත්තං ගහෙත්වා භත්තෙ දින්නෙ භුඤ්ජිත්වා අනුමොදනං කත්වා ගච්ඡති. සබ්බෙසං අනාපත්ති. පඤ්චන්නං හි භොජනානංයෙව වසෙන ගණභොජනෙ විසඞ්කෙතං නත්ථි. ඔදනෙන නිමන්තිතා කුම්මාසං ගණ්හන්තාපි ආපත්තිං ආපජ්ජන්ති. තානි ච තෙහි එකතො න ගහිතානි. යාගුආදීහි පන විසඞ්කෙතං හොති. තානි තෙහි එකතො ගහිතානීති. එවං එකො පණ්ඩිතො අඤ්ඤෙසම්පි අනාපත්තිං කරෙති. තස්මා සචෙ කොචි සඞ්ඝභත්තං කත්තුකාමෙන නිමන්තනත්ථාය පෙසිතො විහාරං ආගම්ම "භන්තෙ සෙව අම්හාකං ඝරෙ භික්ඛං ගණ්හථා"ති අවත්වා "භත්තං ගණ්හථා"ති වා "සඞ්ඝභත්තං ගණ්හථා"ති වා "සඞ්ඝො භත්තං ගණ්හාතූ"ති වා වදති, භත්තුද්දෙසකෙන පණ්ඩිතෙන භවිතබ්බං. නෙමන්තනිකා ගණභොජනතො පිණ්ඩපාතිකා ච ධුතඞ්ගභෙදතො මොචෙතබ්බා. කථං? එවං තාව වත්තබ්බං: "සෙව න සක්කා උපාසකා"ති. පුන දිවසෙ භන්තෙති. පුන දිවසෙපි න සක්කාති. එවං යාව අඩ්ඪමාසම්පි හරිත්වා පුන වත්තබ්බො "ත්වං කිං අවචා"ති. සචෙ පුනපි "සඞ්ඝභත්තං ගණ්හථා"ති වදති, තතො "ඉමං තාව උපාසක පුප්ඵං කප්පියං කරොහි. ඉමං තිණ"න්ති එවං වික්ඛෙපං කත්වා පුන "ත්වං කිං කථයිත්ථා"ති පුච්ඡිතබ්බො. සචෙ පුනපි තථෙව වදති, ආවුසො "ත්වං පිණ්ඩපාතිකෙ වා මහාථෙරෙ වා න ලච්ඡසි. සාමණෙරෙ ලච්ඡසී"ති වත්තබ්බො. "නනු භන්තෙ අසුකස්මිං ච අසුකස්මිං ච ගාමෙ භදන්තෙ භොජෙසුං. අහං කස්මා න ලභාමී"ති ච වුත්තෙ "තෙ නිමන්තෙතුං ජානන්ති. ත්වං න ජානාසී"ති. "තෙ කථං නිමන්තෙසුං භන්තෙ"ති. තෙ එවමාහංසු "අම්හාකං භන්තෙ භික්ඛං ගණ්හථා"ති. සචෙ සොපි තථෙව වදති, වට්ටති. අථ පුනපි "භත්තං ගණ්හථා"ති වදති, "නදානි ත්වං ආවුසො බහූ භික්ඛූ ලච්ඡසි. තයො එව ලච්ඡසී"ති වත්තබ්බො. "නනු භන්තෙ අමුකස්මිං ච අමුකස්මිං ච ගාමෙ සකලං භික්ඛුසඞ්ඝං භොජෙසුං. අහං කස්මා න ලභාමී"ති. "ත්වං නිමන්තිතුං න ජානාසී"ති. "තෙ කථං නිමන්තෙසු"න්ති. "තෙ භික්ඛං ගණ්හථාති ආහංසූ"ති. සචෙ සොපි "භික්ඛං ගණ්හථා"ති වදති, වට්ටති. අථ පුනපි භත්තමෙවාති වදති, තතො වත්තබ්බො "ගච්ඡ ත්වං. නත්ථම්හාකං තව භත්තෙනත්ථො. නිබද්ධගොචරො එස අම්හාකං. මයමෙත්ථ පිණ්ඩාය චරිස්සාමා"ති. තං "චරථ භන්තෙ"ති වත්වා ආගතං පුච්ඡන්ති "කිං භො ලද්ධා භික්ඛූ"ති. "කිං

එතෙන? බහු එත්ථ වත්තබ්බං. ථෙරෙ සෙව පිණ්ඩාය චරිස්සාමාති ආහංසු. මාදූති තුම්හෙ පමජ්ජිත්ථා"ති. දුතියදිවසෙ චෙතියවත්තං කත්වා ඨිතා භික්ඛූ සඞ්ඝත්ථෙරෙන වත්තබ්බා "ආවුසො ධුරගාමෙ සඞ්ඝභත්තං. අපණ්ඩිතමනුස්සො පන අගමාසි. ගච්ඡාම. ධුරගාමෙ පිණ්ඩාය චරිස්සාමා"ති. භික්ඛූහි ථෙරස්ස වචනං කාතබ්බං. න දුබ්බචෙහි භවිතබ්බං. ගාමද්වාරෙ අට්ඨත්වාව පිණ්ඩාය චරිතබ්බං. තෙසු පත්තානි ගහෙත්වා නිසීදාපෙත්වා භොජෙන්තෙසු භුඤ්ජිතබ්බං. සචෙ ආසනසාලාය භත්තං ඨපෙත්වා රථිකාසු ආහිණ්ඩන්තා ආරොචෙන්ති "ආසනසාලාය භන්තෙ භත්තං ගණ්හථා"ති. න වට්ටති. අථ පන භත්තං ආදාය තත්ථ තත්ථ ගන්ත්වා භත්තං ගණ්හථා"ති වදන්ති, පටිගච්චෙව වා විහාරං අභිහරිත්වා[1] පතිරූපෙ ඨානෙ ඨපෙත්වා ආගතාගතානං දෙන්ති, අයං අභිහටභික්ඛා නාම වට්ටති. සචෙ පන භත්තසාලාය දානං සජ්ජෙත්වා තං තං පරිවෙණං පහිණන්ති "භත්තසාලාය භත්තං ගණ්හථා"ති, න වට්ටති. යෙ පන මනුස්සා පිණ්ඩචාරිකෙ[2] භික්ඛූ දිස්වාව ආසනසාලං සම්මජ්ජිත්වා තත්ථ නිසීදාපෙත්වා භොජෙන්ති, න තෙ පටික්ඛිපිතබ්බා. යෙ පන ගාමෙ භික්ඛං අලභිත්වා ගාමතො නික්ඛමන්තෙ භික්ඛූ දිස්වා "භන්තෙ භික්ඛං ගණ්හථා"ති වදන්ති, තෙ පටික්ඛිපිතබ්බා. න ච නිවත්තිතබ්බං.[3] සචෙ "නිවත්තථ භන්තෙ. භත්තං ගණ්හථා"ති වදන්ති, නිවත්තථාති වුත්තපදෙ නිවත්තිතුං වට්ටති. "නිවත්තථ භන්තෙ, ඝරෙ භත්තං කතං. ගාමෙ භත්තං කත"න්ති වදන්ති, ගෙහෙ ච ගාමෙ ච භත්තං නාම යස්ස කස්සචි හොතීති නිවත්තිතුං වට්ටති. "නිවත්තථ, භත්තං ගණ්හථා"ති සම්බන්ධං කත්වා වදන්ති, නිවත්තිතුං න වට්ටති. ආසනසාලතො පිණ්ඩාය චරිතුං නික්ඛමන්තෙ දිස්වා "නිසීදථ භන්තෙ. භත්තං ගණ්හථා"ති වුත්තෙපි එසෙව නයො.

නිච්චභත්තන්ති ධුවභත්තං වුච්චති; නිච්චභත්තං ගණ්හථාති වදන්ති, බහූනම්පි එකතො ගහෙතුං වට්ටති. සලාකභත්තාදීසුපි එසෙව නයො. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ගණභොජනසික්ඛාපදං දුතියං.

---

2. 1. 4. 3.

තතියසික්ඛාපදෙ-**න ඛො ඉදං ඔරකං භවිස්සති, යථා ඉමෙ මනුස්සා සක්කච්චං භත්තං කරොන්තීති** යෙන නියාමෙන ඉමෙ මනුස්සා සක්කච්චං භත්තං කරොන්ති, තෙන ඤායති: "ඉදං සාසනං ඉදං වා බුද්ධපමුඛෙ සඞ්ඝෙ දානං න ඛො ඔරකං භවිස්සති, පරිත්තං ලාමකං නෙව භවිස්සතී"ති; **කිරපතිකොති** එත්ථ '**කිරො**'ති තස්ස කුලපුත්තස්ස නාමං; අධිපච්චට්ඨෙන පන "කිරපතිකො"ති වුච්චති. සො

1. සී. 1. අභිහරිත්වා. 2. ස්‍යා. පිණ්ඩාය පවිට්ඨෙ. 3. සී. මු. නිවත්තිතබ්බා.

කිර ඉස්සරෙ අධිපති මාසඋතුසංවච්ඡරනියාමෙන වෙතනං[1] දත්වා කම්මකරෙ කම්මං කාරෙති.[2] **බදරපටියත්තානි** උපචාරවසෙන වදති; **බදරමිස්සකානි** බදරසාළවෙන. **උස්සූරෙ ආහරියිංසූති**[3] අතිදිවා ආහරියිංසු; "**මය්හං භත්තපච්චාසං ඉත්ථන්නාමස්ස දම්මී**"ති අයං භත්තවිකප්පනා නාම සම්මුඛාපි පරම්මුඛාපි වට්ටති. සම්මුඛා දිස්වා "තුය්හං විකප්පෙමී"ති වත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. අදිස්වා පඤ්චසු සහධම්මිකෙසු "ඉත්ථන්නාමස්ස විකප්පෙමී"ති වත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. **මහාපච්චරි** ආදීසු පන පරම්මුඛාවිකප්පනාව වුත්තා. සා චායං[4] යස්මා විනයකම්මෙන සඞ්ගහිතා, තස්මා භගවතො විකප්පෙතුං න වට්ටති. භගවති හි ගන්ධකුටියං නිසින්නෙපි සඞ්ඝමජ්ඣෙ නිසින්නෙපි සඞ්ඝෙන ගණපහොනකෙ භික්ඛූ ගහෙත්වා තං තං කම්මං කතං සුකතමෙව හොති. භගවා නෙව කම්මං කොපෙති. න සම්පාදෙති. න කොපෙති ධම්මිස්සරත්තා. න සම්පාදෙති ගණපූරකත්තා. **යෙ තයො නිමන්තනෙ එකතො භුඤ්ජන්තීති** යෙ තීණි නිමන්තනානි එකපත්තෙන පක්ඛිපිත්වා **මිස්සෙත්වා** එකං කත්වා භුඤ්ජන්තීති අත්ථො: ද්වෙ තීණි කුලානි නිමන්තෙත්වා එකස්මිං ඨානෙ නිසීදාපෙත්වා ඉතො චිතො ච ආහරිත්වා භත්තං ආකිරන්ති, සූපබ්‍යඤ්ජනං ආකිරන්ති, එකමිස්සකං හොති, එත්ථ අනාපත්තීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. සචෙ පන මූලනිමන්තනං හෙට්ඨා හොති, පච්ඡිමං පච්ඡිමං උපරි, තං උපරිතො පට්ඨාය භුඤ්ජන්තස්ස ආපත්ති. හත්ථං පන අන්තො පවෙසෙත්වා පඨමනිමන්තනතො එකම්පි කබලං උද්ධරිත්වා භුත්තකාලතො පට්ඨාය යථා තථා වා භුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති. සචෙපි තත්ථ ඛීරං වා රසං වා ආකිරන්ති, යෙන අජ්ඣොත්ථටං භත්තං එකරසං හොති, කොටිතො පට්ඨාය භුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්තීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **මහාඅට්ඨකථායං** පන වුත්තං: ඛීරභත්තං වා රසභත්තං වා ලභිත්වා නිසින්නස්ස තත්ථෙව අඤ්ඤෙපි[5] ඛීරභත්තං වා රසභත්තං වා ආකිරන්ති, ඛීරං වා රසං වා පිවතො අනාපත්ති. භුඤ්ජන්තෙන පන පඨමං ලද්ධං මංසඛණ්ඩං වා භත්තපිණ්ඩං වා මුඛෙ පක්ඛිපිත්වා කොටිතො පට්ඨාය භුඤ්ජිතුං වට්ටති. සප්පිපායාසෙපි එසෙව නයො. මහාඋපාසකො භික්ඛුං නිමන්තෙති. තස්ස කුලං උපගතස්ස උපාසකොපි තස්ස පුත්තදාරභාතුභගිනීආදයොපි අත්තනො අත්තනො කොට්ඨාසං ආහරිත්වා පත්තෙ පක්ඛිපන්ති. උපාසකෙන පඨමං දින්නං අභුඤ්ජිත්වා පච්ඡා ලද්ධං භුඤ්ජන්තස්ස ආපත්තීති[6] **මහාඅට්ඨකථායං** වුත්තං. **කුරුන්දට්ඨකථායං** වට්ටතීති වුත්තං. **මහාපච්චරියං** "සචෙ පාටෙක්කං පචන්ති, අත්තනො අත්තනො පක්කභත්තතො ආහරිත්වා දෙන්ති, තත්ථ පච්ඡා ආහටං පඨමං භුඤ්ජන්තස්ස පාචිත්තියං. යදි පන සබ්බෙසං එකොව පාකො හොති, පරම්පරභොජනං න හොතී"ති

1. සා. වෙතනං. 2. සී. මු. කාරෙති. 3. සී. මු. ආහරිංසූති.
4. සී. මු. සචායං. 5. සී. 1. අඤ්ඤම්පි. 6. සී. මු. අනාපත්තීති.

වුත්තං. මහාඋපාසකො නිමන්තෙත්වා නිසීදාපෙති.[1] අඤ්ඤො මනුස්සො පත්තං ගණ්හාති. න දාතබ්බං. කිං භන්තෙ න දෙථාති?. නනු උපාසක තයා නිමන්තිතම්හාති. හොතු භන්තෙ, ලද්ධං ලද්ධං භුඤ්ජථාති වදති, භුඤ්ජිතුං වට්ටති. අඤ්ඤෙන ආහරිත්වා භත්තෙ දින්නෙ ආපුච්ඡිත්වා භුඤ්ජිතුං වට්ටතීති **කුරුන්දියං** වුත්තං. අනුමොදනං කත්වා ගච්ඡන්තං ධම්මං සොතුකාමා "ස්වෙපි භන්තෙ ආගච්ඡෙය්‍යාථා"ති සබ්බෙ නිමන්තෙන්ති, පුන දිවසෙ ආගන්ත්වා ලද්ධං ලද්ධං භුඤ්ජිතුං වට්ටති. කස්මා? සබ්බෙහි නිමන්තිතත්තා. එකො භික්ඛු පිණ්ඩාය චරන්තො භත්තං ලභති. තමඤ්ඤො උපාසකො නිමන්තෙත්වා ඝරෙ නිසීදාපෙති, න ච තාව භත්තං සම්පජ්ජති, සචෙ සො භික්ඛු පිණ්ඩාය චරිත්වා ලද්ධභත්තං භුඤ්ජති, ආපත්ති. අභුත්වා නිසින්නෙ "කිං භන්තෙ න භුඤ්ජසී"ති වුත්තෙ "තයා නිමන්තිතත්තා"ති වත්වා "ලද්ධං ලද්ධං භුඤ්ජථ භන්තෙ"ති වුත්තො[2] භුඤ්ජති, වට්ටති. **සකලෙන ගාමෙනාති** සකලෙන ගාමෙන එකතො හුත්වා නිමන්තිතස්සෙව යත්ථ කත්ථචි භුඤ්ජතො අනාපත්ති; පූගෙපි එසෙව නයො. **නිමන්තියමානො භික්ඛං ගහෙස්සාමීති භණතී**"ති 'භත්තං ගණ්හා'ති නිමන්තියමානො 'න මය්හං තව භත්තෙනත්ථො. භික්ඛං ගණ්හිස්සාමී'ති වදති; එත්ථ පන **මහාපදුමත්ථෙරො** ආහ: 'එවං වදන්තො ඉමස්මිං සික්ඛාපදෙ අනිමන්තනං කාතුං සක්කොති.[3] භුඤ්ජනත්ථාය පන ඔකාසො කතො හොතීති නෙව ගණභොජනතො න චාරිත්තතො මුච්චතී'ති. **මහාසුමත්ථෙරො** පන ආහ: 'යදග්ගෙන අනිමන්තනං කාතුං සක්කොති, තදග්ගෙන නෙව ගණභොජනං න චාරිත්තං හොතී'ති. සෙසං උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියඤ්ච. එත්ථ හි භොජනං කිරියා. අවිකප්පනං අකිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පරම්පරභොජනසික්ඛාපදං තතියං.

---

2. 1. 4. 4.

චතුත්ථසික්ඛාපදෙ—**කාණමාතාති** කාණාය මාතා; සා කිරස්සා ධීතා අභිරූපා අහොසි.[4] යෙ යෙ තං පස්සන්ති, තෙ තෙ රාගෙන කාණා හොන්ති. රාගන්ධා හොන්තීති අත්ථො. තස්මා පරෙසං කාණභාවකරණතො **කාණාති** විස්සුතා අහොසි. තස්සා වසෙන මාතාපි තස්සා "කාණමාතා'ති පාකටා ජාතා. **ආගතන්ති** ආගමනං; **කිස්මිං වියාති** කීදිසං විය; ලජ්ජනකං විය හොතීති අධිප්පායො. **රිත්තහත්ථං ගන්තුන්ති** රිත්තා හත්ථා අස්මිං ගමනෙ තදිදං රිත්තහත්ථං; තං රිත්තහත්ථං ගමනං ගන්තුං ලජ්ජනකං විය හොතීති වුත්තං හොති. **පරික්ඛයං අගමාසීති** උපාසිකා අරියසාවිකා භික්ඛූ[5]

1, ස්‍යා, නිසීදාපෙසි. 2. සී. මු. වුත්තෙ. 3, සී. මු. & I. කාතුං න සක්කොති.
4, ස්‍යා, අභිරූපා දස්සනීයා. 5. සී. මු. භික්ඛු.

දිස්වා සන්තං අදාතුං න සක්කොති. තස්මා තාව අදාසි, යාව සබ්බං පරික්ඛයං අගමාසි. **ධම්මියා කථායාති** එත්ථ කාණාපි මාතුඅත්ථාය දෙසියමානධම්මං සුණන්තී දෙසනාපරියොසානෙ සොතාපන්නා අහොසි. **උට්ඨායාසනා පක්කාමීති** ආසනතො උට්ඨහිත්වා ගතො; සොපි පුරිසො සත්ථා කිර[1] කාණමාතාය නිවෙසනං ආගමාසීති සුත්වා කාණං ආනෙත්වා පකතිට්ඨානෙ යෙව ඨපෙසි. ඉමස්මිං පන වත්ථුස්මිං උප්පන්නමත්තෙන අප්පසඤ්ඤත්තෙනයෙව සික්ඛාපදෙ පාථෙය්‍යවත්ථු උදපාදි. තස්මා අඤ්ඤතරමෙව වත්ථුං දස්සෙතුං **තෙන ඛො පන සමයෙනාති** ආදි වුත්තං. සොපිච උපාසකො අරියසාවකත්තා සබ්බමෙව අදාසි. තෙන වුත්තං: '**පරික්ඛයං අගමාසී**'ති.

යං කිඤ්චි පහෙණකත්ථායාති[2] පණ්ණාකාරත්ථාය පටියත්තං යං කිඤ්චි අතිරසකමොදකසක්ඛලිකාදි සබ්බං ඉධ '**පූවං**'ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; **යං කිඤ්චි පාථෙය්‍යත්ථායාති** මග්ගං ගච්ඡන්තානං අන්තරාමග්ගත්ථාය පටියත්තං යං කිඤ්චි බද්ධසත්තු අබද්ධසත්තු තිලතණ්ඩුලාදි සබ්බං ඉධ '**මන්ථං**'ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. **තතො චෙ උත්තරින්ති** සචෙපි තතියං පත්තං ගණ්හාති, පූවගණනාය පාචිත්තියං. **ද්වත්ති**[3]**පත්තපූරෙ පටිග්ගහෙත්වාති** මුඛවට්ටියා හෙට්ඨිමලෙඛාසමං පූරෙ[4] පත්තෙ ගහෙත්වා; **අත්‍ර මයා ද්වත්තිපත්තපූරාති** එත්ථ සචෙ ද්වෙ ගහිතා, 'අත්‍ර මයා ද්වෙ පත්තපූරා පටිග්ගහිතා, ත්වං එකං ගණ්හෙය්‍යාසී'ති වත්තබ්බං. තෙනාපි අඤ්ඤං පස්සිත්වා 'පඨමං ආගතෙන ද්වෙ පත්තපූරා ගහිතා. මයා එකො. මා ත්වං ගණ්හා'ති වත්තබ්බං. යෙන පඨමං එකො ගහිතො, තස්සාපි පරම්පරාරොචනෙ එසෙව නයො. යෙන පන සයමෙව තයො ගහිතා, තෙන අඤ්ඤං දිස්වා 'මා ඛො එත්ථ පටිග්ගණ්හි'ච්චෙව[5] වත්තබ්බං.[6] **පටික්කමනං හරිත්වාති** ආසනසාලං හරිත්වා; ආසනසාලං ගච්ඡන්තෙන ච ඡඩ්ඩිතසාලා න ගන්තබ්බා. යත්ථ මහාභික්ඛුසඞ්ඝො නිසීදති, තත්ථ ගන්තබ්බං. **මහාපච්චරියං** පන වුත්තං: 'යා ලද්ධට්ඨානතො ආසන්නා ආසනසාලා, තත්ථ ගන්තබ්බං, අත්තනො සන්දිට්ඨසම්භත්තානං වා එකනිකායිකානං වා දස්සාමීති. අඤ්ඤත්ථ ගන්තුං න ලබ්භති. සචෙ පනස්ස නිබද්ධනිසීදනට්ඨානං හොති, දූරම්පි ගන්තුං වට්ටතී'ති. **සංවිභජිතබ්බන්ති** සචෙ තයො පත්තපූරා ගහිතා, එකං අත්තනො ඨපෙත්වා ද්වෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දාතබ්බා. සචෙ ද්වෙ ගහිතා, එකං අත්තනො ඨපෙත්වා එකො සඞ්ඝස්ස දාතබ්බො. යථාමිත්තං පන දාතුං න ලබ්භති. යෙන එකො ගහිතො, න තෙන කිඤ්චි අකාමා දාතබ්බං. යථාරුචිං කාතබ්බං. **ගමනෙ පටිප්පස්සද්ධෙති** අන්තරාමග්ගෙ උපද්දවං වා දිස්වා අනත්ථිකතාය වා 'මයං ඉදානි න පෙසිස්සාම. න ගමිස්සාමා'ති එවං ගමනෙ පටිප්පස්සද්ධෙ උපච්ඡින්නෙ; **ඤාතකානං**

1. සී. මු. සත්ථං 2. ස්‍යා. පහිණකත්ථායාති, 3. ස්‍යා. ද්විත්ති, 4. ස්‍යා. ලෙඛාය සමපූරෙ, 5. ස්‍යා. පතිගණ්හාති, 6. සී. මු. වත්තබ්බො,

පවාරිතානන්ති එතෙසං බහුම්පි දෙන්තානං පටිග්ගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති; අට්ඨකථාසු පන තෙසම්පි පාථෙය්‍යපහොණකත්ථාය[1] පටියත්තතො පමාණමෙව වට්ටතීති වුත්තං. සෙසං උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

කාණමාතු[2]සික්ඛාපදං චතුත්ථං.

---

2. 1. 4. 5.

පඤ්චමසික්ඛාපදෙ—**භික්ඛූ භුත්තාවී පවාරිතා**ති බ්‍රාහ්මණෙන 'ගණ්හථ භන්තෙ, යාව ඉච්ඡථා'ති එවං යාවදත්ථපවාරණාය, සයඤ්ච 'අලං ආවුසො, ථොකං ථොකං දෙහී'ති එවං පටික්ඛෙපපවාරණාය පවාරිතා; **පටිවිස්සකො**ති සාමන්තඝරවාසිකො; **කාකොරවසද්දන්**ති කාකානං ඔරවසද්දං; සන්නිපතිත්වා විරවන්තානං සද්දං. **අලමෙතං සබ්බන්**ති එත්ථ තිකාරං අවත්වාව "අලමෙතං සබ්බං" එත්තකං වත්තුං වට්ටති. **භුත්තාවී**ති භුත්තවා; තත්ථ ච යස්මා යෙන එකම්පි සිත්ථං සඞ්ඛාදිත්වා වා අසඞ්ඛාදිත්වා[3] වා අජ්ඣොහරිතං හොති, සො භුත්තාවීති සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. තෙනස්ස පදභාජනෙ "**භුත්තාවී නාම පඤ්චන්නං භොජනාන**"න්ති ආදි වුත්තං. **පවාරිතො**ති කතපවාරණො, කතපටික්ඛෙපො; සොපි ච යස්මා න පටික්ඛෙපමත්තෙන, අථ ඛො පඤ්චඞ්ගවසෙන, තෙනස්ස පදභාජනෙ "**පවාරිතො නාම අසනං පඤ්ඤායතී**'ති ආදි වුත්තං. තත්ථ යස්මා "**අසනං පඤ්ඤායතී**"ති ඉමිනා විප්පකතභොජනො, පවාරිතොති වුත්තො; යො ච විප්පකතභොජනො, තෙන කිඤ්චි භුත්තං, කිඤ්චි අභුත්තං, යඤ්ච භුත්තං, තං සන්ධාය "භුත්තාවී"තිපි සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. තස්මා භුත්තාවීවචනෙන[4] විසුං කාචි අත්ථසිද්ධි න පස්සාම. "චිරත්තතිරතනං", "ඡප්පඤ්චවාචාහී"ති ආදීසු පන චිරත්තාදිවචනං විය පවාරිතපදස්ස පරිවාරක[5]භාවෙන බ්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතාය චෙතං වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. **අසනං පඤ්ඤායතී**ති ආදීසු විප්පකතභොජනං දිස්සති; භුඤ්ජමානො චෙසො පුග්ගලො හොතීති අත්ථො. **භොජනං පඤ්ඤායතී**ති පවාරණපහොනක භොජනං දිස්සති; ඔදනාදීනං චෙ අඤ්ඤතරං පටික්ඛිපිතබ්බං භොජනං හොතීති අත්ථො. **හත්ථපාසෙ ඨිතො**ති පවාරණපහොනකං චෙ භොජනං ගණ්හිත්වා දායකො අඩ්ඪතෙය්‍යහත්ථප්පමාණෙ ඔකාසෙ හොතීති අත්ථො. **අභිහරතී**ති සො චෙ දායකො තස්ස තං භත්තං කායෙන අභිහරතීති අත්ථො. **පටික්ඛෙපො පඤ්ඤායතී**ති පටික්ඛෙපො දිස්සති; තඤ්චෙ අභිහටං සො භික්ඛු කායෙන වා වාචාය වා පටික්ඛිපතීති අත්ථො. එවං පඤ්චන්නං අඞ්ගානං වසෙන පවාරිතො

---

1. ස්‍යා. පහිණකත්ථායාති.
2. සී. 1. ස්‍යා. කාණමාතා.
3. සී. මු. සඞ්ඛරිත්වා අසඞ්ඛරිත්වා.
4. ස්‍යා. භුත්තාවීති වචනෙන.
5. පවාරිත - කඞ්ඛාවිතරණී.

නාම හොතීති. වුත්තම්පි චෙතං “පඤ්චහි උපාලි ආකාරෙහි පවාරණා හොති:[1] අසනං පඤ්ඤායති, භොජනං පඤ්ඤායති, හත්ථපාසෙ ඨිතො, අභිහරති, පටික්ඛෙපො පඤ්ඤායතී”ති.[a]

තත්‍රායං විනිච්ඡයො:—“අසන”න්ති ආදීසු තාව යඤ්ච අස්නාති[2] යඤ්ච භොජනං හත්ථපාසෙ ඨිතෙන අභිහටං පටික්ඛිපති, තං ‘ඔදනො කුම්මාසො සත්තු මච්ඡො මංස’න්ති ඉමෙසං අඤ්ඤතරමෙව වෙදිතබ්බං. තත්ථ ඔදනො නාම සාලි වීහි යවො ගොධුමො කඞ්ගු වරකො කුද්‍රූසකොති සත්තන්නං ධඤ්ඤානං තණ්ඩුලෙහි නිබ්බත්තො; තත්ථ “සාලී”ති අන්තමසො නීවාරං උපාදාය සබ්බාපි සාලිජාති; “වීහී”ති සබ්බාපි වීහිජාති; යවගොධුමෙසු භෙදො නත්ථි. “කඞ්ගූ”ති සෙතරත්තකාළභෙදා සබ්බාපි කඞ්ගුජාති. “වරකො”ති අන්තමසො වරකචොරකං[3] උපාදාය සබ්බාපි සෙතවණ්ණා වරකජාති; “කුද්‍රූසකො”ති කාළකුද්‍රූසකො චෙව සාමාකාදිභෙදා ච සබ්බාපි තිණධඤ්ඤජාති; නීවාරවරකචොරකා[4] චෙත්ථ ධඤ්ඤානුලොමාති වදන්ති. ධඤ්ඤාති වා හොන්තු ධඤ්ඤානුලොමාති වා, එතෙසං වුත්තප්පභෙදානං සත්තන්නං ධඤ්ඤානං තණ්ඩුලෙ ගහෙත්වා භත්තං පචිස්සාමාති වා යාගුං පචිස්සාමාති වා අම්බිලපායාසාදීසු අඤ්ඤතරං පචිස්සාමාති වා යං කිඤ්චි සන්ධාය පචන්තු, සචෙ උණ්හං වා සීතලං වා භුඤ්ජන්තානං භොජනකාලෙ ගහිතගහිතට්ඨානෙ ඔධි පඤ්ඤායති, ඔදනසඞ්ගහමෙව ගච්ඡති. පවාරණං ජනෙති. සචෙ ඔධි න පඤ්ඤායති, යාගුසඞ්ගහං ගච්ඡති. පවාරණං න ජනෙති. යොපි පායාසො[5] වා පණ්ණඵලකළීරමිස්සකා අම්බිලයාගු වා උද්ධනතො ඔතාරිතමත්තා අබ්භුණ්හා[6] හොති, ආවිජ්ඣිත්වා පිවිතුං සක්කා, හත්ථෙන ගහිතොකාසෙපි ඔධිං න දස්සෙති, පවාරණං න ජනෙති. සචෙ පන උසුමාය විගතාය සීතලීභූතා[7] ඝනභාවං ගච්ඡති, ඔධිං දස්සෙති, පුන පවාරණං ජනෙති. පුබ්බෙ තනුභාවො න රක්ඛති. සචෙපි දධිතක්කාදීනි ආරොපෙත්වා බහුපණ්ණඵලකළීරෙ පක්ඛිපිත්වා මුට්ඨිමත්තාපි තණ්ඩුලා පක්ඛිත්තා හොන්ති, භොජනකාලෙ ඔධි පඤ්ඤායති, පවාරණං ජනෙති. අයාගුකෙ නිමන්තනෙ “යාගුං දස්සාමා”ති භත්තෙ උදකකඤ්ජිකඛීරාදීනි ආකිරිත්වා “යාගුං ගණ්හථා”ති දෙන්ති, කිඤ්චාපි තනුකා හොති, පවාරණං ජනෙතියෙව. සචෙ පන පක්කුට්ඨිතෙසු උදකාදීසු පක්ඛිපිත්වා පචිත්වා දෙන්ති, යාගුසඞ්ගහමෙව ගච්ඡති. යාගුසඞ්ගහං ගතෙපි තස්මිං වා අඤ්ඤස්මිං වා යත්ථ මච්ඡමංසං පක්ඛිපන්ති, සචෙ සාසපමත්තම්පි මච්ඡමංසඛණ්ඩං වා න්හාරු වා පඤ්ඤායති, පවාරණං ජනෙති. සුද්ධරසකො පන රසකයාගු වා න ජනෙති. ඨපෙත්වා වුත්තධඤ්ඤානං තණ්ඩුලෙ අඤ්ඤෙහි වෙණුතණ්ඩුලාදීහි වා කන්දමූල

1. සී. I. & සී. මු පඤ්ඤායති. 2. සී. මු. අස්නං, ස්‍යා. අස්නති. 3. ස්‍යා. චොරකං. 4. ස්‍යා. චොරකා. 5. සී. මු පායාසො, 6. සී. මු. අබ්භුණ්හා. 7. ස්‍යා. භූතාය. a. පරිවාරපාළි.

එළෙහි වා යෙහි කෙහිචි කතං භත්තම්පි පවාරණං න ජනෙති. පගෙව සත්තුයාගු.[1] සචෙ පනෙත්ථ මච්ඡමංසං පක්ඛිපන්ති, ජනෙති. **මහාපච්චරියං** පන බුබ්බි[2]අත්ථාය භත්තම්පි පවාරණං ජනෙතීති වුත්තං. බුබ්බි[3]අත්ථාය භත්තං නාම බුබ්බි[3] ඛජ්ජකත්ථාය කටසීතුදකෙ[4] පක්ඛිපිත්වා සෙදිතා තණ්ඩුලා වුච්චන්ති. සචෙ පන තණ්ඩුලෙ සුක්ඛාපෙත්වා ඛාදන්ති, වට්ටති. නෙව සත්තුසඞ්ඛ්‍යං න භත්තසඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡන්ති. පුන තෙහි කතභත්තං පවාරෙතියෙව. තෙ තණ්ඩුලෙ සප්පිතෙලාදීසු වා පචන්ති, පූවං වා කරොන්ති, න පවාරෙන්ති. පුථුකා වා තාහි කතසත්තුභත්තාදීනි වා න පවාරෙන්ති.

කුම්මාසො නාම යවෙහි කතකුම්මාසො; අඤ්ඤෙහි පන මුග්ගාදීහි කතකුම්මාසො පවාරණං න ජනෙති. **සත්තු** නාම සාලිවීහියවෙහි කතසත්තු; කඞ්ගුවරකකුද්‍රූසසීසානිපි භජ්ජිත්වා ඊසකං කොට්ටෙත්වා ථුසෙ පලාපෙත්වා පුන දළ්හං කොට්ටෙත්වා චුණ්ණං කරොන්ති, සචෙපි තං අල්ලත්තා එකාබද්ධං හොති, සත්තුසඞ්ගහමෙව ගච්ඡති. ඛරපාකභජ්ජිතානං වීහීනං තණ්ඩුලෙ කොට්ටෙත්වා දෙන්ති, තම්පි චුණ්ණං සත්තුසඞ්ගහමෙව ගච්ඡති. සමපාකභජ්ජිතානං පන වීහීනං වා වීහිපලාපානං වා තණ්ඩුලා භජ්ජිතතණ්ඩුලා එව වා න පවාරෙන්ති. තෙසං පන තණ්ඩුලාදීනං[5] චුණ්ණං පවාරෙති, ඛරපාකභජ්ජිතානං වීහීනං කුණ්ඩකම්පි පවාරෙති. සමපාකභජ්ජිතානං පන ආතපෙ සුක්ඛාපිතානං වා කුණ්ඩකං න පවාරෙති. ලාජා වා තෙහි කතභත්තසත්තුආදීනි වා න පවාරෙන්ති. භජ්ජිතපිට්ඨං වා යං කිඤ්චි සුද්ධඛජ්ජකං වා න පවාරෙති. මච්ඡමංසපූරිතඛජ්ජකං පන සත්තුමොදකො වා පවාරෙති. **මච්ඡො මංසඤ්ච** පාකටමෙව. අයං පන විසෙසො:— සචෙපි යාගුං පිවන්තස්ස යාගුසිත්ථමත්තානෙව ද්වෙ මච්ඡඛණ්ඩානි වා එකභාජනෙ වා නානාභාජනෙ වා දෙන්ති, තානි චෙ අඛාදන්තො අඤ්ඤං යං කිඤ්චි පවාරණාපහොනකං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. තතො එකං ඛාදති, එකං හත්ථෙ වා පත්තෙ වා හොති, සො චෙ අඤ්ඤං පටික්ඛිපති, පවාරෙති. ද්වෙපි ඛාදිතානි හොන්ති, මුඛෙ සාසපමත්තම්පි අවසිට්ඨං නත්ථි, සචෙපි අඤ්ඤං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. කප්පියමංසං ඛාදන්තො කප්පියමංසං පටික්ඛිපති, පවාරෙති. කප්පියමංසං ඛාදන්තො අකප්පියමංසං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. කස්මා? අවත්ථුතාය. යං හි භික්ඛුනො ඛාදිතුං වට්ටති, තං යෙව පටික්ඛිපතො පවාරණා හොති. ඉදං පන ජානන්තො අකප්පියත්තා පටික්ඛිපති. අජානන්තොපි පටික්ඛිපිතබ්බට්ඨානෙ ඨිතමෙව පටික්ඛිපති නාම. තස්මා න පවාරෙති. සචෙ පන අකප්පියමංසං ඛාදන්තො කප්පියමංසං පටික්ඛිපති, පවාරෙති. කස්මා? වත්ථුතාය. යං හි තෙන පටික්ඛිත්තං, තං[6] පවාරණාය වත්ථු. යං පන ඛාදති,[7] තං කිඤ්චාපි පටික්ඛිපිතබ්බට්ඨානෙ ඨිතං. ඛාදියමානං පන

---

1. සී. මු. යාගුං. 2. සී. මු. බුදබි. 3. සී. මු. පුපපි.
4. ස්‍යා. කුටසීතුදකෙ. 5. ස්‍යා. තණ්ඩුලානං.
7. ස්‍යා. ඛාදිතං. 6. ස්‍යා. තං යෙව.

මංසභාවං න ජහාති. තස්මා පවාරෙති. අකප්පියමංසං ඛාදන්තො අකප්පියමංසං පටික්ඛිපති, පුරිමනයෙනෙව න පවාරෙති. කප්පියමංසං වා අකප්පියමංසං වා ඛාදන්තො පඤ්චන්නං භොජනානං යං කිඤ්චි කප්පියභොජනං පටික්ඛිපති, පවාරෙති. කුලදූසකවෙජ්ජකම්මඋත්තරිමනුස්සධම්මාරොචනසාදිතරූපියාදීහි නිබ්බත්තං බුද්ධපටිකුට්ඨං අනෙසනාය උප්පන්නං අකප්පියභොජනං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. කප්පියභොජනං වා අකප්පියභොජනං වා භුඤ්ජන්තොපි කප්පියභොජනං පටික්ඛිපති, පවාරෙති. අකප්පියභොජනං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. සබ්බත්ථ වුත්තනයෙනෙව කාරණං වෙදිතබ්බං.

එවං[1] "අසන"න්ති ආදීසු යඤ්ච අස්නාති,[2] යඤ්ච භොජනං හත්ථපාසෙ ඨිතෙන අභිහටං පටික්ඛිපන්තො පවාරණං ආපජ්ජති, තං ඤත්වා ඉදානි යථා ආපජ්ජති, තස්ස ජානනත්ථං අයං විනිච්ඡයො:- "අසනං භොජන"න්ති එත්ථ තාව යෙන එකසිත්ථම්පි අජ්ඣොහටං හොති, සො සචෙ පත්තමුඛහත්ථානං යත්ථ කත්ථචි පඤ්චසු භොජනෙසු එකස්මිම්පි සති අඤ්ඤං පඤ්චසු භොජනෙසු එකම්පි පටික්ඛිපති, පවාරෙති. කත්ථචි භොජනං නත්ථි, ආමිසගන්ධමත්තං පඤ්ඤායති, න පවාරෙති. මුඛෙ ච හත්ථෙ ච භොජනං නත්ථි, පත්තෙ අත්ථි, තස්මිං පන ආසනෙ න භුඤ්ජිතුකාමො විහාරං[3] පවිසිත්වා භුඤ්ජිතුකාමො අඤ්ඤස්ස වා දාතුකාමො තස්මිං චෙ අන්තරෙ භොජනං[4] පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. කස්මා? විප්පකතභොජනභාවස්ස උපච්ඡින්නත්තා. යොපි අඤ්ඤත්‍ර ගන්ත්වා භුඤ්ජිතුකාමො මුඛෙ භත්තං ගිලිත්වා සෙසං ආදාය ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ අඤ්ඤං භොජනං පටික්ඛිපති, තස්සාපි පවාරණා න හොතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. යථා ච පත්තෙ, එවං හත්ථෙපි. මුඛෙපි ච විජ්ජමානභොජනං සචෙ අනජ්ඣොහරිතුකාමො හොති, තස්මිඤ්ච ඛණෙ අඤ්ඤං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. එකස්මිං හි පදෙ වුත්තලක්ඛණං සබ්බත්ථ වෙදිතබ්බං හොති. අපි ච **කුරුන්දියං** එස නයො දස්සිතො යෙව. වුත්තං හි තත්ථ "මුඛෙ භත්තං ගිලිතං[5], හත්ථෙ භත්තං විඝාසාදස්ස දාතුකාමො, පත්තෙ භත්තං භික්ඛුස්ස දාතුකාමො, සචෙ තස්මිං ඛණෙ පටික්ඛිපති, නප්පවාරෙතී"ති.

හත්ථපාසෙ ඨිතොති එත්ථ පන සචෙ භික්ඛු නිසින්නො හොති, ආසනස්ස පච්ඡිමන්තතො පට්ඨාය, සචෙ ඨිතො, පණ්හිඅන්තතො පට්ඨාය, සචෙ නිපන්නො, යෙන පස්සෙන නිපන්නො, තස්ස පාරිමන්තතො පට්ඨාය, දායකස්ස නිසින්නස්ස වා ඨිතස්ස වා නිපන්නස්ස වා ඨපෙත්වා පසාරිතහත්ථං යං ආසන්නතරං අඞ්ගං, තස්ස ඔරිමන්තෙන පරිච්ඡින්දිත්වා අඩ්ඪතෙය්‍යහත්ථො හත්ථපාසොති වෙදිතබ්බො. තස්මිං

---

1. සී. මු එවං යං.　2. සී. මු. & I අස්නාති. ස්‍යා. අසති.
3. ස්‍යා. විහාරං වා.　4. ස්‍යා. අඤ්ඤතරං භොජනං.
5. සී. මු. ගිලිත්වා'

ඨත්වා අභිහටං පටික්ඛිපන්තස්සෙව පවාරණා හොති. න තතො පරං. **අභිහරතීති** හත්ථපාසබ්භන්තරෙ ඨිතො ගහණත්ථං උපනාමෙති, සචෙ පන අනන්තරනිසින්නොපි භික්ඛු හත්ථෙ වා ඌරූසු වා ආධාරකෙ වා ඨිතං පත්තං අනභිහරිත්වාව භත්තං ගණ්හාති වදති, තං පටික්ඛිපතො පවාරණා[1] නත්ථි. භත්තපච්ඡිං ආනෙත්වා පුරතො භූමියං ඨපෙත්වා ගණ්හාහීති වුත්තෙපි එසෙව නයො. ඊසකං පන උද්ධරිත්වා වා අපනාමෙත්වා[2] වා ගණ්හථාති වුත්තෙ පටික්ඛිපතො පවාරණා හොති. ථෙරාසනෙ නිසින්නො ථෙරො දූරෙ නිසින්නස්ස දහරභික්ඛුස්ස පත්තං පෙසෙත්වා ඉතො ඔදනං ගණ්හාහීති වදති. ගණ්හිත්වා පන ගතො තුණ්හී ඨිතො[3]. දහරො 'අලං මය්හ'න්ති පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. කස්මා? ථෙරස්ස දූරභාවතො දූතස්ස ච අනභිහරණතොති. සචෙ පන ගහෙත්වා ආගතො භික්ඛු ඉදං භත්තං ගණ්හාති වදති, තං පටික්ඛිපතො පවාරණා හොති. පරිවෙසනාය එකො එකෙන හත්ථෙන ඔදනපච්ඡිං එකෙන කටච්ඡුං ගහෙත්වා භික්ඛූ පරිවිසති. තත්‍ර චෙ අඤ්ඤො ආගන්ත්වා 'අහං පච්ඡිං ධාරෙස්සාමි. ත්වං ඔදනං දෙහී'ති වත්වා ගහිතමත්තකමෙව කරොති, පරිවෙසකො එව පන තං ධාරෙති, තස්මා සා අභිහටාව හොති. තතො දාතුකාමතාය ගණ්හන්තං පටික්ඛිපන්තස්ස පවාරණා හොති. සචෙ පන පරිවෙසකෙන ඵුට්ඨමත්තාව හොති, ඉතරොව තං ධාරෙති, තතො දාතුකාමතාය ගණ්හන්තං පටික්ඛිපන්තස්ස පවාරණා න හොති. කටච්ඡුනා උද්ධටමත්තෙ පන හොති. කටච්ඡුඅභිහාරො යෙව හි තස්ස අභිහාරො. ද්වින්නං සමභාරෙපි පටික්ඛිපන්තො පවාරෙති යෙවාති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. අනන්තරස්ස භික්ඛුනො භත්තෙ දීයමානෙ ඉතරො පත්තං හත්ථෙන පිදහති, පවාරණා නත්ථි. කස්මා? අඤ්ඤස්ස අභිහටෙ පටික්ඛිත්තත්තා.

පටික්ඛෙපො පඤ්ඤායතීති එත්ථ වාචාය අභිහටං පටික්ඛිපතො පවාරණා නත්ථි. කායෙන අභිහටං පන කායෙන වා වාචාය වා පටික්ඛිපන්තස්ස පවාරණා හොතීති වෙදිතබ්බා[4]. තත්ථ කායෙන පටික්ඛෙපො නාම අඞ්ගුලිං වා හත්ථං වා මක්ඛිකාබීජනිං වා චීවරකණ්ණං වා චාලෙති. භමුකාය වා ආකාරං කරොති. කුද්ධො වා ඔලොකෙති. වාචාය පටික්ඛෙපො නාම අලන්ති වා, න ගණ්හාමීති වා, මා ආකිරාති වා අපගච්ඡාති වා වදති. එවං යෙන කෙනචි ආකාරෙන කායෙන වා වාචාය වා පටික්ඛිත්තෙ පවාරණා හොති. එකො අභිහටෙ භත්තෙ පවාරණාය භීතො හත්ථෙ අපනෙත්වා පුනප්පුනං පත්තෙ ඔදනං ආකිරන්තං "ආකිර ආකිර. කොට්ටෙත්වා කොට්ටෙත්වා පූරෙහී"ති වදති, එත්ථ කථන්ති? **මහාසුමත්ථෙරො** තාව අනාකිරණත්ථාය වුත්තත්තා පවාරණා හොතීති ආහ. **මහාපදුමත්ථෙරො** පන 'ආකිර. පූරෙහී'ති වදන්තස්ස නාම කස්සචි පවාරණා අත්ථීති වත්වා 'න පවාරෙතී'ති ආහ. අපරෙ භත්තං අභි

1. සී. I. පවාරණාපි. 2. ස්‍යා. උපනාමෙත්වා. 3. ස්‍යා. තිට්ඨති.
4. ස්‍යා. වෙදිතබ්බො.

හරන්තං භික්ඛුං සල්ලක්ඛෙත්වා 'කිං ආවුසො? ඉතොපි කිඤ්චි ගණ්හිස්සසි! දම්මි තෙ කිඤ්චී'ති ආහ. තත්‍රාපි එවං නාගමිස්සතීති[1] වුත්තත්තා පවාරණා හොතීති මහාසුම්මත්ථෙරො ආහ. මහාපදුමත්ථෙරො පන 'ගණ්හිස්සසී'ති වදන්තස්ස නාම කස්සචි පවාරණා අත්ථීති වත්වා 'න පවාරෙතී'ති ආහ. එකො සමංසකං රසං අභිහරිත්වා 'රසං ගණ්හථා'ති වදති. තං සුත්වා පටික්ඛිපතො පවාරණා නත්ථි. මච්ඡරසං මංසරසන්ති වුත්තෙ පටික්ඛිපතො හොති. ඉදං ගණ්හථාති වුත්තෙපි හොති යෙව. මංසං විසුං කත්වා මංසරසං ගණ්හථාති වදති, තත්‍ර චෙ සාසපමත්තම්පි මංසඛණ්ඩං අත්ථි, තං පටික්ඛිපතො පවාරණා හොති. සචෙ පන පරිස්සාවිතො හොති, වට්ටතීති අභයත්ථෙරො ආහ. මංසරසෙන ආපුච්ඡන්තං මහාථෙරො 'භුඤ්ජන්තං ආගමෙහී'ති වත්වා 'ථාලකං ආවුසො ආහරා'ති ආහ. එත්ථ කථන්ති? මහාසුම්මත්ථෙරො තාව අභිහාරකස්ස[2] ගමනං උපච්ඡින්නං, තස්මා පවාරෙතීති ආහ. මහාපදුමත්ථෙරො පන 'අයං කුහිං ගච්ඡති? කීදිසං එතස්ස ගමනං? ගණ්හන්තස්සාපි නාම පවාරණා අත්ථී'ති වත්වා න පවාරෙතීති ආහ. කළීරපනසාදීහි මිස්සෙත්වා මච්ඡමංසං[3] පචන්ති, තං ගහෙත්වා 'කළීරසූපං ගණ්හථ. පනසබ්‍යඤ්ජනං ගණ්හථා'ති වදන්ති, එතම්පි[4] න පවාරෙති. කස්මා? අපවාරණාරහස්ස නාමෙන වුත්තත්තා. සචෙ පන මච්ඡසූපං මංසසූපන්ති වා ඉදං ගණ්හථාති වා වදති, පවාරෙති. මංසකරම්බකො නාම හොති. තං දාතුකාමොපි 'කරම්බකං ගණ්හථා'ති වදති, වට්ටති. න පවාරෙති. 'මංසකරම්බක'න්ති වා 'ඉද'න්ති වා වුත්තෙ පන පවාරෙති. එසෙව නයො සබ්බෙසු[5] මච්ඡමංසමිස්සකෙසු. යො පන නිමන්තනෙ[6] භුඤ්ජමානො මංසං අභිහටං 'උද්දිස්සකට'න්ති මඤ්ඤමානො පටික්ඛිපති, පවාරිතොව හොතීති මහාපච්චරියං වුත්තං. මිස්සකකථා පන කුරුන්දියං සුට්ඨු වුත්තා. එවං හි තත්ථ වුත්තං: පිණ්ඩචාරිකො භික්ඛු භත්තමිස්සකං යාගුං ආහරිත්වා 'යාගුං ගණ්හථා'ති වදති, න පවාරෙති. භත්තං ගණ්හථාති වුත්තෙ පවාරෙතීති. කස්මා? යෙනාපුච්ඡිතො, තස්ස අත්ථිතාය. අයමෙත්ථ අධිප්පායො: යාගුමිස්සකං ගණ්හථාති වදති, තත්‍ර චෙ යාගු බහුතරා වා හොති සමසමා වා, න පවාරෙති. යාගු මන්දා, භත්තං බහුතරං, පවාරෙති. ඉදං ච සබ්බට්ඨකථාසු වුත්තත්තා න සක්කා පටික්ඛිපිතුං. කාරණං පනෙත්ථ දුද්දසං. 'භත්තමිස්සකං ගණ්හථා'ති වදති, භත්තං බහුකං වා සමං වා අප්පතරං වා හොති, පවාරෙති එව. භත්තං වා යාගුං වා අනාමසිත්වා මිස්සකං ගණ්හථාති වදති, තත්‍ර චෙ භත්තං බහුතරං වා සමකං වා හොති, පවාරෙති. අප්පතරං, න පවාරෙති. ඉදඤ්ච කරම්බකෙන න සමානෙතබ්බං. කරම්බකො හි මංසමිස්සකොපි හොති අමංසමිස්සකොපි. තස්මා කරම්බකන්ති වුත්තෙ පවාරණා නත්ථි. ඉදං පන භත්තමිස්සකං යෙව. එත්ථ වුත්තනයෙනෙව

1. සී. මු. එවං නාම ගමිස්සතීති. 2. I. අභිහාරං කස්ස.
3. සී. මු. & I. මංසං, 4. සී. මු. එවමෙපි. 5. සී. මු. සෙසෙ,
6. සී. මු. නිමන්තනෙන.

පවාරණා හොති. බහුරසෙ භත්තෙ රසං බහුඛීරෙ ඛීරං බහුසප්පිම්හි ච පායාසෙ සප්පිං ගණ්හථාති විසුං කත්වා දෙති, තං පටික්ඛිපතො පවාරණා නත්ථි. යො පන ගච්ඡන්තො පවාරෙති, සො ගච්ඡන්තොව භුඤ්ජිතුං ලභති. කද්දමං වා උදකං වා පත්වා ඨිතෙන අතිරිත්තං කාරෙතබ්බං. සචෙ අන්තරා නදී පූරා හොති, නදීතීරෙ ගුම්බං අනුපරියායන්තෙන භුඤ්ජිතබ්බං. අථ නාවා වා සෙතු වා අත්ථි, තං අභිරූහිත්වාපි චඞ්කමන්තෙනෙව භුඤ්ජිතබ්බං. ගමනං න උපච්ඡින්දිතබ්බං. යානෙ වා හත්ථිඅස්සපිට්ඨෙ වා චන්දමණ්ඩලෙ වා සූරියමණ්ඩලෙ වා නිසීදිත්වා පවාරිතෙන යාව මජ්ඣන්හිකං, තාව තෙසු ගච්ඡන්තෙසුපි නිසින්නෙනෙව භුඤ්ජිතබ්බං. යො ඨිතො පවාරෙති, ඨිතෙනෙව, යො නිසින්නො, නිසින්නෙනෙව භුඤ්ජිතබ්බං. තං තං ඉරියාපථං කොපෙන්තෙන අතිරිත්තං කාරෙතබ්බං. යො උක්කුටිකො නිසීදිත්වා පවාරෙති, තෙන උක්කුටිකෙනෙව භුඤ්ජිතබ්බං. තස්ස පන හෙට්ඨා පලාලපීඨං වා කිඤ්චි වා නිසීදනකං දාතබ්බං. පීඨකෙ නිසීදිත්වා පවාරිතෙන ආසනං අචාලෙත්වාව චතස්සො දිසා පරිවත්තෙන්තෙන භුඤ්ජිතුං ලබ්භති. මඤ්චෙ නිසීදිත්වා පවාරිතෙන ඉතො වා එත්තො[1] වා සංසරිතුං න ලබ්භති. සචෙ පන තං සහ මඤ්චෙන උක්ඛිපිත්වා අඤ්ඤත්‍ර නෙන්ති, වට්ටති. නිපජ්ජිත්වා පවාරිතෙන නිපන්නෙනෙව භුඤ්ජිතබ්බං. පරිවත්තෙන්තෙන යෙන පස්සෙන නිපන්නො, තස්ස ඨානං නාතික්කාමෙතබ්බං.

අනතිරිත්තන්ති න අතිරිත්තං; න අධිකන්ති **අත්ථො**. තං පන යස්මා කප්පියකතාදීහි සත්තහි විනයකම්මාකාරෙහි **අකතං** වා ගිලානස්ස **අනධිකං** වා හොති, තස්මා පදභාජනෙ "අකප්පියකත"න්ති ආදි වුත්තං. තත්‍ථ **අකප්පියකත**න්ති යං තත්‍ථ ඵලං වා කන්දමූලාදි වා පඤ්චහි **සමණකප්පෙහි** කප්පියං අකතං; යං ච **අකප්පියමංසං** වා අකප්පියභොජනං වා, **එතං අකප්පියං** නාම. තං අකප්පියං "**අලමෙතං** සබ්බ"න්ති එවං **අතිරිත්තං** කතං **අකප්පියකතන්ති වෙදිතබ්බං**. **අප්පටිග්ගහිතකත**න්ති භික්ඛුනා අප්පටිග්ගහිතංයෙව පුරිමනයෙනෙව අතිරිත්තං කතං; **අනුච්චාරිතකත**න්ති කප්පියං කාරාපෙතුං ආගතෙන භික්ඛුනා ඊසකම්පි අනුක්ඛිත්තං වා අනපනාමිතං[2] වා කතං; **අහත්ථපාසෙ කත**න්ති කප්පියං කාරෙතුං ආගත**ස්ස හත්ථපාසතො** බහි ඨිතෙන කතං; **අභුත්තාවිනා කත**න්ති යො 'අලමෙතං සබ්බ'න්ති අතිරිත්තං කරොති, තෙන පවාරණපහොනකභොජනං අභුත්තෙන කතං; **භුත්තාවිනා පවාරිතෙන ආසනා වුට්ඨිතෙන කත**න්ති ඉදං උත්තානමෙව. **අලමෙතං සබ්බන්ති අවුත්ත**න්ති වචීභෙදං කත්වා එවං **අවුත්තං** හොති; ඉති ඉමෙහි සත්තහි විනයකම්මාකාරෙහි යං අතිරිත්තං[3] කප්පියං අකතං, යං ච න ගිලානාතිරිත්තං, **තදුභයම්පි** අනතිරිත්තන්ති වෙදිතබ්බං. **අතිරිත්තං** පන තස්සෙව පටිපක්ඛනයෙන[4] වෙදි

1. සයා. එත්තො. 2. සයා. අනුපනාමිතං. 3. සී. I. අනතිරිත්තං.
4. සයා. පටික්ඛෙපෙන.

තබ්බං. අපිචෙත්ථ **භුත්තාවිනා කතං හොතීති** අනන්තරනිසින්නස්ස සභාගස්ස භික්ඛුනො පත්තතො එකම්පි සිත්ථං වා මංසහීරං වා ඛාදිත්වා කතම්පි භුත්තාවිනාව කතං හොතීති වෙදිතබ්බං. **ආසනා අවුට්ඨිතෙනාති** එත්ථ පන අසම්මොහත්ථං අයං විනිච්ඡයො:-

ද්වෙ භික්ඛූ පාතොව භුඤ්ජමානා පවාරිතා හොන්ති. එකෙන තත්ථෙව නිසීදිතබ්බං. ඉතරෙන නිච්චභත්තං වා සලාකභත්තං වා ආනෙත්වා උපඩ්ඪං තස්ස භික්ඛුනො පත්තෙ ආකිරිත්වා හත්ථං ධොවිත්වා සෙසං තෙන භික්ඛුනා කප්පියං කාරාපෙත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. කස්මා? යං හි තස්ස හත්ථෙ ලග්ගං, තං අකප්පියං හොති. සචෙ පන පඨමං නිසින්නො භික්ඛු සයමෙව තස්ස පත්තතො හත්ථෙන ගණ්හාති, හත්ථධොවනකිච්චං නත්ථි. සචෙ පන එවං කප්පියං කාරෙත්වා භුඤ්ජන්තස්ස පුන කිඤ්චි බ්‍යඤ්ජනං වා ඛාදනීයං වා පත්තෙ ආකිරන්ති, යෙන පඨමං කප්පියං කතං, සො පුන කාතුං න ලබ්භති. යෙන අකතං, තෙන කාතබ්බං. යං ච අකතං, තං කාතබ්බං. 'යෙන අකත'න්ති අඤ්ඤෙන භික්ඛුනා යෙන පඨමං න කතං, තෙන කාතබ්බං. 'යං ච අකත'න්ති යෙන පඨමං කප්පියං කතං, තෙනාපි යං අකතං, තං කාතබ්බං. පඨමභාජනෙ පන කාතුං න ලභති. තත්ථ හි කයිරමානං පඨමං කතෙන සද්ධිං කතං හොති. තස්මා අඤ්ඤස්මිං භාජනෙ කාතුං වට්ටතීති අධිප්පායො. එවං කතං පන තෙන භික්ඛුනා පඨමං කතෙන සද්ධිං භුඤ්ජිතුං වට්ටති. කප්පියං කරොන්තෙන ච න කෙවලං පත්තෙයෙව, කුණ්ඩකෙපි[1] පච්ඡියම්පි යත්ථ කත්ථචි පුරතො ඨපෙත්වා ඔනාමිත භාජනෙ කාතබ්බං. තං සචෙපි භික්ඛුසතං පවාරිතං හොති, සබ්බෙසං භුඤ්ජිතුං වට්ටති. අප්පවාරිතානම්පි වට්ටති. යෙන පන කප්පියං කතං, තස්ස න වට්ටති. සචෙපි පවාරෙත්වා පිණ්ඩාය පවිට්ඨං භික්ඛුං[2] පත්තං ගහෙත්වා අවසෙසං භුඤ්ජනකෙ මඞ්ගලනිමන්තනෙ නිසීදාපෙන්ති. අතිරිත්තං කාරෙත්වාව භුඤ්ජිතබ්බං. සචෙ තත්ථ අඤ්ඤො භික්ඛු නත්ථි, ආසනසාලං වා විහාරං වා පත්තං පෙසෙත්වා කාරෙතබ්බං. කප්පියං කරොන්තෙන පන අනුපසම්පන්නස්ස හත්ථෙ ඨිතං න කාතබ්බං. සචෙ පන ආසනසාලායං අබ්‍යත්තො භික්ඛු හොති, සයං ගන්ත්වා කප්පියං කාරාපෙත්වා ආනෙත්වා භුඤ්ජිතබ්බං.

ගිලානාතිරිත්තන්ති එත්ථ න කෙවලං යං ගිලානස්ස භුත්තාවසෙසං හොති, තං ගිලානාතිරිත්තං; අථ ඛො යං කිඤ්චි ගිලානං උද්දිස්ස 'අජ්ජ වා ස්වෙ වා යදා වා ඉච්ඡති, තදා ඛාදිස්සතී'ති ආහටං, තං සබ්බං ගිලානාතිරිත්තන්ති වෙදිතබ්බං. යං යාමකාලිකාදීසු අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ දුක්කටං, තං අසංසට්ඨවසෙන වුත්තං. සචෙ පන ආමිසසංසට්ඨානි හොන්ති, ආහාරත්ථායපි අනාහාරත්ථායපි පටිග්ගහෙත්වා අජ්ඣොහරන්තස්ස පාචිත්තියමෙව. **සති පච්චයෙති** යාමකාලිකං පිපාසාය සති පිපාසච්ඡෙදනත්ථං සත්තාහකාලිකං යාව

1, සී, මු. කණ්ඩුකඛලියම්පි කුණ්ඩකෙපි, 2. සයා. භික්ඛුං දිස්වා,

ජීවිකං ච තෙන තෙන උපසමෙතබ්බකෙ ආබාධෙ සති තස්ස උපසමනත්ථං පරිභුඤ්ජතො අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං: කායවාචතො. කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පඨමපවාරණාසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

2. 1. 4. 6.

ඡට්ඨමසික්ඛාපදෙ- **අනාචාරං ආචරතීති** පණ්ණත්තිවීතික්කමං කරොති; **උපනන්ධීති** උපනාහං ජනෙත්වා තස්මිං පුග්ගලෙ අත්තනො කොධං බන්ධි; පුනප්පුනං ආඝාතං ජනෙසීති අත්ථො. **උපනද්ධො[1] භික්ඛූති** සො ජනිතඋපනාහො භික්ඛු; **අභිහට්ඨුං පවාරෙය්‍යාති** අභිහරිත්වා 'හන්ද භික්ඛු ඛාද වා, භුඤ්ජ වා'ති එවං පවාරෙය්‍ය; පදභාජනෙ පන "හන්ද භික්ඛූ"ති ආදිං අනුද්ධරිත්වා සාධාරණමෙව අභිහට්ඨුං පවාරණාය අත්ථං දස්සෙතුං "**යාවතකං ඉච්ඡසි තාවතකං ගණ්හාහී**"ති වුත්තං. **ජානන්ති** පවාරිතභාවං ජානන්තො; තං පනස්ස ජානනං යස්මා තීහාකාරෙහි හොති, තස්මා "**ජානාති නාම සාමං වා ජානාති**"ති ආදිනා නයෙන පදභාජනං වුත්තං. **ආසාදනාපෙක්ඛොති** ආසාදනං චොදනං මඞ්කුකරණභාවං අපෙක්ඛමානො; **පතිගණ්හාති ආපත්ති දුක්කටස්සාති** යස්ස අභිහටං තස්මිං පටිග්ගණ්හන්තෙ අභිහාරකස්ස භික්ඛුනො දුක්කටං; ඉතරස්ස පන සබ්බා ආපත්තිභෙදා පඨමසික්ඛාපදෙ වුත්තා, ඉමස්මිං පන සික්ඛාපදෙ සබ්බා ආපත්තියො අභිහාරකස්සෙව වෙදිතබ්බා. සෙසං පඨමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයත්තා පාකටමෙව. තිසමුට්ඨානං: කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුතියපවාරණාසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

2. 1. 4. 7.

සත්තමසික්ඛාපදෙ- **ගිරග්ගසමජ්ජොති** ගිරිම්හි අග්ගසමජ්ජො, ගිරිස්ස[2] වා අග්ගදෙසෙ සමජ්ජො; සො කිර සත්තමෙ දිවසෙ භවිස්සතීති නගරෙ ඝොසනා කරීයති.[3] නගරස්ස බහිද්ධා සමෙ භූමිභාගෙ පබ්බතච්ඡායාය මහාජනකායො සන්නිපතති.[4] අනෙකප්පකාරානි නාටකානි පවත්තන්ති. තෙසං දස්සනත්ථං මඤ්චාතිමඤ්චෙ බන්ධන්ති. **සත්තරසවග්ගියා** අප්පඤ්ඤත්තෙ සික්ඛාපදෙ දහරා ව උපසම්පන්නා. තෙ "නාටකානි ආවුසො පස්සිස්සාමා"ති තත්ථ අගමංසු. අථ තෙසං ඤාතකා "අම්හාකං අය්‍යා ආගතා"ති තුට්ඨචිත්තා නහා

1. සී. මු. & පාචිත්තියපාළි. උපනද්ධො. 2. සයා. ගිරස්ස.
3. සී. මු. කයිරති. 4. සයා. සන්නිපති.

පෙත්වා විලිම්පිත්වා භොජෙත්වා අඤ්ඤම්පි පූවඛාදනීයාදිං හත්ථෙ අදංසු. තෙ සන්ධාය වුත්තං **"මනුස්සා සත්තරසවග්ගියෙ භික්ඛූ පස්සිත්වා"**ති ආදි. **විකාලෙ**ති විගතෙ කාලෙ; කාලොති භික්ඛූනං භොජනකාලො අධිප්පෙතො. සො ච සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන මජ්ඣන්තිකො. තස්මිං වීතිවත්තෙති අධිප්පායො. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ **"විකාලො නාම මජ්ඣන්තිකෙ වීතිවත්තෙ යාව අරුණුග්ගමනා"**ති වුත්තං. ඨිතමජ්ඣන්තිකොපි කාල[1]සඞ්ගහං ගච්ඡති. තතො පට්ඨාය පන ඛාදිතුං වා භුඤ්ජිතුං වා න සක්කා. සහසා පිවිතුං සක්කා භවෙය්‍ය, න කුක්කුච්චකෙන පන කාතබ්බං. කාලපරිච්ඡෙදජානනත්ථං ච කාලත්ථම්භො යොජෙතබ්බො. කාලන්තරෙ වා භත්තකිච්චං කාතබ්බං. **අවසෙසං ඛාදනීයං නාමා**ති එත්ථ යං තාව සක්ඛලිමොදකාදි පුබ්බණ්ණාපරණ්ණමයං, තත්ථ වත්තබ්බමෙව නත්ථි. යම්පි වනමූලාදිප්පභෙදං ආමිසගතිකං හොති, සෙය්‍යථිදං– මූලඛාදනීයං කන්දඛාදනීයං මුළාලඛාදනීයං මත්ථකඛාදනීයං ඛන්ධඛාදනීයං තචඛාදනීයං පත්තඛාදනීයං පුප්ඵඛාදනීයං ඵලඛාදනීයං අට්ඨිඛාදනීයං පිට්ඨඛාදනීයං නිය්‍යාසඛාදනීයන්ති, ඉදම්පි ඛාදනීයසඞ්ගහමෙව ගච්ඡති. තත්ථ පන ආමිසගතිකසල්ලක්ඛණත්ථං ඉදං[2] මුඛමත්තනිදස්සනං:–

මූලඛාදනීයෙ තාව මූලකමූලං ඛාරකමූලං[3] චුච්චු[4]මූලං තම්බකමූලං තණ්ඩුලෙය්‍යකමූලං වත්ථුලෙය්‍යකමූලං වජ[5]කලිමූලං ජජ්ඣරිමූලන්ති එවමාදීනි සූපෙය්‍යපණ්ණමූලානි ආමිසගතිකානි. එත්ථ ච වජකලිමූලෙ ජරට්ඨං ඡින්දිත්වා ඡඩ්ඩෙන්ති, තං යාවජීවිකං හොති. අඤ්ඤම්පි එවරූපං එතෙනෙව නයෙන වෙදිතබ්බං. මූලකඛාරකජජ්ඣරිමූලානං පන ජරට්ඨානිපි ආමිසගතිකානෙවාති වුත්තං. යානි පන පාළියං "අනුජානාමි භික්ඛවෙ මූලානි භෙසජ්ජානි හලිද්දිං සිඞ්ගිවෙරං වචං වචත්ථං අතිවිසං කටුකරොහිණිං උසීරං භද්දමුත්තකං, යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි මූලානි භෙසජ්ජානි, නෙව ඛාදනීයෙ ඛාදනීයත්ථං ඵරන්ති, න භොජනීයෙ භොජනීයත්ථං ඵරන්ති"ති[a] වුත්තානි, තානි යාවජීවිකානි. තෙසං චූළපඤ්චමූලං මහාපඤ්චමූලන්ති ආදිනා නයෙන ගණියමානානං ගණනාය අන්තො නත්ථි. ඛාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථං ච අඵරණභාවො යෙව පන තෙසං ලක්ඛණං. තස්මා[6] යං කිඤ්චි මූලං තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථඤ්ච ඵරති, තං යාවකාලිකං. ඉතරං යාවජීවිකන්ති වෙදිතබ්බං. සුබහුං[7] වත්වාපි හි ඉමස්මිං යෙව ලක්ඛණෙ ඨාතබ්බං. නාමසඤ්ඤාසු පන වුච්චමානාසු තං තං නාමං අජානන්තානං සම්මොහො යෙව හොති. තස්මා නාමසඤ්ඤාය ආදරං අකත්වා ලක්ඛණමෙව දස්සිතං. යථා ච මූලෙ එවං කන්දාදීසුපි යං ලක්ඛණං දස්සයිස්සාම,[8]

---

1. සී. මු. විකාල. 2. සයා. ඉදං ඛාදනීයං.
3. සී. මු ඛාරකමූලං. සී. 1. ඛාරකමූලං. 4. සයා. පුච්චු. 5. සයා. වජ්ජ.
6. සයා. තස්ස. 7. සී. මු. තෙසු බහුං. 8. සයා. දස්සිතං.

a-මහාවග්ගස්ස භෙසජ්ජක්ඛන්ධකෙ.

තස්සෙව වසෙන විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. යඤ්ච තං පාළියං හලිද්දාදි අට්ඨවිධං වුත්තං, තස්ස ඛන්ධපුප්ඵලම්පි සබ්බං යාවජීවිකන්ති වුත්තං.[1]

කන්ද[2]ඛාදනීයෙ දුවිධො කන්දො: දීඝො ච රස්සො ච භිසකිංසුකකන්දාදි වට්ටො ච උප්පලකසෙරුකකන්දාදි, යං ගණ්ඨීතිපි වදන්ති. තත්ථ සබ්බෙසං කන්දානං ජිණ්ණ[3]ජරට්ඨානං ච ජල්ලිං ච සුඛුමමූලානි ච යාවජීවිකානි. තරුණො පන සුඛඛාදනීයො සාලකල්‍යාණිපොතකකන්දො කිංසුකපොතකකන්දො අම්බාටකකන්දො කෙතකකන්දො මාලුවකන්දො භිසසඞ්ඛාතො පදුමපුණ්ඩරීකකන්දො පිණ්ඩාලුමසාලුආදයො ච වල්ලි[4] කන්දො ආලුවකන්දො සිග්ගුකන්දො තාලකන්දො නීලුප්පලරත්තුප්පලකුමුදසොගන්ධිකානං කන්දා කදලිකන්දො වෙළුකන්දො කසෙරුකකන්දොති එවමාදයො තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථං ච ඵරණකන්දා යාවකාලිකා. ඛීරවල්ලිකන්දො අධොතො යාවජීවිකො. ධොතො යාවකාලිකො. ඛීරකාකොලිජීවක[5] උසභකලසුණාදිසු කන්දා පන යාවජීවිකා. තෙ පාළියං "යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි මූලානි භෙසජ්ජානී"ති එවං මූලභෙසජ්ජසඞ්ගහෙනෙව සඞ්ගහිතා.

මූලාලඛාදනීයෙ පදුමමූලාලං පුණ්ඩරීකමූලාලසදිසං යෙව. එරකමූලං කණ්ඩුලමූලන්ති එවමාදි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයත්ථං ච භොජනීයත්ථං ච ඵරණකමූලාලං යාවකාලිකං. හලිද්දිසිඞ්ගිවෙරමකචිචතුරස්සවල්ලිකෙතක තාලහින්තාලකුන්තාලනාළිකෙරපූගරුක්ඛාදිමූලාලං පන යාවජීවිකං. තං සබ්බම්පි පාළියං "යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි මූලානි භෙසජ්ජානී"ති එවං මූලභෙසජ්ජසඞ්ගහෙනෙව සඞ්ගහිතං.

මත්ථකඛාදනීයෙ තාලහින්තාලකුන්තාලකෙතකනාළිකෙරපූගරුක්ඛඛජ්ජූරිවෙත්තඑරකකදලීනං කළීරසඞ්ඛාතා මත්ථකා වෙළුකළීරො නළකළීරො උච්ඡුකළීරො මූලකකළීරො සාසපකළීරො සතාවරිකළීරො සත්තන්නං ධඤ්ඤානං කළීරොති එවමාදි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථං ච ඵරණකො රුක්ඛවල්ලිආදීනං මත්ථකො යාවකාලිකො. හලිද්දිසිඞ්ගිවෙරවචමකචිලසුණානං කළීරා තාලහින්තාලකුන්තාලනාළිකෙරකළීරා තඤ්ච ඡින්දිත්වා පාතිතො ජරට්ඨබුන්දො යාවජීවිකො. ඛන්ධඛාදනීයෙ අන්තොපඨවිගතො සාලකල්‍යාණිඛන්ධො උච්ඡුඛන්ධො නීලුප්පලරත්තුප්පලකුමුදසොගන්ධිකානං දණ්ඩකාති එවමාදි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථං ච ඵරණකො ඛන්ධො යාවකාලිකො. උප්පලජාතීනං පණ්ණදණ්ඩකො පදුමජාතීනං සබ්බොපි දණ්ඩකො කරවන්දක[6]දණ්ඩාදයො ච අවසෙස

1. සී. මු. & I. වුත්තං මූලඛාදනීයං. 2. සයා. කණ්ඩ. 3. සී. මු. ජිණ්ණ. 4. සී. මු. ඛීරවල්ලි. 5. සයා. & සී. මු. ජීවක. 6. සයා. කරවින්දක.

සබ්බඛන්ධා යාවජීවිකා. තචඛාදනීයෙ උච්ඡුතචොව එකො යාවකාලිකො. සොපි සරසො. සෙසො සබ්බො යාවජීවිකො. තෙසං පන මජ්ඣකඛන්ධානං තිණ්ණම්පි පාළියං කසාවභෙසජ්ජෙන සඞ්ගහො වෙදිතබ්බො. වුත්තං හෙතං "අනුජානාමි භික්ඛවෙ කසාවානි භෙසජ්ජානි නිම්බකසාවං කුටජකසාවං ඵග්ගව[1]කසාවං නත්තමාලකසාවං, යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි කසාවානි භෙසජ්ජානි නෙව ඛාදනීයෙ ඛාදනීයත්ථං ඵරන්ති, න භොජනීයෙ භොජනීයත්ථං ඵරන්තී"ති[a]. එත්ථ එතෙසං සඞ්ගහො සිජ්ඣති. වුත්තකසාවානි ච සබ්බානි කප්පියානීති වෙදිතබ්බානි.

පත්තඛාදනීයෙ මූලකං[2] වරකො චුච්චු[3] තම්බකො තණ්ඩුලෙය්‍යකො පපුන්නාගො[4] වත්ථුලෙය්‍යකො වජ[5]කලී ජජ්ඣරී සෙලු[6] සිග්ගුකාසමද්දකො[7] උම්මා චීනමුග්ගො මාසො රාජමාසො ඨපෙත්වා මහානිප්පාවං අවසෙසනිප්පාවො අග්ගිමන්ථො සුනිසන්නකො සෙතවරණො නාළිකා භූමියං ජාතලොණීති එතෙසං පත්තානි අඤ්ඤානි ච එවරූපානි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථං ච ඵරණකානි පත්තානි එකංසෙන යාවකාලිකානි. යා පනඤ්ඤා මහානබපිට්ඨිමත්තා පණ්ණලොණී රුක්ඛෙ ච[8] ගච්ඡෙ ච[8] ආරොහති, තස්සා පත්තං යාවජීවිකං. බ්‍රහ්මීපත්තං ච යාවකාලිකන්ති දීපවාසිනො වදන්ති. අම්බපල්ලවං යාවකාලිකං. අසොකපල්ලවං පන යාවජීවිකං. යානි වා පනඤ්ඤානි පාළියං "අනුජානාමි භික්ඛවෙ පණ්ණානි භෙසජ්ජානි නිම්බපණ්ණං කුටජපණ්ණං පටොලපණ්ණං තුලසී[9]පණ්ණං කප්පාසිකපණ්ණං යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි පණ්ණානි භෙසජ්ජානි නෙව ඛාදනීයෙ ඛාදනීයත්ථං න භොජනීයෙ භොජනීයත්ථං ඵරන්තී"ති[a] වුත්තානි, තානි යාවජීවිකානි. න කෙවලං ච පණ්ණානියෙව[10] තෙසං පුප්ඵඵලාදීනිපි. යාවජීවික[11]පණ්ණානං පන ඵග්ගවපණ්ණං අජ්ජුකපණ්ණං ඵණිජ්ජකපණ්ණං පටොලපණ්ණං තම්බූල[12]පණ්ණං පදුමිනීපණ්ණන්ති එවං ගණනාවසෙන අන්තො නත්ථි.

පුප්ඵඛාදනීයෙ මූලකපුප්ඵං වාරක[13]පුප්ඵං චුච්චු[3]පුප්ඵං තම්බකපුප්ඵං වජ[5]කලිපුප්ඵං ජජ්ඣරීපුප්ඵං චූළ[14]නිප්ඵාවපුප්ඵං මහානිප්ඵාවපුප්ඵං කසෙරුකපුප්ඵං නාළිකෙරතාලකෙතකානං තරුණපුප්ඵානි සෙතවරණපුප්ඵං සිග්ගුපුප්ඵං උප්පලපදුමජාතිකානං පුප්ඵානං[15]

---

1. සී. 1, පග්ගව. 2. ස්‍යා. මූලකො. 3. ස්‍යා. පුච්චු. සී. I. චුච්චු
4. ස්‍යා. පුන්නාගො. පපුන්නාගො? 5. ස්‍යා. වජ්ජ. 6. සී. මු. සෙල්ලු.
7. සී. මු. කාසමද්දකො. 8. ස්‍යා. වා. 9. සී. මු. සුලස.
10. සී. 1, & ස්‍යා. පණ්ණානි. 11. සී. මු. යාවජීවිකානි. 12. ස්‍යා. තම්බොල.
13. සී. මු. ඛාරක. 14. සී. I. චූළනපුප්ඵං.
15. ස්‍යා. පුප්ඵානි. කණ්ණිකාර පුප්ඵං.

a. මහාවග්ගස්ස භෙසජ්ජක්ඛන්ධකෙ. (236)

කණ්ණිකාමත්තං අගත්ථි[1]පුප්ඵං කරීරපුප්ඵං[2] ජීවන්තීපුප්ඵන්ති[3] එවමාදි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථං ච ඵරණකපුප්ඵං යාවකාලිකං. අසොක බකුලකුය්‍යක[4]පුන්නාගචම්පකජාතිසුමනකණවීරකණිකාරකුන්ද[5] නව මාලිකමල්ලිකාදීනං පන පුප්ඵං යාවජීවිකං. තස්ස ගණනාය අන්තො නත්ථි. පාළියං පනස්ස කසාවභෙසජ්ජෙනෙව සඞ්ගහො වෙදිතබ්බො.

ඵලඛාදනීයෙ පනස ලබුජ තාල නාළිකෙර අම්බ ජම්බු අම්බාටක තින්තිණික මාතුලුඞ්ග කපිත්ථ ලාබුකුම්භණ්ඩ පුස්සඵල තිම්බරූසක තිපුස වාතිඞ්ගණ චොච මොච මධුකාදීනං ඵලානි යානි ලොකෙ තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථං ච ඵරන්ති, සබ්බානි තානි යාවකාලිකානි. නාමගණනාවසෙන තෙසං න සක්කා පරියන්තං දස්සෙතුං. යානි පන පාළියං "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ඵලානි භෙසජ්ජානි විළඞ්ගං පිප්ඵලිං මරිචං හරීතකං විභීතකං ආමලකං ගොට්ඨඵලං යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි ඵලානි භෙසජ්ජානි නෙව ඛාදනීයෙ ඛාදනීයත්ථං න භොජනීයෙ භොජනීයත්ථං ඵරන්ති"ති[a] වුත්තානි, තානි යාවජීවිකානි. තෙසම්පි අපරිපක්කානි අච්ඡි ච බිම්බවරණකෙතකකාසමරී[6]ආදීනං ඵලානි ජාතිඵලං කටුකඵලං ඵලා තක්කොලන්ති එවං නාමවසෙන න සක්කා පරියන්තං දස්සෙතුං.

අට්ඨිඛාදනීයෙ ලබුජට්ඨි පනසට්ඨි අම්බාටකට්ඨි සාලට්ඨි ඛජ්ජූරි කෙතකතිම්බරූසකානං තරුණඵලට්ඨි තින්තිණිකට්ඨි බිම්බඵලට්ඨි[7] උප්පලපදුමජාතීනං පොක්ඛරට්ඨීති එවමාදීනි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු මනුස්සානං පකතිආහාරවසෙන ඛාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථං ච ඵරණකානි අට්ඨීනි යාවකාලිකානි. මධුකට්ඨි පුන්නාගට්ඨි හරීටකාදීනං අට්ඨීනි සිද්ධත්ථකට්ඨි රාජිකට්ඨීති එවමාදීනි අට්ඨීනි යාවජීවිකානි. තෙසං පාළියං ඵලභෙසජ්ජෙනෙව සඞ්ගහො වෙදිතබ්බො.

පිට්ඨඛාදනීයෙ සත්තන්නං තාව ධඤ්ඤානං ධඤ්ඤානුලොමානං අපරණ්ණානං ච පිට්ඨං පනසපිට්ඨං ලබුජපිට්ඨං අම්බාටකපිට්ඨං සාලපිට්ඨං ධොතකං තාලපිට්ඨං ච ඛීරවල්ලිපිට්ඨං චාති එවමාදීනි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථං ච ඵරණකානි පිට්ඨානි යාවකාලිකානි. අධොතකං තාලපිට්ඨං ඛීරවල්ලිපිට්ඨං අස්සගන්ධාදිපිට්ඨානි ච යාවජීවිකානි. තෙසං පාළියං කසාවෙහි ච මූලඵලෙහි ච සඞ්ගහො වෙදිතබ්බො. නිය්‍යාසඛාදනීයෙ එකො උච්ඡුනිය්‍යාසොව සත්තාහකාලිකො. සො "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ජතූනි භෙසජ්ජානි හිඞ්ගු හිඞ්ගුජතු

1. සී. මු. & ස්‍යා. අගත්ථික. 2. ස්‍යා. කණ්ණවීර. 3. ස්‍යා. ජීවපුප්ඵන්ති.
4. ස්‍යා. කුලෙය්‍යක. 5. ස්‍යා. කණ්ණවීරකණ්ණිකාරකුන්ද
6. ස්‍යා. කසම්රී, සී. I. කාසුමරී. 7. ස්‍යා. බිම්බඵලට්ඨිකො සබ්බට්ඨි.
a මහාවග්ගස්ස භෙසජ්ජක්ඛන්ධකෙ,

හිඞ්ගුසිපාටිකං තකං තකපත්තිං තකප[1]ණ්ණිං සජ්ජුලසං යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි ජතූනි භෙසජ්ජානී"ති[a] එවං පාළියං වුත්තනිය්‍යාසා යාවජීවිකා. තත්ථ යෙවාපනකවසෙන ගහිතානං අම්බනිය්‍යාසො කණිකාරනිය්‍යාසොති එවං නාමවසෙන න සක්කා පරියන්තං දස්සෙතුං. එවං ඉමෙසු මූලඛාදනීයාදීසු යං කිඤ්චි යාවකාලිකං, සබ්බම්පි ඉමස්මිං අත්ථෙ **'අවසෙසං ඛාදනීයං නාමා'**ති සඞ්ගහිතං. **භොජනීයං නාම පඤ්ච භොජනානීති** ආදිම්හි යං වත්තබ්බං තං වුත්තමෙව. **ඛාදිස්සාමි භුඤ්ජිස්සාමීති, පටිග්ගණ්හාතීති** යො භික්ඛු විකාලෙ එතං ඛාදනීයඤ්ච භොජනීයඤ්ච පටිග්ගණ්හාති, තස්ස පටිග්ගහණෙ තාව ආපත්ති දුක්කටස්ස. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං: කායතො ච කායචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

විකාලභොජනසික්ඛාපදං සත්තමං.

---

2. 1. 4. 8.

අට්ඨමසික්ඛාපදෙ–**බෙලට්ඨසීසො** නාම ජටිලසහස්සස්ස අබ්භන්තරෙ මහාථෙරො; **අරඤ්ඤෙ විහරතීති** ජෙතවනස්ස අවිදූරෙ පධානඝරෙ එකස්මිං ආවාසෙ වසති; **සුක්ඛකූරන්ති**[2] අසූපබ්‍යඤ්ජනං ඔදනං; සො කිර අන්තොගාමෙ භුඤ්ජිත්වා පච්ඡා පිණ්ඩාය චරිත්වා තාදිසං ඔදනං ආහරති. තඤ්ච ඛො අප්පිච්ඡතාය. න පච්චයගිද්ධතාය. ථෙරො කිර සත්තාහං නිරොධසමාපත්තියා වීතිනාමෙත්වා සමාපත්තිතො වුට්ඨාය තං පිණ්ඩපාතං උදකෙන තෙමෙත්වා භුඤ්ජති. තතො පුන සත්තාහං සමාපත්තියා නිසීදති. එවං ද්වෙපි තීණිපි චත්තාරිපි සත්තාහානි වීතිනාමෙත්වා ගාමං පිණ්ඩාය පවිසති. තෙන වුත්තං– **චිරෙන ගාමං පිණ්ඩාය පවිසතීති.** කාරෙ කරණං කිරියාති අත්ථො එකං. සන්නිධිකාරෙ අස්සාති සන්නිධිකාරං; සන්නිධිකාරමෙව **සන්නිධිකාරකං;**[3] පටිග්ගහෙත්වා එකරත්තිං[4] වීතිනාමිතස්සෙතං අධිවචනං. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ වුත්තං: "**සන්නිධිකාරකං නාම අජ්ජ පටිග්ගහිතං අපරජ්ජු**"ති.[5] **පටිග්ගණ්හාති ආපත්ති දුක්කටස්සාති** එවං සන්නිධිකතං යං කිඤ්චි යාවකාලිකං වා යාමකාලිකං වා අජ්ඣොහරිතුකාමතාය ගණ්හන්තස්ස පටිග්ගහණෙ තාව ආපත්ති දුක්කටස්ස. **අජ්ඣොහරතො** පන එකමෙකස්මිං අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං. සචෙපි පත්තො දුද්ධොතො හොති, යං අඞ්ගුලියා ඝංසන්තස්ස ලෙඛා පඤ්ඤායති, ගණ්ඨිකපත්තස්ස වා ගණ්ඨිකන්තරෙ[6] සෙනෙහො පවිට්ඨො හොති, සො උණ්හෙ ඔතාපෙන්තස්ස පග්ඝරති, උණ්හයාගුයා වා[7]

---

1. ස්‍යා. සිපාටිකා තක්කං තක්ක. 2. සී. මු. ඛුරන්ති.
3. ස්‍යා. 'සන්නිධිකාරියතීති අත්ථො' ඉති අධිකං. 4. ස්‍යා. එකරත්තං.
5. ස්‍යා. අපරජ්ජුන්ති. 6. සං. ගණ්ඨිකන්තරෙ. 7. සී. I, යාගු වා.

a මහාවග්ගස්ස භෙසජ්ජක්ඛන්ධකෙ. (236)

ToC

ගහිතාය **සන්දිස්සති**, තාදිසෙ පත්තෙපි පුන දිවසං භුඤ්ජන්තස්ස පාචිත්තියං. තස්මා පත්තං ධොවිත්වා පුන තත්ථ අච්ඡොදකං වා ආසිඤ්චිත්වා අඞ්ගුලියා වා සංසිත්වා නිස්නෙහභාවො ජානිතබ්බො. සචෙ හි උදකෙ වා ස්නෙහභාවො පත්තෙ වා අඞ්ගුලිලෙඛා පඤ්ඤායති, දුද්ධොතො හොති. තෙලවණ්ණපත්තෙ පන අඞ්ගුලිලෙඛා පඤ්ඤායති, සා **අබ්බොහාරිකා**. යං භික්ඛු නිරපෙක්ඛා සාමණෙරානං පරිච්චජන්ති, තඤ්චෙ සාමණෙරා නිදහිත්වා දෙන්ති, සබ්බං වට්ටති. සයං පටිග්ගහෙත්වා අපරිච්චත්තමෙව හි දුතියදිවසෙ න වට්ටති. තතො හි එකසිත්ථම්පි අජ්ඣොහරතො පාචිත්තියමෙව. අකප්පියමංසෙසු මනුස්සමංසෙ ථුල්ලච්චයෙන සද්ධිං පාචිත්තියං. අවසෙසෙ[1] දුක්කටෙන සද්ධිං. යාමකාලිකං සති පච්චයෙ අජ්ඣොහරතො පාචිත්තියං. ආහාරත්ථාය අජ්ඣොහරතො දුක්කටෙන සද්ධිං පාචිත්තියං. සචෙ පවාරිතො හුත්වා අනතිරිත්තකං[2] අජ්ඣොහරති, පකතිආමිසෙ ද්වෙ පාචිත්තියානි. මනුස්සමංසෙ ථුල්ලච්චයෙන සද්ධිං ද්වෙ. සෙස[3]අකප්පියමංසෙ දුක්කටෙන සද්ධිං. යාමකාලිකං සති පච්චයෙ සාමිසෙන මුඛෙන අජ්ඣොහරතො ද්වෙ. නිරාමිසෙන එකමෙව. ආහාරත්ථාය අජ්ඣොහරතො විකප්පද්වයෙපි දුක්කටං වඩ්ඪති. සචෙ විකාලෙ අජ්ඣොහරති, පකතිභොජනෙ සන්නිධිපච්චයා ච විකාලභොජනපච්චයා ච ද්වෙ පාචිත්තියානි. අකප්පියමංසෙසු[4] ථුල්ලච්චයඤ්ච දුක්කටං ච වඩ්ඪති. යාමකාලිකෙසු විකාලපච්චයා අනාපත්ති. අනතිරිත්තපච්චයා පන විකාලෙ සබ්බවිකප්පෙසු අනාපත්ති.

සත්තාහකාලිකං යාවජීවිකං ආහාරත්ථායාති ආහාරත්ථාය පටිග්ගණ්හතො පටිග්ගහණපච්චයා තාව දුක්කටං. අජ්ඣොහරතො පන සචෙ නිරාමිසං හොති, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ දුක්කටං. අථ ආමිසසංසට්ඨං පටිග්ගහෙත්වා ඨපිතං හොති, යථාවත්ථුකං පාචිත්තියමෙව. **අනාපත්ති යාවකාලිකන්ති** ආදිම්හි විකාලභොජනසික්ඛාපදෙ නිද්දිට්ඨං ඛාදනීයභොජනීයං යාව මජ්ඣන්තිකසඞ්ඛාතො කාලො, තාව භුඤ්ජිතබ්බතො යාවකාලිකං. සද්ධිං අනුලොමපානෙහි අට්ඨවිධං පානං යාව රත්තියා පච්ඡිමයාමසඞ්ඛාතො යාමො, තාව පරිභුඤ්ජිතබ්බතො යාමො කාලො අස්සාති **යාමකාලිකං**. සප්පිආදි පඤ්චවිධං භෙසජ්ජං සත්තාහං නිධෙතබ්බතො සත්තාහො කාලො අස්සාති **සත්තාහකාලිකං**. ඨපෙත්වා උදකං අවසෙසං සබ්බම්පි යාවජීවං පරිහරිත්වා සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජිතබ්බතො **යාවජීවිකන්ති** වුච්චති. තත්ථ අරුණොදයෙ පටිග්ගහිතං යාවකාලිකං සත[5]ක්ඛත්තුම්පි නිදහිත්වා නිදහිත්වා යාව කාලො නාතික්කමති තාව, යාමකාලිකං එකං අහොරත්තං, සත්තාහකාලිකං සත්තරත්තං, ඉතරං සති පච්චයෙ, යාවජීවම්පි පරිභුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. අට්ඨකථාසු පන ඉමස්මිං ඨානෙ

1, ස්‍යා, අවසෙසෙසු. 2, ස්‍යා, අනතිරිත්තං කතං. 3, ස්‍යා, සෙසෙ. 4, ස්‍යා, මංසෙ. 5, සී, මූ, සත්ත.

පාතකථා කප්පියානුලොමකථා "කප්පති නු ඛො යාවකාලිකෙන යාමකාලික"න්ති ආදිකථා ච කප්පියභූමිකථා ච විත්ථාරිතා. තං මයං ආගතට්ඨානෙ යෙව කථයිස්සාම. එළකලොමසමුට්ඨානං: කායතො ච කායචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සන්නිධිකාරසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

---

2. 1. 4. 9.

නවමසික්ඛාපදෙ-**පණීතභොජනානී**ති උත්තමභොජනානි; **කස්ස සම්පන්නං න මනාප**න්ති සම්පත්තියුත්තං කස්ස තප්පියං?[1] **සාදු**න්ති[2] සුරසං; **සො පන භික්ඛු එවරූපානි පණීතභොජනානි අගිලානො අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්යා**ති එත්ථ සුද්ධානි සප්පිආදීනි විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජන්තො පාචිත්තියං නාපජ්ජති. සෙඛියෙසු සූපොදනවිඤ්ඤත්ති දුක්කටං ආපජ්ජති. ඔදනසංසට්ඨානි පන විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජන්තො පාචිත්තියං ආපජ්ජතීති වෙදිතබ්බං. අයං කිරෙත්ථ[3] අධිප්පායො. තෙනෙව ච "පණීතානී"ති අවත්වා "පණීතභොජනානී"ති සුත්තෙ වුත්තං. "පණීතානී"ති හි වුත්තෙ සප්පිආදීනං යෙව ගහණං හොති. "පණීතභොජනානී"ති වුත්තෙ පන පණීතසංසට්ඨානි සත්තධඤ්ඤනිබ්බත්තානි භොජනානි පණීතභොජනානීති අයමත්ථො පඤ්ඤායති. ඉදානි **විඤ්ඤාපෙති පයොගෙ දුක්කට**න්ති ආදීසු අයං විනිච්ඡයො: 'සප්පිනා භත්තං දෙහි. සප්පිං ආකිරිත්වා දෙහි. සප්පිමිස්සකං කත්වා දෙහි. සසප්පිං[4] දෙහි. සප්පිඤ්ච භත්තඤ්ච දෙහී'ති විඤ්ඤාපෙන්තස්ස විඤ්ඤත්තියා දුක්කටං. පටිග්ගහණෙ දුක්කටං. අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං. සප්පිභත්තං දෙහීති වුත්තෙ පන යස්මා සාලිභත්තං විය සප්පිභත්තං නාම නත්ථි, තස්මා සූපොදනවිඤ්ඤත්ති දුක්කටමෙව වෙදිතබ්බං. සචෙ පන සප්පිනා භත්තං දෙහීති වුත්තෙ භත්තං දත්වා 'සප්පිං කත්වා භුඤ්ජා'ති[5] නවනීතං වා ඛීරං වා දධිං වා දෙති, මූලං වා පන දෙති 'ඉමිනා සප්පිං ගහෙත්වා භුඤ්ජා'ති, යථාවත්ථුකමෙව. ගොසප්පිනා භත්තං දෙහීති වුත්තෙ පන ගොසප්පිනා වා දෙතු, ගොසප්පිම්හි අසති, පුරිමනයෙනෙව ගොනවනීතාදීනි වා ගාවිං යෙව වා දෙතු 'ඉතො සප්පිනා භුඤ්ජා'ති, යථාවත්ථුකමෙව. සචෙ පන ගොසප්පිනා යාචිතො අජියා සප්පිආදීහි දෙති, විසඞ්කෙතං. එවං හි සති අඤ්ඤං යාචිතෙන අඤ්ඤං දින්නං නාම හොති. තස්මා අනාපත්ති. එස නයො අජියා සප්පිනා දෙහීති ආදීසුපි. කප්පියසප්පිනා දෙහීති වුත්තෙ අකප්පියසප්පිනා දෙති, *විසඞ්කෙතමෙව. අකප්පියසප්පිනා දෙහීති වුත්තෙ අකප්පියසප්පිනා දෙති,*[6] පටිග්ගහණෙපි පරිභොගෙපි දුක්කටමෙව. අකප්පියසප්පිම්හි අසති පුරිමනයෙනෙව

---

1. සී. මු. කප්පියං. 2. සයා. සාදූති. 3. සී. මු. පනෙත්ථ.
4. සී. මු. සහ සප්පිං. 5. සී. & I. භුඤ්ජති.
6. පුප්ඵලක්ඛණන්තරිතො පාඨො සී. මු. & I. පොත්ථකෙසු න දිස්සති.

අකප්පියනවනීතාදීනි දෙති 'සප්පිං කත්වා භුඤ්ජා'ති, අකප්පියසප්පිනාව දින්නං හොති. අකප්පියසප්පිනාති වුත්තෙන කප්පියෙන දෙති, විසඞ්කෙතං. සප්පිනාති වුත්තෙන සෙසෙසු නවනීතාදීසු අඤ්ඤතරෙන දෙති, විසඞ්කෙතමෙව. එස[1] නයො නවනීතෙන දෙහීති ආදීසුපි. යෙන යෙන හි විඤ්ඤත්තං[2] හොති, තස්මිං වා තස්ස මූලෙ වා ලද්ධෙ තං තං ලද්ධමෙව හොති. සචෙ පන අඤ්ඤං පාළියං ආගතං වා අනාගතං වා දෙන්ති,[3] විසඞ්කෙතං. පාළියං ආගතනවනීතාදීනි ඨපෙත්වා අඤ්ඤානි නවනීතාදීනි විඤ්ඤාපෙන්තස්ස දුක්කටං. යථා ච සප්පිභත්තං දෙහීති වුත්තෙන සාලිභත්තස්ස විය සප්පිභත්තස්ස අභාවා සූපොදනවිඤ්ඤත්තිදුක්කටමෙව හොතීති වුත්තං. එවං නවනීතභත්තං දෙහීති ආදීසුපි. පටිපාටියා එකමෙකං විත්ථාරෙත්වා වුච්චමානෙපි අයමෙවත්ථො වත්තබ්බො සියා. සො ච සබ්බෙපෙනපි සක්කා ඤාතුං, කිං තත්ථ විත්ථාරෙන? තෙන වුත්තං "එස නයො නවනීතෙන දෙහීති ආදීසුපී"ති. සචෙ පන සබ්බානිපි සප්පිආදීනි එකට්ඨානෙ වා නානාඨානෙ වා විඤ්ඤාපෙත්වා පටිලද්ධං එකභාජනෙ ආකිරිත්වා එකරසං කත්වා තතො කුසග්ගෙනාපි ජිව්හග්ගෙ එකං බින්දුං[4] ඨපෙත්වා අජ්ඣොහරති, නව පාචිත්තියානි ආපජ්ජති. වුත්තම්පි චෙතං **පරිවාරෙ**:—

"කායිකානි න වාචසිකානි-සබ්බානි නව නානාවත්ථුකානි,
අපුබ්බං අචරිමං ආපජ්ජෙය්‍ය එකතො-පඤ්හාමෙසා
කුසලෙහි චින්තිතා"ති.

අගිලානො ගිලානසඤ්ඤීති එත්ථ සචෙ ගිලානසඤ්ඤීපි හුත්වා භෙසජ්ජත්ථාය පඤ්ච භෙසජ්ජානි විඤ්ඤාපෙති, **මහානාමසික්ඛාපදෙන** කාරෙතබ්බො. නව[5] පණීතභොජනානි විඤ්ඤාපෙන්තො පන ඉමිනා සික්ඛාපදෙන කාරෙතබ්බො. භික්ඛුනීනං පන එතානි පාටිදෙසනීයවත්ථූනි හොන්ති. සූපොදනවිඤ්ඤත්තියං] උභයෙසම්පි සෙඛපණ්ණත්ති දුක්කටමෙව. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. චතුසමුට්ඨානං: කායතො කායවාචතො කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පණීතභොජනසික්ඛාපදං නවමං.

---

2. 1. 4. 10.

දසමසික්ඛාපදෙ- චතූසු පච්චයෙසු අනන්තමසො දන්තකට්ඨම්පි සබ්බං පංසුකූලිකමෙව අස්සාති **සබ්බපංසුකූලිකො**; සො කිර සුසානෙ ඡඩ්ඩිතභාජනමෙව පත්තං කත්වා තත්ථ ඡඩ්ඩිතචොළකෙහෙව චීවරං කත්වා තත්ථ ඡඩ්ඩිතමඤ්චපීඨකානි යෙව ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජති. **අය්‍යවොසාටිතකානීති** එත්ථ **අය්‍යා** ඛො වුච්චන්ති කාලකතා පිතිපිතාමහා;

---

1. ස්‍යා. එසෙව. 2. ස්‍යා. විඤ්ඤත්ති. 3. ස්‍යා. දෙති.
4. සී. මු. බින්දුං. 5. සී. මු නව.

වොසාසිතකානි වුච්චන්ති තෙසං අත්ථාය සුසානාදීසු **ඨපිතකානි** ඛාදනීයභොජනීයානි; මනුස්සා කිර කාලකතඤ්ඤාතකෙ උද්දිස්ස යං තෙසං සජීවකාලෙ පියං හොති, තං එතෙසු සුසානාදීසු පිණ්ඩපිණ්ඩං කත්වා "ඤාතකා නො පරිභුඤ්ජන්තූ"ති ඨපෙන්ති. සො භික්ඛු තං ගහෙත්වා භුඤ්ජති. අඤ්ඤං පණීතම්පි දීයමානං න ඉච්ඡති. තෙන වුත්තං **සුසානෙපි රුක්ඛමූලෙපි උම්මාරෙපි අය්‍යවොසාසිතකානි සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජතීති. ථෙරොති** පිරො ඝනබද්ධො; **වඨරොති**[1] ථූලො; ථූලො ච ඝනසරීරො චායං භික්ඛූති වුත්තං හොති. **මනුස්සමංසං මඤ්ඤෙ ඛාදතීති** මනුස්සමංසං ඛාදතීති තං සල්ලක්ඛෙම; මනුස්සමංසං ඛාදන්තා හි ඊදිසා භවන්තීති අයං තෙසං අධිප්පායො. **උදකදන්තපොනෙ කුක්කුච්චායන්තීති** එත්ථ තෙ භික්ඛූ "අදින්නං මුඛද්වාරං ආහාරං ආහරෙය්‍යා"ති පදස්ස සම්මා අත්ථං අසල්ලක්ඛෙත්වා කුක්කුච්චායිංසු. භගවා පන යථා උප්පන්නස්ස වත්ථුස්ස වසෙන පිතා විය දාරකෙ තෙ භික්ඛූ සඤ්ඤාපෙන්තො අනුපඤ්ඤත්තිං ඨපෙසි. **අදින්නන්ති** කායෙන වා කායපටිබද්ධෙන වා ගණ්හන්තස්ස කායකායපටිබද්ධනිස්සග්ගියානං අඤ්ඤතරවසෙන න දින්නං; එතදෙව හි සන්ධාය පදභාජනෙ **"අදින්නං නාම අප්පටිග්ගහිතකං වුච්චතී"**ති වුත්තං. දුතියපාරාජිකෙ පන "අදින්නං නාම පරපරිග්ගහිතකං වුච්චතී"ති වුත්තං. **දින්නන්ති** ඉදං පදං[2] තස්සෙව අදින්නස්ස පටිපක්ඛවසෙන ලක්ඛණදස්සනත්ථං උද්ධටං; නිද්දෙසෙ චස්ස **"කායෙන වා කායපටිබද්ධෙන වා නිස්සග්ගියෙන වා දෙන්තී"**ති එවං අඤ්ඤස්මිං දදමානෙ **"හත්ථපාසෙ ඨිතො කායෙන වා කායපටිබද්ධෙන වා පතිගණ්හාතීති** තං එවං දිය්‍යමානං අන්තමසො රථරෙණුම්පි[3] සචෙ පුබ්බෙ වුත්තලක්ඛණෙ හත්ථපාසෙ ඨිතො කායෙන වා කායපටිබද්ධෙන වා පටිගණ්හාති, එවං එතං පටිග්ගහිතං දින්නං නාම වුච්චති. න "ඉදං[4] ගණ්හ. ඉදං තව හොතූ"ති ආදිවචනෙන නිස්සට්ඨං. තත්ථ **කායෙන වාති** හත්ථාදීසු යෙන කෙනචි සරීරාවයවෙන; අන්තමසො පාදඞ්ගුලියාපි දීයමානං කායෙන දින්නං නාම හොති. පටිග්ගහණෙපි එසෙව නයො. යෙන කෙනචි හි සරීරාවයවෙන ගහිතං කායෙන ගහිතමෙව හොති. සචෙපි නත්ථුකරණියා දීයමානං නාසාපුටෙන අකල්ලකො ච[5] මුඛෙන පතිගණ්හාති, ආභොගමත්තමෙව[6] හි එත්ථ පමාණං. අයං නයො **මහාපච්චරියං** වුත්තො. **කායපටිබද්ධෙනාති** කටච්ඡුආදීසු යෙන කෙනචි උපකරණෙන දින්නං කායපටිබද්ධෙන දින්නං නාම හොති. පටිග්ගහණෙපි එසෙව නයො. යෙන කෙනචි හි සරීරසම්බද්ධෙන පත්තථාලකාදිනා ගහිතං කායපටිබද්ධෙන ගහිතමෙව හොති. **නිස්සග්ගියෙනාති** කායතො ච කායපටිබද්ධතො ච මොචෙත්වා හත්ථපාසෙ ඨිතස්ස කායෙන වා කායපටිබද්ධෙන වා පාතියමානං හි නිස්සග්ගියෙන පයොගෙන දින්නං නාම හොති. අයං තාව පාළිවණ්ණනා.

---

1. ස්‍යා. වද්ධරොති. 2. ස්‍යා. පන. 3. සී. I. රජරෙණුම්පි.
4. සී. මු. වුච්චති. ඉදං. 5. සී. මු. & I. අකල්ලකො වා.
6. සී. මු. & I. ආභොගමෙව.

අයං පනෙත්ථ පාලිමුත්තක විනිච්ඡයො:-[1] පඤ්චහි අඞ්ගෙහි පටිග්ගහණං රුහති: ථාමමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස උච්චාරණමත්තං හොති. හත්ථපාසො පඤ්ඤායති. අභිහාරො පඤ්ඤායති. දෙවො වා මනුස්සො වා තිරච්ඡානගතො වා දෙති. තං චෙ[2] භික්ඛු කායෙන වා කායපටිබද්ධෙන වා පතිගණ්හාති. එවං පඤ්චහඞ්ගෙහි පටිග්ගහණං රුහති. තත්ථ ඨිතනිසින්නනිපන්නානං පවාරණාසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව හත්ථපාසො වෙදිතබ්බො. සචෙ පන දායකපටිග්ගාහකෙසු එකො ආකාසෙ හොති, එකො භූමියං, භූමට්ඨස්ස ච සීසෙන ආකාසට්ඨස්ස ච ඨපෙත්වා දාතුං වා ගහෙතුං වා පසාරිතහත්ථං, යං ආසන්නතරං අඞ්ගං, තස්ස ඔරිමන්තෙන හත්ථපාසප්පමාණං පරිච්ඡින්දිතබ්බං.' සචෙපි එකො කූපෙ හොති, එකො කූපතටෙ, එකො වා පන රුක්ඛෙ, එකො පඨවියං, වුත්තනයෙනෙව හත්ථපාසප්පමාණං පරිච්ඡින්දිතබ්බං. එවරූපෙ හත්ථපාසෙ ඨත්වා සචෙපි පක්ඛී මුඛතුණ්ඩකෙන වා හත්ථී වා සොණ්ඩාය ගහෙත්වා පුප්ඵං වා ඵලං වා දෙති, පටිග්ගහණං රුහති. සචෙ පන අඩ්ඪට්ඨමරතනස්සාපි හත්ථිනො ඛන්ධෙ නිසින්නො තෙන සොණ්ඩාය දීයමානං ගණ්හාති, වට්ටති යෙව. එකො බහූනි භත්තබ්‍යඤ්ජනභාජනානි සීසෙ කත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස[3] සන්තිකං ආගන්ත්වා ඨිතකොව ගණ්හථාති වදති, න තාව අභිහාරො පඤ්ඤායති. තස්මා න ගහෙතබ්බං. සචෙ පන ඊසකම්පි ඔනමති, භික්ඛුනා හත්ථං පසාරෙත්වා හෙට්ඨිමභාජනං එකදෙසෙනාපි සම්පටිච්ඡිතබ්බං. එත්තාවතා සබ්බභාජනානි පටිග්ගහීතානි හොන්ති. තතො පට්ඨාය ඔරොපෙත්වා වා උග්ඝාටෙත්වා වා යං ඉච්ඡති, තං ගහෙතුං වට්ටති. සභත්ත[4]පච්ඡි ආදිම්හි පන එකභාජනෙ වත්තබ්බමෙව නත්ථි. කාජෙන භත්තං හරන්තොපි සචෙ කාජං ඔනමිත්වා දෙති, වට්ටති. තිංස[5]හත්ථො වෙණු හොති, එකස්මිං අන්තෙ ගුළකුම්භො බද්ධො, එකස්මිං සප්පිකුම්භො, තඤ්චෙ පතිගණ්හාති, සබ්බං පටිග්ගහීතමෙව. උච්ඡුයන්තදොණිතො පග්ඝරන්තමෙව රසං ගණ්හථාති වදති, අභිහාරො න පඤ්ඤායතීති න ගහෙතබ්බො. සචෙ පන කසටං ඡඩ්ඩෙත්වා හත්ථෙන උස්සිඤ්චිත්වා උස්සිඤ්චිත්වා දෙති, වට්ටති. බහූ පත්තා මඤ්චෙ වා පීඨෙ වා කටසාරකෙ වා දොණියං වා ඵලකෙ වා ඨපිතා හොන්ති, යත්ථ ඨිතස්ස දායකො හත්ථපාසෙ හොති, තත්ථ ඨත්වා පටිග්ගහණසඤ්ඤාය මඤ්චාදීනි අඞ්ගුලියාපි ඵුසිත්වා ඨිතෙන වා නිසින්නෙන වා නිපන්නෙන වා යං තෙසු පත්තෙසු දීයති, තං සබ්බං පටිග්ගහීතං හොති. සචෙ පටිග්ගහෙස්සාමීති මඤ්චාදීනි ආරුහිත්වා[6] නිසීදති, වට්ටති යෙව. පඨවියං පන සචෙපි කුච්ඡියා කුච්ඡිං ආහච්ච ඨිතා හොන්ති, යං යං අඞ්ගුලියා වා සූචියා වා ඵුසිත්වා නිසින්නො හොති, තත්ථ තත්ථ දීයමානමෙව පටිග්ගහීතං හොති. කත්ථචි කත්ථචි මහාකටසාරහත්ථත්ථරාදීසු ඨපිතපත්තෙ පටිග්ගහණං න රුහතීති වුත්තං. තං හත්ථපාසාතික්කමං සන්ධාය වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. හත්ථ

1. ස්‍යා. විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. 2. ස්‍යා. පන. 3. ස්‍යා භික්ඛුස්ස.
4. සී. මු. භත්ත. 5. ස්‍යා. සචෙපි තිංස. 9. සී මු. අභිරුහිත්වා.

පාසෙ පන සති යත්ථ කත්ථචි වට්ටති අඤ්ඤත්‍ර තත්‍රජාතකා. තත්‍රජාතකො පන පදුමිනිපණ්ණෙ වා කිංසුකපණ්ණාදිම්හි වා න වට්ටති. න හි තං කායපටිබද්ධසඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. යථා ච තත්‍රජාතකො එවං ඛාණුකෙ බන්ධිත්වා ඨපිතමඤ්චාදිම්හි අසංහාරිමෙ ඵලකෙ වා පාසාණෙ වා න රුහති යෙව. තෙපි හි තත්‍රජාතක[1]සඞ්ඛ්‍යූපගා හොන්ති. භූමියං අත්ථතෙසු සුඛුමෙසු තින්තිණිකාදිපණ්ණෙසුපි පටිග්ගහණං න රුහති. න හි තානි සන්ධාරෙතුං සමත්ථානීති. මහන්තෙසු පන පදුමිනීපණ්ණාදීසු රුහති. සචෙ[2] හත්ථපාසං අතික්කම්ම ඨිතො දීඝදණ්ඩකෙන උළුඞ්කෙන දෙති, ආගන්ත්වා දෙහීති වත්තබ්බො. වචනං අසුත්වා වා අනාදියිත්වා වා පත්තෙ ආකිරති යෙව, පුන පටිග්ගහෙතබ්බං. දූරෙ ඨත්වා හත්ථපිණ්ඩං ඛිපන්තෙපි එසෙව නයො. සචෙ පත්තත්ථවිකතො නීහරියමානෙ පත්තෙ රජනචුණ්ණානි හොන්ති, සති උදකෙ ධොවිතබ්බො. අසති රජනචුණ්ණං පුඤ්ඡිත්වා පටිග්ගහෙත්වා වා පිණ්ඩාය චරිතබ්බං. සචෙ පිණ්ඩාය චරන්තස්ස රජං පතති, පටිග්ගහෙත්වා භික්ඛා ගණ්හිතබ්බා. අපටිග්ගහෙත්වා ගණ්හතො විනයදුක්කටං. තං පන පුන පටිග්ගහෙත්වා භුඤ්ජතො අනාපත්ති. සචෙ පන පටිග්ගහෙත්වා දෙථාති වුත්තෙ වචනං අසුත්වා වා අනාදියිත්වා වා භික්ඛං දෙන්ති යෙව, විනයදුක්කටං නත්ථි. පුන පටිග්ගහෙත්වා අඤ්ඤා භික්ඛා ගහෙතබ්බා. සචෙ මහාවාතො තතො තතො රජං පාතෙති, න සක්කා හොති භික්ඛං ගහෙතුං, අනුපසම්පන්නස්ස දස්සාමීති සුද්ධචිත්තෙන ආභොගං කත්වා ගණ්හිතුං වට්ටති. එවං පිණ්ඩාය චරිත්වා විහාරං වා ආසනසාලං වා ගන්ත්වා තං අනුපසම්පන්නස්ස දත්වා පුන තෙන දින්නං වා තස්ස විස්සාසෙන වා පටිග්ගහෙත්වා භුඤ්ජිතුං වට්ටති. සචෙ භික්ඛාචාරෙ සරජං පත්තං භික්ඛුස්ස දෙති, සො වත්තබ්බො: 'ඉමං පටිග්ගහෙත්වා භික්ඛං වා ගණ්හෙය්‍යාසි. පරිභුඤ්ජෙය්‍යාසි වා'ති. තෙන තථා කාතබ්බං. සචෙ රජං උපරි උප්පිලවති, කඤ්ජිකං පවාහෙත්වා සෙසං භුඤ්ජිතබ්බං. සචෙ අන්තො පවිට්ඨං[3] හොති, පටිග්ගහෙතබ්බං. අනුපසම්පන්නෙ අසති හත්ථතො අමොචෙන්තෙනෙව, යත්ථ අනුපසම්පන්නො අත්ථි, තත්ථ නෙත්වා පටිග්ගහෙතබ්බං. සුක්ඛභත්තෙ පතිතරජං අපනෙත්වා භුඤ්ජිතුං වට්ටති. සචෙ අතිසුඛුමං හොති, උපරි භත්තෙන සද්ධිං අපනෙතබ්බං. පටිග්ගහෙත්වා වා භුඤ්ජිතබ්බං. යාගුං වා සූපං වා පුරතො ඨපෙත්වා ආලුළෙන්තානං භාජනතො[4] ඵුසිතානි උග්ගන්ත්වා පත්තෙ පතන්ති, පත්තො පටිග්ගහෙතබ්බො. උළුඞ්කෙන ආහරිත්වා දෙන්තානං පඨමතරං උළුඞ්කතො ථෙවා පත්තෙ පතන්ති, සුපතිතා. අභිහටත්තා දොසො නත්ථි. සචෙපි චරුකෙන භත්තෙ ආකිරියමානෙ චරුකතො මසි වා ඡාරිකා වා පතති, අභිහටත්තා නෙවත්ථි දොසො. අනන්තරස්ස භික්ඛුනො දීයමානං පත්තතො උප්පතිත්වා ඉතරස්ස

1. සයා. ජාතකා. 2. සයා. සචෙ තත්ථ. 3. සී. මු. පවිට්ඨං. 4. සී. මු. භාජනෙ.

පත්තෙ පතති, සුපතිතං. පටිග්ගහිතකමෙව හි තං හොති. සචෙ ජජ්ඣරිසාඛාදිං[1] ආලපිත්වා එකස්ස භික්ඛුනො දෙන්තානං සාඛතො[2] ඵුසිතානි අඤ්ඤස්ස භික්ඛුනො පත්තෙ පතන්ති, පත්තෙන පටිග්ගහෙතබ්බං. යස්ස පත්තස්ස උපරි ආලපෙන්ති, තස්ස පත්තෙ පතිතෙසු දාතුකාමතාය අභිහටත්තා දොසො නත්ථි. පායාසස්ස පූරෙත්වා පත්තං දෙන්ති. උණ්හත්තා හෙට්ඨා ගහෙතුං න සක්කොති, මුඛවට්ටියාපි ගහෙතුං වට්ටතියෙව[3]. සචෙ තථාපි න සක්කොති, ආධාරකෙන ගණ්හිතබ්බං. ආසනසාලාය පත්තං ගහෙත්වා නිසින්නො භික්ඛු නිද්දං ඔක්කන්තො හොති,[4] නෙවාහරියමානං න දීයමානං ජානාති, අප්පටිග්ගහිතකං හොති. සචෙ පන ආභොගං කත්වා නිසින්නො හොති, වට්ටති. සචෙපි සො හත්ථෙන ආධාරකං මුඤ්චිත්වා පාදෙන පෙල්ලෙත්වා[5] නිද්දායති, වට්ටති යෙව. පාදෙන ආධාරකං අක්කමිත්වා පටිග්ගණ්හන්තස්ස පන ජාගරන්තස්සපි අනාදරපටිග්ගහණං හොති. තස්මා න කාතබ්බං. කෙචි එවං ආධාරකෙන පටිග්ගහණං කායපටිබද්ධපටිබද්ධෙන පටිග්ගහණං නාම හොති, තස්මා න වට්ටතීති වදන්ති. තං වචනමත්තමෙව. අත්ථතො පන සබ්බමෙපතං කායපටිබද්ධමෙව හොති. කායසංසග්ගෙපි එසෙව නයො දස්සිතො. යම්පි භික්ඛුස්ස දීයමානං පතති, තම්පි සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. තත්‍රිදං සුත්තං:- "අනුජානාමි භික්ඛවෙ යං දීයමානං පතති, තං සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං. තං කිස්ස හෙතු? පරිච්චත්තං තං භික්ඛවෙ දායකෙහී"ති. ඉදං ච පන සුත්තං නෙය්‍යත්ථං. තස්මා එවමෙත්ථ අධිප්පායො වෙදිතබ්බො: යං දීයමානං දායකස්ස හත්ථතො පරිගලිත්වා සුද්ධාය වා භූමියා පදුමිනිපණ්ණවත්ථකටසාරකාදීසු වා පතති, තං සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. යං පන සරජාය භූමියා පතති, තං රජං පුඤ්ඡිත්වා වා ධොවිත්වා වා පටිග්ගහෙත්වා වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. සචෙ පන පවට්ටන්තං[6] අඤ්ඤස්ස භික්ඛුනො සන්තිකං ගච්ඡති, තෙන ආහරාපෙතුම්පි වට්ටති. සචෙ තං භික්ඛුං වදති 'ත්වංයෙව ඛාදා'ති, තස්සාපි ඛාදිතුං වට්ටති. අනාණත්තෙන පන තෙන න ගහෙතබ්බං. අනාණත්තෙනාපි ඉතරස්ස දස්සාමීති ගහෙතුං වට්ටතීති කුරුන්දියං වුත්තං. කස්මා පනෙතං ඉතරස්ස භික්ඛුනො ගහෙතුං න වට්ටතීති? භගවතා අනනුඤ්ඤාතත්තා. භගවතා හි "සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතු"න්ති වදන්තෙන යස්සෙව තං දීයමානං පතති, තස්ස අප්පටිග්ගහිතකම්පි තං ගහෙත්වා පරිභොගො අනුඤ්ඤාතො. "පරිච්චත්තං තං භික්ඛවෙ දායකෙහී"ති වචනෙන පනෙත්ථ පරසන්තකභාවො දීපිතො. තස්මා අඤ්ඤස්ස සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටති. තස්ස පන ආණත්තියා වට්ටති. අයං කිරෙත්ථ අධිප්පායො. යස්මා ච තං අප්පටිග්ගහිතකත්තා අනුඤ්ඤාතං, තස්මා යථාඨිතංයෙව අනාමසිත්වා කෙනචි පිදහිත්වා ඨපිතං දුතිය

1. සී. මු. & I. සාඛාදිං 2. සී මු. & I. සාඛතො.
3. සී මු. වට්ටති. 4. ස්‍යා. හොති සො. 5. ස්‍යා. පීළෙත්වා.
6 සී. මු. පවට්ටන්තං.

දිවසම්පි පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. සන්නිධිපච්චයා අනාපත්ති. පටිග්ගහෙත්වා පන පරිභුඤ්ජිතබ්බං. තං දිවසං යෙව හි තස්ස සාමං ගහෙත්වා පරිභොගො අනුඤ්ඤාතො. න තතො පරන්ති. අයම්පි කිරෙත්ථාධිප්පායො.

ඉදානි අබ්බොහාරිකනයො වුච්චති:-

භුඤ්ජන්තානං හි දන්තා ඛීයන්ති. නඛා ඛීයන්ති. පත්තස්ස වණ්ණො ඛීයති. සබ්බං අබ්බොහාරිකං. සත්ථකෙන උච්ඡුආදීසු ඵාලිතෙසු මලං පඤ්ඤායති. එතං නවසමුට්ඨිතං නාම. පටිග්ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. සත්ථකං ධොවිත්වා ඵාලිතෙසු මලං න පඤ්ඤායති, ලොහගන්ධමත්තං හොති, තං අබ්බොහාරිකං. යම්පි සත්ථකං ගහෙත්වා පරිහරන්ති, තෙන ඵාලිතෙපි[1] එසෙව නයො. න හි තං පරිභොගත්ථාය පරිහරන්තීති. මූලභෙසජ්ජාදීනි පිංසන්තානං වා කොට්ටෙන්තානං වා නිසදනිසදපොතකඋදුක්ඛලමුසලානි ඛීයන්ති, පරිහරණකවාසිං තාපෙත්වා භෙසජ්ජත්ථාය තක්කෙ වා ඛීරෙ වා පක්ඛිපන්ති, තත්ථ නීලිකා[2] පඤ්ඤායති, සත්ථකෙ වුත්තසදිසොව විනිච්ඡයො. ආමකතක්කාදීසු පන සයං න පක්ඛිපිතබ්බා. පක්ඛිපති චෙ, සාමපාකතො න මුච්චති.

දෙවෙ වස්සන්තෙ පිණ්ඩාය චරන්තස්ස සරීරතො වා චීවරතො වා කිලිට්ඨඋදකං පත්තෙ පතති, තං පටිග්ගහෙතබ්බං. රුක්ඛමූලාදීසු භුඤ්ජන්තස්ස පතිතෙපි එසෙව නයො. සචෙ පන සත්තාහං වස්සන්තෙ දෙවෙ සුද්ධං උදකං හොති, අබ්භොකාසතො වා පතති, වට්ටති. සාමණෙරස්ස ඔදනං දෙන්තෙන තස්ස පත්තගතං අච්ඡුපන්තෙනෙව දාතබ්බො.[3] පත්තො වාස්ස පටිග්ගහෙතබ්බො. අප්පටිග්ගහිතෙ ඔදනං ඡුපිත්වා පුන අත්තනො පත්තෙ ඔදනං ගණ්හන්තස්ස උග්ගහිතකො හොති. සචෙ පන දාතුකාමො හුත්වා "ආහර සාමණෙර පත්තං. ඔදනං ගණ්හා"ති වදති, ඉතරො ච 'අලං මය්හ'න්ති පටික්ඛිපති, පුන 'තවෙතං මයා පරිච්චත්ත'න්ති ච වුත්තෙපි 'න මය්හං එතෙනත්ථො'ති වදති, සතක්ඛත්තුම්පි පරිච්චජතු, යාව අත්තනො හත්ථගතං පටිග්ගහිතකමෙව හොති. සචෙ පන ආධාරකෙ ඨිතං නිරපෙක්ඛො ගණ්හාති වදති, පුන පටිග්ගහෙතබ්බං. සාපෙක්ඛො[4] ආධාරකෙ පත්තං ඨපෙත්වා 'එත්තො[5] පූවං වා භත්තං වා ගණ්හා'ති සාමණෙරං වදති, සාමණෙරො හත්ථං ධොවිත්වා සචෙපි සතක්ඛත්තුං ගහෙත්වා අත්තනො පත්තගතං අඵුසන්තොව අත්තනො පත්තෙ පක්ඛිපති, පුන පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි. යදි පන අත්තනො පත්තගතං ඵුසිත්වා තතො ගණ්හාති, සාමණෙරසන්තකෙන සංසට්ඨං හොති, පුන පටිග්ගහෙතබ්බං. කෙචි පන සචෙපි ගය්හමානං ඡිජ්ජිත්වා තත්ථ පතති, පුන පටිග්ගහෙතබ්බන්ති වදන්ති. තං 'එකං භත්තපිණ්ඩං ගණ්හ. එකං පූවං ගණ්හ. ඉමස්ස ගුළපිණ්ඩස්ස

1. සයා. ඵාලිතෙසුපි. 2. සයා. නීලකා. 3. සයා. දාතබ්බං, 4. සයා. සචෙ සාපෙක්ඛො, 5 සයා. එතො.

එත්තකං පදෙසං ගණ්හා''ති එවං පරිච්ඡින්දිත්වා වුත්තෙපි වෙදිතබ්බං. ඉධ පන පරිච්ඡෙදො නත්ථි. තස්මා යං සාමණෙරස්ස පත්තෙ පතති, තදෙව පටිග්ගහණං විජහති. භත්තග්ගං පන යාව සාමණෙරො වා අලන්ති න ඔරමති, භික්ඛු වා න වාරෙති, තාව භික්ඛුස්සෙව සන්තකං. තස්මා පටිග්ගහණං න විජහති. සචෙ අත්තනො වා භික්ඛූනං වා යාගුපචනක භාජනෙ කෙසඤ්චි අත්ථාය භත්තං පක්ඛිපති, ''සාමණෙර, භාජනස්ස උපරි හත්ථං කරොහී''ති වත්වා තස්ස හත්ථෙ පක්ඛිපිතබ්බං. තස්ස හත්ථතො භාජනෙ පතිතං හි[1] දුතියදිවසෙ භාජනස්ස අකප්පියභාවං න කරොති, පරිච්චත්තත්තා. සචෙ එවං අකත්වා පක්ඛිපති, පත්තම්පි භාජනං නිරාමිසං කත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. ද්වෙ තයො යාගුකුටං ඨපෙත්වා ගතා. තං දහරසාමණෙරො පටිග්ගණ්හාපෙතුං න සක්කොති. භික්ඛු පත්තං උපනාමෙති. සාමණෙරො කුටස්ස ගීවං පත්තස්ස මුඛවට්ටියං ඨපෙත්වා ආවජ්ජෙති. පත්තගතා යාගු පටිග්ගහිතාව හොති. අථ වා භික්ඛු භූමියං හත්ථං ඨපෙති, සාමණෙරො පවට්ටෙත්වා තත්ථ ආරොපෙති, වට්ටති. පූවපච්ඡිභත්තපච්ඡිඋච්ඡුභාරාදීසුපි එසෙව නයො.

සචෙ පටිග්ගහණූපගං භාරං ද්වෙ තයො සාමණෙරා දෙන්ති, එකෙන වා බලවතා උක්ඛිත්තං ද්වෙ තයො භික්ඛූ ගණ්හන්ති, වට්ටති. මඤ්චස්ස වා පීඨස්ස වා පාදෙ[2] තෙලඝටං ඵාණිතඝටං වා ලග්ගෙන්ති, භික්ඛුස්ස මඤ්චෙපි පීඨෙපි නිසීදිතුං වට්ටති. උග්ගහිතකං නාම න හොති. නාගදන්තකෙ වා අඞ්කුසකෙ වා ද්වෙ තෙලඝටා ලග්ගිතා හොන්ති, උපරි පටිග්ගහිතකො හෙට්ඨා අපටිග්ගහිතකො, උපරිමං ගහෙතුං වට්ටති. හෙට්ඨා පටිග්ගහිතකො උපරි අපටිග්ගහිතකො, උපරිමං ගහෙත්වා ඉතරං ගණ්හතො උපරිමො උග්ගහිතකො හොති. හෙට්ඨා මඤ්චෙ අපටිග්ගහිතකං තෙලථාලකං හොති, තඤ්චෙ සම්මජ්ජන්තො සම්මුඤ්ජනියා ඝට්ටෙති, උග්ගහිතකං න හොති. පටිග්ගහිතං ගණ්හිස්සාමීති අපටිග්ගහිතකං ගණ්හිත්වා ඤත්වා පුන ඨපෙති,[3] උග්ගහිතකං න හොති, බහි නීහරිත්වා සඤ්ජානාති, බහි අට්ඨපෙත්වා හරිත්වා තත්ථෙව ඨපෙතබ්බං. නත්ථි දොසො. සචෙ පන පුබ්බෙ විවරිත්වා ඨපිතං න පිදහිතබ්බං. යථා පුබ්බෙ ඨිතං තථෙව ඨපෙතබ්බං. සචෙ බහි ඨපෙති, පුන න ඡුපිතබ්බං. හෙට්ඨා[4] පාසාදං ඔරොහන්තො නිස්සෙණි මජ්ඣෙ සඤ්ජානාති, අනොකාසත්තා උද්ධං වා අධො වා හරිත්වා ඨපෙතබ්බං. පටිග්ගහිතකෙ තෙලාදිම්හි කණිකා[5] උට්ඨෙති, සිඞ්ගිවෙරාදිම්හි[6] ඝුණචුණ්ණං,[7] තංසමුට්ඨානමෙව නාමෙතං. පුන පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි.

තාලං වා නාළිකෙරං වා ආරූළ්හො යොත්තෙන ඵලපිණ්ඩිං ඔතාරෙත්වා උපරි ඨිතොව ගණ්හථාති වදති, න ගහෙතබ්බං. සචෙ අඤ්ඤො භූමියං ඨිතො යොත්තපාසකෙ ගහෙත්වා උක්ඛිපිත්වා දෙති, වට්ටති.

---

1. සයා. පතති, තං හි. 2. සයා. පාදෙසු. 3. සයා ගණ්හිතට්ඨානෙ ඨපෙති. 4. සයා අථ හෙට්ඨා. 5. සී මු. & 1. කණිකා. 6. සයා. සිඞ්ගිවෙරාදිම්හි. 7. සී මු. ඝුනචුණ්ණං.

සඵලං මහාසාඛං කප්පියං කාරෙත්වා පටිග්ගණ්හාති, ඵලානි පටිග්ගහිතානෙව හොන්ති. යථාසුඛං පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. අඤ්ඤෙන වතියං ඨත්වා වතිං ඡින්දිත්වා උච්ඡුං වා තිම්බරූසකං වා දෙන්ති, හත්ථපාසෙ සති වට්ටති. දණ්ඩකෙසු අප්පහරිත්වා නිග්ගතානං ගණ්හන්තස්ස වට්ටති. පහරිත්වා නිග්ගතෙ අට්ඨකථාසු දොසො න දස්සිතො. මයං පන යං ඨානං පහටං, තතො සයං පතිතමිව හොතීති තක්කයාම. තම්පි අඨත්වා[1] ගච්ඡන්තෙන යුජ්ජති. සුංකඝාතතො පවට්ටෙත්වා බහි පතිත භණ්ඩං විය. වතිං වා පාකාරං වා ලඞ්ඝාපෙත්වා දෙන්ති, සචෙ පන න පුථුලො පාකාරො, අන්තො පාකාරෙ ච බහි පාකාරෙ ච ඨිතස්ස හත්ථපාසො පහොති, හත්ථසතම්පි උද්ධං ගන්ත්වා සම්පත්තං ගහෙතුං වට්ටති. භික්ඛු ගිලානං සාමණෙරං ඛන්ධෙන වහති, සො ඵලාඵලං දිස්වා ගහෙත්වා ඛන්ධෙ නිසින්නොව දෙති, වට්ටති. අපරෙ භික්ඛූ වහන්තා ඛන්ධෙ නිසින්නස්ස භික්ඛුනො දෙති, වට්ටතියෙව. භික්ඛු ඵලිනිං සාඛං ඡායත්ථාය ගහෙත්වා ගච්ඡති, ඵලානි ඛාදිතුං චිත්තෙ උප්පන්නෙ පටිග්ගහාපෙත්වා ඛාදිතුං වට්ටති. මච්ඡිකාවාරණත්ථං කප්පියං කාරෙත්වා පතිගණ්හාති, ඛාදිතුකාමො චෙ හොති, මූලපටිග්ගහණමෙව වට්ටති. ඛාදන්තස්ස නත්ථි දොසො. භික්ඛු පටිග්ගහණාරහං භණ්ඩං මනුස්සානං යානෙ ඨපෙත්වා මග්ගං ගච්ඡති, යානං කද්දමෙ ලග්ගති, දහරො චක්කං ගහෙත්වා උක්ඛිපති, වට්ටති. උග්ගහිතකං නාම න හොති, නාවාය ඨපෙත්වා නාවං අරිත්තෙන වා පාජෙති, හත්ථෙන වා කඩ්ඪති, වට්ටතියෙව. උළුම්පෙපි එසෙව නයො. චාටියං කුණ්ඩකෙ වා ඨපෙත්වාපි[2] තං අනුපසම්පන්නෙන ගාහාපෙත්වා අනුපසම්පන්නං බාහායං ගහෙත්වා තරිතුං වට්ටති. තස්මිම්පි අසති අනුපසම්පන්නං ගාහාපෙත්වා තං බාහායං ගහෙත්වා තරිතුං වට්ටති.

උපාසකා ගමිකභික්ඛූනං පාථෙය්‍යතණ්ඩුලෙ දෙන්ති. සාමණෙරා භික්ඛූනං තණ්ඩුලෙ ගහෙත්වා අත්තනො තණ්ඩුලෙ ගහෙතුං න සක්කොන්ති. භික්ඛූ තෙසං තණ්ඩුලෙ ගණ්හන්ති. සාමණෙරා අත්තනා[3] ගහිත තණ්ඩුලෙසු ඛීණෙසු ඉතරෙහි තණ්ඩුලෙහි යාගුං පචිත්වා සබ්බෙසං පත්තානි පටිපාටියා ඨපෙත්වා යාගුං ආකිරන්ති. පණ්ඩිතො සාමණෙරො අත්තනො පත්තං ගහෙත්වා ථෙරස්ස දෙති, ථෙරස්ස පත්තං දුතියත්ථෙරස්සාති එවං සබ්බානි පරිවත්තෙති. සබ්බම්පි සාමණෙරස්ස සන්තකමෙව[4] භූතං හොති. වට්ටති. සචෙපි සාමණෙරො අපණ්ඩිතො හොති, අත්තනො පත්තෙ යාගුං සයමෙව පාතුං ආරභති, 'ආවුසො තුය්හං යාගුං මය්හං දෙහී'ති එවං ථෙරෙහි පටිපාටියා යාචිත්වාපි පිවිතුං වට්ටති. සබ්බම්පි සාමණෙරස්ස සන්තකමෙව භූතං හොති. නෙව උග්ගහිතපච්චයා න සන්නිධිපච්චයා වජ්ජං ඵුසන්ති. එත්ථ පන මාතා පිතූනං තෙලාදීනි ඡායාදීනං අත්ථාය සාඛාදීනි ච හරන්තානං ඉමෙ

1. සී. මු. ඨත්වා.
2. සහ. ඝටෙ වා ඨපෙත්වාපි.
3. සී. මු. & I, අත්තනො.
4. සී. මු. & I, සන්තකං.

සඤ්ච ච්ඡංසංසා න දිස්සති. තස්මා කාරණං උපපරික්ඛිතබ්බං. සාමණෙරෙ භත්තං පචිතුකාමෙ තණ්ඩුලෙ ධොවිත්වා නිච්චාලෙතුං න සක්කොති. භික්ඛුනා තණ්ඩුලෙ ච භාජනඤ්ච පටිග්ගහෙත්වා තණ්ඩුලෙ ධොවිත්වා නිච්චාලෙත්වා භාජනං උද්ධනං ආරොපෙතබ්බං. අග්ගි න කාතබ්බො. පක්කකාලෙ විවරිත්වා පක්කභාවො ජානිතබ්බො. සචෙ දුප්පක්කං හොති, පාකත්ථාය පිදහිතුං න වට්ටති. රජස්ස වා ඡාරිකාය වා අපතනත්ථාය වට්ටති. පක්කකාලෙ ඔරොපෙතුම්පි භුඤ්ජිතුම්පි වට්ටති. පුන[1] පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි. සාමණෙරෙ පටිබලො. පචිතුං ඛණො පනස්ස නත්ථි. කත්ථචි ගන්තුකාමො. භික්ඛුනා සතණ්ඩුලොදකං භාජනං පටිග්ගහෙත්වා උද්ධනං ආරොපෙත්වා අග්ගිං ජාලෙත්වා ගච්ඡාති වත්තබ්බො. තතො පරං පුරිමනයෙනෙව සබ්බං කාතුං වට්ටති. භික්ඛු යාගුඅත්ථාය සුද්ධං භාජනං ආරොපෙත්වා උදකං තාපෙති, වට්ටති. තත්ත උදකෙ සාමණෙරො තණ්ඩුලෙ පක්ඛිපති, තතො පට්ඨාය භික්ඛුනා අග්ගි න කාතබ්බො. පක්කයාගුං පටිග්ගහෙත්වා පාතුං වට්ටති. සාමණෙරො යාගුං පචති, හත්ථකුක්කුච්චකො භික්ඛු කීළන්තො භාජනං ආමසති, පිධානං ආමසති, උග්ගතං ඵෙණං[2] ඡින්දිත්වා[3] හරති. තස්සෙව පාතුං න වට්ටති. දුරුපචිණ්ණං නාම හොති. සචෙ පන දබ්බිං වා උළුඞ්කං වා ගහෙත්වා අනුක්ඛිපන්තො ආලුළෙති,[4] සබ්බෙසං න වට්ටති. සාමංපාකඤ්චෙව හොති දුරුපචිණ්ණඤ්ච. සචෙ උක්ඛිපති, උග්ගහිතකම්පි හොති. භික්ඛුනා පිණ්ඩාය චරිත්වා ආධාරකෙ පත්තො ඨපිතො හොති, තත්‍ර චෙ අඤ්ඤො ලොල භික්ඛු කීළන්තො පත්තං 'ආමසති, පත්තපිධානං ආමසති, තස්සෙව තතො ලද්ධභත්තං න වට්ටති. සචෙ පන පත්තං උක්ඛිපිත්වා ඨපෙති, සබ්බෙසං න වට්ටති.

තත්ථ ජාතඵලානි සාඛාය වා වල්ලියා වා ගහෙත්වා චාලෙති, තතො ලද්ධඵලං න වට්ටති. දුරුපචිණ්ණදුක්කටඤ්ච ආපජ්ජති. ඵලරුක්ඛං පන අපස්සයිතුං වා තත්ථ කණ්ටකෙ වා බන්ධිතුං වට්ටති.[5] දුරුපචිණ්ණං න හොතීති මහාපච්චරියං වුත්තං. අරඤ්ඤෙ පතිතං පන අම්බඵලාදිං දිස්වා සාමණෙරස්ස දස්සාමීති ආහරිත්වා දාතුං වට්ටති. සීහවිඝාසාදිං දිස්වාපි සාමණෙරස්ස දස්සාමීති පටිග්ගහෙත්වා වා අපටිග්ගහෙත්වා වා ආහරිත්වා දාතුං වට්ටති. සචෙ පන සක්කොති විතක්කං සොධෙතුං, තතො ලද්ධං ඛාදිතුම්පි වට්ටති. නෙව ආමකමංස පටිග්ගහණපච්චයා න උග්ගහිතකපච්චයා වජ්ජං ඵුසති. මාතාපිතූනං අත්ථාය තෙලාදීනි ගහෙත්වා ගච්ඡතො අන්තරාමග්ගෙ ව්‍යාධි උප්පජ්ජති, තතො යං ඉච්ඡති, තං පටිග්ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. සචෙ පන මූලෙපි පටිග්ගහිතං හොති, පුන පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි.

1, ස්‍යා. තතො පට්ඨාය පුන. 2, ස්‍යා. ඵෙණුං. 3, සී. මු. තං ඡින්දිත්වා, 4, සී. මු. ආලොළෙති, 5, සී. මු. න වට්ටති,

මාතාපිතුන්නං අත්ථාය[1] තණ්ඩුලෙ ආහරිත්වා දෙන්ති, තෙ තතොයෙව යාගුආදීනි සම්පාදෙත්වා තස්ස දෙන්ති, වට්ටති. සන්නිධිපච්චයා වා උග්ගහිතකපච්චයා වා දොසො නත්ථි. භික්ඛු පිදහිත්වා උදකං තාපෙති, යාව පරික්ඛයා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. සචෙ පනෙත්ථ ඡාරිකා පතති, පටිග්ගහෙතබ්බං. දීඝසණ්ඩාසෙන ථාලකං ගහෙත්වා තෙලං පචන්තස්ස ඡාරිකා පතති, හත්ථෙන අමුඤ්චන්තෙනෙව පචිත්වා ඔතාරෙත්වා පටිග්ගහෙතබ්බං. සචෙ අඞ්ගාරාපි දූරුති වා පටිග්ගහෙත්වා ඨපිතානි, මූලපටිග්ගහණමෙව වට්ටති. භික්ඛු උච්ඡුං ඛාදති. සාමණෙරො "මය්හම්පි දෙථා"ති වදති. ඉතො ඡින්දිත්වා ගණ්හාති වුත්තො ගණ්හාති. අවසෙසෙ පුන පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි. ගුළපිණ්ඩකං ඛාදන්තස්සාපි එසෙව නයො. වුත්තොකාසතො ඡින්දිත්වා ගහිතාවසෙසං හි අජ්ගිත පටිග්ගහණමෙව හොති. භික්ඛු ගුළං භාජෙන්තො පටිග්ගහෙත්වා කොට්ඨාසෙ කරොති. භික්ඛූපි සාමණෙරාපි ආගන්ත්වා එකග්ගහණෙනෙව එකමෙකං කොට්ඨාසං ගණ්හන්ති. ගහිතාවසෙසං පටිග්ගහිතමෙව හොති. සචෙ ලොලසාමණෙරො ගණ්හිත්වා ගණ්හිත්වා පුන ඨපෙති, තස්ස ගහිතාවසෙසං අපටිග්ගහිතකං හොති. භික්ඛු ධූමවට්ටිං පටිග්ගහෙත්වා ධූමං පිවති, මුඛඤ්ච කණ්ඨො ච මනොසිලාය ලිත්තො විය හොති, යාවකාලිකං භුඤ්ජිතුං වට්ටති. යාවකාලිකෙන යාවජීවිකසංසග්ග[2]දොසො නත්ථි. පත්තං වා රජන්තං වා පචන්තස්ස කණ්ණනාසාමුඛච්ඡිද්දෙහි ධූමො පවිසති, ව්‍යාධිපච්චයා පුප්ඵං වා ඵලං වා උපසිඞ්ඝති, අබ්බොහාරිකත්තා වට්ටති. භත්තුග්ගාරො[3] තාලුං ආහච්ච අන්තොයෙව පවිසති, අවිසය්හත්තා වට්ටති. මුඛං පවිට්ඨං පුන[4] අජ්ඣොහරතො විකාලෙ ආපත්ති. දන්තන්තරෙ ලග්ගස්ස ආමිසස්ස රසො පවිසති, ආපත්තියෙව. සචෙ සුඛුමං ආමිසං හොති, රසො න පඤ්ඤායති, අබ්බොහාරිකපක්ඛං භජති. උපකට්ඨෙ කාලෙ නිරුදකට්ඨානෙ භත්තං භුඤ්ජිත්වා කක්ඛාරෙත්වා ද්වෙ තයො ඛෙළපිණ්ඩෙ පාතෙත්වා උදකට්ඨානං ගන්ත්වා මුඛං වික්ඛාලෙතබ්බං. පටිග්ගහෙත්වා ඨපිතසිඞ්ගි[5] වෙරාදීනං අංකුරා නික්ඛමන්ති, පුන පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි. ලොණෙ අසති සමුද්දොදකෙන ලොණකිච්චං කාතුං වට්ටති.

පටිග්ගහෙත්වා ඨපිතං ලොණොදකං ලොණං හොති, ලොණං වා උදකං හොති, රසො[6] වා ඵාණිතං හොති, ඵාණිතං වා රසො හොති, මූලපටිග්ගහණමෙව වට්ටති. හිමකරකා උදකගතිකා එව. පරිහාරිකෙන කතකට්ඨිනා උදකං පසාදෙන්ති, තං අබ්බොහාරිකං. ආමිසෙන සද්ධිං වට්ටති. ආමිසගතිකෙහි කපිත්ථඵලාදීහි පසාදිතං පුරෙභත්තමෙව වට්ටති. පොක්ඛරණීආදීසු උදකං බහලං හොති, වට්ටති. සචෙ පන මුඛෙ ච හත්ථෙ ච ලග්ගති, න වට්ටති. පටිග්ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. ඛෙත්තෙසු කසිතට්ඨානෙ බහලං උදකං හොති, පටිග්ගහෙ

---

1. සී. මු. මාතාපිතූනං. 2. සී මු. සංසග්ග. 3. සී. මු. & 1. භත්තුග්ගාරො. 4. සී මු පන. 5. සං. සිඞ්ග. 6. සං. උච්ඡුරසො.

තබ්බං. සචෙ සන්දිත්වා කන්දරාදීනි පවිසිත්වා නදිං පූරෙන්ති, වට්ටති. කුසුබ්භසොබ්භාදයො හොන්ති, රුක්ඛතො පතිතෙහි පුප්ඵෙහි සඤ්ඡන්නොදකා, සචෙ පුප්ඵරසො න පඤ්ඤායති, පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි. පරිත්තං උදකං හොති, රසො පඤ්ඤායති, පටිග්ගහෙතබ්බං. පබ්බතකන්දරාදීසු කාළවණ්ණපණ්ණසඤ්ඡන්නඋදකෙපි එසෙව නයො. පානීයඝටෙ සරෙණුකානි වා සවණ්ටඛීරානි වා පුප්ඵානි පක්ඛිත්තානි හොන්ති, පටිග්ගහෙතබ්බං. පුප්ඵානි වා පටිග්ගහෙත්වා පක්ඛිපිතබ්බානි. පාටලීචම්පකමල්ලිකා පක්ඛිත්තා හොන්ති, වාසමත්තං තිට්ඨති. තං අබ්බොහාරිකං. දුතියදිවසෙපි ආමිසෙන සද්ධිං වට්ටති. භික්ඛුනා ඨපිතපුප්ඵවාසිතපානීයතො සාමණෙරො පානීයං ගහෙත්වා පීතාවසෙසං තත්ථෙව ආකිරති, පටිග්ගහෙතබ්බං. පදුමසරාදීසු උදකං පත්ථරිත්වා ඨිතං පුප්ඵරෙණුං සචෙත වික්ඛම්භෙත්වා උදකං ගහෙතුං වට්ටති. කප්පියං කාරෙත්වා පටිග්ගහෙත්වා ඨපිතං දන්තකට්ඨං හොති, සචෙ තස්ස රසං පිවිතුකාමො, මූලපටිග්ගහණමෙව වට්ටති. අප්පටිග්ගහෙත්වා ඨපිතං පටිග්ගහෙතබ්බං. අජානන්තස්ස රසෙ පවිට්ඨෙපි ආපත්තියෙව. අචිත්තකං හි ඉදං සික්ඛාපදං.

මහාභූතෙසු කිං වට්ටති? කිං න වට්ටතීති? ඛීරං තාව වට්ටති. කප්පියමංසඛීරං වා අකප්පියමංසඛීරං වා හොතු, පිවන්තස්ස අනාපත්ති. අස්සු ඛෙළො සිංඝාණිකා මුත්තං කරීසං සෙම්හං දන්තමලං අක්ඛිගූථකො කණ්ණගූථකො සරීරෙ උට්ඨිතලොණන්ති ඉදං සබ්බං වට්ටති. යං පනෙත්ථ ඨානතො චවිත්වා පත්තෙ වා හත්ථෙ වා පතති, තං පටිග්ගහෙතබ්බං. අඞ්ගලග්ගං පටිග්ගහිතකමෙව. උණ්හං පායාසං භුඤ්ජන්තස්ස සෙදො අඞ්ගුලිඅනුසාරෙන එකාබද්ධොව හුත්වා පායාසෙ සන්තිට්ඨති, පිණ්ඩාය වා චරන්තස්ස හත්ථතො පත්තස්ස මුඛවට්ටිං තතො පත්තතලං ඔරොහති, එත්ථ පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි. ඣාම මහාභූතෙසු ඉදං නාම න වට්ටතීති නත්ථි. දුජ්ඣාපිතං පන න වට්ටති. සුජ්ඣාපිතං මනුස්සට්ඨිම්පි චුණ්ණං කත්වා ලෙහෙ උපනෙතුං වට්ටති. චත්තාරි මහාවිකටානි අසති කප්පියකාරකෙ සාමම්පි ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. එත්ථ ච දුබ්බචොපි අසමත්ථොපි කප්පියකාරකො අසන්තපක්ඛෙයෙව තිට්ඨති. ඡාරිකාය අසති සුක්ඛදාරුං ඣාපෙත්වා ඡාරිකා ගහෙතබ්බා. සුක්ඛදාරුම්හි අසති අල්ලදාරුං රුක්ඛතො ඡින්දිත්වාපි කාතුං වට්ටති. ඉදඤ්ච පන චතුබ්බිධම්පි මහාවිකටං කාලොදිස්සං නාම සප්පදට්ඨක්ඛණෙයෙව වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං: කායතො ච කායචිත්තතො ච සමුට්ඨාති, කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දන්තපොනසික්ඛාපදං දසමං.

සමත්තො වණ්ණනාක්කමෙන භොජනවග්ගො චතුත්ථො.

---

2. 1. 5. 1.

අචෙලකවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ—**පරිවෙසනන්ති** පරිවිසනට්ඨානං; **පරිබ්බාජකසමාපන්නොති** පබ්බජ්ජං සමාපන්නො; **දෙති ආපත්ති පාචිත්තියස්සාති** සමතිත්තිකං යාගුපත්තං එකප්පයොගෙන දෙති, එකං පාචිත්තියං. විච්ඡින්දිත්වා විච්ඡින්දිත්වා[1] දෙති, පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං. එසෙව නයො පූවභත්තාදිසු. **තිත්ථියෙ අතිත්ථියසඤ්ඤීති** මාතා වා පිතා වා තිත්ථියෙසු පබ්බජති, තෙසං මාතාපිතුසඤ්ඤාය දෙන්තස්සාපි පාචිත්තියමෙව හොති. **දාපෙතීති** අනුපසම්පන්නෙන දාපෙති; **උපනික්ඛිපිත්වා දෙතීති** තථාරූපෙ භාජනෙ ඨපෙත්වා තං භාජනං තෙසං සන්තිකෙ භූමියං නික්ඛිපිත්වා දෙති; තෙසං වා භාජනං[2] නික්ඛිපාපෙත්වා තත්ථ දෙති; පත්තං ආධාරකෙ වා භූමියං වා ඨපෙත්වාපි ඉතො වා ගණ්හථාති වත්තුං වට්ටති. සචෙ තිත්ථියො වදති "මය්හං නාම ඉදං සන්තකං. ඉධ නං ආකිරථා"ති, ආකිරිතබ්බං. තස්ස සන්තකත්තා සහත්ථා දින්නං නාම න හොති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

අචෙලකසික්ඛාපදං පඨමං.

---

2. 1. 5. 2.

දුතියසික්ඛාපදෙ—**පටික්කමනෙපීති** ආසනසාලායම්පි; **භත්තවිස්සග්ගන්ති** භත්තකිච්චං; **න සම්භාවෙසීති** න පාපුණි; **අනාචාරන්ති** වුත්තාවසෙසං කායවචීද්වාරවීතික්කමං; **දස්සනූපචාරං වා සවණූපචාරං වා විජහන්තස්සාති** එත්ථ යදි ඨිතො වා නිසින්නො වා උය්යොජෙති; යො උය්යොජිතො, සො විජහති. තස්ස ච ආපත්ති නාම නත්ථි. තස්මිං පන විජහන්තෙපි අත්ථතො ඉතරෙන විජහිතමෙව හොති. තස්මා යො උය්යොජෙති, තස්සෙවායං ආපත්ති. තත්ථ සචෙ උපචාරබ්භන්තරෙ එකො පාදො හොති, දුක්කටං. සීමාතික්කමෙ පාචිත්තියං. එත්ථ ච දස්සනූපචාරස්ස අජ්ඣොකාසෙ ද්වාදසහත්ථප්පමාණං. තථා සවණූපචාරස්ස. සචෙ පන අන්තරා කුට්ටද්වාරපාකාරාදයො හොන්ති, තෙහි[3] අන්තරිතභාවො[4] දස්සනූපචාරාතික්කමො. තස්ස වසෙන ආපත්ති වෙදිතබ්බා. **න අඤ්ඤො කොචි පච්චයො හොතීති** ඨපෙත්වා වුත්තප්පකාරමනාචාරං අඤ්ඤං කිඤ්චි කාරණං න හොති; **කලිසාසනං ආරොපෙතීති** 'කලී'ති කොධො; තස්ස සාසනං ආරොපෙති; කොධස්ස ආණං ආරොපෙති; කොධවසෙන ඨානනිසජ්ජාදිසු දොසං දස්සෙත්වා 'පස්සථ භො ඉමස්ස ඨානං, නිසජ්ජං, ආලොකිතං, විලොකිතං. ඛාණු විය තිට්ඨති. සුනඛො

1. සයා. අවච්ඡින්දිත්වා අවච්ඡින්දිත්වා. 2. සී. මු. භාජනෙ.
3. සී. මු තෙහි තෙහි. 4. සයා. භාවොයෙව.

විය නිසීදති. මක්කටො විය ඉතො චිතො ච විලොකෙතී'ති එවං අමනාපවචනං වදති 'අපෙපව නාම ඉමිනාපි උබ්බාළ්හා පක්කමෙය්‍යා'ති. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං: කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

උය්‍යොජනසික්ඛාපදං දුතියං.

---

2. 1. 5. 3.

තතියසික්ඛාපදෙ—**සයනීඝරෙති** සයනීයඝරෙ;[1] **යතො අඤ්ඤස්ස භික්ඛා දින්නාති** යස්මා භික්ඛා දින්නා; යං ආගතෙන ලද්ධබ්බං, තං වො ලද්ධං, ගච්ඡථාති අධිප්පායො. **පරියුට්ඨිතොති** රාගපරියුට්ඨිතො; මෙථුනාධිප්පායොති අත්ථො. **සභොජනෙති** සහ උභොහි ජනෙහීති සභොජනං, තස්මිං සභොජනෙ; **අථවා සභොජනෙති** සභොගෙ; රාගපරියුට්ඨිතස්ස පුරිසස්ස හි ඉත්ථි භොගො,[2] ඉත්ථියා ච පුරිසො; තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ "ඉත්ථි චෙව හොති පුරිසො චා"ති ආදි වුත්තං. **මහල්ලකෙ සයනෙති** මහල්ලකෙ සයනීඝරෙ; **පිට්ඨසඞ්ඝාටස්ස**[3] **හත්ථපාසං විජහිත්වාති** තස්ස සයනීඝරෙ[4] ගබ්භස්ස යො පිට්ඨසංඝාටො, තස්ස හත්ථපාසං විජහිත්වා; අන්තො සයනස්ස ආසන්නෙ ඨානෙ නිසිදතීති අත්ථො. ඊදිසං ච සයනීඝරං මහාචතුස්සාලාදීසු හොති. **පිට්ඨිවංසං අතික්කමිත්වාති** ඉමිනා මජ්ඣාතික්කමං දස්සෙති. තස්මා යථා තථා වා කතස්ස ඛුද්දකස්ස සයනීඝරස්ස මජ්ඣාතික්කමෙ ආපත්ති වෙදිතබ්බා. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං අකුසලචිත්තං. ද්විවෙදනන්ති.

සභොජනසික්ඛාපදං තතියං.

---

2. 1. 5. 4. & 5.

චතුත්ථපඤ්චමසික්ඛාපදෙසු යං වත්තබ්බං සියා, තං සබ්බං අනියතවග්ගෙ වුත්තනයමෙව. යථා ච සභොජනසික්ඛාපදං, එවමෙතානිපි පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානානෙවාති.

2. 1. 5. 6.

ඡට්ඨසික්ඛාපදෙ—**දෙථාවුසො භත්තන්ති** එත්ථ තං කිර භත්තං අභිහටං අහොසි. තස්මා එවමාහංසු. අනභිහටෙ පන එවං වත්තුං න ලබ්භති. පයුත්තවාචා හොති. **තෙන හි භික්ඛවෙ පටිග්ගහෙත්වා නික්ඛිපථාති** ඉදං පන භගවා කුලස්ස සද්ධානුරක්ඛණත්ථාය ආහ.

---

1. ස්‍යා., සයනඝරෙ.
2. ස්‍යා., භොගා.
3. ස්‍යා., පිට්ඨිසඞ්ඝාටස්ස.
4. සී, මු. සයනීඝර

යදි[1] 'භාජෙත්වා ඛාදථා'ති වදෙය්‍ය, මනුස්සානං පසාදඤ්ඤථත්තං සියා. **උස්සාදියිස්සතී**ති පටිහරියිස්සති; කරං යෙව නං ගහෙත්වා අගමංසූති වුත්තං හොති. **සන්තං භික්ඛු**න්ති එත්ථ කිත්තාවතා සන්තො හොති? කිත්තාවතා අසන්තො? අන්තොවිහාරෙ යත්ථ ඨිතස්ස කුලානි පයිරුපාසනචිත්තං උප්පන්නං, තතො පට්ඨාය යං පස්සෙ වා අභිමුඛෙ වා පස්සති, යස්ස සක්කා හොති පකතිවචනෙන ආරොචෙතුං, අයං සන්තො නාම. ඉතො චිතො ච පරියෙසිත්වා ආරොචනකිච්චං පන නත්ථි. යො හි එවං පරියෙසිතබ්බො, සො අසන්තො යෙව. අපිච අන්තොඋපචාරසීමාය භික්ඛුං දිස්වා ආපුච්ඡිස්සාමීති ගච්ඡන්තස්ස[2] යං පස්සති, සො ආපුච්ඡිතබ්බො. නො චෙ පස්සති, අසන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡා පවිට්ඨො නාම හොති. **අන්තරාරාම**න්ති අන්තොගාමෙ විහාරො හොති, තං ගච්ඡති. **භත්තියඝර**න්ති නිමන්තිතඝරං වා සලාකභත්තාදිදායකානං වා ඝරං; **ආපදාසූ**ති ජීවිතබ්‍රහ්මචරියන්තරායෙසු සති ගන්තුං වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානත්ථමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

චාරිත්තසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

---

2. 1. 5. 7.

සත්තමසික්ඛාපදෙ—මහානාමො නාම භගවතො චූළපිතුපුත්තො මාසමත්තෙන මහල්ලකතරො ද්වීසු ඵලෙසු පතිට්ඨිතො අරියසාවකො. **භෙසජ්ජං උස්සන්නං හොතී**ති වජතො ආහරිත්වා ඨපිතං සප්පි බහු හොති; **සාදිතබ්බා**ති තස්මිං සමයෙ රොගො නත්ථීති න පටික්ඛිපිතබ්බා; රොගෙ සති විඤ්ඤාපෙස්සාමීති අධිවාසෙතබ්බා; **එත්තකෙහි භෙසජ්ජෙහි පවාරෙමී**ති නාමවසෙන සප්පිතෙලාදීසු ද්වීහි වා තීහි වා පමාණවසෙන පත්තෙන නාළියා ආළ්හකෙනාති වා; **අඤ්ඤං භෙසජ්ජං විඤ්ඤාපෙතී**ති සප්පිනා පවාරිතො තෙලං[3] ආළ්හකෙන පවාරිතො දොණං; **න භෙසජ්ජෙන කරණීයෙනා**ති මිස්සකභත්තෙනාපි චෙ යාපෙතුං සක්කොති, න භෙසජ්ජකරණීයං නාම හොති; **පවාරිතාන**න්ති යෙ අත්තනො පුග්ගලිකාය පවාරණාය පවාරිතා; තෙසං පවාරිතානුරූපෙන විඤ්ඤත්තියා අනාපත්ති. සඞ්ඝවසෙන පවාරිතෙසු පන පමාණං සල්ලක්ඛෙතබ්බමෙවාති. සෙසං උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

මහානාමසික්ඛාපදං සත්තමං.

---

1. සයා, යදි හි භගවං, 2. සී. මු. ආපුච්ඡිස්සාමීති තස්ස, 3. සයා, තෙලං විඤ්ඤාපෙති,

2. 1. 5. 8.

අට්ඨමෙ—**අබ්භුය්‍යාතන්ති** අභිඋය්‍යාතං; පරසෙනං අභිමුඛො ගමිස්සාමීති නගරතො නිග්ගතොති අත්ථො. **උය්‍යුත්තන්ති** කතඋය්‍යොගං;[1] ගාමතො නික්ඛන්තන්ති අත්ථො. **ද්වාදසපුරිසො හත්ථීති** චත්තාරො ආරොහකා එකෙකපාදරක්ඛකා ද්වෙ ද්වෙති එවං ද්වාදසපුරිසො හොති. **තිපුරිසො අස්සොති** එකො ආරොහකො ද්වෙ පාදරක්ඛකාති එවං තිපුරිසො හොති. **චතුපුරිසො රථොති** එකො සාරථි එකො යොධො ද්වෙ ආණිරක්ඛකාති එවං චතුපුරිසො හොති. **චත්තාරො පුරිසා සරහත්ථාති** ආයුධහත්ථා චත්තාරො පුරිසාති අයං පච්ඡිමකොටියා චතුරඞ්ගසමන්නාගතා සෙනා නාම. ඊදිසං සෙනං දස්සනාය ගච්ඡතො පදෙ පදෙ දුක්කටං. **දස්සනූපචාරං විජහිත්වාති** කෙනචි අන්තරිතා වා නින්නං ඔරූළ්හා වා න දිස්සති; ඉධ ඨත්වා න සක්කා දට්ඨුන්ති අඤ්ඤං ඨානං ගන්ත්වා පස්සතො පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියන්ති අත්ථො. **එකමෙකන්ති** හත්ථිආදීසු චතූසු අඞ්ගෙසු එකමෙකං; අන්තමසො එකපුරිසාරූළ්හනාගම්පි එකම්පි සරහත්ථං පුරිසං; **අනුයුත්තා** නාම රාජා උය්‍යානං වා ගච්ඡති, එවං අනුයුත්තා හොති. **ආපදාසූති** ජීවිතබ්‍රහ්මචරියන්තරායෙ සති එත්ථ ගතො මුච්චිස්සාමීති ගච්ඡතො අනාපත්ති. **සෙසමෙත්ථ** උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

උය්‍යුත්තසෙනාසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

---

2. 1. 5. 9.

නවමෙ—**අත්ථඞ්ගතෙ සූරියෙ සෙනාය වසතීති** තිට්ඨතු වා, නිසීදතු වා, සයතු වා, සචෙපි ආකාසෙ ඉද්ධියා කඤ්චි ඉරියාපථං කප්පෙති, පාචිත්තියමෙව. **සෙනාය වා පටිසෙනා[2] රුද්ධා හොතීති** යථා සඤ්චාරො ඡිජ්ජති, එවං රුද්ධා හොති. **පලිබුද්ධොති** වෙරිකෙන වා ඉස්සරෙන වා රුද්ධො. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සෙනාවාසසික්ඛාපදං නවමං.

---

2. 1. 5. 10.

දසමෙ—උග්ගන්ත්වා උග්ගන්ත්වා එත්ථ යුජ්ඣන්තීති **උය්‍යොධිකං;** සම්පහාරට්ඨානස්සෙතං අධිවචනං. බලස්ස අග්ගං ජානන්ති එත්ථාති **බලග්ගං;** බලගණනට්ඨානන්ති අත්ථො. සෙනාය වියූහං **සෙනාබ්‍යූහං;** සෙනානිවෙසස්සෙතං අධිවචනං. **තයො හත්ථී පච්ඡිමං**

1, ස්‍යා, කතඋය්‍යොගං. 2, ස්‍යා, සෙනාය වා පටිසෙනාය.

හත්ථානීකන්ති යො පුබ්බෙ වුත්තො ද්වාදසපුරිසො හත්ථීති තෙන හත්ථිනා තයො හත්ථී. සෙසෙසුපි එසෙව නයො. සෙසං උය්‍යුත්තසෙනාසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

උය්‍යොධිකසික්ඛාපදං දසමං.

සමත්තො වණ්ණනාක්කමෙන අවෙලකවග්ගො පඤ්චමො.

---

2. 1. 6. 1.

සුරාපානවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ—**භද්දවතිකා**ති එකො ගාමො; සො භද්දිකාය වත්තියා සමන්නාගතත්තා එතං නාමං ලභි.[1] **පධාවිතො**ති අද්ධිතො; **තෙජසා තෙජ**න්ති අත්තනො තෙජසා ආනුභාවෙන නාගස්ස තෙජං; **කාපොතිකා**ති කපොත[2]පාදසමවණ්ණරත්තොභාසා; **පසන්නා**ති සුරාමණ්ඩස්සෙතං අධිවචනං. **අනනුච්ඡවියං භික්ඛවෙ සාගතස්සා**ති පඤ්චාභිඤ්ඤස්ස සතො මජ්ජපානං නාම න අනුච්ඡවියන්ති වුත්තං හොති. **පුප්ඵාසවො** නාම මධුකපුප්ඵාදීනං රසෙන කතො; **ඵලාසවො** නාම මුද්දිකඵලාදීනි මද්දිත්වා තෙසං රසෙන කතො; **මධ්වාසවො** නාම මුද්දිකානං ජාතිරසෙන කතො; මක්ඛිකමධුනාපි කයිරතීති වදන්ති.* **ගුළාසවො** නාම උච්ඡුරසාදීහි කරීයති. **සුරා** නාම පිට්ඨකිණ්ණපක්ඛිත්තා; නාලිකෙරාදීනම්පි රසෙන කතා සුරාත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. තස්සායෙව කිණ්ණපක්ඛිත්තාය මණ්ඩං ගහිතෙ මෙරයොත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡතීති වදන්ති.* **අන්තමසො කුසග්ගෙනපි පිවතී**ති එතං සුරං වා මෙරයං වා බීජතො පට්ඨාය කුසග්ගෙන පිවතොපි පාචිත්තියන්ති අත්ථො. එකෙන පන පයොගෙන බහුම්පි පිවන්තස්ස එකාව[3] ආපත්ති. විච්ඡින්දිත්වා විච්ඡින්දිත්වා පිවතො පයොගගණනාය ආපත්තියො. **අමජ්ජඤ්ච හොති මජ්ජවණ්ණං මජ්ජගන්ධං මජ්ජරස**න්ති ලොණසොවීරකං වා සුත්තං[4] වා හොති; **සූපසම්පාකෙ**ති වාසගාහාපනත්ථං ඊසකං මජ්ජං පක්ඛිපිත්වා සූපං පචන්ති. තස්මිං අනාපත්ති. මංසසම්පාකෙපි එසෙව නයො. තෙලං පන වාතභෙසජ්ජත්ථම්පි මජ්ජෙන සද්ධිං පචන්ති. තස්මිම්පි අනතික්ඛිත්තමජ්ජෙයෙව අනාපත්ති. යං පන අතික්ඛිත්තමජ්ජං හොති, යත්ථ මජ්ජස්ස වණ්ණගන්ධරසා පඤ්ඤායන්ති, තස්මිං ආපත්තියෙව. **අමජ්ජං අරිට්ඨ**න්ති යො අරිට්ඨො මජ්ජං න හොති, තස්මිං අනාපත්ති. ආමලකාදීනං යෙව කිර රසෙන අරිට්ඨං කරොන්ති. සො මජ්ජවණ්ණගන්ධරසො චෙව හොති න ච මජ්ජං, තං සන්ධායෙතං වුත්තං. යො පන සම්භාරපක්ඛිත්තො, සො මජ්ජං හොති. බීජතො පට්ඨාය න වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤා

---

1. සයා. ලභති. 2 සයා. කපොතකානං.

* පුප්ඵලක්ඛණාන්තරිතො භාගො සීහළක්ඛරපොත්ථකෙසු න දිස්සති,

3. සයා. එකා. 4. සයා. සුරත්තං.

විමොක්ඛං. අචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති. වත්ථුඅජානනතාය චෙත්ථ අචිත්තකතා වෙදිතබ්බා. අකුසලෙනෙව පාතබ්බතාය ලොකවජ්ජතාති.

සුරාපානසික්ඛාපදං පඨමං.

---

2. 1. 6. 2.

දුතියෙ—**අඞ්ගුලිපතොදකෙනාති** අඞ්ගුලීහි උපකච්ඡකාදිඝට්ටනං වුච්චති; **උත්තසන්තොති** අතිහාසෙන කිලමන්තො;[1] **අනස්සාසකොති** උපච්ඡින්නඅස්සාසපස්සාසසඤ්චාරො හුත්වා; **අනුපසම්පන්නං කායෙන කායන්ති** එත්ථ භික්ඛුනීපි අනුපසම්පන්නට්ඨානෙ ඨිතා. තම්පි ඛිඩ්ඩාධිප්පායෙන ඵුසන්තස්ස දුක්කටං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. ද්විවෙදනන්ති.

අඞ්ගුලිපතොදකසික්ඛාපදං දුතියං.

---

2. 1. 6. 3.

තතියෙ— **අප්පකතඤ්ඤුනොති** යං භගවතා පකතං යං පඤ්ඤත්තං, තං න ජානන්තීති අත්ථො. **උදකෙ හස්සධම්මෙති** උදකකීළිකා වුච්චති. **උපරි ගොප්ඵකෙති** ගොප්ඵකානං උපරිභාගප්පමාණෙ; **හස්සාධිප්පායොති** කීළාධිප්පායො; **නිමුජ්ජති වාති** ආදීසු නිමුජ්ජනත්ථාය ඔරොහන්තස්ස පදවාරෙ පදවාරෙ දුක්කටං; නිමුජ්ජනුම්මුජ්ජනෙසු පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං. නිමුජ්ජිත්වා අන්තොඋදකෙයෙව ගච්ඡන්තස්ස හත්ථවාරපදවාරෙසු සබ්බත්ථ පාචිත්තියං. **පිලවතීති**[2] තරති; හත්ථෙහි තරන්තස්ස හත්ථවාරෙ හත්ථවාරෙ පාචිත්තියං. පාදෙසුපි එසෙව නයො. යෙන යෙන අඞ්ගෙන තරති, තස්ස තස්ස පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං. තීරතො වා රුක්ඛතො වා උදකෙ පතති, පාචිත්තියමෙව. **නාවාය කීළතීති** ඵියාරිත්තාදීහි නාවං පාජෙන්තො වා තීරෙ උස්සාදෙන්තො වා නාවාය කීළති, දුක්කටං. **හත්ථෙන වාති** ආදීසුපි පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටං. කෙචි හත්ථෙන උදකෙ ඛිත්තාය කඨලාය පතනුප්පතනවාරෙසු දුක්කටං වදන්ති. තං න ගහෙතබ්බං. තත්ථ හි එකපයොගත්තා එකමෙව දුක්කටං. අපිච උපරි ගොප්ඵකෙ වුත්තානි උම්මුජ්ජනාදීනි ඨපෙත්වා අඤ්ඤෙන යෙන කෙනචි ආකාරෙන උදකං ඔතරිත්වා වා අනොතරිත්වා වා යත්ථ කත්ථචි ඨිතං උදකං අන්තමසො බින්දුං ගහෙත්වා ඛිපනකීළායපි කීළන්තස්ස දුක්කටමෙව. අත්ථජොතකම්පන අක්ඛරං ලිඛිතුං වට්ටති.

1, සී, මු. කීළන්තො. 2, ස්‍යා, පලවන්ති,

අයමෙත්ථ විනිච්ඡයො. සෙසං උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

හසධම්මසික්ඛාපදං තතියං.

---

2. 1. 6. 4.

චතුත්ථෙ—**කථායං නස්සෙය්‍යාති** කථං අයං ධම්මො තන්ති පවෙණී නස්සෙය්‍ය; **තං වා න සික්ඛිතුකාමොති** යෙන පඤ්ඤත්තෙන වුච්චති, තං පඤ්ඤත්තං න සික්ඛිතුකාමො; **අපඤ්ඤත්තෙනාති** සුත්තෙ වා අභිධම්මෙ වා ආගතෙන; **එවං අම්හාකං ආචරියානං උග්ගහොති** එත්ථ ගාරය්හා[1]චරියුග්ගහො න ගහෙතබ්බො; පවෙණියා ආගතො ආචරියුග්ගහොව ගහෙතබ්බො; **කුරුන්දියං** පන 'ලොකවජ්ජෙ ආචරියුග්ගහො න වට්ටති. පණ්ණත්තිවජ්ජෙ පන වට්ටතී'ති වුත්තං. **මහාපච්චරියං** 'සුත්තං සුත්තානුලොමඤ්ච උග්ගහිතකානංයෙව ආචරියානං උග්ගහො පමාණං. අජානන්තානං කථා අප්පමාණ'න්ති වුත්තං. තං සබ්බං පවෙණියා ආගතෙ සමොධානං ගච්ඡති. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං: කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

අනාදරියසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

---

2. 1. 6. 5.

පඤ්චමෙ—රූපූපහාරාදයො මනුස්සවිග්ගහෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි අනාදරියසදිසානෙවාති.

භිංසාපනසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

---

2. 1. 6. 6.

ඡට්ඨෙ—**භග්ගාති** ජනපදස්ස නාමං; **සුංසුමාරගිරන්ති** නගරස්ස; **භෙසකලාවනන්ති** තන්නිස්සිතවනස්ස; තං පන මිගානං ඵාසුවිහාරත්ථාය දින්නත්තා මිගදායොති[2] වුච්චති. **සමාදහිත්වාති** ජාලෙත්වා; **පරිපාතෙසීති** අනුබන්ධි; **සයං සමාදහනීති** එත්ථ ජොතිං සමාදහිතුකාමතාය අරණිසණ්ඨපනතො පට්ඨාය යාව ජාලා න උට්ඨහති, තාව සබ්බප්පයොගෙසු දුක්කටං. **පදීපෙපීති** පදීපුජ්ජලනෙපි; **ජොතිකෙපීති** පත්තපචනසෙදකම්මාදිසු ජොතිකරණෙ; **තථාරූපප්පච්චයාති** පදීපාදිපච්චයා; **පටිලාතං උක්ඛිපතීති** ඩය්හමානං අලාතං පතිතං[3]

---

1. සා. ගාරය්හෙනා. 2. සා. මිගදායාති.
3. සා. පතති තං & සී I, පතතීති තං.

උක්ඛිපති, පුන යථාඨානෙ ඨපෙතීති අත්ථො. එවං අවිජ්ඣාතං උක්ඛිපිත්වා පක්ඛිපන්තස්සෙව දුක්කටං. විජ්ඣාතං පුන[1] ජාලාපෙන්තස්ස පාචිත්තියමෙව. **තථාරූපප්පච්චයාති** ඨපෙත්වා පදීපාදීනි අඤ්ඤෙනපි තථාරූපෙන පච්චයෙන සමාදහන්තස්ස අනාපත්ති. **ආපදාසූති** දුට්ඨවාළ[2]මිගඅමනුස්සෙහි උපද්දුතො හොති, තත්‍ර සමාදහන්තස්සාපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ජොතිසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

---

2. 1. 6. 7.

සත්තමෙ- **චුණ්ණෙන වා මත්තිකාය වාති** එත්ථ චුණ්ණමත්තිකානං අභිසඞ්ඛරණකාලතො පට්ඨාය සබ්බපයොගෙසු දුක්කටං. **පාරං ගච්ඡන්තො නහායතීති** එත්ථ සුක්ඛාය නදියා වාලිකං උක්කිරිත්වා කතආවාටකෙසුපි නහායිතුං වට්ටති. **ආපදාසූති** භමරාදීහි අනුබද්ධස්ස උදකෙ නිමුජ්ජිතුං වට්ටතීති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං.[3] තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

නහානසික්ඛාපදං සත්තමං.

---

2. 1. 6. 8.

අට්ඨමෙ- **නවං පන භික්ඛුනා චීවරලාභෙනාති** එත්ථ අලභීති ලභො; ලභොයෙව ලාභො; කිං අලභි? චීවරං. කීදිසං? නවං. ඉති ‘නවං චීවරං ලාභෙනා’ති[4] වත්තබ්බෙ අනුනාසිකලොපං කත්වා[5] ‘නවං චීවරලාභෙනා’ති වුත්තං. පටිලද්ධනවචීවරෙනාති අත්ථො. මජ්ඣිමපදද්වයෙ **පනාති** නිපාතො. **භික්ඛුනාති** යෙන ලද්ධං, තස්ස නිදස්සනං; පදභාජනෙ පන පදබ්‍යඤ්ජනං අනාදියිත්වා යං ලද්ධං තං දස්සෙතුං “**චීවරං නාම ඡන්නං චීවරාන**”න්ති ආදි වුත්තං. **චීවරන්ති** එත්ථ යං නිවාසෙතුං වා පාරුපිතුං වා සක්කා හොති, තදෙව වෙදිතබ්බං. තෙනෙව විකප්පනූපග[6]පච්ඡිමන්ති න වුත්තං. **කංසනීලන්ති** චම්මකාරනීලං; **මහාපච්චරියං** පන ‘අයොමලං, ලොහමලං එතං කංසනීලං නාමා’ති වුත්තං. **පලාසනීලන්ති** යො කොචි නීලවණ්ණො පණ්ණරසො; **දුබ්බණ්ණකරණං ආදාතබ්බන්ති** එතං කප්පබින්දුං සන්ධාය වුත්තං; න නීලාදීහි සකලචීවරස්ස දුබ්බණ්ණකරණං. තඤ්ච පන කප්පං ආදියන්තෙන චීවරං රජිත්වා චතුසු වා කොණෙසු තීසු වා ද්වීසු වා එකස්මිං වා කොණෙ මොරස්ස අක්ඛිමණ්ඩලමත්තං වා මඞ්ගුණ

---

1. ස්‍යා. පන. 2. ස්‍යා. සප්පදට්ඨචොර රුද්ධබාළ.
3. සී. මු. කායකම්මං වචීකම්මං, 4. ස්‍යා. නවචීවර ලාභෙනා’ති.
5. ස්‍යා. අකත්වා. 6. ස්‍යා. විකප්පනූපගං,

පිට්ඨිමන්තං වා ආදාතබ්බං. **මහාපච්චරියං** පන්නා[1] වා ගණ්ඨියං වා න වට්ටතීති වුත්තං. **මහාඅට්ඨකථායං** පන වට්ටති යෙවාති වුත්තං. පාළිකප්පකණ්ණිකකප්පාදයො පන සබ්බත්ථ පටිසිද්ධා. තස්මා ඨපෙත්වා එකං වට්ටබින්දුං අඤ්ඤෙන කෙනචි විකාරෙන කප්පො න කාතබ්බො. **අඞ්ගලන්ති** ආදිසු එතානි අඞ්ගලාදීනි කප්පකතචීවරෙ පච්ඡා ආරොපෙත්වා කප්පකරණකිච්චං නත්ථි. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දුබ්බණ්ණකරණසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

---

2. 1. 6. 9.

නවමෙ-**තස්ස වා අදින්නන්ති** තස්ස චීවරසාමිකස්ස පරිභුඤ්ජාහි වා විස්සජ්ජෙහි වා යථාපච්චයං වා කරොහීති එවං වත්වා අදින්නං; **තස්ස වා අවිස්සාසෙනාති**[2] යෙන විනයකම්මං කතං, තස්ස අවිස්සාසෙන වා; තෙන පන දින්නං[3] වා තස්ස විස්සාසෙන වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ තිංසකවණ්ණනායං වුත්තනයත්තා උත්තානමෙවාති. කඨිනසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං.[4] තිවෙදනන්ති.

විකප්පනසික්ඛාපදං නවමං.

---

2. '. 6. 10.

දසමෙ- **අපනිධෙන්තීති** අපනෙත්වා නිධෙන්ති; **හස්සාපෙක්ඛොති** හස්සාධිප්පායො; **අඤ්ඤං පරික්ඛාරන්ති** පාළියා අනාගතං පත්තත්ථවිකාදිං; **ධම්මකථං කථෙත්වාති**[5] 'සමණෙන නාම අනිහිතපරික්ඛාරෙන භවිතුං න වට්ටතී'ති එවං ධම්මකථං කථෙත්වා දස්සාමීති නික්ඛිපතො අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

චීවරාපනිධාන සික්ඛාපදං දසමං.

සමන්තා වණ්ණනාක්කමෙන සුරාපානවග්ගො ඡට්ඨො.

---

2. 1. 7. 1.

සප්පාණකවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ-**ඉස්සාසො හොතීති** ගිහිකාලෙ ධනුග්ගහාචරියො හොති; **ජීවිතා වොරොපිතාති** ජීවිතා වියොජිතා; සික්ඛාපදෙපි **වොරොපෙය්‍යාති** වියොජෙය්‍ය; යස්මා පන වොහාර

---

1 ස්‍යා. පත්තෙ. 2. ස්‍යා. අවිස්සාසෙනෙනාති. 3. ස්‍යා. දින්නෙන. සී. මු දින්නෙන.
4. සී. I. කායකම්මං තිචිත්තං. 5. ස්‍යා. ධම්මිං කථං කත්වාති.

මත්තමෙවෙතං, න හෙත්ථ කිඤ්චි වියොජිතෙ සීසාලඞ්කාරෙ සීසං විය ජීවිතා වොරොපිතෙ පාණෙ ජීවිතං නාම විසුං තිට්ඨති,[1] අඤ්ඤදත්ථු අන්තරධානමෙව ගච්ඡති, තස්මා තමත්ථං දස්සෙතුං පදභාජනෙ "**ජීවිතින්ද්‍රියං උපච්ඡින්දතී**"ති ආදි වුත්තං. ඉමස්මිං ච සික්ඛාපදෙ තිරච්ඡානගතොයෙව **පාණො**ති වෙදිතබ්බො. තං ඛුද්දකම්පි මහන්තම්පි මාරෙන්තස්ස ආපත්තිනානාකරණං නත්ථි. මහන්තෙ පන උපක්කමමහන්තතා[2] අකුසලමහන්තං හොති. **පාණෙ පාණසඤ්ඤී**ති අන්තමසො මඤ්චපීඨං සොධෙන්තො මඞ්කුණබීජකෙපි පාණසඤ්ඤී නික්කාරුණිකතාය තං භින්දන්තො අපනෙති; පාචිත්තියං. තස්මා එවරූපෙසු ඨානෙසු කාරුඤ්ඤං උපට්ඨාපෙත්වා අප්පමත්තෙන වත්තං කාතබ්බං. සෙසං මනුස්සවිග්ගහෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං **සද්ධිං** සමුට්ඨානාදීහීති.

සඤ්චිච්චපාණසික්ඛාපදං පඨමං.

---

2. 1. 7. 2.

දුතියෙ- **සප්පාණක**න්ති යෙ පාණකා පරිභොගෙන මරන්ති, තෙහි පාණකෙහි සප්පාණකං; තාදිසං හි ජානං පරිභුඤ්ජතො පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං. පත්තපූරම්පි අවිච්ඡින්දිත්වා එකපයොගෙන පිවතො එකා ආපත්ති. තාදිසෙන උදකෙන සාමිසං පත්තං ආවිඤ්ජිත්වා ධොවතොපි තාදිසෙ උදකෙ[3] උණ්හයාගුපත්තං නිබ්බාපයතොපි තං උදකං හත්ථෙන වා උළුඞ්කෙන වා ගහෙත්වා නහායතොපි පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං. උදකසොණ්ඩිං වා පොක්ඛරණිං වා පවිසිත්වා බහි නික්ඛමනත්ථාය වීචිං උට්ඨාපයතොපි. සොණ්ඩිං වා පොක්ඛරණිං වා සොධෙන්තෙහි තතො ගහිතඋදකං උදකෙයෙව ආසිඤ්චිතබ්බං. සමීපම්හි උදකෙ අසති කප්පියඋදකස්ස අට්ඨ වා දස වා ඝටෙ උදකසණ්ඨානකප්පදෙසෙ ආසිඤ්චිත්වා තත්ථ ආසිඤ්චිතබ්බං. පවට්ටිත්වා උදකෙ පතිස්සතීති උණ්හපාසාණෙ උදකං නාසිඤ්චිතබ්බං. කප්පියඋදකෙන පන පාසාණං නිබ්බාපෙත්වා ආසිඤ්චිතුං වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති. එත්ථ ච පටඞ්ගපාණකානං පතනං ඤත්වාපි සුද්ධචිත්තතාය දීපජාලනෙ[4] විය සප්පාණකභාවං ඤත්වාපි උදකසඤ්ඤාය පරිභුඤ්ජිතබ්බතො පණ්ණත්තිවජ්ජතා වෙදිතබ්බාති.

සප්පාණකසික්ඛාපදං දුතියං.

---

2. 1. 7. 3.

තතියෙ- **උක්කොටෙන්තී**ති තස්ස තස්ස භික්ඛුනො සන්තිකං ගන්ත්වා අකතං කම්මන්ති ආදීනි වදන්තා උච්චාලෙන්ති; යථාපතිට්ඨිතභාවෙන පතිට්ඨාතුං න දෙන්ති. **යථාධම්ම**න්ති යො යස්ස අධිකරණස්ස

---

1. සී. මු. න තිට්ඨති. 2. සෳා. මහන්තතා.
3. සී. මු. ධොවතෙ තාදිසෙන උදකෙන. 4. සෳා. දීපුජ්ජලනෙ.

වූපසමනාය ධම්මො වුත්තො, තෙනෙව ධම්මෙනාති අත්ථො. **නිහතාධිකරණන්ති** නිහතං අධිකරණං; සත්ථාරා වුත්තධම්මෙනෙව වූපසමිතං අධිකරණන්ති අත්ථො. **ධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤීති** යෙන කම්මෙන තං අධිකරණං වූපසමිතං, තඤ්චෙ ධම්මකම්මං හොති, තස්මිං ධම්මකම්මෙ අයම්පි ධම්මකම්මසඤ්ඤී හුත්වා යදි උක්කොටෙති, පාචිත්තියං ආපජ්ජතීති අත්ථො. එතෙන නයෙන සෙසපදානිපි වෙදිතබ්බානි. අයමෙත්ථ සංඛෙපො. විත්ථාරො පන "**ඉමෙසං චතුන්නං අධිකරණානං කති උක්කොටනා**"ති ආදිනා නයෙන **පරිවාරෙ** වුත්තො. අට්ඨකථාසු තං සබ්බං ආහරිත්වා තස්සෙව අත්ථො වණ්ණිතො. මයං පන තං තත්ථෙව වණ්ණයිස්සාම. ඉධ ආහරිත්වා වණ්ණියමානෙ[1] හි සුට්ඨුතරං සම්මොහො භවෙය්‍යාති න වණ්ණයිම්හ. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

උක්කොටනසික්ඛාපදං තතියං.

---

2. 1. 7. 4.

චතුත්ථෙ-**දුට්ඨුල්ලා නාම ආපත්තීති** එත්ථ චත්තාරි පාරාජිකානි අත්ථුද්ධාරවසෙන දස්සිතානි. සඞ්ඝාදිසෙසාපත්ති පන අධිප්පෙතා. තං ඡාදෙන්තස්ස පාචිත්තියං. **ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙති** ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙ; **සචෙපි** ධුරං නික්ඛිපිත්වා පච්ඡා ආරොචෙති, න රක්ඛති. නික්ඛිත්තමත්තෙයෙව පාචිත්තියන්ති වුත්තං හොති. **සචෙ** පන එවං ධුරං නික්ඛිපිත්වා පටිච්ඡාදනත්ථමෙව අඤ්ඤස්ස ආරොචෙති, **සොපි අඤ්ඤස්සාති** එතෙනුපායෙන සමණසතම්පි සමණසහස්සම්පි ආපත්තිං ආපජ්ජතියෙව තාව,[2] යාව කොටි නච්ඡිජ්ජති. කදා පන කොටි ඡිජ්ජති? **මහාසුමත්ථෙරො** තාව වදති: 'ආපත්තිං ආපන්නො එකස්ස ආරොචෙති. සො පටිනිවත්තිත්වා තස්සෙව ආරොචෙති. එවං කොටි ඡිජ්ජතී'ති. **මහාපදුමත්ථෙරො** පනාහ:- 'අයං වත්ථුපුග්ගලොයෙව; ආපත්තිං ආපන්නො පන එකස්ස[3] භික්ඛුනො ආරොචෙති. අයං අඤ්ඤස්ස ආරොචෙති. සො පටිනිවත්තිත්වා යෙනස්ස ආරොචිතං, තස්සෙව ආරොචෙති. එවං තතියෙන පුග්ගලෙන දුතියස්ස ආරොචිතෙ කොටි ඡින්නා හොතී'ති. **අදුට්ඨුල්ලං ආපත්තින්ති** අවසෙසපඤ්චාපත්තික්ඛන්ධෙ; **අනුපසම්පන්නස්ස දුට්ඨුල්ලං වා අදුට්ඨුල්ලං වා අජ්ඣාචාරන්ති** එත්ථ අනුපසම්පන්නස්ස සුක්කවිස්සට්ඨි ච කායසංසග්ගො චාති අයං දුට්ඨුල්ලඅජ්ඣාචාරො නාම. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං: කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. අකිරියං[4] සඤ්ඤා[5]විමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුට්ඨුල්ලසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

---

1. ස්. මු. වණ්ණියමානො. 2. ස්‍යා. 'තාව' ඉති නත්ථි. 3. සී. මු. පන පටිච්ඡාදනත්ථං එකස්ස. 4. ස්‍යා. සී. I. අකිරියා. 5. සී. මු. නොසඤ්ඤා.

2. 1. 7. 5.

පඤ්චමෙ–**අඞ්ගුලියො දුක්ඛා භවිස්සන්තීති** අක්ඛරානි ලිඛන්තස්ස අඞ්ගුලියො දුක්ඛා භවිස්සන්තීති චින්තෙසුං; **උරස්ස දුක්ඛොති** ගණනං සික්ඛන්තෙන බහු චින්තෙතබ්බං හොති, තෙනස්ස උරො දුක්ඛො භවිස්සතීති මඤ්ඤිංසු; **අක්ඛීනි[1] දුක්ඛා භවිස්සන්තීති** රූපසුත්තං සික්ඛන්තෙන කහාපණා පරිවත්තෙත්වා පරිවත්තෙත්වා පස්සිතබ්බා හොන්ති, තෙනස්ස අක්ඛීනි දුක්ඛානි භවිස්සන්තීති මඤ්ඤිංසු; ඩංසාදීසු **ඩංසාති** පිඞ්ගලමක්ඛිකායො; **දුක්ඛානන්ති** දුක්ඛමානං; **තිබ්බානන්ති** බහලානං; **ඛරානන්ති** තිඛිණානං; **කටුකානන්ති** ඵරුසානං; අමනාපතාය වා කටුකරසසදිසානං; **අසාතානන්ති** අමධුරානං; **පාණහරානන්ති** ජීවිතහරානං; **සීමං සම්මන්නතීති** නවං සීමං බන්ධති; **කුරුන්දියං** පන උදකුක්ඛෙපපරිච්ඡින්දනෙපි දුක්කටං වුත්තං. **පරිපුණ්ණවීසතිවස්සොති** පටිසන්ධිග්ගහණතො පට්ඨාය පරිපුණ්ණවීසතිවස්සො; ගබ්භවීසොපි හි පරිපුණ්ණවීසතිවස්සොත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. යථාහ– "තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා **කුමාරකස්සපො** ගබ්භවීසො උපසම්පන්නො හොති. අථ ඛො ආයස්මතො කුමාරකස්සපස්ස එතදහොසි: 'භගවතා පඤ්ඤත්තං න ඌනවීසතිවස්සො පුග්ගලො උපසම්පාදෙතබ්බොති. අහඤ්චම්හි ගබ්භවීසො උපසම්පන්නො. උපසම්පන්නො නු ඛොම්හි? න නු ඛො උපසම්පන්නො'ති. භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙසුං. යං භික්ඛවෙ මාතුකුච්ඡිස්මිං පඨමං චිත්තං උප්පන්නං, පඨමං විඤ්ඤාණං පාතුභූතං, තදුපාදාය 'සාවස්ස ජාති. අනුජානාමි භික්ඛවෙ ගබ්භවීසං උපසම්පාදෙතු"න්ති. තත්ථ යො ද්වාදස මාසෙ මාතුකුච්ඡිස්මිං වසිත්වා මහාපවාරණාය ජාතො, සො තතො පට්ඨාය යාව එකූනවීසතිමෙ වස්සෙ මහාපවාරණා, තං අතික්කමෙත්වා පාටිපදෙ උපසම්පාදෙතබ්බො. එතෙනුපායෙන හාපනවඩ්ඪනං වෙදිතබ්බං. පොරාණත්ථෙරා පන එකූනවීසතිවස්සං සාමණෙරං නික්ඛමනීයපුණ්ණමාසිං අතික්කම්ම පාටිපදදිවසෙ උපසම්පාදෙන්ති. තං කස්මාති? වුච්චතෙ: එකස්මිං වස්සෙ ඡ චාතුද්දසීඋපොසථා හොන්ති. ඉති වීසතියා වස්සෙසු චත්තාරො මාසා පරිහායන්ති. රාජානො තතියෙ තතියෙ වස්සෙ වස්සං උක්කඩ්ඪන්ති.[2] ඉති අට්ඨාරසසු වස්සෙසු ඡම්මාසා වඩ්ඪන්ති. තතො උපොසථවසෙන පරිහීනෙ චත්තාරො මාසෙ අපනෙත්වා ද්වෙ මාසා අවසෙසා හොන්ති. තෙ ද්වෙ මාසෙ ගහෙත්වා වීසති වස්සානි පරිපුණ්ණානි හොන්තීති නික්කඞ්ඛා හුත්වා නික්ඛමනීයපුණ්ණමාසිං අතික්කම්ම පාටිපදෙ උපසම්පාදෙන්ති. එත්ථ පන යො පවාරෙත්වා වීසතිවස්සො භවිස්සති, තං සන්ධාය "එකූනවීසතිවස්ස"න්ති වුත්තං. තස්මා යො මාතුකුච්ඡිස්මිං ද්වාදස මාසෙ වසි, සො එකවීසතිවස්සො හොති. යො සත්තමාසෙ වසි, සො සත්තමාසාධිකවීසතිවස්සො. ඡම්මාස[3] ජාතො පන න ජීවති. **අනාපත්තීති ඌනවීසතිවස්සං**[4]

---

1. සයා. අක්ඛීනිස්ස. 2. සී. මු උපකඩ්ඪන්ති.
3. සයා. ඡම්මාසෙ. 4. සයා. ඌනවීසතිවස්සං පුග්ගලං.

පරිපුණ්ණසඤ්ඤීති එත්ථාපි උපසම්පාදෙන්තස්ස අනාපත්ති, පුග්ගලො පන **අනුපසම්පන්නො**ව හොති. සචෙ පන සො දසවස්සච්චයෙන අඤ්ඤං උපසම්පාදෙති, තඤ්ච මුඤ්චිත්වා ගණො පූරති, සූපසම්පන්නො. සොපි ච යාව න ජානාති, තාවස්ස නෙව සග්ගන්තරායො න මොක්ඛන්තරායො. ඤත්වා පන පුන උපසම්පජ්ජිතබ්බං. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ඌනවීසතිවස්සසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

---

2. 1. 7. 6.

ඡට්ඨෙ- **පටියාලොක**න්ති සූරියාලොකස්ස පටිමුඛං; පච්ඡිමදිසන්ති අත්ථො. **කම්මිකා**ති සුඞ්කට්ඨානෙ කම්මිකා; **රාජානං වා ථෙය්‍යං ගච්ඡන්තී**ති රාජානං වා ථෙනෙත්වා වඤ්චෙත්වා රඤ්ඤො සන්තකං කිඤ්චි ගහෙත්වා ඉදානි තස්ස න දස්සාමාති ගච්ඡන්ති; **විසඞ්කෙතෙනා**ති කාලවිසඞ්කෙතෙන දිවසවිසඞ්කෙතෙන ච[1] ගච්ඡතො අනාපත්ති. මග්ගවිසඞ්කෙතෙන පන අටවිවිසඞ්කෙතෙන වා ආපත්තියෙව. සෙසමෙත්ථ භික්ඛුනිවග්ගෙ වුත්තනයත්තා උත්තානමෙව. **ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං**: කායචිත්තතො ච කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ථෙය්‍යසත්ථසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

---

2. 1. 7. 7.

සත්තමෙ- **පජ්ඣායන්තා නිසීදී**ති පජ්ඣායන්තො අත්තානංයෙව පරිභාසන්තො නිසීදි;[2] **න අය්‍යො සො භික්ඛු මං නිප්පාතෙසී**ති අය්‍යො අයං භික්ඛු මං න නික්ඛාමෙසි; න මං ගහෙත්වා අගමාසීති අත්ථො. සෙසමෙත්ථ භික්ඛුනියා **සද්ධිං** සංවිධානසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

සංවිධානසික්ඛාපදං සත්තමං.

---

2. 1. 7. 8.

අට්ඨමෙ- ගද්ධෙ බාධයිංසූති ගද්ධබාධිනො. ගද්ධබාධිනො පුබ්බපුරිසා **අස්සා**ති ගද්ධබාධිපුබ්බො. තස්ස **ගද්ධබාධිපුබ්බස්ස** ගිජ්ඣඝාතකකුලප්පසුතස්සාති අත්ථො. සග්ගමොක්ඛානං අන්තරායං කරොන්තීති **අන්තරායිකා**. තෙ කම්මකිලෙසවිපාකඋපවාදආණාවීතික්කමවසෙන පඤ්චවිධා. තත්ථ පඤ්චානන්තරියකම්මා කම්මන්තරායිකා නාම. තථා භික්ඛුනිදූසකකම්මං. තං පන මොක්ඛස්සෙව අන්තරායං කරොති, න සග්ගස්ස. නියතමිච්ඡාදිට්ඨිධම්මා කිලෙසන්තරායිකා නාම. පණ්ඩක

---

1. සී. මු. විසඞ්කෙතෙනෙව ච. 2. සයා. නිසීදති.

තිරච්ඡානගතඋභතොබ්‍යඤ්ජනකාදීනං පටිසන්ධිධම්මා විපාකන්තරායිකා නාම. අරියූපවාදා උපවාදන්තරායිකා නාම. තෙ පන යාව අරියෙ න ඛමාපෙන්ති, තාවදෙව. න තතො පරං. සඤ්චිච්ච ආපන්නා ආපත්තියො ආණාවීතික්කමන්තරායිකා නාම. තාපි යාව භික්ඛුභාවං වා පටිජානාති, න වුට්ඨාති වා, න දෙසෙති වා, තාවදෙව. න තතො පරං. තත්‍රායං භික්ඛු බහුස්සුතො ධම්මකථිකො සෙසන්තරායිකෙ ජානාති. විනයෙ පන අකොවිදත්තා පණ්ණත්තිවීතික්කමන්තරායිකෙ න ජානාති. තස්මා රහොගතො එවං චින්තෙසි: 'ඉමෙ ආගාරිකා පඤ්ච කාමගුණෙ පරිභුඤ්ජන්තා සොතාපන්නාපි සකදාගාමිනොපි අනාගාමිනොපි හොන්ති. භික්ඛූපි මනාපිකානි චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යානි රූපානි පස්සන්ති -පෙ- කායවිඤ්ඤෙය්‍යෙ ඵොට්ඨබ්බෙ ඵුසන්ති. මුදුකානි අත්ථරණපාපුරණාදීනි පරිභුඤ්ජන්ති. එතං සබ්බං වට්ටති. කස්මා ඉත්ථිරූපා-පෙ-ඉත්ථිඵොට්ඨබ්බා එව න වට්ටන්ති? එතෙපි වට්ටන්තී'ති. එවං රසෙන රසං සංසන්දෙත්වා සච්ඡන්දරාගපරිභොගඤ්ච නිච්ඡන්දරාගපරිභොගඤ්ච එකං කත්වා ථූලවාකෙහි සද්ධිං අතිසුඛුමසුත්තං ඝටෙන්තො[1] විය සාසපෙන සද්ධිං සිනෙරුං උපසංහරන්තො විය පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පාදෙත්වා 'කිං භගවතා මහාසමුද්දං බන්ධන්තෙන විය මහතා උස්සාහෙන පඨමං පාරාජිකං පඤ්ඤත්තං? නත්ථි එත්ථ දොසො'ති සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණෙන සද්ධිං පටිවිරුජ්ඣන්තො භබ්බපුග්ගලානං ආසං ඡින්දන්තො ජිනස්ස ආණාචක්කෙ පහාරමදාසි. තෙනාහ-"**තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමී**"ති ආදි. **අට්ඨිකඞ්කලූපමා**ති ආදිම්හි අට්ඨිකඞ්කලූපමා අප්පස්සාදට්ඨෙන; **මංසපෙසූපමා** බහුසාධාරණට්ඨෙන; **තිණුක්කූපමා** අනුදහනට්ඨෙන; **අඞ්ගාරකාසූපමා** මහාභිතාපට්ඨෙන; **සුපිනකූපමා** ඉත්තරපච්චුපට්ඨානට්ඨෙන; **යාචිතකූපමා** තාවකාලිකට්ඨෙන; **රුක්ඛඵලූපමා** සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගපලිභඤ්ජනට්ඨෙන; **අසිසූනූපමා** අධිකුට්ටනට්ඨෙන; **සත්තිසූලූපමා** විනිවිජ්ඣනට්ඨෙන; **සප්පසිරූපමා** සාසඞ්කසප්පටිභයට්ඨෙනාති.* අයමෙත්ථ සංඛෙපො. විත්ථාරො පන **පපඤ්චසූදනියා** මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථාය ගහෙතබ්බො.* **එවං ව්‍යා ඛො**ති එවං විය ඛො; සෙසමෙත්ථ පුබ්බෙ වුත්තනයත්තා උත්තානමෙව. සමනුභාසනසමුට්ඨානං: කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. අකිරියං[2]. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

අරිට්ඨසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

---

2. 1. 7. 9.

නවමෙ- **අකටානුධම්මෙනා**ති අනුධම්මො වුච්චති ආපත්තියා අදස්සනෙ වා අප්පටිකම්මෙ වා පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පටිනිස්සග්ගෙ වා ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන උක්ඛිත්තකස්ස අනුලොමවත්තං

---

1. සී. මු. උපනෙනෙන්තො. 2. සී. I. & ස්‍යා. අකිරියා.

* සී. පුප්ඵලක්ඛණන්තරිතො භාගො සී. I. පොත්ථකෙ නත්ථි.

දිසවා කතා ඔසාරණා; සො ඔසාරණාසඞඛාතො අනුධමෙමා යසස න කතො, අයං අකතානුධමෙමා නාම. තාදිසෙන සදධිනති අතෙථා. තෙනෙවසස පදභාජනෙ "**අකතානුධමෙමා නාම උකඛිතෙතන අනොසාරිතො.**"ති වුතතං. **දෙති වා පතිගණහාති වා** ති එකපයොගෙන බහුමපි දදතො වා ගණහතො වා එකං පාචිතතියං. විචඡිනදිතවා විචඡිනදිතවා දෙනතසස ගණහනතසස වා[1] පයොගගණනාය පාචිතතියානි. සෙසමෙතථ උතතානමෙව. තිසමුටඨානං. කිරියා. සඤඤාවිමොකඛං. සචිතතකං. පණණතතිවජජං. කායකමමං. වචීකමමං. තිචිතතං. තිවෙදනනති.

උකඛිතතසමෙභාගසිකඛාපදං නවමං.

---

2. 1. 7. 10.

දසමෙ-**දිටඨිගතං උපපනන**නති අරිටඨසස විය එතසසාපි අයොනිසො උමමුජජනතසස උපපනනං;[2] **නාසෙතූ**ති එතථ තිවිධා නාසනා: සංවාසනාසනා ලිඞගනාසනා දණඩකමමනාසනාති. තතථ ආපතතියා, අදසසනාදීසු උකෙඛපනා **සංවාසනාසනා** නාම. "දූසකො නාසෙතබෙබා," "මෙතතියං භිකඛුණිං නාසෙථා"ති අයං **ලිඞගනාසනා** නාම. "**අජජතගෙග** තෙ ආවුසො සමණුදෙදස න චෙව සො භගවා සතථා අපදිසිතබෙබා"ති අයං **දණඩකමමනාසනා** නාම. අයං ඉධ අධිපෙපතා. තෙනාහ:- "**එවඤච පන භිකඛවෙ නාසෙතබෙබා-පෙ-විනසසා**"ති. තතථ **චරා**ති ගචඡ; **පරෙ**ති පර, අමාමක; **විනසසා**ති නසස; යතථ තෙ න පසසාම, තතථ ගචඡාති. **උපලාපෙයයා**ති සඞගණෙහයය; **උපටඨාපෙයයා**ති තෙන අතතනො උපටඨානං කාරාපෙයය. සෙසං අරිටඨසිකඛාපදෙ වුතතනයෙනෙව වෙදිතබබං සදධිං සමුටඨානාදීහීති.

කණටකසිකඛාපදං දසමං.

සමතෙතා වණණනාකකමෙන සපපාණකවගෙගා සතතමො.

---

2. 1. 8. 1.

සහධමමිකවගගසස පඨමසිකඛාපදෙ- **එතසමිං සිකඛාපදෙ**ති එතසමිං සිකඛාපදෙ යං වුතතං, තං න තාව සිකඛිසසාමි; **ආපතති පාචිතතියසසා**ති එතථ පන වාචාය වාචාය ආපතති වෙදිතබබා; **සිකඛමානෙන භිකඛවෙ භිකඛුනා**ති ඔවාදං සිරසා සමපටිචඡිතවා සිකඛිතුකාමෙනෙව හුතවා අජානිතබබඤෙචව පුචඡිතබබඤච උපපරිකඛිතබබඤච; සෙසමෙතථ දුබබචසිකඛාපදෙ වුතතනයෙනෙව පදතෙථා වෙදිතබබං. විනිචඡයතො උතතානමෙව. තිසමුටඨානං. කිරියා. සඤඤාවිමොකඛං. සචිතතකං. ලොකවජජං. කායකමමං. වචීකමමං. අකුසලචිතතං. දුකඛවෙදනනති.

සහධමමිකසිකඛාපදං පඨමං.

---

1. සයා. ච, 2. සයා. උපපනනං දිටඨිගතං,

2. 1. 8. 2.

දුතියෙ-**විනයකථං කථෙතීති** විනයකථා නාම කප්පියාකප්පිය ආපත්තානාපත්තිසංවර[1]පහාණපටිසංයුත්තකථා. තං කථෙති. **විනයස්ස වණ්ණං භාසතීති** විනයස්ස වණ්ණො නාම පඤ්චන්නම්පි සත්තන්නම්පි ආපත්තික්ඛන්ධානං වසෙන මාතිකං නික්ඛිපිත්වා පදභාජනෙන වණ්ණනා. තං භාසති. **විනයපරියත්තියා වණ්ණං භාසතීති** විනයං පරියාපුණන්තානං විනයපරියත්තිමූලකං වණ්ණං ගුණං ආනිසංසං භාසති; විනයධරො හි විනයපරියත්තිමූලකෙ පඤ්චානිසංසෙ ඡ ආනිසංසෙ සත්තානිසංසෙ අට්ඨානිසංසෙ නවානිසංසෙ දසානිසංසෙ එකාදසානිසංසෙ ච ලභතීති තෙ සබ්බෙ භාසතීති අත්ථො. කතමෙ පඤ්චානිසංසෙ ලභතීති? අත්තනො සීලක්ඛන්ධසුගුත්තිආදිකෙ. වුත්තං හෙතං: "පඤ්චිමෙ භික්ඛවෙ ආනිසංසා විනයධරෙ පුග්ගලෙ: අත්තනො සීලක්ඛන්ධො සුගුත්තො හොති සුරක්ඛිතො. කුක්කුච්චපකතානං පටිසරණං හොති. විසාරදො සංඝමජ්ඣෙ වොහරති. පච්චත්ථිකෙ සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගණ්හාති. සද්ධම්මට්ඨිතියා පටිපන්නො හොතී"ති.

කථමස්ස **අත්තනො සීලක්ඛන්ධො සුගුත්තො හොති සුරක්ඛිතො**? ඉධෙකච්චො භික්ඛු ආපත්තිං ආපජ්ජන්තො ඡහාකාරෙහි ආපජ්ජති: අලජ්ජිතා අඤ්ඤාණතා කුක්කුච්චපකතතා අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතා කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතා සතිසම්මොසා. කථං අලජ්ජිතාය ආපජ්ජති? අකප්පියභාවං ජානන්තොයෙව මද්දිත්වා වීතික්කමං කරොති. වුත්තම්පි චෙතං-

"සඤ්චිච්ච ආපත්තිං ආපජ්ජති ආපත්තිං[2] පරිගූහති,
අගතිගමනඤ්ච ගච්ඡති එදිසො වුච්චති අලජ්ජී පුග්ගලො"ති

කථං අඤ්ඤාණතාය ආපජ්ජති? අඤ්ඤාණපුග්ගලො හි මන්දො මොමූහො කත්තබ්බාකත්තබ්බං අජානන්තො අකත්තබ්බං කරොති. කත්තබ්බං විරාධෙති. එවං අඤ්ඤාණතාය ආපජ්ජති. කථං කුක්කුච්චපකතතාය ආපජ්ජති? කප්පියාකප්පියං නිස්සාය කුක්කුච්චෙ උප්පන්නෙ විනයධරං පුච්ඡිත්වා කප්පියං චෙ කාතබ්බං සියා, අකප්පියං චෙ න කාතබ්බං. අයං පන වට්ටතීති මද්දිත්වා වීතික්කමතියෙව. එවං කුක්කුච්චපකතතාය ආපජ්ජති. කථං අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති? අච්ඡමංසං සූකරමංසන්ති ඛාදති. දීපිමංසං මිගමංසන්ති ඛාදති. අකප්පියභොජනං කප්පියභොජනන්ති භුඤ්ජති. විකාලෙ කාලසඤ්ඤාය භුඤ්ජති. අකප්පියපානකං කප්පියපානකන්ති පිවති. එවං අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති. කථං කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති? සූකරමංසං අච්ඡමංසන්ති ඛාදති. මිගමංසං දීපිමංසන්ති ඛාදති. කප්පියභොජනං අකප්පියභොජනන්ති භුඤ්ජති. කාලෙ විකාලසඤ්ඤාය භුඤ්ජති කප්පියපානකං අකප්පියපානකන්ති

1. ස්‍යා. සංවරා සංවර. 2. ස්‍යා. ආපත්තිං,

පිවති. එවං කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති. කථං සති සම්මොසා ආපජ්ජති? සහසෙය්‍යචීවරවිප්පවාසභෙසජ්ජචීවරකාලාතික්කමනපච්චයා ආපත්තිඤ්ච සතිසම්මොසා ආපජ්ජති. එවමිධෙකච්චො භික්ඛු ඉමෙහි ඡහි ආකාරෙහි ආපත්තිං ආපජ්ජති. විනයධරො පන ඉමෙහි ඡහි ආකාරෙහි ආපත්තිං න ආපජ්ජති. කථං අලජ්ජිතාය නාපජ්ජති? සො හි "පස්සථ භො. අයං කප්පියාකප්පියං ජානන්තොයෙව පණ්ණත්තිවීතික්කමං කරොතී"ති ඉමං පරූපවාදං රක්ඛන්තොපි නාපජ්ජති. එවං අලජ්ජිතාය නාපජ්ජති. සහසා ආපන්නම්පි දෙසනාගාමිනිං දෙසෙත්වා වුට්ඨානගාමිනියා වුට්ඨහිත්වා සුද්ධත්තෙ[1] පතිට්ඨාති. තතො–

"සඤ්චිච්ච ආපත්තිං න ආපජ්ජති ආපත්තිං න පරිගූහති,
අගතිගමනඤ්ච න ගච්ඡති එදිසො වුච්චති ලජ්ජිපුග්ගලො"ති

ඉමස්මිං ලජ්ජිභාවෙ පතිට්ඨිතොව හොති. කථං අඤ්ඤාණතාය නාපජ්ජති? සො හි කප්පියාකප්පියං ජානාති. තස්මා කප්පියංයෙව කරොති. අකප්පියං න කරොති. එවං අඤ්ඤාණතාය නාපජ්ජති. කථං කුක්කුච්චපකතතාය නාපජ්ජති? සො හි කප්පියාකප්පියං නිස්සාය කුක්කුච්චෙ උප්පන්නෙ වත්ථුං ඔලොකෙත්වා මාතිකං පදභාජනං අන්තරාපත්තිං ආපත්තිං අනාපත්තිං ච ඔලොකෙත්වා කප්පියං චෙ හොති, කරොති. අකප්පියඤ්චෙ, න කරොති. එවං කුක්කුච්චපකතතාය නාපජ්ජති. කථං අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතාදීහි නාපජ්ජති? සො හි කප්පියාකප්පියං ජානාති. තස්මා අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤී න හොති. කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤී න හොති. සුපතිට්ඨිතා චස්ස[2] සති හොති. අධිට්ඨාතබ්බං අධිට්ඨෙති. විකප්පෙතබ්බං විකප්පෙති. ඉති ඉමෙහි ඡහි ආකාරෙහි ආපත්තිං නාපජ්ජති. අනාපජ්ජන්තො අඛණ්ඩසීලො හොති පරිසුද්ධසීලො. එවමස්ස අත්තනො සීලක්ඛන්ධො සුගුත්තො හොති සුරක්ඛිතො.

කථං **කුක්කුච්චපකතානං පටිසරණං හොති**? තිරොරට්ඨෙසු තිරොජනපදෙසු ච උප්පන්නකුක්කුච්චා භික්ඛූ අසුකස්මිං කිර විහාරෙ විනයධරො වසතීති දූරතොපි තස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා කුක්කුච්චං පුච්ඡන්ති. සො තෙහි කතස්ස කම්මස්ස වත්ථුං ඔලොකෙත්වා ආපත්තානාපත්තිං ගරුකලහුකාදිභෙදං සල්ලක්ඛෙත්වා දෙසනාගාමිනිං දෙසාපෙත්වා වුට්ඨානගාමිනියා වුට්ඨාපෙත්වා සුද්ධත්තෙ[1] පතිට්ඨාපෙති. එවං කුක්කුච්චපකතානං පටිසරණං හොති.

විසාරදො සඞ්ඝමජ්ඣෙ වොහරතීති අවිනයධරස්ස හි සඞ්ඝමජ්ඣෙ කථෙන්තස්ස භයං සාරජ්ජං ඔක්කමති. විනයධරස්ස තං න හොති. කස්මා? "එවං කථෙන්තස්ස දොසො හොති. එවං න දොසො"ති ඤත්වා කථනතො.

1. සී. මු. සුද්ධන්තෙ. 2. සුපට්ඨිතා?

පච්චත්‍ථිකෙ සහ ධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගණ්හාතීති එත්‍ථ දුවිධා පච්චත්‍ථිකා නාම: අත්තපච්චත්‍ථිකා ච සාසනපච්චත්‍ථිකා ච. තත්‍ථ මෙත්තියභුම්මජකා ච භික්ඛූ වඩ්ඪො ච ලිච්ඡවී අමූලකෙන අන්තිමවත්‍ථුනා චොදෙසුං. ඉමෙ අත්තපච්චත්‍ථිකා නාම. යෙ වා පනඤ්ඤෙපි දුස්සීලා පාපධම්මා, සබ්බෙ තෙ අත්තපච්චත්‍ථිකා. විපරීත දස්සනා පන අරිට්ඨභික්ඛුකණ්ටකසාමණෙර වෙසාලිවජ්ජිපුත්තකා පරූපහාරඅඤ්ඤාණකඞ්ඛාපරවිතරණාදිවාදා, මහාසඞ්ඝිකාදයො ච අබුද්ධසාසනං බුද්ධසාසනන්ති වත්‍වා කතපග්ගහා සාසනපච්චත්‍ථිකා නාම. තෙ සබ්බෙපි සහධම්මෙන සකාරණෙන වචනෙන යථා තං අසද්ධම්මං පතිට්ඨාපෙතුං න සක්කොන්ති, එවං සුනිග්ගහිතං කත්‍වා නිග්ගණ්හාති.

සද්ධම්මට්ඨිතියා පටිපන්නො හොතීති එත්‍ථ තෙපිටකං බුද්ධවචනං පරියත්තිසද්ධම්මො නාම. තෙරස ධුතඞ්ගගුණා චුද්දස ඛන්ධකවත්තානි ද්වෙ අසීති මහාවත්තානීති අයං පටිපත්තිසද්ධම්මො නාම තත්‍ථ කෙචි ථෙරා "යො වො ආනන්ද මයා ධම්මො ච විනයො ච දෙසිතො පඤ්ඤත්තො, සො වො මමච්චයෙන සත්‍ථා"ති ඉමිනා සුත්තෙන සාසනස්ස පරියත්ති මූලන්ති, කෙචි ථෙරා "ඉමෙ ච සුභද්ද භික්ඛූ සම්මා විහරෙය්‍යුං, අසුඤ්ඤො ලොකො අරහන්තෙහි අස්සා"ති ඉමිනා සුත්තෙන සාසනස්ස පටිපත්ති මූලන්ති වත්‍වා යාව පඤ්ච භික්ඛූ සම්මා පටිපන්නා සංවිජ්ජන්ති, තාව සාසනං ඨිතං හොතීති ආහංසු. ඉතරෙ පන ථෙරා පරියත්තියා අන්තරහිතාය සුප්පටිපන්නස්සාපි ධම්මාභිසමයො නත්‍ථීති ආහංසු. සචෙපි පඤ්ච භික්ඛූ චත්තාරි පාරාජිකානි රක්ඛණකා හොන්ති, තෙ සචෙ කුලපුත්තෙ පබ්බාජෙත්‍වා පච්චන්තිමෙ ජනපදෙ උපසම්පාදෙත්‍වා දසවග්ගං ගණං පූරෙත්‍වා මජ්ඣිමජනපදෙපි උපසම්පදං කරිස්සන්ති, එතෙන උපායෙන වීසතිවග්ගං සඞ්ඝං පූරෙත්‍වා අත්තනොපි අබ්භානකම්මං කත්‍වා සාසනං වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ගමයිස්සන්ති. එවමයං විනයධරො තිවිධස්සාපි සද්ධම්මස්ස චිරට්ඨිතියා පටිපන්නො හොති. එවමයං විනයධරො ඉමෙ තාව පඤ්ච ආනිසංසෙ පටිලභතීති වෙදිතබ්බො.

කතමෙ ඡ ආනිසංසෙ ලභතීති? තස්සාධෙය්‍යො උපොසථො පවාරණා සඞ්ඝකම්මං පබ්බජ්ජා උපසම්පදා. නිස්සයං දෙති. සාමණෙරං උපට්ඨාපෙති. යෙ හි ඉමෙ චාතුද්දසිකො පණ්ණරසිකො සාමග්ගී උපොසථො සඞ්ඝෙ උපොසථො ගණෙඋපොසථො පුග්ගලෙ[1] උපොසථො සුත්තුද්දෙසො පාරිසුද්ධි අධිට්ඨානඋපොසථොති නව උපොසථා, සබ්බෙ තෙ විනයධරායත්තා. යාපි ච ඉමා චාතුද්දසිකා පණ්ණරසිකා සාමග්ගිපවාරණා සඞ්ඝපවාරණා ගණෙ පවාරණා පුග්ගලෙ පවාරණා තෙවාචිකා ද්වෙවාචිකා සමානවස්සිකාපවාරණාති නව පවාරණායො, තාපි විනයධරායත්තා එව. තස්ස සන්තකා. සො තාසං සාමී. යානිපි ඉමානි අපලොකනකම්මං ඤත්තිකම්මං ඤත්තිදුතියකම්මං ඤත්ති

1, ගණෙ පුග්ගලෙ-ක්වචි.

චතුත්ථකම්මානි චත්තාරි සඞ්ඝකම්මානි, තානි විනයධරායත්තානි. යාපි චායං උපජ්ඣායෙන හුත්වා කුලපුත්තානං පබ්බජ්ජා ච උපසම්පදා ච කාතබ්බා, අයම්පි විනයධරායත්තාව. න හි අඤ්ඤො ද්විපිටකධරොපි එතං කාතුං ලභති. සො එව නිස්සයං දෙති. සාමණෙරං උපට්ඨාපෙති. අඤ්ඤෙනෙව නිස්සයං දාතුං ලභති. න සාමණෙරං උපට්ඨාපෙතුං. සාමණෙරූපට්ඨාපනං පච්චාසිංසන්තො පන විනයධරස්ස සන්තිකෙ උපජ්ඣං ගාහාපෙත්වා වත්තපටිවත්තං සාදිතුං ලභති. එත්ථ ච නිස්සයදානං චෙව සාමණෙරූපට්ඨාපනං ච එකමඞ්ගං. ඉති ඉමෙසු ඡසු ආනිසංසෙසු එකෙන සද්ධිං පුරිමානි පඤ්ච ඡ හොන්ති. ද්වීහි සද්ධිං සත්ත. තීහි සද්ධිං අට්ඨ. චතූහි සද්ධිං නව. පඤ්චහි සද්ධිං දස. සබ්බෙහිපෙතෙහි සද්ධිං එකාදසාති. එවං විනයධරෙ පුග්ගලො පඤ්ච ඡ සත්ත අට්ඨ නව දස එකාදස ච ආනිසංසෙ ලභතීති වෙදිතබ්බො.

එවං භගවා ඉමෙ ආනිසංසෙ දස්සෙන්තො විනයපරියත්තියා වණ්ණං භාසතීති වෙදිතබ්බො.

ආදිස්ස ආදිස්සාති පුනප්පුනං වවත්ථපෙත්වා විසුං විසුං කත්වා; **ආයස්මතො උපාලිස්ස වණ්ණං භාසතී**ති විනයපරියත්තිං නිස්සාය උපාලිත්ථෙරස්ස ගුණං භාසති, ථොමෙති, පසංසති. කස්මා? අප්පෙව නාම මම වණ්ණනං සුත්වාපි භික්ඛූ උපාලිස්ස සන්තිකෙ විනයං උග්ගහෙතබ්බං පරියාපුණිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යුං, එවමිදං සාසනං අද්ධනියං භවිස්සති, පඤ්ච වස්සසහස්සානි වත්තිස්සතීති. **තෙධ බහූ භික්ඛූ**ති තෙ ඉමං භගවතො වණ්ණනං සුත්වා ඉමෙ කිරානිසංසෙ නෙව සුත්තන්තිකා න අභිධම්මිකා ලභන්තීති යථා පරිකිත්තිතානිසංසාධිගමෙ උස්සාහජාතා බහූ භික්ඛූ ථෙරා ච නවා ච මජ්ඣිමා ච ආයස්මතො උපාලිස්ස සන්තිකෙ විනයං පරියාපුණන්තීති අයමෙත්ථ අත්ථො. **ඉධා**ති පදං නිපාතමත්තමෙව.

උද්දිස්සමානෙනාති ආචරියෙන අන්තෙවාසිකස්ස උද්දිස්සමානෙ; සො පන යස්මා ආචරියෙ අත්තනො රුචියා උද්දිසන්තෙ වා ආචරියං යාචිත්වා අන්තෙවාසිකෙ උද්දිසාපෙන්තෙ වා යො තං ධාරෙති, තස්මිං සජ්ඣායං කරොන්තෙ වා උද්දිස්සමානො නාම හොති. තස්මා "**උද්දිසන්තෙ වා උද්දිසාපෙන්තෙ වා සජ්ඣායං වා කරොන්තෙ**"ති පදභාජනං වුත්තං. **බුද්ධානුබුද්ධෙහී**ති බුද්ධෙහි ච අනුබුද්ධෙහි ච; **යාවදෙවා**ති තෙසං සංවත්තනමරියාදපරිච්ඡෙදවචනං; ඉදං වුත්තං හොති: එතානි හි යෙ උද්දිසන්ති, උද්දිසාපෙන්ති, සජ්ඣායන්ති වා, තෙසං තාව සංවත්තන්ති, යාව කප්පති නු ඛො න කප්පති නු ඛොති කුක්කුච්චසංඛාතො විප්පටිසාරො විහෙසා විචිකිච්ඡාසඞ්ඛාතො මනොවිලෙඛො ච උප්පජ්ජතියෙව. අථවා **යාවදෙවා**ති අතිසයවවත්ථාපනං; තස්ස සංවත්තන්තීති ඉමිනා සම්බන්ධො. කුක්කුච්චාය විහෙසාය විලෙඛාය අති විය සංවත්තන්ති යෙවාති වුත්තං හොති. **උපසම්පන්නස්ස විනයං විවණ්ණෙන්තී**ති උපසම්පන්නස්ස සන්තිකෙ තස්ස තස්මිං විමතිං

උප්පාදෙතුකාමො විනයං විවණ්ණෙති, නින්දති, ගරහති; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

විලෙඛනසික්ඛාපදං දුතියං.

---

2. 1. 8. 3.

තතියෙ—**අන්වද්ධමාස**න්ති අනු පටිපාටියා අද්ධමාසෙ අද්ධමාසෙ; යස්මා පන සො උපොසථදිවසෙ උද්දිසීයති, තස්මා "**අනුපොසථික**"න්ති පදභාජනෙ වුත්තං. **උද්දිස්සමානෙ**ති උද්දිසියමානෙ; යස්මා පන සො පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙ උද්දිසන්තෙ උද්දිසියමානො නාම හොති, තස්මා "**උද්දිසන්තෙ**"ති පදභාජනෙ වුත්තං. **යඤ්ච තත්ථ ආපත්තිං ආපන්නො**ති තස්මිං අනාචාරෙ චිණ්ණෙ යං ආපත්තිං ආපන්නො; **යථා ධම්මො කාරෙතබ්බො**ති අඤ්ඤාණෙන ආපන්නත්තා තස්සා ආපත්තියා මොක්ඛො නත්ථි, යථා පන ධම්මො ච විනයො ච ඨිතො, තථා කාරෙතබ්බො; දෙසනාගාමිනිං චෙ ආපන්නො හොති, දෙසාපෙතබ්බො. වුට්ඨානගාමිනිං චෙ, වුට්ඨාපෙතබ්බොති අත්ථො. **සාධුක**න්ති සුට්ඨු; **අට්ඨිකත්වා**ති අට්ඨිකභාවං කත්වා; අත්ථිකො හුත්වාති වුත්තං හොති. **ධම්මකම්මෙ**ති ආදීසු මොහාරොපනකම්මං අධිප්පෙතං; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

මොහනසික්ඛාපදං තතියං.

---

2. 1. 8. 4.

චතුත්ථෙ—**පහාරං දෙන්තී**ති 'ආවුසො පීඨකං පඤ්ඤපෙථ. පාදධොවනං ආහරථා'ති ආදීනි වත්වා තථා අකරොන්තානං පහාරං දෙන්ති; **පහාරං දෙති ආපත්ති පාචිත්තියස්සා**ති එත්ථ පහරිතුකාමතාය පහාරෙ දින්නෙ සචෙපි මරති පාචිත්තියමෙව; පහාරෙන හත්ථො වා පාදො වා භිජ්ජති, සීසං වා භින්නං හොති, පාචිත්තියමෙව. 'යථායං සඞ්ඝමජ්ඣෙ න විරොචති, තථා නං කරොමී'ති එවං විරූපකරණාධිප්පායෙන කණ්ණං වා නාසං වා ඡින්දති, දුක්කටං. **අනුපසම්පන්නස්සා**ති ගහට්ඨස්ස වා පබ්බජිතස්ස වා ඉත්ථියා වා පුරිසස්ස වා අන්තමසො තිරච්ඡානගතස්සාපි පහාරං දෙති, දුක්කටං. සචෙ පන රත්තචිත්තො ඉත්ථිං පහරති, සඞ්ඝාදිසෙසො. **කෙනචි විහෙඨියමානො**ති මනුස්සෙන වා තිරච්ඡානගතෙන වා විහෙඨියමානො; **මොක්ඛාධිප්පායො**ති තතො අත්තනො මොක්ඛං පත්ථයමානො; **පහාරං දෙතී**ති කායකායපටිබද්ධනිස්සග්ගියානං අඤ්ඤතරෙන පහාරං දෙති, අනාපත්ති. සචෙපි අන්තරාමග්ගෙ චොරං වා පච්චත්ථිකං වා විහෙඨෙතුකාමං දිස්වා 'උපාසක, එත්ථෙව තිට්ඨ. මා ආගමා'ති වත්වා වචනං අනාදියිත්වා

ආගච්ඡන්තං 'ගච්ඡ රේ'ති මුග්ගරෙන වා සත්ථකෙන වා පහරිත්වා යාති, සො චෙ තෙන පහාරෙන මරති, අනාපත්තියෙව. වාළමිගෙසුපි එසෙව නයො. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි පනස්ස පඨම පාරාජිකසදිසානි. ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

පහාරසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

---

2. 1. 8. 5.

පඤ්චමෙ—**තලසත්තිකං උග්ගිරන්තී**ති පහරදානාකාරං දස්සෙත්වා කායම්පි කායපටිබද්ධම්පි උච්චාරෙන්ති; **තෙ පහාරසමුච්චිතා**[1] **රොදන්තී**ති තෙ පහාරපරිචිතා පුබ්බෙපි ලද්ධපහාරත්තා ඉදානි ච පහාරං දස්සන්තීති මඤ්ඤමානා රොදන්තීති අත්ථො. "පහාරස්ස මුච්ඡිතා"තිපි සජ්ඣායන්ති. තත්ථ පහාරස්ස භීතාති අත්ථො. **උග්ගිරති ආපත්ති පාචිත්තියස්සා**ති එත්ථ සචෙ උග්ගිරිත්වා විරද්ධො පහාරං දෙති, අවස්සං ධාරෙතුං අසක්කොන්තස්ස පහාරො සහසා පතති, න පහරිතුකාමතාය දින්නත්තා දුක්කටං. තෙන පහාරෙන හත්ථාදීසු යං කිඤ්චි භිජ්ජති, දුක්කටමෙව. **මොක්ඛාධිප්පායො තලසත්තිකං** උග්ගිරතීති එත්ථ පුබ්බෙ වුත්තෙසු වත්ථූසු පුරිමනයෙනෙව තලසත්තිකං උග්ගිරන්තස්ස අනාපත්ති. සචෙපි විරජ්ඣිත්වා පහාරං දෙති, අනාපත්තියෙව. සෙසං පුරිමසදිසමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

තලසත්තිකසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

---

2. 1. 8. 6.

ඡට්ඨෙ— **අනුද්ධංසෙන්තී**ති තෙ කිර සයං ආකිණ්ණදොසත්තා 'එවං භික්ඛූ නෙව අම්හෙ චොදෙස්සන්ති, න සාරෙස්සන්තී'ති අත්තපරිත්තාණං කරොන්තා පටිගච්චෙව භික්ඛූ අමූලකෙන සඞ්ඝාදිසෙසෙන චොදෙන්ති; සෙසමෙත්ථ තෙරසකකණ්ඩෙ අමූලකසික්ඛාපදෙ වුත්තනයත්තා උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

අමූලකසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

---

2. 1. 8. 7.

සත්තමෙ—**උපදහන්තී**ති උප්පාදෙන්ති; **කුක්කුච්චං උපදහති ආපත්ති පාචිත්තියස්සා**ති වාචාය වාචාය ආපත්ති; **අනුපසම්පන්නස්සා**ති සාමණෙරස්ස; 'මාතුගාමෙන සද්ධිං රහො මඤ්ඤෙ තයා නිසින්නං.

1, සී. මු. සමුඤ්චිතා. ස්‍යා. සමුච්චිතා & ම. සමුච්ඡිතා.

නිපන්නං. භුත්තං. පීතං. සඞ්ඝමජ්ඣෙ ඉදඤ්චිදඤ්ච කත'න්ති ආදිනා නයෙන කුක්කුච්චං උපදහති, වාචාය වාචාය දුක්කටං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි අමූලකසදිසානෙවාති.

සඤ්චිච්චසික්ඛාපදං සත්තමං.

---

2. 1. 8. 8.

අට්ඨමෙ—**අධිකරණජාතාන**න්ති එතෙහි භණ්ඩනාදීහි උප්පන්නවිවාදාධිකරණානං; **උපස්සුති**න්ති සුතිසමීපං; යත්ථ ඨත්වා සක්කා හොති තෙසං වචනං සොතුං, තත්ථාති අත්ථො. **ගච්ඡති ආපත්ති දුක්කටස්සා**ති එත්ථ පදවාරෙ පදවාරෙ දුක්කටං; **මන්තෙන්ත**න්ති අඤ්ඤෙන සද්ධිං අඤ්ඤස්මිං මන්තයමානෙ; "මන්තෙන්තෙ"ති වා පාඨො. අයමෙවත්ථො. **වූපසමෙස්සාමී**ති වූපසමං ගමෙස්සාමි, කලහං න කරිස්සාමි; **අත්තානං පරිමොචෙස්සාමී**ති මම අකාරකභාවං කථෙත්වා අත්තානං මොචෙස්සාමි; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. **ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං**; කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. සියා කිරියා, සොතුකාමතාය ගමනවසෙන. සියා **අකිරියා**, ඨිතට්ඨානං ආගන්ත්වා මන්තයමානානං අජානාපනවසෙන. රූපියං අඤ්ඤවාදකං උපස්සුතීති ඉමානි තීණි සික්ඛාපදානි එකපරිච්ඡෙදානි. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

උපස්සුතිසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

---

2. 1. 8. 9.

නවමෙ—**සෙව ච මයං ජානෙය්‍යාමා**ති සචෙ මයං ජානෙය්‍යාම; චකාරො පන නිපාතමත්තමෙව. **ධම්මිකාන**න්ති ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන කතත්තා ධම්මා එතෙසු අත්ථීති ධම්මිකානි; **තෙසං** ධම්මිකානං චතුන්නං සඞ්ඝකම්මානං. **ඛීයති ආපත්ති පාචිත්තියස්සා**ති එත්ථ වාචාය වාචාය පාචිත්තියං. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

කම්මපටිබාහනසික්ඛාපදං නවමං.

---

2. 1. 8. 10.

දසමෙ—**වත්ථුං වා ආරොචිත**න්ති චොදකෙන ච චුදිතකෙන ච අත්තනො කථා කථිතා. අනුවිජ්ජකො **සම්මතො**. එත්තාවතා වත්ථුමෙව ආරොචිතං හොති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං.

කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

ඡන්දං අදත්වා ගමනසික්ඛාපදං දසමං.

---

2. 1. 8. 11.

එකාදසමෙ—**යථා මිත්තතායාති** යථා මිත්තතාය; යො මය්හං මිත්තො, තස්ස තස්ස දෙතීති වුත්තං හොති. එස නයො සබ්බපදෙසු. සෙසං උජ්ඣාපනකාදිසු වුත්තනයත්තා උත්තානත්ථමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුබ්බලසික්ඛාපදං එකාදසමං.

---

2. 1. 8. 12.

ද්වාදසමෙ—**යං වත්තබ්බං** සියා තං සබ්බං තිංසකකණ්ඩෙ පරිණාමනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයමෙව. අයමෙව හි විසෙසො: තත්ථ අත්තනො පරිණාමිතත්තා නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. ඉධ පුග්ගලස්ස පරිණාමිතත්තා සුද්ධිකපාචිත්තියන්ති. තිසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පරිණාමනසික්ඛාපදං ද්වාදසමං.

සමත්තො වණ්ණනාක්කමෙන සහධම්මිකවග්ගො අට්ඨමො.

---

2. 1. 9. 1.

රාජවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ—**ඔරකොති** පරිත්තකො; **උපරිපාසාදවරගතොති** පාසාදවරස්ස උපරි ගතො; **අය්‍යානං වාහසාති** අය්‍යානං කාරණා; තෙහි ජානාපිතත්තා ජානාමීති වුත්තං හොති. **පිතරං පත්ථෙතීති** අනන්තරං පස්සිත්වා ඝාතෙතුං ඉච්ඡති; **රාජන්තෙපුරෙ හත්ථිසම්මද්දන්ති** ආදීසුපි හත්ථීහි සම්මද්දො, එත්ථාති හත්ථිසම්මද්දං; හත්ථිසම්බාධන්ති අත්ථො. **අස්සරථසම්මද්දපදෙසුපි** එසෙව නයො. "සම්මත්තන්ති කෙචි පඨන්ති. තං න ගහෙතබ්බං. "**රඤ්ඤො අන්තෙපුරෙ හත්ථිසම්මද්ද**"න්තිපි පාඨො. තත්ථ හත්ථීනං සම්මද්දං හත්ථිසම්මද්දන්ති අත්ථො. රඤ්ඤො අන්තෙපුරෙ හත්ථිසම්මද්දො, අත්ථීති වුත්තං හොති. එස නයො සෙසපදෙසුපි. **රජනීයානීති** තස්මිං අන්තෙපුරෙ එදිසානි රූපාදීනි; **මුද්ධාවසිත්තස්සාති** මුද්ධනි අවසිත්තස්ස; අනික්ඛන්තො රාජා ඉතොති අනික්ඛන්තරාජකං; තස්මිං **අනික්ඛන්තරාජකෙ**; සයනීඝරෙති

අත්ථො. **රතනං** වුච්චති මහෙසී. **නික්ඛන්තාති** නික්ඛන්තං. **අනික්ඛන්තං** රතනං ඉතොති අනික්ඛන්තරතනං, තස්මිං **අනික්ඛන්තරතනකෙ**; සයනිඝරෙති අත්ථො. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

රාජන්තෙපුරසික්ඛාපදං පඨමං.

---

2. 1. 9. 2.

දුතියෙ—**විස්සරිත්වාති** සම්මුස්සිත්වා; **පුණ්ණපත්තං** නාම සතතො පඤ්ච කහාපණා. **ක්යාහං කරිස්සාමීති** කිං අහං කරිස්සාමි; **ආභරණං ඔමුඤ්චිත්වාති** මහාලතං නාම නවකොටිඅග්ඝනකං අලඞ්කාරං අපනෙත්වා; **අනෙනවාසීති** පරිවාරකෙ; **අපරික්ඛිත්තස්ස උපචාරෙති** එත්ථ උපචාරො නාම ආරාමස්ස ද්වෙ ලෙඩ්ඩුපාතා. ආවසථස්ස පන සුප්පපාතො වා මුසලපාතො වාති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **උග්ගණ්හාති ආපත්ති පාචිත්තියස්සාති** එත්ථ ජාතරූපරජතං අත්තනො අත්ථාය උග්ගණ්හන්තස්ස වා උග්ගණ්හාපෙන්තස්ස වා නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. සඞ්ඝගණපුග්ගලචෙතියනවකම්මානං අත්ථාය දුක්කටං. අවසෙසං මුත්තාදිරතනං අත්තනො වා සඞ්ඝාදීනං වා අත්ථාය උග්ගණ්හන්තස්ස වා උග්ගණ්හාපෙන්තස්ස වා දුක්කටං. කප්පියවත්ථු වා අකප්පියවත්ථු වා හොතු, අන්තමසො මාතු කණ්ණපිළන්ධනතාලපණ්ණම්පි ගිහිසන්තකං භණ්ඩාගාරිකසීසෙන පටිසාමෙන්තස්ස පාචිත්තියමෙව. සචෙ පන මාතාපිතූනං සන්තකං අවස්සං පටිසාමෙතබ්බං කප්පියභණ්ඩං හොති, අත්තනො අත්ථාය ගහෙත්වා පටිසාමෙතබ්බං. 'ඉදං පටිසාමෙත්වා දෙහී'ති පන වුත්තෙන 'න වට්ටතී'ති පටික්ඛිපිතබ්බං. සචෙ 'පටිසාමෙහී'ති පාතෙත්වා ගච්ඡන්ති, පලිබොධො නාම හොති. පටිසාමෙතුං වට්ටති. විහාරෙ කම්මං කරොන්තා වඩ්ඪකීආදයො වා රාජවල්ලභා වා අත්තනො උපකරණභණ්ඩං වා සයනභණ්ඩං වා 'පටිසාමෙත්වා දෙථා'ති වදන්ති, ඡන්දෙනපි භයෙනපි න කාතබ්බමෙව. ගුත්තට්ඨානං පන දස්සෙතුං වට්ටති. බලක්කාරෙන පාතෙත්වා ගතෙසු ච පටිසාමෙතුං වට්ටති. **අජ්ඣාරාමෙ වා අජ්ඣාවසථෙ වාති** එත්ථ සචෙ **මහාවිහාර**සදිසො මහාරාමො හොති, තත්ථ පාකාරපරික්ඛිත්තෙ පරිවෙණෙ යත්ථ කත්ථචි භික්ඛූහි වා සාමණෙරෙහි වා ගහිතං භවිස්සතීති සඞ්කා උප්පජ්ජති, තාදිසෙ එව ඨානෙ උග්ගණ්හිත්වා වා උග්ගණ්හාපෙත්වා වා ඨපෙතබ්බං. මහාබොධිද්වාරඅම්බඞ්ගණසදිසෙසු පන මහාජනසඤ්චරණට්ඨානෙසු න ගහෙතබ්බං. **කුරුන්දියං** පන වුත්තං "එකො මග්ගං ගච්ඡන්තො නිම්මනුස්සට්ඨානෙ කිඤ්චි භණ්ඩං පස්සති, ආකිණ්ණමනුස්සෙපි ජාතෙ මනුස්සා තමෙව භික්ඛුං ආසඞ්කන්ති. තස්මා මග්ගා ඔක්කම්ම නිසීදිතබ්බං. සාමිකෙසු ආගතෙසු තං ආචික්ඛිතබ්බං. සචෙ

සාමිකො න පස්සති පතිරූපං කරිස්සතී"ති. **රූපෙන වා නිමිත්තෙන වා සඤ්ඤාණං කත්වා**ති එත්ථ **රූපං** නාම අන්තොභණ්ඩිකාය භණ්ඩං; තස්මා භණ්ඩිකං මුඤ්චිත්වා ගණෙත්වා එත්තකා කහාපණා වා ජාතරූපරජතං වාති සල්ලක්ඛෙතබ්බං. **නිමිත්තෙනා**ති ලඤ්ඡනාදි; තස්මා ලඤ්ඡිතාය භණ්ඩිකාය මත්තිකාලඤ්ඡනන්ති වා ලාඛාලඤ්ඡනන්ති වා නීලපිලොතිකාය භණ්ඩිකා[1] කතාති වා සෙතපිලොතිකාය කතාති වා එවමාදි සබ්බං සල්ලක්ඛෙතබ්බං. **භික්ඛු පතිරූපා**ති ලජ්ජිනො කුක්කුච්චකා; ලොලජාතිකානං හි හත්ථෙ ඨපෙතුං න ලබ්භති. යො පන නෙව තම්හා ආවාසා පක්කමති, න සාමිකො පස්සති, තෙනාපි අත්තනො චීවරාදිමූලං න කාතබ්බං. ථාවරං පන සෙනාසනං වා චෙතියං වා පොක්ඛරණී[2] වා කාරෙතබ්බා. සචෙ දීඝස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන සාමිකො ආගච්ඡති, 'උපාසක තව සන්තකෙන ඉදං නාම කතං. අනුමොදාහී'ති වත්තබ්බො.[3] සචෙ අනුමොදති, ඉච්චෙතං කුසලං. නො චෙ අනුමොදති, 'මම ධනං දෙථා'ති චොදෙතියෙව, අඤ්ඤං සමාදපෙත්වා දාතබ්බං. **රතනසම්මතං විස්සාසං**[4] **ගණ්හාතී**ති ආදීසු ආමාසමෙව සන්ධාය වුත්තං. අනාමාසං න වට්ටතියෙව. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

රතනසික්ඛාපදං දුතියං.

---

2. 1. 9. 3.

තතියෙ—**තිරච්ඡානකථ**න්ති අරියමග්ගස්ස තිරච්ඡානභූතං කථං; **රාජකථ**න්ති රාජපටිසංයුත්තකථං; **චොරකථා**දීසුපි එසෙව නයො. **සන්තං භික්ඛු**න්ති එත්ථ යං වත්තබ්බං, තං වාරිත්තසික්ඛාපදෙ වුත්තමෙව. සචෙ සම්බහුලා කෙනචි කම්මෙන ගාමං පවිසන්ති, 'විකාලෙ ගාමප්පවෙසනං ආපුච්ඡාමී'ති[5] සබ්බෙහි අඤ්ඤමඤ්ඤං ආපුච්ඡිතබ්බං. තස්මිං ගාමෙ තං කම්මං න සම්පජ්ජතීති අඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡන්ති, ගාමසතම්පි හොතු, පුන ආපුච්ඡනකිච්චං නත්ථි. සචෙ පන උස්සාහං පටිප්පස්සම්භෙත්වා විහාරං ගච්ඡන්තා අන්තරා අඤ්ඤං ගාමං පවිසිතුකාමා හොන්ති, පුන ආපුච්ඡිතබ්බමෙව. කුලඝරෙ වා ආසනසාලාය වා භත්තකිච්චං කත්වා තෙලභික්ඛාය වා සප්පිභික්ඛාය වා චරිතුකාමො හොති, සචෙ පස්සෙ භික්ඛු අත්ථි, ආපුච්ඡිත්වා ගන්තබ්බං. අසන්තෙ නත්ථීති ගන්තබ්බං. වීථිං ඔතරිත්වා භික්ඛුං පස්සති, ආපුච්ඡනකිච්චං නත්ථි. අනාපුච්ඡිත්වාපි චරිතබ්බමෙව. ගාමමජ්ඣෙන මග්ගො හොති, තෙන ගච්ඡන්තස්ස තෙලාදිභික්ඛාය චරිස්සාමීති චිත්තෙ උප්පන්නෙ සචෙ පස්සෙ භික්ඛු අත්ථි, ආපුච්ඡිත්වා චරිතබ්බං. මග්ගා අනොක්කම්ම භික්ඛාය[6] චරන්තස්ස පන ආපුච්ඡනකිච්චං නත්ථි. අපරික්ඛිත්තස්ස

1. සී. මු. භණ්ඩිකාය. 2. සී. 1. පොක්ඛරණිං. 3. සී. මු. වත්තබ්බං. 4. සී. මු. විස්සාසා. 5. ස්‍යා. ආපුච්ඡාමීති. 6. ස්‍යා. භික්ඛාය ඉති නත්ථි.

ගාමස්ස උපචාරෙ අදින්නාදානෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. **අන්තරාරාමන්ති** ආදිසු න කෙවලං අනාපුච්ඡා කායබන්ධනං අබන්ධිත්වා සඞ්ඝාටිං අපාරුපිත්වා ගච්ඡන්තස්සාපි අනාපත්ති. **ආපදාසූති** සීහො වා ව්‍යග්ඝො වා ආගච්ඡති, මෙඝො වා උට්ඨෙති, අඤ්ඤො වා කොචි උපද්දවො උප්පජ්ජති; අනාපත්ති. එවරූපාසු ආපදාසු බහිගාමතො අන්තොගාමං පවිසිතුං වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. කඨින සමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

විකාලෙ ගාමප්පවෙසනසික්ඛාපදං නවමං.

---

2. 1. 9. 4.

චතුත්ථෙ—භෙදනමෙව භෙදනකං; තං අස්ස අත්ථීති **භෙදනක**මෙව; **අරණිකෙති** අරණිධනුකෙ; **වේධෙති** වේධකෙ; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සූචිඝරසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

---

2. 1. 9. 5.

පඤ්චමෙ—**ඡෙදනකං** වුත්තනයමෙව. **ඡින්දිත්වා පරිභුඤ්ජතීති** එත්ථ සචෙ න ඡින්දිතුකාමො හොති, භූමියං නිඛණිත්වා පමාණං උපරි දස්සෙති, උද්ධං වා කත්වා[1] පරිභුඤ්ජති, උක්ඛිපිත්වා වා තුලාසඞ්ඝාටෙ ඨපෙත්වා අට්ටං කත්වා පරිභුඤ්ජති, සබ්බං වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

මඤ්චසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

---

2. 1. 9. 6.

ඡට්ඨෙ—තූලං ඔනද්ධමෙත්ථාති **තූලොනද්ධං**; තූලං පක්ඛිපිත්වා උපරි චිලිමිකාය[2] ඔනද්ධන්ති වුත්තං හොති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

තූලොනද්ධසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

---

2. 1. 9. 7.

සත්තමෙ—**නිසීදනං අනුඤ්ඤාතං හොතීති** කත්ථ අනුඤ්ඤාතං? චීවරක්ඛන්ධකෙ පණීතභොජනවත්ථුස්මිං. වුත්තං හි තත්ථ "අනුජානාමි භික්ඛවෙ කායගුත්තියා චීවරගුත්තියා සෙනාසනගුත්තියා නිසීදන"න්ති.

---

1. සෲ. උත්තානං කත්වා. 2. සෲ. චිලිමිකාය.

සෙය්‍යථාපි පුරාණාසි[1] **චම්මකාරොති** යථා නාම පුරාණචම්මකාරොති අත්ථො. යථා හි චම්මකාරො චම්මං විත්ථතං කරිස්සාමීති ඉතො චිතො ච සමඤ්ඡති, කඩ්ඪති,[2] එවං සොපි තං නිසීදනං. තෙන තං භගවා එවමාහ. **නිසීදනං නාම සදසං වුච්චතීති** සන්ථතසදිසං සන්ථරිත්වා එකස්මිං අන්තෙ සුගතවිදත්ථියා විදත්ථිමත්තෙ පදෙසෙ ද්වීසු ඨානෙසු ඵාලෙත්වා තිස්සො දසා කයිරන්ති, තාහි දසාහි **සදසං** නාම වුච්චති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

නිසීදනසික්ඛාපදං සත්තමං.

2. 1. 9. 8.

අට්ඨමෙ—**කණ්ඩුපටිච්ඡාදි අනුඤ්ඤාතා හොතීති** කත්ථ අනුඤ්ඤාතා? චීවරක්ඛන්ධකෙ **බෙලට්ඨසීස**වත්ථුස්මිං. වුත්තං හි තත්ථ "අනුජානාමි භික්ඛවෙ යස්ස කණ්ඩු වා පිළකා වා අස්සාවො වා ථුල්ලකච්ඡු[3] වා ආබාධො කණ්ඩුපටිච්ඡාදි"න්ති. **යස්ස අධොනාභි උබ්භජාණුමණ්ඩල**න්ති යස්ස භික්ඛුනො නාභියා හෙට්ඨා ජාණුමණ්ඩලානං උපරි; **කණ්ඩූති** කච්ඡු; **පිළකාති** ලොහිතතුණ්ඩිකා[4] සුඛුම පිළකා; **අස්සාවොති** අරිසභගන්දරපමෙහාදීනං වා වසෙන අසුචි පග්ඝරණං. **ථුල්ලකච්ඡු**[3] **වා ආබාධොති** මහාපිළකාබාධො වුච්චති; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

කණ්ඩුපටිච්ඡාදිසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

2. 1. 9. 9.

නවමෙ—**වස්සිකසාටිකා අනුඤ්ඤාතා හොතීති** කත්ථ අනුඤ්ඤාතා? චීවරක්ඛන්ධකෙ **විසාඛා**වත්ථුස්මිං. වුත්තං හි තත්ථ "අනුජානාමි භික්ඛවෙ වස්සිකසාටික"න්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

වස්සිකසාටිකසික්ඛාපදං නවමං.

2. 1. 9. 10.

දසමෙ— **චතුරඞ්ගුලොමකොති** චතුහි අඞ්ගුලෙහි[5] ඌනකප්පමාණො; සෙසං උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

නන්දත්ථෙරසික්ඛාපදං දසමං.

සමත්තා වණ්ණනාක්කමෙන රජවග්ගො නවමො.

උද්දිට්ඨා ඛොති ආදි වුත්තනයමෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය ඛුද්දකවණ්ණනා සමත්තා.

1. සං. පුරාණාසි 2. සං. හිකඩ්ඪති. 3. සං. ථුල්ලකච්ඡා. 4. සං. ලොහිත තුණ්ඩිකා. 5. සී. මු. & සී. 1. අඞ්ගුලීහි.

පාටිදෙසනීයා ධම්මා—ඛුද්දකානං අනන්තරා,
ඨපිතා යෙ අයන්දානි—තෙසං භවති වණ්ණනා.

2. 1-2. 1.

පඨමපාටිදෙසනීයෙ තාව **පටික්කමනකාලෙති** පිණ්ඩාය චරිත්වා පටිආගමනකාලෙ; **සබ්බෙව අග්ගහෙසීති** සබ්බමෙව අග්ගහෙසි; **පවෙධෙන්තීති** කම්පමානා; **අපෙහීති** අපගච්ඡ;[1] **ගාරය්හං ආවුසොති** ආදි පටිදෙසෙතබ්බාකාරදස්සනං; **රථිකාති** රච්ඡා; **බ්‍යූහන්ති** අනිබ්බිජ්ඣිත්වා ඨිතා ගතපච්චාගතරච්ඡා; **සිඞ්ඝාටකන්ති** චතුක්කොණං වා තිකොණං වා මග්ගසමොධානට්ඨානං; **ඝරන්ති** කුලඝරං; එතෙසු[2] යත්ථ කත්ථචි ඨත්වා ගණ්හන්තස්ස ගහණෙ දුක්කටං. අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරගණනාය පාටිදෙසනීයං. හත්ථිසාලාදීසු ගණ්හන්තස්සාපි එසෙව නයො. භික්ඛුණී රථිකාය ඨත්වා දෙති, භික්ඛු සචෙපි අන්තරාරාමාදීසු ඨත්වා ගණ්හාති, ආපත්තියෙව. **අන්තරඝරං පවිට්ඨායාති** හි වචනතො භික්ඛුණියා අන්තරඝරෙ ඨත්වා දදමානාය වසෙනෙත්ථ ආපත්ති වෙදිතබ්බා. භික්ඛුස්ස ඨිතට්ඨානං පන අප්පමාණං. තස්මා සචෙපි වීථිආදීසු ඨිතො භික්ඛු අන්තරාරාමාදීසු ඨත්වා දදමානාය භික්ඛුණියා ගණ්හාති, අනාපත්තියෙව. යාමකාලිකං සත්තාහකාලිකං යාවජීවිකං ආහාරත්ථාය පටිග්ගණ්හාති, ආපත්ති දුක්කටස්ස. **අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ ආපත්ති දුක්කටස්සාති** ඉදං ආමිසෙන අසම්භින්නං සන්ධාය වුත්තං. සම්භින්නෙ පන එකරසෙ පාටිදෙසනීයමෙව. **එකතො උපසම්පන්නායාති** භික්ඛුණීනං සන්තිකෙ උපසම්පන්නාය. භික්ඛූනං සන්තිකෙ උපසම්පන්නාය පන යථාවත්ථුකමෙව. **දාපෙති න දෙතීති** අඤ්ඤාතිකා අඤ්ඤෙන කෙනචි දාපෙති; තං ගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති. **උපනික්ඛිපිත්වා දෙතීති** භූමියං ඨපෙත්වා 'ඉදං අය්‍ය තුම්හාකං දම්මී'ති දෙති, එවං දින්නං 'සාධු භගිනී'ති සම්පටිච්ඡිත්වා තාය එව වා භික්ඛුණියා අඤ්ඤෙන වා කෙනචි පටිග්ගාහාපෙත්වා භුඤ්ජිතුං වට්ටති.[3] **සික්ඛමානාය සාමණෙරියාති** එතාසං දදමානානං ගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පඨමපාටිදෙසනීයං.

---

2. 1-2. 2.

දුතියෙ-**අපසක්ක තාව භගිනීති** ආදි අපසාදෙතබ්බාකාරදස්සනං; **අත්තනො භත්තං දාපෙති න දෙතීති** එත්ථ සචෙපි අත්තනො

1. සං. 'න ඔකාසං දෙමාති අපෙහි' ඉති අධිකං.
2. සං. එතෙසු රථිකාදීසු.
3. 'වට්ටති' ඉච්චස්සානන්තරං "සචෙ පි හත්ථතලෙ පතිතං ආමිසං 'ගණ්හථය්‍ය, පරිවත්තිතං තෙන මයා'ති දෙති, භික්ඛු 'ගහිතං භගිනී'ති පටිග්ගණ්හාති ගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති [illegible]" ඉති පාඨො සයාමක්ඛර පොත්ථකෙ දිස්සති.

හත්ථං දෙති, ඉමිනා සික්ඛාපදෙන අනාපත්තියෙව. පුරිමසික්ඛාපදෙන ආපත්ති. **අඤ්ඤස්ස හත්ථං දෙති න දාපෙතීති** එත්ථ පන සචෙ දාපෙය්‍ය, ඉමිනා සික්ඛාපදෙන ආපත්ති භවෙය්‍ය, දෙන්තියා පන නෙව ඉමිනා න පුරිමෙන ආපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. කඨින සමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දුතියපාටිදෙසනීයං.

---

2. 1-2. 3.

තතියෙ—**උභතො පසන්න**න්ති ද්වීහි පසන්නං;[1] උපාසකෙනපි උපාසිකායපි. තස්මිං කිර කුලෙ උභොපි තෙ සොතාපන්නායෙව. **භොගෙන හායතීති** ඊදිසං හි කුලං සචෙපි අසීතිකොටිධනං හොති, භොගෙහි හායතියෙව. කස්මා? යස්මා තත්ථ නෙව උපාසිකා න උපාසකො භොගෙ රක්ඛති. **ඝරතො නීහරිත්වා දෙන්තීති** ආසනසාලං වා විහාරං වා ආනෙත්වා දෙන්ති; සචෙපි අනාගතෙ භික්ඛුම්හි පඨමං යෙව නීහරිත්වා ද්වාරෙ ඨපෙත්වා පච්ඡා සම්පත්තස්ස දෙන්ති, වට්ටති. භික්ඛුං පන දිස්වා අන්තොගෙහතො නීහරිත්වා දීයමානං න වට්ටතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

තතියපාටිදෙසනීයං.

---

2. 1-2 4.

චතුත්ථෙ-**අවරුද්ධා හොන්තීති** පටිවිරුද්ධා හොන්ති; **පඤ්චන්නං පටිසංවිදිත**න්ති පඤ්චසු සහධම්මිකෙසු යං කිඤ්චි පෙසෙත්වා ඛාදනීයං භොජනීයං ආහරිස්සාමාති පටිසංවිදිතං කතම්පි අප්පටිසංවිදිතමෙවාති අත්ථො. **ආරාමං ආරාමූපචාරං ඨපෙත්වාති** ආරඤ්ඤකසෙනාසනාරාමං ච තස්ස උපචාරඤ්ච ඨපෙත්වා; උපචාරතො නික්ඛන්තං අන්තරාමග්ගෙ භික්ඛුං දිස්වා වා ගාමං ආගතස්ස වා පටිසංවිදිතං කතම්පි අප්පටිසංවිදිතමෙව හොතීති වෙදිතබ්බං. **සචෙ සාසඞ්කං හොති සාසඞ්ක**න්ති **ආවිකාතබ්බ**න්ති. කස්මා ආවිකාතබ්බං? ආරාමෙ චොරෙ වසන්තෙ අම්හාකං නාරොචෙන්තීති වචනපටිමොචනත්ථං. **චොරා වත්තබ්බා මනුස්සා ඉධූපචරන්තීති**. කස්මා වත්තබ්බා? අත්තනො උපට්ඨාකෙහි අම්හෙ ගණ්හාපෙන්තීති වචනපටිමොචනත්ථං. **යාගුයා පටිසංවිදිතෙ තස්සා පරිවාරො ආහරියතීති** යාගුයා පටිසංවිදිතං කත්වා 'කිං සුද්ධයාගුයා දින්නාය? පූවභත්තාදීපි එතිස්සා යාගුයා පරිවාරං කත්වා දස්සාමා'ති එවං යං කිඤ්චි ආහරන්ති, සබ්බං පටිසංවිදිතමෙව හොති. **භත්තෙන පටිසංවිදිතෙති** ආදීසුපි එසෙව නයො. අසුකං නාම කුලං පටිසංවිදිතං කත්වා ඛාදනීයාදීනි ගහෙත්වා

---

1 සී. මු. & ස්‍යා. පසන්නං.

ගච්ඡන්තීති සුත්වා අඤ්ඤාතකානිපි තෙන සද්ධිං අත්තනො දෙය්‍යධම්මං ආහරන්ති, වට්ටති. යාගුයා පටිසංවිදිතං කත්වා පූවං වා භත්තං වා ආහරන්ති, එතම්පි වට්ටතීති කුරුන්දියං වුත්තං.

ගිලානස්සාති අප්පටිසංවිදිතෙපි ගිලානස්ස අනාපත්ති; **පටිසංවිදිතෙ වා ගිලානස්ස වා සෙසකන්ති** එකස්සත්ථාය පටිසංවිදිතං කත්වා ආහටං, තස්ස සෙසකං අඤ්ඤස්සාපි භුඤ්ජිතුං වට්ටති. චතුන්නං වා පඤ්චන්නං වා පටිසංවිදිතං කත්වා බහුං ආහටං හොති, අඤ්ඤෙසම්පි දාතුං ඉච්ඡන්ති, එතම්පි පටිසංවිදිතසෙසකමෙව. සබ්බම්පි වට්ටති. අථ අධිකමෙව හොති, සන්නිධිං මොචෙත්වා ඨපිතං දුතියදිවසෙපි වට්ටති. ගිලානස්ස ආහටාවසෙසෙපි එසෙව නයො. යං පන අප්පටිසංවිදිතමෙව කත්වා ආහටං, තං බහි ආරාමං පෙසෙත්වා පටිසංවිදිතං කාරෙත්වා ආහරාපෙතබ්බං. භික්ඛූහි වා ගන්ත්වා අන්තරාමග්ගෙ ගහෙතබ්බං. යම්පි විහාරමජ්ඣෙන ගච්ඡන්තා වා වනචරකාදයො වා වනතො ආහරිත්වා දෙන්ති, පුරිමනයෙනෙව පටිසංවිදිතං කාරෙතබ්බං. **තත්ථ ජාතකන්ති** ආරාමෙ ජාතකමෙව; මූලඛාදනීයාදිං අඤ්ඤෙන කප්පියං කත්වා දින්නං පරිභුඤ්ජතො අනාපත්ති. සචෙ පන තං ගාමං හරිත්වා පචිත්වා ආහරන්ති, න වට්ටති. පටිසංවිදිතං කාරෙතබ්බං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

චතුප්පාටිදෙසනීයං සමත්තං වණ්ණනාක්කමෙනාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය
පාටිදෙසනීයවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

යානි සික්ඛිතසික්ඛෙන-සෙඛියානීති තාදිනා,
භාසිතානි අයං දානි-තෙසම්පි වණ්ණනාක්කමො.

2. 1-3. 1.

තත්ථ- **පරිමණ්ඩලන්ති** සමන්තතො මණ්ඩලං; **නාභිමණ්ඩලං ජාණුමණ්ඩලන්ති** උද්ධං නාභිමණ්ඩලං අධො ජාණුමණ්ඩලං පටිච්ඡාදෙන්තෙන ජාණුමණ්ඩලස්ස හෙට්ඨා ජඞ්ඝට්ඨිකතො පට්ඨාය අට්ඨඞ්ගුලමත්තං නිවාසනං ඔතාරෙත්වා නිවාසෙතබ්බං. තතො පරං ඔතාරෙන්තස්ස දුක්කටන්ති වුත්තං. යථා[1] නිසින්නස්ස ජාණුමණ්ඩලතො හෙට්ඨා චතුරඞ්ගුලමත්තං පටිච්ඡන්නං හොතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. එවං නිවාසෙන්තස්ස පන නිවාසනං පමාණිකං වට්ටති. තත්‍රිදං පමාණං: දීඝතො මුට්ඨිපඤ්චකං, තිරියං අඩ්ඪතෙය්‍යහත්ථං. තාදිසස්ස පන අලාභෙ[2] තිරියං ද්විහත්ථප්පමාණම්පි වට්ටති, ජාණුමණ්ඩලපටිච්ඡාද

---

1. සී. මු. යථා. 2. සයා. අලාභෙන.

නත්ථං. නාභිමණ්ඩලං පන විවරෙත්වාපි සඞ්ඝාටි පටිච්ඡාදෙතුන්ති. තත්ථ එකපට්ටචීවරං එවං නිවත්ථම්පි ඨානෙ න තිට්ඨති. දුපට්ටං පන තිට්ඨති. **ඔලම්බෙන්තො නිවාසෙති ආපත්ති දුක්කටස්සාති** එත්ථ න කෙවලං පුරතො ච[1] පච්ඡතො ච[1] ඔලම්බෙත්වා නිවාසෙන්තස්සෙව දුක්කටං. යෙ පනඤ්ඤෙපි "තෙන ඛො පන සමයෙන ඡබ්බග්ගියා භික්ඛූ ගිහිනිවත්ථං නිවාසෙන්ති හත්ථිසොණ්ඩකං මච්ඡවාළකං චතුක්කණ්ණකං තාලවණ්ටකං සතවලිකං[2] නිවාසෙන්තී"ති[a] ආදිනා නයෙන ඛන්ධකෙ නිවාසනදොසා වුත්තා, තථා නිවාසෙන්තස්සාපි දුක්කටමෙව. තෙ සබ්බෙ වුත්තනයෙන පරිමණ්ඩලං නිවාසෙන්තස්ස න හොන්ති. අයමෙත්ථ සංඛෙපො. විත්ථාරතො පන තත්ථෙව ආවිභවිස්සති.

අසඤ්චිච්චාති පුරතො වා පච්ඡතො වා ඔලම්බෙත්වා නිවාසෙස්සාමීති එවං අසඤ්චිච්ච; අථ ඛො පරිමණ්ඩලං යෙව නිවාසෙස්සාමීති විරජ්ඣිත්වා අපරිමණ්ඩලං නිවාසෙන්තස්ස අනාපත්ති. **අසතියාති** අඤ්ඤවිහිතස්සාපි තථා නිවාසෙන්තස්ස අනාපත්ති; **අජානන්තස්සාති** එත්ථ නිවාසනවත්තං අජානන්තස්ස මොක්ඛො නත්ථි. නිවාසනවත්තං හි සාධුකං උග්ගහෙතබ්බං. තස්ස අනුග්ගහණමෙවස්ස අනාදරියං. තං පන සඤ්චිච්ච අනුග්ගණ්හන්තස්සෙව යුජ්ජති. තස්මා උග්ගහිතවත්තෙනාපි යො ආරුළ්හභාවං වා ඔරුළ්හභාවං වා න ජානාති, තස්ස අනාපත්ති. **කුරුන්දියං** පන පරිමණ්ඩලං නිවාසෙතුං අජානන්තස්ස අනාපත්තීති වුත්තං. යො පන සුක්ඛජඞ්ඝො වා මහාපිණ්ඩිකමංසො වා හොති, තස්ස සාරුප්පත්ථාය ජාණුමණ්ඩලතො අට්ඨඞ්ගුලාධිකම්පි ඔතාරෙත්වා නිවාසෙතුං වට්ටති. **ගිලානස්සාති** ජඞ්ඝාය වා පාදෙ වා වණො හොති, උක්ඛිපිත්වා වා ඔතාරෙත්වා වා නිවාසෙතුං වට්ටති. **ආපදාසූති** වාළමිගා වා චොරා වා අනුබන්ධන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති. **ඵුස්සදෙවත්ථෙරො** 'සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. තිවෙදන'න්ති ආහ. **උපතිස්සත්ථෙරො** පන අනාදරියං පටිච්චාති වුත්තත්තා 'ලොකවජ්ජං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදන'න්ති ආහ.

පරිමණ්ඩලං පාරුපිතබ්බන්ති "තෙන ඛො පන **සමයෙන** ඡබ්බග්ගියා භික්ඛූ ගිහිපාරුතං පාරුපන්තී"ති[a] එවං වුත්තං අනෙකප්පකාරං ගිහිපාරුපනං[3] අපාරුපිත්වා ඉධ වුත්තනයෙනෙව උභො කණ්ණෙ සමං කත්වා පාරුපනවත්තං පූරෙන්තෙන පරිමණ්ඩලං පාරුපිතබ්බං. ඉමානි ච ද්වෙපි සික්ඛාපදානි අවිසෙසෙන වුත්තානි. තස්මා විහාරෙපි අන්තරඝරෙපි පරිමණ්ඩලමෙව නිවාසෙතබ්බඤ්ච පාරුපිතබ්බඤ්චාති. සමුට්ඨානාදීනි පඨමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයානෙව[4] සද්ධිං

---

1. සී. මු. වා. 2. ස්‍යා. සතවලිකං.
3. ස්‍යා. පාරුතං. 4. ස්‍යා. වුත්තනයෙනෙව,

a චුල්ලවග්ගපාළියං.

ථෙරවාදෙන. **කායං විවරිත්වාති** ජත්තුම්පි[1] උරම්පි විවරිත්වා; **සුපටිච්ඡන්නෙනාති** න සීසං[2] පාරුතෙන; අථඛො ගණ්ඨිකං පටිමුඤ්චිත්වා[3] අනුවාතන්තෙන ගීවං පටිච්ඡාදෙත්වා උභො කණ්ණෙ සමං කත්වා පටිසංහරිත්වා යාවමණිබන්ධං පටිච්ඡාදෙත්වා අන්තරඝරෙ ගන්තබ්බං.

දුතියසික්ඛාපදෙ- ගලවාටකතො පට්ඨාය සීසං මණිබන්ධතො පට්ඨාය හත්ථෙ පිණ්ඩිකමංසතො පට්ඨාය පාදෙ විවරිත්වා නිසීදිතබ්බං. **වාසූපගතස්සාති** වාසත්ථාය උපගතස්ස රත්තිභාගෙ වා දිවසභාගෙ වා කායං විවරිත්වාපි නිසීදතො අනාපත්ති. **සුසංවුතොති** හත්ථං වා පාදං වා අකීළාපෙන්තො; සුවිනීතොති අත්ථො. **ඔක්ඛිත්තචක්ඛූති** හෙට්ඨා ඛිත්තචක්ඛු හුත්වා; **යුගමත්තං පෙක්ඛමානොති** යුගයුත්තකො හි දන්තො ආජානෙය්‍යො යුගමත්තං පෙක්ඛති, පුරතො චතුහත්ථප්පමාණං භූමිභාගං; ඉමිනාපි එත්තකං පෙක්ඛන්තෙන ගන්තබ්බං. **යො අනාදරියං පටිච්ච තහං තහං ඔලොකෙන්තොති** යො තං තං දිසාභාගං පාසාදං කූටාගාරං වීථිං ඔලොකෙන්තො ගච්ඡති, ආපත්ති දුක්කටස්ස. එකස්මිං පන ඨානෙ ඨත්වා හත්ථිඅස්සාදිපරිස්සයාභාවං ඔලොකෙතුං වට්ටති. නිසීදන්තෙනාපි ඔක්ඛිත්තචක්ඛුනාව නිසීදිතබ්බං. **උක්ඛිත්තකායාති** උක්ඛෙපෙන; ඉත්ථම්භූතලක්ඛණෙ කරණවචනං. එකතො වා උභතො වා උක්ඛිත්තචීවරො හුත්වාති අත්ථො. අන්තො ඉන්දඛීලතො පට්ඨාය න එවං ගන්තබ්බං. නිසින්නකාලෙ ධම්මකරකං[4] නීහරන්තෙනාපි චීවරං අනුක්ඛිපිත්වාව නීහරිතබ්බන්ති.

පඨමො වග්ගො.

---

2. 1-3. 2.

උජ්ජග්ඝිකායාති මහාහසිතං හසන්තො; වුත්තනයෙනෙවෙත්ථ කරණවචනං. **අප්පසද්දො අන්තරඝරෙති** එත්ථ කිත්තාවතා අප්පසද්දො හොති? ද්වාදසහත්ථෙ ගෙහෙ ආදිම්හි සඞ්ඝත්ථෙරො, මජ්ඣෙ දුතියත්ථෙරො, අන්තෙ තතියත්ථෙරොති එවං නිසින්නෙසු සඞ්ඝත්ථෙරො දුතියෙන සද්ධිං මන්තෙති, දුතියත්ථෙරො තස්ස සද්දඤ්චෙව සුණාති, කථඤ්ච වවත්ථපෙති, තතියත්ථෙරො පන සද්දමෙව සුණාති, කථං න වවත්ථපෙති, එත්තාවතා අප්පසද්දො හොති. සචෙ පන තතියත්ථෙරො කථං වවත්ථපෙති, මහාසද්දො නාම හොතීති. **කායං පග්ගහෙත්වාති** නිච්චලං කත්වා; උජුකෙන කායෙන සමෙන ඉරියාපථෙන ගන්තබ්බඤ්චෙව නිසීදිතබ්බඤ්ච. **බාහං[5] පග්ගහෙත්වාති** නිච්චලං කත්වා; **සීසං පග්ගහෙත්වාති** නිච්චලං උජුං ඨපයිත්වා.

දුතියො වග්ගො.

1, ස්‍යා. & සී. මු. ජාණුම්පි. 2. සී. මු. සසීසං. 3. ස්‍යා. පටිමුඤ්චිත්වා උභතො. 4. ස්‍යා. ධම්මකරකං. 5. සී. මු. බාහුං.

2. 1-3. 3.

ඛම්භකතො නාම කටියං හත්ථං ඨපෙත්වා කතඛම්භො; **ඔගුණ්ඨිතොති** සසීසං පාරුතො; **උක්කුටිකායාති** එත්ථ උක්කුටිකා වුච්චති පණ්හියො උක්ඛිපිත්වා අග්ගපාදෙහි වා[1] අග්ගපාදෙ වා උක්ඛිපිත්වා පණ්හීහි යෙව වා භූමිං[2] ඵුසන්තස්ස ගමනං; කරණවචනං පනෙත්ථ වුත්තලක්ඛණමෙව. **දුස්සපල්ලත්ථිකායාති** එත්ථ ආයොගපල්ලත්ථිකාපි දුස්සපල්ලත්ථිකායෙව. **ආකිරන්තෙපීති** පිණ්ඩපාතං දෙන්තෙපි; **සක්කච්චන්ති** සතිං උපට්ඨපෙත්වා; **පත්තසඤ්ඤීති** පත්තෙ සඤ්ඤං කත්වා; **සමසූපකො** නාම යත්ථ භත්තස්ස චතුත්ථභාගප්පමාණො සූපො හොති; **මුග්ගසූපො මාසසූපොති** එත්ථ කුලත්ථාදීහි කතසූපාපි සංගහං ගච්ඡන්තියෙවාති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **රසරසෙති** එත්ථ ඨපෙත්වා ද්වෙ සූපෙ **අවසෙසානි** ඔලොණී[3]සාකසූපෙය්‍යමච්ඡරසමංසරසාදීනි රසරසාති වෙදිතබ්බානි. තං රසරසං බහුම්පි ගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති. **සමතිත්තිකන්ති** සමපුණ්ණං සමභරිතං; **ථූපීකතං පිණ්ඩපාතං පටිග්ගණ්හාති ආපත්ති දුක්කටස්සාති** එත්ථ ථූපීකතො නාම පත්තස්ස අන්තො මුඛවට්ටිලෙඛං **අතික්කමිත්වා** කතො; පත්තෙ පක්ඛිත්තො රචිතො පූරිතොති අත්ථො. එවං කතං අග්ගහෙත්වා අන්තොමුඛවට්ටිලෙඛාසමප්පමාණො ගහෙතබ්බො. තත්ථ ථූපීකතං නාම පඤ්චහි භොජනෙහි කතන්ති **අභයත්ථෙරො** ආහ. තිපිටක **චූළනාගත්ථෙරො** පන "පිණ්ඩපාතො නාම යාගුපි භත්තම්පි ඛාදනීයම්පි චුණ්ණපිණ්ඩොපි දන්තකට්ඨම්පි දසිකසුත්තම්පී"ති ඉදං සුත්තං වත්වා දසිකසුත්තම්පි ථූපීකතං න වට්ටතීති ආහ. තෙසං වාදං සුත්වා භික්ඛූ රොහණං ගන්ත්වා **චූළසුමනත්ථෙරං** පුච්ඡිංසු: 'භන්තෙ ථූපීකතපිණ්ඩපාතො කෙන පරිච්ඡින්නො'ති? තෙසඤ්ච ථෙරානං වාදං ආරොචෙසුං. ථෙරො සුත්වා ආහ: 'අහො, **චූළනාගො** සාසනතො භට්ඨො.[4] අහං එතස්ස සත්තක්ඛත්තුං විනයං වාචෙන්තො න කදාචි එවං අවචං. අයං කුතො ලභිත්වා එවං වදතී'ති, භික්ඛූ ථෙරං යාචිංසු: 'කථෙථ දානි භන්තෙ, කෙන පරිච්ඡින්නො'ති. 'යාවකාලිකෙන ආවුසො'ති ථෙරො ආහ. තස්මා යං කිඤ්චි යාගු වා භත්තං[5] වා ඵලාඵලං වා ආමිසජාතිකං සමතිත්තිකමෙව ගහෙතබ්බං. තඤ්ච ඛො අධිට්ඨානුපගෙන පත්තෙන. ඉතරෙන පන ථූපීකතම්පි වට්ටති. යාමකාලිකසත්තාහකාලිකයාවජීවිකානි පන අධිට්ඨානුපගෙ පත්තෙපි ථූපීකතානි වට්ටන්ති. ද්වීසු පත්තෙසු භත්තං ගහෙත්වා එකස්මිං පූරෙත්වා විහාරං පෙසෙතුං වට්ටතීති **මහාපච්චරියං** පන වුත්තං. යං පත්තෙ පක්ඛිප්පමානං පූවඋච්ඡුඛණ්ඩඵලාඵලාදි හෙට්ඨා ඔරොහති, තං ථූපීකතං නාම න හොති. පූවවටංසකං ඨපෙත්වා පිණ්ඩපාතං දෙන්ති, ථූපීකතමෙව හොති. පුප්ඵවටංසකතක්කොලකකමුක[6]

1. ස්‍යා. අග්ගපාදෙහෙව. 2. ස්‍යා. භූමියං. 3. සී.මු ලොණී. සී.1. ඔලොණී.
4. ස්‍යා. 'භට්ඨො' ඉච්චස්සානන්තරං 'අහො එතත බහූනං වාරං දින්නං' ඉච්චධිකො පාඨො.
5. සී. මු. 1. යාගුභත්තං. 6. ස්‍යා. & සී. 1. කටුක.

ථාලාදි වට්ටංසකෙ පන ඨපෙත්වා දින්නං ථූපීකතං න හොති. භත්තස්ස උපරි ථාලකං වා පත්තං වා ඨපෙත්වා පූරෙත්වා ගණ්හාති, ථූපීකතං නාම න හොති. **කුරුන්දියම්පි** වුත්තං "ථාලකෙ වා පණ්ණෙ වා පක්ඛිපිත්වා තං පත්තමත්ථකෙ ඨපෙත්වා දෙන්ති, පාටෙක්කභාජනං වට්ටතී"ති. ඉධ අනාපත්තියං ගිලානො න ආගතො. තස්මා ගිලානස්සාපි ථූපීකතං න වට්ටති. **සබ්බත්ථ** පන පටිග්ගහෙතුමෙව න වට්ටති. පටිග්ගහිතං පන සුපටිග්ගහිතමෙව හොති. පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටතීති.

තතියො වග්ගො.

---

2. 1-3. 4.

***සක්කච්චන්ති** එත්ථාපි අසක්කච්චං පටිග්ගහණෙයෙව ආපත්ති. පටිග්ගහිතං පන සුපටිග්ගහිතමෙව.* **සක්කච්චන්ති** ච **පත්තසඤ්ඤී**ති චාති උභයං වුත්තනයමෙව. **සපදානන්ති** තත්ථ තත්ථ ඔධිං අකත්වා අනුපටිපාටියා. සමසූපකෙ වත්තබ්බං වුත්තමෙව. **ථූපකතොති** මත්ථකතො, වෙමජ්ඣතොති අත්ථො. **පටිච්ඡාදෙත්වා දෙන්තී**ති මාඝාතසමයාදීසු පටිච්ඡන්නං ව්‍යඤ්ජනං කත්වා දෙන්ති. විඤ්ඤත්තියා වත්තබ්බං නත්ථි. **උජ්ඣානසඤ්ඤිසික්ඛාපදෙපි** ගිලානො න මුච්චති. **නාතිමහන්තො කබළොති** මයූරණ්ඩං අතිමහන්තං, කුක්කුටණ්ඩං අතිඛුද්දකං, තෙසං වෙමජ්ඣප්පමාණො; **ඛජ්ජකෙති** එත්ථ මූලඛාදනීයං සබ්බං ගහෙතබ්බං.

චතුත්ථො වග්ගො.

---

2. 1-3. 5.

අනාහටෙති අනාහරිතෙ; මුඛද්වාරං අසම්පාපිතෙති අත්ථො. **සබ්බං හත්ථන්ති** සකලහත්ථං; **සකබළෙනාති** එත්ථ ධම්මං කථෙන්තො හරීටකං වා ලට්ඨිමධුකං වා මුඛෙ පක්ඛිපිත්වා කථෙති, යත්තකෙන වචනං අපරිපුණ්ණං න හොති, තත්තකෙ මුඛම්හි **සන්තෙ** කථෙතුං වට්ටති. **පිණ්ඩුක්ඛෙපකන්ති** පිණ්ඩං උක්ඛිපිත්වා උක්ඛිපිත්වා; **කබළාවච්ඡෙදකන්ති** කබළං අවච්ඡින්දිත්වා අවච්ඡින්දිත්වා; **අවගණ්ඩකාරකන්ති** මක්කටො විය ගණ්ඩෙ කත්වා කත්වා; **හත්ථනිද්ධූනකන්ති** හත්ථං නිද්ධුනිත්වා නිද්ධුනිත්වා; **සිත්ථාවකාරකන්ති** සිත්ථානි අවකිරිත්වා අවකිරිත්වා; **ජිව්හානිච්ඡාරකන්ති** ජිව්හං නිච්ඡාරෙත්වා නිච්ඡාරෙත්වා; **චපුචපුකාරකන්ති** චපුචපූති එවං සද්දං කත්වා කත්වා.

පඤ්චමො වග්ගො.

---

* සුපප්ඵලක්ඛණන්තරිතො භාගො ස්‍යාමක්ඛරපොත්ථකෙයෙව දිස්සති.

2. 1-3. 6.

සුරුසුරුකාරකන්ති සුරුසුරූති එවං සද්දං කත්වා කත්වා; **දවො**ති පරිහාසවචනං; තං යෙන කෙනචි පරියායෙන 'කිං බුද්ධො? සීලක බුද්ධො? පටිබුද්ධො? කිං ධම්මො? ගොධම්මො? අජධම්මො? කිං සඞ්ඝො? මිගසඞ්ඝො? පසුසඞ්ඝො'ති ආදිනා නයෙන තීණි රතනානි ආරබ්භ න කාතබ්බන්ති අත්ථො. **හත්ථනිල්ලෙහක**න්ති හත්ථං නිල්ලෙහිත්වා නිල්ලෙහිත්වා; භුඤ්ජන්තෙන හි අඞ්ගුලිමත්තම්පි නිල්ලෙහිතුං න වට්ටති. ඝනයාගුඵාණිතපායාසාදිකෙ පන අඞ්ගුලීහි ගහෙත්වා අඞ්ගුලියො මුඛෙ පවෙසෙත්වා පවෙසෙත්වා භුඤ්ජිතුං වට්ටති. **පත්තනිල්ලෙහකඔට්ඨනිල්ලෙහකා**දීසුපි එසෙව නයො. තස්මා එකඞ්ගුලියාපි පත්තො න නිල්ලෙහිතබ්බො. එකඔට්ඨොපි ජිව්හාය න නිල්ලෙහිතබ්බො. ඔට්ඨමංසෙහි එව පන ගහෙත්වා අන්තො පවෙසෙතුං වට්ටති. **කොකනදෙ**ති එවං නාමකෙ; කොකනදන්ති පදුමං වුච්චති. සො ච පාසාදො පදුමසණ්ඨානො. තෙනස්ස කොකනදොත්වෙව නාමං අකංසු. **න සාමිසෙන හත්ථෙන පානීයථාලක**න්ති එතං පටික්කූලවසෙන පටික්ඛිත්තං. තස්මා සඞ්ඝිකම්පි පුග්ගලිකම්පි ගිහිසන්තකම්පි අත්තනො සන්තකම්පි සඞ්ඛම්පි සරාවම්පි ථාලකම්පි න ගහෙතබ්බමෙව. ගණ්හන්තස්ස දුක්කටං. සචෙ පන හත්ථස්ස එකදෙසො ආමිසමක්ඛිතො න හොති, තෙන පදෙසෙන ගහෙතුං වට්ටති. **උද්ධරිත්වා වා**ති සිත්ථානි උදකතො උද්ධරිත්වා එකස්මිං ඨානෙ රාසිං කත්වා උදකං ඡඩ්ඩෙති. **භින්දිත්වා වා**ති සිත්ථානි භින්දිත්වා උදකගතිකානි කත්වා ඡඩ්ඩෙති; **පටිග්ගහෙ වා**ති පටිග්ගහෙන පටිච්ඡන්තො තං[1] පටිග්ගහෙ ඡඩ්ඩෙති; **නීහරිත්වා**ති බහි නීහරිත්වා ඡඩ්ඩෙති; එවං ඡඩ්ඩෙන්තස්ස අනාපත්ති. **සෙතච්ඡත්ත**න්ති වත්ථපලිගුණ්ඨිතං පණ්ඩරච්ඡත්තං; **කිලඤ්ජච්ඡත්ත**න්ති විලීවච්ඡත්තං; **පණ්ණච්ඡත්ත**න්ති තාලපණ්ණාදීහි යෙහි කෙහිචි කතං; **මණ්ඩලබද්ධං සලාකබද්ධ**න්ති ඉදං පන තිණ්ණම්පි ඡත්තානං පඤ්ජරදස්සනත්ථං වුත්තං. තානි හි මණ්ඩලබද්ධානි චෙව හොන්ති සලාකබද්ධානි ච. යම්පි තත්ථ ජාතකදණ්ඩකෙන කතං එකපණ්ණච්ඡත්තං හොති, තම්පි ඡත්තමෙව. එතෙසු යං කිඤ්චි ඡත්තං පාණිම්හි අස්සාති **ඡත්තපාණි**; සො තං ඡත්තං ධාරයමානො වා අංසෙ වා කත්වා ඌරුම්හි වා ඨපෙත්වා යාව හත්ථෙන න මුඤ්චති, තාවස්ස ධම්මං[2] දෙසෙතුං න වට්ටති. දෙසෙන්තස්ස වුත්තනයෙන දුක්කටං. සචෙ පනස්ස අඤ්ඤො ඡත්තං ධාරෙති, ඡත්තං පාදමූලෙ වා ඨිතං හොති, හත්ථතො අපගතමත්තෙන ඡත්තපාණි නාම න හොති, තස්ස ධම්මං දෙසෙතුං වට්ටති. ධම්මපරිච්ඡෙදො පනෙත්ථ පදසො ධම්මෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. **දණ්ඩපාණිස්සා**ති එත්ථ දණ්ඩො නාම මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස චතුහත්ථප්පමාණො දණ්ඩො; දණ්ඩපාණිභාවො පනස්ස ඡත්තපාණිම්හි වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. **සත්ථපාණිම්හි**පි එසෙව

1. සී. මු. 1. පටිච්ඡන්තානං. 2. සයා. ධම්මං.

නයො. අසිං සනනයහිතවා ඨිතොපි හි සතථපාණිසඞඛං න ගචඡති. **ආයුධපාණිසසාති** එතථ කිඤචාපි වුතතං "ආයුධං නාම චාපො කොදණඩො"ති, අථ ඛො සබබාපි ධනුවිකති සදධිං සරවිකතියා ආයුධනති වෙදිතබබං. තසමා සදධිං වා සරෙන ධනුං ගහෙතවා සුදධධනුං වා සුදධසරං වා සජියධනුං වා නිජජියධනුං වා ගහෙතවා ඨිතසස වා නිසිනනසස වා ධමෙමා[1] දෙසෙතුං න වටටති. සචෙ පනසස ධනු කණෙඨ පටිමුකකං හොති, යාව හතෙථන න ගණහාති, තාව ධමෙමා[1] දෙසෙතුං වටටතියෙවාති.

ඡටෙඨා වගෙගා.

---

2. 1-3. 7.

අකකනතසසාති ඡතතදණඩකෙ අඞගුලනතරං අපපවෙසෙතවා කෙවලං පාදුකං අකකමිතවා ඨිතසස; **පටිමුකකසසාති** පටිමුඤචිතවා ඨිතසස; උපාහනායපි එසෙව නයො. **ඔමුකකාති** පනෙතථ පණහිකබදධමතතං ඔමුඤචිතවා ඨිතො වුචචති. **යානගතසසාති** එතථ සචෙපි දවීහි ජනෙහි හතථසඞඝාටෙන ගහිතො සාටකෙ වා ඨපෙතවා වංසෙන වයහති, අයුතෙත වා වයහාදිකෙ යානෙ විසඞඛරිතවා වා ඨපිතෙ චකකමතතෙපි නිසිනනො යානගතොතෙවව සඞඛං ගචඡති. සචෙ පන දෙවපි එකයානෙ නිසිනනා හොනති, වටටති. විසුං නිසිනනෙසුපි උචෙච යානෙ නිසිනෙනන නීචෙ නිසිනනසස දෙසෙතුං වටටති. සමපපමාණෙපි වටටති. පුරිමෙ යානෙ නිසිනෙනන පචඡිමෙ නිසිනනසස වටටති. පචඡිමෙ පන උචචතරෙපි නිසිනෙනන දෙසෙතුං න වටටති. **සයනගතසසාති** අනතමසො කටසාරකෙපි පකතිභූමියමපි නිපනනසස උචෙචපි මඤෙච වා පීඨෙ වා භූමිපපදෙසෙ වා ඨිතෙන නිසිනෙනන වා දෙසෙතුං න වටටති. සයනගතෙන පන සයනගතසස උචචතරෙ වා සමපපමාණෙ වා නිපනෙනන දෙසෙතුං වටටති. නිපනෙනන ච ඨිතසස වා නිසිනනසස වා දෙසෙතුං වටටති. නිසිනෙනනාපි ඨිතසස වා නිසිනනසස වා වටටති. ඨිතෙන ඨිතසෙසව වටටති. **පලලතථිකායාති** ආයොගපලලතථිකාය වා හතථපලලතථිකාය වා **දුසස** පලලතථිකාය වා යාය කායචි පලලතථිකාය නිසිනනසස අගිලානසස දෙසෙතුං න වටටති. **වෙඨිතසීසසසාති** දුසසවෙඨනෙන වා මොළිආදීහි[3] වා යථා කෙසනෙතා න දිසසති, එවං වෙඨිතසීසසස; **ඔගුණඨිතසීසසසාති** සසීසං පාරුතසස; **ඡමාය නිසිනෙනනාති** භූමියං නිසිනෙනන; **ආසනෙ නිසිනනසසාති** අනතමසො වතථමපි තිණානිපි සනථරිතවා නිසිනනසස; **ඡපකසසාති** චණඩාලසස; **ඡපකීති**[4] චණඩාලී; **නිලීනොති** පටිචඡනෙනා හුතවා; **යතර හි නාමාති** යො හි නාම; **සබබමිදඤචමරිගතනාති**[5] **තසෙසව පරිසතීති** සබෙබා අයං ලොකො

---

1. සයා. ධම්මං. 2. සී. 1. වුයහති. 3. සයා. මාලාදීහි.
4. සයා. ඡපකානි. 5. සයා. ච පරිගතනානි.

සංකරං ගතො නිම්මරියාදොති ඉමං වචනං වත්වා තත්ථෙව තෙසං ද්වින්නම්පි අන්තරා රුක්ඛතො පතිතො; පතිත්වා ච. පන උභින්නම්පි පුරතො ඨත්වා ඉමං ගාථං අභාසි:—

“උභො අත්ථං න ජානන්ති-පෙ-අස්මා කුම්භමිවාභිදා”ති.

තත්ථ **උභො අත්ථං න ජානන්තීති** ද්වෙපි ජනා පාළියා අත්ථං න ජානන්ති; **ධම්මං න පස්සරෙති** පාළිං න පස්සන්ති. කතමෙ තෙ උභොති?

“යො චායං මන්තං වාචෙති යො ච අධම්මෙන අධීයතී”ති.

එවං බ්‍රාහ්මණං ච රාජානං ච උභොපි අධම්මිකභාවෙ ඨපෙසි. තතො බ්‍රාහ්මණො **සාලීනන්ති** ගාථමාහ. තස්සත්ථො: ජානාමහමෙතං 'අයං ධම්මො'ති. අපි ච ඛො මයා දීඝරත්තං සපුත්තදාරපරිජනෙන රඤ්ඤො සන්තකො **සාලීනං ඔදනො භුත්තො. සුචිමංසූපසෙචනොති** නානප්පකාරවිකතිසම්පාදිතං සුචිමංසූපසෙචනං මිස්සීකරණ[1] මස්සාති සුචිමංසූපසෙචනො; **තස්මා ධම්මෙ න වත්තාමීති** යස්මා එවං මයා රඤ්ඤො ඔදනො භුත්තො, අඤ්ඤෙ ච බහූ ලාභා ලද්ධා, තස්මා ධම්මෙ අහං න වත්තාමි; උදරෙ බද්ධො[2] හුත්වා, තං ධම්මං අජානන්තො. අයං හි **ධම්මො අරියෙහි වණ්ණිතො** පසත්ථො ථොමිතොති ජානාමි. අථ නං ඡපකො **ධිරත්ථූති** ආදිනා ගාථාද්වයෙන අජ්ඣභාසි. තස්සත්ථො: යො තයා ධනලාභො ච ලද්ධො, **ධිරත්ථු තං ධනලාභං යසලාභඤ්ච බ්‍රාහ්මණ.** කස්මා? යස්මා අයං තයා ලද්ධලාභො ආයතිං අපායෙසු විනිපාතනහෙතුකා හොති, සම්පති ච අධම්මචරණෙන වුත්ති නාම හොති, එවරූපා **යා වුත්ති** ආයතිං **විනිපාතෙන** ඉධ **අධම්මචරණෙන වා** නිප්පජ්ජති, කිං තාය වුත්තියා? තෙන වුත්තං:—

“ධිරත්ථු තං ධනලාභං-යසලාභඤ්ච බ්‍රාහ්මණ,
යා වුත්ති විනිපාතෙන-අධම්මචරණෙන වා”ති.

පරිබ්බජ මහාබ්‍රහ්මෙති මහාබ්‍රාහ්මණ ඉතො දිසා සීඝං පලායස්සු; **පචන්තඤ්ඤෙපි පාණිනොති** අඤ්ඤෙපි සත්තා පචන්ති චෙව භුඤ්ජන්ති ච; න කෙවලං ත්වඤ්ඤෙව රාජා ච; **මා ත්වං අධම්මො ආචරිතො අස්මා කුම්භමිවාභිදාති** සචෙ හි ත්වං ඉතො අපරිබ්බජිත්වා ඉමං අධම්මං ආචරිස්සසි, තතො ත්වං සො අධම්මො එවං ආචරිතො යථා උදකකුම්භං පාසාණො භින්දෙය්‍ය, එවං භිජ්ජති.[3] **තෙන** මයං තං වදාම:—

“පරිබ්බජ මහාබ්‍රහ්මෙ-පචන්තඤ්ඤෙපි පාණිනො,
මා ත්වං අධම්මො ආචරිතො-අස්මා කුම්භමිවාභිදා”ති.

---

1. ස්‍යා. ආමිසකරණං. 2. සී. මු. උදරෙකබද්ධො.
3. ස්‍යා. එවං භිජ්ජති, සී. 1. එවං භෙදිජ්ජති.

උච්චෙව ආසනෙති අන්තමසො භූමිප්පදෙසෙපි උන්නතට්ඨානෙ නිසින්නස්ස දෙසෙතුං න වට්ටති. **න ඨිතො නිසින්නස්සාති** සචෙපි ථෙරූපට්ඨානං ගන්ත්වා ඨිතං දහරභික්ඛුං ආසනෙ නිසින්නො මහාථෙරො පඤ්හං පුච්ඡති, න කථෙතබ්බං. ගාරවෙන පන ථෙරං උට්ඨහිත්වා පුච්ඡථාති වත්තුං න සක්කා. පස්සෙ ඨිතභික්ඛුස්ස කථෙමීති කථෙතුං වට්ටති. **න පච්ඡතො ගච්ඡන්තෙනාති** එත්ථ සචෙ පුරතො ගච්ඡන්තො පච්ඡිමං ගච්ඡන්තං පඤ්හං පුච්ඡති, න කථෙතබ්බං. පච්ඡිමස්ස භික්ඛුනො කථෙමීති කථෙතුං වට්ටති. සද්ධිං උග්ගහිතධම්මං පන සජ්ඣායිතුං වට්ටති. සමධුරෙන ගච්ඡන්තස්ස කථෙතුං වට්ටති. **න උප්පථෙනාති** එත්ථාපි සචෙ ද්වෙපි සකටපථෙන එකෙකචක්කපථෙන වා උප්පථෙනෙව වා සමධුරං ගච්ඡන්ති, වට්ටති. **අසඤ්චිච්චාති** පටිච්ඡන්නට්ඨානං ගච්ඡන්තස්ස සහසා උච්චාරො වා පස්සාවො වා නික්ඛමති, අසඤ්චිච්ච කතො නාම, අනාපත්ති. **න හරිතෙති** එත් යම්පි ජීවරුක්ඛස්ස මූලං පථවියං දිස්සමානං ගච්ඡති, සාඛා වා භූ ලග්ගා ගච්ඡති, සබ්බං හරිතසංඛාතමෙව. ඛන්ධෙ නිසීදිත්වා අප්පහ තට්ඨානෙ පාතෙතුං වට්ටති. අප්පහරිතට්ඨානං ඔලොකෙන්තස්සෙව සහසා නික්ඛමති, ගිලානට්ඨානෙ ඨිතො හොති, වට්ටති. **අප්පහරිතෙ කතොති** අප්පහරිතං අලභන්තෙන තිණණ්ඩුපකං වා පලාලණ්ඩුපකං වා ඨපෙත්වා කතොපි පච්ඡා හරිතං ඔත්ථරති, වට්ටතියෙව. ඛෙළෙන චෙත්ථ සිංඝාණිකාපි සංගහිතාති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **න උදකෙති** එතං පරිභොගඋදකමෙව සන්ධාය වුත්තං. වච්චකුටිසමුද්දාදිඋදකෙසු පන අපරිභොගෙසු අනාපත්ති. දෙවෙ වස්සන්තෙ සමන්තතො උදකොඝො හොති, අනුදකං ඨානං ඔලොකෙන්තස්සෙව නික්ඛමති, වට්ටති. **මහාපච්චරියං** පන වුත්තං: "එතාදිසෙ කාලෙ අනුදකට්ඨානං අලභන්තෙන කාතුං වට්ටතී"ති. සෙසං සබ්බසික්ඛාපදෙසු උත්තානත්ථමෙව.

සත්තමො වග්ගො.

සමුට්ඨානාදිදීපනත්ථාය පනෙත්ථ ඉදං පකිණ්ණකං: උජ්ජග්ඝිකඋච්චාසද්දපටිසංයුත්තානි චත්තාරි, සකබළෙන මුඛෙන බ්‍යාහරණං එකං, ඡමානීචාසනට්ඨානපච්ඡතොගමනඋප්පථගමනපටිසංයුත්තානි පඤ්චාති ඉමානි දස සික්ඛාපදානි සමනුභාසනසමුට්ඨානානි: කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨහන්ති. කිරියානි. සඤ්ඤාවිමොක්ඛානි. සචිත්තකානි. ලොකවජ්ජානි. කායකම්මානි. වචීකම්මානි. අකුසලචිත්තානි. දුක්ඛවෙදනානීති. සූපොදනවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං, කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති. ඡත්තපාණිදණ්ඩපාණිසත්ථපාණිආවුධපාණිපාදුකඋපාහනයානසයනපල්ලත්ථිකවෙඨිතඔගුණ්ඨිතනාමකානි එකාදස

නි ධම්මදෙසනාසමුට්ඨානානි: වාචාචිත්තතො සමුට්ඨහන්ති,

කිරියාකිරියානි. සඤ්ඤාවිමොක්ඛානි. සචිත්තකානි. ලොකවජ්ජානි. වචීකම්මානි. අකුසලචිත්තානි. දුක්ඛවෙදනානීති. අවසෙසානි තෙ පණ්ණාස සික්ඛාපදානි පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානානීති. සබ්බසෙඛියෙසු ආබාධපච්චයා අනාපත්ති. ථූපිකතපිණ්ඩපාතෙ සූපබ්‍යඤ්ජනපටිච්ඡාදනෙ උජ්ඣානසඤ්ඤිම්හීති තීසු සික්ඛාපදෙසු ගිලානො න මුච්චති.

සෙඛියවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

2. 1-4. 1.

අධිකරණසමථෙසු—සත්තාති තෙසං ධම්මානං සංඛාපරිච්ඡෙදො; චතුබ්බිධං අධිකරණං සමෙන්ති වූපසමෙන්තීති අධිකරණසමථා; තෙසං විත්ථාරො ඛන්ධකෙ ච පරිවාරෙ ච වුත්තො. තස්සත්ථං තත්ථෙව වණ්ණයිස්සාම. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය භික්ඛුවිභඞ්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අනන්තරායෙන යථා—නිට්ඨිතා වණ්ණනා අයං,
අනන්තරායෙන තථා—සන්තිං පප්පොන්තු පාණිනොති.[1]

1, ශ්‍යා ‘සං සී, මු. පොත්ථකෙසු නත්ථි.

භික්ඛුනීවිභඞ්ගවණ්ණනා.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

යො භික්ඛූනං විභඞ්ගස්ස-සඞ්ගහිතො අනන්තරං,
භික්ඛුනීනං විභඞ්ගස්ස-තස්ස සංවණ්ණනාක්කමො.
පත්තො යතො තතො තස්ස-අපුබ්බපදවණ්ණනං,
කාතුං පාරාජිකෙ තාව-හොති සංවණ්ණනා අයං.

2. 2-1. 1.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවා සාවත්ථියං විහරති--පෙ-- **සාළ්හො මිගාරනත්තාති** එත්ථ **සාළ්හොති** තස්ස නාමං; මිගාරමාතාය පන නත්තා හොති, තෙන වුත්තං: 'මිගාරනත්තා'ති. **නවකම්මිකන්ති** නවකම්මඅධිට්ඨායිකං; **පණ්ඩිතාති** පණ්ඩිච්චෙන සමන්නාගතා; **ව්‍යත්තාති** වෙය්‍යත්තියෙන සමන්නාගතා; **මෙධාවිනීති** පාළිග්ගහණෙ සතිපුබ්බඞ්ගමාය පඤ්ඤාය අත්ථග්ගහණෙ පඤ්ඤාපුබ්බඞ්ගමාය සතියා සමන්නාගතා; **දක්ඛාති** ඡෙකා; අවිරජ්ඣිත්වා සීඝං කත්තබ්බකාරිණීති අත්ථො. **අනලසාති** ආලසියවිරහිතා; **තත්‍රුපායායාති** තෙසු තෙසු කම්මෙසු උපායභූතාය; **වීමංසායාති** කත්තබ්බකම්මූපපරික්ඛාය; **සමන්නාගතාති** සම්පයුත්තා; **අලං කාතුන්ති** සමත්ථා තං තං කම්මං කාතුං; **අලං සංවිධාතුන්ති** එවං ච එවං ච ඉදං හොතූති එවං සංවිදහිතුම්පි සමත්ථා; **කතාකතං ජානිතුන්ති** කතං ච අකතං ච ජානිතුං; **තෙති** තෙ උභො; සා ච සුන්දරීනන්දා සො ච සාළ්හොති අත්ථො. **භත්තග්ගෙති** පරිවෙසනට්ඨානෙ; **නිකූටෙති**[1] කොණසදිසං කත්වා දස්සිතෙ ගම්භීරෙ; **විස්සරො මෙ භවිස්සතීති** විරූපො මෙ සරො භවිස්සති; විප්පකාරසද්දො භවිස්සතීති අත්ථො. **පතිමානෙන්තීති** අපෙක්ඛමානා; **ක්‍යාහන්ති** කිං අහං; **ජරාදුබ්බලාති** ජරාය දුබ්බලා; **චරණගිලානාති** පාදරොගෙන සමන්නාගතා; **අවස්සුතාති** කායසංසග්ගරාගෙන අවස්සුතා; තින්තා කිලින්නාති අත්ථො. පදභාජනෙ පනස්ස තමෙව රාගං ගහෙත්වා '**සාරත්තා**'ති ආදි වුත්තං. තත්ථ **සාරත්තාති** වත්ථං විය රඞ්ගජාතෙන කායසංසග්ගරාගෙන සුට්ඨු රත්තා; **අපෙක්ඛවතීති**[2] තස්සෙව රාගස්ස වසෙන තස්මිං පුරිසෙ පවත්තාය අපෙක්ඛාය සමන්නාගතා; **පටිබද්ධචිත්තාති** තෙන රාගෙන තස්මිං පුරිසෙ බන්ධිත්වා ඨපිතචිත්තා විය; එසෙව නයො දුතියපදවිභඞ්ගෙපි. **පුරිසපුග්ගලස්සාති** පුරිසසඞ්ඛාතස්ස පුග්ගලස්ස; **අධක්ඛකන්ති** අක්ඛකානං අධො; **උබ්භජාණුමණ්ඩලන්ති** ජාණුමණ්ඩලානං උපරි; පදභාජනෙ පන පදපටිපාටියා එව හෙට්ඨක්ඛකං උපරි ජාණුමණ්ඩලන්ති වුත්තං. එත්ථ ච උබ්භකප්පරම්පි උබ්භජාණුමණ්ඩලෙනෙව සඞ්ගහිතං. සෙසං මහාවිභඞ්ගෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. **පුරිමායො උපාද**

1. සයා. නිකුඤ්ජෙති.
2. සී. මු. 1. අපෙක්ඛවන්ති.

යාති සාධාරණපාරාජිකෙහි පාරාජිකායො. එතාසෙසා උපාදායාති අත්ථො. **උබ්භජාණුමණ්ඩලිකාති** ඉදං පන ඉමිස්සා පාරාජිකාය නාමමත්තං. තස්මා පදභාජනෙ න විචාරිතං. එවං උද්දිට්ඨසික්ඛාපදං පදානුක්කමෙන විභජිත්වා ඉදානි අවස්සුතාදිභෙදෙන ආපත්තිභෙදං දස්සෙතුං "**උභතො අවස්සුතෙ**"ති ආදිමාහ. තත්ථ **උභතො අවස්සුතෙති** උභතො අවස්සවෙ; භික්ඛුනියා චෙව පුරිසස්ස ච කායසංසග්ගරාගෙන අවස්සුතභාවෙ සතීති අත්ථො. **කායෙන කායං ආමසතීති** භික්ඛුනී යථාපරිච්ඡින්නෙන කායෙන පුරිසස්ස යං කිඤ්චි කායං පුරිසො වා යෙන කෙනචි කායෙන භික්ඛුනියා යථාපරිච්ඡින්නං කායං ආමසති; උභයථාපි භික්ඛුනියා පාරාජිකං. **කායෙන කායපටිබද්ධන්ති** වුත්තප්පකාරෙනෙව අත්තනො කායෙන පුරිසස්ස කායපටිබද්ධං; **ආමසතීති** එත්ථ සයං වා ආමසතු, තස්ස වා ආමසනං සාදියතු, ථුල්ලච්චයමෙව. **කායපටිබද්ධෙන කායන්ති** අත්තනො වුත්තප්පකාර කායපටිබද්ධෙන පුරිසස්ස කායං; **ආමසතීති** ඉධාපි සයං වා ආමසතු, තස්ස වා ආමසනං සාදියතු, ථුල්ලච්චයමෙව. අවසෙසපදෙසුපි ඉමිනාව නයෙන විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. සචෙ පන භික්ඛු චෙව භික්ඛුනී ච හොති, තත්‍ර චෙ භික්ඛුනී ආමසති, භික්ඛු නිච්චලො හුත්වා චිත්තෙන සාදියති, භික්ඛු ආපත්තියා න කාරෙතබ්බො. සචෙ භික්ඛු ආමසති, භික්ඛුනී නිච්චලා හුත්වා චිත්තෙනෙව අධිවාසෙති, කායඞ්ගං අචොපයමානාපි පාරාජිකක්ඛෙත්තෙ පාරාජිකෙන, ථුල්ලච්චයක්ඛෙත්තෙ ථුල්ලච්චයෙන දුක්කටක්ඛෙත්තෙ දුක්කටෙන කාරෙතබ්බා. කස්මා? "**කායසංසග්ගං සාදියෙය්‍යා**"ති වුත්තත්තා. අයං අට්ඨකථාසු විනිච්ඡයො. එවං පන සති කිරියාසමුට්ඨානතා න දිස්සති. තස්මා තබ්බහුලනයෙන සා වුත්තාති වෙදිතබ්බා. **උබ්භක්ඛකන්ති** අක්ඛකානං උපරි; **අධොජාණුමණ්ඩලන්ති** ජාණුමණ්ඩලානං හෙට්ඨා; එත්ථ ච අධොක්ඛකපපරම්පි[1] අධොජාණුමණ්ඩලෙනෙව සංගහිතං. **එකතො අවස්සුතෙති** එත්ථ කිඤ්චාපි එකතොති අවිසෙසෙන වුත්තං. තථාපි භික්ඛුනියා එව අවස්සවෙ සති අයං ආපත්තිභෙදො වුත්තොති වෙදිතබ්බො. තත්‍රායං ආදිතො පට්ඨාය විනිච්ඡයො: භික්ඛුනී කායසංසග්ගරාගෙන අවස්සුතා. පුරිසොපි තථෙව. අධක්ඛකෙ උබ්භජාණුමණ්ඩලෙ කායප්පදෙසෙ කායසංසග්ගසාදියනෙ සති භික්ඛුනියා පාරාජිකං. භික්ඛුනියා කායසංසග්ගරාගො පුරිසස්ස මෙථුනරාගො වා ගෙහසිතපෙමං වා සුද්ධචිත්තං වා හොතු, ථුල්ලච්චයමෙව. භික්ඛුනියා මෙථුනරාගො, පුරිසස්ස කායසංසග්ගරාගො වා මෙථුනරාගො වා ගෙහසිතපෙමං වා සුද්ධචිත්තං වා හොතු, දුක්කටං. භික්ඛුනියා ගෙහසිතපෙමං, පුරිසස්ස වුත්තෙසු චතූසු යං වා තං වා හොතු, දුක්කටමෙව. භික්ඛුනියා සුද්ධචිත්තං, පුරිසස්ස වුත්තෙසු චතූසු යං වා තං වා හොතු, අනාපත්ති. සචෙ පන භික්ඛු චෙව හොති භික්ඛුනී ච, උභින්නං කායසංසග්ගරාගො, භික්ඛුස්ස සංඝාදිසෙසො. භික්ඛුනියා පාරාජිකං. භික්ඛුනියා කායසංසග්ගරාගො,

1. ස්‍යා. අධොක්ඛකපපරම්පි.

භික්ඛුස්ස මෙථුනරාගො වා ගෙහසිතපෙමං වා, භික්ඛුනියා ථුල්ලච්චයං. භික්ඛුස්ස දුක්කටං. උභින්නං මෙථුනරාගො වා ගෙහසිතපෙමං වා, උභින්නම්පි දුක්කටමෙව. යස්ස යත්ථ සුද්ධචිත්තං, තස්ස තත්ථ අනාපත්ති. උභින්නම්පි සුද්ධචිත්තං, උභින්නම්පි අනාපත්ති. **අනාපත්ති අසඤ්චිච්චාති** ආදීසු විරජ්ඣිත්වා වා ආමසන්තියා අඤ්ඤවිහිතාය වා ‘අයං පුරිසො වා ඉත්ථී වා’ති අජානන්තියා වා තෙන ඵුට්ඨායපි තං ඵස්සං අසාදියන්තියා වා ආමසනෙපි සති අනාපත්ති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. ද්විවෙදනන්ති.

පඨමපාරාජිකසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 2.

දුතියපාරාජිකෙ- **සාවචි නො සාති** තාවචි නු සා; **අවණ්ණොති** අගුණො; **අකිත්තීති** නින්දා; **අයසොති** පරිවාරවිපත්ති; පරම්මුඛගරහා වා; **සා වා ආරොචෙතීති** යා පාරාජිකං ආපන්නා, සා සයං ආරොචෙති; **අට්ඨන්නං පාරාජිකානං අඤ්ඤතරන්ති** භික්ඛූහි සාධාරණානං චතුන්නං අසාධාරණානං ච චතුන්නමෙව අඤ්ඤතරං; ඉදං ච පාරාජිකං පච්ඡා පඤ්ඤත්තං. තස්මා අට්ඨන්නන්ති විභඞ්ගෙ වුත්තං. පුරිමෙන පන සද්ධිං යුගලත්තා ඉමස්මිං ඔකාසෙ ඨපිතන්ති වෙදිතබ්බං. **ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙති** ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙ; විත්ථාරකථා පනෙත්ථ සප්පාණකවග්ගම්හි දුට්ඨුල්ලසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා. තත්‍ර හි පාචිත්තියං, ඉධ පාරාජිකන්ති අයමෙව හි විසෙසො. සෙසං තාදිසමෙව. **වජ්ජපටිච්ඡාදිකාති** ඉදම්පි ඉමිස්සා පාරාජිකාය නාමමත්තමෙව; තස්මා පදභාජනෙ න විචාරිතං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං: කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුතියපාරාජිකං.

---

2. 2-1. 3.

තතියෙ- **ධම්මෙනාති** භූතෙන වත්ථුනා; **විනයෙනාති** චොදෙත්වා සාරෙත්වා; පදභාජනං පනස්ස යෙන ධම්මෙන යෙන විනයෙන උක්ඛිත්තො සුඋක්ඛිත්තො හොතීති ඉමං අධිප්පායමත්තං දස්සෙතුං වුත්තං. **සත්ථුසාසනෙනාති** ඤත්තිසම්පදාය චෙව අනුස්සාවනසම්පදාය ච; පදභාජනෙ පනස්ස “**ජිනසාසනෙන බුද්ධසාසනෙනා**”ති වෙවචනමත්තමෙව වුත්තං. **සංඝං වා ගණං වාති** ආදීසු යෙන සඞ්ඝෙන කම්මං කතං, තං සඞ්ඝං වා, තත්ථ සම්බහුලපුග්ගලසඞ්ඛාතං ගණං වා, එක

පුග්ගලං වා තං කම්මං වා, න ආදියති, න අනුවත්තති, න තත්ථ ආදරං ජනෙතීති අත්ථො. **සමානසංවාසකා භික්ඛූ වුච්චන්ති සහායා, සො තෙහි සද්ධිං නත්ථීති** එත්ථ 'එකං කම්මං එකුද්දෙසො සමසික්ඛතා'ති අයං තාව සංවාසො; සමානො සංවාසො එතෙසන්ති සමානසංවාසකා. එවරූපා භික්ඛූ භික්ඛුස්ස තස්මිං සංවාසෙ සහ අයනභාවෙන සහායාති වුච්චන්ති. ඉදානි යෙන සංවාසෙන තෙ සමානසංවාසකාති වුත්තා, සො සංවාසො තස්ස උක්ඛිත්තකස්ස තෙහි සද්ධිං නත්ථි. යෙහි ච සද්ධිං තස්ස සො සංවාසො අත්ථි, න තෙන තෙ භික්ඛූ අත්තනො සහායා කතා හොන්ති. තස්මා වුත්තං "සමානසංවාසකා භික්ඛූ වුච්චන්ති සහායා, සො තෙහි සද්ධිං නත්ථි, තෙන වුච්චති අකතසහායො"ති. සෙසං සඞ්ඝභෙදසික්ඛාපදාදීසු වුත්තනයත්තා උත්තානත්ථමෙව. සමනුභාසනසමුට්ඨානං: කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

තතිය පාරාජිකං.

---

2. 2-1. 4.

චතුත්ථෙ- **අවස්සුතාති** ලොකස්සාදමිත්තසන්ථවවසෙන කායසංසග්ගරාගෙන **අවස්සුතා**; දුතියපදෙපි එසෙව නයො. **පුරිසපුග්ගලස්ස හත්ථග්ගහණං වාති** ආදීසු පන යං පුරිසපුග්ගලෙන හත්ථෙ ගහණං කතං, තං පුරිසපුග්ගලස්ස හත්ථග්ගහණන්ති වුත්තං; එස නයො **සඞ්ඝාටිකණ්ණග්ගහණෙපි**. **හත්ථග්ගහණන්ති** එත්ථ ච හත්ථග්ගහණඤ්ච අඤ්ඤම්පි අපාරාජිකක්ඛෙත්තෙ ගහණඤ්ච එකජ්ඣං කත්වා හත්ථග්ගහණන්ති[1] වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ "හත්ථග්ගහණං වා සාදියෙය්‍යාති- **හත්ථො නාම කප්පරං[2] උපාදාය යාව අග්ගනඛා. එතස්ස අසද්ධම්මස්ස පටිසෙවනත්ථාය උබ්භක්ඛකඅධොජාණුමණ්ඩලගහණං[3] සාදියති, ආපත්ති ථුල්ලච්චයස්සා**"ති වුත්තං. එත්ථ ච **අසද්ධම්මොති** කායසංසග්ගො වෙදිතබ්බො, න මෙථුනධම්මො. න හි මෙථුනස්ස සාමන්තා ථුල්ලච්චයං හොති. "විඤ්ඤූ පටිබලො කායසංසග්ගං සමාපජ්ජිතු"න්ති වචනම්පි චෙත්ථ සාධකං.

"තිස්සිත්ථියො මෙථුනං තං න සෙවෙ
තයො පුරිසෙ තයො ච අනරියපණ්ඩකෙ,
න චාචරෙ මෙථුනං බ්‍යඤ්ජනස්මිං
ඡෙජ්ජා[4] සියා මෙථුනධම්මපච්චයා,
පඤ්හා මෙසා කුසලෙහි චින්තිතා"ති.

ඉමාය **පරිවාරෙ** වුත්තාය සෙදමොචකගාථාය විරුජ්ඣතීති චෙ? න; මෙථුනධම්මස්ස පුබ්බභාගත්තා. **පරිවාරෙයෙව** හි "මෙථුනධම්මස්ස පුබ්බභාගො ජානිතබ්බො"ති "වණ්ණො අවණ්ණො කායසංසග්ගො

---

1. සෑ. & සී. I. හත්ථග්ගහණං. 2. සෑ. කුප්පරං.
3. සෑ. සී. I. උබ්භක්ඛකං අධොජාණුමණ්ඩලං ගහණං. 4. සෑ. ඡෙජ්ජං.

දුවඩ්ඪුල්ලවා වා අත්තකාමපාරිචරියා ගමනුප්පාදන"න්ති එවං සුක්ක
විසට්ඨිආදීනි පඤ්ච සික්ඛාපදානි මෙථුනධම්මස්ස පුබ්බභාගොති
වුත්තානි. තස්මා කායසංසග්ගො මෙථුනධම්මස්ස පුබ්බභාගත්තා
පච්චයො හොති. ඉති ඡෙජ්ජා සියා මෙථුනධම්මපච්චයාති එත්ථ
ඉමිනා පරියායෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො. එතෙනුපායෙන සබ්බපදෙ
සුපි විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. අපිච "**සඞ්කෙතං වා ගච්ඡෙය්‍යා**"ති
එතස්ස පදභාජනෙ- **ඉත්ථං නාමං ආගච්ඡාති** එවං නාමකං ඨානං
ආගච්ඡාති අත්ථො. **අට්ඨමං වත්ථුං පරිපූරෙන්තී අස්සමණී හොතීති**
අනුලොමතො වා පටිලොමතො වා එකන්තරිකාය වා යෙන තෙන
නයෙන අට්ඨමං වත්ථුං පරිපූරෙන්තී යෙව අස්සමණී හොති; යා පන
එකං වා වත්ථුං සත්ත වා වත්ථූනි සතක්ඛත්තුම්පි පූරෙති, නෙව අස්ස
මණී හොති. ආපන්නා ආපත්තියො දෙසෙත්වා මුච්චති. අපි චෙත්ථ ගණ
නූපිකා ආපත්ති වෙදිතබ්බා. වුත්තං හෙතං "අත්ථාපත්ති දෙසිතා
ගණනූපිකා, අත්ථාපත්ති දෙසිතා න ගණනූපිකා"ති. තත්‍රායං
විනිච්ඡයො: ඉදානි නාපජ්ජිස්සාමීති ධුරනික්ඛෙපං කත්වා දෙසිතා
ගණනූපිකා දෙසිතගණනං උපෙති. පාරාජිකස්ස අඞ්ගං න හොති.
තස්මා යා එකං ආපන්නා ධුරනික්ඛෙපං කත්වා දෙසෙත්වා පුන කිලෙස
වසෙන ආපජ්ජති, පුන දෙසෙති. එවං අට්ඨ වත්ථූනි පූරෙන්තීපි පාරා
ජිකා න හොති. යා පන ආපජ්ජිත්වා පුනපි අඤ්ඤං වත්ථුං ආපජ්ජිස්සා
මීති සඋස්සාහාව දෙසෙති, තස්සා සා ආපත්ති න ගණනූපිකා. දෙසි
තාපි අදෙසිතා හොති. දෙසිතගණනං න ගච්ඡති. පාරාජිකස්සෙව
අඞ්ගං හොති. අට්ඨමෙ වත්ථුම්හි පරිපුණ්ණමත්තෙ පාරාජිකා හොති.
සෙසං උත්තානමෙවාති. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං: කායවාචාචිත්තතො
ච සමුට්ඨාති. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං.
කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුවෙදනන්ති.

චතුත්ථපාරාජිකසික්ඛාපදං සමත්තං වණ්ණනාක්කමෙනාති.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො අට්ඨ පාරාජිකා ධම්මාති භික්ඛු ආරබ්භ
පඤ්ඤත්තා සාධාරණා චත්තාරො ඉමෙ ච චත්තාරොති එවං පාති
මොක්ඛුද්දෙසමග්ගෙන උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො අට්ඨ පාරාජිකා
ධම්මාති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො. සෙසං මහාවිභඞ්ගෙ වුත්තනය
මෙවාති.

**සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය භික්ඛුනීවිභඞ්ගෙ
පාරාජිකකණ්ඩවණ්ණනා නිට්ඨිතා.**

පාරාජිකානන්තරස්ස-අයං දානි භවිස්සති,
සඞ්ඝාදිසෙසකණ්ඩස්ස-අනුත්තානත්‍ථවණ්ණනා.

2. 2.-2. 1.

උද්දොසිතන්ති භණ්ඩසාලා; **මායො එවං අවචාති** අය්‍යො මා එවං අවච; **අපි නාය්‍යාති**[1] අපි නු අය්‍යා; **අවචාවදථාති** අතික්කමිත්වා වදථ; අක්කොසථාති වුත්තං හොති. **උස්සයවාදිකාති** මානුස්සයවසෙන කොධුස්සයවසෙන විවදමානා; යස්මා පන සා අත්‍ථතො අට්ටකාරිකා හොති, තස්මා "උස්සයවාදිකා නාම **අට්ටකාරිකා වුච්චතී**"ති පදභාජනෙ වුත්තං. අට්ටො ච **අට්ටොති** වොහාරිකවිනිච්ඡයො වුච්චති, යං පබ්බජිතා අධිකරණන්තිපි වදන්ති. **දුතියං වා පරියෙසෙය්‍යාති** සක්ඛිං වා සහායං වා පරියෙසති, දුක්කටං. **ගච්ඡති වාති** උපස්සයතො වා ගාමං, භික්ඛාචාරමග්ගතො වා, යත්‍ථ ඨිතාය 'අට්ටං කරිස්සාමී'ති චිත්තං උප්පජ්ජති, තතො වොහාරිකානං සන්තිකං ගච්ඡන්තියා පදවාරෙ පදවාරෙ දුක්කටං. **එකස්ස ආරොචෙතීති** ද්වීසු ජනෙසු යස්ස කස්සචි එකස්ස කථං යො කොචි වොහාරිකානං ආරොචෙති; **දුතියස්ස ආරොචෙතීති** එත්‍ථාපි එසෙව නයො.

අයං පනෙත්‍ථ අසම්මොහත්‍ථාය විත්‍ථාරකථා:- යත්‍ථ කත්‍ථචි අන්තමසො භික්ඛුනුපස්සයං ආගතෙපි වොහාරිකෙ දිස්වා භික්ඛුනී අත්තනො කථං ආරොචෙති, භික්ඛුනියා දුක්කටං. උපාසකො අත්තනො කථං ආරොචෙති, භික්ඛුනියා ථුල්ලච්චයං. පඨමං උපාසකො අත්තනො කථං ආරොචෙති, භික්ඛුනියා දුක්කටං. අථ සා අත්තනො කථං ආරොචෙති, ථුල්ලච්චයං. භික්ඛුනී උපාසකං වදති 'මමඤ්ච තවඤ්ච[2] කථං ත්වංයෙව ආරොචෙහී'ති. සො අත්තනො වා කථං පඨමං ආරොචෙතු භික්ඛුනියා වා, පඨමාරොචනෙ දුක්කටං. දුතියාරොචනෙ ථුල්ලච්චයං. උපාසකො භික්ඛුනිං වදති 'මමං ච තවඤ්ච[3] කථං ත්වංයෙව ආරොචෙහී'ති, එත්‍ථාපි එසෙව නයො. භික්ඛුනී කප්පියකාරෙන කථාපෙති; තත්‍ථ කප්පියකාරකො වා භික්ඛුනියා කථං පඨමං ආරොචෙතු, ඉතරො වා අත්තනො කථං, කප්පියකාරකො වා උභින්නම්පි කථං, ඉතරො වා උභින්නම්පි කථං ආරොචෙතු, යථා වා තථා වා ආරොචියමානෙ භික්ඛුනියා දුක්කටං. දුතියෙ ථුල්ලච්චයං. යථා වා තථා වා ආරොචිතං පන උභින්නම්පි කථං සුත්වා වොහාරිකෙහි විනිච්ඡයෙ කතෙ අට්ටපරියොසානං නාම හොති. තස්මිං අට්ටපරියොසානෙ භික්ඛුනියා ජයෙපි පරාජයෙපි සඞ්ඝාදිසෙසො. සචෙ පන ගහිතං අධිකරණං හොති සුතපුබ්බං වොහාරිකෙහි, අථ තෙ භික්ඛුනිඤ්ච අට්ටකාරකඤ්ච දිස්වාව 'තුම්හාකං කථනකිච්චං නත්‍ථි, ජානාම මයං එත්‍ථා'ති සයමෙව විනිච්ඡිනිත්වා දෙන්ති, එවරූපෙ අට්ටපරියොසානෙපි භික්ඛුනියා අනාපත්ති.

---

1. ස්‍යා. අපිනය්‍යාති 2, 3. ස්‍යා, මම ච තව ච.

පඨමං ආපත්ති එතස්සාති පඨමාපත්තිකො; වීතික්කමක්ඛණෙයෙව ආපජ්ජිතබ්බාති අත්ථො. තං **පඨමාපත්තිකං**. පදභාජනෙ පන අධිප්පායමත්තං දස්සෙතුං **සහවත්ථුජ්ඣාචාරා ආපජ්ජති අසමනුභාසනායාති** වුත්තං. අයං හෙත්ථ අත්ථො: සහවත්ථුජ්ඣාචාරායං භික්ඛුනී ආපජ්ජති. න තතියාය සමනුභාසනාය. අයං පඨමමෙව සහවත්ථුජ්ඣාචාරෙන ආපජ්ජිතබ්බත්තා පඨමාපත්තිකොති. භික්ඛුනිසඞ්ඝතො නිස්සාරෙතීති නිස්සාරණීයො; තං **නිස්සාරණීයං**. පදභාජනෙ පන අධිප්පායමත්තං දස්සෙතුං **සඞ්ඝම්හා නිස්සාරීයතීති** වුත්තං. තත්ථ යං ආපන්නා භික්ඛුනිසඞ්ඝතො නිස්සාරීයති, සො නිස්සාරණීයොති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. න හි සො එව ධම්මො සඞ්ඝම්හා කෙනචි නිස්සාරීයති, තෙන පන ධම්මෙන භික්ඛුනී නිස්සාරීයති, තස්මා සො නිස්සාරෙතීති නිස්සාරණීයො. **ආකඩ්ඪියමානා ගච්ඡතීති** අට්ටකාරක මනුස්සෙහි සයං වා ආගන්ත්වා දූතං වා පෙසෙත්වා එහීති වුච්චමානා වොහාරිකානං සන්තිකං ගච්ඡති, තතො අට්ටකාරකො අත්තනො වා කථං පඨමං ආරොචෙතු භික්ඛුනියා වා, නෙව පඨමාරොචනෙ දුක්කටං. න දුතියාරොචනෙ ථුල්ලච්චයං. සචෙ අමච්චෙහි විනිච්ඡිත්වා කතෙ අට්ටපරියොසානෙපි අනාපත්තියෙව. සචෙපි අට්ටකාරකො භික්ඛුනිං වදති, 'මමඤ්ච තවඤ්ච කථං ත්වමෙව කථෙහී'ති; තං කථෙන්තියාපි කථං සුත්වා කතෙ අට්ටපරියොසානෙපි අනාපත්තියෙව. **රක්ඛං**[1] **යාචතීති** ධම්මිකං රක්ඛං යාචති, අනාපත්ති. ඉදානි යථා යාචිතා රක්ඛා ධම්මිකා හොති, තං දස්සෙතුං **අනොදිස්ස ආචික්ඛතීති** ආහ.

තත්ථ අතීතං ආරබ්භ අත්ථි ඔදිස්ස ආචික්ඛනා. අත්ථි අනොදිස්ස ආචික්ඛනා. අනාගතං ආරබ්භාපි අත්ථි ඔදිස්ස ආචික්ඛනා. අත්ථි අනොදිස්ස ආචික්ඛනා. කථං අතීතං ආරබ්භ ඔදිස්ස ආචික්ඛනා හොති? භික්ඛුනිඋපස්සයෙ ගාමදාරකා ධුත්තාදයො වා යෙ කෙචි අනාචාරං වා ආචරන්ති, රුක්ඛෙ වා ඡින්දන්ති, ඵලාඵලං වා හරන්ති පරික්ඛාරෙ වා අච්ඡින්දන්ති, භික්ඛුනී වොහාරිකෙ උපසඞ්කමිත්වා 'අම්හාකං උපස්සයෙ ඉදං නාම කත'න්ති වදති, 'කෙනා'ති වුත්තෙ 'අසුකෙන ච අසුකෙන චා'ති ආචික්ඛති. එවං අතීතං ආරබ්භ ඔදිස්ස[2] ආචික්ඛනා හොති. සා න වට්ටති. තඤ්ච සුත්වා තෙ වොහාරිකා තෙසං දණ්ඩං කරොන්ති, සබ්බං භික්ඛුනියා ගීවා හොති. දණ්ඩං ගණ්හිස්සන්තීති අධිප්පායෙපි සති ගීවායෙව හොති. සචෙ පනස්ස දණ්ඩං ගණ්හථාති වදති, පඤ්චමාසකමත්තෙන ගහිතෙ පාරාජිකං හොති. කෙනාති වුත්තෙ පන 'අසුකෙනාති වත්තුං අම්හාකං න වට්ටති. තුම්හෙයෙව ජානිස්සථ. කෙවලං හි මයං රක්ඛං යාචාම. තං නො දෙථ. අවහටභණ්ඩං ච ආහරාපෙථා'ති වත්තබ්බං. එවං අනොදිස්සාචික්ඛනා හොති. සා වට්ටති. එවං වුත්තෙ සචෙපි තෙ වොහාරිකා කාරකෙ ගවෙසෙත්වා තෙසං දණ්ඩං කරොන්ති, සබ්බසාපතෙය්‍යෙපි ගහිතෙ[3] භික්ඛුනියා,

1. සයා, ආරක්ඛං. 2. සයා, උද්දිස්ස. 3. සයා, සබ්බං සාපතෙය්‍යම්පි ගහිතං

නෙව ගීවා. න ආපත්ති. පරික්ඛාරං හරන්තෙ දිස්වා තෙසං අනත්ථකාමතාය චොරා චොරාති වත්තුම්පි න වට්ටති. එවං වුත්තෙපි යං තෙසං දණ්ඩං කරොන්ති, සබ්බම්පි භික්ඛුනියා ගීවා හොති. අත්තනො වචනකරං පන 'ඉමිනා මෙ පරික්ඛාරො ගහිතො. තං ආහරාපෙහි. මා චස්ස දණ්ඩං කරොහී'ති වත්තුං වට්ටති. දාසදාසීවාපිආදීනං අත්ථාය අට්ටං කරොන්ති, අයං අකප්පියඅට්ටො නාම, න වට්ටති. කථං අනාගතං ආරබ්භ ඔදිස්සාචික්ඛනා හොති? වුත්තනයෙනෙව පරෙහි අනාචාරාදීසු කතෙසු භික්ඛුනී වොහාරිකෙ එවං වදති: 'අම්හාකං උපස්සයෙ ඉදඤ්ච ඉදඤ්ච කරොන්ති. රක්ඛං නො දෙථ, ආයතිං අකරණත්ථායා'ති. 'කෙන එවං කත'න්ති වුත්තෙ ච, 'අසුකෙන ච අසුකෙන චා'ති ආචික්ඛති, එවං අනාගතං ආරබ්භ ඔදිස්ස ආචික්ඛනා හොති. සාපි න වට්ටති. තෙසං හි දණ්ඩෙ කතෙ පුරිමනයෙනෙව සබ්බං භික්ඛුනියා ගීවා. සෙසං පුරිමසදිසමෙව. සචෙ පන වොහාරිකා භික්ඛුනිඋපස්සයෙ එවරූපං අනාචාරං කරොන්තානං ඉමං නාම දණ්ඩං කරොමාති භෙරිං චරාපෙත්වා ආණාය අතිට්ඨමානෙ පරියෙසිත්වා දණ්ඩෙන්ති, භික්ඛුනියා නෙව ගීවා, න ආපත්ති. යො චායං භික්ඛුනීනං වුත්තො, භික්ඛූනම්පි එසෙව නයො. භික්ඛුනොපි හි ඔදිස්සාචික්ඛනා න වට්ටති. යං තථා ආචික්ඛිතෙ දණ්ඩං කරොන්ති, සබ්බං ගීවා හොති. වුත්තනයෙනෙව දණ්ඩං ගණ්හාපෙන්තස්ස පාරාජිකං. යො පන දණ්ඩං කරිස්සන්තීති ජානන්තොපි අනොදිස්ස කථෙති, තෙ ච පරියෙසිත්වා දණ්ඩං කරොන්තියෙව, න දොසො. විහාරසීමාය රුක්ඛාදීනි ඡින්දන්තානං වාසිඵරසුආදීනි ගහෙත්වා පාසාණෙහි කොට්ටෙන්ති,[1] න වට්ටති. සචෙ ධාරා භිජ්ජති, කාරාපෙත්වා දාතබ්බා. උපධාවිත්වා තෙසං පරික්ඛාරෙ ගණ්හන්ති, තම්පි න කාතබ්බං. ලහුපරිවත්තං හි චිත්තං. ථෙය්‍යචෙතනාය උප්පන්නාය මූලච්ඡෙජ්ජම්පි ගච්ඡෙය්‍ය. සෙසං උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සත්තරසකෙ පඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 2.

දුතියෙ—**චරභණ්ඩන්ති** මුත්තාමණිවෙළුරියාදි මහග්ඝං භණ්ඩං; **අනපලොකෙත්වාති** අනාපුච්ඡිත්වා; **ගණං වාති** මල්ලගණභට[2]පුත්තගණාදිකං; **පූගන්ති** ධම්මගණං;. **සෙණීති** ගන්ධිකසෙණිදුස්සිකසෙණිආදිකං; යත්ථ යත්ථ හි රාජානො ගණාදීනං ගාමනිගමෙ නිය්‍යාතෙන්ති 'තුම්හෙව එත්ථ අනුසාසථා'ති, තත්ථ තත්ථ තෙ එව ඉස්සරා හොන්ති. තස්මා තෙ සන්ධාය ඉදං වුත්තං. එත්ථ ච රාජානං වා ගණාදිකෙ වා ආපුච්ඡිත්වාපි භික්ඛුනිසඞ්ඝො ආපුච්ඡිතබ්බොව. **ඨපෙත්වා**

1, සෑ. කොට්ටෙතුං. 2, සෑ. හදී.

කප්පන්ති තිත්ථියෙසු වා අඤ්ඤභික්ඛුනීසු වා පබ්බජිතපුබ්බං කප්ප ගතිකං ඨපෙත්වාති. සෙසං උත්තානමෙව. චොරිවුට්ඨාපනසමුට්ඨානං. කෙනචි කරණීයෙන පක්කන්තාසු භික්ඛුනීසු ආගන්ත්වා ඛණ්ඩසීමං යථානිසින්නට්ඨානෙ යෙව අත්තනො නිස්සිතකපරිසාය සද්ධිං උට්ඨා පෙන්තියා වාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. ඛණ්ඩසීමං වා නදිං වා ගන්ත්වා වුට්ඨාපෙන්තියා කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. අනාපුච්ඡා වුට්ඨා පනවසෙන කිරියාකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්ති වජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති

දුතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 3.

තතියෙ—**පරික්ඛෙපං අතික්කාමෙන්තියා**ති එත්ථ එකං පාදං අතික්කාමෙන්තියා ථුල්ලච්චයං. දුතියෙ අතික්කන්තමත්තෙ සඞ්ඝාදි සෙසො. **අපරික්ඛිත්තස්ස ගාමස්ස උපචාර**න්ති එත්ථ පරික්ඛෙ පාරහට්ඨානං එකෙන පාදෙන අතික්කමති, ථුල්ලච්චයං. දුතියෙන අතික්කන්තමත්තෙ සඞ්ඝාදිසෙසො. අපි චෙත්ථ එකගාමතො නික්ඛ මන්තියා ගාමන්තරපච්චයා අනාපත්ති. නික්ඛමිත්වා පන ගාමන්තරං ගච්ඡන්තියා පදවාරෙ පදවාරෙ දුක්කටං. එකෙන පාදෙන ඉතරස්ස ගාමස්ස පරික්ඛෙපෙ වා උපචාරෙ වා අතික්කන්තමත්තෙ ථුල්ලච්චයං. දුතියෙන අතික්කන්තමත්තෙ සඞ්ඝාදිසෙසො. තතො නික්ඛමිත්වා පුන සකං ගාමං පවිසන්තියාපි එසෙව නයො. සචෙ පන ඛණ්ඩපාකාරෙන වා වතිච්ඡිද්දෙන වා භික්ඛුනිවිහාරභූමිං යෙව සක්කා හොති පවිසිතුං, එවං පවිසමානා කප්පියභූමිං නාම පවිට්ඨා හොති. තස්මා වට්ටති. සචෙපි හත්ථිපිට්ඨිආදීහි වා ඉද්ධියා වා පවිසති, වට්ටති යෙව. පදසා ගමනමෙව හි ඉධාධිප්පෙතං. තෙනෙව **පඨමං පාදං අතික්කාමෙන්තියා**ති ආදිමාහ. ද්වෙ ගාමා භික්ඛුනිවිහාරෙන සම්බද්ධවතිකා හොන්ති. යස්මිං ගාමෙ භික්ඛුනිවිහාරො, තත්ථ පිණ්ඩාය චරිත්වා පුන විහාරං පවිසිත්වා සචෙ විහාරමජ්ඣෙන ඉතරස්ස ගාමස්ස මග්ගො අත්ථි, ගන්තුං වට්ටති. තතො පන ගාමතො තෙනෙව මග්ගෙන පච්චාගන්තබ්බං. සචෙ පන ගාමද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා ආගච්ඡති, පුරිමනයෙනෙව ආපත්තිභෙදො වෙදිතබ්බො. සකගාමතො කෙනචි කරණීයෙන භික්ඛුනීහි සද්ධිං නික්ඛන්තාය පුන පවිසනකාලෙ හත්ථී වා මුච්චති, උස්සාරණා වා හොති, ඉතරා භික්ඛුනියො සහසා ගාමං පවිසන්ති, යාව අඤ්ඤා භික්ඛුනී, ආගච්ඡති, තාව බහිද්වාරෙ[1] ඨාතබ්බං. සචෙ න ආගච්ඡති, දුතියිකා භික්ඛුනී පක්කන්තා නාම හොති, පවිසිතුං වට්ටති. පුබ්බෙ මහාගාමො හොති, මජ්ඣෙ භික්ඛුනිවිහාරො, පච්ඡා තං ගාමං චත්තාරො ජනා ලභිත්වා විසුං විසුං වතිපරික්ඛෙපං කත්වා විභජිත්වා භුඤ්ජන්ති, විහාරතො එකං ගාමං ගන්තුං වට්ටති. තතො අපරං ගාමං ද්වාරෙන වා වතිච්ඡිද්දෙන වා පවිසිතුං න වට්ටති. පුන විහාරමෙව

1. මු. බහිගාමිවාරෙ.

පච්චාගන්තුං වට්ටති. කස්මා? විහාරස්ස චතුගාමසාධාරණත්තා. **අන්තරවාසකො තෙමියතීති** යත්ථ යථා තිමණ්ඩලපටිච්ඡාදනං හොති, එවං නිවත්ථාය භික්ඛුනියා වස්සකාලෙ තිත්ථෙන වා අතිත්ථෙන වා ඔතරිත්වා යත්ථ කත්ථචි උත්තරන්තියා එකඞ්ගුලමත්තම්පි අන්තරවාසකො තෙමියති; සෙසං නදීලක්ඛණං නදීනිමිත්තකථාය ආවි භවිස්සති. එවරූපං නදිං තිත්ථෙන වා අතිත්ථෙන වා ඔතරිත්වා උත්තරණකාලෙ පඨමං පාදං උද්ධරිත්වා තීරෙ ඨපෙන්තියා ථුල්ලච්චයං. දුතියපාදුද්ධාරෙ සඞ්ඝාදිසෙසො. සෙතුනා ගච්ඡති, අනාපත්ති. පදසා ඔතරිත්වා උත්තරණකාලෙ සෙතුං ආරොහිත්වා උත්තරන්තියාපි අනාපත්ති. සෙතුනා පන ගන්ත්වා උත්තරණකාලෙ පදසා ගච්ඡන්තියා ආපත්ති යෙව. යානනාවාආකාසගමනාදීසුපි එසෙව නයො. ඔරිමතීරතො පන පරතීරමෙව අක්කමන්තියා අනාපත්ති. රජනකම්මත්ථං ගන්ත්වා දාරුසංකඩ්ඪනාදිකිච්චෙන ද්වෙ තිස්සො උභයතීරෙසු විචරන්ති, වට්ටති. සචෙ පනෙත්ථ කාචි කලහං කත්වා ඉතරං තීරං ගච්ඡති, ආපත්ති. ද්වෙ එකතො උත්තරන්ති, එකා මජ්ඣෙ නදියං කලහං කත්වා නිවත්තිත්වා ඔරිමතීරමෙව ආගච්ඡති. ආපත්ති. ඉතරිස්සා පන අයං පක්කන්තට්ඨානෙ ඨිතා හොති. තස්මා පරතීරං ගච්ඡන්තියාපි අනාපත්ති. නහායිතුං වා පාතුං වා ඔතිණ්ණා තමෙව තීරං පච්චුත්තරති, අනාපත්ති. **සහ අරුණුග්ගමනාති** එත්ථ සචෙ සජ්ඣායං වා අඤ්ඤං වා කිඤ්චි කම්මං කුරුමානා පුරෙ අරුණෙ යෙව දුතියිකාය සන්තිකං ආගමිස්සාමීති ආභොගං කරොති, අජානන්තියා යෙව චස්සා අරුණො උග්ගච්ඡති, අනාපත්ති. අථ පන යාව අරුණුග්ගමනා ඉධෙව භවිස්සාමීති වා අනාභොගෙන වා විහාරස්ස එකදෙසෙ අච්ඡති, දුතියිකාය හත්ථපාසං න ඔතරති, අරුණුග්ගමනෙ සඞ්ඝාදිසෙසො. හත්ථපාසො එව හි ඉධ පමාණං. හත්ථපාසාතික්කමෙ එකගබ්භොපි න රක්ඛති. **අගාමකෙ අරඤ්ඤෙති** එත්ථ 'නික්ඛමිත්වා බහි ඉන්දඛීලා සබ්බමෙතං අරඤ්ඤ'න්ති එවං වුත්තලක්ඛණමෙව අරඤ්ඤං. තං පනෙතං කෙවලං ගාමාභාවෙන අගාමකන්ති වුත්තං. න විඤ්ඣාටවිසදිසතාය. තාදිසෙ අරඤ්ඤෙ ඔක්කන්තෙ දස්සනූපචාරෙ විජහිතෙ සචෙපි සවණූපචාරො අත්ථි, ආපත්ති. තෙනෙව වුත්තං අට්ඨකථායං "සචෙ භික්ඛුනීසු මහාබොධිඅඞ්ගණං පවිසන්තීසු එකා බහි තිට්ඨති, තස්සාපි ආපත්ති. ලොහපාසාදං පවිසන්තීසුපි පරිවෙණං පවිසන්තීසුපි එසෙව නයො. මහාචෙතියං වන්දමානාසුපි[1] එකා උත්තරද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා ගච්ඡති තස්සාපි ආපත්ති. ථූපාරාමං පවිසන්තීසු එකා බහි තිට්ඨති, තස්සාපි ආපත්ති"ති. එත්ථ ච දස්සනූපචාරො නාම යත්ථ ඨිතං දුතියිකා පස්සති. සචෙ පන සාණිපාකාරන්තරිකාපි හොති, දස්සනූපචාරං විජහති නාම. සවණූපචාරො නාම යත්ථ ඨිතා මග්ගමූළ්හසද්දෙන විය ධම්මසවණාරොචනසද්දෙන විය ච අය්යෙති සද්දායන්තියා සද්දං සුණාති. අජ්ඣොකාසෙ දූරෙපි දස්සනූපචාරො නාම හොති.

1 [illegible]

සො එවරූපෙ සඤ්ඤුපචාරෙ විජහිතෙ න රක්ඛති. විජහිතමත්තෙනෙව ආපත්ති සඞ්ඝාදිසෙසස්ස. එකා මග්ගං ගච්ඡති. ඔහීයති, සඋස්සාහා ච හුත්වා ඉදානි පාපුණිස්සාමීති අනුබන්ධති, අනාපත්ති. සචෙ පුරිමායො අඤ්ඤෙන මග්ගෙන ගච්ඡන්ති, පක්කන්තා නාම හොන්ති. අනාපත්තියෙව. ද්වින්නං ගච්ඡන්තීනං එකා අනුබන්ධිතුං අසක්කොන්තී 'ගච්ඡතු අය'න්ති ඔහීයති, ඉතරාපි 'ඔහීයතු අය'න්ති, ගච්ඡති, ද්වින්නම්පි ආපත්ති; සචෙ පන ගච්ඡන්තීසු පුරිමාපි අඤ්ඤං මග්ගං ගණ්හාති,[1] පච්ඡිමාපි අඤ්ඤං, එකා එකිස්සා පක්කන්තට්ඨානෙ තිට්ඨති. ද්වින්නම්පි අනාපත්ති. පක්ඛසඞ්කන්තා වාති තිත්ථායතනං සඞ්කන්තා. සෙසං උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

තතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 4.

චතුත්ථෙ–**පාදපීඨං** නාම ධොතපාදට්ඨපනකං; **පාදකඨලිකා** නාම අධොතපාදට්ඨපනකං; **අනඤ්ඤාය ගණස්ස ඡන්දන්ති** තස්සෙව කාරකගණස්ස ඡන්දං අජානිත්වා; **වත්තෙ වත්තන්තියාති** තෙචත්තාලීසප්පභෙදෙ නෙත්ථාරවත්තෙ වත්තමානාය; සෙසං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං: කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 5.

පඤ්චමෙ–**එකතො අවස්සුතොති** එත්ථ "භික්ඛුනියා අවස්සුතභාවො දට්ඨබ්බො"ති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **මහාඅට්ඨකථායං** පනෙතං න වුත්තං. තං පාළියා සමෙති. සෙසං උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං.[2] අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 6.

ඡට්ඨෙ–**යතො ත්වන්ති** යස්මා ත්වං; **උය්‍යොජෙති ආපත්ති දුක්කටස්සාති** ආදිකා සඞ්ඝාදිසෙසපරියොසානා ආපත්තියො කස්සා හොන්තීති? උය්‍යොජිකාය. වුත්තං චෙතං **පරිවාරෙ**:-

---

1. ස්‍යා. ගච්ඡති. 2. ස්‍යා. 'වචීකම්මං' ඉති නත්ථි.

"න දෙති න පතිගණ්හාති පටිග්ගහො තෙන න විජ්ජති,
ආපජ්ජති ගරුකං න ලහුකං තඤ්ච පරිභොගපච්චයා,
පඤ්හා මෙසා කුසලෙහි චින්තිතා"ති.

අයං හි ගාථා ඉමං උය්‍යොජිකං සන්ධාය වුත්තා. ඉතරිස්සා පන ආපත්තිභෙදො පඨමසික්ඛාපදෙ විභත්තොති. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 7.

සත්තමෙ- **යාවතතියක**පදත්ථො මහාවිභඞ්ගෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. සෙසං උත්තානමෙවාති. සමනුභාසනසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 5.

අට්ඨමෙ-**කිස්මිඤ්චිදෙව අධිකරණෙති** චතුන්නං අඤ්ඤතරස්මිං; පදභාජනෙ පන කෙවලං අධිකරණවිභාගං දස්සෙතුං **අධිකරණං නාම චත්තාරි අධිකරණානීති** ආදි වුත්තං. සෙසං උත්තානමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 9.

නවමෙ- **සංසට්ඨාති** මිස්සීභූතා; **අනනුලොමිකෙනාති** පබ්බජිතානං අනනුලොමිකෙන; **කායිකවාචසිකෙන සංසට්ඨාති** ගිහීනං කොට්ටනපචනගන්ධපිංසනමාලාගන්ථනාදිනා කායිකෙන සාසනපටිසාසනාහරණසංචරිත්තාදිනා වාචසිකෙන ච සංසට්ඨා; පාපො කිත්තිසද්දො එතාසන්ති **පාපසද්දා**; පාපො ආජීවසංඛාතො සිලොකො එතාසන්ති **පාපසිලොකා**. සෙසං උත්තානමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

නවමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 10.

දසමෙ- **එවාචාරාති** එවංආචාරා; යාදිසො තුම්හාකං ආචාරො, **තාදිසාචාරාති**[1] අත්ථො. එස නයො සබ්බත්ථ. **උඤ්ඤායාති** අවඤ්ඤාය; නීචං කත්වා ජානනාය. **පරිභවෙනාති** කිං ඉමා කරිස්සන්තීති එවං

1. ස්‍යා. තාදිසා ආචාරාති.

පරිභවිත්වා ජානන්තෙන; **අක්ඛන්තියාති** අසහනතාය; කොපෙනාති අත්ථො. **වෙභස්සාති** බලවභස්සභාවෙන; අත්තමනො[1] බලප්පකාසනෙන[2] සමුත්‍රාසනෙනාති අත්ථො. **දුබ්බල්‍යාති** තුම්හාකං දුබ්බලභාවෙන; සබ්බත්ථ උක්කණ්ඨාය ච පරිභවෙන චාති එවං සම්බන්ධතො දට්ඨබ්බො. **විවිච්චථාති** විනා හොථ; සෙසං උත්තානමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

දසමසික්ඛාපදං.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො සත්තරස සඞ්ඝාදිසෙසාති එත්ථ ඡන්නං පඨමාපත්තිකානං අනන්තරා සඤ්චරිත්තං ද්වෙ දුට්ඨදොසාති ඉමානි තීණි සික්ඛාපදානි මහාවිභඞ්ගතො පක්ඛිපිත්වා නව පඨමාපත්තිකා, චතුන්නං යාවතතියකානං අනන්තරා මහාවිභඞ්ගතොපි චත්තාරො යාවතතියකෙ පක්ඛිපිත්වා අට්ඨ යාවතතියකා වෙදිතබ්බා. එවං සබ්බෙපි පාතිමොක්ඛුද්දෙසමග්ගෙන උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො සත්තරස සඞ්ඝාදිසෙසා ධම්මාති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො. සෙසං උත්තානමෙව අඤ්ඤත්‍ර පක්කමානත්තා. තං පන ඛන්ධකෙ විත්ථාරෙන වණ්ණයිස්සාමාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය භික්ඛුනීවිභඞ්ග සත්තරසකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

2. 2-3. 1.

තිංස නිස්සග්ගියා ධම්මා–භික්ඛුනීනං පකාසිතා,
යෙ තෙසං දානි භවති–අයං සංවණ්ණනාක්කමො.

ආමත්තිකාපණන්ති අමත්තානි[3] වුච්චන්ති භාජනානි; තානි යෙ වික්කිණන්ති, තෙ වුච්චන්ති ආමත්තිකා; තෙසං ආපණො=ආමත්තිකාපණො; තං වා පසාරෙස්සතීති අත්ථො. **පත්තසන්නිචයං කරෙය්‍යාති** පත්තසන්නිධිං කරෙය්‍ය; එකාහං අනධිට්ඨහිත්වා වා අවිකප්පෙත්වා වා පත්තං ඨපෙය්‍යාති අත්ථො. සෙසං මහාවිභඞ්ග වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. අයමෙව හි විසෙසො: තත්ථ දසාහං පරිහාරො. ඉධ එකාහම්පි නත්ථි. සෙසං තාදිසමෙව. ඉදම්පි කඨිනසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. අකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-3. 2.

දුතියෙ– **දුච්චොළාති** විරූපචොළා; ජිණ්ණචොළාති අත්ථො. **අපස්සාහීති** අපි අය්‍යාහි; **ආදිස්ස දින්නන්ති** සම්පත්තා භාජෙන්තූති වත්වාපි ඉදං ගණස්ස ඉදං තුම්හාකං දම්මීති වත්වා වා දාතුකම්‍යතාය

---

1. සෙ. අත්තමනො අත්තමනො. 2. සෙ. බලප්පකාසන 3. සෙ. ආමත්තා.

පාදමූලෙ ඨපෙත්වා වා දින්නාම්පි ආදිස්ස දින්නා නාම හොති. එතං සබ්බම්පි අකාලචීවරං. **අය්යාය දම්මීති** එවං පටිලද්ධං පන යථාදානෙයෙව උපනෙතබ්බං. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-3. 3.

තතියෙ- **හන්දාති** ගණ්හ; **සයං අච්ඡින්දතීති** එකා දත්වා එකං **අච්ඡින්දන්තියා** එකං නිස්සග්ගියං. බහූසු බහූනි. **සචෙ** සංහරිත්වා ඨපිතානි එකතො අච්ඡින්දති, වත්ථුගණනාය ආපත්තියො. බන්ධිත්වා ඨපිතෙසු පන එකාව ආපත්ති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. **තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං.** ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

තතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-3. 4.

චතුත්ථෙ- **කයෙනාති** මූලෙන; **න මෙ ආවුසො සප්පිනා අත්ථො තෙලෙන මෙ අත්ථොති** ඉදං කිර සා ආහටසප්පිං දත්වා තෙලම්පි ආහරිස්සතීති මඤ්ඤමානා ආහ. **විඤ්ඤාපෙත්වාති** ජානාපෙත්වා; ඉදං නාම ආහරාති යාචිත්වා වා; **තඤ්ඤෙව විඤ්ඤාපෙතීති** යං පඨමං විඤ්ඤත්තං තං ථොකං නප්පහොති, තස්මා පුන තඤ්ඤෙව විඤ්ඤාපෙතීති අත්ථො. **අඤ්ඤඤ්ච විඤ්ඤාපෙතීති** සචෙ පඨමං සප්පි විඤ්ඤත්තං, යමකං පචිතබ්බන්ති ච වෙජ්ජෙන වුත්තත්තා තෙලෙන අත්ථො හොති, තතො තෙලෙනාපි මෙ අත්ථොති එවං අඤ්ඤඤ්ච විඤ්ඤාපෙති; **ආනිසංසං දස්සෙත්වාති** සචෙ කහාපණස්ස සප්පි ආභතං හොති, ඉමිනා මූලෙන දිගුණං තෙලං ලබ්භති. තෙනාපි ච ඉදං කිච්චං නිප්ඵජ්ජති, තස්මා තෙලං ආහරාති එවං ආනිසංසං දස්සෙත්වා **විඤ්ඤාපෙතීති**. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. **ඡසමුට්ඨානං.** කිරියං.[1] නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. **අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං.** කායකම්මං. **වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.**

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

---

2. 2-3. 5.

පඤ්චමෙ- න මෙ සික්ඛමානෙනාති ඉදං කිර සා 'කුලධීතා අයං අද්ධා එවං වුත්තා ඉදං තෙලං ඨපෙත්වා සප්පිම්පි මෙ අත්තනො කුල

---

1. ස්‍යා. කිරියාකිරියං.

සරා ආහරිස්සතී'ති මඤ්ඤමානා ආහ. **චෙතාපෙත්වා**ති ජානාපෙත්වා[1] ඉච්චෙව අත්ථො. සෙසං සබ්බත්ථ[2] චතුත්ථසදිසමෙවාති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

2. 2-3. 6.

ඡට්ඨෙ- **ඡන්දකෙනා**ති 'ඉදං නාම ධම්මකිච්චං කරිස්සාම. යං සක්කොථ, තං දෙථා'ති එවං පරෙසං ඡන්දඤ්ච රුචිඤ්ච උප්පාදෙත්වා ගහිතපරික්ඛාරස්සෙතං අධිවචනං; **අඤ්ඤදත්ථිකෙනා**ති අඤ්ඤස්සත්ථාය දින්නෙන; **අඤ්ඤුද්දිසිකෙනා**ති අඤ්ඤං උද්දිසිත්වා දින්නෙන; **සඞ්ඝිකෙනා**ති සඞ්ඝස්ස පරිච්චත්තෙන; **සෙසකං උපනෙතී**ති යදත්ථාය දින්නො, තං චෙතාපෙත්වා අවසෙසං අඤ්ඤස්සත්ථාය උපනෙති; **සාමිකෙ අපලොකෙත්වා**ති 'තුම්හෙහි චීවරත්ථාය දින්නො, අම්හාකඤ්ච චීවරං අත්ථි. තෙලාදීහි පන අත්ථො'ති එවං ආපුච්ඡිත්වා උපනෙති. **ආපදාසූ**ති තථාරූපෙසු උපද්දවෙසු; භික්ඛුනියො විහාරං ඡඩ්ඩෙත්වා පක්කමන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු, යං වා තං වා චෙතාපෙතුං වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

2. 2-3. 7.

සත්තමෙ- **සඤ්ඤාචිකෙනා**ති සයං යාචිතකෙන; එතදෙවෙත්ථ නානාකරණං. සෙසං ඡට්ඨසදිසමෙවාති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

2. 2-3. 8.

අට්ඨමෙ- **මහාජනිකෙනා**ති ගණස්ස පරිච්චත්තෙන; එතදෙවෙත්ථ නානාකරණං.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

2. 2-3. 9.

නවමසික්ඛාපදෙ- **සඤ්ඤාචිකෙනා**ති ඉදං පදං ඉතො අධිකතරං.

නවමසික්ඛාපදං.

2. 2-3. 10.

දසමෙ- **පරිවෙණං උන්ද්‍රියතී**ති පරිවෙණං විනස්සති; පරිපතතීති අත්ථො. ඉදඤ්ච පදං **පුග්ගලිකෙ සඤ්ඤාචිකෙනා**ති ඉදඤ්ච එත්තකමෙව නානාකරණං. සෙසං පුබ්බසදිසමෙවාති.

දසමසික්ඛාපදං.

1. සී. මු. විඤ්ඤාපෙත්වා ජානාපෙත්වා, 2. ස්‍යා. සබ්බං.

2. 2-3. 11.

එකාදසමෙ- **ගරුපාපුරණ**න්ති සීතකාලෙ පාපුරණං; **චතුක්කංසපරම**න්ති එත්ථ කංසො නාම චතුක්කහාපණිකො හොති; තස්මා පදභාජනෙ **සොළසකහාපණග්ඝනක**න්ති වුත්තං.

එකාදසමසික්ඛාපදං.

---

2. 2.-3. 12.

ද්වාදසමෙ- **ලහුපාපුරණ**න්ති උණ්හකාලෙ පාපුරණං; සෙසං සික්ඛාපදද්වයෙපි උත්තානත්ථමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ද්වාදසමසික්ඛාපදං.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො තිංස නිස්සග්ගියා පාචිත්තියා ධම්මාති එත්ථ මහාවිභඞ්ගෙ චීවරවග්ගතො ධොවනඤ්ච පටිග්ගහණඤ්චාති ද්වෙ සික්ඛාපදානි අපනෙත්වා අකාලචීවරං කාලචීවරන්ති අධිට්ඨහිත්වා විභජිතසික්ඛාපදෙන ච පරිවත්තෙත්වා අච්ඡින්නචීවරෙන ච පඨමවග්ගො පූරෙතබ්බො. පුන එළකලොමවග්ගස්ස ආදිතො සත්ත සික්ඛාපදානි අපනෙත්වා සත්ත අඤ්ඤදත්ථිකාදීනි පක්ඛිපිත්වා දුතියවග්ගො පූරෙතබ්බො. තතියවග්ගතො පඨමපත්තං වස්සිකසාටිකං ආරඤ්ඤකසික්ඛාපදන්ති ඉමානි තීණි අපනෙත්වා පත්තසන්නිචයගරුපාපුරණලහුපාපුරණසික්ඛාපදෙහි තතියවග්ගො පූරෙතබ්බො. ඉති භික්ඛුනීනං ද්වාදස සික්ඛාපදානි එකතොපඤ්ඤත්තානි, අට්ඨාරස උභතොපඤ්ඤත්තානීති එවං සබ්බෙපි පාතිමොක්ඛුද්දෙසමග්ගෙන "උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො තිංස නිස්සග්ගියා පාචිත්තියා ධම්මා"ති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො. සෙසං වුත්තනයමෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය භික්ඛුනීවිභඞ්ගෙ
තිංසකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තිංසකානන්තරං ධම්මා—ඡසට්ඨිසතසඞ්ගහා,
සංගීතා යෙ අයං දානි—හොති තෙසම්පි වණ්ණනා.

2. 2.-4. 1-1.

තත්ථ **ලසුණවග්ගස්ස** තාව පඨමසික්ඛාපදෙ- **ද්වෙ තයො භණ්ඩිකෙ**ති ද්වෙ වා තයො වා පොට්ටලිකෙ; සම්පුණ්ණමිඤ්ජානමෙතං අධිවචනං. **න මත්තං ජානිත්වා**ති පමාණං අජානිත්වා; ඛෙත්තපාලස්ස වාරෙන්තස්ස වාරෙන්තස්ස බහුං ලසුණං හරාපෙසි. **අඤ්ඤතරං**

හංසයොනින්ති සුවණ්ණහංසයොනිං; **සො තාසං එකෙකන්ති** සො හංසො ජාතිස්සරො අහොසි. අථ පුබ්බසිනෙහෙන ආගන්ත්වා තාසං එකෙකං පත්තං දෙති. තං තාපනතාළනච්ඡෙදනක්ඛමං සුවණ්ණමෙව හොති. **මාගධකන්ති** මගධෙසු ජාතං; මගධරට්ඨෙ ජාතලසුණමෙව හි ඉධ ලසුණන්ති අධිප්පෙතං. තම්පි භණ්ඩිකලසුණමෙව. න එකද්විතිමිඤ්ජකං. **කුරුන්දියං** පන ජාතදෙසං අවත්වා "මාගධකං නාම භණ්ඩිකලසුණ"න්ති වුත්තං. **අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙති** එත්ථ සචෙ ද්වෙ තයො භණ්ඩිකෙ එකතොව සංඛාදිත්වා[1] අජ්ඣොහරති, එකං පාචිත්තියං. භින්දිත්වා එකෙකමිඤ්ජං ඛාදන්තියා පන පයොගගණනාය පාචිත්තියානීති. **පලණ්ඩුකාදීනං** වණ්ණෙන වා මිඤ්ජාය වා නානත්තං වෙදිතබ්බං. වණ්ණෙන තාව **පලණ්ඩුකො** නාම පණ්ඩුවණ්ණො හොති. **භඤ්ජනකො** ලොහිතවණ්ණො. **හරිතකො** හරිතපණ්ණවණ්ණො. මිඤ්ජාය පන පලණ්ඩුකස්ස එකා මිඤ්ජා හොති. භඤ්ජනකස්ස ද්වෙ. හරිතකස්ස තිස්සො. **චාව[1]ලසුණො** අමිඤ්ජකො. අඞ්කුරමත්තමෙව හි තස්ස හොති. **මහාපච්චරිආදීසු** පන "පලණ්ඩුකස්ස තීණි මිඤ්ජානි. භඤ්ජනකස්ස ද්වෙ. හරිතකස්ස එක"න්ති වුත්තං. එතෙ පලණ්ඩුකාදයො **සභාවෙ** තෙව[2] වට්ටන්ති. **සූපසම්පාකාදිසු** පන මාගධකම්පි වට්ටති. තං හි පච්චමානෙසු මුග්ගසූපාදීසු වා මච්ඡමංසවිකතියා වා තෙලාදිසු වා බදරසාළවාදිසු වා අම්බිලසාකාදීසු වා **උත්තරිභඞ්ගෙසු** වා යත්ථ කත්ථචි අන්තමසො යාගුභත්තෙපි පක්ඛිත්තං[3] වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ලසුණසික්ඛාපදං පඨමං.

---

2. 2.-4. 1-2.

දුතියෙ- **සම්බාධෙති** පටිච්ඡන්නොකාසෙ; තස්ස විභාගදස්සනත්ථං පන **උභො උපකච්ඡකා මුත්තකරණන්ති** වුත්තං. **එකම්පි ලොමන්ති** කත්තරියා වා සණ්ඩාසකෙන වා ඛුරෙන වා යෙන කෙනචි පයොගෙන එකං වා බහූනි වා සංහරාපෙන්තියා පයොගගණනාය පාචිත්තියානි. න ලොමගණනාය. **ආබාධපච්චයාති** කණ්ඩුකච්ඡුආදි ආබාධපච්චයා සංහරාපෙන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. චතුසමුට්ඨානං: කායතො කායවාචාතො කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

---

1. සී. මු. & සෲ. චාප. 2. සී. මු. සභාවෙනෙව. 3 සෲ. පක්ඛිපිතුං.

2. 2-4. 1-3.

තතියෙ- **තලඝාතකෙති** මුත්තකරණතලඝාතකෙ; **අන්තමසො උප්පලපත්තෙනාපීති** එත්ථ පත්තං තාව මහන්තං, කෙසරෙනාපි පහාරං දෙන්තියා ආපත්තියෙව. **ආබාධපච්චයාති** ගණ්ඩං වා වණං වා පහරිතුං වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං.[1] අකුසලචිත්තං. ද්විවෙදනන්ති.[2]

තලඝාතකසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 1-4.

චතුත්ථෙ- **පුරාණරාජොරොධාති**[3] පුරාණෙ ගිහිභාවෙ රඤ්ඤො ඔරොධා;[4] **චිරචිරං ගච්ඡතීති** චිරෙන චිරෙන ගච්ඡති; **ධාරෙථාති** සක්කොථ; **කස්සිදං කම්මන්ති** වුත්තෙ අනාරොචිතෙපි එතා මයි ආසඞ්කං කරිස්සන්තීති මඤ්ඤමානා එවමාහ: '**මය්හිදං කම්ම**'න්ති. **ජතුමට්ඨකෙති** ජතුනා කතෙ මට්ඨදණ්ඩකෙ; වත්ථුවසෙනෙවෙතං වුත්තං. යං කිඤ්චි පන දණ්ඩකං පවෙසෙන්තියා ආපත්තියෙව. තෙනාහ "**අන්තමසො උප්පලපත්තම්පි මුත්තකරණං පවෙසෙතී**"ති. එතම්පි ච අතිමහන්තං. කෙසරමත්තම්පි පන පවෙසෙන්තියා ආපත්තියෙව. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි තලඝාතකෙ වුත්තසදිසානෙවාති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 1-5.

පඤ්චමෙ- **අතිගම්භීරං උදකසුද්ධිකං ආදියන්තීති** අතිඅන්තො පවෙසෙත්වා උදකෙන ධොවනං කුරුමානා; **කෙසග්ගමත්තම්පි අතික්කාමෙතීති** විත්ථාරතො තතියං වා චතුත්ථං වා අඞ්ගුලිං[5] ගම්භීරතො ද්වින්නං පබ්බානං උපරි කෙසග්ගමත්තම්පි පවෙසෙන්තියා පාචිත්තියන්ති අත්ථො. වුත්තඤ්හෙතං **මහාපච්චරියං**: "එකිස්සා අඞ්ගුලියා තීණි පබ්බානි ආදාතුං න ලභති. තිණ්ණං වා චතුන්නං වා එකෙකම්පි පබ්බං ආදාතුං න ලභතී"ති. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි තලඝාතකෙ වුත්තසදිසානෙවාති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 1-6.

ඡට්ඨෙ- **භත්තවිස්සග්ගන්ති** භත්තකිච්චං; **පානීයෙන ච විධූපනෙන ච උපතිට්ඨිත්වාති** එකෙන හත්ථෙන පානීයථාලකං එකෙන බීජනිං

---

1. සී. මු. කායකම්මං වචීකම්මං. 2 සී. මු තිවෙදනං.
3. සී. මු. & I. පුරාණරාජොරොධාති. 4. සී. මු. & I. ඔරොධානි.
5. සී. මු. අඞ්ගුලං.

ගහෙත්වා බීජමානා[1] සමීපෙ ඨත්වාති අත්ථො. **අච්චාවදතීති** "පුබ්බෙපි තුම්හෙ එවං භුඤ්ජථ. අහං එවං උපට්ඨානං කරොමී"ති පබ්බජිතචාරිත්තං අතික්කමිත්වා ගෙහසිතකථං කථෙතීති අත්ථො. **යං කිඤ්චි පානීය**න්ති සුද්ධඋදකං වා හොතු, තක්කදධිමත්ථු[2]රසඛීරාදීනං වා අඤ්ඤතරං; **යා කාචි බීජනීති** අන්තමසො චීවරකණ්ණොපි; **හත්ථපාසෙ තිට්ඨති ආපත්ති පාචිත්තියස්සාති** ඉධ ඨානපච්චයාව පාචිත්තියං වුත්තං. පහාරපච්චයා පන ඛන්ධකෙ දුක්කටං පඤ්ඤත්තං. **දෙති දාපෙතීති** පානීයං වා සූපාදිං වා "ඉමං පිවථ ඉමිනා භුඤ්ජථා"ති දෙති; තාලවණ්ටං ඉමිනා බීජන්තා භුඤ්ජථාති[3] දෙති; අඤ්ඤෙන වා උභයම්පි දාපෙති; අනාපත්ති. **අනුපසම්පන්නං ආණාපෙතීති** උපතිට්ඨනත්ථං සාමණෙරිං[4] ආණාපෙති; අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 1. 7.

සත්තමෙ-භුඤ්ජිස්සාමීති පතිගණ්හාති ආපත්ති දුක්කටස්සාති ඉදං පයොගදුක්කටං නාම. තස්මා න කෙවලං පටිග්ගහණෙයෙව හොති, පතිගණ්හිත්වා පන[5] අඤ්ඤතො[6] ආහරණෙපි සුක්ඛාපනෙපි වද්දලිදිවසෙ භජ්ජනත්ථාය උද්ධනසජ්ජනෙපි කපල්ලසජ්ජනෙපි දබ්බිසජ්ජනෙපි දාරූනි ආදාය අග්ගිකරණෙපි කපල්ලම්හි ධඤ්ඤපක්ඛිපනෙපි දබ්බියා සඞ්ඝට්ටනෙසුපි කොට්ටනත්ථං උදුක්ඛලමුසලාදිසජ්ජනෙසුපි කොට්ටනපප්ඵොටනධොවනාදීසුපි, යාව මුඛෙ ඨපෙත්වා අජ්ඣොහරණත්ථං දන්තෙහි සංඛාදති, තාව සබ්බපයොගෙසු දුක්කටානි. අජ්ඣොහාරකාලෙ පන අජ්ඣොහාරගණනාය පාචිත්තියානි. එත්ථ ච විඤ්ඤත්ති චෙව භොජනඤ්ච පමාණං. තස්මා සයං විඤ්ඤාපෙත්වා අඤ්ඤාය භජ්ජනකොට්ටනපචනාදීනි කාරාපෙත්වා භුඤ්ජන්තියාපි ආපත්ති. අඤ්ඤාය විඤ්ඤාපෙත්වා සයං භජ්ජනාදීනි කත්වා භුඤ්ජන්තියාපි ආපත්ති. **මහාපච්චරියං** පන වුත්තං "ඉදං ආමකධඤ්ඤං නාම මාතරම්පි විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජන්තියා පාචිත්තියමෙව. අවිඤ්ඤත්තියා ලද්ධං සයං[7] වා භජ්ජනාදීනි කත්වා වා කාරාපෙත්වා වා භුඤ්ජන්තියා දුක්කටං. අඤ්ඤාය විඤ්ඤත්තියා ලද්ධං සයං වා භජ්ජනාදීනි කත්වා තාය වා කාරාපෙත්වා අඤ්ඤාය වා කාරාපෙත්වා භුඤ්ජන්තියාපි දුක්කටමෙවා"ති. පුනපි වුත්තං "අඤ්ඤාය විඤ්ඤත්තියා ලද්ධං, තං චෙ සයං භජ්ජනාදීනි කත්වා භුඤ්ජන්තියා පාචිත්තියමෙව. භජ්ජනාදීනි කාරාපෙත්වා භුඤ්ජන්තියා පන දුක්කට"න්ති. තං පුබ්බාපර

---

1. සී. මු. විජයමානා. 2. සයා. මධු. 3. සයා. වීජන්තෙන භුඤ්ජාති,
4. සී. මු. සාමණෙරාදිං. 5 සයා. පුන. 6. සයා. අරඤ්ඤතො.
7. සී. මු. තණ්ඩුල සයං

විරුද්ධං හොති. න හි ගජ්ජනාදීනං කාරණෙ වා කාරපනෙ වා විසෙසො අත්ථි. **මහාඅට්ඨකථායං** පන "අඤ්ඤය විඤ්ඤත්තං භුඤ්ජන්තියා දුක්කට"න්ති අවිසෙසෙන වුත්තං. තං යුත්තං.[1] **ආබාධපච්චයාති** සෙදකම්මාදීනං අත්ථාය ධඤ්ඤවිඤ්ඤත්තියා අනාපත්ති. "අවිඤ්ඤත්තියා ලබ්භමානම්පන නවකම්මත්ථාය සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටතී"ති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **අපරණ්ණං විඤ්ඤාපෙතීති** ඨපෙත්වා සත්ත ධඤ්ඤානි මුග්ගමාසාදිං වා අලාබුකුම්භණ්ඩාදිං වා අඤ්ඤං වා යං කිඤ්චි ඤාතකපවාරිතට්ඨානෙ විඤ්ඤාපෙන්තියා අනාපත්ති. ආමකධඤ්ඤං පන ඤාතකපවාරිතට්ඨානෙපි න වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. චතුසමුට්ඨානං: කායතො කායවාචතො[2] කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 1. 8.

අට්ඨමෙ- **නිබ්බිට්ඨරාජභටොති** නිබ්බිට්ඨො රඤ්ඤො[3] භති කෙණි එතෙනාති නිබ්බිට්ඨරාජභටො; එකං ඨානන්තරං කෙණියා ගහෙත්වා තතො ලද්ධඋදයොති අත්ථො. **තංයෙව භටපථං යාචිස්සාමීති** රඤ්ඤො කෙණිං දත්වා පුන තංයෙව ඨානන්තරං යාචිස්සාමීති චින්තෙන්තො; **පරිභාසීති** තා භික්ඛුණියො 'මාස්සු පුන එවං කරිත්ථා'ති සන්තජ්ජෙසි; **සයං ඡඩ්ඩෙතීති** චත්තාරිපි වත්ථූනි එකපයොගෙන ඡඩ්ඩෙන්තියා එකාව ආපත්ති. පාටෙක්කං ඡඩ්ඩෙන්තියා වත්ථුගණනාය ආපත්තියො. ආණත්තියම්පි එසෙව නයො. දන්තකට්ඨච්ඡඩ්ඩනෙපි භික්ඛුණියා පාචිත්තියමෙව. භික්ඛුස්ස සබ්බත්ථ දුක්කටං. සෙසං උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 1. 9.

නවමෙ- **යං මනුස්සානං උපභොගපරිභොගං රොපිමන්ති** ඛෙත්තං වා හොතු නාළිකෙරාදි ආරාමො වා, යත්ථ කත්ථචි රොපිමහරිතට්ඨානෙ එතානි වත්ථූනි ඡඩ්ඩෙන්තියා පුරිමනයෙනෙව ආපත්තිභෙදො වෙදිතබ්බො. ඛෙත්තෙ වා ආරාමෙ වා නිසීදිත්වා භුඤ්ජමානා උච්ඡුආදීනි වා ඛාදති; ගච්ඡමානා උච්ඡිට්ඨොදකචලකාදීනි වා හරිතට්ඨානෙ ඡඩ්ඩෙති, අන්තමසො උදකං පිවිත්වා මත්ථකච්ඡින්නනාළි

---

1. සයා., 'තං යුත්තං' ඉති නත්ථි. 2. සයා., කායතො වාචතො,
3. සයා. නිබ්බිට්ඨො රාජභටො රඤ්ඤො.

කෙරම්පි ඡින්දති, පාචිත්තියමෙව. භික්ඛුනො දුක්කටං. ඛණිතට්ඨානෙ පන නික්ඛිත්තබීජෙ යාව අඞ්කුරං න උට්ඨාති, තාව සබ්බෙසං දුක්කටං. අනික්ඛිත්තබීජෙසු කෙදාරකොණාදීසු[1] වා අසඤ්ජාතරොපිමෙසු කෙදාරමරියාදාදීසු වා ඡින්දිතුං වට්ටති. මනුස්සානං කචවරඡඩ්ඩනට්ඨානෙපි වට්ටති. ඡඩ්ඩිතඛෙත්තන්ති මනුස්සෙසු සස්සං උද්ධරිත්වා ගතෙසු ඡඩ්ඩිතඛෙත්තං නාම හොති. තත්ථෙව වට්ටති. යත්ථ පන ලායිතම්පි පුබ්බණ්ණාදි පුන උට්ඨහිස්සතීති රක්ඛන්ති, තත්ථ යථාවත්ථුකමෙව. සෙසං උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං-පෙ-තිවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 1. 10.

දසමෙ- යං කිඤ්චි නච්චන්ති නටාදයො වා නච්චන්තු[2] සොණ්ඩා වා, අන්තමසො මොරසුවමක්කටාදයොපි, සබ්බම්පෙතං නච්චමෙව; යං කිඤ්චි ගීතන්ති යං කිඤ්චි නටාදීනං වා ගීතං හොතු, අරියානං පරිනිබ්බානකාලෙ රතනත්තයගුණූපසංහිතං සාධුකීළිතගීතං වා අසංයතභික්ඛූනං ධම්මභාණකගීතං වා, සබ්බම්පෙතං ගීතමෙව; යං කිඤ්චි වාදිතන්ති තන්තිබද්ධාදිවාදනීයභණ්ඩවාදිතං වා[3] හොතු, කුටභෙරිවාදිතං වා, අන්තමසො උදකභෙරිවාදිතම්පි, සබ්බම්පෙතං වාදිතමෙව; දස්සනාය ගච්ඡති ආපත්ති දුක්කටස්සාති පදවාරගණනාය ආපත්ති දුක්කටස්ස; යත්ථ ඨිතා පස්සති වා සුණාති වාති එකපයොගෙන ඔලොකෙන්තී පස්සති, තෙසංයෙව ගීතවාදිතං සුණාති, එකමෙව පාචිත්තියං. සචෙ පන එකං දිසං ඔලොකෙත්වා නච්චං පස්සති, පුන අඤ්ඤතො ඔලොකෙත්වා ගායන්තෙ පස්සති, අඤ්ඤතො වාදෙන්තෙ, පාටෙක්කා ආපත්තියො. භික්ඛුනී සයම්පි නච්චිතුං වා ගායිතුං වා වාදිතුං වා න ලභති. අඤ්ඤං 'නච්ච, ගාය, වාදෙහී'ති වත්තුම්පි[4] න ලභති. 'චෙතියස්ස උපහාරං දෙථ, උපාසකා'ති වත්තුම්පි 'තුම්හාකං චෙතියස්ස උපට්ඨානං කරොමා'ති වුත්තෙ 'සාධූ'ති සම්පටිච්ඡිතුම්පි න ලභති. සබ්බත්ථ පාචිත්තියන්ති සබ්බඅට්ඨකථාසු වුත්තං. භික්ඛුනො දුක්කටං. 'තුම්හාකං චෙතියස්ස උපට්ඨානං කරොමා'ති වුත්තෙ පන 'උපට්ඨානකරණං පන සුන්දර'න්ති වත්තුං වට්ටති. ආරාමෙ ඨිතාති ආරාමෙ ඨත්වා අන්තරාරාමෙ වා බහිආරාමෙ වා නච්චාදීනි පස්සති වා, සුණාති වා, අනාපත්ති. සති කරණීයෙති සලාකභත්තාදීනං වා අත්ථාය අඤ්ඤෙන වා කෙනචි කරණීයෙන ගන්ත්වා ගතට්ඨානෙ පස්සති වා, සුණාති වා, අනාපත්ති. ආපදාසූති තාදිසෙන උපද්දවෙන උපද්දුතා සමජ්ජට්ඨානං පවිසති, එවං පවිසිත්වා පස්ස

---

1. සී. මු. කෙදාරෙසු කොණාදීසු. 2. සී. මු. නච්චන්ති.
3. ස්‍යා. භණ්ඩං වා. 4. ස්‍යා. වුත්තම්පි.

නාසියා සුණන්තියා වා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

ලසුණවග්ගො පඨමො.

---

2. 2-4. 2. 1.

අන්ධකාරවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ- **අප්පදීපෙති** පදීපචන්දසුරිය අග්ගීසු එකෙනාපි අනොභාසිතෙ; තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ **"අනාලොකෙ"**ති වුත්තං. **සල්ලපෙය්‍ය** වාති ගෙහස්සිතකථං කථෙය්‍ය; **අරහොපෙක්ඛා** අඤ්ඤවිහිතාති න රහො අස්සාදාපෙක්ඛා,[1] රහො අස්සාදතො අඤ්ඤවිහිතාව හුත්වා ඤාතිං වා පුච්ඡති; දානෙ වා පූජාය වා මන්තෙති. සෙසං උත්තානමෙව. ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං: කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. ද්විවෙදනන්ති.

පඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 2. 2.

දුතියෙ- **පටිච්ඡන්නෙ ඔකාසෙති** ඉදමෙව නානං. සෙසං සබ්බං පුරිමසදිසමෙවාති.

දුතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 2. 3.

තතියෙ- **අජ්ඣොකාසෙති** නානං. සෙසං සබ්බං තාදිසමෙවාති.

තතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 2. 4.

චතුත්ථෙ- **නිකණ්ණිකාති** කණ්ණමූලං වුච්චති; කණ්ණමූලෙ ජප්පෙය්‍යාති වුත්තං හොති. **සති කරණීයෙති** සලාකභත්තාදීනං ආහරණත්ථාය විහාරෙ වා දුස්සසිබ්බනපටිසාමනත්ථාය. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි පුරිමසදිසානෙවාති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

---

1 සෑ. න රහස්සාදාපෙක්ඛා.

2. 2-4. 2. 5.

පඤ්චමෙ-**ඝරං සොධෙන්තීති** තෙසං කිර එතදහොසි:- "ථෙරියා කොචි කාසිකවාවසිකො වීතික්කමො න දිස්සති. ඝරම්පි තාව සොධෙමා"ති. තතො ඝරං සොධෙන්තා තං අද්දසංසු. **අනොවස්සකං අතික්කාමෙන්තියාති** පඨමං පාදං අතික්කාමෙන්තියා දුක්කටං. දුතියං අතික්කාමෙන්තියා පාචිත්තියං. උපචාරාතික්කමෙපි එසෙව නයො. **ගිලානායාති** තාදිසෙන ගෙලඤ්ඤෙන **ආපුච්ඡිතුං** න **සක්කොති; ආපදාසූති** සචෙ අග්ගි වා උට්ඨිතො හොති, **චොරා** වා; එවරූපෙ උපද්දවෙ අනාපුච්ඡා පක්කමන්ති, අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. **පණ්ණත්තිවජ්ජං.** කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 2. 6.

ඡට්ඨෙ- **අභිනිසීදෙය්‍යාති** නිසීදෙය්‍ය; නිසීදිත්වා ගච්ඡන්තියා එකා ආපත්ති. අනිසීදිත්වා නිපජ්ජිත්වා ගච්ඡන්තියා එකා. නිසීදිත්වා නිපජ්ජන්තියා ද්වෙ.[1] **ධුවපඤ්ඤත්තෙති** භික්ඛුනීනං අත්ථාය නිච්චපඤ්ඤත්තෙ; සෙසං උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං-පෙ-තිවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 2. 7.

සත්තමෙපි-සබ්බං ඡට්ඨෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 2. 8.

අට්ඨමෙ- සබ්බං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 2. 9.

නවමෙ- **අභිසපෙය්‍යාති** සපථං කරෙය්‍ය; **නිරයෙන අභිසපති** නාම: "නිරයෙ නිබ්බත්තාමි. අවීචිම්හි නිබ්බත්තාමි. නිරයෙ නිබ්බත්තතු. අවීචිම්හි නිබ්බත්තතූ"ති එවමාදිනා නයෙන අක්කොසති;[2] **බ්‍රහ්මචරියෙන අභිසපති** නාම "ගිහිනී හොමි. ඔදාතවත්ථා හොමි.

---

1. සී. මු. නිපජ්ජිත්වා ගච්ඡන්තියා ද්වෙ. 2. ස්‍යා. අක්කොසති පරිභාසති,

පරිබ්බාජිකා හොමි. ඉතරා වා මාදිසා[1] හොතූ"ති; එවමාදිනා නයෙන අක්කොසති; වාචාය වාචාය පාචිත්තියං. ඨපෙත්වා පන නිරයඤ්ච බ්‍රහ්මචරියඤ්ච "සුනඛී සූකරී කාණා කුණී"ති ආදිනා නයෙන අක්කොසන්තියා වාචාය වාචාය දුක්කටං. **අත්ථපුරෙක්ඛාරායාති** අට්ඨකථං කථෙන්තියා; **ධම්මපුරෙක්ඛාරායාති** පාළිං වාචෙන්තියා; **අනුසාසනීපුරෙක්ඛාරායාති** "ඉදානිපි ත්වං එදිසා. සාධු විරමස්සු. නො චෙ විරමසි. අද්ධා පුන එවරූපානි කම්මානි කත්වා නිරයෙ උප්පජ්ජිස්සසි. තිරච්ඡානයොනියා උප්පජ්ජිස්සසී"ති. එවං අනුසාසන්තියං ඨත්වා වදන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 2. 10.

දසමෙ- සබ්බං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං: කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

අන්ධකාරවග්ගො දුතියො.

2. 2-4 3. 1.

නග්ගවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ- **බ්‍රහ්මචරියං චිණ්ණෙනාති** බ්‍රහ්මචරියෙන චිණ්ණෙන; අථවා බ්‍රහ්මචරියස්ස චරණෙනාති; එවං කරණත්ථෙ වා සාමිඅත්ථෙ වා උපයොගවචනං වෙදිතබ්බං. **අච්ඡින්නචීවරිකායාති** ඉදං උදකසාටිකං සන්ධාය වුත්තං, න අඤ්ඤං චීවරං. තස්මා උදකසාටිකාය අච්ඡින්නාය වා නට්ඨාය වා නග්ගාය නහායන්තියා අනාපත්ති. සචෙපි උදකසාටිකාචීවරං මහග්ඝං හොති, න සක්කා නිවාසෙත්වා බහි ගන්තුං, එවමපි නග්ගාය[2] නහායිතුං වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පඨමසික්ඛාපදං.

2. 2.-4. 3. 2.

දුතියෙ- සබ්බං උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

---

1. සයා එදිසා. 2. සයා, නහානං.

2. 2.-4. 3. 3.

තතියෙ- **අනන්තරායිකිනී**ති දසසු අන්තරායෙසු එකෙනපි අන්තරායෙන අනන්තරායා; **ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙනා**ති ධුරං නික්ඛිපිත්වා සචෙපි පච්ඡා සික්ඛති, ආපත්තියෙවාති අත්ථො. සෙසං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං. අකිරියං.[1] සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

තතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2.-4. 3. 4.

චතුත්ථෙ- 'පඤ්ච අහානි පඤ්චාහං, පඤ්චාහමෙව **පඤ්චාහිකං**; සඞ්ඝාටීනං චාරො[2] **සඞ්ඝාටිචාරො**;[2] පරිභොගවසෙන වා ඔතාපනවසෙන වා සඞ්ඝාටියොති ලද්ධනාමානං පඤ්චන්නං චීවරානං පරිවත්තනන්ති අත්ථො. තස්මායෙව පදභාජනෙ **පඤ්චමං දිවසං පඤ්ච** චීවරානීති ආදිමාහ. **ආපත්ති පාචිත්තියස්සා**ති එත්ථ ච එකස්මිං චීවරෙ එකා ආපත්ති; පඤ්චසු පඤ්ච. **ආපදාසූ**ති මහග්ඝං චීවරං න සක්කා හොති චොරභයාදීසුපි පරිභුඤ්ජිතුං, එවරූපෙ උපද්දවෙ අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං. අකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. **පණ්ණත්ති**වජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 3. 5.

පඤ්චමෙ- **චීවරසඞ්කමනීය**න්ති සඞ්කමෙතබ්බං චීවරං; අඤ්ඤිස්සා සන්තකං අනාපුච්ඡා ගහිතං පුන පටිදාතබ්බචීවරන්ති අත්ථො. **ආපදාසූ**ති සචෙ අපාරුතං වා අනිවත්ථං වා චොරා හරන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු ධාරෙන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. **පණ්ණත්ති**වජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 3. 6.

ඡට්ඨෙ- **අඤ්ඤං පරික්ඛාර**න්ති යං කිඤ්චි ථාලකාදීනං වා සප්පිතෙලාදීනං වා අඤ්ඤතරං; **ආනිසංස**න්ති 'කිත්තකං අග්ඝනකං දාතුකාමත්ථා'ති පුච්ඡති. 'එත්තකං නාමා'ති. වදන්ති. 'ආගමෙථ තාව. ඉදානි වත්ථං මහග්ඝං. කතිපාහෙන කප්පාසෙ ආගතෙ සමග්ඝං භවිස්සතී'ති එවං වත්වා නිවාරෙන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

---

1. සෑ. කිරියා. 2 සෑ. චාරො.

2. 2-4. 3. 7.

සත්තමෙ– පක්කාමිංසූති[1] අනුස්සුකසමයි[2] ආගමන්තං ආගමෙන්තී “අද්ධා අම්හාකම්පි ආගමෙස්සන්තී”ති තත්ථ තත්ථ අගමංසු; **පටිබාහෙය්‍යාති** පටිසෙධෙය්‍ය; **ආනිසංසන්ති** “එකිස්සා එකං සාටකං නප්පහොති. ආගමෙථ තාව. කතිපාහෙන උප්පජ්ජිස්සති. තතො භාජෙස්සාමා”ති එවං ආනිසංසං දස්සෙත්වා පටිබාහන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 3, 8.

අට්ඨමෙ– නටා නාම යෙ නාටකං නාටෙන්ති; **නටකා**[3] නාම යෙ නච්චන්ති; **ලඞ්ඝකා** නාම යෙ වංසවරත්තාදීසු ලඞ්ඝනකම්මං කරොන්ති; **සොකජ්ඣායිකා**[4] නාම මායාකාරා; **කුම්භථූණිකා** නාම ඝටකෙන කීළනකා; බිම්බිසක[5]වාදකාතිපි වදන්ති. **දෙති ආපත්ති පාචිත්තියස්සාති** එත්ථ චීවරගණනාය ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. සෙසං උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 3. 9.

නවමෙ– **දුබ්බලචීවරපච්චාසායාති** දුබ්බලාය චීවරපච්චාසාය; **ආනිසංසන්ති** කිඤ්චාපි ‘න මයං අය්‍යෙ සක්කොමා’ති වදන්ති, ‘ඉදානි තෙසං කප්පාසො ආගමිස්සති. සද්ධො පසන්නො පුරිසො ආගමිස්සති. අද්ධා දස්සතී’ති එවං ආනිසංසං දස්සෙත්වා නිවාරෙන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 3. 10.

දසමෙ– **කථිනුද්ධාරං න දස්සන්තීති** එත්ථ කීදිසො කථිනුද්ධාරො දාතබ්බො? කීදිසො න දාතබ්බොති? යස්ස අත්ථාරමූලකො මහානිසංසො, උබ්භාරමූලකො අප්පො, එවරූපො න දාතබ්බො. යස්ස පන

---

1. සයා. විප්පකාමිංසූති. 2. සී. මු අනුස්සුකසමපි.
3. සී. මු. නාටකා, පාචිත්තිය පාළි- නට්ටකා. 4. සයා. සොකජ්ඣායිකා.
5. සයා. බිම්බිසංක

අත්ථාරමූලකො ආනිසංසො අප්පො,[1] උබ්භාරමූලකො මහානිසංසො,[2] එවරූපො දාතබ්බො. සමානිසංසොපි සද්ධාපරිපාලනත්ථං දාතබ්බොව. **ආනිසංසනාති** භික්ඛුණිසඞ්ඝො ජිණ්ණචීවරෙ, කඨිනානිසංසමූලකො මහාලාභො හොති එවරූපං ආනිසංසං දස්සෙත්වා පටිබාහන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

නග්ගවග්ගො තතියො.

---

2. 2-4. 4. 1.

තුවට්ටවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ- **තුවට්ටෙය්යුන්ති** නිපජ්ජෙය්යුං; සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤා[3] විමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 4. 2.

දුතියෙ- එකං අත්ථරණං චෙව පාපුරණං ච එතාසන්ති **එකත්ථරණපාපුරණා;** සංහාරියමානානං[4] පාවාරත්ථරණකටසාරකාදීනං එකං අන්තං අත්ථරිත්වා එකං පාරුපිත්වා තුවට්ටෙන්තීනමෙතං අධිවචනං. **වවත්ථානං දස්සෙත්වාති** මජ්ඣෙ කාසාවං වා කත්තරයට්ඨිං වා අන්තමසො කායබන්ධනම්පි ඨපෙත්වා නිපජ්ජන්තීනං අනාපත්තීති අත්ථො. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 4. 3.

තතියෙ- **උළාරසම්භාවිතාති** උළාරකුලා පබ්බජිතත්තා ගුණෙහි ච උළාරත්තා උළාරාති සම්භාවිතා; **ඉස්සාපකතාති** ඉස්සාය අපකතා; අභිභූතාති අත්ථො. සඤ්ඤත්ති බහුලා එතාසන්ති **සඤ්ඤත්තිබහුලා;** දිවසං මහාජනං සඤ්ඤාපයමානාති අත්ථො. විඤ්ඤත්ති බහුලා එතාසන්ති **විඤ්ඤත්තිබහුලා;** විඤ්ඤත්තීති හෙතුදාහරණාදීහි විවිධෙහි නයෙහි සඤ්ඤාපනා[5] වෙදිතබ්බා. න යාවනා. චඞ්කමනෙ නිවත්තනගණ

---

1. සයා. අප්පානිසංසො. 2. සයා. මහා. 3. සී. මු. නොසඤ්ඤා.
4. සයා. සංහාරියමානං. 5. සයා. විඤ්ඤාපනා.

නාය ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. තිට්ඨති වාති ආදිසු පයොගගණනාය; උද්දිසති වාති ආදිසු පදාදිගණනාය; සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

තතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 4. 4.

චතුත්ථෙ- සති අන්තරායෙති දසවිධෙ අන්තරායෙ සති; පරියෙසිත්වා න ලභතීති අඤ්ඤං උපට්ඨායිකං න ලභති; ගිලානායාති සයං ගිලානාය; ආපදාසූති තථාරූපෙ උපද්දවෙ සති අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 4. 5.

පඤ්චමෙ- අඤ්ඤං ආණාපෙතීති එත්ථ සචෙ නික්කඩ්ඪාති ආණත්තා එකපයොගෙන බහූනිපි ද්වාරානි අතික්කාමෙති, එකා ආපත්ති. අථ ඉමඤ්චිමඤ්ච ද්වාරං අතික්කාමෙහීති එවං ආණත්තා අතික්කාමෙති, ද්වාරගණනාය ආපත්තියො. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 4. 6.

ඡට්ඨෙ- සබ්බං උත්තානමෙව. සමනුභාසනසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 4. 7. 8 & 9.

සත්තම-අට්ඨම-නවමෙසු සබ්බං උත්තානමෙව. සබ්බානි එළකලොමසමුට්ඨානානි. කිරියානි. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛානි. අචිත්තකානි. පණ්ණත්තිවජ්ජානි. කායකම්මානි. තිචිත්තානි. තිවෙදනානීති.

සත්තමට්ඨමනවමසික්ඛාපදානි.

---

2. 2-4. 4. 10.

දසමෙ- ආහුන්දරිකාති සම්බාධා; **ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙනාති** සචෙපි ධුරං නික්ඛිපිත්වා පච්ඡා පක්කමති, ආපත්තියෙවාති අත්ථො. පචාරෙත්වා පඤ්ච යොජනානි ගච්ඡන්තියාපි අනාපත්ති. ඡසු වත්තබ්බමෙව නත්ථි. සචෙ පන තීණි ගන්ත්වා තෙනෙව මග්ගෙන පච්චාගච්ඡති, න වට්ටති. අඤ්ඤෙන මග්ගෙන ආගන්තුං වට්ටති. **අන්තරායෙති** දසවිධෙ අන්තරායෙ; පාරං ගමිස්සාමීති නික්ඛන්තා, නදීපූරො පන ආගතො,[1] චොරා වා මග්ගෙ හොන්ති, මෙඝො වා උට්ඨාති, නිවත්තන්ති,[2] වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

තුවට්ටවග්ගො චතුත්ථො.

---

2. 2-4. 5. 1.

චිත්තාගාරවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ- **රාජාගාරන්ති** රඤ්ඤො කීළනඝරං; **චිත්තාගාරන්ති** කීළනචිත්තසාලං; **ආරාමන්ති** කීළනඋපවනං; **උය්‍යානන්ති** කීළනුය්‍යානං; **පොක්ඛරණීන්ති** කීළනපොක්ඛරණිං; තස්මායෙව පදභාජනෙ "**යත්ථ කත්ථචි රඤ්ඤො කීළිතුං**"ති ආදි වුත්තං. **දස්සනාය ගච්ඡති ආපත්ති දුක්කටස්සාති** එත්ථ පදවාරගණනාය දුක්කටං. **යත්ථ ඨිතා පස්සතීති** එත්ථ පන සචෙ එකස්මිං යෙව ඨානෙ ඨිතා පදං අනුද්ධරමානා පඤ්චපි පස්සති, එකමෙව පාචිත්තියං. තං තං දිසාභාගං ඔලොකෙත්වා පස්සන්තියා පන පාටෙක්කා ආපත්තියො. භික්ඛුස්ස පන සබ්බත්ථ දුක්කටං. **ආරාමෙ ඨිතාති** අජ්ඣාරාමෙ රාජාගාරාදීනි කරොන්ති, තානි පස්සන්තියා අනාපත්ති. **ගච්ඡන්තී වා ආගච්ඡන්තී වාති** පිණ්ඩපාතාදීනං අත්ථාය ගච්ඡන්තියා මග්ගො හොති, තානි පස්සති, අනාපත්ති. **සති කරණීයෙ ගන්ත්වාති** රඤ්ඤො සන්තිකං කෙනචි කරණීයෙන ගන්ත්වා පස්සති, අනාපත්ති. **ආපදාසූති** කෙනචි උපද්දුතා පවිසිත්වා පස්සති, අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 5. 2.

දුතියෙ- අභිනිසීදනාභිනිපජ්ජනෙසු පයොගගණනාය ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

---

1. සී. මු. පූරා පුන ආගතා 2. සයා. නිවත්තිතුං.

2. 2-4. 5. 3.

තතියෙ- **උජ්ජවුජ්ජවෙ**ති යත්තකං හත්ථෙන අඤ්ජිතං හොති, තත්තකම්හි[1] වෙඨිතෙ එකා ආපත්ති. කන්තනතො පන පුබ්බෙ කප්පාසවිචිනනං ආදිං කත්වා සබ්බපයොගෙසු හත්ථවාරගණනාය දුක්කටං. **කන්තිතසුත්තන්**ති දසිකසුත්තාදිං සඞ්ඝාටෙත්වා කන්තති, දුක්කන්තිතං වා පටිකන්තති. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

තතියසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 5. 4.

චතුත්ථෙ- **යාගුං වා**ති ආදීසු තණ්ඩුලකොට්ටනං ආදිං කත්වා සබ්බෙසු පුබ්බපයොගෙසු[2] පයොගගණනාය දුක්කටං. යාගුභත්තෙසු භාජනගණනාය, ඛාදනීයාදීසු රූපගණනාය පාචිත්තියාති. **යාගුපානෙ**ති මනුස්සෙහි සඞ්ඝස්සත්ථාය කයිරමානෙ යාගුපානෙ වා සඞ්ඝභත්තෙ වා තෙසං සභාගභාවෙන යං කිඤ්චි පචන්තියා අනාපත්ති. චෙතියපූජාය සහායිකා හුත්වා ගන්ධාදීහි පූජෙති, වට්ටති. **අත්තනො වෙය්‍යාවච්චකරස්සා**ති සචෙපි මාතාපිතරො ආගච්ඡන්ති, යං කිඤ්චි බීජනිං වා සම්මුඤ්ජනිදණ්ඩකං වා කාරාපෙත්වා වෙය්‍යාවච්චකරට්ඨානෙ ඨපෙත්වාව යං කිඤ්චි පචිතුං වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි තතියසදිසානෙවාති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 5. 5.

පඤ්චමෙ- **අසති අන්තරායෙ**ති දසවිධෙ අන්තරායෙ අසති; ධුරං නික්ඛිපිත්වා පච්ඡා විනිච්ඡිනන්තී ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වාව විනිච්ඡිනති. **පරියෙසිත්වා න ලභතී**ති සහායිකා භික්ඛුණියො න ලභති, සෙසං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 5. 6.

ඡට්ඨෙ- සබ්බං නග්ගවග්ගෙ අගාරිකසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. අයං පන විසෙසො: තං ඡසමුට්ඨානං. ඉදං සහත්ථාති වුත්තත්තා එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

---

1. සී. මු. තස්මිං තස්මිං, 2. ස්‍යා. සබ්බපයොගෙසු.

2. 2-4. 5. 7.

සත්තමෙ- පුන පරියායෙනාති[1] පුන වාරෙ; **ආපදාසූති** මහග්ඝං චීවරං සරීරතො මොචෙත්වා සුප්පටිසාමිතම්පි චොරා හරන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු අනිස්සජ්ජිත්වා නිවාසෙන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙවාති. කඨිනසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. **අචිත්තකං.** පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 5. 8.

අට්ඨමෙ- **අනිස්සජ්ජිත්වාති** රක්ඛණත්ථාය අදත්වා; 'ඉමං ජග්ගෙය්‍යාසී'ති එවං අනාපුච්ඡිත්වාති අත්ථො. **පරියෙසිත්වා න ලභන්තීති** පටිජග්ගිකං න ලභති; **ගිලානායාති** වචීභෙදං කාතුං අසමත්ථාය; **ආපදාසූති** රට්ඨෙ භිජ්ජන්තෙ ආවාසෙ ඡඩ්ඩෙත්වා ගච්ඡන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි අනන්තරසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 5. 9.

නවමෙ- **බාහිරකං අනත්ථසංහිතන්ති** හත්ථිඅස්සරථධනුථරුසිප්පඅථබ්බණඛීලනවසීකරණසොසාපනමන්තාගදප්පයොගාදිභෙදං පරූපඝාතකරං; **පරිත්තන්ති** යක්ඛපරිත්තනාගමණ්ඩලාදිභෙදං සබ්බම්පි වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. පදසොධම්මසමුට්ඨානං: වාචතො වාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. **අචිත්තකං.** **පණ්ණත්තිවජ්ජං.** වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 5. 10.

දසමෙ- **වාචෙය්‍යාති** පදං විසෙසො. සෙසං නවමෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

ඡන්දං අදත්වා ගමනසික්ඛාපදං දසමං.

චිත්තාගාරවග්ගො පඤ්චමො.

---

2. 2-4. 6. 1.

ආරාමවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ- **පරික්ඛෙපං අතික්කාමෙන්තියා, උපචාරං ඔක්කමන්තියාති** එත්ථ පඨමපාදෙ දුක්කටං; දුතියපාදෙ පාචිත්තියං. **සීසානුලොකිකාති** පඨමං පවිසන්තීනං භික්ඛුනීනං සීසං

1, ස්‍යා, පරියායෙනති,

අනුලොකෙනාති පවිසති; අනාපත්ති. යස්ස භික්ඛුණියොති යස්ස භික්ඛුණියො පඨමතරං පවිසිත්වා සජ්ඣායචෙතියවන්දනාදීනි කරොන්ති, තත්‍ථ තාසං සන්තිකං ගච්ඡාමීති ගන්තුං වට්ටති. ආපදාසූති කෙනචි උපද්දුතා හොති, එවරූපාසු ආපදාසු පවිසිතුං වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 6. 2.

දුතියෙ- ආයස්මා කපිතකොති අයං ජටිලසහස්සස්ස අබ්භන්තරො ථෙරො; සංහරීති සංකාමෙසි; සංහටොති සංකාමිතො; කාසාවටොති නහාපිතා[1] කාසාවං නිවාසෙත්වා කම්මං කරොන්ති, තං සන්ධායාහංසු. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 6. 3.

තතියෙ- අනුසාසනිපුරෙක්ඛාරායාති 'ඉදම්පි ත්වං බාලා අබ්‍යත්තා'ති ආදිනා නයෙන අනුසාසනිපක්ඛෙ ඨත්වා වදන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි අනන්තරසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

තතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 6. 4.

චතුත්‍ථෙ- සබ්බං උත්තානමෙව. චතුසමුට්ඨානං: කායතො කායවාචතො කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. නිමන්තිතාය අනාපුච්ඡා භුඤ්ජන්තියා ආපත්තිසම්භවතො සියා කිරියාකිරියං. පවාරිතාය කප්පියං කාරෙත්වාපි අකාරෙත්වාපි භුඤ්ජන්තියා ආපත්තිසම්භවතො සියා කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං.[2] පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

චතුත්‍ථසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 6. 5.

පඤ්චමෙ- කුලෙ මච්ඡරෙ කුලමච්ඡරෙ, කුලමච්ඡරෙ එතිස්සා අත්ථීති කුලමච්ඡරිනී; කුලං වා මච්ඡරායතීති කුලමච්ඡරිනී; කුලස්ස අවණ්ණන්ති තං කුලං අස්සද්ධං අප්පසන්නන්ති; භික්ඛුනීනං

---

1. කසාවවටොති නහාපිතො. 2. සභා. අචිත්තකං.

අවණ්ණභාසතීති භික්ඛුණියො දුස්සීලා පාපධම්මාති; සන්තංයෙව ආදීන වදන්ති කුලස්ස වා භික්ඛුණීනං වා සන්තං අගුණං; සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං, කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 6. 6.

ඡට්ඨෙ- ඔවාදායාති ගරුධම්මත්ථාය; සංවාසායාති උපොසථපවාරණපුච්ඡනත්ථාය; අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො. විත්ථාරො පන භික්ඛුනොවාදසික්ඛාපදවණ්ණනාය වුත්තොයෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං, කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

---

2. 2 1. 6. 7.

සත්තමෙ- පරියෙසිත්වා න ලභන්තීති භික්ඛුණිං න ලභති; සෙසං උත්තානමෙව. ඉමස්සාපි විත්ථාරො භික්ඛුනොවාදකෙ වුත්තොයෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 6. 8.

අට්ඨමෙ- එකකම්මන්ති ආදීහි උපොසථපවාරණායෙව වුත්තා. සෙසං උත්තානමෙව. ඉමස්සාපි විත්ථාරො භික්ඛුනොවාදකෙ වුත්තොයෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 6. 9.

නවමෙ- සබ්බං උත්තානමෙව. ඉමස්සාපි විත්ථාරො භික්ඛුනොවාදකෙ වුත්තොයෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 6. 10.

දසමෙ – පසාඛෙති අධොකායෙ; අධොකායො හි යස්මා තතො රුක්ඛස්ස සාඛා විය උභො ඌරූ පභිජ්ජිත්වා ගතා, තස්මා පසාඛොති[1] වුච්චති. **භින්දාති** ආදීසු සචෙ "භින්ද, ආලිම්පෙහී'ති සබ්බානි ආණාපෙති, සො ච තථෙව කරොති, ඡ ආණත්තිදුක්කටානි ඡ ච පාචිත්තියානි ආපජ්ජති. අථාපි එවං ආණාපෙති: 'උපාසක, යං කිඤ්චි එත්ථ කාතබ්බං, තං සබ්බං කරොහී'ති, සො ච සබ්බානිපි භෙදනාදීනි කරොති; එකාය වාචාය ඡ දුක්කටානි ඡ පාචිත්තියානීති ද්වාදස ආපත්තියො. සචෙ පන භෙදනාදීසු එකං යෙව වත්වා 'ඉදං කරොහී'ති ආණාපෙති, සො ච සබ්බානි කරොති, යං ආණත්තං, තස්සෙව කරණෙ පාචිත්තියං. සෙසෙසු අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

ආරාමවග්ගො ඡට්ඨො.

---

2. 2-4. 7. 1.

ගබ්භිනිවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ – **ආපන්නසත්තාති** කුච්ඡිං පවිට්ඨසත්තා.

පඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 7. 2.

දුතියෙ – පායන්තීති ථඤ්ඤං පායමානා; **මාතා වා හොතීති** යං දාරකං පායෙති, තස්ස මාතා වා හොති, **ධාතී වා**; සෙසං උත්තානමෙව. උභයම්පි තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 7. 3.

තතියෙ – සික්ඛාසම්මුතිං[2] දත්වාති කස්මා දාපෙසි?[3] 'මාතුගාමො නාම ලොලො හොති. ද්වෙ වස්සානි ඡසු ධම්මෙසු අසික්ඛිත්වා සීලානි පූරයමානො කිලමති. සික්ඛිත්වා පන පච්ඡා න කිලමිස්සති. නිත්ථරිස්සතී"ති දාපෙසි.[4] **පාණාතිපාතා වෙරමණිං ද්වෙ වස්සානි අවීතික්කම්ම සමාදානං සමාදියාමීති** යං තං පාණාතිපාතා වෙරමණීති පඤ්ඤත්තං සික්ඛාපදං, තං පාණාතිපාතාවෙරමණිසික්ඛාපදං ද්වෙ වස්සානි

---

1. ස්‍යා. පසාඛාති. 2. ස්‍යා සම්මතිං. 3. ස්‍යා. දාපෙති. 4. සී. ඉ. දාපෙති.

අවීතික්කමිතබ්බසමාදානං කත්වා සමාදියාමීති අත්ථො. එස නයො සබ්බත්ථ. ඉමා ඡ සික්ඛායො සට්ඨිවස්සායපි පබ්බජිතාය දාතබ්බායෙව. න එතාසු අසික්ඛිතා උපසම්පාදෙතබ්බා.

තතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 7. 4.

චතුත්ථෙ- සබ්බං උත්තානමෙව. සචෙ පන පඨමං සික්ඛාසම්මුති න දින්නා හොති, උපසම්පදමාළකෙපි දාතබ්බායෙව. ඉමා ද්වෙපි මහාසික්ඛමානා නාම.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 7. 5.

පඤ්චමෙ- කිඤ්චාපි ඌනද්වාදසවස්සං පරිපුණ්ණසඤ්ඤාය වුට්ඨාපෙන්තියා අනාපත්ති, සා පන අනුපසම්පන්නාව හොති. සෙසං උත්තානමෙව.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 7. 6.

ඡට්ඨෙ- දසවස්සාය **ගිහිගතාය** සික්ඛාසම්මුතිං දත්වා පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සං උපසම්පාදෙතුං වට්ටති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 7. 7.

සත්තමෙ- සබ්බං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි සබ්බෙසු දුතියෙ වුත්තසදිසානෙව. අයං පන විසෙසො: යත්ථ සම්මුති අත්ථි, තත්ථ කිරියාකිරියං හොතීති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 7. 8.

අට්ඨමෙ- **න අනුග්ගණ්හාපෙය්‍යාති** 'ඉමිස්සා අය්‍යෙ උද්දෙසාදීනි දෙහී'ති එවං උද්දෙසාදීහි න අනුග්ගණ්හාපෙය්‍ය; **පරියෙසිත්වාති** අඤ්ඤං පරියෙසිත්වා න ලභති, සයං ගිලානා හොති, න සක්කොති උද්දෙසාදීනි දාතුං, තස්සා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 7. 9.

නවමෙ- න උපට්ඨහෙය්‍යාති චුණ්ණෙන මත්තිකාය දන්තකට්ඨෙන මුඛොදකෙනාති එවං තෙන තෙන කරණීයෙන න උපට්ඨහෙය්‍ය; සෙසං උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 7. 10.

දසමෙ- **නෙව වූපකාසෙය්‍යාති** න ගහෙත්වා ගච්ඡෙය්‍ය; **න වූපකාසාපෙය්‍යාති** ඉමං අය්‍යෙ ගහෙත්වා ගච්ඡාති අඤ්ඤං න ආණාපෙය්‍ය; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

ගබ්භිනීවග්ගො සත්තමො.

---

2. 2-4. 8. 1, 2, 3.

කුමාරීභූතවග්ගස්ස පඨම- දුතිය- තතියසික්ඛාපදානි තීණි තීහි[1] ගිහිගතසික්ඛාපදෙහි සදිසානි. යා පන තා සබ්බපඨමා ද්වෙ මහාසික්ඛමානා, තා අතික්කන්තවීසතිවස්සාති වෙදිතබ්බා. තා ගිහිගතා වා හොන්තු අගිහිගතා වා, සික්ඛමානා ඉච්චෙව වත්තබ්බා. ගිහිගතාති වා **කුමාරීභූතාති** වා න වත්තබ්බා. ගිහිගතාය දසවස්සකාලෙ සික්ඛාසම්මුතිං දත්වා ද්වාදසවස්සකාලෙ උපසම්පදා කාතබ්බා. එකාදසවස්සකාලෙ දත්වා තෙරසවස්සකාලෙ කාතබ්බා. ද්වාදසතෙරසචුද්දසපණ්ණරසසොළසසත්තරසඅට්ඨාරසවස්සකාලෙ සම්මුතිං දත්වා වීසතිවස්සකාලෙ උපසම්පදා කාතබ්බා. අට්ඨාරසවස්සකාලතො පට්ඨාය පනායං ගිහිගතාතිපි කුමාරීභූතාතිපි වත්තුං වට්ටති. කුමාරීභූතා පන ගිහිගතාති න වත්තබ්බා. කුමාරීභූතා ඉච්චෙව වත්තබ්බා. මහාසික්ඛමානා පන ගිහිගතාතිපි වත්තුං න වට්ටති. කුමාරීභූතාතිපි වත්තුං න වට්ටති. සික්ඛාසම්මුතිදානවසෙන පන තිස්සොපි සික්ඛමානාති වත්තුං වට්ටති.

පඨම-දුතිය-තතියසික්ඛාපදානි.

---

2. 2-4. 8. 4, 5, 6.

චතුත්ථ- පඤ්චම- ඡට්ඨෙසු සබ්බං උත්තානමෙව. සබ්බානි තිසමුට්ඨානානීති. චතුත්ථං කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං.

---

1. ස්‍යාමක්ඛරපොත්ථකෙ 'තීසි' ඉති පාඨො.

පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං තිවෙදනන්ති. පඤ්චමං කිරියාකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති. යං පනෙත්ථ **සඞ්ඝෙන පරිච්ඡින්දිතබ්බා**ති වුත්තං, තස්ස උපපරික්ඛිතබ්බාති අත්ථො. ඡට්ඨං කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති. යං පනෙත්ථ **පරිච්ඡින්දා**ති වුත්තං, තස්ස උපපරික්ඛාති අත්ථො.

චතුත්ථ-පඤ්චම-ඡට්ඨසික්ඛාපදානි.

---

2. 2-4. 8. 7.

සත්තමෙ- සබ්බං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 8. 8.

අට්ඨමෙ- සබ්බං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි **අනන්තරසදිසා**නෙවාති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 8. 9.

නවමෙ- **සොකාවස්සන්ති**[1] සඞ්කෙතං කත්වා ආගච්ඡමානානං[2] පුරිසානං අන්තොසොකං පවෙසෙතීති සොකාවස්සා,[3] තං සොකාවස්සං;[4] තෙනෙවාහ "**සොකාවස්සා නාම පරෙසං දුක්ඛං උප්පාදෙති**"ති. අපිච ඝරං විය ඝරසාමිකා, අයම්පි පුරිසසමාගමං අලභමානා **සොකං ආවිසති**, ඉති යං ආවිසති, ස්වාස්සා ආවාසො හොතීති සොකාවාසා; තෙනාහ: **සොකං ආවිසතීති**. **අජානන්තීති** එදිසා අයන්ති අජානමානා; සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. **තිවෙදනන්ති**.

නවමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 8. 10.

දසමෙ- **අනාපුච්ඡා**ති අනාපුච්ඡිත්වා; භික්ඛුණීහි ද්වික්ඛත්තුං ආපුච්ඡිතබ්බං: පබ්බජ්ජාකාලෙ ච උපසම්පදාකාලෙ ච. භික්ඛූනං පන සකිං ආපුච්ඡිතෙපි වට්ටති. **අජානන්තීති** මාතාදීනං අත්ථිභාවං අජා

---

1. සෑ. සොකාවසන්ති. 2. සෑ. ආගච්ඡමානා.
3. සෑ. සොකාවසං. 4. සෑ. සොකාවසං.

හොති; සෙසං උත්තානමෙව. ඉදං අපුබ්බසමුට්ඨානසීසං. චතුසමුට්ඨානං: වාචතො කායවාචතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කථං? අබ්භානකම්මාදීසු කෙනචිදෙව කරණීයෙන ඛණ්ඩසීමායං නිසින්නා “පක්කොසථ සික්ඛමානං. ඉධෙව නං උපසම්පාදෙස්සාමා”ති උපසම්පාදෙති, එවං වාචතො සමුට්ඨාති. උපස්සයතො පට්ඨාය උපසම්පාදෙස්සාමීති වත්වා ඛණ්ඩසීමං ගච්ඡන්තියා කායවාචතො සමුට්ඨාති. උභොසු ඨානෙසු පණ්ණත්තිභාවං ජානිත්වාව වීතික්කමං කරොන්තියා වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. අනනුජානාපෙත්වා උපසම්පාදනතො කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 8. 11.

එකාදසමෙ- **පාරිවාසියඡන්දදානෙනා**ති පාරිවාසියෙන ඡන්දදානෙන; තත්ථ චතුබ්බිධං පාරිවාසියං: පරිසපාරිවාසියං, රත්තිපාරිවාසියං. ඡන්දපාරිවාසියං, අජ්ඣාසයපරිවාසියන්ති. තත්ථ **පරිසපාරිවාසියං** නාම භික්ඛූ කෙනචිදෙව කරණීයෙන සන්නිපතිතා හොන්ති. අථ මෙඝො වා උට්ඨාති. උස්සාරණා වා කරියති. මනුස්සා වා අජ්ඣොත්ථරන්තා ආගච්ඡන්ති. භික්ඛූ ‘අනොකාසා[1]. මයං අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡාමා’ති ඡන්දං අවිස්සජ්ජෙත්වාව උට්ඨහන්ති. ඉදං පරිසපාරිවාසියං. කිඤ්චාපි පරිසපාරිවාසියං, ඡන්දස්ස පන අවිස්සට්ඨත්තා කම්මං කාතුං වට්ටති. පුන භික්ඛූ ‘උපොසථාදීනි කරිස්සාමා’ති රත්තිං සන්නිපතිත්වා ‘යාව සබ්බෙ සන්නිපතන්ති, තාව ධම්මං සුණිස්සාමා’ති එකං අජ්ඣෙසන්ති. තස්මිං ධම්මකථං කථෙන්තෙයෙව අරුණො උග්ගච්ඡති. සචෙ ‘චාතුද්දසිකං උපොසථං කරිස්සාමා’ති නිසින්නා ‘පන්නරසො’ති කාතුං වට්ටති. සචෙ පන්නරසිකං කාතුං නිසින්නා පාටිපදෙ **අනුපොසථෙ**[2] උපොසථං කාතුං න වට්ටති. අඤ්ඤං පන සඞ්ඝකිච්චං කාතුං වට්ටති. ඉදං **රත්තිපාරිවාසියං** නාම. පුන භික්ඛූ ‘කිඤ්චිදෙව අබ්භානාදිං සඞ්ඝකම්මං කරිස්සාමා’ති නිසින්නා හොන්ති. තත්‍රෙකො නක්ඛත්තපාඨකො භික්ඛු එවං වදති: ‘අජ්ජ නක්ඛත්තං දාරුණං. මා ඉමං කම්මං කරොථා’ති. තෙ තස්ස වචනෙන ඡන්දං විස්සජ්ජෙත්වා තත්ථෙව නිසින්නා හොන්ති. **අථ අඤ්ඤො** ආගන්ත්වා “නක්ඛත්තං පතිමානෙන්තං අත්ථො බාලං උපච්චගා”ති වත්වා[3] “කිං නක්ඛත්තෙන කරොථා”ති වදති. ඉදං **ඡන්දපාරිවාසිය**ඤ්චෙව **අජ්ඣාසයපාරිවාසිය**ඤ්ච. එතස්මිං පාරිවාසියෙ පුන ඡන්දපාරිසුද්ධිං අනානෙත්වා කම්මං කාතුං න වට්ටති. **වුට්ඨිතාය පරිසායා**ති ඡන්දං විස්සජ්ජෙත්වා කායෙන වා වාචාය වා[4] ඡන්දවිස්සජ්ජනමත්තෙන

---

1. සී. මු. අනොකාසා.
2. සත්‍යා. අනුපොසථෙ.
3. සී. මු. ‘වත්වා’ ඉති නත්ථි.
4. සත්‍යා. ‘වාචාය වා’ ඉති නත්ථි.

නෙව වා උට්ඨිතාය පරිසාය; **අනාපත්ති අවුට්ඨිතාය පරිසායාති** ඡන්දං අවිස්සජ්ජෙත්වා අවුට්ඨිතාය අනාපත්ති; සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

එකාදසමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 8. 12.

ද්වාදසමෙ- **උපස්සයො න සම්මතීති** වසනොකාසො නප්පහොති; සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි අනන්තරසදිසානෙවාති.

ද්වාදසමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 8. 13.

තෙරසමෙ- **එකං වස්සං ද්වෙති** එකන්තරිකෙ එකස්මිං සංවච්ඡරෙ ද්වෙ වුට්ඨාපෙති; සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි වුත්තසදිසානෙවාති.

තෙරසමසික්ඛාපදං.

කුමාරිභූතවග්ගො අට්ඨමො.

---

2. 2-4. 9. 1.

ඡත්තවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ- **සකිම්පි ධාරෙති ආපත්ති පාචිත්තියස්සාති** මග්ගගමනෙ එකප්පයොගෙනෙව දිවසම්පි ධාරෙති, එකාව ආපත්ති. සචෙ කද්දමාදීනි පත්වා උපාහනා ඔමුඤ්චිත්වා ඡත්තමෙව ධාරෙන්තී ගච්ඡති, දුක්කටං. අථාපි ගච්ඡාදීනි දිස්වා ඡත්තං අපනාමෙත්වා උපාහනාරුළ්හාව ගච්ඡති, දුක්කටමෙව. සචෙ ඡත්තම්පි අපනාමෙත්වා උපාහනාපි ඔමුඤ්චිත්වා පුන ධාරෙති, පුන පාචිත්තියං. එවං පයොගගණනාය ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 2.

දුතියෙ- **යානෙන යායෙය්‍යාති**[1] එත්ථාපි ඔරොහිත්වා පුනප්පුනං අභිරූහන්තියා පයොගගණනාය ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. සෙසං පඨමෙ වුත්තනයමෙවාති.

දුතියසික්ඛාපදං.

1, සයා. යායතීති.

2. 2-4. 9. 3.

තතියෙ– **විප්පකිරියිංසූති** මණයො[1] විප්පකිණ්ණා; ඉදානි ඔමුඤ්චිත්වා ධාරෙන්තියා පයොගගණනාය ආපත්තියො. සමුට්ඨානාදීනි වුත්තනයානෙව. කෙවලං ඉදං[2] අකුසලචිත්තං හොතීති.

තතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 4.

චතුත්ථෙ– **සීසූපගාදීසු** යං යං ධාරෙති, තස්ස තස්ස වසෙන **වත්ථුගණනාය** ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. සෙසං තතියෙ වුත්තනය **මෙවාති.**

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 5.

පඤ්චමෙ– **ගන්ධවණ්ණකෙනාති** ගන්ධෙන ච වණ්ණකෙන ච; සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි තතියසදිසානෙවාති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 6.

ඡට්ඨෙ– සබ්බං පඤ්චමෙ වුත්තසදිසමෙවාති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 7.

සත්තමෙ– **උබ්බට්ටාපෙති[3] ආපත්ති පාචිත්තියස්සාති** එත්ථ හත්ථං අමොචෙත්වා උබ්බට්ටනෙ[4] එකාව ආපත්ති. මොචෙත්වා මොචෙත්වා උබ්බට්ටනෙ පයොගගණනාය ආපත්තියො. සම්බාහනෙපි එසෙව නයො. **ගිලානායාති** අන්තමසො මග්ගගමනපරිස්සමෙනාපි සාබාධාය;[5] **ආපදාසූති** චොරභයාදීහි සරීරකම්පනාදීසු; සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි තතියසදිසානෙවාති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 8, 9, 10.

අට්ඨමාදීසු තීසු– **සික්ඛමානාය, සාමණෙරියා,[6] ගිහිනියාති** ඉදමෙව නානාකරණං. සෙසං සත්තමෙ වුත්තසදිසමෙවාති.

අට්ඨම-නවම-දසමසික්ඛාපදානි.

---

1. ස්‍යා. මිලායෙසා. 2. ස්‍යා. ඉධ. 3. ස්‍යා. උම්මද්දාපෙති.
4. ස්‍යා. උම්මජ්ජනෙ. 5. සී. මූ. ආබාධාය.
6. සී. මූ. & පාචිත්තියපාළි. සාමණෙරාය.

2. 2-4. 9. 11.

එකාදසමෙ- **භික්ඛුස්ස පුරතො**ති අභිමුඛමෙවාති අත්ථො. ඉදං පන උපචාරං සන්ධාය කතන්ති වෙදිතබ්බං. සෙසං උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

එකාදසමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 12.

ද්වාදසමෙ- **අනොකාසකත**න්ති අසුකස්මිං නාම ඨානෙ පුච්ඡාමීති එවං අකතඔකාසං; තෙනෙවාහ: **අනොකාසකත**න්ති අනාපුච්ඡාති. **අනොදිස්සා**ති[1] අසුකස්මිං නාම ඨානෙ පුච්ඡාමීති එවං අනියමෙත්වා කෙවලං 'පුච්ඡිතබ්බං අත්ථි, පුච්ඡාමි අය්යා'ති එවං වත්වා; සෙසං උත්තානමෙව. පදසොධම්මසමුට්ඨානං: වාචතො වාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ද්වාදසමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 13.

තෙරසමෙ- **පරික්ඛෙපං අතික්කාමෙන්තියා**ති එකෙන පාදෙන අතික්කන්තෙ දුක්කටං. දුතියෙන පාචිත්තියං. උපචාරෙපි එසෙව නයො. **අච්ඡින්නචීවරිකායා**ති ආදීසු සංකච්චිකාචීවරමෙව චීවරන්ති වෙදිතබ්බං. **ආපදාසූ**ති මහග්ඝං හොති, සංකච්චිකං පාරුපිත්වා ගච්ඡන්තියාව උපද්දවො උප්පජ්ජති, එවරූපාසු ආපදාසු; සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

තෙරසමසික්ඛාපදං.

ඡත්තවග්ගො නවමො.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්යායො ඡසට්ඨිසත[2]පාචිත්තියා ධම්මාති එත්ථ සබ්බානෙව භික්ඛුනීනං ඛුද්දකෙ ඡන්නවුති, භික්ඛූනං ද්වෙනවුතීති අට්ඨාසීතිසතසික්ඛාපදානි. තතො සකලං භික්ඛුනීවග්ගං, පරම්පරභොජනං, අනතිරිත්තභොජනං, අනතිරිත්තෙන අභිහට්ඨුං පවාරණං, පණීතභොජනවිඤ්ඤත්ති, අචෙලකසික්ඛාපදං, දුට්ඨුල්ලපටිච්ඡාදනං, ඌනවීසතිවස්සූපසම්පාදනං, මාතුගාමෙන සද්ධිං සංවිධාය අද්ධානගමනං, රාජන්තෙපුරප්පවෙසනං, සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡා විකාලෙ

---

1. ස්‍යා. අනුද්දිස්සාති. 2. පාචිත්තියපාළි- ඡසට්ඨිසතං.

ගාමප්පවෙසනං, නිසීදනං, වස්සිකසාටිකාති ඉමානි ඡබ්බීසති සික්ඛාපදානි අපනෙත්වා සෙසානි සතඤ්ච ඡසට්ඨි ච සික්ඛාපදානි පාතිමොක්ඛුද්දෙසමග්ගෙන උද්දිට්ඨානි ගහිතානීති වෙදිතබ්බානි. තෙනාහ: **උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො ඡසට්ඨිසතා පාචිත්තියා ධම්මා**=පෙ=**එව මෙතං ධාරයාමීති**. තත්‍රායං සඞ්ඛෙපතො සමුට්ඨානවිනිච්ඡයො: ගිරග්ගසමජ්ජං,[1] චිත්තාගාරසික්ඛාපදං,[2] සඞ්ඝාණි, ඉත්ථාලඞ්කාරො, ගන්ධවණ්ණකො, වාසිතකපිඤ්ඤාකො, භික්ඛුනීආදීහි උබ්බට්ටන[3] පරිමද්දනානීති ඉමානි දස සික්ඛාපදානි අචිත්තකානි. ලොකවජ්ජානි. අයමෙත්ථ අධිප්පායො: විනාපි චිත්තෙන ආපජ්ජිතබ්බත්තා අචිත්තකානි. චිත්තෙ පන සති අකුසලෙනෙව ආපජ්ජිතබ්බත්තා ලොකවජ්ජානි අවසෙසානි අචිත්තකානි. පණ්ණත්තිවජ්ජානෙව. චොරීවුට්ඨාපනං, ගාමන්තරං, ආරාමසික්ඛාපදං, ගබ්භිණිවග්ගෙ ආදිතො පට්ඨාය සත්ත, කුමාරිභූතවග්ගෙ ආදිතො පට්ඨාය පඤ්ච, පුරිසසංසට්ඨං, පාරිවාසියඡන්දදානං, අනුවස්සවුට්ඨාපනං, එකන්තරිකවුට්ඨාපනන්ති ඉමානි එකූනවීසති සික්ඛාපදානි සචිත්තකානි. පණ්ණත්තිවජ්ජානි. අවසෙසානි සචිත්තකානි. ලොකවජ්ජානෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය භික්ඛුනීවිභඞ්ග ඛුද්දකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පාටිදෙසනීයා නාම-ඛුද්දකානං අනන්තරා,
යෙ ධම්මා අට්ඨ ආරුළ්හා-සඞ්ඛෙපෙනෙව සඞ්ගහං,
තෙසං පවත්තතෙ එසා-සඞ්ඛෙපෙනෙව වණ්ණනා.

2. 2-5. 1. 8.

යානි හි අට්ඨ පාළියං සප්පිතෙලාදීනි නිද්දිට්ඨානි, තානියෙව **විඤ්ඤාපෙත්වා** භුඤ්ජන්තියා පාටිදෙසනීයං. පාළිවිනිමුත්තකෙසු පන **සබ්බෙසු දුක්කටං**. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. අට්ඨවිධම්පි පනෙතං පාටිදෙසනීයං චතුසමුට්ඨානං: කායතො කායවාචතො කායචිත්තතො[4] කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පාටිදෙසනීයවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

1. සියා. සමජ්ජං. 2. සියා. චිත්තාගාරං. 3. උම්මද්දන.
4. සියා. කායතො වාචතො කායවාචතො

සෙඛියා පන උද්දිට්ඨා-යෙ ධම්මා පඤ්චසත්තති,
තෙසං අඤ්ඤතරායෙව-සත්තාධිකරණව්හයා.

මහාවිභඞ්ගෙ යො වුත්තො-තෙසං අත්ථවිනිච්ඡයො,
භික්ඛුණීනං විභඞ්ගෙපි-තාදිසං යෙව තං විදූ.

යස්මා තස්මා විසුං තෙසං-ධම්මානමත්ථවණ්ණනා,
න වුත්තා තත්ථ යා වුත්තා-වුත්තා යෙව හි සා ඉධාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය භික්ඛුණී විභඞ්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

(උභතොපාතිමොක්ඛානං විභඞ්ගං ආහ යං ජිනො,
අඤ්ඤතරායෙන අයං නිට්ඨිතා තස්ස වණ්ණනා.

යථා තථෙව සබ්බෙපි සත්තා සබ්බාසවාපහං,
මග්ගං අඤ්ඤතරායෙන පත්වා පස්සන්තු නිබ්බුතින්ති.)*

* ඉමා ච ගාථා සීහලක්ඛරපොත්ථකෙසු න ආගච්ඡන්ති. තථාපි ඉමාසං පදානි විමතිවිනොදනියං උද්ධටානි දිස්සන්ති.

ToC

TRIPITAKA PUBLICATIONS

Vol. No.	NAME OF BOOK.	EDITED BY
1.	Petavatthu Aṭṭhakathā	Siri Dhammaramatissa Nayaka Thero & Acarya Pandit Mapalagama Candajoti Thero
	Second Edition	Welivitiye Pandit Sorata Thero
2.	Thera-Gāthaṭṭhakathā, 1st Part	Suriyagoda Sumangala Thero & Weboda Sangharatana Thero
3.	Theri-Gāthaṭṭhakathā	Bihalpola Siri Dewarakkhita Nayaka Thero
4.	Digha Nikāyaṭṭhakathā, 1st Part	Heyyantuduwe Dhammakitti Siri Dewamitta Nayaka Maha Thero
5.	Dhammapadaṭṭhakathā, 1st Part	K. Siri Sumangala Ratanasara Nayaka Maha Thero
6.	Udānaṭṭhakathā	Bihalpola Siri Dewarakhita Nayaka Thero.
	Second Edition	Welivitiye Pandit Sorata Thero & Pandit Palannoruwe Vimaladhamma Thero
7.	Suttanipātaṭṭhakathā	Suriyagoda Sumangala Thero & Pandit Mapalagama Candajoti Thero
	Second Edition	Acharya Baddegama Siri Piyaratana Maha Thero
8.	Visuddhimaggaṭṭhakathā	Pamunuwe Buddhadatta Maha Thero
9.	Nettippakaranaṭṭhakathā	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
10.	Mahāniddesaṭṭhakathā	Borugganuwe Siri Rewata Maha Thero
11.	Khuddakapāṭhaṭṭhakathā	Acarya Pandit Welipitiye Dewananda Nayaka Thero
12.	Buddhawamsaṭṭhakathā	Pandit Yagirala Paññananda Nayaka Maha Thero
13.	Dhammapadaṭṭhakathā, 2nd Part	K. Siri Sumangala Ratanasara Nayaka Maha Thero
14.	Cūlaniddesaṭṭhakathā	Boruggamuwe Siri Rewata Maha Thero
15.	Anguttara Nikāyaṭṭhakathā, 1st Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
16.	Samyuttanikāyaṭṭhakathā, 1st Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
17.	Vimānavatthu Aṭṭhakathā	M. Siri Siddhattha Nayaka Maha Thero & Acarya Morontuduwe Siri Dhammananda Nayaka Thero

(TRIPITAKA PUBLICATIONS.)

Vol. No.	NAME OF BOOK.	EDITED BY
18.	Thera-Gāthaṭṭhakathā, 2nd Part	Rerukane Ariyañana Thero
19.	Dīgha Nikāyaṭṭhakathā, 2nd Part	Boruggamuwe Siri Rewata Maha Thero
20.	Jātakaṭṭhakathā, 1st Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
21.	Paṭisambhidā Maggaṭṭhakathā	M. Dhammakitti Siri Jinaratana Nayaka Maha Thero, M. Siri Anomadassi Nayak Thero & Welivitiye Pandit Sorata Thero
22.	Samyutta Nikāyaṭṭhakathā, 2nd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
23.	Itivuttakaṭṭhakathā	Acarya Morontuduwe Siri Dhammananda Nayaka Thero
24.	Jātakaṭṭhakathā, 2nd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
25.	Sutta Sangahaṭṭhakathā	Acarya Baddegama Siri Piyaratana Maha Thero
26.	Cariyāpiṭakaṭṭhakathā	Acarya Kukulnape Siri Dewarakkhita Thero
27.	Catubhānawāraṭṭhakathā	Pandit Doranegoda Nanasena Thero
28	Samantapāsādikā Vinayaṭṭhakathā, 1st Part	Acarya Baddegama Siri Piyaratana Thero & Welivitiye Pandit Sorata Thero
29.	Apadānaṭṭhakathā	Welivitiye Pandit Sorata Thero
30.	Mātikaṭṭhakathā	Siri Saddhammakitti Karandana Jinaratana Maha Thero
31.	Samyutta Nikāyaṭṭhakathā, 3rd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
32.	Jātakaṭṭhakathā, 3rd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
33.	Anguttara Nikāyaṭṭhakathā, 2nd Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
34.	Vibhangaṭṭhakathā	Pandit Yagirala Siri Paññananda Nayaka Maha Thero
35.	Majjhima Nikāyaṭṭhakathā, 1st Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
36.	Jātakaṭṭhakathā 4th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
37.	Jātakaṭṭhakathā 5th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
38.	Pancappakaranaṭṭhakathā, 1st Part	Rerukane Ariyañana Thero

ToC

(TRIPITAKA PUBLICATIONS)

Vol. No.	NAME OF BOOK	EDITED BY
39.	Jatakaṭṭhakathá, 6th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
40.	Pancappakaranaṭṭhakathá, 2nd Part	Acarya Rerukane Candavimala Thero
41.	Jatakaṭṭhakathá, 7th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
42.	Dhammasanganippakaranaṭṭhakathá	Pandit Yagirala Paññananda Nayaka Maha Thero
43.	Apadánaṭṭhakathá, 2nd Part	Paṅdiṭ Walagedara Somaloka Tissa Thero
44.	Majjhima Nikáyaṭṭhakathá, 2nd Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
45.	Samantapāsādikā Vinayaṭṭhakathá, 2nd Part	Wellwitiye Pemaratana Thero